

hitit imparatoru
tuthalias IV

3. 4. 2019 10:12

ÖNYAZI

Engin tarih, bir çok medeniyetler, zengin tabii kaynaklar ülkesi ve Büyük Türk Milletinin son yurdu Türkiye'yi tanımak ve tanıtmak her Türk'ün ilk ve asli vazifesidir.

Ecdadımızın miraslarını ve millet hâdimlerinin hizmetlerini; dikkatli araştırmalarla değerlendirmek, yaşatmak ve onları eserler halinde ortaya koymak, Devletimizin bekası ve nesillerin hayatıyeti için lüzumludur. Keza bunların ortaya konması, millî tarih şuurunun uyanıklığı ve nesillerin yaratıcı güçlere sahip kılınabilmeleri için de zarurîdir. Bu temel görüşle Büyük Türkiye'yi bütün varlıklarıyla birlikte ve her yönü ile bilmek ve tanıtmak maksadıyla 67 ilimize ait «il yıllıkları» nı neşretmeyi bir hizmet vazifesi telâkki ettik.

Osmanlı İmparatorluğu idaresi zamanında neşredilen «Vilâyet Salnameleri» ve bir çok garp devletleri idarelerine ait benzeri kaynaklar bize bu konuda rehber olmuştur.

İl yıllıklarının mühim bir ihtiyacı karşılayacağına inanıyoruz. İl yıllıklarının zamanla tetkik ve tenkide tabi tutularak tam bir tekâmüle kavuşmasını temenni ederken, bu gelişmenin «Devlet Yıllığı» haline inkılâbı da en samimî arzumuz ve ümidimizdir.

İl yıllıklarının meydana gelmesinde ciddi mesai ve emeği geçen idareci ve vazifeli arkadaşlarıma ve fikir adamlarımıza en kalbi tebriklerimle şükranlarımı sunmayı vazife sayıyorum.

Dr. Faruk SÜKAN
İçişleri Bakanı

Hüseyin Çaylak Kütüphanesi
İİ

Ö N S Ö Z

Büyük Türk Yurdunun şirin bir beldesi olan ve tabiatın her türlü nimetleri ile bezenmiş eşsiz güzellik ve özelliklerini sinesinde toplayan Çorum tarihimize (ARSLANLAR YATAĞI) ünvanını haklı olarak kazanmış olduğu gibi, aynı zamanda asil ve ünlü Türk soylarını bağrında barındırmış; ilmi, sanayi ve ticari sahalarda da büyük varlıklar göstermiş, pek değerli eserler bırakmış turistik ve müstesna bir ülkedir.

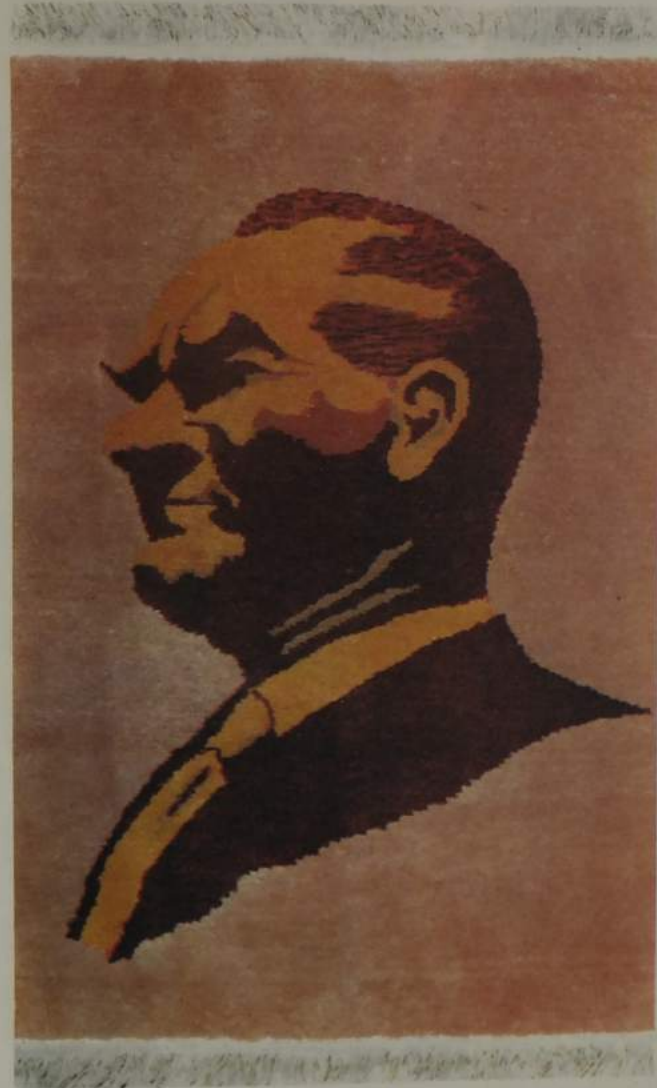
Aziz Çorum'lulara dedeleri böylesine mutlu ve şerefli bir emanet ve miras bırakmışlardır. Geçmişin bu feyizli kaynağından hız almak ve faydalanmak tabii ve hattâ zaruridir. Halihazır durumun ise bütün asıl ve ayrıntıları ile bilinmesi tesbit ve tayin edilmesi, tanınması gelecekteki inkişaf terakki ve yükselmenin türlü ışığı ve sağlam basamağını teşkil edecek vasıf ve önemdedir.

Çorum İl Yıllığı bu maksat ve amaçla sayın İçişleri Bakanımız Faruk Sükan'ın emir ve direktifleriyle hazırlanmıştır.

Değerli bilgi uzun ve yorucu bir çalışma, tetkik ve gayretler sonunda bu eserin meydana getirilmesinde himmet ve emekleri geçen başta Komite Başkanı Ferit Kürkçü ve mesai arkadaşlarına takdir ve tebriklerini sunar, her türlü yardımlarını esirgemeyen diğer zevata, daire, müesseselere ve teşekküllere teşekkür eder; bu güzel ve kıymetli İl Yıllığının muhterem Çorum'lulara ve yurdumuza hayırlı ve uğurlu olmasını candan dilerim.

H. Nazım Başlamışlı
Çorum Valisi

3. 4. 2019 10:12

ATATÜRK

(Çorum Cezaevinde halı üzerine dokunmuştur.)

3. 4. 2019 10:13

Cumhurbaşkanımız

SAYIN CEVDET SUNAY

3. 4. 2019 10:13

Başbakanımız

SAYIN SÜLEYMAN DEMIREL

3. 4. 2019 10:13

İçişleri Bakanımız

SAYIN Dr. FARUK SÖKAN

3. 4. 2019 10:13

A—VALİ MUAVİNİ

Selâhaddin Esat: 1328 yılında İstanbul'da doğmuştur. Vefa Lisesini bitirerek Siyasal Bilgiler Okuluna girmiştir. Bu okulun son sınıfında Romanya, Polonya ve Almanya (Berlin) öğrenci kafîleleri ile gezi yapmıştır. 1939 yılında mezun olup ilk göreve Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünde başladı. Sonra Ankara'nın Kalecik ve Çubuk kaymakamlıklarında, Adana'nın Saimbeyli ve Pozantı, Beyşehir ve Kuşadası ve daha birçok ilçelerimizde kaymakamlıklarında bulunduktan sonra Van ve Rize Vali Muaviniğinden Çorum Vali Muaviniğine nakledilmiştir. 2. 10. 1967 den beri bu görevdedir. Evli ve üç çocuk babasıdır.

Yıllık Tertip Komitesi
Oturan: Çorum Valisi H. Nazım Başlamış
Ayaktakiler: (Soldan sağa) Lâtfî Solak
Ferit Kürkçü, Hayrettin Koyuncu
Mustafa Sucuoğlu, Ali Aygün

İÇİNDEKİLER

RESMÎ BÖLÜM

	Sahife No.
1—Giriş	1
2—Çorum İli TBMM. Üyeleri	1
3—Çorum Valisi	3
4—İl Teşkilâtı (17. 11. 1910 tarihinden itibaren Çorum Valileri)	3
A. Kaymakamlar	5
B. İl İdare Şube Başkanları	5
C. Çorum İli Adalet Mensupları	8
D. Çorum Barosu	11
E. Çorum İli Noterleri	11
F. Çorum İli Bucak Müdürleri	11
5—Çorum İli Genel Meclis üyeleri	11
6—Çorum Belediye Teşkilâtı	12
A. 1929 dan önceki Belediye Başkanları	12
B. 1929—1960 tarihleri arasında Çorum Belediye Başkanları	12
C. Vali ve Belediye Başkanları	12
D. Bugünkü Belediye Başkanı	12
a. Başkan	12
b. Çorum Belediyesine bağlı İdari Şube Başkanları	12
c. Çorum Belediye Meclis üyeleri	12
7—İl Dahilinde bulunan diğer Belediyeler ile Başkanları ve Belediye Meclis üyeleri	12
8—Çorum'da kurulmuş bulunan sendikalar	14
a. 274 sayılı kanuna göre kurulan sendikalar	14
b. 624 sayılı kanuna göre kurulan sendikalar	14
9—Çorum'da kurulmuş bulunan Kamuya yararlı Dernekler	14
10—Çorum ilinde bulunan siyasi partiler	15
11—Mahalle ve köy Muhtarları	15
İDARİ BÖLÜM	25
1—Çorum'un İdari Tarihçesi	25
2—Bugünkü durum	26
3—Çorum ilçe—Bucak ve Köylerin dağılışı çizelgesi	26
a. Genel olarak	26
b. İlçeler itibarıyla	26
NÜFUS BÖLÜMÜ	41
1—Çorum ili nüfusunun gelişimi	41
A. 1927 yılına kadar Çorum Nüfusu	41
B. 1927—1965 Döneminde Çorum Nüfusu	42
2—Çorum Nüfusunun Demografik nitelikleri	42
A. Medenî hale göre nüfus dağılımı	42
B. Okuma yazma yönünden Çorum ili	42
C. Çorum ilinde nüfus grupları itibarıyla köyler sayısı	42
3—Çorum nüfusunun Ekonomik nitelikleri	42

COĞRAFYA BÖLÜMÜ

	Sahife No.
1—Çorum ilinin Türkiye'de yeri	51
2—Jeolojik yapısı	51
3—Çorum ilinin bugünkü coğrafi durumu	52
a. Dağlar	53
b. Ovalar	54
c. Vadiler	55
d. Akarsular	55
e. Göller	57
f. Barajlar	57
g. Yeraltı suları	57
h. Çorum ili bitki örtüsü	58
i. Hayvanlar	59
4—Çorum ili iklimi	60
5—Çorum ilinde Tabii afetlere ait bilgiler	67

TARİH BÖLÜMÜ

Giriş	69
1—Çorum adının kökeni (Menşei)	69
2—Çorum tarihinin ana bölümleri	70
A. Çorum ilinde Tarih öncesi devir	70
B. Çorum ilinin Türk egemenliğinden önceki Tarihinin ana hatları	74
1—Hitit (Eti) Tarihinin Ana Hatları	74
2—Firikalılar zamanında Çorum ili	80
3—Kimmerlerin akınından Romalılara kadar Çorum tarihinin ana hatları	80
4—Roma—Bizans İmparatorlukları zamanında Çorum Tarihinin ana hatları	89
A. Çorum'da Oğuz Boylarının yerleşmesi ve Türk Egemenliğine geçiş	90
B. Çorum'un Türk Egemenliği zamanında siyasal yönden geçirdiği değişiklikler	91
1—Danışmend beyliği zamanında	92
2—Anadolu Selçukluları zamanında Çorum (1077—1308)	92
3—Osmanlılar idaresine kadar Çorum	93
4—Osmanlılar zamanında Çorum	93
C. Milli Kurtuluş savaşında Çorum	93
1—19 Mayıs 1919 dan önce Çorum	94
2—19 Mayıs 1919 dan 23 Nisan 1920 ye kadar geçen olaylar	95
3—Cumhuriyetin ilânına kadar Çorum'da geçen olayların kısaca ana hatları	100

SOSYAL BÖLÜM

1—Çorum ilinde Toplum hayatı	105
2—Çorum ilinde gelenek ve görenekler	105
A. Hurafalar karışmış eski inanış ve efsaneler	106
3—Çorum ilinde nişan ve düğünler	108
A. nişanlar	108
B. Düğünler	112
4—Eski Çorum giyimleri	114
A. Erkek giyimleri	114
B. Çorum'da kadın giyimleri	115
C. Çorum'da ayakkabılar, çoraplar ve fesler	116
5—Çorum'un eski yemekleri	116
A. Çorbalar	116
B. Hamur işleri	117
C. Tatlılar	117
D. Diğer yemekler	118

Sahife No.

6—Çorum ilinde eski oyun ve eğlenceler	118
7—Çorum ilinde şive (ağız) farkları	112
8—Atasözleri ve maniler	123
9—Çorum ilinde nüktedan kimseler ve İskilip'te bir olay	124
I—Sağlık ve Sosyal Yardım Hizmetleri	125
A. Çorum ilinde sağlık çalışmaları	125
B. Çorum ilinde bulunan eczaneler	126
C. Çorum ilinde bulunan dış tabibleri	126
D. İl'de aşı uygulamaları	126
E. Sosyal yardım çalışmaları	129
F. Çorum Verem Savaş Dispanseri çalışmaları	129
G. Çorum Sıtma Eredikasyonu Bölge Başkanlığı ve çalışmaları	130
II—Çorum ilinde Sosyal Yardım Kurumları	132
A. Çorum Belediyesinin Sosyal Yardım hizmetleri	132
B. Kızılâyın çalışmaları	133
C. Çocuk Esirgeme Kurumu çalışmaları	133
D. Türk Hava kurumu çalışmaları	133
III—Çorum ilinde konut problemi	133
IV—Konut yapma gelişmeleri	134
V—Çorum ilinde çalışma hayatı	135
VI—Çorum ilinde Sosyal Hizmetlere ait işler	135
1—Müftülük hizmetleri	135
2—Tapu Kadastro işleri	136
3—53 Nolu Toprak Komisyonu çalışmaları	136
VII—Çorum ilinde güvenlik hizmetleri	136
1—Emniyet Müdürlüğü	136
2—İl Jandarma Komutanlığı	136
VIII—Çorum ilinde Vakıf işleri	137
IX—Medeni hizmetler ve yararlanma	137
1—Çorum ilinde Elektrik ve Otobüs hizmetleri	138
2—Su hizmetleri	138
3—PTT. Hizmetleri	139
KÜLTÜR BÖLÜMÜ	
1—Giriş	142
2—Genel kültür durumu	142
A. Eski Çorum'da kültür	142
B. Çorum ilinin bugünkü kültür durumu	144
3—Çorum ilinde yetişen Devlet adamı, Bilgin, şairlerden örneklere'in biyografileri	162
4—Çorum ili folklorü	175
A. Mahalli ve Millî oyunlar	175
B. Çorum ilinde Mahalli türküler	181
5—Çorum ilinde Halk Eğitimi ve Toplum Kalkınması	186
6—Çorum ilindeki Kütüphaneler	193
7—Çorum ilinde sinemalar	194
8—Çorum ilinde Basın ve gazeteler	194
9—Çorum ilinde spor durumu	196
TURİZM BÖLÜMÜ	
1—Giriş	199
2—Çorum ilinde tarihi yerler	201
3—Çorum ilinde Kaleler, Tarihi Köprüler	208
a. Çorum Kalesi	208

	Sahife No.
b. İskilip Kalesi	210
c. Osmancık Kalesi	210
d. Diğer Kaleler	212
Tarihi Köprüler	212
a. Koyunbaba köprüsü	212
4—Çorum ilinde Tarihi hamamlar	212
a. Merkez ilçedeki hamamlar	214
b. İlçelerde eski hamamlar	214
5—Çorum ilinde tarihi camiler	214
1—Merkez ilçede tarihi değeri olan camiler	218
2—İlçelerdeki tarihi niteliği olan camiler	221
6—Çorum ilinde saat kuleleri	221
a. Çorum saat kulesi	222
b. Sungurlu saat kulesi	222
7—Çorum ilinde pınarlar (Çeşme)	222
a. Belediye tarafından tamamen sökülmüş olan pınarlar	222
b. Belediye tarafından Terkosa bağlanan pınarlar	224
8—Çorum ilinde Tarihi evler ve yapılar	226
9—Çorum ilinde anıtlar	226
a. Atatürk heykeli	226
b. Hava şehitleri anıtı	226
c. İlçelerdeki anıtlar	226
10—Çorum ilinde müzeler	230
11—Çorum ilinde Turistik yerler	230
A. Parklar	232
B. Koruluklar—Bağlar	232
1—Merkez ilçedeki koruluklar	233
2—Merkez ilçede bağlar	233
3—İlçelerde koruluk ve bağlar	233
C. Çorum ilinde kaplıcalar ve içmeceler	234
D. Çorum ilinde Turizm çalışmaları	235
E. Çorum ilinde Turistik kuruluşlar	236
1—Oteller	236
2—Lokantalar	236
EKONOMİ BÖLÜMÜ	237
1—Giriş	238
2—Çorum ilinde Tarım hayatı	238
A. Genel bilgiler	238
B. Bugünkü tarım durumu	241
C. Çiftçi sayısı toprakların çiftçi ailesine dağılışı	241
D. Tarım sistemleri	241
E. Çorum ilinde Tarım sahaları	242
G. Çorum İlinde Tarım alet ve makinaları ile Çift hayvanları	244
H. Çorum İlinde Tarım çalışmaları	244
1. Çorum İlinde Sulanır arazi	247
3—Toprak Mahsulleri Ofisi Örgütleri	247
a. Merkez ilçede Toprak Ofisinin çalışmaları	247
b. Alaca ilçesi ofisi çalışmaları	247
c. İskilip ilçesi ofisi çalışmaları	247
d. Sungurlu ilçesi ofisi çalışmaları	247
e. Geçici olarak alım yapan ilçeler	247

	Sahife No.
4—Çorum ilinde Hayvancılık	248
5—Çorum ilinde Ticaret hayatı	255
6—Çorum ilinde Endüstri Hayatı	273
A. Çorum Çimento Fabrikası	273
B. Un Fabrikaları	275
C. Toprak endüstrisi	275
D. Merkez İlçede Cezaevi Halıcılık Dokuma Endüstrisi	277
E. İlçelerde Endüstri Faaliyeti	277
7—Çorum ilinde Orman Ürünlerinden faydalanma	278
8—Çorum İlinde Madenler	279
ULAŞTIRMA BÖLÜMÜ	
1—Giriş	285
A. Devlet yolları	286
B. İl yolları	286
C. İlçelerle ulaşım	288
D. Köy yolları	288
2—Çorum ilinde otobüs işletmeleri	288
A. Otobüs acentaları	291
B. Sefer yerleri ve hareket saatleri	291
C. Çorum ilinde nakliyat işleri	292
D. Tren meselesi	293
MAHALLİ İDARELER	
1—Giriş	295
2—İl Özel İdaresi	295
a. İl Özel İdaresinin Millî Eğitim Hizmetleri	295
b. Çeşitli hizmetler	296
3—Belediyeler	296
A. Çorum Belediyesi	297
Belediyenin hizmetleri	297
a. Elektrik hizmetleri	297
b. Su hizmetleri	297
c. İtfaiye hizmetleri	298
d. Diğer nizametler	298
B. İlçe Belediyeleri	298
a. Alaca Belediyesi	298
b. Bayat Belediyesi	300
c. İskilip Belediyesi	301
d. Kargı Belediyesi	302
e. Mecitözü Belediyesi	305
f. Ortaköy Belediyesi	305
g. Osmancık Belediyesi	305
h. Sungurlu Belediyesi	306
C. Belediye örgütü olan köyler	307
a. Karaören Belediyesi	307
b. Dodurga Belediyesi	309
c. Bogazkale Belediyesi	309
Sonsöz	
Yıllık Tertip Komitesi	343
Bibliyografya	344

Çorum Hükümet binası

Çorum II Genel Meclisi üyeleri toplantısı
(Soldan üçüncü Veli Nazım Başlangıç'dır)

RESMİ BÖLÜM

3. 4. 2019 10:16

Çarşın Hilâmet Binası

Çarşın İl Genel Meclisi üyeleri toplantısı
(Soldan itibaren Vali Nazım Budunoglu'na)

3. 4. 2019 10:16

«Tatbik eden, icra eden, karar verenden daima
daha kuvvetlidir.»

K. ATATÜRK

I. GİRİŞ

Çorum İli uygarlık tarihinin en önemli merkezlerinden, Anadolu uygarlığının ilk beşiği olan Hitit devletinin kurulduğu ve başkentlerinin (Hattuşaş—Boğazköy)ün bulunduğu topraklar üzerinde bulunan bir ilimizdir.

Coğrafyacılar göre; Karadeniz bölgesi (orta karadeniz bölümü) içerisinde gösterilen Çorum, 12820 (Km²) genişliğinde 485847 nüfuslu olup, toprak genişliği bakımından Türkiye'mizin yirmi ikinci, 11 nüfusu hesabıyla yirmibeşinci ilini teşkil etmektedir. Her ne kadar Çorum, orta Karadeniz bölümü içerisinde gösterilmekte ise de; yer yüzü şekilleri, iklim, insan ve ekonomik coğrafyası bakımından daha çok İç Anadolu özelliklerini taşımaktadır. Resmi bölüm içerisinde, ilk T. B. M. M. açılışından bu güne kadar Çorum Millet vekilleri ve Senatörlerini, Çorum'un bir kısım eski mutasarrıf ve Valilerinin adlarını, Çorum Vali ve Vali muavininin, Kaymakamlarının, İldeki daire Müdür ve ilgili Şube Başkanlarının, kısa hayat hikâyelerini, Bucak Müdürleri ile eski Belediye Başkanlarından isimleri tebit edilenlerin, adlarını, şimdiki Belediye Başkanı

ile şube müdürlerinin, İlçeler Belediye Başkanlarının kısa hayat hikâyelerini, genel meclis ve belediye meclisleri üyelerinin adlarını, Sendika ve kamuya yararlı derneklerin, ildeki siyasi parti başkanlarının adları ile Mahalle ve köy muhtarlarının adları görülecektir.

2. ÇORUM İLİ T. B. M. M. ÜYELERİ

Çorum İli'nin 23 Nisan 1920'den bugüne kadar her devredeki milletvekilleri ile, Cumhuriyet Senatosu ve kurucu meclis üyeleri aşağıda gösterilmiştir.

I. DEVRE ÇORUM MİLLETVEKİLLERİ

Dursun Bey (23 Nisan 1920)

Ferit Bey " " "

Haşım Bey " " "

İsmet Bey (22. Temmuz. 1920)

Siddik Bey (23. Nisan. 1920)

II. DEVRE ÇORUM MİLLETVEKİLLERİ

İsmail Kemal bey

İsmet bey

Dr. Mustafa bey

Ferit bey

3. 4. 2019 10:17

Münir bey
III. DEVRE ÇORUM MİLLETVEKİLLERİ

Ziya bey
 İsmail Kemal bey
 Dr. Mustafa bey
 İsmet bey
 Münir bey

IV. DEVRE ÇORUM MİLLETVEKİLLERİ

Bekir Karamahmet bey
 Dr. Mustafa bey
 İsmail Kemal bey
 İsmet bey
 Münir bey
 Nebi Rıza bey

V. DEVRE ÇORUM MİLLETVEKİLLERİ

Ali Rıza Özcan
 Dr. Mustafa Cantekin
 Eyüp Sabri Akgöl
 İsmail Kemal Alparsar
 İsmet Eker
 Münir Çağlı
 Nebi Rıza Yıldırım

VI. DEVRE ÇORUM MİLLETVEKİLLERİ

Dr. Mustafa Cantekin
 Eyüp Sabri Akgöl
 İsmail Kemal Alparsar
 İsmet Eker
 Münir Çağlı
 Nuri Kayaalp
 Süleyman Köstecioglu
 Şakir Baran

VII. DEVRE ÇORUM MİLLETVEKİLLERİ

Hasan Akdoğan
 Eyüp Sabri Akgöl
 Naim Atalay
 Dr. Mustafa Cantekin
 Münir Çağlı
 İsmet Eker
 Nuri Kayaalp
 Dr. Cemal Kazancıoglu

VIII. DEVRE ÇORUM MİLLETVEKİLLERİ

Edip Alparsar
 Naim Atalay
 Dr. Mustafa Cantekin
 Münir Çağlı
 İsmet Eker
 Hasene Ilgaz
 Süheyip Karafaktoğlu
 Nejdett Yücer

IX. DEVRE ÇORUM MİLLETVEKİLLERİ

Sedat Baran
 Ahmet Bağtübük

Şevki Gürses
 Baha Koldaş
 Hüseyin Ortakçıoglu
 Saip Özer
 Hasan Ali Vural
 Hakkı Yemeniciler

X. DEVRE ÇORUM MİLLETVEKİLLERİ

Sedat Baran
 M. Kemal Biberoglu
 Yakup Gürsel
 Şevki Gürses
 Ali Rıza Kılıçkale
 Baha Koldaş
 Cevat Köstekçi
 Hüseyin Ortakçıoglu
 Kemal Terzioğlu

XI. DEVRE ÇORUM MİLLETVEKİLLERİ

Sedat Baran
 M. Kemal Biberoglu
 Hamdi Bulgurlu
 Ali Dedekargınoğlu
 Kemal Erdem
 Yakup Gürsel
 Fevzi Hacırecepoglu
 Cevat Köstekçi
 Hüseyin Ortakçıoglu
 Kemal Terzioğlu

KURUCU MECLİS ÇORUM İLİ TEMSİLCİLERİ

Kâmil Başaran
 Abdullah Ercan

I. DEVRE ÇORUM SENATÖRLERİ

Zeki Arsan
 Alâaddin Çetin

I. DEVRE ÇORUM MİLLETVEKİLLERİ

Nuri Ahıskaoglu
 Muzaffer Dündar
 Abdurrahman Güler
 Hilmi İncesulu
 Faruk Küreli
 Necmi Öktem
 İhsan Tomboş

2. DEVRE ÇORUM SENATÖRLERİ

Alâaddin Çetin
 Safa Yalçuk

2. DEVRE ÇORUM MİLLETVEKİLLERİ

İhsan Akhun
 Abdurrahman Güler
 Hilmi İncesulu
 Hasan Lâtif Sarıyüce
 Arslan Topçubaşı
 Ahmet Uysal
 Nejdett Yücer

3-ÇORUM VALİSİ :

H. Nazım Başlamışlı : 1332 yılında Erzincan'da doğmuştur. Galatasaray Lisesini bitirdikten sonra yüksek öğrenimini Siyasal Bilgiler Okulunda yaparak 1940 yılında mezun olmuştur. İlk görevi İçişleri Bakanlığı İktisat Bürosu Şefi, bundan sonra Cebeci Nahiye Müdürlüğü, Bursa Maiyet Memurluğu, Mut, Ayvacık Kaymakam vekâleti, Kaman, Alaşehir, Sarıkamış, Menemen, Bakırköy, Turgutlu, Kağızman, Akşehir İstanbul Sarıyer Kaymakam-

lıklarında, İstanbul Vali muavinliğinde, Çankırı Valiliği, 27. 1. 1966 tarihinden beri de Çorum Valiliğinde bulunmaktadır.

Fransızca bilir, 1958 yılında Emniyet teşkilâtı konusunda Napoli, Roma, Viyana, Zürih ve Paris, 1961'de ise Sivil Savunma Akademisi ile Napoli, Roma, Londra, Bon. Köln, Frankfurt, Atina'da tetkiklerde bulunmuştur.

1940 ve 1942 yıllarında vatani hizmetini yapmış olup evli iki çocuk babasıdır.

4- İL TEŞKİLATI :

17. 11. 1910 TARİHİNDEN İTİBAREN ÇORUM VALİLERİ			
ADI VE SOYADI	GÖREVİ	BAŞLAMA TARİHİ—AYRILMA TARİHİ	
Hilmi	Çorum Mutasarrıfı	17. 11. 1910	19. 11. 1913
Mahmud Celâleddin	" "	17. 11. 1913	23. 11. 1913
Nurettin	" "	23. 11. 1913	27. 4. 1915
Galip	" "	23. 5. 1915	3. 1. 1916
Fethi	" "	28. 1. 1916	15. 1. 1918
Süleyman	" "	16. 1. 1918	5. 4. 1919
Samih Fethi	" "	6. 4. 1919	13. 9. 1919
Abdurrahman	" "	2. 11. 1919	13. 5. 1920
Cemal Bardakçı	Valisi	13. 5. 1920	29. 9. 1921
Baha	" "	10. 10. 1921	29. 11. 1923
Cevdet	" "	15. 12. 1923	30. 5. 1926
Faiz Ergun	" "	30. 5. 1926	30. 1. 1928
Adil	" "	30. 1. 1928	26. 10. 1929
Cemal Bardakçı	" "	26. 10. 1929	15. 4. 1933
Arif Hikmet	" "	2. 6. 1933	—
Hakkı Haydar	" "	20. 6. 1935	—
O. Ziya Tekeli	" "	14. 3. 1936	—
Süreyya Yurdakul	" "	23. 7. 1937	—
Salih Kılıç	" "	12. 12. 1938	—
Muzaffer Akalın	" "	2. 5. 1941	—
Sahip Örgü	" "	27. 9. 1943	—
Halis Billaoglu	" "	1. 12. 1946	—
Niyazi Mergen	" "	30. 11. 1947	—
Recai Türel	" "	6. 8. 1949	—
Raşit Demirtaş	" "	26. 7. 1950	—
Eşref Erkut	" "	14. 5. 1951	—
Rüştü Ülken	" "	26. 6. 1953	29. 7. 1957
Cevat Çapanoglu	" "	31. 7. 1957	9. 6. 1960
Mehmet Varinli	" "	13. 6. 1960	27. 9. 1960
Celalettin Ünseli	" "	13. 10. 1960	7. 6. 1961
H. Basri Kurdoğlu	" "	12. 6. 1961	17. 6. 1964
Mehmet Varinli	" "	2. 7. 1964	29. 4. 1965
Nubret Budunç (V)	" "	6. 9. 1965	21. 1. 1966
H. Nazım Başlamışlı	" "	27. 1. 1966	—

Çorum Özel İdare Müdürlüğü binası

Çorum Adliye binası

Halk Eğitim Binası

A - KAYMAKAMLAR

ALACA KAYMAKAMI

İsmet Yılmaz Toprak: 1939 yılında Eskişehir'in Sivrihisar kazasında doğmuştur. Siyasal Bilgiler Okulundan 1960 yılında mezun olmuştur.

Evli ve iki çocuk babasıdır.

BAYAT KAYMAKAMI

Mustafa Soycan: 1939 yılında Bor'da doğmuştur. Siyasal Bilgiler Okulundan 1963 yılında mezun olmuştur. 27. 2. 1966'dan beri bu görevdedir. Evli ve bir çocuk babasıdır.

İSKİLİP KAYMAKAMI

Muzaffer Yüzgeç: 1933 yılında Elâzığ'da doğmuştur. Siyasal Bilgiler Okulundan 1957 yılında mezun olmuştur. 1966'dan beri bu görevdedir. Evli, iki çocuk babasıdır.

KARGI KAYMAKAMI: (Vekil)

Özbek Topaloğlu: 1940 yılında Kadirli'de doğmuştur. Hukuk Fakültesinden mezundur. Bekârdır.

MECİTÖZÜ KAYMAKAMI

Altay Utkan: 1941 yılında Niğde'de doğmuş olup 1962 yılında Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirmiştir.

Mezuniyetini müteakip Niğde İli Maiyet memurluğuna ve 1964 yılının Kasım ayında Kaymakamlık kursunu bitirerek 30. 11. 1964'ten beri ilimiz Mecitözü İlçesinde Kaymakamlık yapmaktadır. Evli ve bir çocuk babasıdır.

ORTAKÖY KAYMAKAMI

Rıza Akdemir: Halen Batı Almanya'da bulunmaktadır. Yerine İlçe Tahrirat Kâtibi Seyfi Özdoğan vekâlet etmektedir.

OSMANCIK KAYMAKAMI

Gürbüz İpek: 1936 yılında Nevşehir'de doğmuştur. Ankara Hukuk Fakültesinden 1963 yılında mezun olmuştur. 18. 1. 1968'den beri bu görevdedir. Evli bir çocuk babasıdır. Az İngilizce bilir.

SUNGURLU KAYMAKAMI

Asım Ayhan: 1930 yılında Ağrı'da doğmuştur. Hukuk Fakültesinden 1955 yılında mezun olmuştur. 1966 yılından beri bu görevdedir. Bekârdır.

B - İL İDARE ŞUBE BAŞKANLARI:

EMNİYET MÜDÜRÜ

Cemil Bentürk: 1329'da İstanbul'da doğmuştur. Dil Tarih Coğrafya Fakültesi mezunu olup, ilimizde 7. 12. 1964 tarihinde göreve başlamıştır.

Evli ve iki çocuk babasıdır. Yabancı dil bilmemektedir.

HUKUK İŞLERİ MÜDÜRÜ

Müstak Görün: 1325 tarihinde Edirne'de doğmuş olup, 1932 yılında Ankara Hukuk Fakültesini bitirmiştir. Birçok yerlerde Müddeiumumilik yapmış olup, Manisa C. Savcılığı görevinden sonra Adliye'den ayrılarak İçişleri Teşkilâtının çeşitli kademelerinde görev yapmıştır. 9. 2. 1966 tarihinde göreve

başlamış olan Müstak Görgün evli ve iki çocuk babasıdır. Fransızca ve İbranice bilmektedir.

İL SAVUNMA SEKRETERİ

Hayri Toksöz : 1328 yılında Edirne'de doğmuştur. Harp Okulundan 1934 yılında mezun olmuştur. 1967'den beri görevlidir. Evli ve dört çocuk babasıdır.

DEFTERDAR

Şinasi Öktem : 1335 yılında Elâzığ Palo'da doğmuştur. Edebiyat Fakültesi 3. sınıftan terk, 1. 5. 1966'dan beri bu görevdedir. Evli 3 çocuk babasıdır.

MUHASEBE MÜDÜRÜ

İbrahim Koçoğlu : 1331 yılında Trabzon'da doğmuştur. Maliye Kursu mezunu 10. 10. 1967'den beri bu görevdedir. Evli 3 çocuk babasıdır.

GELİR MÜDÜRÜ

Münir Erkan : 1334 yılında Mardin'de doğmuştur. 1936'da Ortaokuldan mezun olmuştur. 18. 7. 1967'den beri bu görevdedir. Evli 6 çocuk babasıdır.

VERGİ DAİRESİ MÜDÜRÜ

Muhiddin Eren : 1329 yılında Van Adıyaman'da doğmuştur. Ortaokuldan 1933 yılında mezun olmuştur. 19. 9. 1964'den beri bu görevdedir. Evli 2 çocuk babasıdır.

MİLLÎ EMLÂK MÜDÜRÜ

Yaşar Üskülen : 1926 yılında Çorum'da doğmuştur. Maliye Okulundan 1946 yılında mezun olmuştur. 1. 3. 1960'dan beri bu görevdedir. Evli bir çocuk babasıdır.

İL JANDARMA KOMUTANI

Cavit Tumuçin : 1334 yılında İzmir'de doğmuştur. Harp Okulundan 1941 yılında mezun olmuştur. 4. 9. 1964'den beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır. Az İngilizce bilir.

İL JANDARMA KOMUTAN MUAVİNİ

Kemal Kalelioğlu : 1339 yılında doğmuştur. Harp Okulu mezunudur. 5. 7. 1967'den beri bu görevdedir. Evli 4 çocuk babasıdır. Fransızca bilir.

MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRÜ

Nafiz Söner : 1341 yılında Şavşat'da doğmuştur. Gazi Eğitim Enstitüsünden 1949 yılında mezun olmuştur. 20. 9. 1967'den beri bu görevdedir. Evli üç çocuk babasıdır. Fransızca bilir.

MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜR MUAVİNİ

Ferit Kürkçü : 1919 yılında Çorum'da doğdu. İlk ve Ortaokulu Çorum'da okudu. 1938 yılında İstanbul Öğretmen Okulunu bitirerek beş yıl Çorum'da öğretmenlik yaptı.

1945 yılında Gazi Eğitim Enstitüsünü bitirerek iki yıl Samsun Erkek Sanat Enstitüsü ve diğer yıllar

rını Çorum Teknik ve Orta Öğretiminde öğretmen olarak geçirdi. 1. 10. 1960'dan beri bu görevdedir. Evli olup iki erkek ve bir kız çocuğu vardır. Az Fransızca bilmektedir.

MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜR MUAVİNİ

Turhan Keselioğlu : 1929 yılında Bilecik'te doğmuştur. Gazi Eğitim Enstitüsünden mezun olmuştur. 15. 3. 1965'den beri bu görevdedir. Evli olup iki çocuk babasıdır.

HALK EĞİTİM BAŞKANI

Hayrettin Koyuncu : 1938 yılında Reşadiye'de doğmuştur. Samsun Eğitim Enstitüsünü 1967 yılında bitirmiştir. 3. 10. 1967'den beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır.

HALK EĞİTİM MERKEZ MÜDÜRÜ

Mustafa Sucuoğlu : 1926 yılında Çorum'da doğmuştur. Öğretmen okulundan 1947'de mezun olmuştur. 1963 yılından beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır.

SAĞLIK SOSYAL YARDIM MÜDÜRÜ

Mahmut Angın : 1338 yılında Çorum'da doğmuştur. 1946 yılında Tıp Fakültesinden mezun olmuştur. 20. 7. 1964'den beri bu görevdedir. Evli üç çocuk babasıdır. Fransızca bilir.

TEKNİK TARIM MÜDÜRÜ

Ahmet Çavuşoğlu : 1930 yılında Urfa'da doğmuştur. Ziraat Fakültesinden 1955 yılında mezun olmuştur. 28. 8. 1967'den beri bu görevdedir. Evli üç çocuk babasıdır. Az Fransızca bilir.

TEKNİK TARIM MÜDÜR MUAVİNİ

Hayrettin Alp : 1334 yılında Trabzon'da doğmuştur. Ziraat Fakültesinden 1943 yılında mezun olmuştur. 1967'den beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır. İngilizce bilir.

DENEME İSTASYONU MÜDÜRÜ

Esat Ünsalan : 1337 yılında Gümüşhacıköy'de doğmuştur. 1946'da Ziraat Fakültesinden mezun olmuştur. 15. 10. 1962 yılından beri bu görevdedir. Evli üç çocuk babasıdır.

PANCAR DAİRESİ ŞEFİ

Fikret Çaycı : 1927 yılında Amasya'da doğmuştur. Ziraat Fakültesinden mezun olmuştur. 1967'den beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır.

BAYINDIRLIK MÜDÜRÜ

Halil Tahmaz : 1331 yılında Denizli Kızılıhisar'da doğmuştur. İstanbul Yıldız Yüksek Teknik Okulundan 1940 yılında mezun olmuştur. 27. 12. 1966'dan beri bu görevdedir. Evli sekiz çocuk babasıdır. Kısmen Almanca bilir.

VETERİNER MÜDÜRÜ

Hüsnü Atay : 1927 yılında Mut kazasında doğ-

muştur. Veteriner Fakültesinden 1951 yılında mezun olmuştur. 1965'den beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır.

SİVİL SAVUNMA MÜDÜRÜ

Nurettin Bucağı : 1919 yılında Çorum'da doğmuştur. Orta 3'den ayrılma. 17. 10. 1955'den beri bu görevdedir. Evli dört çocuk babasıdır.

TOPRAK İSKÂN MÜDÜRÜ

Mehmet Özzihni : 1339 yılında Çorum'da doğmuştur. Yapı Enstitüsü okulundan 1946'da mezun olmuştur. 18. 6. 1964'den beri bu görevdedir. Evli üç çocuk babasıdır.

SITMA ERADİKASYONU BÖLGE BAŞKANI

Dr. Turhan Kılıçoğlu : 1931 yılında Çorum'da doğmuştur. Ankara Tıp Fakültesinden 1957 yılında mezun olmuştur. 1957'den beri bu görevdedir. Evli bir çocuk babasıdır. Fransızca bilir.

NÜFUS MÜDÜRÜ

Celâl Burhanoglu : 1332 yılında Çorum'da doğmuştur. Yozgat lisesinden 1936 yılında mezun olmuştur. 27. 11. 1962'den beri bu görevdedir. Evli altı çocuk babasıdır.

İL Y. S. E. MÜDÜRÜ

Ahmet Sarıgül : 1946 yılında Çorum'da doğmuştur. İstanbul yüksek Teknik Okulundan 1966 yılında mezun olmuştur. 10 Ekim 1966'dan beri bu görevdedir. Evli, İngilizce bilir.

İŞ VE İŞÇİ BULMA KURUMU MÜDÜRÜ

Ümit Mamikoğlu : 1935 yılında Kırşehir'de doğmuştur. Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisinden 1963 yılında mezun olmuştur. 16. 9. 1967'den beri bu görevdedir. Evli, Fransızca bilir.

İL MÜFTÜSÜ

Mustafa Özel : 1326 yılında Şiran'da doğmuştur. 1961 yılından beri bu görevdedir. Evli üç çocuk babasıdır. Arapça bilir.

TİCARET VE SANAYİ ODASI BAŞKANI

Vahit Benderli : 1932 yılında Çorum'da doğmuştur. Kabataş Erkek Lisesinden 1951 yılında mezun olmuştur. 1961'den beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır.

VAKIFLAR MEMURU

Hakkı Gürler : 1330 yılında Korkuteli'de doğmuştur. İlkokuldan 1940 yılında mezun olmuştur. 31. Ocak. 1966'dan beri bu görevdedir. Evli dört çocuk babasıdır.

TOPRAK SU BAŞMÜHENDİSİ

Abdürrezzak Doğuç : 1931 yılında Maraş'ta doğmuştur. Ankara Ziraat Fakültesinden 1957 yılında mezun olmuştur. 2. 10. 1967'den beri bu görevdedir.

Evli iki çocuk babasıdır. İngilizce bilir.

DEVLET SU İŞLERİ V. BÖLGE 54. ŞUBE BAŞ MÜHENDİSİ

H. Uslu Arapoğlu : 1937 yılında Çorum'da doğmuştur. İ. T. Ü. İnşaat Fakültesinden mezun olmuştur. 20. 10. 1966 yılından beri bu görevdedir. Evli bir çocuk babasıdır. Fransızca ve İngilizce bilir. KARAYOLLARI 73. ŞB. ŞEFİ

H. Cevat Önen : 1927 yılından Tekirdağ'da doğmuştur. İstanbul Yıldız Teknik okulundan mezun olmuştur. 1959'dan beri bu görevdedir. Evli dört çocuk babasıdır.

P. T. T. MÜDÜRÜ

A. Lütfi Kümbül : 1927 yılında Çorum'da doğmuştur. P. T. T. Meslek okulundan mezun olmuştur. 29. Eylül. 1964'den beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır.

METEOROLOJİ İSTASYONU MÜDÜRÜ

Şerket Akkaya : 1328 yılında Osmancık'ta doğmuştur. Orta okuldan mezun olmuştur. 1956'dan beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır.

TAPU SİCİL MUHAFTIZI

İsmail Cenanoglu : 1335 yılında Çorum'da doğmuştur. Kadastro okulundan 1937 yılında mezun olmuştur. 6. 11. 1952'den beri bu görevdedir. Evli üç çocuk babasıdır.

BEDEN TERBİYESİ BÖLGE MÜDÜRÜ

Macit Çağlar : 1335 yılında Çorum'da doğmuştur. Haydarpaşa Lisesini 1939 yılında bitirmiştir. 30. 11. 1947'den beri bu görevdedir. Evli dört çocuk babasıdır. Fransızca bilir.

KADASTRO MÜDÜRÜ

Mehmet Keskin : 1926 yılında Çerkes'te doğmuştur. Kadastro okulundan mezun olmuştur. 6. 12. 1966'dan beri bu görevdedir. Evli dört çocuk babasıdır.

53 NO. LU TOPRAK TEVZİ KOMİSYON BŞK.

Yusuf Özcan : 1341 yılında Erzincan'da doğmuştur. Liseden mezun olmuştur. 22. 4. 1967'den beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır.

ORMAN MÜDÜRÜ

İsmail Kavlakoglu : 1339 yılında Denizli'de doğmuştur. Orman Fakültesinden 1946 yılında mezun olmuştur. 1. 11. 1967'den beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır.

ORMAN MÜDÜR MUAVİNİ

Vakar Özdemir : 1926 yılında Mesudiye'de doğmuştur. Orman orta okulundan 1944 yılında mezun olmuştur. 7. 12. 1964'den beri bu görevdedir. Evli dört çocuk babasıdır.

TEKEL MÜDÜRÜ

M. Suphi Gökayda: 1338 yılında İstanbul'da doğmuştur. Güzel Sanatlar Akademisinden ayrılmıştır. 16. Ağustos, 1966'dan beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır.

ÖZEL İDARE MÜDÜRÜ (V)

Ümit Çağlar: 1934 yılında Çorum'da doğmuştur. 1954-1955 yılında Lise'yi bitirmiştir. 31. 10. 1967 tarihinden beri bu göreve vekâlet etmekte olup, az İngilizce ve Fransızca bilmektedir. Evli ve üç çocuk babasıdır.

İL KÜTÜPHANE MÜDÜRÜ

A. İlhan Erdemli: 1933 yılında Çorum'da doğmuştur. Edirne Öğretmen Okulundan 1951 ve lise-den 1961 yılında mezun olmuştur. 13. 7. 1955'den beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır. İtalyanca bilir.

MÜZE MÜDÜRÜ

Yaşar Canbaşı: 1943 yılında Çorum'da doğmuştur. Dil ve Tarih Coğ. Fakültesinden 1966 yılında mezun olmuştur. 31. 6. 1967'den beri bu görevdedir. Bekâr İngilizce bilir.

TOPRAK MAHSULLERİ OFİSİ MÜDÜRÜ

Abdurrahman Yüksel: 1337 yılında Burdur'da doğmuştur. Haydarpaşa Erkek Lisesinden mezun olmuştur. 20. Mayıs, 1960'dan beri bu görevdedir. Evli üç çocuk babasıdır. Pek az Fransızca bilir.

ÇORUM ZİRAİ DONATIM KURUMU ŞEFLİĞİ

Nihat Yeşertener: 1932 yılında Ankara'da doğmuştur. Ankara Erkek Sanat Enstitüsünden mezun olmuştur. 21. 7. 1962'den beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır.

SANAYİ İRTİBAT MEMURU

Şevket Tombuş: 1327 yılında Çorum'da doğmuştur. 1929 yılında ortaokuldan mezun olmuştur. 1. 11. 1954 den beri bu görevdedir. Evli dört çocuk babasıdır.

TÜRKİYE KÖMÜR İŞLETMELERİ ALPAĞUT MÜDÜRÜ

A. Kadir Mercan: 1927 yılında Erzurum-Kemaliye'de doğmuştur. Zonguldak maden Teknik okulundan mezun olmuştur. 1. 5. 1965 den beri bu görevdedir. Evli üç çocuk babasıdır.

ÇORUM ÇİMENTO FABRİKASI MÜDÜRÜ

Ahsen Akar: 1931 yılında Ankara'da doğmuştur. Özel Yüksek Kimya Mühendislik Okulundan mezun olmuştur. 1966'dan beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır. Almanca ve İngilizce bilir.

ASKERLİK DAİRESİ BAŞKANI

İrfan Altın: 1332 yılında Kütahya'da doğmuştur. Harp Okulundan mezun olmuştur. 1967'den beri bu görevdedir. Evli üç çocuk babasıdır. İngilizce ve Fransızca bilir.

GARNİZON KOMUTANI

Halit Kahraman: 1922 yılında Sürmene'de doğmuştur. Harp Okulundan mezun olmuştur. 1967'den beri bu görevdedir. Evli beş çocuk babasıdır.

ASKERLİK ŞUBESİ BAŞKANI

Hilmi Keskin: 1924 te Bulgaristan'da Kırcaali'de doğdu Harp okulundan 1944 te mezun olmuştur. 1964'ten beri bu görevdedir. Evli bir çocukludur. İngilizce bilmektedir.

D-ÇORUM İLİ ADALET MENSUPLARI**a) Merkez İlçe Yargıç ve Savcıları:****1. ASLİYE HUKUK HAKİMİ**

Mustafa Kınık: 1323 yılında Kınık'ta doğmuştur. Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 1945'den beri bu görevdedir. Evli üç çocuk babasıdır.

2. ASLİYE HUKUK HAKİMİ

Ali Solak: 1340 yılında Develi'de doğmuştur. Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 1959'dan beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır.

SULH HUKUK HAKİMİ

İbrahim Ağırdaş: 1338 yılında İsparta'da doğmuştur. Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 1953'den beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır.

AĞIR CEZA REİSİ

M. Tefrik Sayiner: 1331 yılında Afyon'da doğmuştur. Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 1959'dan beri bu görevdedir. Evlidir.

AĞIR CEZA ÜYESİ

M. Numan Özbek: 1335 yılında İstanbul'da doğmuştur. Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 1955'den beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır.

AĞIR CEZA ÜYESİ

F. Ümrân Hekimoğlu: 1340 yılında Kırklareli'nin de doğmuştur. Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 1960'dan beri bu görevdedir. Bekârdır.

SORGU HAKİMİ

M. Kâmil Savaşer: 1331 yılında İstanbul'da doğmuştur. Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 1959'dan beri bu görevdedir. Evlidir.

ASLİYE CEZA HAKİMİ

Abdullah Tanzele: 1329 yılında İstanbul'da doğmuştur. Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 1956'dan beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır.

SULH CEZA HAKİMİ

Nedim Çermikli: 1333 yılında Siverek'te doğmuştur. Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 1964'den beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır.

SULH CEZA HAKİMİ

Abdullah Tüzener: 1330 yılında Çankırı'da doğmuştur. Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur.

30. 7. 1963'den beri bu görevdedir. Evli üç çocuk babasıdır.

SULH CEZA HAKİMİ

İsmail Aköğretmen: 1335 yılında Bolu'da doğmuştur. Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 27. 3. 1967'den beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır.

SULH CEZA HAKİMİ

M. Kemal Sönmez: 1927 yılında Mardin'de doğmuştur. Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 17. 7. 1966'dan beri bu görevdedir. Evlidir.

C. SAVCISI

Mehmet Ayni Özel: 1338 yılında Ordu'da doğmuştur. Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 24. 11. 1967'den beri bu görevdedir. Evli dört çocuk babasıdır.

C. SAVCI YARDIMCISI

Ekrem Göğüş: 1927 yılında Gaziantep'te doğmuştur. Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 25. 10. 1966'dan beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır.

C. SAVCI YARDIMCISI

Nazım Karaaslan: 1339 yılında Hemşin'de doğmuştur. Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 29. 7. 1965'den beri bu görevdedir. Evli üç çocuk babasıdır.

C. SAVCI YARDIMCISI

Gökmen Arıkan: 1340 yılında İstanbul'da doğmuştur. Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 20. 9. 1962'den beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır.

C. SAVCI YARDIMCISI

İ. Hatif Güzer: 1929 yılında İstanbul'da doğmuştur. Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 2. 9. 1964'den beri bu görevdedir. Evli bir çocuk babasıdır.

C. SAVCI YARDIMCISI

Orhan Nuri Kartal: 1929 yılında İstanbul'da doğmuştur. Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 1967'den beri bu görevdedir. Evli bir çocuk babasıdır.

b) ALACA İLÇESİ YARGIÇ VE SAVCILARI C. SAVCISI

M. Şevik Sayar: 1339 yılında Gaziantep'de doğmuştur. Ankara Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 20. 10. 1966'dan beri bu görevdedir. Evli 4 çocuk babasıdır.

HUKUK HAKİMİ

Erdogan Çubukçu: 1929 yılında Yozgat'da doğmuştur. Ankara Hukuk Fakültesinden 1952 yılında

mezun olmuştur. 29. 8. 1962'den beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır. Az Fransızca bilir.

CEZA HAKİMİ

Yusuf Ziya Tanır: 1932 yılında Konya'da doğmuştur. İstanbul Hukuk Fakültesinden 1956 yılında mezun olmuştur. 4. Ocak, 1964'den beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır.

SORGU HAKİMİ

Hayati Çulha: 1323 yılında Ankara'da doğmuştur. Ankara Hukuk Fakültesinden 1935 yılında mezun olmuştur. Evli iki çocuk babasıdır.

c) BAYAT İLÇESİ YARGIÇ VE SAVCILARI C. SAVCI YARDIMCISI

Fahrettin Çankaya: 1939 yılında Urfa'da doğmuştur. İstanbul Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 30. 5. 1966'dan beri bu görevdedir. Bekârdır.

HAKİM YARDIMCISI

N. Kemal Yalçınkaya: 1934 yılında Afyon'da doğmuştur. Ankara Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 20. 4. 1964'den beri bu görevdedir. Evli bir çocuk babasıdır.

HAKİM YARDIMCISI

Ahmet Güner Can: 1936 yılında Foça'da doğmuştur. İstanbul Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 21. 6. 1966'dan beri bu görevdedir. Evlidir. İngilizce bilir.

d) İSKİLİP İLÇESİ YARGIÇ VE SAVCILARI C. SAVCISI

Cahit Akçalı: 1931 yılında Kozan'da doğmuştur. Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 15. 12. 1964'den beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır. Fransızca bilir.

C. SAVCI YARDIMCISI

Celâlettin Eroğlu: 1935 yılında Ankara'da doğmuştur. Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 9. 5. 1967'den beri bu görevdedir. Bekârdır.

HUKUK HAKİMİ

İsmail İkizlioğlu: 1340 yılında Görele'de doğmuştur. Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 31. 5. 1962'den beri bu görevdedir. Evli üç çocuk babasıdır.

CEZA HAKİMİ

E. Sabri Leblebici: 1930 yılında Karaman'da doğmuştur. Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 4. 1. 1965'den beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır.

SORGU HAKİMİ

R. Yılmaz Kurt: 1931 yılında Ankara'da doğmuştur. Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 27. 3. 1964'den beri bu görevdedir. Evli iki çocuk

babasıdır.

**e) KARGI İLÇESİ YARGIÇ VE SAVCILARI
C. SAVCI YARDIMCISI**

Nazmi Kuru: 1935 yılında Ulus'ta doğmuştur. Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 21. 9. 1966'dan beri bu görevdedir. Evlidir.

HAKİM

Ali Hikmet Savaş: 1930 yılında Pamukova'da doğmuştur. Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 17. 11. 1967'den beri bu görevdedir. Evli dört çocuk babasıdır. İngilizce bilir.

SULH CEZA HAKİMİ

Özer Ölçü: 1935 yılında Kırşehir'de doğmuştur. Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 15. 4. 1964'den beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır.

SORGU HAKİMİ

Oktay İzgley: Muş'ta doğmuştur. Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 1. 4. 1967'den beri bu görevdedir. Evli bir çocuk babasıdır.

**f) MECİTÖZÜ İLÇESİ YARGIÇ VE SAVCILARI
HUKUK HAKİMİ**

Emin Kayakurşun: 1927 yılında Kayseri'de doğmuştur. Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 10. 11. 1958'den beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır.

SORGU HAKİMİ

O. Hacı Erdemli: 1933 yılında Sandıklı'da doğmuştur. Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 21. 11. 1966'dan beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır.

C. SAVCISI

İhsan Atalay: 1927 yılında Gaziantep'te doğmuştur. Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 27. 6. 1963'den beri bu görevdedir. Evlidir.

**g) ORTAKÖY İLÇESİ YARGIÇ VE SAVCILARI
C. SAVCISI**

Kurur Bayazıt: 1936 yılında Maraş'ta doğmuştur. İstanbul Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 31. 5. 1966'dan beri bu görevdedir. Evlidir.

ASLİYE HAKİMİ

M. Ayhan Berhem: 1937 yılında Urfa'da doğmuştur. İstanbul Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 8. 6. 1966'dan beri bu görevdedir. Evli bir çocuk babasıdır.

SULH HAKİMİ

İhsan Özap: 1940 yılında Kırşehir'de doğmuştur. Ankara Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 30. 5. 1967'den beri bu görevdedir. Evlidir.

h) OSMANCIK İLÇESİ YARGIÇ VE SAVCILARI

C. SAVCISI

M. Naci Demiral: 1937 yılında Sivas'ta doğmuştur. Ankara Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 2. Ekim. 1966'dan beri bu görevdedir. Evli bir çocuk babasıdır.

SORGU HAKİMİ

Alpay Olcay: 1937 yılında Balâ'da doğmuştur. Ankara Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 9. Aralık. 1966'dan beri bu görevdedir. Evli bir çocuk babasıdır.

ASLİYE HAKİMİ

Selâhattin Topçuoğlu: 1933 yılında Zile'de doğmuştur. Ank. Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 1965'den beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır. Fransızca bilir.

TAPULAMA HAKİMİ

Ş. Kaya Erol: 1938 yılında Ankarada doğmuştur. Ankara Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 30. 4. 1966 dan beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır.

SULH HAKİMİ

Orhan Cengiz: 1927 yılında Düzce'de doğmuştur. İstanbul Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 5. 9. 1964 den beri bu görevdedir. Evli üç çocuk babasıdır. Abazaca bilir.

**SUNGURLU İLÇESİ YARGIÇ VE SAVCILARI
C. SAVCISI**

Orhan Emin Akyalçın: 1927 yılında Arapkir'de doğmuştur. 1953 yılında Ankara Hukuk Fakültesini bitirerek bu meslekte görev almıştır. 26. 1. 1966'dan beri bu görevde bulunmaktadır. Evli ve iki çocuk babasıdır.

C. SAVCI YARDIMCISI

Ali İhsan Karazeybek: 1927 yılında Muğla'nın Ula kazasında doğmuştur. 1960 yılında İstanbul Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 25. 9. 1966 tarihinden beri bu görevdedir. Evli ve iki çocuk babası olup az Fransızca bilmektedir.

CEZA HAKİMİ

Mehmet Ali Gezin: 1933 yılında Ankara'nın Ayaş ilçesinde doğmuştur. 1942 yılında Ankara Hukuk Fakültesinden mezundur. 4. 7. 1958 tarihinden beri bu görevdedir. Evli ve iki çocuk babasıdır.

SORGU HAKİMİ

Nurettin Yetkin: 1932 yılında İstanbul'da doğmuştur. İstanbul Hukuk Fakültesinden 1958 yılında mezun olmuştur. 2. 8. 1963 tarihinden beri bu görevdedir. Evli ve bir çocuk babası olup az Fransızca bilmektedir.

HUKUK HAKİMİ

M. Cahit Çulha: 1333 yılında İstanbul'da doğmuştur.

1942 yılında İstanbul Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 2. 8. 1964 tarihinden beri bu görevdedir. Evli ve beş çocuk babası olup az Fransızca bilmektedir.

SULH HAKİMİ

Saffet Eminagaoglu: 1336 yılında Şavşat'da doğmuştur. 1950 senesinde Ankara Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur. 19. 9. 1966 tarihinden beri bu görevdedir. Evlidir.

**ÇORUM BAROSU
AVUKATIN**

Adı Soyadı	Memleketi	Baroya Giriş
(Bşk.) Nurettin Tayış	Çorum	1953
(Bş. V.) Şerafettin Demirel	Çorum	1953
İsmail Baki Akaydın	Çorum	1957
Abdullah Şevki Akay	Sungurlu	1953
M. Yılmaz Akyol	Sungurlu	1958
Cahit Angın	Çorum	1958
Özdemir Başaran	Osmançık	1964
Ahmet Başbüyük	Çorum	1957
A. Tarı Belân	Çorum	1964
Fevzi Bilân	Çorum	1959
M. Atif Çelebi	Çorum	1953
A. Yücel Demirel	Kargı	1965
Doğan Dölarslan	Sungurlu	1964
Abdullah Epteroğlu	Çorum	1958
Erdal Eralp	Çorum	1958
Abdullah Ercan	Çorum	1953
Ahmet A. Erdem	İskilip	1953
Rasim Erdemli	Çorum	1953
Zarif Erkoç	Çorum	1957
A. Haydar Gözübüyük	Çorum	1963
Abdurrahman Güler	Ankara	1957
Mürsel Kalyoncu	İskilip	1964
Rifat Karagöz	Çorum	1953
Sema Koçak	Çorum	1964
Faruk Kürelî	Ankara	1960
Faik Kürkçü	Çorum	1953
Yusuf Odabaşı	İskilip	1957
Selâhattin Oğuz	Çorum	1962
Şevket Özçetin	Çorum	1957
Ünsal Özdoğan	Sungurlu	1965
İhsan Sabuncuoğlu	Çorum	1966
Cevdet Saracer	Osmançık	1958
Baran İzgi	Sungurlu	1967
Şükriye Tanöz	Alaca	1965
İhsan Tombuş	Ankara	1953
Şevket Turpoğlu	Çorum	1953
Cevat Yalçınduran	Sungurlu	1956
Hulusî Yıldırım	Sungurlu	1965

ÇORUM İLİ NOTERLERİ

Birinci Noter: M. Ali Kayıkcı

İkinci Noter: Asaf Uz

ÇORUM İLİ BUCAK MÜDÜRLERİ

MERKEZ CEMİLBEY: Yaşar Karadağ

.. LÂÇİN : Remzi Kaya

.. Seydim : Ali Akyol

KARGI HACIHAMZA: Cemal Tatlı (Vekil)

SUNGURLU BOĞAZKALE: Sadettin Uyanık (V)

İSKİLİP UĞURLUDAĞ: Celâlettin Şahin

OSMANCIK KÂMİL: Yalçın Mutaf

5-ÇORUM İLİ GENEL MECLİSİ ÜYELERİ

MERKEZ

Ahmet Cimbeç

Cahit Angın

Enver Nurdoğan

Hüseyin Ahlatçı

Faik Kürkçü

ALACA

Ahmet Arar

İsmail Yılmaz

M. Ali Erbektaş

BAYAT

Şaban Köken

İSKİLİP

Ahmet Tahtakılıç

Hasan Ekiz

Hasan Serbest

Osman Yedibella

KARGI

Nihat Dümenci

MECİTÖZÜ

Fikret Piroğlu

Mustafa Sarı

ORTAKÖY

Halil Koç

OSMANCIK

Abdullah Özçelik

Kemal Yaşar

Muhsin Çelik

SUNGURLU

H. Nuri Anar

Kemal Kuşçılar

Kemal Dede

Mehmet Akyol

6-ÇORUM BELEDİYESİ TEŞKİLATI

a) ÖNCEKİ BELEDİYE BAŞKANLARI

(1929 dan öncekiler)

Mazlum oğlu Hacı Halil Efendi
Şücaeddin Zade Zarfı Aga
Benderioğlu Nuri Efendi
Dr. Akif Tevfik Bey
Hasan Ölçek
Süheyp Rumi Karafakioğlu

b) 1929—1960 tarihleri arasında Çorum Belediye Başkanları

Adı Soyadı	Göreve Başlama Tarihi	Ayrılma Tarihi
Muhsin Doğu	2. 3. 1929	19. 10. 1930
Şevket Velipaşa	20. 10. 1930	30. 4. 1933
Baha Çorbacioğlu	21. 5. 1933	20. 10. 1934
Perteve Kalelioğlu	1. 11. 1934	1. 6. 1941
Nazmi Tombuş	10. 6. 1941	30. 11. 1942
Baha Çorbacioğlu	25. 12. 1942	31. 3. 1950
Kadir Celep	1. 4. 1950	31. 5. 1950
Baha Çorbacioğlu	1. 6. 1950	12. 12. 1958
Faik Kürkcü	25. 1. 1959	19. 6. 1960

c) VALİ VE BELEDİYE BAŞKANLARI

Mehmet Varinli 23. 6. 1960 27. 9. 1960
Celâlettin Ünseli 13. 10. 1960 7. 6. 1961
H. Basri Kurdoğlu 12. 6. 1961 20. 11. 1963

d) BUGÜNKÜ BELEDİYE BAŞKANI

a) BAŞKAN

Kemal Demirer: 1337 yılında Çorum'da doğmuştur. Gazi Eğitim Enstitüsünden mezun olmuştur. 27. 11. 1963'den beri bu görevdedir. Evli dört çocuk babasıdır.

b) ÇORUM BELEDİYESİNE BAĞLI İDARİ ŞUBE BAŞKANLARI

BELEDİYE BAŞKATİBİ

Celâl Erzurumluoğlu: 1331 yılında Alaca'da doğmuştur. İlkokuldan mezun olmuştur. 16. 8. 1965'den beri bu görevdedir. Evli bir çocuk babasıdır.

BELEDİYE MUHASİBİ

Mustafa Tetik: 1336 yılında Çorum'da doğmuştur. İlkokuldan mezun olmuştur. 31. 7. 1960'dan beri bu görevdedir. Evlidir. Üç çocuk babasıdır.

BELEDİYE FEN İŞLERİ MÜDÜRÜ

Osman Karagözoğlu: 1336 yılında Çorum'da doğmuştur. Ankara yapı kalfası okulundan mezun olmuştur. 30. 9. 1950'den beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır.

BELEDİYE ZABITA MÜDÜRÜ

Lütfi Çırpı: 1337 yılında Çorum'da doğmuştur. İlkokuldan mezun olmuştur. 31. 12. 1965'den beri bu görevdedir. Evli dört çocuk babasıdır.

c) ÇORUM BELEDİYE MECLİSİ ÜYELERİ

Avni Kadioğlu
İlhami Tümer
Arslan Bayburtlu
İzzet Usta
Mustafa Bilgin
Yaşar Ceritoğlu
Galip Kuvukçu
H. Ş. Karafakioğlu
Ahmet Karakaşlı
Mehmet Alapala
Mehmet Damar
Nevres Kıp
Kerep Balcı
Şerif Ünalı
Fahri Meroğlu
Vahit Benderli
İsmail Özkahraman
Lütfi Aksoy
Erdal Eralp
Galip Erdemli
Orhan Çöplü
Elvan Şenöz
Osman Bölükbaşı
Rıza Çöphüseyinoğlu
Kâzım İltir
Recep Ergani
Siddik Şamlı

7-İL DAHİLİNDE BULUNAN DİĞER BELEDİYELER İLE BAŞKANLARI VE BELEDİYE MECLİSİ ÜYELERİ

(1) Alaca Belediyesi

BAŞKAN

Yasin Hatipoğlu: 1935 yılında Sarıyaka'da doğmuştur. Hukuk Fakültesinden 1967 yılında mezun olmuştur. 17. Kasım. 1963'den beri bu görevdedir. Evli üç çocuk babasıdır. Arapça, Farsça ve az Fransızca bilir.

BELEDİYE MECLİSİ ÜYELERİ:

Galip Karlı, Abdurrahman Güzel, Celâl Coşkun, Ali Nacı, İsmet Yalçinkaya, Osman Akça, Haydar Kaynamış, Veyis Coşkun, Nizamettin Çağın, Kâzım Yıldız, İsmail Demir, Rıza Demiran, C. Bilâl Yalçinkaya, H. Alişan Kurdağ, Oğuz Bayrak, Arif Türken, Ömer Öz.

(2) Bayat Belediyesi

BAŞKAN

Kâmil Karaman: 1939 yılında Bayat'ta doğmuştur. İlkokuldan mezun olmuştur. 17. Kasım. 1963'den beri bu görevdedir. Evli üç çocuk babasıdır.

BELEDİYE MECLİSİ ÜYELERİ:

Şakir Yıldırım, Mehmet Uysal, Yaşar Kara, İsmail

Kara, Hamdi Hamza, Mustafa Öztürk, Ali Tuncay, Ömer Çakır, Mehmet Kuru, Ömer Esenkaya, Kâzım Çekin, Şaban Uysal.

(3) İskilip Belediyesi:

BAŞKAN

Hilmi Genç: 1334 yılında İskilip'te doğmuştur. Ortaokuldan mezun olmuştur. 19. 9. 1967'den beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır.

BELEDİYE MECLİSİ ÜYELERİ:

Abidin Çatma, Ahmet Şerbetçi, Ahmet Balı, Emin Tıglı, Fazlı Köstekçi, İsmail Köstekçi, İsmail Fak, İsmet Beşikçi, Mehmet Sulur, Mehmet Tatar, Osman Bocu, Ömer Sümer, Ali Kula, Ahmet İstanbullu, Ahmet Bülter, İzzet Akıllı, Kemal Ertürk, Mehmet Kopkop, Mustafa Üstünel, Tahir Evlice.

(4) Kargı Belediyesi

BAŞKAN

Muharrem Özçakan: 1341 yılında Kargı'da doğmuştur. Kastamonu Sanat Okulunun üçüncü sınıfından ayrılmıştır. 18. 11. 1963'den beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır.

BELEDİYE MECLİSİ ÜYELERİ:

Ahmet Akil, İsmail Sözen, Ali Yaka, Mustafa Akpınar, Sait Erişken, Rüstem Akgöl, Sadık Can, Osman Uzunoglu, Sezai Üstünel, Cevdet Baloglu, Osman Ergün, Ragıp Uğur, Macit Aydın.

(5) Mecitözü Belediyesi:

BAŞKAN

Kâmuran Yüksel: 1930 yılında Mecitözü'de doğmuştur. Diyarbakır Erkek Sanat Enstitüsünden mezun olmuştur. 17. 11. 1963'den beri bu görevdedir. Evli üç çocuk babasıdır.

BELEDİYE MECLİSİ ÜYELERİ:

Hüseyin Aksu, Haşim Uğuz, Ahmet Çınar, Mehmet Sofracı, Kerim Aksoy, Osman Kocabaş, Mustafa Aksoy, Ahmet Dedeoğlu, Şükrü Kıy, Mehmet Göbel, Ahmet Avcı, Ömer Çadır, Turan Özcan, Sabri Çaktı, Abdurrahman Kocabaş, Rıza Solmaz.

(6) Ortaköy Belediyesi

BAŞKAN

Sadık Uysal: 1337 yılında Ortaköy'de doğmuştur. İlkokuldan mezun olmuştur. 1959'dan beri bu görevdedir. Evli 11 çocuk babasıdır.

BELEDİYE MECLİSİ ÜYELERİ:

M. Ahmet Tüzün, Kasım Özünal, Kâmil Demirci, Hüseyin Atak, M. Zeki Tüfekçi, İbrahim Mutlu, Ömer Boyacı, Abdullah Öncül, Ahmet Özbaycı, Hüseyin Öncü, Bekir Gündoğdu, Rıdvan Palak.

(7) Osmancık Belediyesi

BAŞKAN

Faruk Güçlü: 1330 yılında Osmancık'da doğmuştur. İlkokuldan mezun olmuştur. 20. 10. 1963'den beri bu görevdedir. Evli iki çocuk babasıdır.

BELEDİYE MECLİSİ ÜYELERİ:

Enver Güven, Mehmet Akman, Galip Yılmaz, Enver Erarslan, Sururi Ünal, Hasan Şahin, Rıza Saracer, Selahattin Çatal, Mehmet Buruk, Şerafettin Derindere, Lütfi Aka, Mehmet Tekeli, Dursun Güney, Fahri Ceviz, Abdullah Pılavcı, Tahir Kalem, Rifat Akcan.

(8) Sungurlu Belediyesi

BAŞKAN

İhsan Emrali: 1927 yılında Sungurlu'da doğmuştur. İstanbul Boğaziçi Lisesinden mezun olmuştur. 1963'den beri bu görevdedir. Evli üç çocuk babasıdır.

BELEDİYE MECLİSİ ÜYELERİ

M. Yılmaz Akyol, Haydar Emrali, Memduh Varol, Bayram Yaraşır, Bekir Aygır, Osman Berber, Alim Buharalı, Ahmet Ferhat, Şeref Köylü, Osman Ocaklı, Şükrü Bahtıyar, Bekir Emrali, Ömer Cerit, Akif Aysel, Ali Buğutur, Ömer Tütüncü, Kemal Masatlı, Hadi Şensoy, Mustafa Türkeri, Kemal Yelmen, Gazi Erzurumlu.

(9) Boğazkale Belediyesi

BAŞKAN

Şahin Dölerslan: 1323 yılında Boğazkale'de doğmuştur. İlkokuldan mezun olmuştur.

BELEDİYE MECLİSİ ÜYELERİ:

Hasan Dölerslan, Haydar Kaynak, Hamdi Atilla, H. Bekir Tangaz, Eyüp Arsoy, Tevfik Badak, Mehmet Çamlıbel, İbrahim Soysal, Veyisel Özel, Mustafa Şimşek, Mustafa Atilla.

(10) Dodurga Belediyesi:

BAŞKAN

Ali Aydın: 1939 yılında doğmuştur. Dodurga İlkokulundan mezun olmuştur. Ali Aydın 30. 12. 1967 tarihinde Başkan Vekilliğine seçilmiştir. Evli ve 5 çocuk babasıdır.

BELEDİYE MECLİSİ ÜYELERİ:

Ali Aydın, Osman Gökmen, Sadi Özer, Mehmet Demirel, Ali Türkoğlu, Kadir Soysal, Mehmet Cüce, İbrahim Çolaker, İsmail Serzen, Şaban Öz, Şaban Demirezen, Hasan Börekçi.

(11) Karaören Belediyesi

BAŞKAN

Hasan Özoglu: 1932 yılında Karaören'de doğmuştur. Köy Enstitüsü mezunudur. Türkiye'de gerçekleştirilen Uygulama bahçeleri için İsrail'e gitmiştir. Evli iki çocuk babasıdır.

BELEDİYE MECLİSİ ÜYELERİ

Osman Keçik, Mustafa Yıldırım, Hüseyin Karasülük, Abdurrahman Sürün, Mustafa Kurtçu, Ömer Turan, Bekir Coşkun, Ahmet Aydın, Mehmet Gidiş, Abdurrahman Maden, Mustafa Balan, İsmail Cebeci.

8— ÇORUM'DA KURULMUŞ BULUNAN SENDİKALAR:

a. 274 Sayılı Kanuna Tabi Sendikalar

Sendikaların Adı

Çimse İş — Çorum Şubesi
TKİ. Sendikası (Dodurga-Osmancık)
Türkiye Toprak Tarım İş Sen.
Sağlık İşçileri Sendikası
Tüm Güla İş Sendikası
İdeal Toprak İş Sendikası
Yapı İş Sendikası — Çorum Şubesi
Çorum Ekmek Sanayii İşverenler Sendikası
Genel Hizmetler İşçileri Sen. Çorum Şubesi
Türkiye Genel Hizmetler İşçileri Sendikası Çorum Şubesi
Yapı İş Sendikası Sungurlu Şubesi

b. 624 Sayılı Kanuna Tabi Sendikalar:

Sendikaların Adı

T. Öğretmenler Sendikası Çorum Şubesi
Sağlık Memurları Sendikası Çorum Şubesi
T. Öğretmenler Sendikası Alaca Şubesi
T. Öğretmen Sendikası Osmancık Şubesi
T. Öğretmenler Sendikası Sungurlu Şubesi

9—ÇORUM'DA KURULMUŞ BULUNAN KAMU-YA YARARLI DERNEKLER:

Derneğin Adı

Kızılay Derneği — Çorum Şubesi
Türk Hava Kurumu — Çorum Şubesi
Çocuk Esirgeme Kurumu — Çorum Şb.
Verem Savaş Derneği — Çorum Şb.
Korumaya Muhtaç Çocukları Koruma, yetiştirme yurdu yapıtırma derneği
Kızılay Derneği — Alaca Şubesi
Türk Hava Kurumu — Alaca Şubesi
Kızılay Derneği — Bayat Şubesi
Türk Hava Kurumu — Bayat Şubesi
Kızılay Derneği — İskilip Şubesi
Türk Hava Kurumu — İskilip Şubesi
Çocuk Esirgeme Kurumu — İskilip Şb.
Kızılay Derneği — Kargı Şubesi
Türk Hava Kurumu — Kargı Şubesi
Kızılay Derneği — Mecidiözü Şubesi
Osmancık Kızılay Şb. Bşk.
Türk Hava Kurumu Başkanı — Osmancık
Kızılay Derneği — Sungurlu Şubesi
Türk Hava Kurumu — Sungurlu Şubesi
Çocuk Esirgeme Kurumu — Sungurlu Şb.

10—ÇORUM İLİNDE BULUNAN SİYASİ PARTİLER:

Partinin Adı

Adalet Partisi

Başkanı

Hüseyin Kurdoğlu
Zeynel Bici
Ömer Taban
Zakir Ardahanlı
Kazım İter
Fuat Gürses
Necati Gülbahar
Mustafa Özsolak
Celâlettin Uçkan
Yılmaz Sakınmaz
Burhanettin Yiğit

Başkanı

Rüştü Apaydın
Bahri Aşila
Zeynal Aygün
Mehmet Karaduman
Mehmet Selvioğlu

Başkanı

Galip Erdemli
Mustafa Özel
Dr. Muhmut Angın
Dr. Lütfi Ülker
Galip Erdemli
Dr. Yakup Çağlayan
Dr. Yakup Çağlayan
Bekir Uysal
Kamil Karamandır
Hasan Serbest
Mehmet Genç
Recep Şanlı
Cihangir Çorbacıoğlu
Mustafa Akpınar
Nazım Erkan
Mustafa Akdemir
Faruk Güçlü
İbrahim Elverici
Av. Hulusi Yıldırım
Ez. İrfan Özbiçen
Ali Tarhan

Başkanı

Avni Kadiroğlu

Cumhuriyet Halk Partisi

Millet Partisi

Birlik Partisi

Güven Partisi

11—MAHALLE VE KÖY MUHTARLARI

A—Merkez İlçeğe Bağlı Mahalle Muhtarları

Mahallenin Adı	Muhtarın Adı ve Soyadı
Bahçelievler	Osman Eftekin
Çöplü	Ali Sular
Çepni	H. Cahit Baysal
Gülabibey	Mahmut Keskin
Kale	Gazi Alakoç
Karakeçili	Ali Uzun
Kunduzhan	Mehmet Öz
Ulukavak	İbrahim Şanlı
Üçtutlar	Halil Taşkalıdırın
Yeni yol	Mehmet Merzifonlu
Yavruturna	Fazlı Tuluk

B—Merkez İlçeğe Bağlı Köylerin Muhtarları

Köyün Adı	Muhtarın Adı ve Soyadı
Ahiyaz	Abdullah Çetin
Abdalata	Yaşar Sarıtaş
Akçakaya	Ahmet Akça
Alpagut	Reşit Ceylan
Ayaz	Yusuf Avcı
Atçalı	Hasan Alay
Ahmediye	Ferhad Demir
Altınbaş	Satılmış Büyük
Babaoglu	Şevket Yitmen
Balumsultan	Mehmet Şahin
Bayat	Hüseyin Küycü
Beydili	Ömer Kabasakal
Boğazönü	Aşır Sevinç
Boğacık	Osman Kara
Bozboğa	Rüştü Kara
Boğabağı	Muttalıp Demirkıran
B. Düvenci	Mehmet Aksoy
B. Güllücek	Hasan Özcan
B. Divan	Mahmut Gerdan
Bügdüz	Halil Yandım
Büget	Dursun Orak
Burunköy	Ömer Ahıska
Büğüroğlu	İbrahim Kum
Budakören	Mustafa Bay
Celilkırı	Paşa Ahıska
Çağsak	Musa Bektaş
Çakır	Eşref Cihan
Çalica	Hüseyin Örskaya
Çanakçı	Mustafa Keloğlu

Ali Rıza Akaydın

Atilla Yurdakul

Ali Güney

Hilmi İncesulu

Çatak	Yunus Karakaş
Çayhatap	Hüseyin Ünal
Çalkışla	M. Ali Çelik
Çukurören	Mehmet Dobak
Çeşmeören	İsmail Kaynak
Çalyayla	Mehmet Ceyhuni
Delibekiroğlu	İsmail Özdoğan
Deliler	Mehmet Yurdakul
Deniz	Aslan Tutar
Değirmendere	İsmail Özdoğan
Eliceek	Osman Topçal
Elmalı	Nazım Reçber
Ertuğrul	Nuri Candemir
Eskiekin	İsmail Kurt
Eskice	Hüseyin Okucu
Elciyekışla	Gazi Günday
Evcioztakışla	Seydi Aslıpın
Evcikuzkışla	Şevki Aydoğlu
Eymir	Rıza Demirci
Eğerci	Mehmet Başbüyük
Eskikaradöna	Nuri Tekel
Feruz	Kemal Çöker
Göcenovacığı	Yusuf Şanlı
Gökdere	Mehmet Akçiçek
Güney	Hilmi Şahin
Güvenli	Abbas Bektaş
Güveçli	Rıza Öztekin
Hacımusa	Fazlı Yüksel
Hamamlıçay	Neşet Can
Hacıpaşa	Murat Şahbaz
Hamdi	Hamdi Öztürk
Hankozlusu	Yusuf Tunç
Harmancık	Satılmış Taşkıran
İsmail	Haşim Dalyan
İkipmar	İsmail İme
Kadıkırı	Ömer Hatik
Karaağaç	Elvan Ölcer
Karabayır	Eyyup Aksoy
Karapürçek	Yaşar Özuner
Karacaköy	İbrahim Özeke
Karacaören	Kemal Yılmaz
Karapınar	Hasan Çağlayan
Kavacık	Rıza Yugun
Kayı	Fethi Yılmaz
Kazıklıkaya	Hasan Kan
Karasar	Mehmet Akyıldız
Kühçören	Kemal Kantar

Kınıkdelileri Yusuf Denden
Kırsadereci Huriş Şahin
Kireçocağı Mustafa Türk
Kıranlık Bekir Penez
Kultak Sadık Kıvrak
Kuruçay Mustafa Kahraman
Kuşsaray Hasan Karakurt
K. Düğenci Hüseyin Şenses
K. Gülecek Cemal Çıvan
Kızılınar Eşref Sayar
Kırkdilim İhsan Turan
Kutluca Salih Akpolat
Köprüalan Osman Ayaz
Mecidiyekavak Bayram Bilgin
Mıslarovaçı Seydi Deniz
Mühürler Salim Çöp
Osmaniye Nuri Kuyumcu
Uğrak Osman Hasdemir
Üyük Mehmet Özkaya
Ömerbey Ahmet Bulanık
Paşaköy Celâl Palabıyık
Palabıyık Hasan Kaya
Pancarlık Bekir Eski
Pembecik Ali Kurt
Pınarçay Dursun Turan
Sapa köy Ali Köse
Saray Murtaza Güntürkün
Sarımbeı İbrahim Şimşek
Sarmaşa Paşa Yıldırım
Sarışeyh Kemal Biçer
Sardegirmeni Halil Saylan
Serpin Halil Duyar
Seıfe İbrahim Taş
Soguksu Hasan Yerci
Şekerbey Kadir Altunkaya
Şeyhhamza Sadık Özgür
Tarhan Hayri Kıyıcı
Tarhanakozlusu Hasan Hız
Taşpınar İsmail Eker
Tatar Ziya Alkan
Teslim Mehmet Çınar
Tolamehmet Şükrü Şahin
Turgut Bayram Kırız
Türkayşe Yaşar Yılmaz
Türkler Rüstem Baş
Yağuparpa Şevket Yumurtkan
Yaydığın Ali Kuş
Yenice İhsan Kağıt
Yenikaradona Acıpınar
Yoğunpelit Yaşar Yılmaz
Yeşildere Mahir Sözmü
Yenihayat Arif Gülez

Şeyhmustafa

C—Merkeze Bağlı Cemilbey Bucacı Köylerinin Muhtarları

Köyün Adı
Ahmetoğlu
Balyagup
Çorak
Çobandıvan
Dağkarapınar
Elköy
Gökköy
Gökçipiner
Humroğlu
Karagöz
Kadıderesi
Kozluca
Küçük Palabıyık
Mustafa Çelebi
Mullahasan
Sarılık
Sazak
Sevindikalan
Şanlıosman
Yeşilyayla

D—Merkeze Bağlı Lâcin Bucacı Köylerinin Muhtarları:

Köyün Adı
B.Lâcin
Çakırlar
Doğanlar
Gökçekaya
Gökgezler
Gözübüyük
İkizce
Kavaklıçiftliği
Karasoku
Kuyumcu
K.Lâcin
Mesçitli
Narlı
Sarayözü
Sıtma
Yeşilpınar
Yavru
Yeniçamlıca

E—Merkeze Bağlı Seydim Bucacı Köylerinin Muhtarları:

Köyün Adı
Acıpınar
Aksungur
Arpalık
Aşıharmut

Rafet Öztürk

Muhtarın Adı ve Soyadı

Yaşar İpek
Şerif Acar
İbrahim Arslan
Halil Gün
Murat Aktaş
Kaşif Turan
Mehmet İlhan
Rıza Çelik
Rıza Yücelen
Mehmet Çelik
Ali Kurt
Bektaş Ardic
Ahmet Şeker
Halil Akyüz
Ali Taş
İsmail Bek
Satılmış Temel
Ferit Atlas
Halil Ceylanbaş
Mahmut Akbaş

Muhtarın Adı ve Soyadı

Ömer Söngüt
Mehmet Al
Süleyman İnan
Arif Fındık
Süleyman Gökgez
Bekir Kurak
Yakup Aydın
İzzet Kavak
Satılmış Dağlı
Ali Osman Em
Sait Keşlik
Veysel Keskin
Bilâl Balcı
Celâl Altınay
Ahmet Küçükkale
Kâzım Çelinkaya
Reşat Türkmen
Kemal Özdiili

Akyazı Salim Candan
Arslanköy Şükrü Çemrek
Bektaşoğlu Rıza Çiftçi
Cerit İsmail Sözüdoğru
Çaltıcak Mehmet Ali Aslan
Dereköy Ali Keçeci
Dut İbrahim Danışman
Dutçakallı Mehmet Öztirun
Erdek Satılmış Tınık
Esklören Abdullah Yıldırım
Eşençay Arif İpdir
Eskiköy İbrahim Karayaalçın
H. Ahmetderesi Seyit Demir
Hacıbey Hasan Gencer
İğdeli Arif Genç
İnalözü Ali Gedik
Karakeçili Mustafa Deniz
Kertme İsmail Budak
Kınık İzzet Bilge
Kunçelteği Mustafa Yıldız
Morsümbül Mehmet Dikmen
Oymağaç İlyas Abuhan
Seydim Mehmet Kökteki
Salur Mehmet Uysal
Saraylı Mehmet Özbay
Sırlıklı Mehmet Öner
Sazköy Kadir Kubat
Serban Bayram Uysal
Seydibmçakallı Hasan Öztürk
Tozluburun Kâzım Menenuiz
Şendere Ali Zembil
Ülkenpınar Bilâl Yaşar

F—Alaca İlçesi

A—İlçe Merkezindeki Mahalle Muhtarları

Mahallenin Adı
Ayhan
Cumhuriyet
Denizhan
Özhan
Yıldızhan

B—Alaca İlçesine Bağlı Köylerin Muhtarları

Köyün Adı
Avutmuş
Akçaköy
Akpinar
Akören
Altıntaş
Akçasoku
Balçıkhisar
Belpına
Polatçık

Muhtarın Adı ve Soyadı
Muhlis Sert
M. Ali Yıldız
İsmail Akpinar
Abbas Yılmaz
Menmet Sürücü
Niyazi Güler
Rıza Erçin
Mustafa Erdoğan
Muhittin Yağmur

Besiktepe
B. Keşlik
Bordoğan
B. Camili
B. Dona
B. Hırka
B. Söğütözü
Bekiroğlu
Çevreli
Çal
Çatalkaya
Çatak
Çatalbaş
Çelebiabağı
Çıkkasan
Çomar
Çoprayık
Çöplü
Çetederesi
Çıdır
Değirmenderesi
Dedeçınar
Değirmenönü
Dereyazıcı
Dölderesi
Eskiyağar
Evc
Fakılar
Gazipaşa
Gerdekkaya
Gökveren
Geven
Höyüm
Harhar
Haydar
Hısr
İbrahimköy
İmat
İsahacı
İsmaili
Kürkçü
Kalecikçaya
Kalmkaya
Kapaklı
Karamahmut
Karatepe
Kargın
Kalehisar
Karnıkara
Kayabüget
Karakaya
Karadona

Osman Temiz
Bahri Aygün
Mehmet Selur
Luman Kaya
Nurettin Sezer
Kâzım Demir
Ali Öger
Mehmet Kılıç
Arap Saat
Abdurrahman Polat
Ahmet Kılıç
Hasan Çelik
Hasan Karakurt
Hilmi Eriktay
Ali Çetin
Elvan Güney
Hacı Polat
Celâl Yurtutan
Hüseyin Bengi
Celâl Özdemir
Müslüm Özenc
Seyfettin Gal
Asiz Kibic
Aziz Aygün
Ali Beyaz
Hasura
Seyit Karakoç
Muhittin Çetin
Durak Kaplan
Seyit Ali Tahtacı
Kemal Güngör
Mehmet Kaya
Ali Güney
Müslüm Çoban
Hamdi Erdoğan
Yusuf Kaya
Seyfettin Kaya
Hasan Aydıno
Ali Rıza Yalçinkaya
Azmi Demirhan
Mehmet Bekâr
Niyazi Seçkin
Veli Ortakçı
Murşit Yavan
İbrahim Gök
Ali Bahadır
Abdullah Yüce
Ahmet İşler
Şevki Obuz
İbrahim Biricik
Satılmış Kılıç
Bektaş Arslan

Kılık	Salih Çapraz
Kıçık	Mehmet Kara
Kıçık	Mustafa Dönan
Kılavuz	Refik Kılıç
K. Camili	Hüseyin Kuyutak
Kızılı	Satılmış Arkan
Kızkaraca	Siddik Demir
Kızılyar	Salih Özcan
Koçhisar	Abidin Ünver
Kuyuluş	Servet Avcı
Koyunoğlu	Hasan Çelik
Kuyumcusaray	İbrahim Gümpör
Kuzkula	Rıza Kamış
K. Dona	Ramazan Şahin
Körpınar	İsmail Canlı
K. Hırka	Mehmet Buzacı
K. Keşlik	Arap Kandemir
Külâh	Hasan İpek
Karaçal	İbrahim Demircan
Küre	Aşır Gökkuş
Ünalan	Abdullah Coşkun
Mahmudiye	Hüseyin Erdoğan
Mazıbaşı	Garip Mazıbaşı
Miyanesultan	Memiş Gündoğdu
Narlık	Ahmet Çelik
Örükaya	Rasim Kılıç
Perçem	Halil Sıvı
Suludere	Duran Kaçar
Sancı	Hamza Çelik
Sarısüleyman	Fehmi Arslan
Seyitnizam	İsmail Aygac
Sincan	Satılmış Özbek
Sultanköyü	Fethi Özek
Sogucak	Muza Şirin
Tahirabat	Halil Aygac
Tutaş	Sadettin Yıldırım
Tutluca	Ali Güler
Tevfikliye	Dursun Demirtaş
Velet	Dursun Güngör
Yatankavak	Hüseyin Aslan
Yeniköy	İbrahim Uygun
Yenice	Hamdi Baran

G—Bayat İlçesi

A—İlçe Merkezindeki Mahalle Muhtarları

Mahallenin Adı	Muhtarın Adı ve Soyadı
Dere	Hüseyin Bayram
Kayabaşı	Mahir Ceylan
Tepebayat	Enver Önlü
Yatukçu	Ahmet Şen
Yeni	Mehmet Atlı

B—Bayat İlçesine Bağlı Köylerin Muhtarları

Köyün Adı	Muhtarın Adı ve Soyadı
Ahacık	Hasan Baş
Akseki	Hüsnu Kara
Ayalica	Dursun Özcan
A. Emirhalil	Mustafa Buyruk
Barak	Hamdi Uzun
Bayan	İsmet Şahin
Belören	Yaşar Emer
Beydili	Hasan Şahin
Çayköy	Ali Mutlu
Çerkeş	Balram Sert
Çukuröz	Halil Ölmez
Çamlıgüney	Mustafa Özarslan
Demirciler	Ahmet Yaman
Derekutuğun	Kamil Çınar
Dorukseki	Hasan Kırmaz
Emirşah	Selim Ateş
Eskilibey	İsmail Taşdemir
Evcı	Sadık Şentürk
Hacıbayram	Halil Kılıçarslan
İleği	İhsan Asiler
İsaklı	Mustafa Torun
Kalımpelit	Hidayet Burak
Köpküklü	Ali Kargı
Kunduzlu	Yusuf Eroğlu
Karakaya	Hasan Yılmaz
Kuruçay	Arif Bilgin
Ovacık	Haşim Efe
Pancırılık	Osman Ceyhan
Saray	Osman Memişoğlu
Tepekutuğun	Satılmış Kahraman
Toyhane	Bekir İmam
Teveklî	Hüseyin Ünlü
Yoncalı	Bayram Ceyhan
Yeşilçat	Rıza Kambur
Yenişehir	Hamdi Torun
Y. E. Halil	Mehmet Katırcı

H—İskilip İlçesi

A—İlçe Merkezindeki Mahalle Muhtarları	Muhtarın Adı ve Soyadı
Mahallenin Adı	
Bahabey	Şerafettin Tartak
Büyüktaş	Tevfik Boz
Çavuşhacıağa	İbrahim Güler
Hacıpır	İsmail Uçaran
Tabakhane	Hamdi Arıcı
Ekizoglu	—
Kaleboğazi	H. Şükrü Kaygısız
Meydan—Arifbey	Tahir Çelebi
Mutaflar	Ahmet Eneş

Ulaştepe	İbrahim Çırak
Uludere	Hasan Karacaoğlu
Sakarya	Şevket Kacı
Yeni mahalle	Hüsnu Parmaksız
B—İskilip İlçesine Bağlı Köylerin Muhtarları	
Köyün Adı	Muhtarın Adı ve Soyadı
Ağaçcamı	Mustafa Kelceci
Ahlatic	Hasan Çikrik
Ahmetce	Kâzım Çağlayan
Akçasu	Bilâl Yurtdaş
Akçakaya	Bilâl Akcan
Akpınar	Bayram Karataş
Kozveran	Hamdi Kula
Asarçayı	Ahmet Katırcı
Aşağıörenseki	Kâmil Tutuk
Aşağıhisarlar	Osman Ünal
Afatyakası	Mehmet Pınar
Başmakçı	Mustafa Yenipınar
Beyoğlu	Mustafa Efe
Çatkara	Hasan Köle
Çavuşoğlu	Muttalıp Yel
Çetmişpahi	İsmail Ertürk
Çomu	Siddik Coşkun
Çukurköy	Süleyman Toskar
Dağkıyısı	Sadık Cansever
Dereceki	Mehmet Şahin
Derekeğir	Mustafa Sarı
Derinözü	Hasan Kanbur
Doğangir	Mustafa Karakaya
Elmalı	Satılmış Dilbaz
Eskiaklı	Bekir Durmas
Göl Ahlat	Mehmet Abay
Güneyahç	Mustafa Örk
Hacıhalil	Eğref Koca
Hallı	İsmail Akbal
Harun	Mehmet Tuna
İbik	Hüseyin Göçen
İkikise	Zila Akıldız
İkpinar	Sadık Depeli
Karaç	Ömer Köklü
Karaburun	Arif Gentürk
Karaçukur	İsmail İnal
Karabören	—
Karlık	Seydi Koca
Karmış	Hüseyin Biyık
Karagöz	Mustafa Mumcu
Kayaagzı	Hüseyin Türkçan
Kayı	Mehmet Deban
Kılıçdere	Ali Gökçe
Kızılcaayır	Kâmil Kan
Kızılçelilt	Sadık Şimşek
Kutluöz	İbrahim Ölmez

Kurusaray	Arif Aktaş
Kuz	Hasan Bağdat
Kuzuluk	Sadık Küçük
Musular	Behran Fazla
Örubağ	Mehmet Özer
Sarayık	Tevfik Baroççu
Sarıkavak	Sadık Tufan
Sekisaldere	Şükrü Çarıkçı
Sehirçayı	Yakup Köknar
Sogucak	Seyit Kaygısız
Sorgun	Hasan Avar
Şaphane	Nuhbey Karipcan
Şehirkuruçay	Osman Şahin
Şehkarazar	Ahmet Bursalı
Yalakkoçcağı	Sadık Kel
Yalakçayı	Mehmet Türkyılmaz
Yanoglan	Hasan Ağzıkara
Yavı	Hüseyin Kahrman
Yaylacıkseki	Yunus Ökmen
Yenice	İzzet Açıkgöz
Yerliköy	Ali Biyık
Y. Örenseki	Münhal

C—İskilip İlçesine Bağlı Uğurludağ Bucakı Köylerinin muhtarları:

Köyün Adı	Muhtarın Adı ve Soyadı
Ambarcı	Ömer Ateş
Belkavak	Abdurrahman Yıldız
Boztepe	Arap Akbaş
Çeltik	Ahmet Yıldırım
Dağönü	İsmail Çitak
Gökçeagaç	Aziz Köse
Karakısıak	Yusuf Çetinkaya
Kırköy	Osman İpek
Kuzaglı	Seyit Ali Saltan
Köpeç	Ömer Arık
Resuloğlu	Hasan Kurt
Sağpazar	Satılmış Göçer
Torunlar	Mehmet Karademir
Tutpınar	Ali Gök
Uğurludağ	Ali Taşbek
Üçdam	Arap Yıldırım
Yarımca	Rifat Kavcı
Yeniyanan	Mehmet Mara Köse

I—Kargı İlçesi

A—İlçe Merkezindeki Mahalle Muhtarları	Muhtarın Adı ve Soyadı
Mahallenin Adı	
Mıhrıhatun	Mehmet Sakarya
İmambey	Fevzi Bilgin
Ortamahalle	Hilmi Erdoğan
Yenimahalle	Hüseyin Yalçın
Bahçelievler	Mustafa Akgül

B—Kargı İlçesine Bağlı Köylerin Muhtarları

Köyün Adı	Muhtarın Adı ve Soyadı
Arık	Mustafa Akbulut
Akkaya	Kâmil Hamam
Akkise	Mustafa Kış
Alioğlu	Bekir Sarıca
Akçataş	Hasan Akyürek
Bademce	Hasan Çalışkan
Bayat	Ali Gören
Başköy	Niyazi Arslan
Bozarmut	Kasım Kılıç
Bağöz	Hüseyin Çalışkan
Cihadiye	Hasan Bahçeci
Çal	Ahmet Maviş
Çalpınar	Cemil Şallı
Çakırlar	Musa Akbaş
Çobankaya	Mehmet Şimşek
Çohanlar	Halil Çiftçi
Dereköy	Bayram Kuş
Demirören	Muammer Gençel
Göl	İsmail Cesur
Gümüşoluğu	Sabri Kaya
Günyazı	Ali Aydın
Gölet	Hasan Başkabak
Göletdere	İsmail Tuğcu
Gökbudak	Satılmış Şen
Göletçetmi	Hasan Eren
Gökçedoğan	Kadir Ergin
Haciveli	Necati Aydın
Halılar	Kemal Yıldız
Karaosmanlı	İdris Açı
Köprübaşı	Ruşan Çiçek
Koyunkıran	Recep Cor
Karaoğlu	İsmail Kaya
Karakise	Ömer Can
Karabürcek	Haflık Kışla
Karaboya	Rasim Çelik
Maksutlu	Necati Gök
Öğrencik	Mustafa Öğmen
Peliceik	Ali Ocak
Pelitözü	Mehmet Gök
Saraycık	Ahmet Balcı
Sinanözü	Muharrem Topçu
Sünlük	Mehmet Çetin
Saraçlar	Hasan Akyol
Tepelice	Raşit Yaşar
Uğuz	Kemal Ayranıcı
Uzunyurt	Emin Kocabaş
Yeşilköy	Hüseyin Aktaş
Yağcılar	İbrahim Karatepe
C—Kargı İlçesine Bağlı Hacıhamza Bucağı Köy- lerinin Muhtarları:	

Köyün Adı	Muhtarın Adı ve Soyadı
Avşar	Mustafa Kapıcı
Beygircioğlu	İbrahim Aktaş
Çeltiközü	Muharrem Boyacı
Çukuralıç	Raşit Yaylacı
Güney	Mustafa Terlemmez
Hacıhamza	Lütfi Kurşun
İnceçay	Musa Bardak
Kavakçayı	Durmuş Yaylacı
Obruk	Ali Aşık
Seki	Ahmet Atalay
I—Mecitözü İlçesi	
A—İlçe Merkezindeki Mahalle Muhtarları	
Mahallenin Adı	Muhtarın Adı ve Soyadı
Sarıdede	Yazar Yöney
Camiikebir	Kemal Koca
Tutluk	Hasan Özer
Mescit	Neşet Uyanık
Doğumhalesi	Akif Ornur
Şihtar	Mustafa Tepe
Hıdırlık	Ali Kocabaş
B—Mecitözü İlçesine Bağlı Köylerin Muhtarları	
Köyün Adı	Muhtarın Adı ve Soyadı
Ağcakoyun	Hüsnü Baran
Akpınar	Bekir Bektaş
Alancık	Veli Aydın
Alören	Rasim Özsoy
A. Körücek	Sami Dönmez
Ayyalı	Ömer Ünal
Bayındır	Mehmet Ökten
Bekişler	Osman Aydoğdu
Beyözü	Seyit Atar
Dogazkaya	Hüseyin Yavuzkılıç
Boyacı	Niyazi Erkoç
Çayköy	Hüseyin Demirel
Çıkrık	Sayit Salman
Çitli	Hakkı Sakallı
Dağsaray	Kadir Dınacı
Devletoglan	Dursun Ayhan
Doğla	Arslan Kabakcı
Elmapınar	Osman Demir
Elvançelebi	Siddik Cengiz
Emirbag	Mustafa Şahin
Fakihmet	Hasan Arsan
Figani	Mehmet Metin
Geykoca	Nazım Gül
Gökçebel	Sefer Alıcı
Güngörmez	Hacıbey Yaşar
Hısarkavak	Celâl Erdoğan
İbek	Osman Koçak
İşıklı	Hüseyin Demir

Kışlacık	Halil Yazıcı
Karacuma	Ali Kılıçarslan
Karacören	İsmail Özdemir
Kargı	Mehmet Yıldırım
Kavaklı	Hüseyin Arslan
Kayı	Şükrü Yıldız
Kalecik	Ali Güzel
Konaklı	Mehmet Patlak
Konaç	Süleyman Yıldız
Koyunaglı	Ali Güllal
Közören	Hüseyin Şişman
Köprübaşı	Elvan Atak
Körücek	Muharrem Leylek
Köseyyüğü	Ali Erden
Kuyucak	Fevzi Temir
Örencik	Halil Ünal
Pınarbaşı	Ahmet Kuş
Sarıhasan	İsmail Yılmaz
Sırçalı	Ahmet Toparlak
Sorkoğlu	Sadık Ergan
Söğütözü	Mustafa Yıldırım
Söğütözü	Niyazi Yılmaz
Sülüklü	Hasan Karataş
Taınverniş	Ali Demir
Terken	Selim Erkan
Totali	Bayram Turan
Üçköy	Hüseyin Özdemir
Vakıflar	Kemal Cengiz
Yedigözü	Ali Gezer
Yeşilova	M. Ali Akdoğan
J—Ortaköy İlçesi	
A—İlçe Merkezindeki Mahalle Muhtarları	
Mahallenin Adı	Muhtarın Adı ve Soyadı
Suyolu	Mehmet Büyük İspir
Aşağı	" " "
Harmantaş	" " "
(Bahçelievler)	" " "
B—Ortaköy İlçesine Bağlı Köylerin Muhtarları	
Köyün Adı	Muhtarın Adı ve Soyadı
Asar	Hasan Başduran
Aşdağul	Ömer Özdemir
B. Kışla	Mehmet Uzuner
Cevizli	Rıza Kelek
Dirgenli	Şaban Gündüz
Fındıklı	Hüseyin Özkiraz
İncesu	Hasan Karakaya
Karahacıp	Raşit Bozkaya
Kızılhamza	Hidur Tilki
Kavakalan	M. Ali Demir
Oruçpınar	Hasan Yücel
Salbaş	Rıza Ardiç
Senemoğlu	Mehmet Balaban

Yaylacık	Ali Uzuner
K—Osmanlı İlçesi	
A—İlçe Merkezindeki Mahalle Muhtarları	
Mahallenin Adı	Muhtarın Adı ve Soyadı
Ulucami	Sait Sönmez
Kızılrmak	Mustafa Acar
Yeşilçatma	Sadık Koç
Yazı Mah.	Kadir Tüfek
Yeni Mah.	Recep Kodaz
Güney Mah.	Abdullah Kınaltaş
Gemici	Haşim Otuzbir
B—Osmanlı İlçe Merkezine Bağlı Köylerin Muhtarları:	
Köyün Adı	Muhtarın Adı ve Soyadı
Ağzısu	A. Recep Akça
Akören	Kâmil Bıyıklı
Alpağut	İsmail Bülbül
Ardıç	Ömer Eski
Ayva	Osman Töremiş
Ağiroğlu	Osman Çelik
Baldıran	Ali Cıbrı
Berk	Mehmet Şimşek
Baltacı Mehmet Paşa	İsmail Topuz
Belkavak	Kadir Arslan
Başpınar	Bilâl Bayrak
Çiflik	Yusuf Kendir
Çayırköy	Halit Solak
Çampınar	Hasan Demir
Danışment	Ali Bayrak
Deliler	Bilâl Alan
Dikenli	Mustafa Gümüş
Durucası	Hüseyin Cankara
Doğan	Hüseyin Çelik
Evlik	Elvan Bağcı
Girinoğlu	İsmail Göçer
Gökdere	İhsan Çolak
Güneşören	Şevket Eski
Güvercinlik	İsmail Uğur
İnal	Menmet Helva
İncesu	Ali Gülümser
Karaçay	Mustafa Yapıcı
Kargı	Elvan Aksu
Kızıltepe	Hasan Turhal
Kumbaba	Eyüp Gömleksiz
Kayucak	Sanılmış Şekkin
M. D. Obruk	Mustafa Çetin
M. D. Tekke	Mehmet Gürbüz
Öbektaş	Ahmet Kemer
Sarpinkavak	Ahmet Türkol
Seki	Satılmış Sekili
Sekibaşı	Bilal Genç
Tekmen	Murat Yılmaz

Tutuş
Tepeyolaltı
Umaç
Ovacıksuyu
Yeniköy
Yaylabası
Fındıcak
Fındık
Yasıyen

C—Osmanlık İlçesine Bağlı Kâmil Bucağı Köy-
lerinin Muhtarları

Köyün Adı	Muhtarın Adı ve Soyadı
Avlağı	Ahmet Yedek
Alibey	Halim Demir
Aydın	Hüseyin Sağır
A. Zeytin	Şerif Karataş
Hanifi	Hüseyin Siviş
Kâmil	Ahmet dönmez
Karamargüney	Arslan Eryaşar
Konaca	Mehmet Demirkıran
Kuz	Muhlis Çıplak
Kezhayat	Ahmet Çelik
Pelitçik	Osman Uzun
Aşıkbüğü	Abdullah Arslan
Y. Zeytin	Mehmet Orhan

L—Sungurlu İlçesi

A—İlçe Merkezindeki Mahalle Muhtarları

Mahallenin Adı	Muhtarın Adı ve Soyadı
Başpınar	Ömer Kabakçıoğlu
İsmetpaşa	Nuri Tanrısever
Fevzipaşa	Gazi Şahiner
Sunguroğlu	Celâl Büyükyıldız
Şekerpınar	Kemal Üstün
Turan	Osman Demir
Yenidoğan	Gazi Karakoca

B—Sungurlu İlçesi Merkezine Bağlı Köylerin Muhtarları

Köyün Adı	Muhtarın Adı ve Soyadı
Akçalı	Gazi Eröksüz
Akçakoyunlu	Çelebi Akçakoyunlu
Akdere	Veysel Yaman
Akpınar	Mehmet Karavelioğlu
Alembeyli	Ali Erözgün
Arabaçayı	Hakkı Eğri
A. Başpınar	Ali Piliim
Akdoğan	Duran Çengil
Arifegazili	Görpeli Aktay
Arıcı	Ethem Keyvan
A. Fındıklı	Ömer Balkan
Bağdath	Hüseyin Tulgay
Bahşalı	Ahmet Motor
Bağcılı	Abdullah Ünlüel

Baraklı
Bakaya
Boztepe
Beyyurdu
Beşdam
Beşkız
Beysice
Bozyayla
B. Polatlı
B. Kızıl
B. İncesu
Cevheri
Çomoluk
Çoğul
Çadırhüyük
Çavuşcu
Çavuş
Çayan
Çayyaka
Çiçekli
Çiçeklikeller
Çiftlik
Çingiller
Çukulu
Çulhallı
Dayıncak
Demirşeyh
Denizli
Derekışla
Dertli
Eşme
Ekmekeçi
Gafurlu
Gazi
Gökçam
Gökçeköyü
Gölpınar
Güvendik
Gülderesi
Güloluk
Hacıtarham
Hacıosman
Hilâlî
İkizli
İnegazili
İmirli
Kaledere
Kamışlı
Kalenderoğlu
Karaçay
Karaevliya
Karakocalı

Ümmet Karabulut
H. Hüseyin Kartal
Zübeyir Şaban
Haydar Değirmenci
Mehmet Çalış
Mehmet Ceylan
Nesimi Sarıgülük
Siddik Ünlü
Ramazan Özbekmez
Mehmet Karaçar
Şükrü Şanlı
Ziya Ergiş
Yakup Ekici
Rasim Duru
H. İbrahim Özçelik
Abdurrahman Gündüz
Yusuf Karaseyfi
Kâzım Özeren
Dilâver Akkıl
Ali Yazarvargel
Satılmış Açıkgöz
Rıza Baykır
Hüseyin Kayar
Halil Karayün
Niyazi Hozan
Haydar Gürbüz
Hüseyin Karamış
Mehmet Uğur
Kâmil Akkaya
Hakkı Özsilgin
Duran Ayçiçek
Eşme
Halil Şıvga
Yahya Tauz
Şükrü Kar
Gazi
Feyzullah Sacılık
Bekir Doğanbey
Şakir Afacan
Eryüksel
Süleyman Görpe
Kâmil İter
Seyfettin Özşarı
Rifat Koçyiğit
Mazhar Österzi
Şükrü Kopcan
Vehbi Söyler
Zakeriya Bekki
Şevket Özkutlu
A. Şahin Dokuyucu
Dede Kalender
Ö. Osman Başak
Celâl Kayıran
Ahmet Çitak

Karaoğlu
Kavşit
Karahacı
Kemalî
Kertme
Kırankışla
Kışla
Kızılcağızla
Kula
Kuysalı
Kuzeyyurt
Kuyucak
K. Kızıl
K. İncesu
K. Eriklî
K. Polatlı
Körkü
Mahmatlı
M. Ali Çiftliği
Muratkolu
Ortakışla
Oglaközü
Oyaca
Ortaköy
Sarayeik
Saricalar
Sarıyaka
Salman
Sarıyaka
Tatlı
Tokulu
Topuz
Terzili
Tırkeş
Tuğcu
Turgutlu
Üçoluk

C—Sungurlu İlçesine Bağlı Boğazkale Bucağı Köy-
lerinin Muhtarları

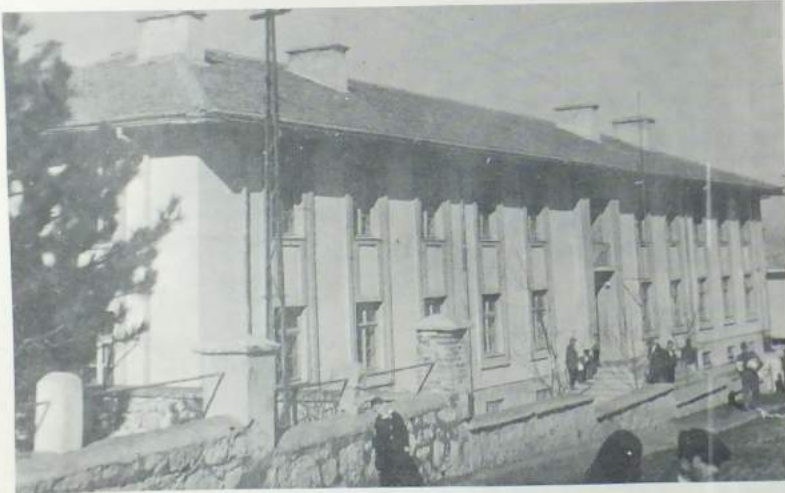
Köyün Adı	Muhtarın Adı ve Soyadı
Ayağıbüyük	Kâzı Gürkaya
Boğazkale	Mehmet Atilla
Çarşıcuma	Osman Leylek
Emirler	Atuf Arayıcı
Evcî	Arap Karadurak
Gölpınar	Şakir Afacan
Kadılı	Mahmut Satıcı
Karakeçili	Arif Boynuzun
Kaymaz	Ali Erkuş
Mehmetbeyli	Sabit Karaböcek
Sarıççek	Betaş Girkut
Yamıcak	Haydar Babacan

Yazar
Y. Fındıklı
Yenikadılı
Yekbas
Örenkaya

Murtaza Ulusoy
A. Osman Başdoğan
Hamit Doy
Nuri Karasakal
Hüseyin Asar

Genel Meclis Üyelerinin bir kısmı

Alaca Hükümet Binası

İDARİ BÖLÜM

3. 4. 2019 10:20

Genel Meclis Üyelerinin bir kısmı

İDARİ BÖLÜM

Alınan Hükümet Binaları

3. 4. 2019 10:20

«Hükümetin iki hedefi vardır. Biri Millet'in Mahfuziyeti, ikincisi Millet'in refahını temin etmek. Bu iki şeyi temin eden Hükümet iyi, edemeyen fenadır. 1923»

ATATÜRK

1—Çorum'un İdari Tarihçesi:

Çorum İli Osmanlı topraklarına Yıldırım Beyazıt tarafından Kadı Burhanettin Beyliğinden alınmak suretiyle 1398 yılında geçmiştir. 20. Nisan 1924 tarihli ve 491 sayılı Anayasanın yürürlükten kalkan 89. maddesinde idarî bölümlere ait emre uyularak İ (Vilâyet) haline getirilmiş Alaca - İskilip - Mecit-özü - Osmancık - Sungurlu ilçeleri kendisine bağlanmıştır. Osmanlı Mülküne katılışından İ haline gelinceye kadar elimize geçen vesikaların ışığı altında aşağıdaki yönetimleri geçirmiş olduğunu görmekteyiz.

A—1398 yılında Merkezi Sivas Şehri olan ve Rum eyaleti (Rumiye-i Suğra) adını verdiğimiz cyaletin büyük Sancak Merkezlerinden birisi olmuştur. Bu zamanda Sivas valisi Şehzade (Emir Süleyman'dır.

B—II nci Sultan Murat zamanında (1423) Amasya'ya bağlı Sancaklardan olduğu yazılmakta ise de kesin bir kaynak belirtilmemektedir (1).

C—Çorum Sivas'a bağlı iken 1591 yılında Ankara'ya bağlı olduğu 1595'de tekrar Amasya'ya bağlı bulunduğu (2) aynı şekilde kesin bir kaynak belirtilmeden bildirilmektedir.

D—Kâtip Çelebi (Cihannüma) adlı eserinde Çorum Sancağına 12 kazanın bağlı olduğunu bildirmekte ise de (3) elimizdeki mevcut 1596 tarihli bir mahkeme sicilinde 15 kazadan da fazla olduğu anlaşılmaktadır.

E—1841 tarihinde Sivas'tan alınan Çorum-Ankara Eyaletine (İl) bağlandı (4) ve 1863 yılına kadar Sancak merkezi oldu.

F—1864 yılında Çorum Sancağı kaldırılarak Yozgat'a bağlı bir kaza oldu. Bu arada İskilip Çan-

kırı sancağına, Osmancık Amasya'ya Sungurlu da Yozgat Sancağına bağlandı. (5) Yozgat bu zamanda Ankara Eyaletine bağlı bir sancak merkezi idi.

G—1894 yılında Çorum'lu Beşiktaş muhafızı Hasan Paşanın gayreti ve Ankara valisi Abidin Paşanın yardımı ile Ankara'ya bağlı Sancak Merkezi olmuş, Osmancık, İskilip, Sungurlu ilçeleri bağlanmıştır. (6) Bu zamanda ilk Çorum Mutasarrıfı (Vali) Rüştü paşadır.

H—1914 yılına ait salname ile Ankara'ya bağlı bir Sancak merkezi olan Çorum'un İskilip, Sungurlu, Osmancık ve Mecitözü ilçeleri ile Hüseyin Abat (Alaca) ve Kargı bucakları olduğu görülmektedir. (7)

I—1921 yılına kadar Ankara Vilayetine bağlı bir Sancak Merkezi olan Çorum, sonradan müstakil bir Sancak olmuş ve 20 Nisan 1924 tarihinde İ (Vilâyet) olmuş ve Alaca, Sungurlu, Osmancık, mecitözü İskilip bağlanmıştır.

2—Bugünkü Durum:

Çorum 12. 820 Km. kare genişliğinde doğudan Amasya, Batıdan Çankırı Kuzeyden Samsun, Sinop, Kastamonu, Güneyden Yozgat ve güneybatıdan Ankara illerimiz olmak üzere yedi ilimizle komşu olup en uzun sınırı Amasya ile çevrili bulunmaktadır. Toprak genişliği bakımından Türkiye'mizin yirmikinci, İl nüfusu itibarıyla yirmibeşinci ilimizdir. İlk defa il oluşunda beş ilçesi (Alaca-İskilip-Mecit-özü-Osmancık-Sungurlu) varken Kastamonu'dan alınan Kargı (22.7. 1953), ilçe haline getirilen Bayat (1958) ve Ortaköy (1959) ilçeleri ile sekiz ilçeye sahip olup yedi Bucaklı bulunmaktadır.

(1) Teyyar Anafık: Çorum Tarihi Şif. 62 İl Kışkıp: No. 18837/2138

(2) Aynı eser Şif. 49

(3) Cihannüma: Dersim Müferraka hususu varak 213

(4) M. Cevdet tasnifi: Bağkavak Arşiv Dairesi No. 5104

(5) La Turquie d'Anatolie: Paris 1890

(6) Çorumlu cilt. 1. Sayı 32 Şif. 988

(7) Aynı eser C. 1. Sayı 33 Şif. 1014

3. 4. 2019 10:20

3—Çorum İlçe—Bucak ve köylerin dağılışı çizelgesi:

A—Genel Olarak:

İlçeler	Bucaklar	Köyler	Belediye Bşk. olan Köyler
Merkez İlçe	Merkez	130	
Merkez İlçe	Cemilbey	20	
Merkez İlçe	Lâçin	18	
Merkez İlçe	Seydim	36	
Alaca	Merkez	103	
Bayat	Merkez	36	
İskilip	Merkez	68	
İskilip	Uğurludağ	18	
Kargı	Merkez	48	
Kargı	Hacıhamza	10	
Mecitözü	Merkez	58	
Ortaköy	Merkez	14	
Osmancık	Merkez	49	
Osmancık	Kâmil	13	
Sungurlu	Merkez	113	
Sungurlu	Boğazkale	16	
GENEL TOPLAM			747

B—İlçeler İtibariyle

Merkez:

Çorum Merkez İlçesi 2478 Km² olup, yüksekliği 780 Metre ve nüfusu 130. 027 kişidir. 11 mahallesi olup 3 bucak ve 204 köyü vardır. İlçe Merkezinde 41. 200 ve Bucak ve Köylerinde 88. 827 nüfusu vardır.

Merkez İlçenin Mahalleleri:

Sıra No	Mahalle adı	Erk.	Kad.	Top.
1	Bahçelievler	—	—	—
2	Çöplü	—	—	—
3	Çepni	—	—	—
4	Gülâbibey	—	—	—
5	Kale	—	—	—
6	Karakeçili	—	—	—
7	Kunduzhan	—	—	—
8	Ulukavak	—	—	—
9	Üçtutlar	—	—	—
10	Yeni yol	—	—	—
11	Yavruturna	—	—	—
T o p l a m		21976	19598	41574

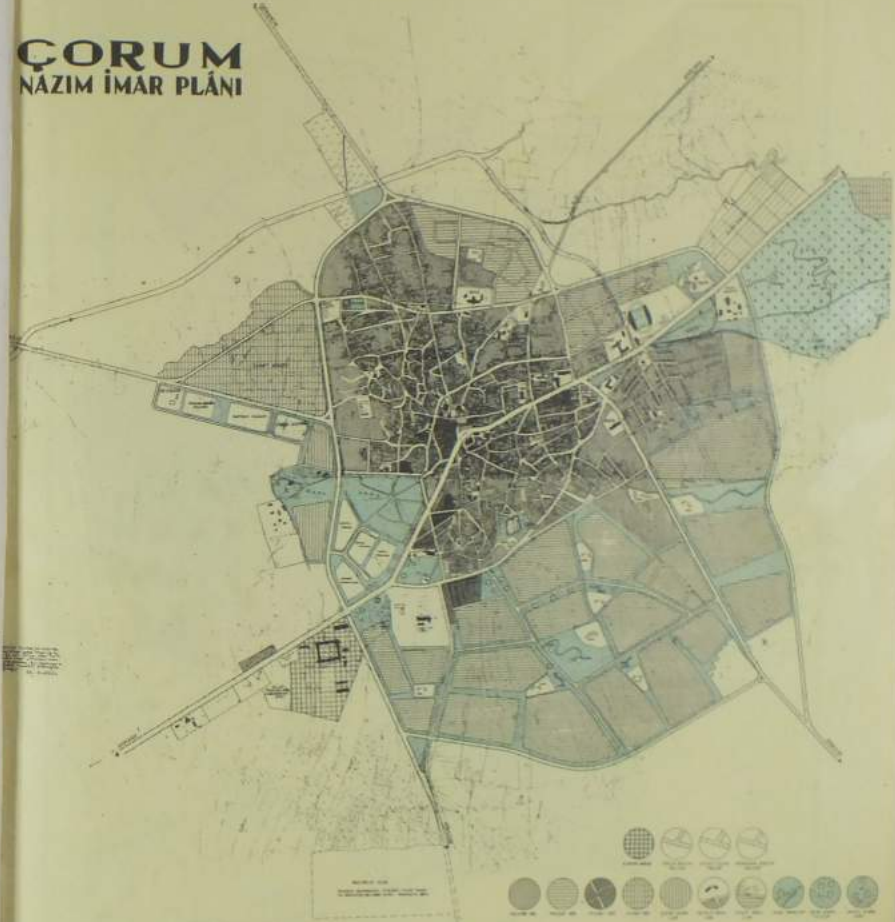
Merkez İlçeye Bağlı Köyler:

Sıra	Köyün Adı	Erk.	Kad.	Top.
1	Abdalata	467	431	898
2	Abdalbodü	214	274	488
3	Ahilyas	151	153	304
4	Akçakaya	138	117	255
5	Alpagut	123	139	262
6	Atçalı	88	86	174

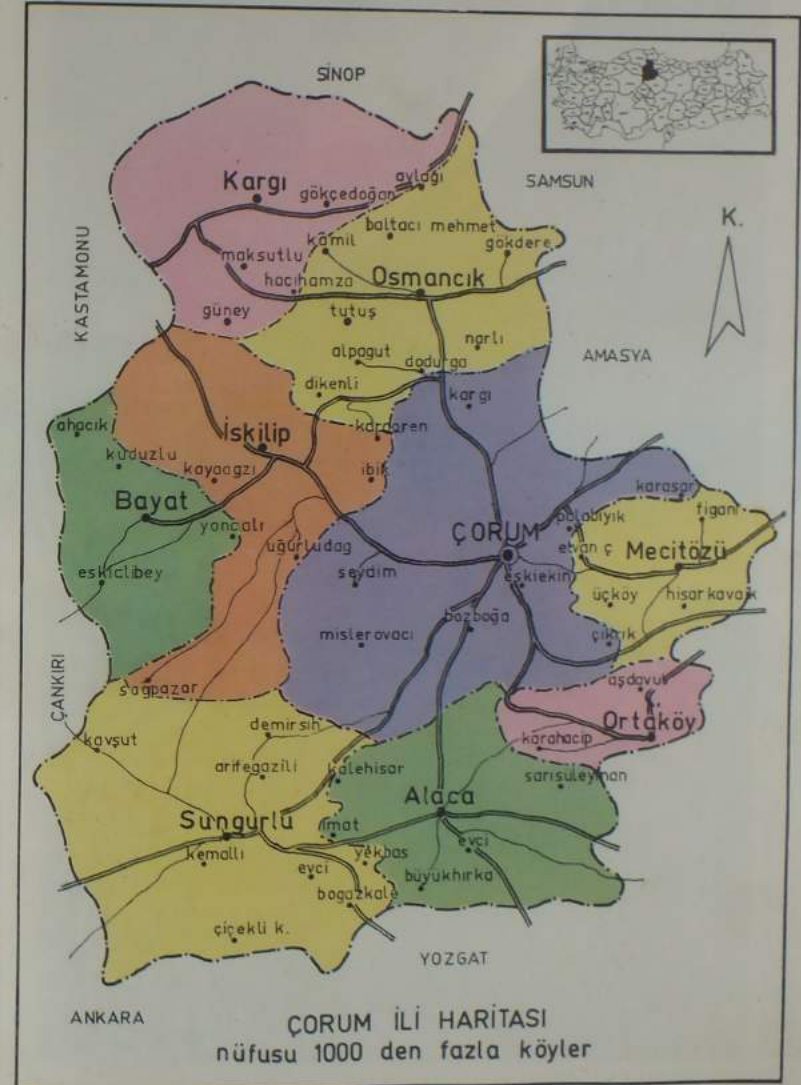
1—B. M. Bucak Merkezi İşaretidir.

2—Parantez içindeki isimler köylerin eski isimleridir.

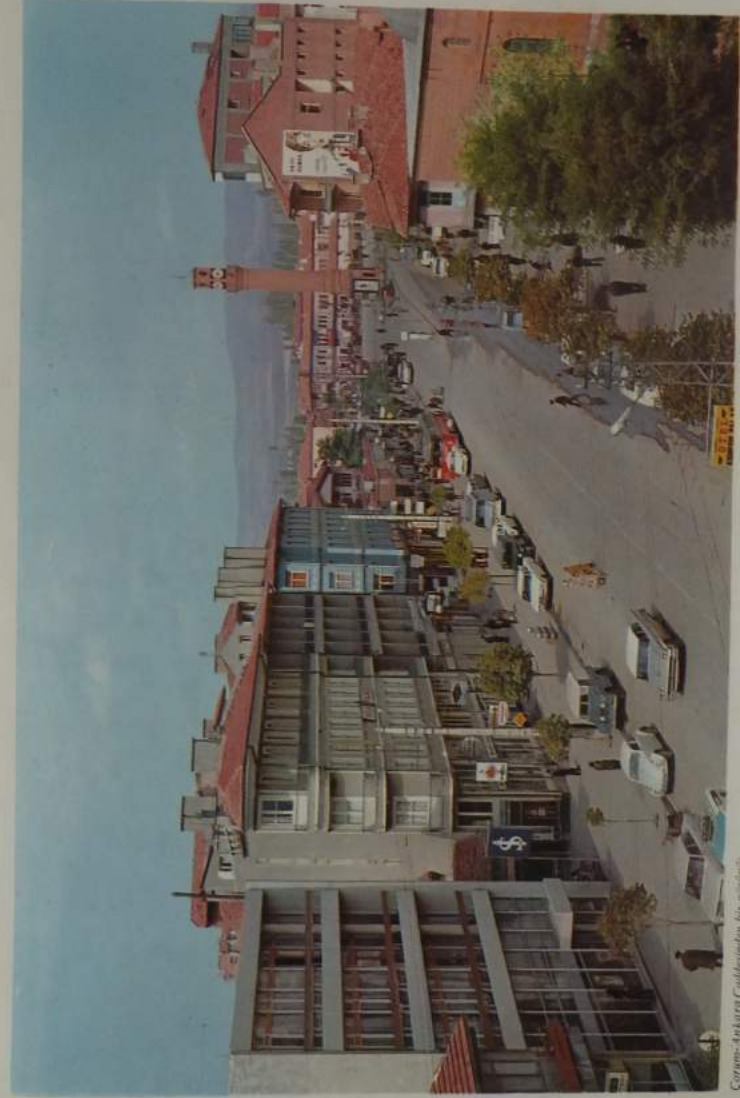
7	Ayazköy	191	199	390
8	Ahmediye	46	44	90
9	Araphacı	307	354	661
10	Babaoğlu	205	203	408
11	Balumsultan	109	110	219
12	Bayat	99	78	177
13	Beydili	187	196	383
14	Boğacık	199	188	387
15	Bozboğa	159	159	318
16	Büyükdüvenci	544	516	1060
17	Boğabağı	396	408	804
18	Bügdüz	371	490	771
19	Büyükgölücek	219	219	438
20	Büget	503	480	983
21	Büğüroğlu	66	63	129
22	Burunköy	77	66	143
23	Celilkın	228	203	431
24	Çağsak	235	225	460
25	Çakır	183	170	353
26	Çalica	311	278	589
27	Çanakçı	362	253	715
28	Çatak	164	174	338
29	Çayhatap	146	165	311
30	Çalkışla	98	110	208
31	Çukuroren	362	362	724
32	Delibekiroğlu	159	156	315
33	Deñiler	152	147	299
34	Deniz	251	290	541
35	Değirmendere	236	258	494
36	Budakören	132	148	280

ÇORUM
NAZIM İMAR PLANI

3. 4. 2019 10:21

3. 4. 2019 10:21

Çorum-Ankara Caddesinden bir görünüş
A view of the Çorum - Ankara highway
Vue du Boulevard Çorum-Ankara
Ansicht von Çorum - Ankara str.

3. 4. 2019 10:21

Çorum Kapılı Spor Salonu (Yeni)

Çorum Ulu Camii (Old Mosque)
View of the Ulu Mosque in Çorum from outside
Vue Extérieure de la Mosquée à Çorum
Aussicht der grossen Moschee von Çorum vom Aussen

Çorum Saat Kulesi
Clock tower of Çorum
La tour à l'Horloge de Çorum
Uhrturm von Çorum

37	Büyükdivan	420	536	926	89	Maza	103	120	223
38	Elemi	266	276	542	90	Mecidiye kavak	101	108	209
39	Elceek	172	178	350	91	Mislerovacı	552	566	1118
40	Elmalı	224	218	442	92	Mühürler	126	134	260
41	Ertuğrul	208	229	437	93	Osmaniye	59	56	115
42	Eskiekin	149	135	284	94	Ömerbey	160	142	302
43	Eskice	554	590	1054	95	Üyük	271	270	541
44	Evcirtakışla	142	176	318	96	Paşaköy	130	138	268
45	Evcikuzkışla	127	134	261	97	Palabıyık	586	631	1217
46	Evcieniköy	147	151	298	98	Pembecik	198	181	379
47	Eymir	241	242	483	99	Pancarlık	66	65	131
48	Ezil	162	181	343	100	Sapaköy	457	432	889
49	Eğerci	99	83	182	101	Saray	502	474	977
50	Feruz	254	274	528	102	Sarmaşa	53	57	110
51	Gelhayır	100	114	214	103	Sarımbey	297	329	626
52	Göcenovacı	327	334	661	104	Sarta	—	—	445
53	Gökdere	97	110	207	105	Sarıcyh	241	184	425
54	Gevhersalih	269	290	559	106	Sazdeğirmeni	103	111	214
55	Gürcü	156	174	330	107	Serpin	119	124	243
56	Güney	285	301	586	108	Seyfe	264	225	485
57	Hacımusa	138	158	296	109	Soğuksu	119	106	225
58	Hacıpaşa	146	148	294	110	Sarin	525	507	1034
59	Hamamlıçay	221	214	435	111	Salkuşa	135	102	237
60	Hamdüköy	314	359	673	112	Şekerbeş	245	259	504
61	Hankozlu	249	234	483	113	Şeyhhamza	140	137	277
62	Harmancık	174	203	377	114	Tarhan	390	463	853
62	Harzadın	114	104	218	115	Tarhankozlusu	200	213	413
64	İsmailköy	99	99	198	116	Taşpınar	93	93	186
65	İkiptinar	195	193	388	117	Tatar	248	219	467
66	Kadıkırı	221	234	455	118	Teslim	236	250	486
67	Karabayır	201	213	414	119	Tolamehmet	90	90	180
68	Karabürçek	226	229	455	120	Turgut	195	188	383
69	Karacaköy	183	212	395	121	Türkayye	129	152	281
70	Karacaören	134	126	260	122	Türkler	308	290	598
71	Karadonayşe	258	270	528	123	Yakuparpa	212	191	403
72	Karadonamuhaciri	46	55	101	124	Yaydığın	216	184	400
73	Karapınar	255	277	532	125	Yenice	126	121	247
74	Kavacık	157	145	302	126	Yoğunpelit	298	320	618
75	Kayı	159	145	304	127	Yeşildere	217	270	487
76	Kazıklıkaya	187	190	377	Merkez İlçesinin Cemilbey Bucagına bağlı Köyler				
77	Karasar	595	588	1183	1	Çorak (B. M.)	209	233	442
78	Kılıçören	93	103	196	2	Ahmedoğalan	328	375	703
79	Kınıkdellere	165	197	362	3	Balıyakup	74	62	136
80	Kışladeresi	113	132	245	4	Çobandivan	310	322	632
81	Kirecocağı	195	161	366	5	Dağkarapınar	321	295	616
82	Kıranlık	122	133	255	6	Elköy	59	58	117
83	Kultak	116	101	217	7	Gökköy	453	489	942
84	Kuruçay	166	153	319	8	Gökçepınar	168	176	344
85	Kuşsaray	413	446	859	9	Karagöz	146	148	294
86	Küçükgülücek	118	114	232	10	Kadideresi	219	237	456
87	Küçüküvenci	82	80	162	11	Kozluca	150	152	302
88	Kızılpinar	194	188	382	12	K. Palabıyık	125	126	251

13	Mustafaçelebi	87	117	204
14	Sarılık	185	177	362
15	Sazak	128	134	262
16	Sevindikalan	61	77	138
17	Şanlıosman	149	157	306
18	Şeyhmustafa	226	260	486
19	Yeşilyayla	139	157	296
20	Mollahasan	144	151	295
21	Hımuroğlu	229	193	422

Merkez İlçeye Bağlı Lâcîn Bucagına bağlı Köyler

Sıra No.	Köyün Adı	Erk.	Kad.	Top.
1	Büyüklâcîn (B. M.)	402	421	823
2	Gökçekaya	147	141	288
3	Gökgözler	381	333	714
4	Gözbüyük	115	105	220
5	Doğanlar	92	117	209
6	Çakırlar	239	237	476
7	İkizce	181	179	360
8	Kırkdilim	177	168	345
9	Kuyumcu	366	352	718
10	K. Lâcîn	229	241	470
11	Kavaklıçiftlik	134	147	281
12	Karasoku	140	133	273
13	Sarayözü	252	243	495
14	Sıtma	104	104	208
15	Mescitli	160	173	333
16	Narlı	665	688	1353
17	Yeşilpınar	128	139	267
18	Yavru	215	178	393
19	Yeniçamhca	688	659	1347

Merkez İlçenin Seydim Bucagına bağlı Köyler:

Sıra No.	Köyün Adı	Erk.	Kad.	Top.
1	Seydim B. M.	715	673	1388
2	Akyazı	88	79	167
3	Acıpınar	254	225	479
4	Aksungur	156	140	296
5	Arpalık	270	288	558
6	Aşılarhmut	253	246	499
7	Bektaşoğlu	159	148	307
8	Cerit	81	75	156
9	Çaltıcak	232	255	487
10	Dereköy	190	183	373
11	Erdek	169	135	304
12	Ferhatlı	—	—	398
13	Eşençay	384	335	719
14	Eskiköy	429	428	857
15	H. A. Derisi	357	336	693
16	Hacıbey	162	188	350
17	İğdeli	239	269	508
18	İnalözü	414	445	859

19	Karakeçili	246	260	506
20	Kertme	240	242	482
21	Kınık	300	271	571
22	Kumçelteği	351	374	725
23	Ülkenpınar	77	87	164
24	Arslan	217	171	388
25	Dut	202	222	424
26	Dutçalı	214	239	453
27	Eskiören	202	197	399
28	Oymağaç	62	75	137
29	Salur	287	311	598
30	Saraylı	220	229	449
31	Sazköy	216	215	431
32	Serban	218	235	453
33	Seydimçakıllı	212	200	412
34	Sarıklı	221	215	436
35	Şendere	144	148	292
36	Tosluburun	133	143	276

A l a c a

Çorum'a 63 Km. uzaklıkta, yüzölçümü 1371 Km2, yüksekliği 930 metre olup 58.276 nüfusludur. Bu nüfusun - 8.444'ü ilçe merkezinde, 49.832'si köylerindedir. İlçe Merkezinde altı Mahallesi olup, 103 köyü vardır. Eski adı (HÜSEYNABAD)dır. Çorum'un en yüksek ilçesidir.

Alaca Merkez İlçesi Mahalleleri

Sıra No.	Mahalle adı	Erk.	Kad.	Top.
1	Ayhen Mahallesi	655	642	1297
2	Cumhuriyet Mah.	459	446	905
3	Denizhan Mah.	1162	960	2122
4	Günhan Mah.	1039	1030	2069
5	Özhan Mah.	246	256	502
6	Yıldızhan Mah.	740	809	1549

Bu İlçeye Bağlı Köyler:

Sıra No.	Köyün Adı	Erk.	Kad.	Top.
1	Akçaköy	332	376	708
2	Akçasoku (Kabılıkışla)	103	111	214
3	Akören	307	340	647
4	Akpınar	246	295	541
5	Altıntaş	203	222	425
6	Balcıkhisar	111	156	267
7	Belpınar	190	190	380
8	Beşiktepe	136	142	278
9	Bolatçık	413	411	824
10	Bozdoğan	272	270	542
11	B. Camili	414	548	962
12	Büyükdona	391	527	918
13	B. Hırka	691	820	1511
14	B. Keçlik	170	190	360

15	B. Söğütözü	424	445	869
16	Çal	145	175	320
17	Çatak	196	207	403
18	Çatalbaş	179	202	381
19	Çatalkaya	244	249	493
20	Çelebibaba	156	178	334
21	Çetederesi	74	120	194
22	Çevreli	234	277	511
23	Çırdır	108	126	234
24	Çikhasan	162	152	314
25	Çomar	256	262	518
26	Çopraşık	492	481	973
27	Çöplü	357	353	710
28	Avutmuş	62	75	137
29	Dedepınarı	123	141	264
30	Değirmendere	205	220	425
31	Değirmenönü	125	152	277
32	Dereyazıcı	172	209	381
33	Dölderesi	116	104	220
34	Düdüklü	246	230	476
35	Eskiyağar	439	469	908
36	Evcı	456	498	954
37	Fakılar	219	273	492
38	Gazipaşa	351	384	735
39	Gerdekkaya	114	130	244
40	Geven	95	121	216
41	Gökören	143	159	302
42	Harhar	189	223	412
43	Haydar	190	193	383
44	Hişır	204	225	429
45	Hüyük	391	492	882
46	İbrahim Köy	326	335	661
47	İmat	533	656	1189
48	İsahacı	225	213	438
49	İsmaili	389	436	825
50	Kalecikaya	195	224	419
51	Kalehisar	635	672	1307
52	Kalınkaya	256	311	567
53	Kapaklı	172	209	381
54	Kardona	134	143	277
55	Karaçal	91	85	176
56	Karamahmut	306	351	657
57	Karakaya	280	257	537
58	Karatepe	204	261	465
59	Kargın	249	326	575
60	Karnıkara	110	120	230
61	Karabüğdet	182	213	395
62	Kıcık	195	266	461
63	Kıcılı	252	284	536
64	Kılavuz	138	188	326
65	Kızılyar	93	94	187
66	Kızıllı	188	212	400

67	Kıllık	247	318	565
68	Koçhisar	222	258	480
69	Koyunoğlu	261	315	576
70	Körpınar	52	56	108
71	Kuyuş	126	148	274
72	Kuzkışla	114	120	234
73	Kızkaraca	231	250	481
74	Kuyumcusaray.	222	223	445
75	Küçükcami	87	83	170
76	Küçükdona	319	378	697
77	Küçük Hırka	302	323	625
78	K. Keçlik	145	147	292
79	Külâh	207	232	439
80	Küre	451	463	914
81	Kürkçü	193	271	364
82	Mahmudiye	231	203	434
83	Mazıbaşı	203	218	421
84	Mıyanesultan	105	112	217
85	Narlık	218	223	441
86	Örükaya	166	164	330
87	Perçem	206	242	448
88	Sancı	189	180	369
89	Sıncan	354	333	687
90	Sarısüleyman	541	508	1049
91	Seytinizam	59	80	139
92	Soğucak	107	129	236
93	Sultan	105	104	209
94	Suludere	224	268	492
95	Tahirabat	145	137	282
96	Tevfikiye	57	72	129
97	Tutaş	320	314	634
98	Tutluca	225	262	487
99	Ünalan	108	104	213
100	Velet	180	186	366
101	Yatankavak	309	337	646
102	Yenice	307	309	616
103	Yeniköy	151	161	312

B a y a t

Çorum'a 83 Km. uzaklıkta 784 Km2. genişliğinde, yüksekliği 700 M. olup, 25369 nüfusludur. İlün toprak bakımından en küçük ilçesidir. Nüfusun 2.183 kişisi merkez ilçede 23.186'sı köylerdedir. Merkezde beş mahalle ve 39 köy vardır. 1. Nisan 1958 tarihinde ilçe olmuştur.

Bayat Merkez İlçe Mahalleleri:

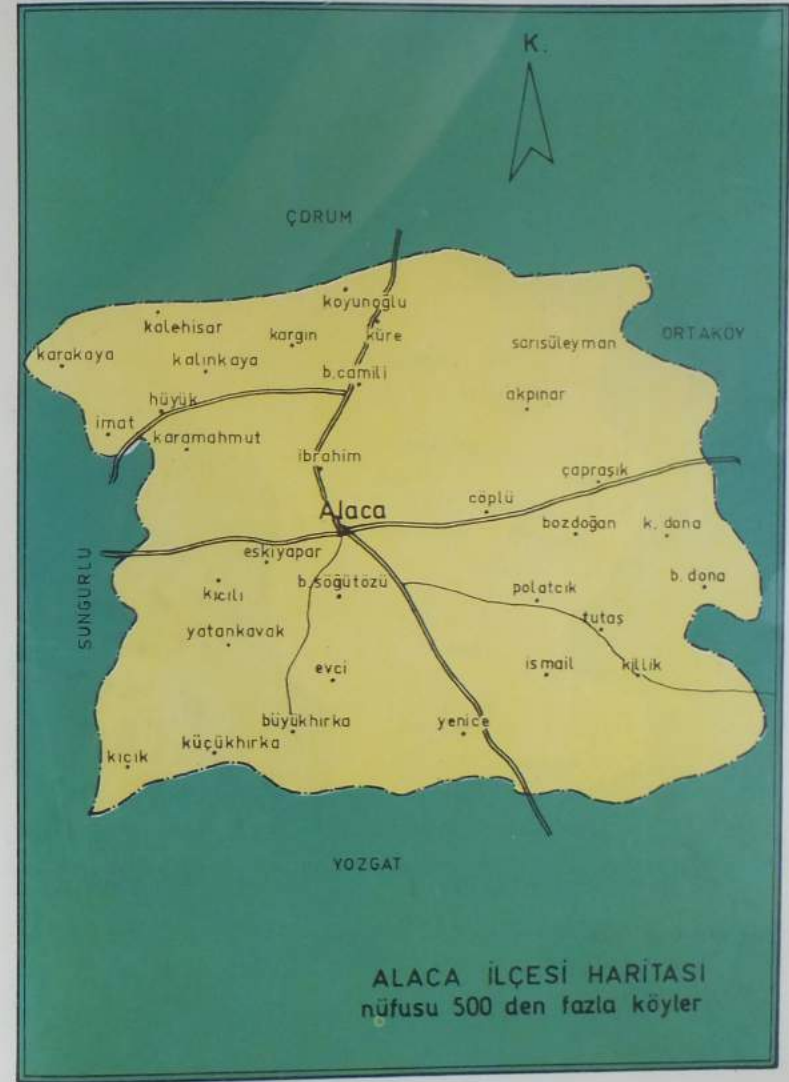
Sıra No.	Mahalle adı	Erk.	Kad.	Top.
1	Dere mahallesi	299	289	588
2	Kayabaşı Mah.	398	301	699
3	Tepebayat	387	384	771
4	Yatukcu	318	313	631
5	Yeni Mahalle	441	451	892

Alaca İlçesi Cumhuriyet Meydanı

Alaca İlçesi genel görünüşü

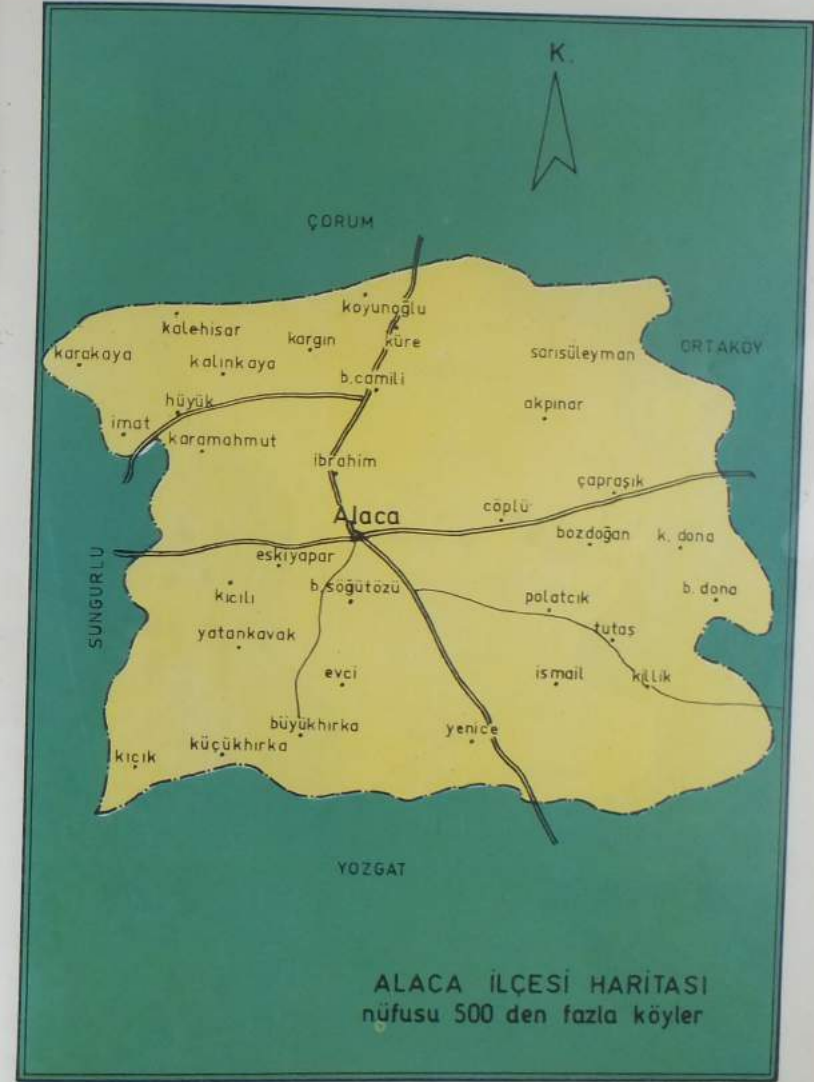

Alaca İlçesi Cumhuriyet Meydanı

Alaca İlçesi genel görünüşü

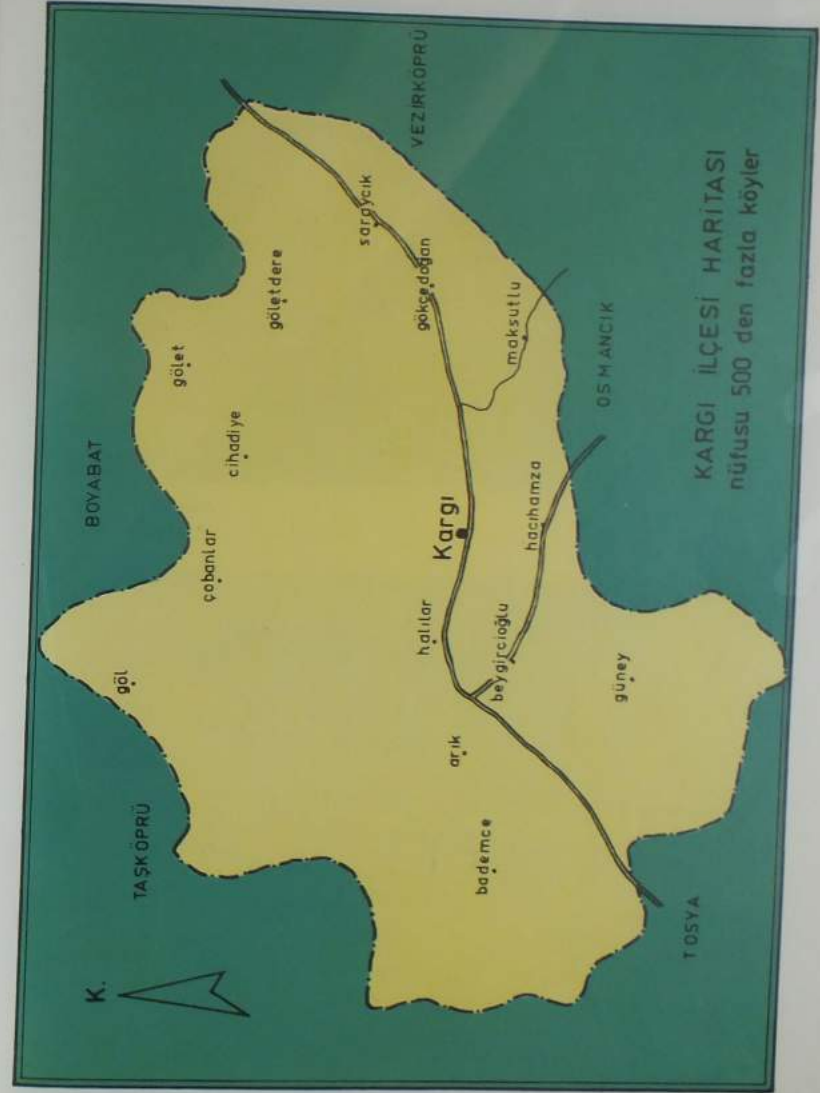
3. 4. 2019 10:22

3. 4. 2019 10:23

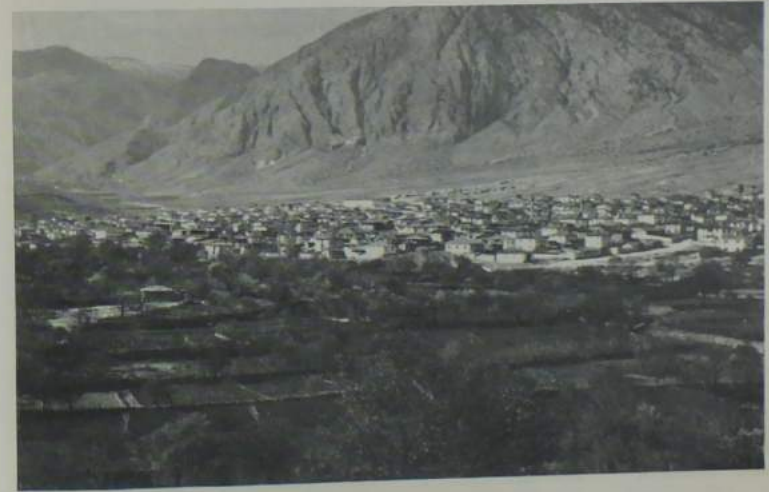
3. 4. 2019 10:23

3. 4. 2019 10:23

Işıkli ilçesi genel görünüşü

Kargı ilçesi genel görünüşü

Bu İlçeğe Bağlı Köyler:

Sıra No.	Köyün Adı	Erk.	Kad.	Top.
1	Ahacık	530	575	1105
2	Akseki	379	352	731
3	Ayvahca	65	65	130
4	Aşağı Emirhalil	114	122	236
5	Bayat (İlçe M.)	1128	1051	2179
6	Bayan	251	204	455
7	Barak	272	255	527
8	Beydili	142	157	299
9	Belören	150	142	292
10	Çamlıgüney	129	158	287
11	Çayköy	414	398	812
12	Çerkeş	264	244	508
13	Çukurözü	319	319	638
14	Demirciler	156	165	321
15	Derecutuğun	348	358	706
16	Doruseki	398	406	804
17	Emirşah	194	189	383
18	Eskialibey	708	713	1421
19	Evcimüstecap	401	388	789
20	Hacıbayram	173	168	341
21	İleği	284	262	546
22	İshaklı	216	242	458
23	Karakaya	142	138	280
24	Kalınpelit	217	245	462
25	Köpüklü	246	232	478
26	Kunduzlu	639	629	1268
27	Kuruçay	375	350	707
28	Ovacık	493	496	989
29	Pancarlık	397	418	815
30	Saray	228	203	431
31	Tevekle	200	190	390
32	Tepecutuğun	292	334	626
33	Toyhane	384	367	751
34	Yeşilçat	328	309	637
35	Yenişahlar	200	232	432
36	Yoncalı	673	740	1413
37	Y. Emirhalil	161	151	312

İskilip

Çorum'a 47 Km. uzaklıkta 1.678 Km2. genişliğinde, yüksekliği 720 metredir. İlçe toplam nüfusu 59.845 kişi olup Merkez İlçe 12.380 kişi, köyleri nüfusu 47.464 kişidir.

Çorum'un en eski ilçesidir. İlçe merkezinde 7 mahallesi vardır. 1 Bucaya, 1 Kasabaya ve 86 köye sahiptir.

İskilip Merkez İlçe Mahalleleri:

Sıra No.	Mahalle Adı	Erk.	Kad.	Top.
1	Meydan Mah.	842	915	1757

2	Bahabey	322	330	652
3	Büyüktaş	297	349	646
4	Çavuş-Hacıağa	496	562	1058
5	Tabakhane	728	799	1527
6	Ekizoğlu	68	87	155
7	Hacıpiri	341	340	681
8	Kaleboğazı			
	(Kale—Tepe)	464	499	963
9	Mutaflar	479	537	1016
10	Sakarya	263	297	560
11	Ulaštepe	840	804	1634
12	Uludere	154	176	330
13	Yenicami-Alibey	667	729	1396

Bu İlçeğe Bağlı Köyler

Sıra No.	Köyün Adı	Erk.	Kad.	Top.
1	Ağaçcamı	484	471	925
2	Ahlatçık	128	124	252
3	Ahmetçe (Onaç)	202	166	368
4	Akçasu	374	326	700
5	Akkaya (Çatak)	251	223	474
6	Akpınar	244	239	483
7	Asarcık			
	(Kozluveran)	336	309	645
8	Asarçay	160	142	342
9	A. Örenseki	209	188	397
10	Aşağıseyhler	380	419	799
11	Ahvatyaka	294	289	553
12	Başmakçı	176	188	364
13	Beyoğlu	272	254	526
14	Çatkara	441	414	855
15	Çavuşoğlu (Soytarı)	206	197	403
16	Çetmi (Sipahi)	138	138	276
17	Çomu	224	238	462
18	Çukur	389	326	715
19	Dağkıyısı	128	141	269
20	Dereeseği (Evlik)	181	188	369
21	Derekarın	120	135	255
22	Derinöz	245	240	485
23	Doğangir	125	136	261
24	Elmalı	279	316	595
25	Eski-Akkil	283	311	594
26	Göl-Ahlat	135	136	271
27	Gün - Aluç	282	258	440
28	Hacıhalil	127	128	255
29	Hallı	324	334	658
30	Harun	313	313	626
31	İbik	688	664	1352
32	İkikise (Yahnkise)			
	(Kelleli)	294	300	594
33	İkpinar	254	270	524
34	Karağaç	160	160	320

35	Karaburun	213	236	449
36	Karaçukur (Ahlat)	261	250	511
37	Karlık (Şehirayağı)	262	223	485
38	Karmış	239	226	465
39	Kavak (Karagöz)	218	210	428
40	Kayaagzı	619	594	1213
41	Kayı	386	440	726
42	Kılıçdere			
	(Kaynarca)	372	401	773
43	Kızılcabayır	105	113	210
44	Kızılcapelit	215	209	424
45	Kurtluözü	103	107	210
46	Kurusaray-			
	(Aşağıkıyı)	327	372	699
47	Kuz	284	263	547
48	Kuzuluk	270	336	696
49	Musular			
	(Kamışağılı)	195	184	379
50	Örübağı (Tıraşlar)	207	204	411
51	Saraycık	245	238	483
52	Sarıkavak	173	189	362
53	Seki (Saldere)	191	207	398
54	Seyirçayır (Aluç)	331	369	700
55	Soğucak	287	245	532
56	Sorkun	327	372	699
57	Şaphane	469	450	919
58	Şehirkuruçay	186	197	383
59	Şeyh (Karaşay)	325	274	599
60	Yalak (Koçağaz)	216	216	432
61	(Yalakçay)			
	(Hasandegin)	153	166	319
62	Yanoğlu	271	273	544
63	Yavu	289	301	590
64	Yaylacıkseki	283	343	626
65	Yenice	190	182	372
66	Yerli (Suğulan)	444	437	881
67	Y. Örenseki	367	383	750

Bu İlçeğe Bağlı Kasabalar:

Sıra No.	Kasaba Adı	Erk.	Kad.	Top.
1	Karaören	1644	1564	3208

Bu İlçeğe Bağlı Uğurludağ Bucacı Köyleri

Sıra No.	Köyün Adı	Erk.	Kad.	Top.
1	Uğurludağ	1010	1014	2024
2	Ambarcı	258	156	414
3	Belkavak	168	184	352
4	Boztepe	66	76	142
5	Çelte	223	232	455
6	Dağönü	224	229	453
7	Gökçeğaç	353	412	766
8	Kırköy	165	165	330

9	Karakınık	80	86	166
10	Kızıağı	268	323	591
11	Köpeç	89	96	185
12	Resuloğlu	63	81	144
13	Sağpazar	328	379	707
14	Torunlar	114	120	234
15	Tutpınar	210	227	437
16	Üçadam	226	262	488
17	Yarımcı	138	140	278
18	Yeniyapan	285	261	546

K a r g ı

Çorum'a 118 Km. uzaklıkta 1301 Km2. genişliğinde, yüksekliği 450 metredir. İlçe 32.764 nüfuslu olup 3961 Merkez, 28.803 Bucak ve köylerdedir. Bir bucacı 58 köyü ve beş mahallesi vardır.

Kargı Merkez İlçe Mahalleleri:

Sıra No.	Mahalle Adı	Erk.	Kad.	Top.
1	Bahçelievler	365	333	698
2	İmambey	299	265	564
3	Mihrihatun	466	496	962
4	Ortamahalle	433	397	830
5	Yenimahalle	439	468	907

Bu İlçeğe Bağlı Köyler

Sıra No.	Köyün Adı	Erk.	Kad.	Top.
1	Aktaş	124	134	258
2	Akkaya	165	179	344
3	Akkise	145	168	313
4	Alioğlu	192	245	437
5	Arik	377	375	752
6	Avşar	143	145	288
7	Bademce	272	294	566
8	Beygircioğlu	250	290	540
9	Bağözü	219	230	449
10	Başköy	129	175	304
11	Bayat	208	237	445
12	Bozarmut	127	149	276
13	Cihadiye	400	452	852
14	Çakırlar	112	123	235
15	Çal	231	241	472
16	Çalpınar	187	196	383
17	Çobanlar	302	376	678
18	Çobankaya	226	279	535
19	Çeltiközü	199	233	432
20	Çukuraluç	229	207	434
21	Dereköy	262	265	527
22	Demirören	176	181	357
23	Göl	276	360	636
24	Gölet	371	403	774
25	Göletdere	329	372	701
26	Göletçetmi	298	290	588

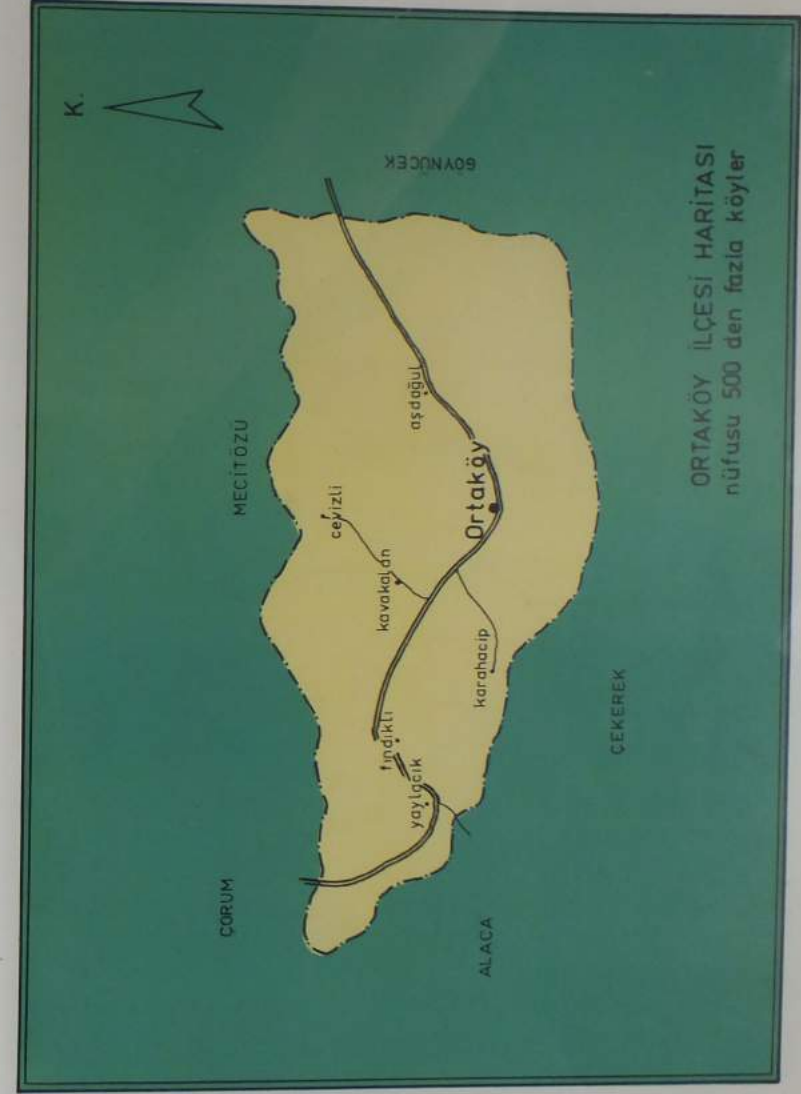

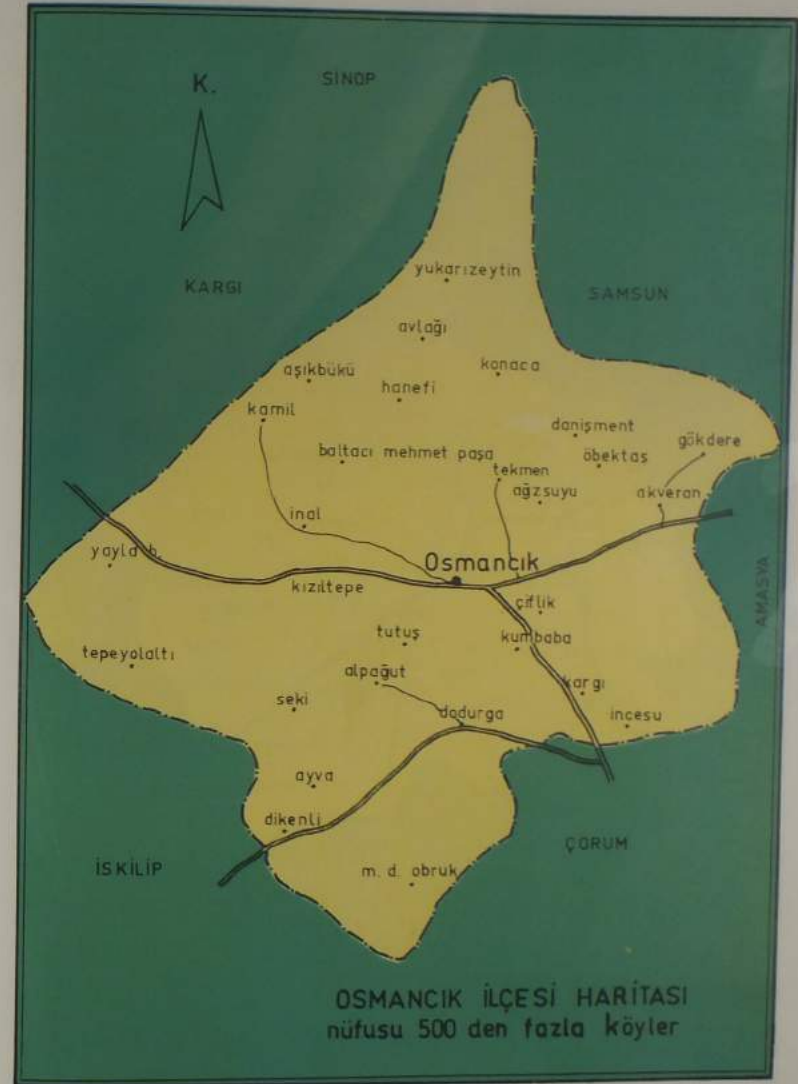
Mecitözü genel Görünüşü

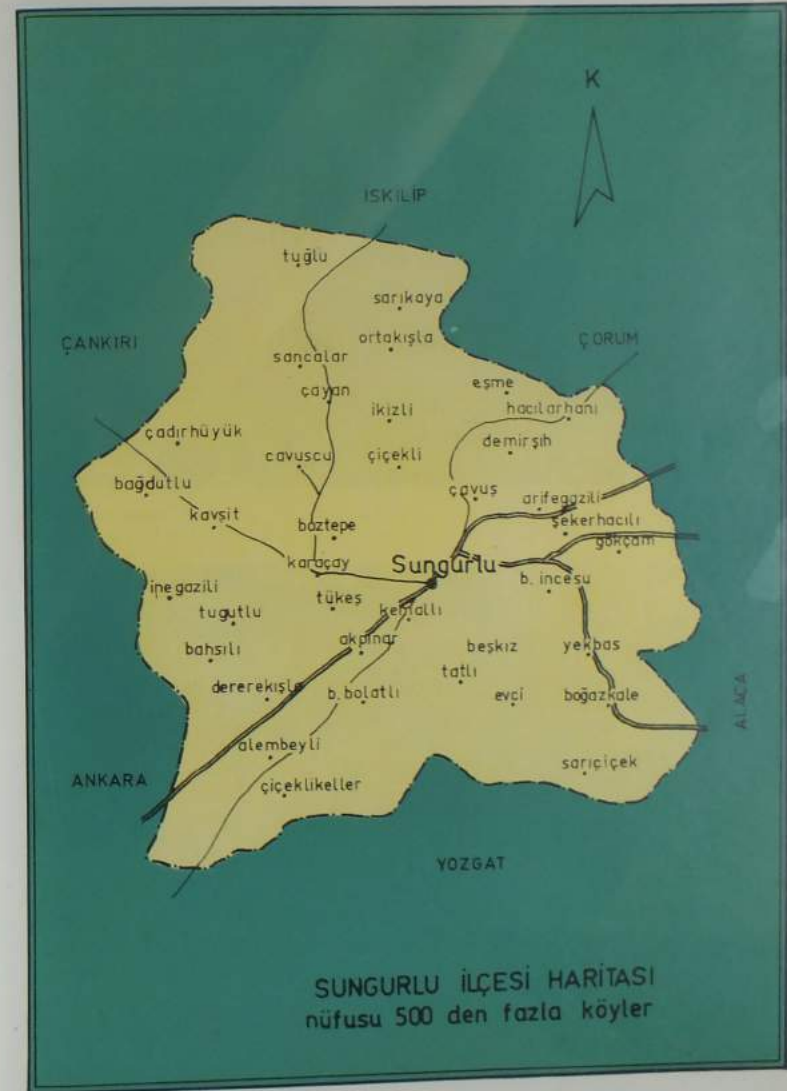

Ortaköy: Çorum'un en küçük ilçesi

3. 4. 2019 10:25

Osmancık genel görünüşü

Sungurlu: Çarşı

3. 4. 2019 10:25

27	Gümüsoğlu	101	127	228	3	Hıdırlık	301	298	599
28	Güney	579	535	1114	4	Sarıdere	629	654	1283
29	Günyazı	250	289	530	5	Şihlar	306	350	656
30	Gökbudak	101	134	235	6	Mescid	343	309	652
21	Gökçedoğan	541	523	1064	7	Tutluk	202	236	438

Bu İlçeye bağlı Köyler

Sıra	Nf.	Köyün Adı	Erk.	Kad.	Top.
33	Hacıveli	191	184	375	
34	Karaboya	110	122	232	
35	Karakise	175	190	365	
36	Karacaoğlu	197	194	391	
37	Karabürçek	88	101	189	
38	Karaoğlu	124	141	265	
39	Koyunkıran	103	109	212	
40	Köprübaşı	217	199	416	
41	Maksutlu	556	566	1122	
42	Örencik	135	153	288	
43	Pelitçik	363	403	766	
44	Pelitözü	183	239	422	
45	Saraçlar	338	419	757	
46	Sinanözü	126	140	266	
47	Sünlük	202	203	405	
48	Saraycık	285	312	597	
49	Tepelice	174	178	352	
50	Uğuz	142	144	286	
51	Uzunyurt	345	354	699	
52	Yeşilköy	470	460	930	
53	Yağcılar	167	203	370	

Bu İlçeye Bağlı Hacıhamza Bucak Köyleri:

Sıra	No.	Köyün Adı	Erk.	Kad.	Top.
1	Hacıhamza B. M.	667	655	1322	
2	Avşar	143	145	288	
3	Beygircioğlu	250	290	540	
4	Çeltiközü	149	233	432	
5	Çukurlu	229	207	436	
6	Güney	579	535	1114	
7	İnceçay	206	209	415	
8	Kavakçay	139	145	284	
9	Obruk	163	173	336	
10	Seki	157	150	307	

Mecitözü

Çorum'a 40 Km. uzaklıkta, 959 Km kare genişliğinde ve 680 metre yüksekliktedir. Toplam nüfusu 36.995 olup, bunun 5.598'i merkezde 31.397 si köylerdedir. Merkez ilçede 7 mahalle vardır. Bu ilçeye 58 köy bağlıdır. İlçenin eski adı (HACI-KÖY)dür.

Mecitözü Merkez İlçe Mahalleleri:

Sıra	No.	Mahalle Adı	Erk.	Kad.	Top.
1	Camiikebir	457	420	871	
2	Doğu Mahallesi	572	527	1099	

Sıra	Nf.	Köyün Adı	Erk.	Kad.	Top.
1	Ağcakoyun	150	151	301	
2	Akpınar	184	194	378	
3	Alancık	362	386	758	
4	Alören	231	223	454	
5	A. Körücek	221	248	469	
6	Ayvalı	86	69	155	
7	Bayındır	306	330	723	
8	Bekişler	371	352	723	
9	Beyözü	346	330	676	
10	Boğazkaya	221	194	415	
11	Boyacı	295	275	570	
12	Çay	172	196	368	
13	Çikrik	554	679	1233	
14	Çitli	450	447	897	
15	Dağsaray	390	400	790	
16	Devletöğlen	218	213	431	
17	Doğla	433	465	898	
18	Elmapınar	259	248	507	
19	Elvançelebi	628	638	1266	
20	Emirbaşı	250	255	505	
21	Fakiahmed	77	69	146	
22	Figani	764	809	1563	
23	Geykoca	355	368	723	
24	Gökcebal	142	123	265	
25	Güngörmez	112	112	224	
26	Hisarkavak	552	595	1147	
27	İşıklı	123	124	247	
28	İbek	414	436	850	
29	Kalecik	221	220	441	
30	Karacören	55	53	108	
31	Karacuma	246	249	495	
32	Kargı	251	296	547	
33	Kavaklı	169	189	349	
34	Kayı	246	250	496	
35	Kışlacık	293	211	694	
36	Konaklı	585	543	1128	
37	Konaç	130	146	277	
38	Koyunoğlu	113	111	224	
39	Közören	485	492	977	
40	Köprübaşı	274	265	530	
41	Körücek	139	123	262	
42	Köseyyüp	485	492	977	
43	Kuyucak	144	159	303	
44	Örencik	272	254	526	

dr. Osmanlı sadrazamlarından Baltacı Mehmet Paşa bu ilçedendir.

Osmanlı Merkez Mahalleleri

Sıra No.	Mahalle Adı	Nüfusu	E.	K.	Top.
1	Ulucami Mah.	416	551	967	
2	Kızılurmak	276	238	514	
3	Yeşilçatma	623	604	1227	
4	Yarı Mah.	553	494	1047	
5	Yeni Mah.	369	399	768	
6	Güney Mah.	419	342	761	
7	Gemici Mah.	761	733	1496	

Bu İlçeye Bağlı Kasaba

1	Dodurga	1183	1101	2284	
---	---------	------	------	------	--

Bu İlçeye Bağlı Köyler

Sıra No.	Köyün Adı	Nüfusu	E.	K.	Top.
1	Ağroğlu	29	20	49	
2	Alpagut	939	764	1703	
3	Ayva	313	311	624	
4	Akören	477	434	911	
5	Ardeş	219	221	440	
6	Ağzısu	279	289	568	
7	Berk	381	339	711	
8	Baldıran	189	181	370	
9	Belkavak	79	91	170	
10	Baltacı Mehmet Paşa	653	701	1354	
11	Başpınar	895	882	1777	
12	Çiftlik	502	516	1018	
13	Çayırköy	133	138	271	
14	Çampanar	829	774	1603	
15	Dikenli	502	512	1014	
16	Durucasu	31	32	63	
17	Danışmend	393	403	796	
18	Deliler	249	245	494	
19	Doğanköy	221	165	386	
20	Evlik	122	121	243	
21	Fındık	263	194	457	
22	Fındıcak	78	75	153	
23	Girinoğlu	143	142	285	
24	Güneyören	225	209	434	
25	Güvercinlik	161	172	333	
26	Gökdere	519	525	1044	
27	İncesu	386	379	765	
28	İnal	341	318	659	
29	Kumbaba	396	301	697	
30	Kuyucak	186	191	377	
31	Karaçay	112	125	237	
32	Kızıltepe	243	277	520	
33	Kargı	613	589	1202	
34	M. D. Tekkesi	257	233	490	
35	M. D. Obruk	404	449	853	

45	Pınarbaşı	91	111	202	
46	Sarıhasan	258	308	566	
47	Sırçalı	231	250	481	
48	Sorkoğlu	246	227	473	
49	Söğütözü	76	83	159	
50	Söğütözü	320	294	614	
51	Sülüklü	96	114	210	
52	Tanrıvermiş	353	352	705	
53	Terken	218	204	422	
54	Üçköy	547	604	1151	
55	Vakıflar	87	92	179	
56	Yedigözü	67	63	130	
57	Yeşilova	105	101	206	

Ortaköy

Çorum'a 56 Km. uzaklıkta, 242 Km. kare genişliğinde ve 720 metre yüksekliktedir. Çorum'un en küçük ve en az nüfuslu ilçesi olup 1959 yılında ilçe olmuştur. 9.924 nüfusu olan ilçenin 1.911 kişisi merkezde, 8.013 kişisi köylerdedir. Merkezde 3 mahallesi olan Ortaköy'e 14 köy bağlıdır.

Ortaköy Merkez İlçe Mahalleleri:

Sıra No.	Mahalle Adı	Erk.	Kad.	Top.
1	Suyolu	Bu mahalleler 1965 nüfus sayımında tek mahalle olarak sayıma gir-mişlerdir		
2	Harmancıbaşı (Bahçelievler)			
3	Aşağı Mahalle	962	949	1911

Bu İlçeye Bağlı Köyler

Sıra No.	Köyün Adı	Erk.	Kad.	Top.
1	Asar	169	179	348
2	Aydağlı	784	804	1588
3	Büyükkışla	216	213	429
4	Cevizli	458	473	931
5	Dirgenli	75	68	143
6	Fındıklı	257	288	545
7	İncesu	158	161	319
8	Karahacıp	746	877	1623
9	Kızılhamza	198	178	374
10	Kavakalan	252	293	545
11	Oruçpınar	89	78	167
12	Salbaş	83	75	158
13	Senemoğlu	206	209	415
14	Yaylacık	273	297	570

Osmanlı

Çorum'a 60 Km. uzaklıkta, 1.403 Km kare genişliğinde ve 500 metre yüksekliktedir. İlçenin 49.011 kişilik nüfusunun 8.212'si ilçe merkezinde 40.799'u kasaba, bucak ve köylerindedir. Bu ilçenin bir bucak, bir kasaba, 61 köyü vardır. Merkezde Yedi mahallesi, 1 bucak, 1 kasabası bulunmaktadır.

27	Gümüşioglu	101	127	228	3	Hıdırlık	301	298	599
28	Güney	579	535	1114	4	Sarıdere	629	654	1283
29	Günyazı	250	289	530	5	Şıhlar	306	350	656
30	Gökbudak	101	134	235	6	Mescid	343	309	652
21	Gökçedoğan	541	523	1064	7	Tutluk	202	236	438

Bu İlçeye bağlı Köyler

Sıra No.	Köyün Adı	Erk.	Kad.	Top.
1	Ağcakoyun	150	151	301
2	Akpınar	184	194	378
3	Alancık	362	386	758
4	Alören	231	223	454
5	A. Körücek	221	248	469
6	Ayvalı	86	69	155
7	Bayındır	306	330	723
8	Bekışlar	371	352	723
9	Beyüzü	346	330	676
10	Boğazkaya	221	194	415
11	Boyacı	295	275	570
12	Çay	172	196	368
13	Çıkırık	554	679	1233
14	Çitli	450	447	897
15	Dağsaray	390	400	790
16	Devletoglan	218	213	431
17	Doğla	433	465	898
18	Elmapınar	259	248	507
19	Elvançelebi	628	638	1266
20	Emirbaşı	250	255	505
21	Fakiahmed	77	69	146
22	Figani	764	809	1563
23	Geykoca	355	368	723
24	Gökcebal	142	123	265
25	Güngörmez	112	112	224
26	Hisarkavak	552	595	1147
27	Işıklı	123	124	247
28	İbek	414	436	850
29	Kalecik	221	220	441
30	Karacaören	55	53	108
31	Karacuma	246	249	495
32	Kargı	251	296	547
33	Kavaklı	169	189	349
34	Kayı	246	250	496
35	Kılgıcık	293	211	694
36	Konaklı	585	543	1128
37	Konaç	130	146	277
38	Koyunoğlu	113	111	224
39	Közören	485	492	977
40	Köprübaşı	274	265	530
41	Körücek	139	123	262
42	Köseyyüp	485	492	977
43	Kuyucak	144	159	303
44	Örencik	272	254	526

Bu İlçeye Bağlı Hacıhamza Bucakı Köyleri:

Sıra No.	Köyün Adı	Erk.	Kad.	Top.
1	Hacıhamza B. M.	667	655	1322
2	Avşar	143	145	288
3	Beygircioğlu	250	290	540
4	Çeltiközü	149	233	432
5	Çukurlağ	229	207	436
6	Güney	579	535	1114
7	İnceçay	206	209	415
8	Kavakçay	139	145	284
9	Obruk	163	173	336
10	Seki	157	150	307

Mecitözü

Çorum'a 40 Km. uzaklıkta, 959 Km kare genişliğinde ve 680 metre yüksekliktedir. Toplam nüfusu 36.995 olup, bunun 5.598'i merkezde 31.397 si köylerdedir. Merkez İlçede 7 mahalle vardır. Bu ilçeye 58 köy bağlıdır. İlçenin eski adı (HACİ-KÖY)dür.

Mecitözü Merkez İlçe Mahalleleri:

Sıra No.	Mahalle Adı	Erk.	Kad.	Top.
1	Camiikebir	457	420	871
2	Doğu Mahallesi	572	527	1099

dır. Osmanlı sadrazamlarından Baltacı Mehmet Paşa bu ilçededir.

Osmanlı Merkez Mahalleleri

Sıra No.	Mahalle Adı	E.	K.	Top.
1	Ulucami Mah.	416	551	967
2	Kızılırmak	276	238	514
3	Yeşilçatma	623	604	1227
4	Yazı Mah.	553	494	1047
5	Yeni Mah.	369	399	768
6	Güney Mah.	419	342	761
7	Gemici Mah.	761	733	1496

Bu İlçeye Bağlı Kasaba

1	Dodurga	1183	1101	2284
---	---------	------	------	------

Bu İlçeye Bağlı Köyler

Sıra No.	Köyün Adı	E.	K.	Top.
1	Ağışoğlu	29	20	49
2	Alpagut	939	764	1703
3	Ayva	313	311	624
4	Akören	477	434	911
5	Ardıç	219	221	440
6	Ağızsuyu	279	289	568
7	Berk	381	339	711
8	Baldıran	189	181	370
9	Belkavak	79	91	170
10	Baltacı Mehmet Paşa	653	701	1354
11	Başpınar	895	882	1777
12	Çiftlik	502	516	1018
13	Çayırköy	133	138	271
14	Çampınar	829	774	1603
15	Dikenli	502	512	1014
16	Durucasu	31	32	63
17	Danişmend	393	403	796
18	Deliler	249	245	494
19	Doğanköy	221	165	386
20	Evlik	122	121	243
21	Fındık	263	194	457
22	Fındıcak	78	75	153
23	Girinoğlu	143	142	285
24	Güneşören	225	209	434
25	Güvercinlik	161	172	333
26	Gökdere	519	525	1044
27	İncesu	386	379	765
28	İnal	341	318	659
29	Kumbaba	396	301	697
30	Kuyucak	186	191	377
31	Karaçay	112	125	237
32	Kızıltepe	243	277	520
33	Karpı	613	589	1202
34	M. D. Tekkesi	257	233	490
35	M. D. Obruk	404	449	853

45	Pınarbaşı	91	111	202
46	Sarıhasan	258	308	566
47	Sırcalı	231	250	481
48	Sorkoğlu	246	227	473
49	Söğütözü	76	83	159
50	Söğütözü	320	294	614
51	Sülüklü	96	114	210
52	Tanrıvermiş	353	352	705
53	Terken	218	204	422
54	Üçköy	547	604	1151
55	Vakıflar	87	92	179
56	Yedigözü	67	63	130
57	Yeşilova	105	101	206

Ortaköy

Çorum'a 56 Km. uzaklıkta, 242 Km. kare genişliğinde ve 720 metre yüksekliktedir. Çorum'un en küçük ve en az nüfuslu ilçesi olup 1959 yılında ilçe olmuştur. 9.924 nüfusu olan ilçenin 1.911 kişisi merkezde, 8.013 kişisi köylerdedir. Merkezde 3 mahallesi olan Ortaköy'e 14 köy bağlıdır.

Ortaköy Merkez İlçe Mahalleleri:

Sıra No.	Mahalle Adı	Erk.	Kad.	Top.
1	Suyolu	Bu mahalleler 1965 nüfus sayımında tek mahalle olarak sayıma girmeştir		
2	Harmanbaşı (Bahçelievler)			
3	Aşağı Mahalle	962	949	1911

Bu İlçeye Bağlı Köyler

Sıra No.	Köyün Adı	Erk.	Kad.	Top.
1	Asar	169	179	348
2	Aşdağ	784	804	1588
3	Büyükkişla	216	213	429
4	Cevizli	458	473	931
5	Dirgenli	75	68	143
6	Fındıklı	257	288	545
7	İncesu	158	161	319
8	Karahacip	746	877	1623
9	Kızılhamza	198	178	374
10	Kavakalan	252	293	545
11	Orupınar	89	78	167
12	Salbaş	83	75	158
13	Senemoğlu	206	209	415
14	Yaylacık	273	297	570

Osmanlı

Çorum'a 60 Km. uzaklıkta, 1.403 Km kare genişliğinde ve 500 metre yüksekliktedir. İlçenin 49.011 kişilik nüfusunun 8.212'si ilçe merkezinde 40.799'u kasaba, bucak ve köylerindedir. Bu ilçenin bir bucak, bir kasaba, 61 köyü vardır. Merkezde Yedi mahallesi, 1 bucak, 1 kasabası bulunmaktadır.

36	Öbektaş	484	505	989
37	Ovacıksuyu	206	343	449
38	Seki	308	339	647
39	Sekibağı	120	110	230
40	S. Kavak	196	225	421
41	Tekmen	381	360	741
42	Tutuş	633	514	1147
43	T. Yolaltı	397	423	820
44	Umacı	117	112	229
45	Yeniköy	152	180	332
46	Yaylabası	379	380	759

Bu İlçeğe Bağlı Kâmil Bucakı Köyleri

Sıra No.	Köyün Adı	Erk.	Kad.	Top.
1	Kâmil	624	623	1247
2	Ayıkbüğü	327	348	675
3	A. Zeltin	192	217	409
4	Avlağı	504	532	1036
5	Alibey	198	190	388
6	Aydinn	163	156	319
7	Hanefi	337	339	676
8	Kuzköyü	233	248	481
9	Kuzhayat	183	212	395
10	Konaca	371	382	753
11	Karalargüney	495	499	994
12	Pelitçik	141	135	276
13	Y. Zeytin	423	446	869

Sungurlu

Çorum'a 75 Km. uzaklıkta 2.604 Km² genişliğinde ve 780 metre yüksekliğindedir. Çorum'un nüfus ve büyüklüğü bakımından en büyük ilçesidir.

İlçede 83.617 genel nüfusun 12873 merkez ilçede 70.743 ü Bucak ve köylerde bulunmaktadır. Çok eski bir ilçe olup eski adları (SAZ) veya (Budaközü) dır. Bir Bucak, 1 Kasabası ve 129 köyü ile merkezde 7 mahallesi vardır.

Merkez İlçe Mahalleleri

Sıra No.	Mahalle Adı	Erk.	Kad.	Top.
1	Başpınar	—	—	—
2	İsmetpaşa	—	—	—
3	Fevzipaşa	—	—	—
4	Sunguroğlu	—	—	—
5	Şekerpınar	—	—	—
6	Turan Mah.	—	—	—
7	Yenidoğan	—	—	—
	Toplam:	6661	6213	12874

Bu İlçeğe Bağlı Kasaba

Sıra No.	Kasabanın Adı	Erk.	Kad.	Top.
1	Boğazkale(1)	1212	1046	2258

(1) Boğazkale aynı zamanda Bucak merkezidir.

Bu İlçenin Köyleri

Sıra No.	Köyün Adı	Erk.	Kad.	Top.
1	Akçakoyunlu	207	241	448
2	Akçalı	247	255	502
3	Akdere	244	252	496
4	Alembeyli	396	417	813
5	Akpınar	326	404	729
6	Arabaçayı	123	166	289
7	Asayış	92	85	178
8	Arıcı	197	211	408
9	Arifgazili	663	815	1478
10	A. Beşpınar	118	129	247
11	A. Fındıklı	440	485	925
12	Aydoğan	45	54	99
13	Ayağbüyük	231	256	487
14	Bağdath	270	318	588
15	Bahşılı	371	432	803
16	Balkaya	491	493	984
17	Bağcılı	233	207	440
18	Baraklı	207	222	429
19	Beşkız	285	332	617
20	Beşdam	198	203	401
21	Beylice	158	154	312
22	Beyyurdu	357	352	709
40	Boztepe	335	410	745
24	Bozyayla	203	233	436
25	Büyükbolat	311	407	718
26	B. İncesu	286	297	583
27	Büyükkızıl	192	198	390
28	B. Erikli	163	191	354
29	Cevheri	170	167	337
30	Çadırhüyük	301	374	675
31	Çamoluk	152	177	329
32	Çavuş	406	486	892
33	Çavuşçu	386	405	891
34	Çayan	352	375	727
35	Çayyaka	381	386	767
36	Çiçekli	248	285	533
37	Çiçeklikeller	481	554	1035
38	Çingiller	178	207	385
39	Çiftlik	73	72	145
40	Çoğul	123	140	263
41	Çukurlu	220	274	494
42	Çulhalı	219	227	446
43	Dayancık	134	130	264
44	Demirseyh	651	685	1336
45	Denizli	109	99	208
46	Derekişla	248	283	531
47	Dertli	111	123	234
48	Ekmekçi	311	376	687
49	Eşme	398	461	859

50	Gafurlu	63	71	134
51	Gökçam	423	463	886
52	Gazi	105	97	202
53	Gökçeköy	115	116	231
54	Gülderesi	139	118	257
55	Güloluk	226	258	484
56	Güvendik	269	311	580
57	Hacılarhanı	458	416	874
58	Hilalli	131	127	258
59	Hacıosman	304	349	653
60	İkizli	477	511	988
61	İmirli	343	401	744
62	İnegazili	325	338	663
63	Kaledere	425	507	932
64	Kamışlı	149	173	322
65	Kalenderoğlu	145	153	298
66	Karaçay	238	269	507
67	Karaevliya	164	173	337
68	Karakoculu	178	165	343
69	Karaoğlu	159	184	343
70	Kavşut	554	531	1085
71	Kemalli	651	628	1279
72	Kertme	186	190	376
73	Kırankışla	187	219	406
74	Kızılcaışla	234	289	523
75	Kışla	112	137	249
76	Körkü	197	216	413
77	Kula	284	273	557
78	Kuşçalı	313	340	653
79	Kuzayyurt	346	322	668
80	Kuzucak	218	208	426
81	Küçükbolat	252	231	483
82	Küçükincesu	187	204	391
83	Küçükkızıl	135	134	269
84	Küçükerikli	438	446	904
85	Mahmutlu	257	231	487
86	M. Aliçiftliği	98	122	220
87	Muratolu	126	157	283
88	Oğlaközü	269	288	557
89	Ortakışla	331	315	646
90	Ortaköy	159	197	356
91	Oyaca	87	94	181
92	Salman	309	336	645
93	Saraycık	87	77	164
94	Sarıcalar	322	366	688
95	Sarıkala	284	297	581
96	Sarıyaka	287	397	684
97	Şekerhacı	281	337	618
98	Tatlı	440	530	970
99	Terzili	132	141	273
100	Tırkeş	236	278	514
101	Topuz	184	158	342

102	Tokullu	191	221	412
103	Tuğcu	164	184	348
104	Tuğlu	375	440	815
105	Turgutlu	286	287	573
106	Üçoluk	134	189	341
107	Yarımsöğüt	637	348	984
108	Y. Hacılarhanı	52	51	103
109	Yirce	101	214	415
110	Yorgalı	181	209	390
111	Y. Beşpınar	184	224	408
112	Yörükli	405	531	936
113	Ayağbüyük	231	256	487

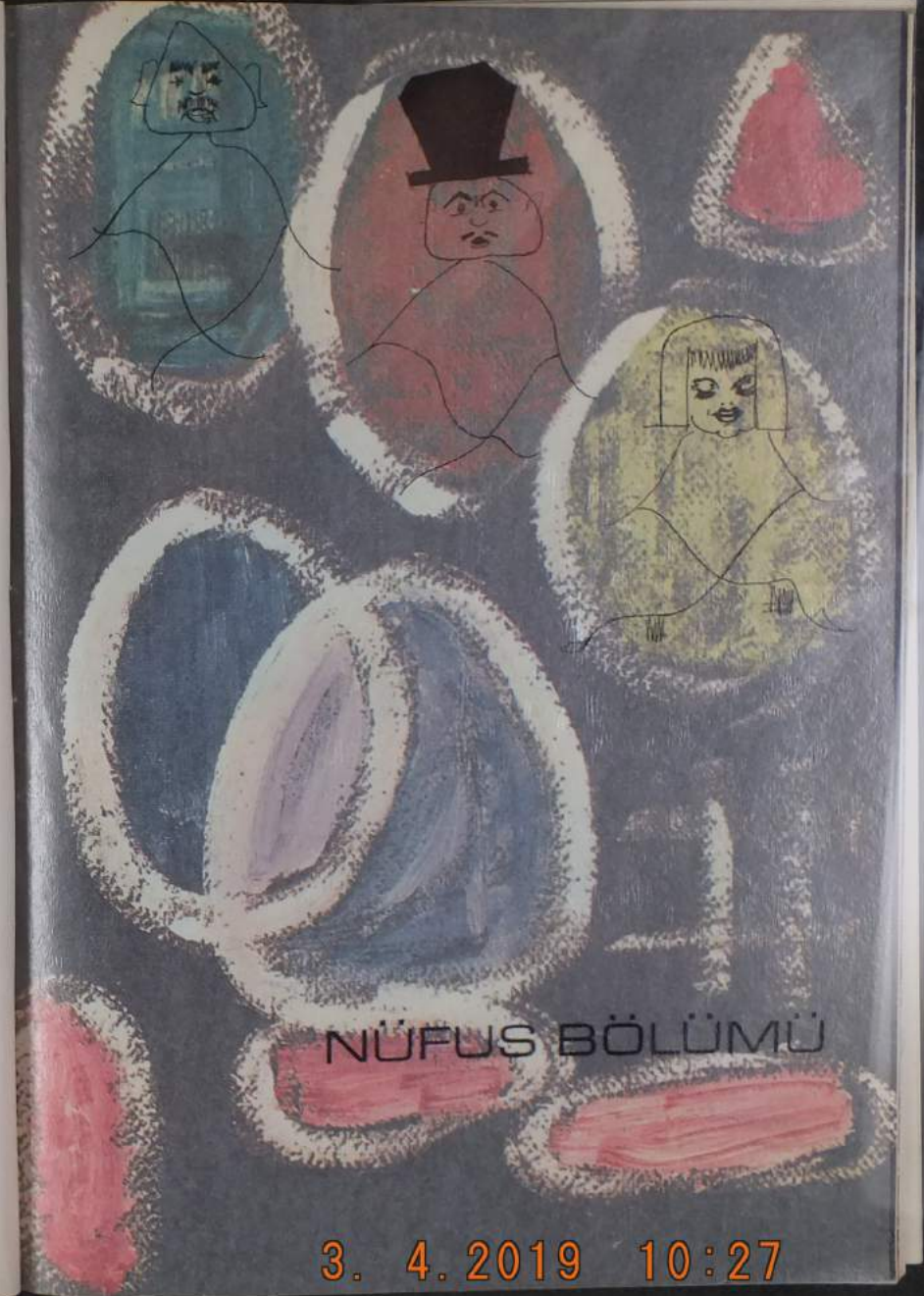
Bu İlçeğe Bağlı Boğazkale Bucakı Köyleri

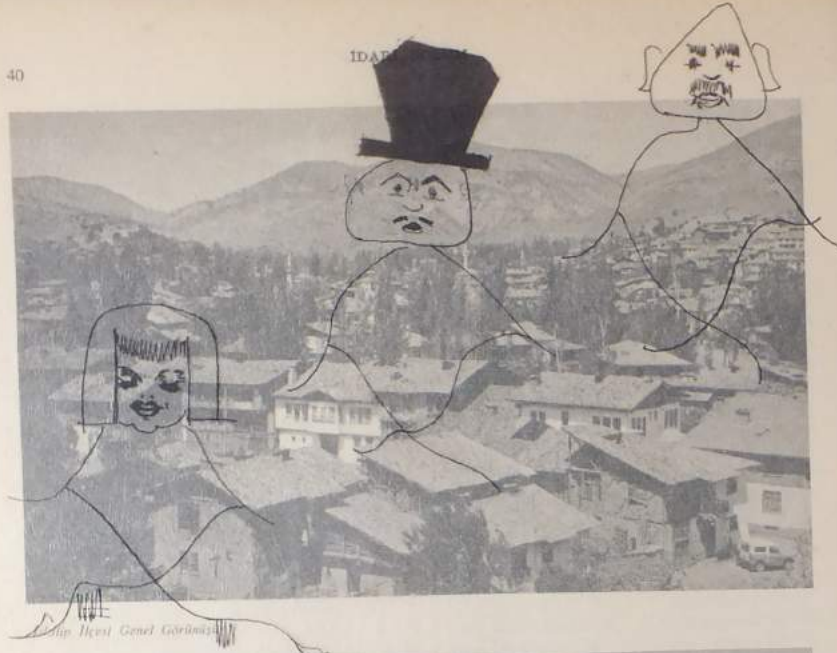
Sıra No.	Köyün Adı	Erk.	Kad.	Top.
1	Boğazkale B. M.	1212	1046	2258
2	Çarşıcuma	281	218	399
3	Emirler	311	358	669
4	Evci	740	674	1414
5	Gölpınar	58	86	144
6	Kadılı	204	207	411
7	Karakeçili	158	181	339
8	Kaymaz	311	373	684
9	Mehmetbeyli	189	219	408
10	Sarıçekir	169	174	343
11	Örenkaya	102	120	222
12	Yarıcağ	157	128	285
13	Yazır	300	330	630
14	Yenikadılı	60	87	147
15	Yekbas	779	743	1522
16	Y. Fındıklı	155	166	321

NOT:

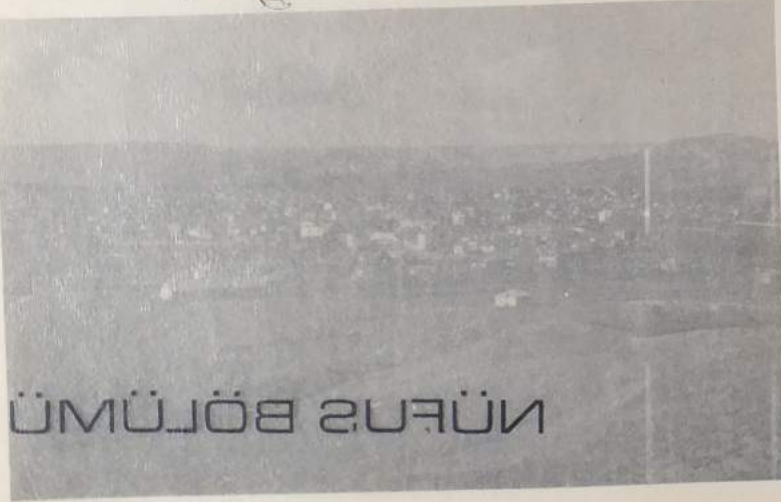
B. M. Bucak Merkezi işaretidir.

3. 4. 2019 10:26

*Işıkli İlçesi Genel Görünüşü**Sungurlu İlçesi Genel Görünüşü*

Sungurlu İlçesi Genel Görünüşü

Sungurlu İlçesi Genel Görünüşü

3. 4. 2019 10:27

1—Çorum İli Nüfusunun Gelişimi

A—Elde edebildiğimiz aşağıdaki vesikaların verdiği bilgiler Çorum iline ait nüfusu tam sıhhatli belirtmemekle beraber 1927 yılına kadar durumunu açıklamak yönünden yazılmasında fayda görülmüştür.

1318 yılında I. Murat zamanında tutulan bir istatistik defterinde Çorum nüfusunun 165. 211 kişi olduğu yazılmaktadır. Bu sayının 165. 000'i erkek kadın müslüman 115 Erkek kadın Rum, 60 Erkek Kadın Ermeni, 14 protestan, 22 Katolik olduğu bildirilmektedir. (1)

1893 tarihli Ankara iline ait salnamede Çorum İli Merkez İlçesi nüfusunun 16626 olduğu bildirilmektedir. Bu nüfusun 7831 Erkek müslüman, 7919 Kadın müslüman, 101 Erkek Rum, 45 Kadın Rum, 308 Erkek Ermeni, 205 Kadın Ermeni, 19 Katolik 33 protestan ve 168 Kiptiden ibaret olduğu görülmektedir.

Yine 1902 tarihli Ankara'ya ait Salnamede Çorum merkez İlçede 4268 hanede 8611 Erkek müslüman 8469 kadın müslüman, 657 Ermeni, 149 Rum, 14 Protestan, 22 Katolik olmak üzere 16992 nüfusun bulunduğu yazılmaktadır.

1926—1927 Salnamesinde ise Çorum'un beş ilçesi ile birlikte genel nüfusu 229. 036 kişiden meydana geldiği (Merkez İlçe: 55177, Alaca 25024, İskilip 51386, Mecitözü 29034, Osmançık 27189 ve Sungurlu 41226) olduğu, Merkez ilçede 4349 hanede 19. 049 nüfus bulunduğu görülmektedir.

Yukarıdaki Çorum iline ait verilen rakamlar yanında onyedinci yüzyılın meşhur gezgini Evliya Çelebi seyahetnamesinde Çorum ve bir kısım ilçelerini gezmiş ise de nüfusları hakkında bir bilgi vermemekte sadece, (Şehir kırk iki mahalle kırk iki mihraptır. 4300 bağlı bahçeli evleri vardır) demekle yetinmektedir. (2)

B—1927—1965 Döneminde Çorum Nüfusu

Bütün Türkiyemizde yapıldığı gibi ilk resmi nüfus sayımı Çorum ilinde de 1927 yılında yapılmıştır. Bundan sekiz yıl sonra (1935) ikinci resmi nüfus sayımı 1965 yılına kadar her beş yılda tekrar edilmiştir. 1927 yılında Çorum ili nüfusu (247. 926)

dir. Sekiz yıl sonra yapılan 1935 sayımında il nüfusu (284. 773), nüfus artış oranı % 14,8 olup yıllık artışı binde onsekiz buçuktur. 1927—1965 yılları arasında 38 yılda nüfus artışı 237. 921 kişi % 95,9 oranında artış olup yıllık artışı binde yirmibeş kişidir.

Bu artış her ne kadar fazla görülmekte ise de Kargı ilçesinin Çorum iline verilmesi (1953) ve aralıklı olarak Bulgaristan'dan, Romanya ve Yunanistan'dan gelen göçmenlerden bir kısmının da Çorum'a yerleşmesini (1953 aileyi) gözönüne getirmek gerektir.

İlin genel nüfusunun resmi nüfus sayımı yıllarına göre artış nisbetleri aşağıda gösterilmiştir.

Sayım Yılları	Beş Yıllık Artış
1927—1935	% 13,6
1935—1940	% 6,3
1940—1945	% 3,3
1945—1950	% 9,1
1950—1955	% 17,6
1955—1960	% 11,2
1960—1965	% 8,7

Çorum Merkez İlçe nüfusedeki gelişmelere de bir göz atalım :

1927 yılında 19. 049 olan merkez ilçe 1965 yılında yapılan nüfus sayımında 41.574'e yükselmiştir. 38 yılda 22. 525 kişi artış olup bu % 116'dır. 30 yıllık artış içinde bilhassa 1955—1960 yılları arasında 9. 000 kişi artış olduğu görülmektedir. (Tablo. 1) Bu artışların en önemli sebebi köylerden merkeze çok sayıda bir akışın olmasındandır. Bunun çeşitli sebepleri arasında Merkez ilçede ekonomik faaliyetlerin hızla artması, köylerde geçim imkânlarının azalması sebebiyle zor yaşama şartlarından kurtulmak için pek çok köylü ailesinin şehire akın etmesi, hali vakti yerinde olan köylü ailesinin çocuklarının öğrenimlerini yaptırmak daha rahat yaşama şartlarına meyletmelerini saymak gerekmektedir.

İlçeler arasındaki artışın en çok Sungurlu ilçesinde 1960—1965 yıllarında % 21,2, Osmançık ilçesinde 1960—1965 yıllarında % 21,6 olduğunu

(1) Çorum Tarihî Tazeyar Anahak S. 54

(2) Evliya Çelebi seyahatnamesi C. II, s. 407

görmekteyiz.

Bucak ve köy nüfuslarındaki artışlara gelince 1935 yılındaki sayımda 239. 209 olan Bucak köy nüfusları, 1965 yılında yani 30 (otuz) yılda 149. 326 kişi artmış olup bu yılda %62. 7 artış göstermektedir. 1960—1965 yıllarında beş yıllık artış oranı % 7.2'dir.

Nüfus hareketleri konusunda Balkan ülkelerinden (Bulgaristan, Yunanistan ve Romanya) gelen ve Çorum iline yerleştirilen göçmenler hakkında bilgi vermeyi faydalı görmekteyiz.

a—1926 yılında Çorum Merkezine yerleştirilen Yunan mübadili (Lozan andlaşmasına göre 30 aile)

b—1938 yılında Çorum ve beş ilçesine yerleştirilen 1465 aile (Bulgaristan ve Romanya göçmeni).

c—1950 yılında ve sekiz ilçeye yerleştirilen 340 aile (Bulgaristan göçmeni).

Ayrıca 1942 yılında Siirt'ten dört ilçeye yerleştirilmek üzere 10 aile gönderilmiştir. (1)

Aynı şekilde 1864 yılında Rusların baskı yapması üzerine Kafkasya'dan Anado'ya göç eden ve Çorum merkez köyleri ile Alaca Merkez ve köylerine yerleşmiş pek çok çerkez muhaciri vardır. Bunların miktarının o zaman ne kadar olduğu kesin olarak bilinmemektedir. (2)

Birinci Dünya Savaşında (1914—1918) doğu bölgelerinde bilhassa Bayburt'dan gelecek Çorum merkezine yerleşmiş pek çok aile vardır.

2—Çorum Nüfusunun Demografik Nitelikleri

A—Medeni Hale Göre Nüfusun Dağılımı:

Çorum ilinde ondört yaşından yukarı olanların 135. 920'si erkek, 150. 245'i kadındır. Bu nüfusun 10. 000 fazla olan üç ilçe merkezinde (Merkez ilçe-Sungurlu ve İskilip ilçelerinde) evli olan erkek sayısı 14.822 kişi, 10.000 den az olan diğer ilçe, bucak ve köylerde evli olan erkek sayısı ise 85. 813 kişi olup toplam olarak il içinde evli erkek sayısı 100. 634'dür.

İl içinde hiç evlenmemiş Erkek sayısı 30. 399, kadın sayısı 22. 167 kişidir. Eşi ölen Erkek 4082, kadın sayısı 14. 318'dir. (Tablo no: 3) Dul kalan kadın sayısının erkeklerden çok oluşunun sebepleri savaşlar yüzünden olduğu kadar kadınların erkeklerden uzun ömürlü olmalarında erkeklerin ağır işleri dolayısıyla çabuk yıpranmalarından ileri gelmektedir.

B—Okuma Yazma Yönünden Çorum İli:

Çorum ilinde altı yaşından yukarı olan erkek ve kadın sayısı 388. 610'dur, Bu sayının 133. 194'ü okuma yazma bilmektedir. Bu oran bütün ilde %34,2'dir. Erkeklerin okuma yazma oranı %48, kadınların okuma yazma oranı %21 dir.

(1) Çorum İktisat müdürlüğünün 20. 12. 1967 gün ve 12/1105 sayılı raporu.

(2) Tıygar Anadolü Çorum Tarihi sahife: 126

Çorum ilinde okuma yazma bilenlerin içinde 47. 590 erkek ile 19. 740 kadın okuldan mezun olanı, okul görmeden okuma yazmayı bilen erkek sayısı 44. 647, kadın sayısı 21. 170'dir. Okuma yazma bilenlerin içinde durumu belli olmayanların toplamı 47 kişidir (Tablo no: 4).

C—Çorum İlinde Nüfus Grupları İtibariyle Köylerin Sayısı:

Çorum iline bağlı olan köylerde nüfusları 501-750 kişi olan ekseriyette olup, 161 köy vardır. İkinci derecede 401-500 nüfuslu olan 139 köy, üçüncü derecede 301-400 nüfuslu 128 köy ekseriyeti meydana getirmektedir. Çorum ili içinde nüfusu en çok olan köy İskilip ilçesine bağlı Karaören köyü olup nüfusu 3248 kişidir. Bu köyde Belediye teşkilatı vardır. Nüfusu 50'den aşağı olan bir köy bulunmamaktadır. (Osmançık Merkez Ağiroğlan köyü Erkek 30, kadın 20 dir (Tablo no: 5)

3—Çorum Nüfusunun Ekonomik Nitelikleri

Çorum ilinde Ekonomik faaliyetler alanına giren nüfus toplamı 226. 723'dür. Bunun 123. 190 kişisi erkek, 102. 533 adedi kadındır. Türkiye'mizin hemen hemen her yerinde olduğu gibi Çorum ilinde de faal nüfusun % 88. 8 adedi tarım, hayvancılıkla uğraşmaktadır. Tarım, hayvancılıkla uğraşan erkek sayısı 97. 501, kadın sayısı ise 102. 473'dür. Dul kadınların da geçimlerini temin için çalışmak zorunluğu buradaki fazlalığa sebep olmaktadır.

Mevcut faal nüfusun ikinci derecede önemli olanını hizmetler kısmında çalışanlar teşkil etmektedir. Bu hizmetlerde çalışan erkek nüfusu 6691, kadın hizmetliler ise 457 olmak üzere toplam 7148 kişidir. Üçüncü derecede ekonomik alanda çalışanların her çeşit imalat işlerinde (6557) kişi olduğu görülmektedir. Diğerleri ise inşaat işlerinde (2886), ticaret işlerinde (3021), kum, taş ve maden çıkarmada (1479), nakliye işlerinde (1950) olduğu tesbit edilmiştir.

Ekonomik alanda çalışanlardan (3584) kişinin ne işle uğraştığı bilinmemektedir. (Tablo No: 6)

Her ne kadar tarım ve hayvancılık alanında çalışanların çalışanlara göre oranı fazla görülmekte ise de, bu işle uğraşanların içinde pek çok gizli işsiz bulunmaktadır. Zaten tarımla uğraşanların hemen ekserisi yılın ancak ortalama olarak 3—4 ayında çalışmakta geri kalan aylar boş geçmektedir. Asıl üzerinde durulması gerekli olan bu boş geçen zamanların da çiftçinin başka alanlarda çalışma imkânlarını temin etmek, ekonomiyi daha fazla katkıda bulunmak meselesidir.

ÇORUM İLİ NÜFUSUNUN GELİŞİMİ (1927—1965)

Tablo: 1

	1927			1935			1940			1945		
	Toplam	Şehir	Bucak Köy	Toplam	Artış Nispeti	Şehir	Bucak Köy	Toplam	Artış Nispeti	Şehir	Bucak Köy	Toplam
Çorum	247926	—	—	284773	% 13,6	45564	239209	302745	% 6,3	49340	253405	312723
Merkez	60869	—	—	67279	—	20151	47128	72035	—	22776	49259	73403
Alaca	26926	—	—	35407	—	2882	33025	37592	—	2923	34669	40001
Bayat	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
İskilip	53763	—	—	63166	—	—	—	—	—	—	—	—
Kargı	—	—	—	—	—	10698	52468	65780	—	10039	55741	66145
Mecitözü	—	—	—	39145	—	—	—	43196	—	3490	39706	45844
Ortaçköy	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Osmançık	29199	—	—	32592	—	4213	28379	33129	—	4291	28838	34628
Sungurlu	40478	—	—	47184	—	5250	41934	51013	—	5821	45192	52702
Çorum	341353	% 9,1	52006	401547	% 17,6	62953	338594	446389	% 11,2	89894	362495	485567
Merkez	80056	—	22833	103749	—	25765	77984	118536	—	34726	83810	130513
Alaca	46444	—	3843	51534	—	5271	46263	54315	—	7168	47147	58089
Bayat	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
İskilip	66611	—	9908	71478	—	10889	60589	22836	—	1772	21064	25258
Kargı	—	—	—	28241	—	3015	25226	55618	—	12210	43408	60031
Mecitözü	44319	—	4279	40372	—	4760	35812	31564	—	3653	27911	32816
Ortaçköy	—	—	—	—	—	—	—	34598	—	5217	29381	36999
Osmançık	33494	—	4691	37748	—	5533	32215	9580	—	1718	7799	9908
Sungurlu	62429	—	6452	68225	—	7720	60595	76382	—	6748	36212	48915
												83038
												12886
												70152

Tablo. 3—A

Çorum İlinde Nüfusun Dağılışı 1965

Medeni Hal	Medeni Hal										YAŞLAR
	TOPLAM		EVLİ		HİÇ EVLENMEDİ (BEKÂR)		EŞİ ÖLDÜ (DUL)		BOŞANDI		Bilinmeyen
	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	
Toplam	14	14	28	28	54	54	108	108	216	216	432
Bilinmeyen	14	14	28	28	54	54	108	108	216	216	432
14	14	14	28	28	54	54	108	108	216	216	432
15	15	15	30	30	60	60	120	120	240	240	480
16	16	16	32	32	64	64	128	128	256	256	512
17	17	17	34	34	68	68	136	136	272	272	544
18	18	18	36	36	72	72	144	144	288	288	576
19	19	19	38	38	76	76	152	152	304	304	608
20	20	20	40	40	80	80	160	160	320	320	640
21	21	21	42	42	84	84	168	168	336	336	672
22	22	22	44	44	88	88	176	176	352	352	704
23	23	23	46	46	92	92	184	184	368	368	736
24	24	24	48	48	96	96	192	192	384	384	768
25	25	25	50	50	100	100	200	200	400	400	800
26	26	26	52	52	104	104	208	208	416	416	832
27	27	27	54	54	108	108	216	216	432	432	864
28	28	28	56	56	112	112	224	224	448	448	896
29	29	29	58	58	116	116	232	232	464	464	928
30	30	30	60	60	120	120	240	240	480	480	960
31	31	31	62	62	124	124	248	248	496	496	992
32	32	32	64	64	128	128	256	256	512	512	1024
33	33	33	66	66	132	132	264	264	528	528	1056
34	34	34	68	68	136	136	272	272	544	544	1088
35	35	35	70	70	140	140	280	280	560	560	1120
36	36	36	72	72	144	144	288	288	576	576	1152
37	37	37	74	74	148	148	296	296	592	592	1184
38	38	38	76	76	152	152	304	304	608	608	1216
39	39	39	78	78	156	156	312	312	624	624	1248
40	40	40	80	80	160	160	320	320	640	640	1280
41	41	41	82	82	164	164	328	328	656	656	1312
42	42	42	84	84	168	168	336	336	672	672	1344
43	43	43	86	86	172	172	344	344	688	688	1376
44	44	44	88	88	176	176	352	352	704	704	1408
45	45	45	90	90	180	180	360	360	720	720	1440
46	46	46	92	92	184	184	368	368	736	736	1472
47	47	47	94	94	188	188	376	376	752	752	1504
48	48	48	96	96	192	192	384	384	768	768	1536
49	49	49	98	98	196	196	392	392	784	784	1568
50	50	50	100	100	200	200	400	400	800	800	1600
51	51	51	102	102	204	204	408	408	816	816	1632
52	52	52	104	104	208	208	416	416	832	832	1664
53	53	53	106	106	212	212	424	424	848	848	1696
54	54	54	108	108	216	216	432	432	864	864	1728
55	55	55	110	110	220	220	440	440	880	880	1760
56	56	56	112	112	224	224	448	448	896	896	1792
57	57	57	114	114	228	228	456	456	912	912	1824
58	58	58	116	116	232	232	464	464	928	928	1856
59	59	59	118	118	236	236	472	472	944	944	1888
60	60	60	120	120	240	240	480	480	960	960	1920
61	61	61	122	122	244	244	488	488	976	976	1952
62	62	62	124	124	248	248	496	496	992	992	1984
63	63	63	126	126	252	252	504	504	1008	1008	2016
64	64	64	128	128	256	256	512	512	1024	1024	2048
65	65	65	130	130	260	260	520	520	1040	1040	2080
66	66	66	132	132	264	264	528	528	1056	1056	2112
67	67	67	134	134	268	268	536	536	1072	1072	2144
68	68	68	136	136	272	272	544	544	1088	1088	2176
69	69	69	138	138	276	276	552	552	1104	1104	2208
70	70	70	140	140	280	280	560	560	1120	1120	2240
71	71	71	142	142	284	284	568	568	1136	1136	2272
72	72	72	144	144	288	288	576	576	1152	1152	2304
73	73	73	146	146	292	292	584	584	1168	1168	2336
74	74	74	148	148	296	296	592	592	1184	1184	2368
75	75	75	150	150	300	300	600	600	1200	1200	2400
76	76	76	152	152	304	304	608	608	1216	1216	2432
77	77	77	154	154	308	308	616	616	1232	1232	2464
78	78	78	156	156	312	312	624	624	1248	1248	2496
79	79	79	158	158	316	316	632	632	1264	1264	2528
80	80	80	160	160	320	320	640	640	1280	1280	2560
81	81	81	162	162	324	324	648	648	1296	1296	2592
82	82	82	164	164	328	328	656	656	1312	1312	2624
83	83	83	166	166	332	332	664	664	1328	1328	2656
84	84	84	168	168	336	336	672	672	1344	1344	2688
85	85	85	170	170	340	340	680	680	1360	1360	2720
86	86	86	172	172	344	344	688	688	1376	1376	2752
87	87	87	174	174	348	348	696	696	1392	1392	2784
88	88	88	176	176	352	352	704	704	1408	1408	2816
89	89	89	178	178	356	356	712	712	1424	1424	2848
90	90	90	180	180	360	360	720	720	1440	1440	2880
91	91	91	182	182	364	364	728	728	1456	1456	2912
92	92	92	184	184	368	368	736	736	1472	1472	2944
93	93	93	186	186	372	372	744	744	1488	1488	2976
94	94	94	188	188	376	376	752	752	1504	1504	3008
95	95	95	190	190	380	380	760	760	1520	1520	3040
96	96	96	192	192	384	384	768	768	1536	1536	3072
97	97	97	194	194	388	388	776	776	1552	1552	3104
98	98	98	196	196	392	392	784	784	1568	1568	3136
99	99	99	198	198	396	396	792	792	1584	1584	3168
100	100	100	200	200	400	400	800	800	1600	1600	3200

Çorum İlinde Nüfusun Dağılışı 1965

Tablo No:2

İLÇELER	TOPLAM				ŞEHİRLER NÜFUSU				KÖYLER NÜFUSU				Yüz Ölçümü (km2)	Nüfus Yoğunluğu
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın		
Toplam	485567	240576	244991	97032	49822	47210	388535	190754	197781	12820		37		
Merkez	130513	66206	64307	41547	21976	19598	88939	44230	44709	2478		52		
Alaca	58080	27749	30340	8288	4186	4102	49801	23563	26238	1371		42		
Bayat	25258	12640	12618	2172	1131	1041	23086	11509	11577	784		32		
İskilip	60031	29662	30369	12400	5939	6461	47631	23723	23908	1301		25		
Kargı	32816	15863	16953	3954	2001	1953	28862	13862	15000	1301		25		
Meclisözü	36999	18315	18684	5611	2802	2809	31388	15513	15875	959		38		
Ortaözü	9908	4826	5082	1911	955	956	7997	3871	4126	242		40		
Osmanlı	48915	24820	24095	8236	4238	3998	40679	20582	20097	1403		34		
Sungurlu	83038	40495	42543	12816	6594	6292	70151	33901	36251	2604		31		

3. 4. 2019 10:28

YAŞLAR	MEDENİ HAL												BİLİN MEYEN
	TOPLAM			EVLİ		HİÇ EVLENMEDİ (BEKÂR)		EŞİ ÖLDÜ (DUL)		BOŞANDI		BİLİN MEYEN	
	T	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K		
TOPLAM	242880	113848	129032	85812	97923	23678	18622	3703	11713	446	563	209	611
-14	9225	4582	4643	20	26	4560	4616	1	—	—	—	1	1
15-19	33606	16394	17212	2821	5458	13545	11701	13	27	11	26	4	—
20-24	24232	8968	15264	5615	13031	3299	1200	20	52	33	77	1	4
25-29	30340	12353	17987	11087	17488	1152	340	46	99	63	53	5	7
30-34	32130	14716	17414	14130	16972	406	148	93	236	83	55	4	3
35-39	25385	12843	12542	12464	12025	210	99	99	366	61	45	9	7
40-44	18832	8966	9866	8649	9118	136	88	141	629	32	28	8	3
45-49	11138	5705	3613	5471	5013	55	44	153	528	23	24	4	4
50-54	17548	8751	8797	8173	7066	97	81	426	1578	47	67	8	5
55-59	11267	6478	4789	5941	3770	62	45	459	930	24	39	2	5
60-64	14446	6846	7600	5902	4378	57	100	848	3048	36	71	3	3
65-69	13624	6619	7005	5134	2606	56	114	1385	4194	33	77	11	14
Bilinmeyen	927	627	300	405	72	53	46	19	26	—	1	150	155

Çorum İli Yaş Grupları ve Medeni Hal İtibarıyla Nüfus

Tablo: 3—B

Medeni Hal															
YAŞLAR	TOPLAM			EV Lİ			HIÇ EVLENMEDİ BEKAR			EŞİ ÖLDÜ (DUL)		BOŞANDI		Bilimleyen	
	T	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
Toplam	4385	22072	21213	14822	14811	6721	3545	379	2605	134	217	16	35		
14	1708	980	728	1	2	979	725	—	—	—	—	—	1		
15—19	6902	4035	2867	240	735	3794	2122	2	2	—	7	—	1		
20—24	4651	2424	2227	1075	1853	1357	350	2	6	9	14	1	4		
25—29	4659	2242	2417	1892	2273	131	97	6	6	13	25	—	2		
30—34	5129	2615	2514	2470	2398	114	61	10	28	20	22	1	5		
35—39	4624	2358	2266	2292	2132	48	41	8	68	10	24	—	1		
40—44	3282	1624	1658	1568	1506	30	26	11	104	14	20	1	2		
45—49	1881	927	945	888	821	17	9	16	113	6	11	—	—		
50—54	2839	1438	1401	1360	1088	25	21	30	266	21	22	2	4		
55—59	2098	1037	1061	972	739	13	17	37	288	15	15	—	2		
60—64	2219	1009	1210	926	660	8	19	67	510	8	19	—	2		
65—	3219	1338	1876	1116	584	12	53	191	1198	18	38	1	3		
Bilimleyen	79	45	34	22	20	13	4	—	2	—	—	10	8		

ÇORUM İLİNİN 6 VE DAHA YUKARI YAŞLARDAKİ
OKURYAZARLIK DURUMU İTİBARIYLA DAĞILIŞI

Tablo : IV

YAŞLAR	TOPLAM	Okuma Yazma Bilmeyen		OKUMA YAZMA BİLEN										Bilin- meyen			
				Toplam		Okuldan Mezun Olanlar		Okul Me- zunlu Olup Olmadıkları Bilinmeyen									
				T	E	K	E	K	E	K	E	K	E			K	E
Toplam	388611	190778	197833	98121	156763	92271	40923	47590	19740	44647	21170	34	13	377	147		
6 Yaşında	15243	7630	7613	7157	7334	473	278	—	—	473	278	—	—	—	—	1	—
7 "	14266	7434	6832	4778	4942	2655	1990	—	—	2655	1890	—	—	—	—	1	—
8 "	15666	8178	7488	4021	4716	4151	2769	—	—	4151	2769	—	—	—	—	6	3
9 "	9016	4999	4018	1570	1774	3429	2242	—	—	3429	2242	—	—	—	—	—	1
10 "	16125	8798	7327	3182	4147	5615	3173	—	—	5615	3173	—	—	—	—	1	7
11 "	7201	4170	3031	035	1131	3233	1899	794	417	2439	1482	—	—	—	—	2	1
12 "	14118	7826	6292	2150	3211	5674	3019	2194	1124	3479	1953	1	2	2	2	—	—
13 "	10811	5823	4988	1329	2560	4493	2428	2684	1311	1809	1117	—	—	—	—	1	—
14 "	10933	5562	5271	1499	3076	4051	2295	2983	1526	1077	766	1	3	2	—	—	—
15 "	12743	6433	6310	2067	3965	4364	2345	3673	1765	688	579	3	1	1	2	—	—
16 "	8138	4048	4090	1174	2447	2874	1642	2459	1338	412	403	3	1	—	—	—	—
17 "	6041	3198	2843	940	1736	2255	1107	1940	863	316	244	—	—	—	—	2	—
18 "	9509	4350	5151	1543	3573	2807	1577	2356	1217	450	359	1	1	—	—	—	—
19 "	4085	2400	1685	646	1058	1753	627	1430	488	322	139	1	—	—	—	1	—
20 "	12886	3688	9198	1377	7332	2310	1864	788	1436	522	428	—	—	—	—	1	2
21 "	2428	1054	1374	257	931	797	443	634	332	163	111	—	—	—	—	—	—
22 "	4894	2202	2692	742	1939	1458	753	1042	578	414	175	2	—	—	—	2	—
23 "	4569	7373	2196	799	1614	1573	582	1110	440	463	142	—	—	—	—	1	—
24 "	4106	2075	2031	734	1479	1341	552	911	424	430	128	—	—	—	—	—	—
25-29 "	34999	14595	20404	6193	16735	8399	3667	5766	2678	2632	989	1	—	—	—	3	2
30-34 "	37259	17331	19928	8588	17339	8739	2587	5582	1783	3156	804	1	—	—	—	4	2
35-39 "	30009	15201	14808	8172	13347	7024	1456	3995	998	3028	458	1	—	—	—	5	5
40-44 "	22114	10590	11524	6318	10830	4271	692	2303	513	1966	179	2	—	—	—	1	2
45-49 "	13199	6632	6567	4554	6232	2278	335	1131	237	1143	98	4	—	—	—	—	—
50-54 "	20387	10189	10198	7474	9933	2713	264	1212	164	1499	100	2	—	—	—	2	1
55-59 "	13365	7511	5850	5937	5701	1576	149	624	91	949	58	3	—	—	—	2	—
60-64 "	16665	7855	8810	6826	8703	1029	106	466	61	562	45	1	—	—	—	—	1
65 +	16838	7957	8881	7124	8785	831	95	454	47	374	48	3	—	—	—	2	1
Bilinmeyen	1006	672	334	234	193	94	27	59	9	31	13	4	5	334	114		

ÇORUM İLİNDE KÖYLER NÜFUSU Tablo NO: 5

NÜFUS GRUPLARI	KÖY SAYISI	NÜFUS GRUPLARI	KÖY SAYISI
Toplam	748	Toplam	Köy Sayısı
0 - 50	1	2001 - 2250	2
51 - 100	3	2251 - 2500	1
101 - 150	24	2501 - 2750	—
151 - 200	28	2751 - 3000	—
201 - 250	59	3001 - 3250	1
251 - 300	73	3251 - —	—
301 - 400	128		
401 - 500	139		
501 - 750	161		
751 - 1000	78		
1000 - 1250	26		
1251 - 1500	15		
1501 - 1750	8		
1751 - 2000	1		

ÇORUM NÜFUSUN EKONOMİK FAALİYETLERİNE GÖRE
GENEL AYRILIŞI

Tablo: 6

	Toplam	Erkek	Kadın
GENEL TOPLAM	226723	123190	103533
Tarımla Uğraşanların			
Genel Durumu	199973	97501	102472
Tarım ve Hayvancılık	199760	97293	102467
Ormancılık	201	200	1
Kara Avcılığı	6	5	1
Balıkçılık ve Sünger	6	3	3
Taş, Kum, Kömür ve Maden İşletenler	1479	1466	13
Her Çeşit İmalat	6557	6456	101
Yapı İşinde çalışanlar	2886	2878	8
Elektrik Su ve Temizlik İşleri	125	125	—
Ticaret	3021	2980	41
Toptan	348	348	—
Perakende	2673	2632	41
Taşıma	1950	1941	9
Hizmetler	7148	6691	457
İdari Hizmetler	1942	1905	37
Umumi Hizmetler	2950	2620	330
Eğlence Hizmetleri	82	77	5
Şahsi Hizmetler	2174	2089	85
Bilinmeyen	3584	3152	432

3. 4. 2019 10:28

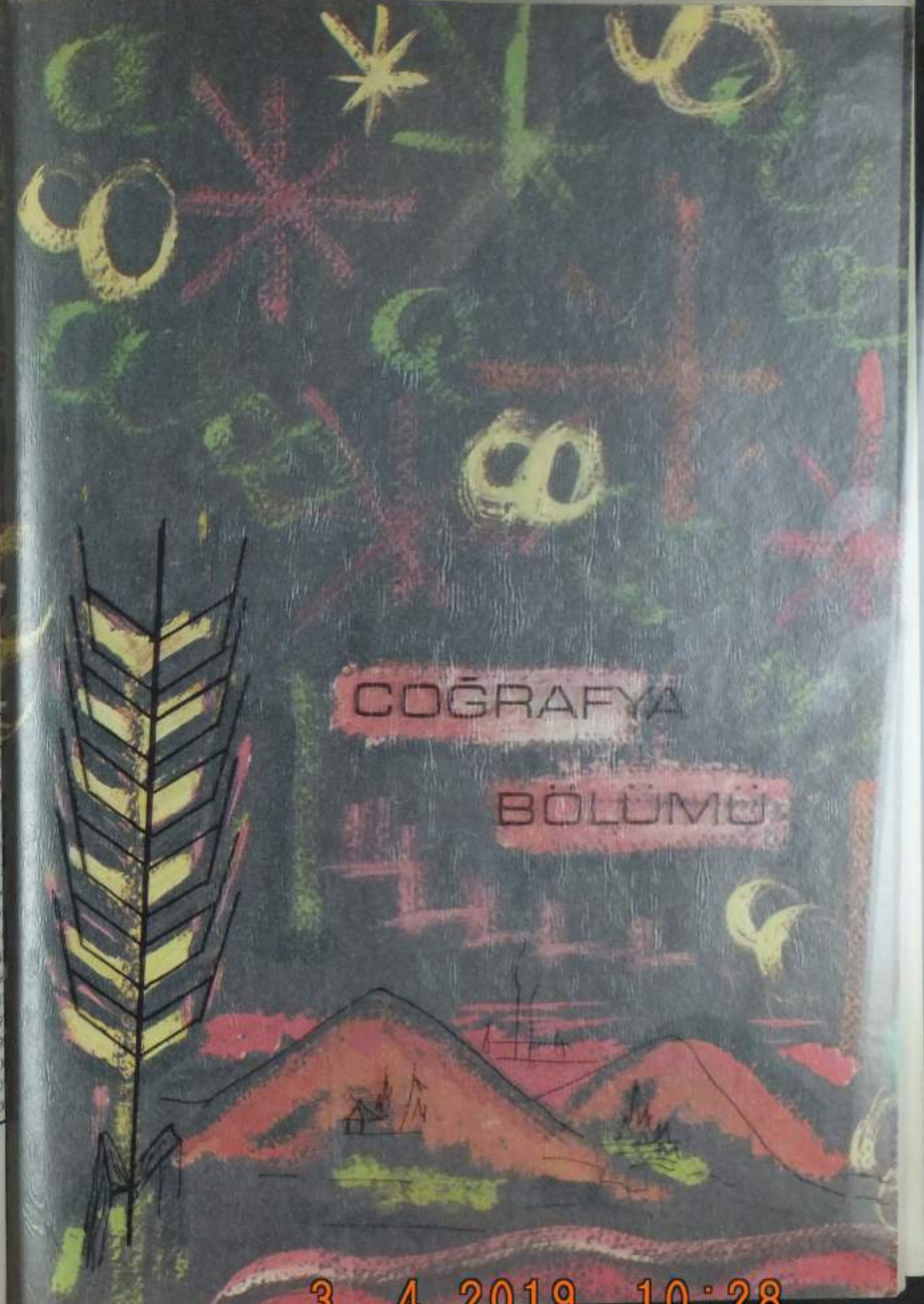
ÇORUM İLİ NÜFUSUNDA İLÇELERLE BUCAK VE
KÖYLERDE BEŞ YILLIK ARTIŞ Tablo NO: 7
(1960 - 1965)

İlçe	İlçe	Artış	Bucak ve Köylerde		Artış	
1960	1965	Nisbeti	1960	1965	Nisbeti	
Toplam	83 894	96 763	% 15,3	362 656	389 084	% 7
Merkez İlçe	34 726	41 200	% 18,6	84 062	88 827	% 5,6
Alaca	7 168	8 444	% 17,7	47 308	49 832	% 5
Bayat	1 772	2 183	% 23,2	21 064	23 186	% 10
İskilip	12 210	12 380	% 1,3	43 408	47 484	% 9
Kargı	3 653	3 961	% 8,4	22 911	28 803	% 3
Mecitözü	5 217	5 598	% 7	29 381	31 397	% 7
Ortaköy	1 781	1 911	% 7	7 547	8 013	% 6
Osmancık	10 619	12 874	% 21	65 863	70 743	% 8

ÇORUM NÜFUSUNUN YAŞ GRUPLARI İTİBARIYLA DAĞILIMI

Cetvel :

Yaş Grupları	Genel Toplam			10.000 ve daha fazla nüfuslu yerler			10.000 den az nüfuslu yerler		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Toplam	485567	240576	244991	66860	34509	32351	418707	206067	212640
0—0	14098	7429	6669	1638	867	771	12460	6562	5898
1—4	63983	32717	31266	6517	3322	3195	54466	29395	28071
5—9	73066	37893	35173	8719	4466	4252	64348	33427	30921
10—14	59188	32179	27009	8419	4762	3648	50778	27417	23361
15—19	40508	20427	20079	6902	4035	2867	33606	16394	17212
20—24	28883	11392	17491	4651	2424	2227	24232	8968	15264
25—29	34999	14595	20404	4659	2242	2417	30346	12353	17993
30—34	37259	17331	19928	5129	2615	2514	32130	14716	17414
35—39	30009	15201	14808	4624	2358	2266	25355	12843	12512
40—44	22114	10590	11524	3282	1624	1658	18831	8965	9866
45—49	13199	6632	6567	1881	927	954	11321	5708	5613
50—54	20387	10180	10198	2839	1438	1401	17548	8751	8797
55—59	13365	7515	5850	2098	1037	1061	11267	6478	4789
60—64	16665	7855	8810	2219	1009	1210	14446	6846	7600
65—	16838	7957	8881	3214	1338	1876	13624	6619	7005
Bilinmeyen	1006	672	334	79	45	34	927	627	300

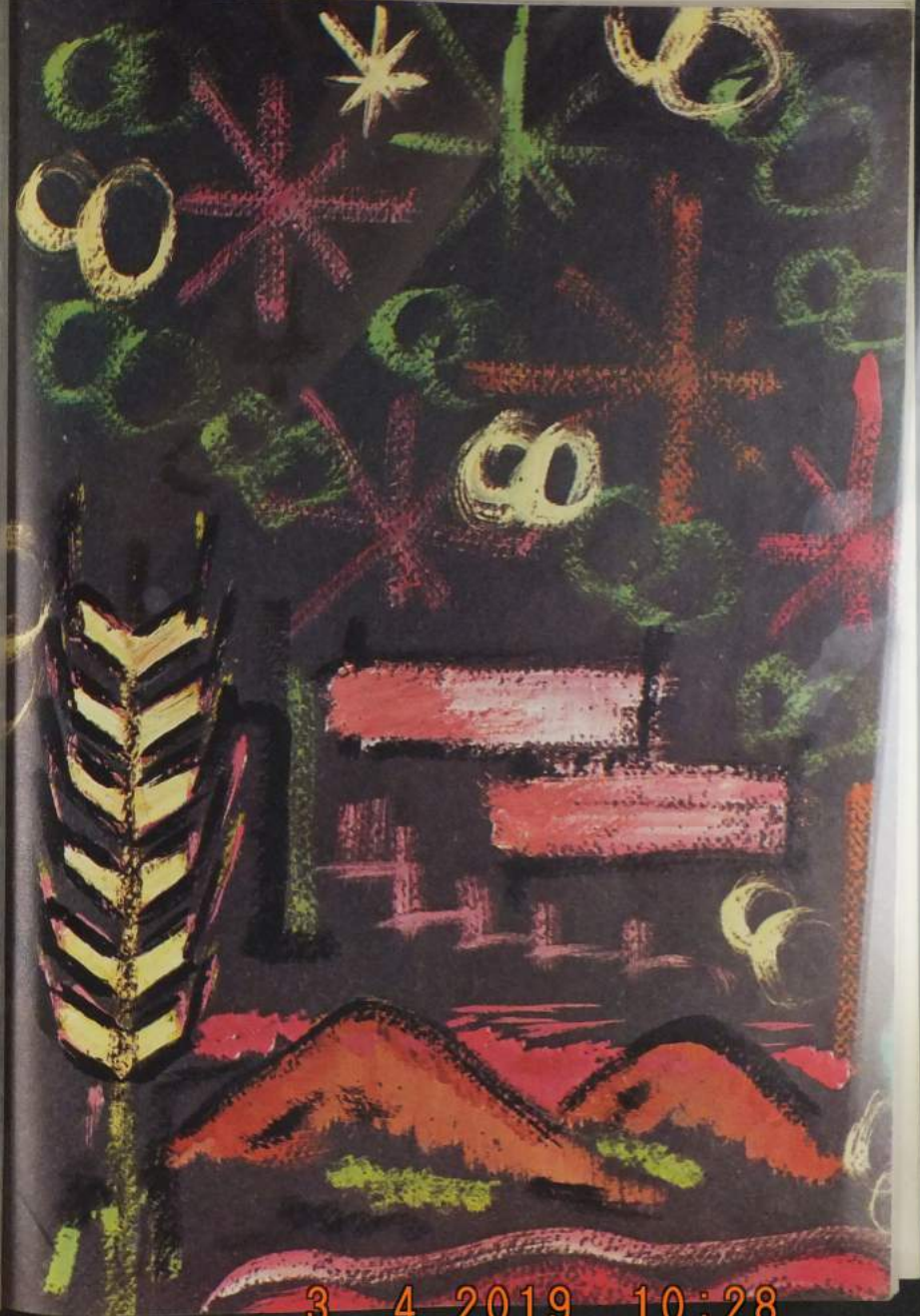

ÇORUM İLİ NÜFUSUNDA İLÇELERLE BUCAK VE
KÖYLERDE BEŞ YILLIK ARTIŞ Tablo NO: 7
(1960 - 1965)

	İlçe 1960	İlçe 1965	Artış Nisbeti	Bucak ve Köylerde 1960	1965	Artış Nisbeti
Toplam	83 894	96 763	% 15,3	362 656	389 084	% 7
Merkez İlçe	34 726	41 200	% 18,6	84 062	88 827	% 5,6
Alaca	7 168	8 444	% 17,7	47 308	49 832	% 5
Bayat	1 772	2 183	% 23,2	21 064	23 186	% 10
İskilip	12 210	12 380	% 1,3	43 408	47 484	% 9
Kargı	3 653	3 961	% 8,4	22 911	28 803	% 3
Mecitözü	5 217	5 598	% 7	29 381	31 397	% 7
Ortaköy	1 781	1 911	% 7	7 547	8 013	% 6
Osmancık	10 619	12 874	% 21	65 863	70 743	% 8

ÇORUM NÜFUSUNUN YAŞ GRUPLARI İTİBARIYLA DAĞILIMI

Yaş Grupları	Genel Toplam			10.000 ve daha fazla nüfuslu yerler			10.000 den az nüfuslu yerler		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
Toplam	485567	240576	244991	66860	34509	32351	48707	26067	22640
0—4	10098	7429	2669	1638	867	771	12460	6562	5898
5—9	8094	3737	4357	6517	3322	3195	5446	2939	2507
10—14	73066	37893	35173	8719	4466	4252	64848	33427	31421
15—19	59188	32179	27009	8419	4762	3648	50778	27417	23361
20—24	40508	20427	20079	6902	4035	2867	34646	16394	17252
25—29	28883	11392	17491	4651	2424	2227	24032	8948	15084
30—34	34999	14595	20404	4659	2242	2417	30346	13531	16815
35—39	37259	17331	19928	5129	2615	2514	32110	17116	14994
40—44	30009	15201	14808	4624	2358	2266	23355	12843	10512
45—49	22114	10590	11524	3282	1624	1658	18841	8965	9876
50—54	13199	6632	6567	1881	927	954	11321	5708	5613
55—59	20387	10180	10198	2839	1438	1401	17548	751	8797
60—64	13265	7515	5750	2098	1037	1061	11267	428	4789
65—	16665	7855	8810	2219	1009	1210	14446	846	7600
Bilinmeyen	16838	7957	8881	3214	1338	1876	13624	619	7005
	1006	672	334	79	34	45	927	627	300

3. 4. 2019 10:28

«Şehir 42 Mahalle, 42 mihrapı, 4300 bağlı bahçeli evleri vardır. Abıhavasının leiafeinden halkın rûları Humret üze olup, orta boylu cesim adamları olur. Güzelleri de çoktur, Halkı ekseriya çuha giyerler. Kadınları beyaz izar bürünürler.....»

Evliya Çelebi'den
Cilt. II. Shf. 407

1—Çorum İlinin Türkiye'de Yeri:

Çorum Orta Karadeniz bölümündeki az yüksek parçalanmış ve aşınmış dağ sıraları ile İç Anadolu plâtolarından olan Yozgat plâtosu arasında bir geçit yerinde bulunmaktadır. Batı'dan Kızılırmak, Doğu'dan Yeşilırmak ve bu ırmaklara dökülen kolların yer yer parçaladığı plâtoların ve çok yüksek olmayan dağ sıralarının ve bu sıralar arasına sıkışmış yaylaların bulunduğu görülür.

Bu durumu ile Canik Dağ sıralarının Batı uçları ile Ilgaz dağ sıralarının ve Doğu uçları arasında pek düzgün ve geniş olmayan İç Anadolu'ya doğru açılan bir oluk mevkiindedir.

2—Jeolojik Yapısı:

a) Üçüncü zamanın sonları ile dördüncü zamanda meydana gelen oluşumlar II'in asıl yer karakterini meydana getirmektedir. Bununla beraber ilk zamanın (Arkean-Prekambrien) devirlerine ait merkez ilçe Alaca, İskilip, Osmancık, Mecitözü ve bilhassa Kargı ilçelerinde ve köylerinin topraklarında çeşitli metaformük (Başkalaşım) kütlelerinin bulunduğu görülmektedir. (1) Bilhassa üçüncü zamanın en önemli kütlelerinden olan jips (Kireçtaşı) ve kayatuzu yatakları ile karbon miktarı %75 nisbetinde kadar olan zengin Linyit Kömürü yataklarına (2) (Osmancık Dodurga köyünde rezervi 30 milyon ton-Alpagut köyü-Zambal köyü-Karakaya ve Ayva ile Ovacık köylerinde) rastlanmaktadır. Yine bu zamanın püskürük kütlelerinden olan Trakit, Granit, Bazalt ve Andezit gibi kütle arazisinde Çorum merkezi ilçe Kargı-Sungurlu, Alaca, Mecitözü, Osmancık ve İskilip ilçelerinde tortul kütlelere ilin her tarafında ve volkanik yerlerde sıcak su kaynaklarına (Mecitözü, Osmancık, Merkez ilçede) rastlanmaktadır. (3) ve (Jeoloji haritası)

(1) Halil Berkler Çorum İli Shf. 2, 3, 4
(2) M. T. A. Enstitüsünün raporu
(3) Taysır Anadolik Çorum Tarihi shf. 4, 5

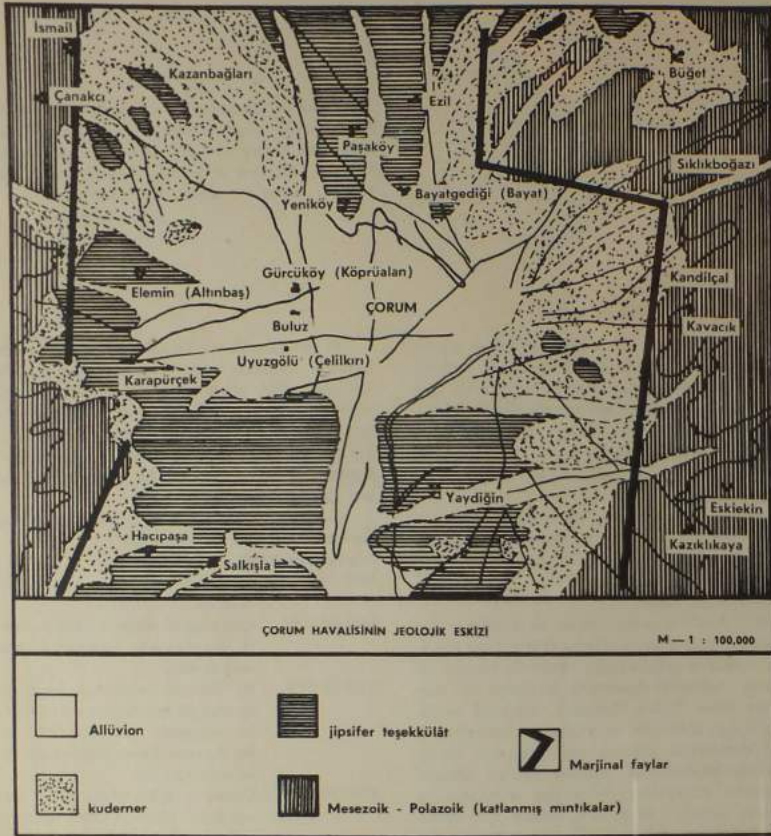
b) Dünyamızda ve Türkiye'de üçüncü zamanın sonu ile dördüncü zaman başında meydana gelen yer yapısındaki yükselmeler neticesi bazı yerlerde kırılmalar meydana geldiğinden bu fay hatları bulunan yerlerde sık sık depremler olmaktadır. İşte ilimizde de bu fay hatları bulunduğundan sık sık depremler olmakta ve Çorum bu yüzden ağır zararlara uğramaktadır.

Elde ettiğimiz kaynaklarla Çorum'da önemli depremleri aşağıda gösteriyoruz. (4)

Deprem Oluş Tarihi Açıklama

1075 (H. 468)	Çorum'un Bizans'tan alındığı yıl oldu. (5)
1446 (H. 850)	Çok şiddetli olmuş ve zarar yapmıştır. Bu depreme Danişmend depremi de denir.
1509 (H. 915)	II. Beyazid zamanında olan bu deprem 40 gün devam etti. Çorum bu depremde çok zarar gördü. Bu depreme küçük kıyamet adı da verilmektedir. (6)
1514 (H. 920)	Çorum'un 1/3'ü harap oldu. Camii kebir yıkıldı, Çakırlı caminin kubbesi çöktü. Halkın bir kısmı Mısır'a ve diğer yerlere göç etti.
1543 (H. 950)	30 ev yıkılmış olduğu (7)
1559 (H. 967)	Gülabbey camii yıkılmış ve şehir zarar görmüştür.
1579 (H. 987)	Çorum zarar gördüğü için Saltanatın ordu için istediği zahireden affedilmiştir. (8)

(4) Çorum'lu Sayı : 21-24
(5) Çorumlu sayı : 21 - 24 - 43
(6) Ebdülhak Tarhi C. 2. Sah. 224 - 225
(7) Taysır Anadolik Çorum Tarihi Sah. 72
(8) Taysır Anadolik Çorum Tarihi Sah. 80

- 1793 (H. 1208) Büyük zararlara sebep olmuştur.
 1800 (H. 1215) Deprem zararından 800 kişi şehri terkctmiş, ayrıca şehre zarar vermiştir.
 1824 (H. 1240) Büyük zarar veren ve uzun zaman devam eden deprem yüzünden halk çadırlara çıkmıştır.
 1908 (H. 1326) Uzun süre devam eden bu depremde çok zarar olmuştur.
 1939 Erzincan'da da olan bu depremde Çorum'da zararlara sebep olmuştur.

1943 26—27 Kasım 1943 Cumartesi gecesi saat 20.00'de 20 saniye devam eden bu deprem şu zararlara sebep olmuştur. (618 ölü, 217 yaralı, 5375 hayvan, 2554 yıkılan ev, 3692 hasar gören ev)
 NOT: 1943'den zamanımıza kadar Türkiye'de olan depremlerin hemen hepsi Çorum'da da hissedilmiş fakat önemli zararlar olmamıştır.
3—Çorum İlinin Bugünkü Coğrafi Durumu:
 Orta Karadeniz bölümünün güney kısmında bulunan Çorum 12. 820 Km 2. genişliğinde en güney noktası Alaca ilçesi Baltahisarlar köyü Güneyinden geçen 39 derece 54 dakika, Kuzey enlemi ile en

Kırkdilim yolu: (Çorum-Osmancık yolu)

Kuzey noktası Kargı ilçesi Vahşili köyü kuzeyinden geçen 41 derece 20 dakika kuzey enlemleri arasında bulunmaktadır.

Boylamlara gelince: En batı noktası Kargı ilçesinin Bayat köyü batı sınırı olan 34 derece 04 dakika Doğu boylamı ile en doğusunun Mecitözü ilçesinin Kalecik köyü doğusundan geçen 35 derece 28 dakika Doğu boylamları arasında bulunur. Çorum Merkez ilçesi 40 derece 33 dakika Kuzey enlemi, 34 derece 58 dakika Doğu boylamı üzerinde bulunmaktadır.

Doğudan Amasya, Batıdan Çankırı, Güneyden Yozgat, Kuzeyden Sinop, Kuzeydoğudan Samsun, Kuzeybatıdan Kastamonu ve Güneybatıdan Ankara illeri ile komşu olan Çorum'un en uzun sınırı Doğu'da Amasya iledir.

a. Dağlar:

Çorum ili sınırları içinde bulunan dağlar genel olarak yüksek olmayan dağlardır. Orta Karadeniz bölümündeki Canik dağları ile Ilgaz ve Küre dağlarının başlangıç noktalarını teşkil eden silsileler Güneye doğru (Bozok Yaylası'na gittikçe alçalırlar ve yükseklikleri 1. 000—2. 000 metre arasında değişen tepeleri ile bir taraftan Kızılırmak vadisi kıyıları, diğer taraftan Yeşilırmak'ın önemli kolu olan ÇEKEREK suyu kıyılarındaki uzayıp giderler. Bu bakımdan Çorum dağlarının yüksekliği çok olanları İskilip-Osmancık ve Kargı ilçeleri toprakları

üzerindedir.

Merkez ilçesinin Kuzeyinde Egerci dağ sıraları, Batı yönünde Alagöz ve Köse dağları yır alır. Bu iki dağ sıraları arasında Kırkdilim Boğazı bulunmaktadır. Merkez ilçesinin güneyinde uzanan Dört-tepe silsileleri güneydoğuya doğru uzanarak Mecitözü ve Ortaköy ilçesindeki Karadağ silsileleri ile birleşir. Aynı şekilde ilçenin güneyinde ve güney batısında uzanan Utludağ silsileleri Sungurlu ilçesi içindeki Kartal dağlarına kadar uzanmaktadır.

Osmancık ilçesinde Kızılırmak vadisi boyunca uzanan Çal ve Ada dağları Kargı ilçesi sınırları içinde devam ederek Çorum'un en yüksek KÖS dağlarında Erenler tepesi 2097 m. ye ulaşır.

Aynı dağ sıralarının güneyinde İskilip ilçesinin Teke dağı, Kavak dağı, göl ve Deveci dağları ile Sakar özü dağlarını meydana getirdiği görülmektedir.

Çorum ilinde yüksekliği 1000 metreden çok olan dağlara ait cetvel aşağıdadır.

No. Dağın Adı	Yüksekliği
1 Erenler Tepesi (Kargıda Köse dağı üzerinde)	2097 Metre
2 Türbe Tepe (Kargı'da)	1981 "
3 Tepelice Dağı (Kargı'da)	1948 "
4 Dursun Tepe (Kargı'da)	1889 "
5 Kara Tepe (Mecitözü'nde)	1846 "
6 Kırklar Dağı (Mecitözü'nde)	1791 "
7 Egerci Dağı (Çorum'da)	1765 "

8 Köse Dağı (Çorum'da)	1750	"
9 Dede Çal (Osmancık'ta)	1730	"
10 Kartal Tepe (Sungurlu'da)	1700	"
11 Teke Dağı (İskilip'te)	1700	"
12 Sakarözü dağı (İskilip'te)	1675	"
13 Deveci dağı (İskilip'te)	1650	"
14 Alagöz dağı (Çorum'da)	1650	"
15 Nöbetibaba tepesi (Sungurlu'da)	1641	"
16 Karadağ (Mecitözü'nde)	1520	"
17 Dörttepe dağı (Çorum'da)	1500	"
18 Ziyarettepe (Sungurlu'da)	1425	"
19 Hırkababa tepesi (Alaca'da)	1425	"
20 Beşdam dağı (Sungurlu'da)	1365	"
21 Avkat Dağı (Mecitözü'nde)	1350	"
22 Ağacıyürek Tepesi (Sungurlu'da)	1318	"
23 Ala Tepe (Sungurlu'da)	1236	"
24 Manastır Dağı (Sungurlu'da)	1070	"

b. Ovalar

Gerek ilk zaman arazisi ve gerekse üçüncü zaman sonlarında meydana gelen oluşumların iç ve dış etkenler vasıtasıyla ve dördüncü zamandaki iklim değişikliği dolayısıyla birçok yaylalar teşekkül etmiştir. Tamamen birer yayla olan, yükseklikleri 450—500 metreden aşağı olmayan bazıları 700—1000 metre yükseklikte bulunan bu yüzey şekline halk arasında genel olarak ova adı verilmektedir. Çorum ilindeki önemli ovalar şunlardır:

a) Çorum Ovası:

Merkez ilçenin kurulmuş olduğu bu ova doğudan batıya doğru meyilli olup $25 \times 15 = 375$ Km² genişliğinde ve yüksekliği 780—800 metredir. Bu ovada Bayat-Ömerbey-Deliler-Gürcü-Elemin Sarmaşa-Buluz-Celilkırı ve Yaydığın köy toprakları yer almakta olup üç önemli vadiden (Boğaz) bu ovaya girilmektedir. (Sıklık-Dana Deresi-Çiftlik Fabrikasının bulunduğu celilkırı etekleri) eski bir göl yatağı olan bu ovanın Batı kısmında uyuz gölü ve Kırkgöz batıklıkları bulunmaktadır. Bu ova da Doğu ve Kuzey yönlerinde fay hatları vardır. (1)

b) Bozboğa Ovası:

Merkez ilçeye bağlı Bozboğa Yenice-Çay Hatap Sarımbey Kadıkırı- Ahilyaz- Harzadin- Abdalata ve Bügdüz köylerinin bulunduğu $10 \times 7 = 70$ Km² genişliğinde ve 800—820 metre yüksekliğindedir. İlçe merkezine 14—20 Km. dir.

c) Ovasaray Ovası:

Merkez ilçeye 10—12 Km. uzaklıkta Ovasaray Kayı- Boğabağı- Maza- Sarta- Üyük- Karapınar ve Karacaköy topraklarının bulunduğu $15 \times 5 = 75$ Km² genişliğinde ve 700—800 metre yüksekliğinde

bir ova olup verimli bir ovadır.

d) Seydim Ovası:

Merkez bağlı Bucak merkezinin bulunduğu bu ova 15 Km uzaklıkta engebeli ve 950 metre yükseklikte küçük (50 Km²) arpa ekimine çok uygun bir ovadır.

e) Hüseyin Ova:

Alaca ilçesini ve çevresini teşkil eden bu ova 264 Km² genişliğinde 725—875 metre yüksekliğinde ilin en verimli ovasından biridir.

f) Dedesli Ovası:

İskilip ilçesine bağlı Dereköy- Eskiören- İğdeli- Tombuşoğlu çiftliği bölgelerini meydana getiren bu ova 250 Km² genişliğinde, Kızılıрмаğın iki tarafında yer alan verimli bir ovadır.

g) Irmak Ovası:

Merkez ilçe ile İskilip ilçesi topraklarına bağlı bu ova Kızılıрмаğın Doğubatısını kaplayan $20 \times 30 = 600$ Km² genişliğinde 500—550 metre yüksekliğinde bir ovadır.

h) Taybı Ovası:

İskilip ilçesine 30 Km. uzaklıkta $12 \times 12 = 144$ Km² genişliğinde 550—560 metre yüksekliğinde olan bu ovanın bir kısmı Sungurlu ilçesinin Sağpazar-Çayan köylerini içine alır.

Çorum ilinin en verimli ve bereketli topraklarının bulunduğu bir ova olup halen pirinç ve buğday ekilmektedir.

i) Mecitözü Ovası:

Mecitözü merkez ilçesi ile civar köyleri içine alan $20 \times 5 = 100$ Km² genişliğinde 950 metre yüksekliğinde daha çok şeker pancarı ekimi yapılan bir ovadır.

j) Osmancık Ovası:

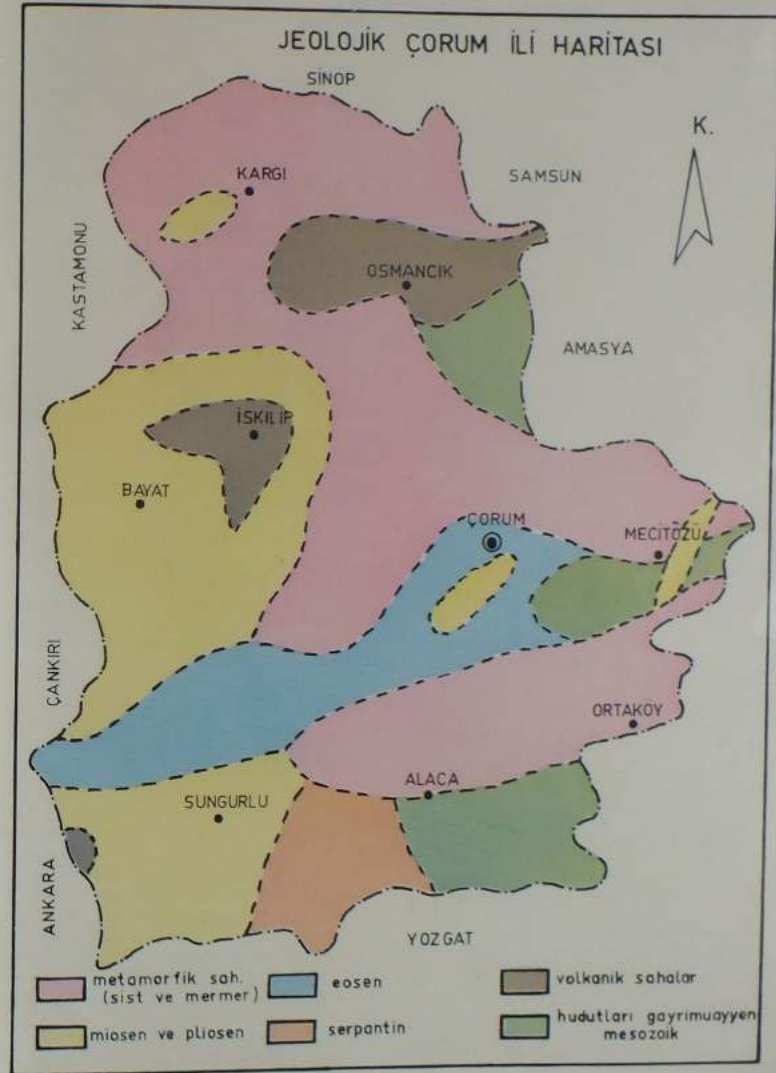
Osmancık ilçesi merkezi ile Kızılıрмаğın iki yanında yer alan köylerin bulunduğu $20 \times 15 = 300$ Km² genişliğinde 300—350 metre yüksekliğinde çok verimli bir ova olup pirinç Buğday, Arpa gibi tahıllar ile pamuk, Nar, incir yetiştirilmektedir. Yabancı zeytin ağaçları bulunmaktadır.

k) Düvenci Ovası:

Bir kısım toprakları merkez ilçe ile Mecitözü ilçesine ait bu ova asıl büyük kısmı Amasya iline ait olup 900 metre yüksekliğindedir. Çorum-Merzifon yolu bu ovayı ikiye ayırmaktadır. Mer'ali bir ova olup Çorum iline ait kısım $4 \times 8 = 32$ Km² genişliğindedir.

l) Hamamözü Ovası:

Çorum merkez ilçesi ile Osmancık ilçesine ait köylerin bulunduğu bu ova $15 \times 5 = 75$ Km² geniş-

(1) Dr. E. Lahn 'Çorum'un Jeolojik Haritası' Hk. Mühür Çorumlu sayı 24

liğinde 450—500 metre yüksekliğindedir. Kenevir ve pirinç ekimi yapılmaktadır. İl Merkezine 30 Km. uzaklıktadır.

m) Kuyumcu Ovası:

Hamamözü bölgesinden Kızılırmak'a doğru uzanan bu ova $15 \times 5 = 75$ Km². genişliğinde olup bu ovanın toprağı çok bitek olduğundan pirinç ekimi yapılmaktadır.

n) Sungurlu (Budaközü) Ovası:

Genişliği $30 \times 25 = 750$ Km² olan bu ova az yüksek tepelerle birbirinden ayrılan üç ovanın (Demirşeyh- Aydoğan 'Mihvandı'- Budaközü) birleşmesinden meydana gelmiş 550—580 metre yüksekliğindedir. Bereketli topraklarında daha çok buğday ve pancar tohumu, bostan iyi yetişmektedir.

o) Delice Ovası:

Sungurlu ilçesi güneyinde bulunan ve Delice ırmağının suladığı bu ova $20 \times 15 = 300$ Km². genişliğinde olup buğday çok iyi yetişmektedir.

ö) Kargı İlçesindeki Ovalar:

a) Kızılırmak kıyısındaki ovalar Yükseltisi 270—450 metre olan bu ovaların başlıcaları şunlardır. (Akkaya, Ağacabüyük, Ada Halılar, Ada çeltik, Yalı çeltik, Sebze ve hububat ağaç, Anguşa, Gökçedoğan, Çaygışla, Köprübaşı, Saraycık, Karacaoğlan, Sinanoğlu, Avşardağı, Mercanağa, Demirören, Karabürçek ovalarıdır. Bu ovalar Türkiye'mizin en verimli çeltik ekimi yapan ovalarıdır.

b) Devrez çayı kıyısında yer alan ovalar: Yükseltisi 400—450 metre arasında değişir. Genişliği 1380 Km² dir. Başlıca ovalar şunlardır. (Çeltiközü, Beygircioğlu, Yeşilköy). Bu ovalarda da pirinç çok iyi yetişmektedir.

c) Ilgaz dağı silsilelerinden inen erozyon neticesi meydana gelen verimsiz (Yeşilköy, Akkise, Karakise derelerinden gelen Karaçay adıyla maruf çay bu araziye istila etmektedir. Bu çaydan meydana gelen erozyonu önlemek için ağaçlandırma ve mevcut ağaçların (Antep fıstığı) aşılacak suretiyle verimli bir hale getirilmesine çalışılmaktadır. Bu suretle ova erozyondan kurtularak işe yarar hale getirilecektir.

d) Hacıhamza bucağı Ovaları: Kızılırmak kıyısında yer alan bu ovaların yüksekliği 400—420 metre arasında değişmektedir. Genişliği 1472 Km². dir. Hacıhamza ovalarına giren küçük ovalar şunlardır: Hacıhamza, Darlık, İslice. Bu ovalar, incir, nar ve her çeşit meyve ve çeltik ekimine elverişli bereketli ovalardır.

C. Vadiler

Çorum iline bağlı olan Sungurlu, İskilip, Bayat, Osmancık ve Kargı ilçelerini sulayan Kızılırmak

mak ve buna bağlı önemli dere ve çaylar ile, Çorum Merkez ilçesini Alaca, Ortaköy ve Mecitözü ilçelerini sulayan ve Yeşilirmak'ın en önemli kolu olan Çekerek'e dökülen önemli dere ve suların geçmiş olduğu yerlerde pekçok dar ve uzun vadiler vardır. Halk arasında genellikle bu vadilere boğaz adı verilmektedir. Bu vadilerin başlıcalarını görelim:

a) Sıklık (Boğazı) Vadisi:

Merkez ilçe ile Samsun yolu üzerinde olan bu boğaz Çorum ovası ile Düvençi ovasını birbirinden ayıran 7 Km. uzunluğundadır. Sıklık suyu bu vadi-den geçerek Çorum suyunu kavuşur.

b) Hatap (Boğazı) Vadisi:

Merkez ilçenin Bozboğaz ovası ile Alaca ilçesindeki Hüseyin ova arasında bulunan bu vadi çok uzundur, Hatap çayı bu vadi-den geçer uzunluğu 16 Km. dir.

c) Harami (Boğazı) Vadisi:

Halk arasında harami deresi denen bu vadi Seydim ovası ile Dedseli ovası arasında bulunur. Bu vadi aynı zamanda Dana boğaz (Danaderesi) denen bir vadi ile az çok bir bağlantı halindedir. Dana boğazı Çorum ovası ile Seydim ovası arasında pek uzun olmayan 6,5 km. lik bir vadi-dir.

d) Kırkdilim Vadisi (Boğazı)

Merkez ilçenin Kuzeyinde bulunan Eşerci dağları ile Batısında bulunan Alagöz ve Köse dağları arasında bulunan bir vadi-dir. Bu vadi Çorum ile Osmancık ve Kargı ilçesinin bağlantı yaptığı önemli bir geçittir. Bu vadi Gölyazı adını verdiğimiz birikinti sahasının Kuzeydoğusundan geçmektedir.

e) Sacayak Vadisi (Boğazı)

Çekerek ırmağının en önemli kolu olan Çorum Çat suyunun Cemilbey Bucak Merkezi bölgesinde meydana getirdiği önemli bir vadi-dir. Burada üç boğaz bulunduğu için bu ad verilmiştir.

f) Hışır Boğazı (Vadisi)

Alaca ilçesini ve köylerini sulayan Büyük öz suyunun Çorum Çat suyunu kavuşmadan meydana gelen önemli bir vadi-dir. Yukarıda sayılan vadilerden başka bilhassa İl içinde akmakta olan Kızılırmak, İskilip, Bayat, Merkez ilçe köylerinde ve Osmancık ile Kargı ilçelerinde pek çok dar ve derin aynı zamanda uzun vadiler içinden geçmektedir.

Yukarıda saydığımız vadiler içinde akar sular her mevsimde olmakla beraber yaz aylarında sular azalmaktadır.

D—Akarsular

Çorum ili iki önemli ırmak havzasına sularını boşaltır.

1—Kızılırmak havzası

Kızılırmak

2—Yeşilirmak havzası

1) Kızılırmak

Çorum ili sınırları içerisinde 182 Km. olan Kızılırmak, Bayat 20 Km., İskilip 32 Km., Merkez ilçe köylerini 28 Km., Osmancık 32 Km., Kargı 70 Km. ilçelerinin merkez ve köylerini sulamaktadır.

Kızılırmak'a önemli kolu olan Delice suyuna Sungurlu ilçemizin en önemli suyu olan Budaközü 60 Km. ve bu suyun önemli kulları olan Kemalli ve Diğ. çayları dökülmektedir. Delice ırmağı Ankara ve Çankırı illeri ile Çorum ili arasında bir sınır teşkil ederek Kula köyünde Kızılırmak'a dökülür.

Kızılırmak Çorum ili topraklarına Bayat ilçesi sınırları içerisinde girdikten sonra Kuzeydoğu yönünde seyrederek İskilip ilçe topraklarına girer. Bu arada İskilip toprakları ile Merkez ilçe köylerinden gelen birçok dere ve çaylar (Yavu-Karaören-Meydan) çaylarını alır. Çorum merkez ilçesi köyleri ile İskilip köyleri arasında bir sınır teşkil eden dar ve derin vadilerden geçen Kızılırmak Osmancık ilçe topraklarına girer ve Hamamözü, Dodurga, Çağşak sularını alarak sert bir yay çizerek Osmancık ilçe merkezi içinden geçer (2 400 metre merkez ilçe sınırları içinde olan uzunluğudur). Kuzeybatıya doğru Osmancık topraklarını sulayan Kızılırmak Ovacık suyunu da alarak Kargı ilçesi topraklarına girer. Köş. dağları güneyinde çok sert bir dirsek yaparak yönünü kuzeydoğuya çevirir. Bu dirsek noktasında

Tosya'dan gelen, Çorum topraklarında uzunluğu 12 Km. olan Devrez çayını alır. Kargı Merkez ilçesine çok az bir uzaklıkta (1—1,5) Km. doğuya doğru yönelen Kızılırmak Kargı Merkez düzlüğünü meydana getirerek Kâmil bucağından gelen Avlağı deresini alır. Sinop iline bağlı Boyabat ilçesi topraklarına girer. İl sınırları içerisinde akmakta olan Kızılırmak bazı yerlerde genişliği 500 metre bazı yerlerde 100 metredir. Derinliği ise 1—1,5 metre arasında değişir. Milli ve bataklıklıdır. Suyu bilhassa Hirfanlı Barajı yapıldıktan sonra tuzluluk oranı artmıştır. Irmak üzerinde iki önemli yerde köprü vardır. (Sallur köyü güneyindeki köprü il merkezini İskilip ilçesine bağlar, Osmancık ilçe merkezi içindeki 215 metre uzunluğundaki meşhur Koyunbaba köprüsü (II. Beyazid devri eseri) bulunmaktadır. Irmakta bol balık olup bilhassa taşkın zamanlarında (Nisan-Mayıs aylarında bol balık avlanmaktadır) Irmak üzerinde iki önemli şelâle (Çağlayan) bulunmaktadır. Birisi Osmancık ilçe merkezi içinde, diğeri İskilip ilçesine bağlı Yalak köyündedir. Yalak köyündeki düşüş 500 metre uzaklıkta 5 metredendir. Eğimlilik binde onkidir.

2) Yeşilirmak

Çorum ili topraklarını sulayan önemli suların bir kısmı da Yeşilirmak'ın önemli kollarından olan Çekerek ırmağına dökülmektedir. Çorum merkez ilçesinin büyük bir kısmı, Alaca ilçesi, Mecitözü ve Ortaköy ilçelerindeki Çay ve dereler Çekerek ırma-

Not: Irmak üzerinde faydalanma konusu ileride açıklanacaktır.

ğına dökülmektedirler. Bu suların en önemli Çorum Çat suyudur.

Çorum Çat Suyu (82 Km)

İl merkezi içinde Derinçay adını alan bu su Egerci dağlarından inen, Köse dağından inen dere ve çayların birleşmesinden meydana gelir. Çomarbaşı ve Sıklık derelerini de soldan alarak İl merkezinin 3 Km. batısından geçer. Çorum Ankara yolu bu çay üzerindedir. Güney tarafa yönelen Derinçay Ovası civarında Yılginözü ve Hatap çayları ile birleşmiş olan Ahilyaz deresini alır ve buradan sonra adı Çorum suyu olur. Cemilbey Bucağı toprakları içinde Alaca'dan gelen Büyükdüz'le birleştikten sonra Çorum-Çat suyu adını alır. Mecitözü ilçesine bağlı birçok köyleri suladıktan sonra Amasya ili topraklarında Çekerek ırmağına kavuşur.

Mecitözü Çayı

Mecitözü çayı Kırklar dağından çıkarak ilçe merkezine çok yakın 1—1,5 Km. geçtikten sonra Amasya ili topraklarında Çorum-Çat suyu ile birleşir.

Çekerek ırmağı

Çekerek ırmağı Ortaköy ilçe topraklarının az bir kısmını suladıktan sonra Amasya ili topraklarına girer.

E—Çorum İlinin Gölleri

İl sınırları içinde önemli göl yoktur. Merkez ilçede Eymir gölü adını alan göl aslında bir birikinti gölü olup yazın suları çok azalır. Sazlık bataklığı derinliği yarım ile bir metre arasındadır. İlkbaharın bol yağışlarında merkez ilçeye yakın Uyuz gölü ve Kırkgöz adı verilen küçük gölcükler aslında birer bataklık alan olup yazın suları tamamen kurur. Osmancık ve Kargı'daki yüksek dağlar üzerinde tektonik özellikte bulunan birkaç ufak göl varsa da önemli değildir.

F—Barajlar

İl sınırları içinden geçmekte olan gerek Kızılırmak ve gerekse Yeşilirmak'ın kolu olan Çekerek ve ona dökülen çay ve dereler üzerinde halen baraj tesisleri olmamakla beraber ileride Devlet Planlamasına girmesi kuvvetle umulan Baraj projeleri yapılmış ve yapılmaktadır. Bununla beraber özel teşebbüslerin ve ırmak kenarında köylerin hisse senetleri ile tarım alanında (bilhassa çeltik ekimi) sulama işlerini yürütmek için sekiz regülatör inşa edilerek Kızılırmak'ın sularından faydalanılmaktadır. Bu regülatörler Bayat Ortağı, İskilip ve Anbarcı İskilip ile merkez ilçe köylerinde Çızsı, Osmancık ilçesi içinde Dutlu dere, Gökburun, Taşlıbaşı, Osmancık Belediye regülatörü, Karaçay regülatör-

leridir. Bunlar içinde Bayat, Anbarcı ve Çızsı regülatörleri bazı yıkılmalara ve zararlara uğramıştır. Bütün bu regülatörlerin suladığı toprak genişliği tahmini olarak 150. 000 dönüme varmaktadır ki, beher dönüm için bir lira gelir hesabıyla 150 milyon lira gelir sağlamakta olduğu görülmektedir. (Bu nisbetin beher dönümünde 1000 lira oluşu çekinde hesap edilmiştir. 500 lira beher dönümden elde edilen gelir, 500 lirası burada çalışanlara beher dönümde ödenen ücret ve masraflar bedelidir). Bu suretle kurulmuş olan bu regülatörlerle hiçbir işe yaramayan köylünün toprakları işe yarar hale getirilmiş olduğu gibi Milli servetin artışı sağlanmış bulunmaktadır. Ayrıca Kızılırmak üzerinde 10—11 adet çalı bendi adı verilen pek sağlam ve verimli olmayan bendler kurulmuş bulunmaktadır.

G—Yeraltı Suları

Çorum iline yağın yağışın genel olarak 1/10 yer altına geçmektedir. Bu yeraltı suları birçok membaları ve gölleri beslemektedir.

Çorum Merkez ilçesi içme ve kullanma suyu olarak şu kaynaklardan faydalanmaktadır.

- a) Melikgazi Mürsel Kaynağı: Saniyede 40 litre,
- b) Sıklık isalesi: saniyede 10—12 litre,
- c) Serpin isalesi: saniyede 40—50 litre,
- d) İçeridere isalesi: saniyede 17 litre su vermektedir.

Bu kaynaklardan başka Çimento Fabrikası için D. S. İ. tarafından 1957 yılında açılan (HÜDAVER-Dİ) arteziyeninin ihtiyaç fazlası şehir verilmektedir. 1967 yılında bu kaynakların jeofizik etüdüleri yapılmıştır.

Çorum ovasında yapılan sondajlarda 450 metreye kadar inilmiş ise de olumlu bir sonuç alınamamıştır. Ancak 10 metreye kadar alüvyum tabakaları arasında saniyede 3—4 litre su bulunacağı ve çoğunun tuzlu olduğu tesbit edilmiştir.

İlin yeraltı suyu bakımından en zengin bölgesi Alaca (Hüseyin Ova)'dır. DSI. tarafından yapılan sondajlarda 3. 000. 000 metreküp yeraltı suyu bulunduğu tahmin edilmektedir. 17 adet kuyu içine yapılan sondajlarda 8 kuyudan çıkarılan suyun saniyede 88 litre olduğu görülmüştür. Bu ovada pancar şirketi de birçok kuyularda su çekirmekte ve sulama yapmaktadır. Sungurlu, Mecitözü ve Kargı ilçelerinde de DSI. tarafından hidrolojik etüdüler yapılmış yeraltı suları bulunduğu tesbit edilmiştir. (1) Bu münasebetle Çorum halkı arasında dolaylaştıran bir efsaneyi açıklayalım.

Şehir içme suyunun önemli kaynaklarından

Not: Serpin ve İçeridere borusu hatları halen tamam değildir.

(1) DSI. Çorum V. Bölge 54. Şube Baş Mühendisi'nin 19. 12. 1967 tarih ve 462. 4/933 sayılı raporları.

birisi olan Mürsel suyu Melegazi dağı eteklerinden çıkmaktadır. Bu dağdan mevcut büyük bir kaynaktan şehre gelmekte olan su yolları Kafalı Usta denilen bir usta tarafından kırk tane demir levha ve bu levhalar arasına keçeler koymak suretiyle suyu kestiği şimdi bu suyun geri teptiğinden Sağmaca adını verdiğimiz su olduğunu söylemektedirler. Kıyamet günü geldiğinde keçelerle ve demir levhalarla sınıksız kapatılmış olan bu yolun açılarak şehri su basacağı halkın suda boğulacağı bütün binaların mahvolacağı rivayet halinde söylenmektedir.

Yukarıdaki efsanenin her ne kadar hakikatle bir ilgisi yoksa da Melegazi ve Mürsel kaynaklarının yer yapısı kalkerli olup, taban kısmında su geçirilmeyen şistli tabakalar bulunmaktadır. Kalkerli yereye zamanla meydana gelen su aşındırmaları sonucu çok geniş su havzaları yer altında bulunabilir. Asıl mesele bu kaynakları bulup faydalanılacak hale getirmektir. Pancarlık, Atçalı, Palabıyık köyleri toprakları Çimento Fabrikasının en önemli ham maddesini teşkil eden kalkerli yereydir. Zamanla bu kalkerin Çimento Fabrikasında sarfedilmesiyle yer altında saklı kalan su kaynakları belki de meydana çıkabilecektir.

H—Çorum İli Bitki Örtüsü

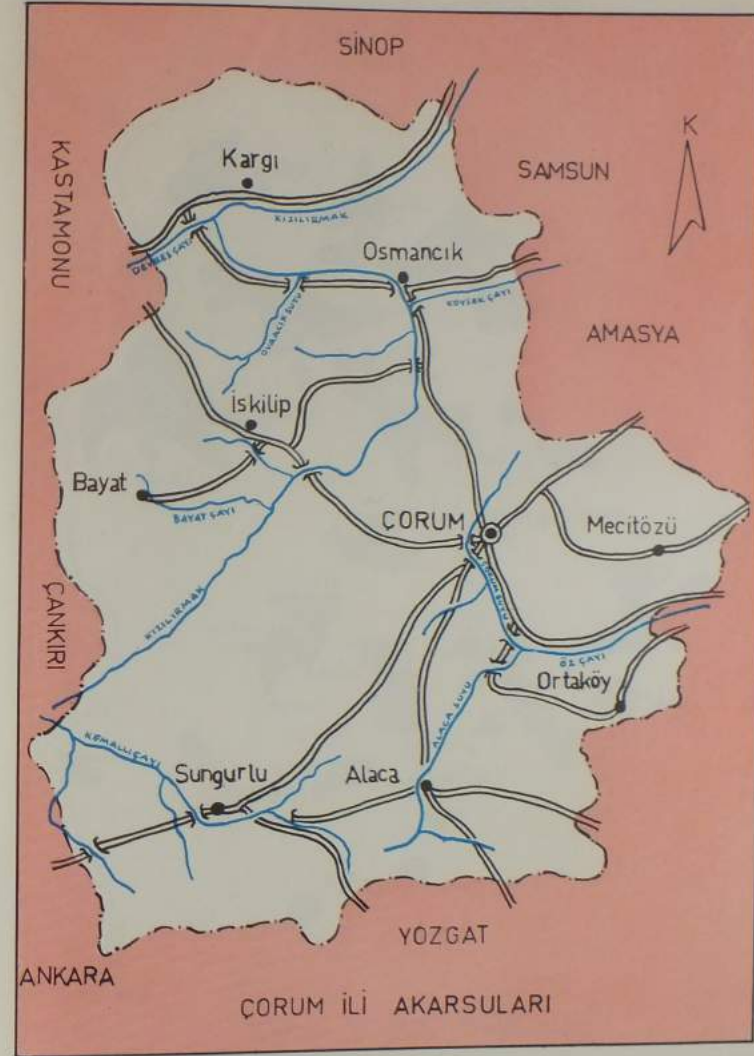
Çorum ili doğal bitki topluluğu yönünden çok fakir bir ilimizdir. Ormanlar oranı %9'dur. Bu oran az oluşunun en önemli sebebi tarihidir.

Türkiye'mizin en eski medeniyet merkezi olduğundan zamanımıza kadar esefle söyliyelim ki ormanlarımız türlü işler için, türlü sebeplerle kesilmiş olmasının büyük rolü olduğu görülmektedir.

İlde ormanlar daha çok dağlık bölgelerde (Iskilip-Osmancık ve Kargı ilçelerinde) bulunmaktadır. Ormanlık alanların toplamı 244. 223 hektardır. (Tablo 1) Bu ormanların ilin kuzey bölgelerinde ve iç kısımlarda yüksek tepeler üzerinde bulunduğu diğer bölgelerin step bitki topluluğu ile kaplı olduğu görülür. Zaten ilin iklim özelliği incelendiği zaman görüleceği gibi sıcaklık durumu bakımından tamamen bir iç anadolu iklimi gösterdiği görülecektir. Bu iklime paralel olarak bitki örtüsü de step bitki çeşididir. İlkbahar yağmurları ile her tarafı yemyeşil olan yeryüzü yaz sıcaklarının başlaması ve yağışın çok azalması yüzünden sarımsı bir hal alır. Çiftçi dilinde bu duruma (Anız bastı kar bastı) denilir.

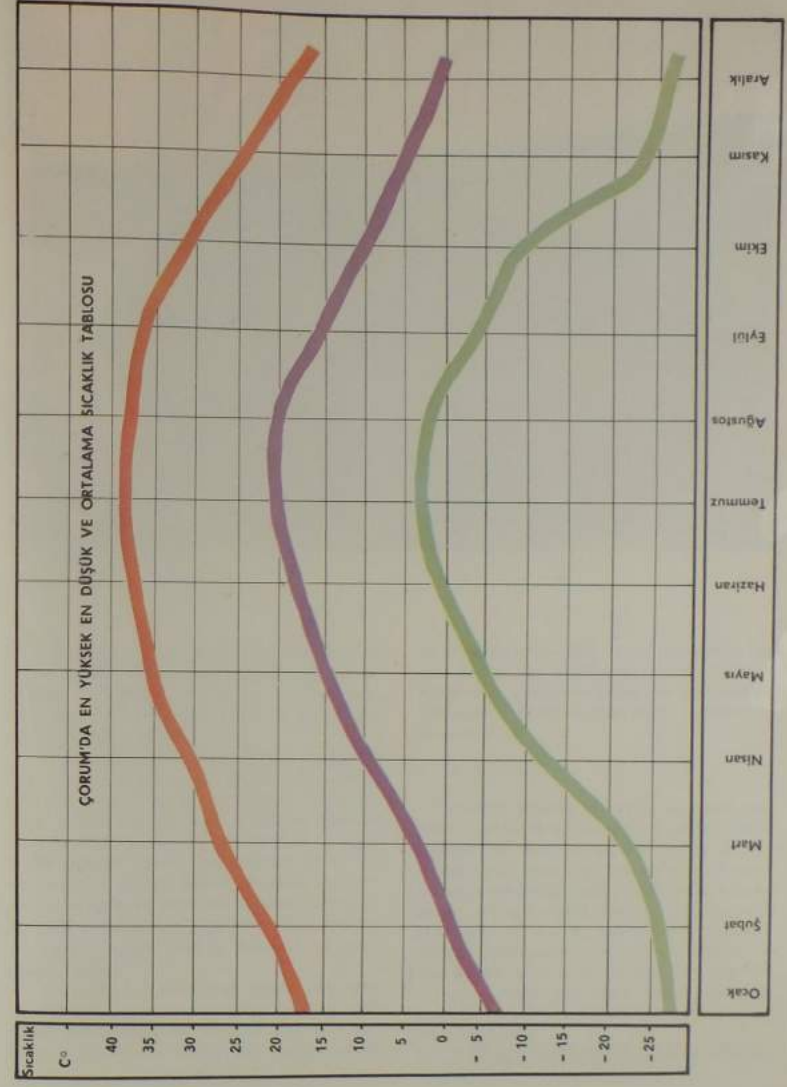
Çorum İlinde Bitki Toplulukları Çizelgesi

İşletme Adı	Bağlı Olduğu İlçe	Koru (Hektar)		Bataklık (Hektar)		Ormanlık Saha	Açık Saha	GENEL Saha
		Normal	Bozuk	Normal	Bozuk	Hektar	Hektar	Hektar
ÇORUM	Merkez İlçe	—	1500	1530	43770	46800	116000	163400
ÇORUM	Alaca	—	—	4200	10500	14700	72100	86800
ÇORUM	Bayat	4900	5700	—	7700	18300	31600	49900
ÇORUM	Iskilip	16250	9573	—	8084	33907	30335	64242
ÇORUM	Mecitözü	—	900	8500	12900	22300	27600	49900
ÇORUM	Ortaköy	—	—	2800	3500	6300	7900	14200
ÇORUM	Osmancık	4200	21800	—	14700	40700	56800	97500
ÇORUM	Sungurlu	—	1400	2790	25430	29620	81910	115530
KARGI	Kargı	8906	22490	—	200	31596	56214	87810
GENEL TOPLAM		34256	63363	19820	126784	244223	481059	725282

3. 4. 2019 10:31

3. 4. 2019 10:31

Merkez ilçede Baha bey çamlığı

Orman çeşitleri içinde en önemli türü Çam ve meşe ağaçları teşkil eder. Bu çeşitlerin de %60 karaçam, %11'i sarıçam, %8 Köknar, %3'ü kızılçam, %16 meşe ve %2'si kayın ve ardıç ve gürgen türü ağaçlar olduğu görülür.

Bu tür ağaçların ilçelerde dağılışı aşağıdadır. Merkez ilçede Meşe, Alaca ilçesinde meşe, Bayat ilçesinde sarıçam, Gökmar ve karaçam, Kargı ilçesinde sarıçam (çok) Karaçam ve Köknar, Mecitözü ilçesinde meşe ve az miktarda karaçam ve ardıç, İskilip ilçesinde karaçam, çok miktarda olmak üzere sarıçam ve köknar, Ortaköy ilçesinde meşe, Osmaniye ilçesinde ise daha çok karaçam, sarıçam ve kızılçam, Sungurlu ilçesi meşe ağaç türüne sahiptir.

İldeki ormanlık alanların dağılımına ait tablo ekliktir (Tablo 1).

Son yıllarda Orman Müdürlüğünce ilin ağaçlandırılmasına önem verilmiş sıklik boğazına 1962 yılında 380 hektarlık bir alana 150.000 adet çam fidanı dikilmiştir. Bu dikimin %60'ı başarılı olmuş

ve tamamlama dikimlere devam edilmektedir. Ayrıca merkez ilçe bölgelerinde Seydim, Çatak ve Hacılarhanı bölgelerine dikilen 94.000 karaçam fidanında %70—80 oranında başarı sağlanmış bulunmaktadır. (1)

İ—Hayvanlar

İl içinde ormanlık ve meşelik bölgelerde bulunan ve avcılar tarafından avlanan hayvan türleri: Tavşan, Tilki, Kurt, Sansar, Sincap ve az miktarda Domuz olmak üzere sulak yerlerde ve ırmak kenarlarında yaban ördeği, çeşitli su kuşları step bölgelerde bol miktarda keklik bıldırcın, üveyik, yabani güvercinler ve toy ile yalçın kayalık bölgelerde kartallar bulunmaktadır. Ayrıca Kızılırmakta bol tatlı su balık türleri vardır. Bilhassa ilkbahar aylarında ırmak derelerinden gelen millerle bulandığı, ırmaktaki balıklar havasızlıktan karaya vurdukları için çok avlanırlar.

(1) Çorum Orman İşletmesi Müdürlüğünün 13. 12. 1967 gün ve 5831 sayılı raporları

4-Çorum İli İklimi

Orta Karadeniz bölümü içinde bulunan Çorum ili, iklim bakımından tamamen iç Anadolu step iklimi özelliklerini taşır. Yalnız Kuzey bölgelerinde dağlık olan ilçelerde (Bayat-İskilip- Kargı-Osmancık) gibi yağış bakımından biraz farklılık göstermeside Karadeniz ikliminin yağış özelliğini bir parça üzerinde taşımakta olduğu görülür. Bu haliyle Çorum, Karadeniz ikliminden İç Anadolu iklimine geçiş yeri üzerinde bulunur. Genel olarak yazlar sıcak, kurak, kışlar soğuk ve kar yağışlıdır. İlkbahar kısa, Sonbahar uzun sürer. En sıcak aylar Temmuz ve Ağustos, en soğuk aylar ise Ocak ve Şubat ayları olup, İlin Kuzeyinden güneyine doğru iklimdeki sertlik artar.

İl merkezi ve bütün ilçe merkezlerinde Meteoroloji istasyonları varsa da; ilçeler sadece yağış gözlemleri yapmaktadır. Meteoroloji istasyonları aşağıdaki yıllarda kurulmuştur.

Merkez İlçe	1931 yılında
Kargı	1952 "
İskilip	1953 "
Sungurlu	1953 "
Mecitözü	1954 "
Osmancık	1955 "
Alaca	1959 "
Ortaköy	1963 "
Bayat	1967 "

A-Basınç Durumu

Çorum ilinde basınç durumuna Azor ve Sibirya antisitklonu ile Türkiye'mizdeki yerel hava depresyonları etki yapmaktadır. Bu bakımdan Çorum ili basıncını mevsimlere göre incelemekte fayda vardır.

a) Yaz Mevsiminde

Azor antisitklonunun kuzeye yönelmesi neticesi Karadenizden alçak basınç (Siklon) alanı teşekkül eden İç Anadolu'ya doğru kuzeydoğu yönünden (Poyraz) adını verdiğimiz rüzgâr esmektedir. Poyraz rüzgârı mayıs sonunda başlar. Ekim ayına kadar devam eder. Bilhassa öğleden sonra başlayarak gece 21—22'ye kadar devam eder. (Poyraz) rüzgârının çiftçiye, bağ, bahçe ve sebzelere çok faydası vardır. Çünkü bu rüzgâr içinde bir miktar nem bulundurmaktadır. Bu sebeple serindir. Yaz mevsiminde ilin

«Mari'ta sığın sığmese, Nisan'da yağsa dlmese
Mayıs'ta kâh yağsa kâh yağmasa, ekinlerim saz,
Koyunlarım yoz oluru» (1)

—Çiftçinin dileği—

güneyinden bazı defalar içinde nem olmadığı gibi sıcak kavrurucu özellikle İç Anadoludan gelen rüzgâr eser. Buna halk (Ters yel) demekle olup bilhassa tahılların henüz olgunlaşmadığı süt halinde bulunduğu zamanlarda ürüne çok zarar verir. Ürünün özleşmesini önler. Bu nemsiz ve kuru sıcak rüzgâr yerel hava depresyonu sonucu olan bir çeşit sam yelidir.

b) Kış Mevsiminde

Türkiyemiz gibi Çorum ili Sibirya antisitklonu etkisi altına girmektedir. Ençok Yıldızdan esen bu rüzgâr çok şiddetli soğuklara sebep olur. Yıldız rüzgârı estiğinde hava berrak ve güneşli olmasına rağmen şiddetli ve dondurucu soğuklara sebep olur.

c) İlkbahar Mevsiminde

Genel olarak Azor Antisitklonu tesiri altına girmeye başlayan Türkiye'mize paralel olarak İl'de (LODOS) rüzgârı güney batıdan eser. Bu rüzgâr bol yağış getirdiği için Çorum ili en çok yağışını bu mevsimde alır. Bilhassa yerel hava depresyonu olarak meydana gelen ve halk arasında (KIRK İKİNDİ) adı verilen sağnak yağışlara, yıldırım düşmelerine, dolu tehlikelerine sebep olur. Bu çiftçiye çok zarar verir. İlçe merkezine yağmur getiren lodos rüzgârı Koparan dağlarından (Güneybatı yönünden geldiği için) halk bu yönde bulut olup olmadığına bakar. (Söylendiğine göre Çorum'dan İstanbul'a iş bulmak için Beşiktaş Muhafızı Çorumlu yedi sekiz Hasan paşaya gidenleri, Hasan Paşa Çorumlu olup olmadıklarını anlamak için imtihan edermiş. İmtihan sorularından birisinin (Çorum'a yağmur nereden gelir?) dediğinde (Koparan'dan) cevabı alırsa o kişinin hakikaten Çorumlu olduğunu anlarmış.)

d) Sonbahar Mevsiminde

İlin en sakın mevsimi bu mevsim olup Eylül ayından Ekim hatta bazı yıllar Kasım sonuna kadar devam eder. Bu mevsimde Azor antisitklonu tesirini kaybettiği için yazın devam eden (POYRAZ) rüzgârı esmez. Halk dilinde bu aylara (Sağır aylar) adı verilir.

Çorum iline ait basınç oranı tablosundan yukarıdaki il basınç durumunu bulmak kabil olmaktadır. Bu tabloda da görüldüğü gibi en yüksek aktüel basınç Aralık ayında (948.2) milibar, en düşük basınç ise Mart ayında (896.0) milibardır. (İklim Tablosu)

(1) Çorumlu sayı: 2-4-5

ÇORUM İLİ 1929-1965 YILLIK RASATLARINA AİT ORTALAMA VE EKSTREM KIYMETLERDİR

Tablo No: 1-1

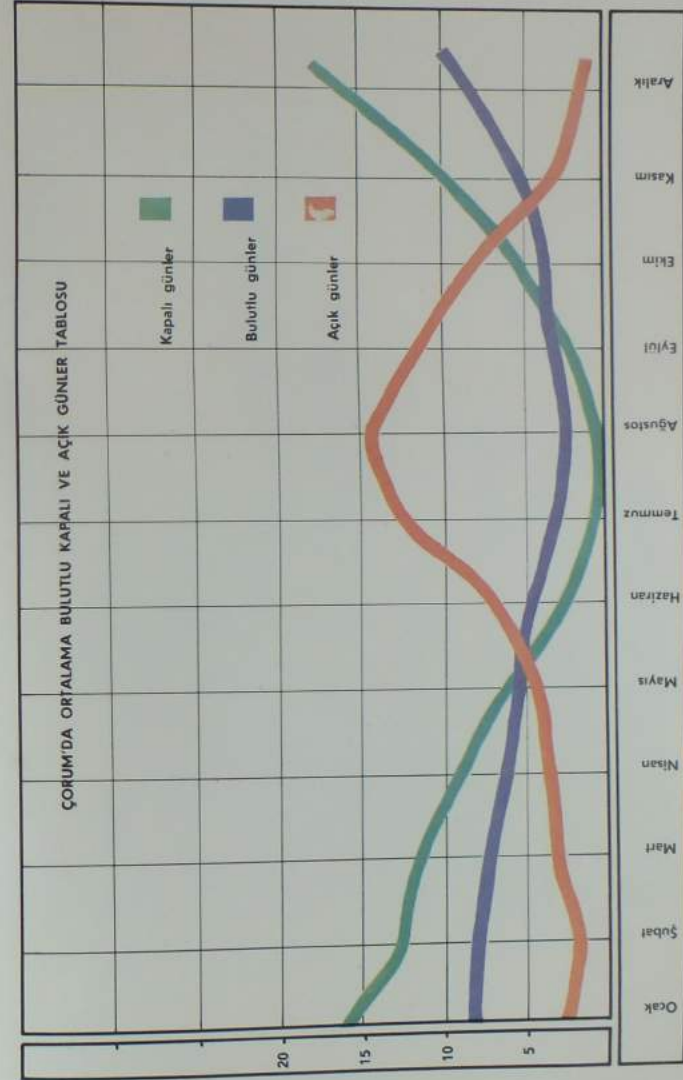
METEOROLOJİK ELEMENTLER	Rasat yılı	A												Yıllık
		1		2		3		4		5		6		R
		1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	
Mahalli Ortalama aktüel basınç (Mb)	24	923.3	921.4	922.2	921.3	922.8	922.1	920.7	921.7	924.7	927.6	926.7	925.9	923.4
Mahalli en yüksek aktüel basınç (Mb)	25	941.8	940.0	937.4	935.1	933.0	932.4	930.9	930.2	935.1	937.4	938.0	948.2	948.2
Mahalli en düşük aktüel basınç (Mb)	25	897.8	899.8	896.0	903.4	905.0	911.1	908.4	909.6	911.0	905.7	907.8	900.2	896.0
Ortalama sıcaklık C° günlük	37	-0.6	0.9	4.4	10.5	15.4	18.7	21.4	21.4	17.1	12.3	6.8	2.0	10.9
En düşük sıcaklık C° günü	37	-25.6	-25.5	-19.0	9.4	-3.0	1.0	4.0	3.0	-6.3	-21.5	-24.4	-25.6	-37.0
Yüksek sıcaklığın olduğu gün (> 30°)	37	—	—	—	0.0	1.2	4.6	12.4	13.4	4.9	0.4	—	—	—
Yüksek sıcaklığın olduğu gün (> 25°)	37	5.3	4.0	0.6	—	—	—	—	—	—	—	0.1	0.4	3.1
Düşük sıcaklığın olduğu gün (< 0°)	37	24.7	30.3	17.6	5.1	0.3	—	—	—	0.1	3.1	9.9	19.2	100.3
Ortalama nisbi nem % günlük	37	77	75	69	63	69	59	53	53	57	62	72	79	65
En düşük nisbi nem % günlük	37	7.8	7.7	7.0	6.2	5.2	3.6	2.5	2.6	3.7	5.0	6.6	7.6	5.5
Ortalama bulutluluk (0-10) günlük	37	7.4	7.3	6.7	6.1	5.6	4.3	2.9	2.7	3.5	4.6	6.0	7.2	5.4
Ortalama açık günler sayısı	37	1.8	1.3	2.3	2.8	3.2	5.9	12.4	14.2	11.5	7.8	3.4	1.7	68.2
Ortalama kapalı günler sayısı	37	15.5	12.9	11.3	8.5	5.9	2.0	0.6	0.6	2.2	4.4	9.0	15.4	88.2
Ortalama bulutlu günler sayısı	37	13.7	14.8	17.4	18.7	21.9	22.1	18.0	16.2	16.3	18.8	17.6	13.9	208.6
Ortalama yağış (mm) günlük	37	37.3	31.7	37.3	38.6	61.4	48.0	17.5	9.8	18.5	22.6	30.4	41.9	395.0
Günlük en çok yağış miktarı	37	34.3	26.1	29.7	29.0	44.5	65.4	38.8	44.6	37.3	24.6	34.4	26.8	65.4

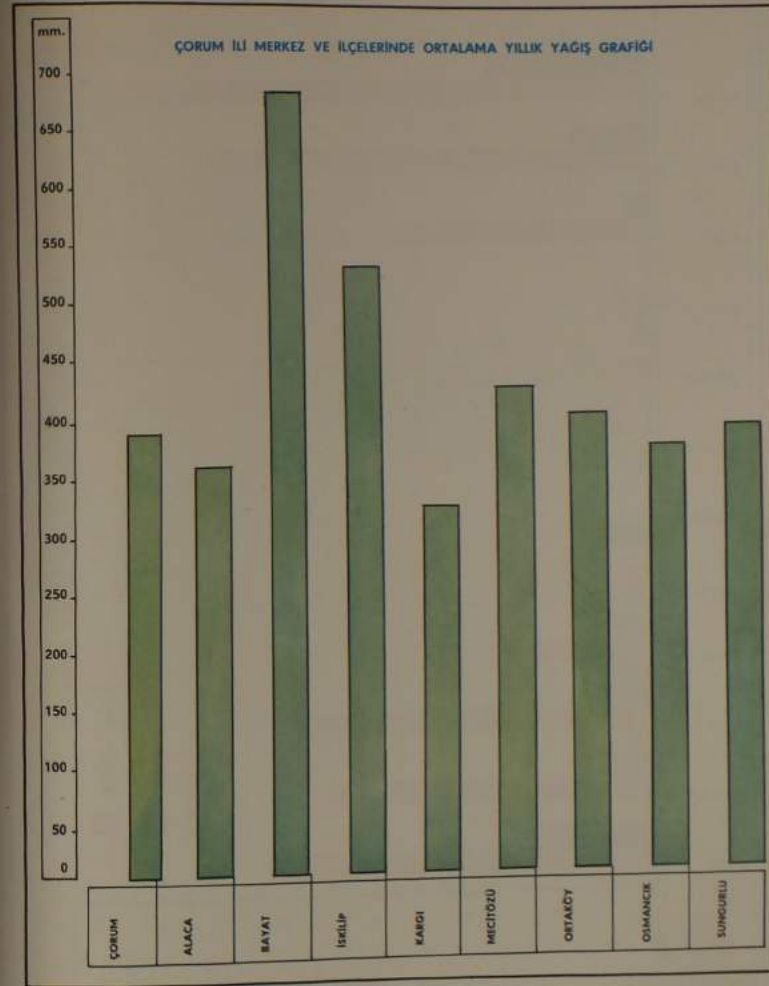
3. 4. 2019 10:31

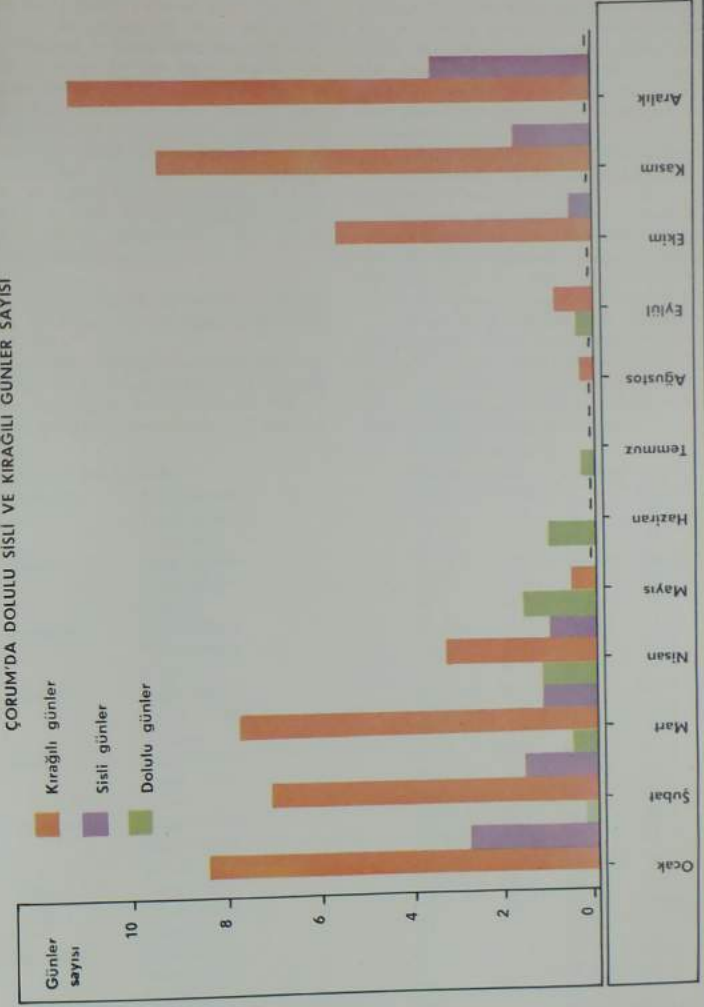
METEOROLOJİK ELEMANLAR

METEOROLOJİK ELEMANLAR	Rasat Yılı	A												Yıllık
		Y						R						
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Vağı (-0,1 mm) öldüğü günler sayısı	37	12,8	11,9	11,0	10,6	12,5	9,1	3,7	2,5	4,2	6,2	7,9	12,0	10,4
Karlı (-) günler sayısı	10	5,3	6,7	3,7	0,4	—	—	—	—	—	—	1,0	2,3	19,4
Ortalama karlı örtülü günler sayısı	37	12,2	8,9	3,6	0,4	—	—	—	—	—	—	0,8	4,8	30,7
En yüksek kar örtüsü kalınlığı (Cm)	37	37	28	30	20	—	—	—	—	—	—	28	25	37
Ortalama seli günler sayısı	37	2,3	1,3	0,7	0,4	—	0,0	0,1	0,0	0,3	1,5	3,2	9,9	3,2
Ortalama dolulu günler sayısı	37	—	0,1	0,2	0,2	0,9	0,7	0,1	6,0	0,1	0,0	—	—	2,4
Ortalama orajlı günler sayısı	37	0,1	0,1	0,3	1,8	0,0	5,0	1,8	1,3	1,1	0,7	0,2	6,0	18,4
En hızlı rüzgâr yönü ve hızı (m/sec)	17	WSW22,2	SSE42,4	SSE32,3	SW25,4	W18,8	W17,0	ENE18,0	NW29,1	NW30,7	W16,6	SSW19,4	ESE15,7	SW24,0
Ortalama fırtınalı günler sayısı	17	0,1	0,1	0,2	0,4	0,3	—	0,1	0,2	0,1	—	0,2	0,1	1,6
Toprak üstü ortalama düşüş sıcaklığı C°	17	-0,5	-4,6	-1,8	2,4	6,2	9,0	10,9	11,0	7,8	2,9	-0,2	-2,5	3,0
Toprak üstü en düşük sıcaklığı C°	17	-23,6	-27,2	-20,6	-8,9	-4,5	-1,0	2,5	2,3	-2,6	-8,3	-13,6	-18,8	-27,2
Ortalama toprak yüzü sıcaklığı C°	30	0,7	1,9	5,7	12,5	18,6	23,1	25,9	25,3	20,2	13,6	7,4	2,3	13,1
En düşük toprak yüzü sıcaklığı C°	31	-17,6	-18,0	-10,9	-2,6	-2,4	7,2	11,0	8,8	2,8	-5,6	-12,2	-21,0	-21,0
Ortalama toprak sıcaklığı C° (3Cm)	26	0,5	2,0	5,4	11,5	17,4	21,9	24,3	24,2	19,4	13,5	7,5	2,5	12,5
En düşük toprak sıcaklığı C° (35Cm)	28	-13,0	-12,0	-5,6	-1,8	5,2	9,1	8,0	9,7	4,2	0,0	-5,0	-7,0	-13,0
Ortalama toprak sıcaklığı C° (15Cm)	14	1,1	1,9	5,0	10,9	16,9	20,7	22,9	23,0	19,6	13,7	8,5	3,6	12,4
En düşük toprak sıcaklığı C° (15Cm)	17	-7,0	-5,8	-2,0	3,0	8,4	9,4	11,5	17,3	13,1	5,3	0,0	-2,6	-1,0

ÇORUM'DA DOLULU SISLI VE KIRAGILI GÜNLER SAYISI

B—Sıcaklık

Otuzyedili yıllık gözlemlere göre Çorum ilinde sıcaklık ortalaması 10.9 derecedir. Bu oran ilin her tarafında aynı değildir. Denizden uzaklık ve yüksekliğin azlığı ile çokluğu bu orana etki yapar. Nitekim Osmancık ve Kargı ilçeleri merkezleri hem yüksekliği az (450—350) hem dağlar arasında kalmış olduğu için yıllık sıcaklık ortalamaları daha yüksektir. İlin gününe rastlayan Alaca ve Sungurlu ilçelerinde (925—725) ise iklim tamamen kara iklimi karakteri taşıdığı için yıllık sıcaklık ortalaması merkez ilçe ortalamasından daha düşüktür.

İl'de en yüksek sıcaklık 18 Temmuz 1962'de 39.7 derece en düşük sıcaklık 4 Ocak 1942 yılında -25.6 derece olduğu görülmektedir. (Bak. Çorum Meteoroloji gözlemleri cedveli.)

C—Yağışlar

Çorum ilinde basınç durumunda açıklandığı gibi yağış bakımından ilin çok değişik karakter gösterdiği görülür.

Merkez ilçede ortalama olarak yıllık yağış miktarı 395 mm. dir. Bu yağışın mevsimlere göre dağılışı tablosunu incelediğimiz zaman (TABLO—NO—1.) en çok yağışın ilkbahar mevsiminde 137.3 milimetre

olduğu görülmektedir. Bundan Çorum Merkez ilçeye en çok yağışın bu mevsimde olduğu anlaşılır. İlkbahar mevsimindeki bu aylarda ve Haziran'a kadar bazan çok kısa süren bazan uzun devam eden sağnak şeklinde bilhassa öğleden sonra ve geceleri halkın (KIRK İKİNDİ) diye adlandırıldığı yağışlar olmaktadır. Bu yağışlar İç Anadolu'daki mevsim hava depresyonlarının eseri olup bu yağışlar sırasında çok yoldırım düşmekte ve dolu yağışlarında çifçi için zararlı olmaktadır.

Merkez ilçede yağışın en çok yağdığı ay Mayıs ayı olup (61.4) mm. dir. En az yağış ise Ağustos ayında (9.8) mm. dir. (Tablo)

İlçelerdeki yağış miktarlarına gelince Bayat (693.7) mm., İskilip (524.9) mm., Mecitözü (439.9) mm., Ortaköy (411.0) mm., Sungurlu (398) mm., Osmancık (388.3) mm., Alaca (361.1) mm. ve Kargı (329.5) mm. yağış almaktadırlar. (GRAFİK NO-)

Merkez ilçede ortalama yağış günleri sayısı (104.4) gündür. Yağışlı geçen günleri en çok olan Ocak (12.8) gün ve Mayıs (12.5) gün, ayları ile yağışlı geçen günleri en az olan 2—5 gün ile Ağustos ayıdır. Yağışların mevsimlere göre dağılışı ile yağışlı günler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

İSTASYONLAR

ÇORUM	Yağış Miktarı
	Yağışlı günler
	% olarak
Alaca	Yağış Miktarı
	Yağışlı günler
	% oranı
Sungurlu	Yağış Miktarı
	Yağışlı günler
	% oranı
İskilip	Yağış Miktarı
	Yağışlı günler
	% oranı
Bayat	Yağış Miktarı
	Yağışlı günler
	% oranı
Osmancık	Yağış Miktarı
	Yağışlı günler
	% oranı
Kargı	Yağış Miktarı
	Yağışlı günler
	% oranı
Mecitözü	Yağış Miktarı
	Yağışlı günler
	% oranı
Ortaköy	Yağış Miktarı
	Yağışlı günler
	% oranı

MEVSİMLER

İlkbahar	Yaz	Sonbahar	Kış
137.3	75.3	71.5	110.9
32.4	13.2	18.2	37.7
35	19	18	29
131.3	59.0	48.8	126.9
26.5	10.2	12.7	29.1
36	16	13	35
137.1	67.7	59.6	133.4
23.3	9.2	11.2	21.9
34	17	15	34
180.4	92.2	65.5	186.8
23.9	9.7	11.4	22.7
34	18	12	36
201.5	114.4	86.9	290.8
29	8	13	26
29	16	13	42
138.7	66.9	56.9	125.7
26.2	17.4	13.6	25.7
36	17	15	32
125.4	63.6	49.7	90.9
22.1	10.4	10.8	21.0
38	19	15	27
154.0	52.2	71.7	162.0
29.5	10.5	12.8	27.1
33	12	16	35
143.4	34.4	84.2	149.1
31.1	10.1	16.2	31.0
35	8	25	36

ÇORUM İLİNE AİT METEOROLOJİK BİLGİLER

AYLIK EN ÇOK YAĞIŞ MİKTARI (mm)

İSTASYONLAR	RASAT YILI	A Y L A R												Yıllık
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Çorum	37	34.3	26.1	29.7	29.0	44.5	65.4	37.8	44.6	37.3	24.6	34.4	26.8	65.4
Alaca	9	27.5	16.6	21.1	27.5	28.4	32.5	12.5	17.2	24.0	34.9	28.0	18.0	34.9
Bayat	1	22.0	47.0	69.4	16.0	19.3	30.0	10.3	19.2	0.0	9.1	19.0	36.0	69.4
İskilip	15	70.5	54.1	153.0	43.6	153.0	62.9	54.5	33.9	11.5	46.3	30.8	50.1	153.0
Kargı	16	51.5	43.3	80.0	60.0	41.0	26.0	20.8	21.1	40.0	13.5	15.0	20.0	80.0
Mecitözü	14	50.0	52.0	56.0	50.0	140.0	78.0	70.0	78.0	110.0	106.0	87.7	118.0	140.0
Ortaköy	5	30.1	41.2	22.5	21.3	25.4	25.3	6.8	2.6	11.7	32.9	41.3	20.7	41.3
Osmançık	13	43.3	65.9	34.2	20.7	35.0	46.3	15.0	28.7	23.7	16.5	29.9	38.0	65.9
Sungurlu	15	40.8	16.1	22.2	33.8	28.3	70.2	22.2	18.2	38.5	24.7	23.2	35.9	70.2
ORTALAMA YAĞIŞ MİKTARI (MM)														
Çorum	37	37.3	31.7	37.3	38.6	61.4	48.0	17.5	9.8	18.5	22.6	30.4	41.9	395.0
Alaca	7	42.3	34.4	41.6	34.3	55.4	50.0	5.6	3.4	14.1	16.5	18.2	50.2	366.1
Bayat	3	58.7	122.8	74.0	44.6	82.9	92.9	10.8	10.7	23.5	20.3	43.1	109.3	693.7
İskilip	16	65.7	55.5	63.5	45.4	71.5	59.2	17.8	15.2	10.1	22.0	33.4	65.6	524.9
Kargı	14	31.6	35.4	40.8	36.6	48.0	43.1	12.2	8.3	16.1	14.0	19.6	23.9	329.5
Mecitözü	12	51.3	39.9	50.3	53.7	50.0	35.7	7.9	8.6	12.9	17.1	41.7	70.8	439.9
Ortaköy	4	38.4	56.0	48.8	34.9	59.7	27.0	6.1	1.3	13.7	29.5	41.0	54.7	411.0
Osmançık	11	43.4	44.8	38.0	40.8	59.9	41.9	12.3	12.7	15.5	19.9	21.5	37.5	388.3
Sungurlu	14	43.9	39.8	47.0	35.8	54.3	53.2	9.7	4.8	15.4	13.1	31.1	49.7	397.8
ORTALAMA YAĞIŞLI GÜNLER SAYISI														
Çorum	37	12.8	11.9	11.0	10.6	12.5	9.1	3.7	2.5	4.2	6.2	7.9	12.0	104.4
Alaca	7	10.4	8.3	8.8	8.1	9.6	7.0	1.4	0.8	3.3	4.0	5.4	10.4	77.5
Bayat	1	5	10	10	9	10	5	2	1	—	3	10	11	76
İskilip	14	9.3	5.7	7.9	7.1	8.9	6.3	1.7	1.7	2.3	3.8	5.3	7.7	68.7
Kargı	14	6.9	7.4	6.4	7.0	8.7	6.6	2.0	1.8	2.6	3.1	5.1	6.7	64.4
Mecitözü	12	10.2	8.2	9.9	10.0	9.6	6.2	2.7	1.6	3.3	4.2	5.3	8.7	79.8
Ortaköy	4	8.2	11.5	9.5	9.8	11.8	7.5	1.8	0.8	4.0	5.2	7.0	11.5	88.2
Osmançık	11	8.1	8.9	6.8	8.0	11.4	6.5	8.2	2.7	3.5	5.1	5.0	8.7	82.9
Sungurlu	14	6.7	7.6	7.9	6.7	8.7	6.5	1.6	1.1	3.1	3.0	5.1	7.6	65.7
ORTALAMA KARLA ÖRTÜ GÜNLER SAYISI														
Çorum	37	12.2	8.9	3.6	0.8	—	—	—	—	—	—	0.8	4.8	30.7
Alaca	6	7.7	7.8	2.8	0.5	—	—	—	—	—	—	2.2	3.5	24.5
Bayat	1	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
İskilip	5	16.0	16.6	4.4	—	—	—	—	—	—	—	0.2	1.4	38.6
Kargı	7	1.0	3.8	0.4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5.3
Mecitözü	10	9.0	9.7	3.3	0.5	—	—	—	—	—	—	1.1	1.6	24.8
Ortaköy	4	6.2	10.0	2.0	0.8	—	—	—	—	—	—	2.5	1.8	23.2
Osmançık	11	5.4	9.4	0.6	—	—	—	—	—	—	—	—	0.7	1.6
Sungurlu	11	3.7	4.1	0.3	—	—	—	—	—	—	—	—	0.2	8.3

ÇORUM İLİNE AİT METEOROLOJİK BİLGİLER
EN YÜKSEK KAR ÖRTÜSÜ (Cm.)

İSTASYONLAR	RASAT YILI	A Y L A R												Yıllık
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Çorum	37	37	28	30	20	—	—	—	—	—	28	25	37	
Alaca	8	25	35	14	2	—	—	—	—	—	11	14	35	
Bayat	1	4	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	4	
İskilip	11	19	18	27	—	—	—	—	—	—	—	14	27	
Kargı	8	8	33	20	—	—	—	—	—	—	—	9	33	
Mecitözü	14	39	35	60	5	—	—	—	—	—	5	7	60	
Ortaköy	5	31	50	15	12	—	—	—	—	—	10	7	50	
Osmançık	12	22	41	29	—	—	—	—	—	—	1	13	41	
Sungurlu	9	15	22	7	—	—	—	—	—	—	—	7	22	
ORTALAMA SİSLİ GÜNLER SAYISI														
Çorum	37	2.3	1.3	0.7	0.4	—	—	0.0	0.1	0.0	0.3	1.5	3.2	9.9
Alaca	7	5.2	2.4	2.0	0.3	0.6	0.7	—	—	0.1	1.7	6.7	8.4	28.4
Bayat	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	6	10
İskilip	9	1.3	0.3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4.0	5.7
Kargı	8	1.1	0.2	0.1	0.4	—	—	—	—	—	0.1	0.5	2.9	5.1
Mecitözü	8	0.5	—	0.4	0.1	—	—	—	—	—	0.4	0.4	1.5	3.3
Ortaköy	4	1.0	1.2	0.5	—	—	—	—	—	—	0.5	—	2.2	5.5
Osmançık	11	1.3	0.9	0.2	1.1	0.3	0.3	—	—	—	0.8	3.8	3.3	11.9
Sungurlu	11	2.8	1.1	0.1	0.1	—	—	—	—	—	—	0.8	4.7	9.6
ORTALAMA KIRAĞILI GÜNLER SAYISI														
Çorum	37	8.3	6.9	7.9	2.9	0.2	—	—	—	0.6	5.1	9.2	10.8	51.8
Alaca	7	6.6	3.6	3.1	2.0	0.8	0.1	—	—	1.4	8.1	11.0	8.6	45.4
Bayat	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2
İskilip	6	4.3	1.0	0.2	—	—	—	—	—	—	1.0	3.0	3.2	12.7
Kargı	7	18.1	12.7	10.6	2.1	—	—	—	—	—	8.4	12.8	13.6	78.6
Mecitözü	8	4.2	0.4	0.9	0.5	—	—	—	—	4.8	12.2	13.0	6.2	42.2
Ortaköy	4	5.0	3.0	2.0	2.0	—	—	—	—	—	3.5	4.0	4.2	23.8
Osmançık	11	5.0	2.0	1.4	0.2	—	—	—	—	—	1.6	3.5	3.1	16.7
Sungurlu	12	6.0	2.1	2.1	0.8	—	—	—	—	0.2	2.7	6.7	6.8	27.5
ORTALAMA DOLULU GÜNLER SAYISI														
Çorum	37	—	0.1	0.2	0.2	0.9	0.7	0.1	0.0	0.1	0.0	—	—	2.4
Alaca	7	—	—	0.1	1.3	0.7	—	—	—	—	—	—	—	2.1
Bayat	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
İskilip	14	—	—	—	0.2	0.4	0.1	0.1	—	—	—	—	—	0.7
Kargı	5	—	—	0.2	—	0.2	0.4	0.2	0.2	—	—	—	—	1.2
Mecitözü	6	—	—	—	1.2	1.0	0.7	—	—	0.2	—	—	—	3.0
Ortaköy	4	0.2	—	—	0.2	0.5	0.5	—	—	—	—	—	—	1.5
Osmançık	11	—	—	—	—	0.5	—	—	0.1	—	—	—	—	0.5
Sungurlu	12	—	—	0.6	0.4	0.2	0.3	—	—	0.1	—	—	—	1.6
ORTALAMA ORAJLI (FİRTINALI) GÜNLER SAYISI														
Çorum	37	0.1	0.1	0.3	1.8	6.0	5.0	1.8	1.3	1.1	0.7	0.2	0.0	18.4
Alaca	7	—	—	0.4	2.0	5.0	4.7	1.1	0.1	1.7	0.4	0.3	0.1	15.9
Bayat	1	—	—	2	1	4	6	4	1	—	—	—	—	18
İskilip	3	—	—	—	1.7	1.0	—	—	—	—	0.3	—	0.3	3.3
Kargı	7	—	0.1	0.7	1.8	5.4	4.6	2.8	1.8	1.8	0.7	0.4	0.1	20.6
Mecitözü	8	—	—	0.6	2.4	4.0	2.6	0.9	0.9	0.6	0.4	—	—	12.4
Ortaköy	4	0.5	—	0.8	2.0	6.8	6.0	1.2	0.2	1.8	1.2	0.2	0.2	21.0
Osmançık	9	—	0.2	0.2	0.7	3.0	1.6	0.2	0.9	0.4	0.1	—	—	7.3
Sungurlu	12	0.1	0.2	0.5	1.3	3.0	3.9	1.0	0.4	0.6	0.5	0.2	0.1	11.8

3. 4. 2019 10:35

D—Çorum İline Ait Diğer Meteorolojik Bilgiler:

a) Nisbi Nem:

Merkez ilçede yıllık ortalama nisbi nem %65'dir. Ortalama nemin fazla olduğu ay olan Aralık ayında %79 en az olduğu aylar ise Temmuz ve Ağustos aylarında %53'tür. En düşük nisbi nem ise Ağustos ayında %53'dür (Tablo no: 1)

b) Bulutluluk:

27 yıllık yapılan gözlemlerde Merkez ilçede ortalama bulutluluk 5.4/10'tür. Bulutluluğun en fazla olduğu ay ocak ayı olup 7.4/10, en az olduğu ay ağustos ayında 2.7/10'dir. (Tablo No: 1)

c) Açık Günler:

Merkez ilçede ortalama açık günler sayısı 68.2'dir. Açık günlerin en fazla olduğu ay 14.2 günle Ağustos, en az ise 1.3 günle Şubat ayıdır. (Tablo no 1)

d) Kapalı Günler:

Bulutluluk ortalaması 5.4/10 olan Çorum'da bu oranın üstünde olduğu günlere kapalı günler denir. Merkez ilçede ortalama kapalı günler sayısı 88.2'dir.

Merkez ilçede kapalı günlerin en fazla olduğu ay 15, 5 gün ile Ocak ayı, en az kapalı günler 0.6 ile Temmuz ve Ağustos aylarıdır. (Tablo No 1)

Ortalama açık günlerle kapalı günler toplamında geriye kalan 208, 6 gün bulutlu günleri meydana getirmektedir. Bulutlu günlerin en çok olduğu aylar Haziran ayı 22.1 gün en az ise 13, 9 günle Aralık ayıdır

e) Kar Yağışları:

İlde kar yağışları Kasım ayı son haftasında başlar. Nisan ayı son haftasına kadar sürer. Bazı yıllar kar yağışları ekim ayı içinde de olduğu gibi Mayıs ortalarına kadar devam ettiği görülür. Merkez ilçede karlı geçen günler toplamı 19.4 gün olup en fazla kar 6.7 günle Şubat ayında yağar. Karla örtülü günler 30.7'dir. (Tablo No: 1)

Merkez ilçede tesbit edilen en yüksek kar kalınlığı Ocak ayında 37 Cm. Alaca Şubat 35 Cm. Bayat Ocak 34 Cm., İskilip Mart 27 Cm., Kargı Şubat 33 Cm, Mecitözü Mart 60 Cm., Ortaköy Şubat 50 Cm., Osmancık Şubat 44 Cm., Sungurlu Şubat 22 Cm. dir. (Tablo No: 1)

f) Sisli Günler:

Merkez ilçede sisli geçen günler toplamı 9.9 gün olup il içinde en çok sisli geçen ilçeler Alaca

28.4 gün, Osmancık 11. 9 gün, Bayat 10 gündür. (Tablo No: 1)

h) Kırğılı günler:

Merkez ilçede kırğılı günler toplamı 51.8 gündür. İl dahilinde en çok kırğılı Kargı ilçesine 78.6 gün, en az kırğılı Bayat ilçesine 2 gün düşmektedir. Kırğılı Kasım, Aralık ile Ocak, Mart aylarında düşmektedir. Bazı yıllar kırğılı çok erken düştüğünde sebze, bağ ve meyvelere çok zarar vermektedir. (Tablo No: 1)

i) Dolulu Günler:

Bilhassa Mayıs Haziran aylarında gün dönümüne kadar yağın dolu çiftçiyi ve bahçelere çok zarar vermektedir. Merkez ilçede 2.4 gün ortalama dolulu günler toplamıdır. İl içinde dolulu günler ortalaması en çok olan ilçe Mecitözü (3 gün) dür. (Tablo No: 1)

k) Oranlı (Fırtınalı) Günler:

Merkez ilçede fırtınalı günler ortalaması 18.4 gündür. İl içinde en çok fırtınalı günleri olan ilçeler Ortaköy 21.0 gün, Kargı 20.6 gündür. Fırtınalar daha çok gün dönümlerinde olur (Mayıs, Haziran) (Tablo No: 1)

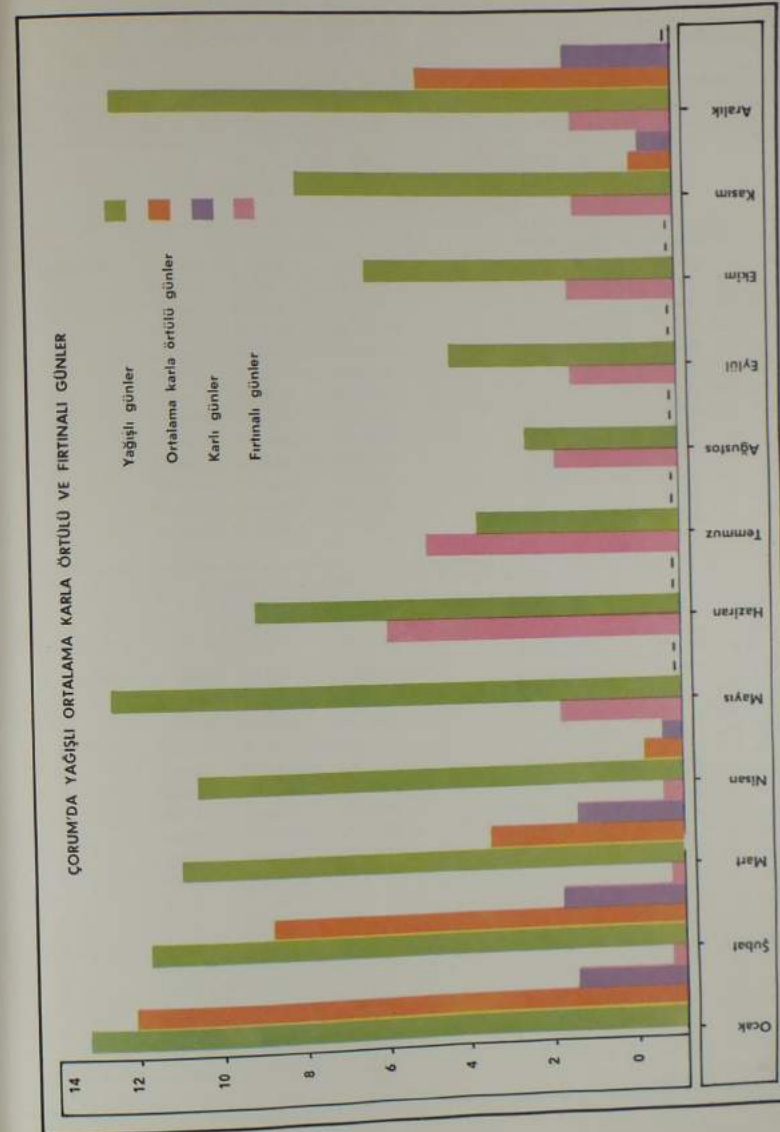
m) Rüzgâr Durumu:

Basınç bölümünde açıkladığımız gibi merkez ilçede mevsimlere göre rüzgâr esmekte olduğu gibi yereysel meltemler de vardır. Ortalama rüzgâr hızı 2.4'tür. En hızlı rüzgâr yönü saniyede SW olup 25.4 metre olarak görülmektedir. (Güney Batı Lodos rüzgârı) (Tablo No: 1)

n) Toprak üstü ve altı sıcaklıkları:

(Tablo No: 1)

Her ne kadar meteoroloji istasyonlarının Çorum iklimine ait vermiş olduğu rasatları açıklamak suretiyle ilin iklim durumunu bildirmekte isek de mahalli iklim ve mevsim bölümlerinin bilhassa çiftçinin bağ bahçe işi ile uğraşanların, hayvan besleyenlerin, hattâ iş ve sanat ve ticaret erbabının kendisine göre yılı mevsimlere bölmesi ayrı bir özellik taşımaktadır. Genel olarak normal milâdî takvimden 13 gün sonra başlatılan ay hesapları, yılı iki mevsime (Hızır ve Kasım günleri) diye ayırmaları her ay ve mevsimde çeşitli tarım ve hayvancılığa ait işlemlerle girişmeleri ayrı bir özellik taşımaktadır. Bunları esaslı bir şekilde derlemeğe ve incelemeğe esefle söylüyelim ki muvaffak olmadık.

5-ÇORUM İLİNDE TABİİ AFETLERE AİT BİLGİLER

Çorum iline bağlı köylerden bazılarında heyelân, bazılarında su baskınları ve bir kısmında da yangın tehlikesi olmuş buna karşı ilgili Bakanlıkça

gerekli yardımlar gönderilerek bu felâketlere uğrayanların acıları dindirilmiştir. (Tablo No. 1)

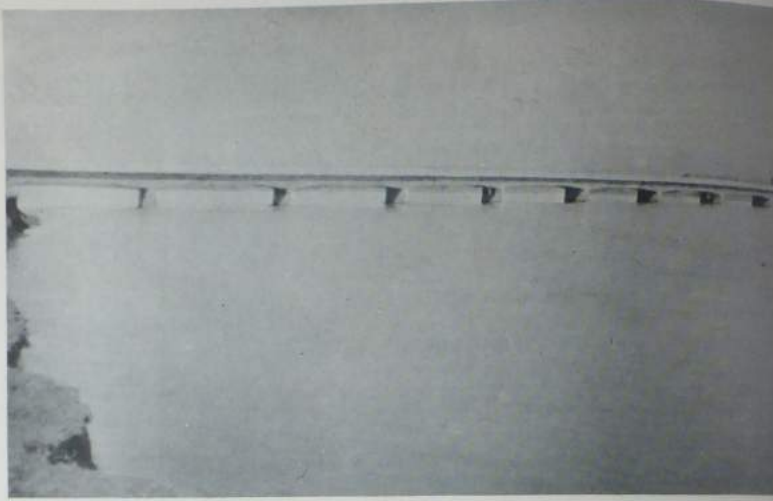
İkinci beş yıllık kalkınma programına alınmış olup önümüzdeki yıllarda yerleri değiştirilecek köylerin durumları 2 no. lu tabloda gösterilmiştir (1).

ÇORUM İLINE BAĞLI TABİİ AFETLERE UĞRAMIŞ VE YARDIM YAPILAN KÖYLERİ GÖSTERİR TABLODUR.

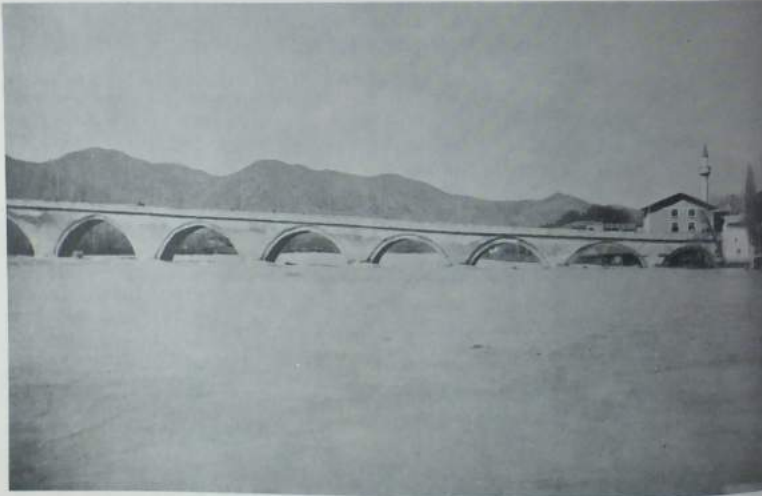
Sıra no. İli	İlçesi	Köyü	Afetin nevi	Afetin tarihi ve hane no.	Yapılan yardımlar 1 Aileye	Toplam
1	Merkez	Erdek	Heyelân	1. 7. 1953 - 42	1. 000	42. 000
2	Merkez	Gökçekaya	Heyelân	15. 5. 1954 - 40	1. 000	40. 000
3	Merkez	Bozboğa	Su baskını	30. 7. 1954 - 61	7. 500	457. 500
4	Kargı	Hacıhamza	Su baskını	18.10. 1956 - 8	7. 500	43. 000
5	İskilip	Ağaççamı	Heyelân	25. 1. 1957 - 11	7. 500	22. 000
6	Kargı	Dereköy	Heyelân	9. 7. 1958 -104	9. 000	758. 980
7	Sungurlu	Gökçam	Heyelân	27. 2. 1959 -168	1. 000	168. 000
8	İskilip	Doğangir	Heyelân	4. 6. 1960 - 8	7. 500	60. 000
9	Bayat	Çayköy	Su baskını	20. 6. 1961 - 20	9. 500	173. 250
10	Merkez	Gökgezler	Heyelân	27. 2. 1962 -146	7. 500	684. 605
11	İskilip	Sarıkavak	Heyelân	7. 7. 1962 - 14	7. 500	28. 000
12	Osmancık	T. Yolaltı	Yangın	3. 7. 1967 - 47	7. 500	123. 375
				669	69. 000	2. 602. 210

ÇORUM İLİNDE 2. BEŞ YILLIK KALKINMA PLANINDA YERLERİ DEĞİŞTİRİLECEK KÖYLER

Sıra no. İli	İlçesi	Köyü	Afetin nevi	Afetin tarihi ve hane adedi	Yapılan yardımlar 1 Aileye	Toplam
1	Merkez	Yavu	Heyelân	— 59	—	442. 500
2	Merkez	Çalkışla	Heyelân	— 40	—	300. 000
3	Merkez	Tozluburun	Sel	— 46	—	345. 000
4	Merkez	Ülkenpınar	Sel	— 30	—	225. 000
5	Alaca	Akçasoku	Heyelân	— 30	—	225. 000
6	Bayat	Yeşilçat	Heyelân	— 18	—	135. 000
7	Bayat	Tepebayat	Heyelân	— 15	—	112. 500
8	İskilip	İkipınar	Heyelân	— 83	—	622. 500
9	İskilip	Dağkıyısı	Heyelân	— 20	—	150. 000
10	Kargı	Kavakçay	Sel	— 38	—	285. 000
11	Kargı	İnoçay	Sel	— 10	—	75. 000
12	Kargı	Obruk	Sel	— 68	—	510. 000
13	Osmancık	Danışmend	Heyelân	— 75	—	562. 500
14	Osmancık	G. Karalar	Heyelân	— 9	—	67. 500
15	Osmancık	Avlağı	Yangın	— 23	—	172. 500
16	Osmancık	Ardıç	Yangın	— 29	—	217. 000
17	Sungurlu	Gazi	Sel	— 33	—	247. 500
18	Sungurlu	Şekerhacı	Heyelân	— 10	—	75. 000
				636	4.	770. 000

Çorum - İskilip yolu üzerinde Kızılırmak köprüsü

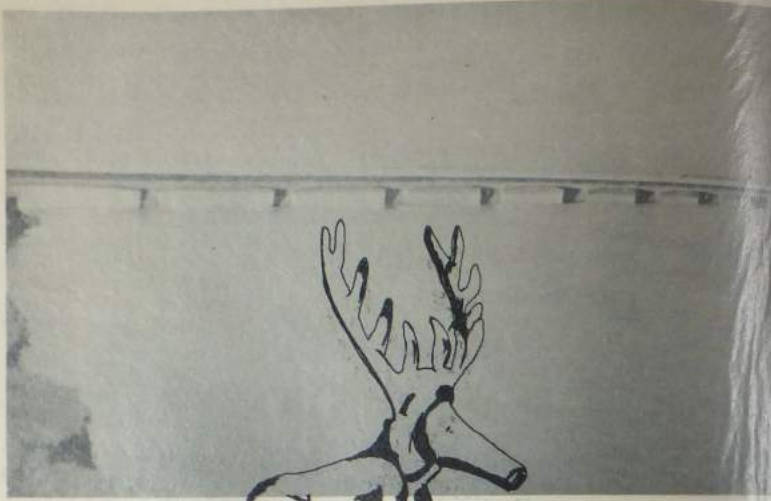

Osmanlı İlçesi Kızılırmak üzerinde Koyunbaba köprüsü

TARİH BÖLÜMÜ

3. 4. 2019 10:36

Çorum - İskilip yolu üzerinde Kızıltürk köprüsü

TARİH BÖLÜMÜ

Osmanlı İçmesi Kızıltürk üzerinde Kızıltürk köprüsü

3. 4. 2019 10:36

GİRİŞ

Çorum bir tarih şehridir. İlin her tarafında en eski uygarlıklardan zamanımıza kadar gelmiş pek çok kalıntılara rastlarız. Anadolu'yu ikinci bir Anayurt yapmak için Orta Asya'dan göç eden cedlerimiz ilk defa bu ilin topraklarının bulunduğu Kızılırmak kıvrımı içersine yerleşmişler ve başkentlerini bu ilin sınırları içersinde kurmuşlardır. Kısaca söylemek istersek Anadolu'da uygarlığın beşğini Hititler ilk defa Çorum'da sallamışlar, Anadolu egemenliğine bu ilden başlamışlardır.

Gerek merkez ilçede, gerek ilçeler ve bütün köylerimizde bu uygarlık kalıntıları yan yana veya alta alta bulunmaktadır. Bir Hitit Höyüğü yanında bir Frikya uygarlığı, bir Roma veya Bizans devri mezarı veya kilise kalıntısına ait taban mozaikleri, bir tarafta Selçuk Kervan sarayına ait yıkıntı yerleri, onun yanında Selçuk veya Osmanlı eserlerine her zaman rastlamak kabildir.

Tarlasında çift sürerken saban demirine takılan taşın bir Roma devri kurban kesme taşı olduğundan, kerpiç yapmak için tarlasını kazarken bulunduğu çok orijinal küpün bir Hitit eseri olduğundan köylümüzün haberi yoktur. Bahçesinde, tarlasında bulunduğu koca koca küpleri evine götürerek ambar yerine kullanan köylümüz yanında, eski mezarlardan geliş güzel kazarak bulunduğu ilk çağ uygarlığına ait çeşitli cam, porselen, gümüş ve altın gibi kıymetli süs eşyaları veya Roma, İskender ve Bizans paralarını düzenbaz simsarlara kaptırarak, öldü parasına satan ve belki de yurdumuzun sınırlarından başka ülkelere kaçırılan bu tarihi eserlere üzülmemek elden gelmiyor. Turistik bölümden de geniş olarak açıklayacağımız gibi mevcut Eski Eserler tüzüğü bugünkü ihtiyaçlara cevap vermekten maalesef çok uzaktır. Bu ve buna benzer üzücü olaylar yanında, üzerinde Meryem Ana ve kucağında Hazreti İsa kabartması bulunan büyük Roma devri bir taşı yapmakta olduğu köy camisinin (1) duvarına süs olarak koyan sanatkarlara da rastlamaktayız. Köy evlerinin duvarlarında, bahçelerinde ve çeşmelerinde eski uygarlık devri artıklarına rastlamak her zaman kabil olmaktadır.

Tarih öncesi devrin en belirgin özelliğini taşıyan doğal ve yapma mağaralar ise Çorum'da pek

(1) Merkez ilçeye bağlı Karahöyük köyü camisinde böyle bir motif bulunmaktadır.

Büyük Şeyleri Yalnız
Büyük Milletler yapar
K. ATATÜRK

çoktur. Bu devir uygarlık kalıntıları yer yer yapılan kazılarla gün ışığına çıkmakta ve bunlar Çorum'un uygarlık tarihinde eski bir medeniyet merkezi olduğunu isbat etmektedirler.

Ne yazık ki arkeolojik araştırmaların yardımları ile ilin ilk çağ uygarlığını oldukça bilmemize rağmen orta, yeni ve yakın çağları hakkında esaslı belgelerin elimizde bulunmamasından maalesef bu devirler tarihini açık ve seçik olarak bilememekteyiz.

İlimiz tarihinin aydınlanabilmesi için devlet arşivindeki vesikaların bir an önce yayınlanması gerekmektedir. Bu dökümanlara sahip olmadan söylentileri kapsayan birtakım tarihi kitapların bilgilerine dayanmak, illerin tarihini yazmağa kalkmak tam bir tarih yapmak olamaz kanısındayız. Çorum da bu durumdadır. O derecede ki en yakın devrimiz olan İstiklâl Savaşı dönemine ait yaşayan kimselerden bir kısmı hayatta olduğu halde vermiş oldukları bilgilerin birbirini tutmadığı gibi birinin söylediklerinin öteki yalanlar nitelikte anılarını anlatmağa kalkmışlardır. Bu bakımdan yıllığımızda Çorum'un tarih bölümünü yazmağa kalkarken çok sıkıntı çektiğimizi söylemek isteriz ve zaten ilmi bir tarih yapmağa bu yığın dar kapsamı yeterli olmadığı gibi bu yığış hazırlayanın da yetkisinin dışına çıkmakta olduğunu belirtmek isteriz.

İlin tarihi konusunda aşağıdaki sırayı izleyerek bulabildiğimiz ve elimizdeki belgelerin ışığı altında bilgi vermeğe çalışacağız.

1. ÇORUM ADININ KÖKENİ (MENŞELİ):

Anadolu'nun Türkleşmeye başladığı 1071 Malazgirt meydan savaşından çok önce Türk boyları yavaş yavaş Anadolu'ya sızmağa ve yerleşmeğe başlamışlardır. Bu tarihlerde Bizans'a bağlı olan Çorum o zaman (Nikonya-Yankoniye) adını taşıymaktaydı.

Çorum adı hangi anlama gelirse gelsin asıl benliğini ve kimliğini Türk egemenliğine geçtikten sonra almıştır. Bu konuda pek çok söylentiler ve hattâ benzetmeler bulunmaktadır.

On altıncı asra kadar (Çorumlu) olarak geçmekte olan bu işin sonradan (Lu) gösteren takı atılarak (Çorum) denmeğe başlanmıştır. Bu suretle dört yüz seneye yakın bir süredir aynı adla söylenmektedir.

(Çorumlu-Çorum) bir Türk oymağının adıdır. Oğuz soylarına bağlı olan Alayuntlu aşiretinin önemli oymaklarından birisinin adıdır. Oymak beyi İlyas adında bir Türk'tür. Bu oymak Anadolu'nun Türkleşmesi sırasında Çorum'a gelerek yerleşmiş ve Türklerde adet olduğu için oymağın adı bulundukları (Nikonya-Yankonye) şehrine verilmiştir. Aklın en uygun bulduğu yol bundan başka bir şey değildir.

Diğer söylentilere ve benzetmelere gelince;

a—Danışmendnameye göre:

Melik Ahmet Danışmend çetin savaşlardan sonra Bizans'ın elinden Çorum'u alır. Halk müslüman olup bağlılık gösterirler. Bu uysallıkları, Melik Ahmed'i ve ileri gelen kumandanları bir ziyafette zehirlemek istemelerinden dolayı bir tuzaktır. Bu kötü niyetlerini ve şehrin bir depremle tamamen yıkılacağını Melik Ahmed bir gece rüyasında görür. Melik Ahmed bu rüyanın verdiği korku ile uyanır. Şehir sallanmaya başlar. Askerlerini ve arkadaşlarını derhal kaleden çıkartır. Kaledeki Bizanslılar müslümanların çekilişinden memnun olarak kaleyi tekrar kapatarak savaş hazırlığına başlarlar. Ve tekrar dinlerine dönerler. Fakat deprem şiddetlenerek kale ve şehir tamamen bir harabeye döner. Bizans halkı tamamen helâk olur. Bizans'ın bu kötü niyetinden dolayı (Cürümlü) adı verilir. Sonra bu kelime (Çorumlu) olur.

b—Evlîya Çelebi'ye göre:

(Cilt II. Sahife: 407) Havaşının iyi olmasından Selçuk Sultanı Kılıç Aslan hasta oğlu Yakup Mirza'yı ve yüzlerce çorlu (sıksa, zayıf, dertli hastaları) buraya göndermiş ve bunlar sağlıklarına kavuşmuşlardır. Bundan dolayı şehre Çorum denilmiştir. Ama ildeki büyüklerin şehre (Cevri-Rum) dediklerini ve (Çorum) adının bundan meydana geldiğini söylediklerini bildirmektedir.

c—Coğrafi bölümde gördüğümüz gibi Çorum etrafı dağlarla çevrili oldukça geniş bir ova (yayla) dır.

Bu yüzden (Çevrim) denilmiş sonra halk ağzında (Çorum) dönmüştür.

d—Emevîlerin Bizans'ı kuşatmalarında Anadolu'dan geçerken Çorum'a da uğradıkları kültür bölümünde Çorum'un tanınmış bilgin ve evlîyalarından sözedecektir. (Çorum) adını işte bu islâm ordularının vermiş olduğu söylentisi de bulunmaktadır.

e—Aslı Çağatayca olan ve cemiyet anlamına gelen (Çorum) sözü senelerce kullanılması sonucu (Çorum) olmuştur.

f—Dağlar arasında kalmış olmasından bir uçuruma benzetilen Çorum sonradan (u) harfî kaldı-

rilması ile (Çorum) olmuştur.

Sözümüz başında da belirttiğimiz gibi yukarıdaki söylentiler bir uydurma ve yakıştırmadan öle-y gidememektedir. Madem ki Türk milletinin ananesinde kurduğu devlete kurucusunun kendi ve aile adı verilmekte veya hayır sever kimsenin yaptığı hayrata adının verilmesi genel bir kaide olduğu düşünülecek olursa (Çorum) adı da bu şehre yerleşmiş özbeöz bir Türk boyuna bağlı oymak beyinin kendi oymağı adını bu şehre vermiş olduğu sonucu meydana çıkmış bulunmaktadır.

II. ÇORUM TARİHİNİN ANA BÖLÜMLERİ

Bu konuda aşağıdaki sıraya göre Çorum tarihini incelemeyi uygun görmekteyiz.

A—Çorum'un tarih öncesi devirleri ve bu devrin önemli mağaraları.

B—Çorum'un Türk egemenliğine girmesinden önceki geçirdiği siyasal tarihinin ana hatları.

C—Çorum'da oğuz boylarının yerleşmesi ve Türk egemenliğine girişi.

D—Türk egemenliği zamanında siyasal yönden geçirdiği değişiklikler.

E—Millî Kurtuluş Savaşı sırasında Çorum.

A—ÇORUM İLİNDE TARİH ÖNCESİ DEVİR:

Anadoluya Hititlerden çok önce gelerek kıvrılmak kıvrımı içerisine yerleşmiş ve ilkel uygarlığın en belirgin eserleri olan mağaraları ve taştan çeşitli eserler bırakmış olan insanlar yaşamışlardır. Proto Hititler adını verdiğimiz bu ulusların Çorum ve yöresine yerleşmeleri M. Ö. 5000—4000 yıllarına rastlamaktadır. Alaca Höyük'te yapılan kazılarda en alt tabakalarda bulunan taş devri uygarlığı Çorum'un (10) Km. doğusunda Kuşsaray ve Kuşören köylerinde yapılan kazılarda çıkarılan bir kısım eserler ve daha birçok köylerde rastladığımız mağaralar Çorum'un çok eskiden beri bir yerleşme merkezi olduğunu gösteren belirtilerdir. Bu uygarlığı kuranların (Proto Hitit-Ön Eti) iklim değişikliği dolayısıyla Orta Asya'dan göç ederek doğudan Anadolu'ya girmiş oldukları bilim aleminde kabul edilmiştir. Bu akınlar durmamış, devamlı olarak Anadolu'nun sulu yerleri bu gelenlere yeni yurtlar olmuştur. Böylece Anadolu'nun en eski halkı Hami ve Sami ırktan insanlar olmayıp Türk ırkından olduğu anlaşılmış bulunmaktadır.

Gerek kendilerine mesken görevi için ve gerekse korunmak için Çorum'da ve köylerinde pek çok mağara bulunmaktadır. Bu mağaraların bir kısmı tabii olduğu gibi çoğu yapma mağaralardır. İlde bulunan önemli mağaralar şunlardır.

a—Merkez İlçedekiler: Eski Ekin Mağarası: Yapma mağaradır. Yanından dere geçen bu mağara yığılmış taş basamaklarından çıkılınca yontulmuş bir kapıdan dar bir koridorla geniş bir odaya geçilir. Oda içinde oturma yerleri ve dışardan ışık girmesi için bir küçük penceresi bulunmaktadır. Kapıların üstünde brakisefal insan tipi kabartmalar bulunmaktadır.

b—Gerdek Kaya Mağarası: Merkez ilçeye 12 Km. uzaklıkta Elmalı köyüne yakın olan bir yerde tek bir odadan ibarettir. Dış duvarları üzerinde çok enteresan motifler bulunmaktadır. Bu kayaya 400—500 metre uzaklıkta bir Höyük bulunmaktadır. Yapma bir mağaradır.

c—Büyük Lâçin Mağarası: Köye bir kilometre uzaklıkta bir mağaradır. Bir odalıdır.

d—Mescitli Mağarası: Köye iki kilometre kaya içinde oyulmuş yapma bir mağaradır.

e—Kapılı Kaya Mağarası: Çorum'un kuzeyinde Kırkdilim Boğazı bitiminde yüksek bir odalı yapma mağaradır. Bazı iddialara göre buranın Bizanslılara ait gözetleme yeri olduğu söylenmekte ise de bu devre ait herhangi bir yazı ve işaret yoktur. Büyük bir oda halinde geniş bir penceresi olan bu yapma mağara Kızılırmak vadisinin bulunduğu geniş bir alanı görebilmektedir.

f—Yeni Kışla Mağarası: Kanlı Osman (Şanlı Osman) köyüne 1,5 kilometre uzaklıkta içerisi 400 metrekare ve 8—10 metre yüksekliğinde bir odalı yapma mağaradır.

g—Molla Hasan ve Kadideresi Mağaraları: Molla Hasan ve Kadideresi köylerine birer kilometre uzaklıkta yanyana dizilmiş üç odalı bir mağaradır.

h—Alköy Mağarası: Cemilbey bucağına bağlı Alköyün yakınında çok düzgün oyulmuş yerden 4 metre yükseklikte bir mağaradır.

i—Sazak Mağarası: Sazak köyü yanında Saçayak boğazına 500—600 metre uzaklıkta bir kaya üzerindedir. Mağarada Ocak yerleri ve sedirler vardır.

k—Bügdüz, Kılıçören Mağarası: Bügdüz köyüne 2—3 Km. Kılıçören köyü güneyindeki dağlardan birisindedir. İçerisine, çok derin bir koridorla gidilir. Bu mağarada söylentilere göre büyük bir hazinenin Bizanslılar zamanında saklandığı söylenmektedir. Mağara ağzı büyük bir kaya ile kapalı bulunmakta bir parça yeri açıktır.

l—Tut köyü Mağarası: Köye 1 Km. uzaklıkta bir odalı yapma bir mağaradır.

İLÇELERDEKİ MAĞARALAR:

İskilip kalesinin güneyinde üç yapma mağara bulunmaktadır. Küçük hamamın (Deri Hamamı)

karşısına düşen mağara kapısı üzerinde elinde bardak tutan bir adam kabartması ile kanatlı iki figür bulunmaktadır. İskilip ilçesine 35 Km. uzaklıkta Sorgun köyünde bulunan Sorgun Mağarası tabii bir mağaradır.

Gerdekkaya Mağarası (Eski Ekin köyünde)
Gerdekkaya Cave (At the village of Eski Ekin)
Grotte de Gerdekkaya (Village d'Eski Ekin)
Gerdekkaya Höhle (in Eski Ekin Dorf)

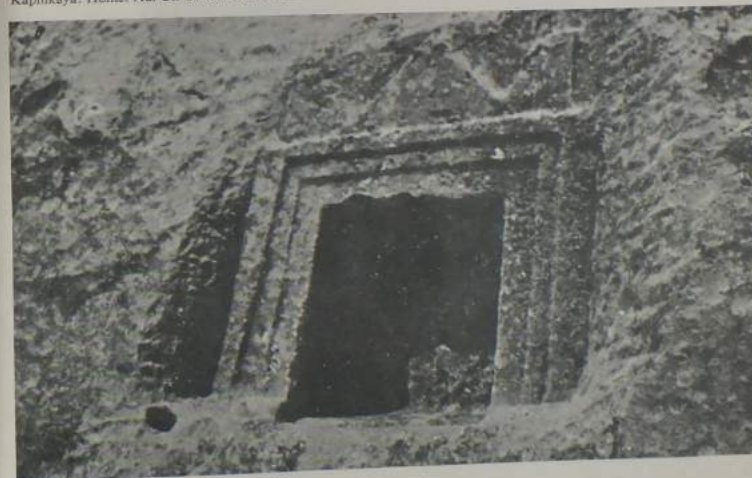
İskilip'te Bir Mağara
A cave at İskilip
Une grotte à İskilip
Höhle von İskilip

İskilip'te mağara
A cave at İskilip
Une grotte à İskilip
Höhle von İskilip

Çorum-Osmancık yolu üzerinde kapılı kaya mağarasının uzaklardan görünüşü
A distant view of the Kapılıkaya Cave on the Çorum-Osmancık road.
Vue panoramique de la grotte de Kapılıkaya, se trouvant sur la route Çorum Osmancık
Kapılıkaya: Höhle: Auf der Strecke von Çorum-Osmancık.

Toplulu (Pencereli) Kaya (Elmalı Köyü)
The rock with windows (Elmalı village)
Toplulu (Pencereli) kaya (Village d'Elmalı)
Fenster-Fels (Toplulu-Fels) in Elmalı Dorf

(1) Çorum Tarihi Tayyar Anakök Sahife 7-8-9 dan derlenmiştir.

Padişah tepesi: İskilip-Bayat yolu üzerinde bulunan höyük.
 The hill of Turkish Sultan: A mound (höyük) situated on the İskilip-Bayat Road.
 Mont du roi: colline artificielle, sur la route İskilip-Bayat
 Sultan-Hügel: Sich auf der Strecke İskilip-Bayat befindende Grab Hügel.

Eski bir Baraj: ÖRÜKAYA (Alaca İlçesi Örükaya Köyünde)
 An old dam, Örükaya (At the Örükaya village of Alaca Town)
 Un ancien l'arrage: ÖRÜKAYA (Au village d'Örükaya lié au District d'Alaca)
 Eine alte Staubecken in Örükaya (Kreis: Alaca)

Boğazköy: Büyük kaleharabeleri
 Boğazköy: Big-castle ruins.
 Boğazköy: Ruines d'une grande forteresse
 Boğazköy: Grosse Festungsrue

Boğazköy Kral Kapısı Savaş Tanrısı
 Boğazköy king gate war god.
 Boğazköy: Porte Royale, Dieu du tonnerre
 Boğazköy: Königstor mit dem Kriegsgott.

Boğazköy: Büyük tapınak bir kısmı
 Boğazköy: A part of big temple.
 Boğazköy: Partie du grand temple
 Boğazköy: Ein Teil vom grossen Tempel.

Boğazköy: Harabelerden görünüş
 Boğazköy: A view from the ruins.
 Boğazköy: Vue des ruines
 Boğazköy: Aussicht von Ruinen

Boğazköy: Harabelerden görünüş
Boğazköy: A view from the ruins.

Boğazköy: Vue des ruines
Boğazköy: Aussicht von Ruinen

Boğazköy: yazılı kayada küçük galerideki tanrılar
The Gods at the small galleries of Yazılıkaya-Boğazköy.
Boğazköy: dieux se trouvant dans le petite galerie de Yazılıkaya
Boğazköy: Die Götter von Yazılıkaya in der kleinen Galerie.

Boğazkale'de (Boğazköy) Yer kapı-gizli yol.
At Boğazkale (Boğazköy) (Ground Gate) Yer kapı-secret passage.
Porte souterraine-Chemin secret à Boğazkale (Boğazköy)
Boğazköy: Yer kapı-Geheime Unter-Gang in Boğazkale

Boğazköy: Yazılıkaya'da tanrı kabartmaları
Boğazköy: God embossments at Yazılıkaya.
Bas-reliefs de dieux à Yazılıkaya
Boğazköy: Relief der Götter in Yazılıkaya.

Boğazköy: Arslanlı kapı (Hattuşaş'ın önemli kapılarından)
Boğazköy: The Gate with Lions (One of the important gates of Hattuşaş)
Boğazköy: Porte des lions (Porte principale de Hattuşaş)
Boğazköy: Löwentor (Eine der wichtigsten Tore von Hattuşaş)

Tuthalia ise yeni krallık devrinin en büyük krallarıdır. Bu krallar da ülkelerini Ege'den Dicle ırmağına Karadenizden Suriye topraklarına kadar genişletirlerken öte yandan Boğazköy'ü ve Alaca Höyük'ü daha çok bakımlı bir hale getirmişlerdir. Bilhassa İmparator Tuthalias (III—IV) ve diğer imparatorları tapınaklar, saraylar, kütüphanelerle Boğazköy'ü süslemişlerdir. Ayrıca II. Muşil'de bu alanda en büyük hizmeti yaparak Çorum'un yüksek bir uygarlık merkezi yeri olmasını sağlamıştır. Suriye yüzünden Mısır Fıravunu II. Ramses'e Kadeş Savaşını (M.Ö. 1293) yapan Muvattalıdır. III. Hattuşil ile II. Ramses'in yaptığı Kadeş andlaşmasının ise dünyada ilk yazılı andlaşma olduğunu bilmiyoruz yoktur. (M. Ö. 1278) bu andlaşmanın Akad yazısı ile yazılan sayısı Boğazköy'deki tablet kütüphanesinde bulunmuş, Mısırca sureti ise Mısır'da Karnak tapınağı duvarlarına yazılmıştır. Ayrıca III. Hattuşil bir gümüş levha üzerine andlaşmanın metnini yazarak II. Ramses'e göndermiş ise de, bu levha şimdiye kadar bulunamamıştır.

Kadeş andlaşması iki tarafın bir çok anlamlarda Asur tehlikesine karşı birleşik olarak hareket edeceklerini belirten eşit şartlarla yapılmış bir andlaşmadır. Andlaşmanın (Lânetlemelerle övmeler) kısmını bir örnek olmak üzere yazmayı uygun buluyoruz (Hattî memleketinin ve Mısır memleketinin bu gümüş levha üzerine yazılmış bütün bu kelimelerine riayet etmeyen memleketin bir tanrısı ile Mısır memleketinin bir tanrısı, evini, ülkesini ve hizmetkârlarını tahrip etsin, fakat Hattî'li olsun, Mısır'lı olsun bu

levhanın üzerinde bulunan kelimelere riayet eden, onları ihmal etmeyen, Hattî memleketinin bir tanrısı ile Mısır memleketinin bir tanrısı, sıhhatte ve hayatta keza evlerini, ülkesini ve hizmetkârlarını muhafaza etsin.)(1)

Hittîlere biz Eti adını verdiğimiz gibi, Tevrat ve İncil gibi kutsal kitaplarda (Beni Het, Hittim, Het) olarak gösterilmekte, Mısırlılar (Hattî, Kiti) diye kitabelerinde yazmakta, Asurlular (Kate, Hata) İngilizler (Hittî), Fransızlar (Heteens) demektedirler.

Hittîlerin kurmuş oldukları bu uygarlık Boğazköy'den gelen ulusların, Mısırlıların deniz ulusları dediği Frikyalılar tarafından M. Ö. 1200 yıllarında Boğazköy başta olmak üzere Hittî şehirleri yıkılmış ve yakılmıştır. Hittîler güneye Kargamış'a çekilmek zorunda kalmışlardır da Asurluların saldırıları sonunda beylikler birer birer yenilerek Hittî tarihi sona ermiştir. (M. Ö. 750—700)

Yukarıda da belirttiğimiz gibi Hittî uygarlığının merkezi olan Çorum ili yeni yapılacak arkeolojik kazı ve araştırmalarla daha çok önem kazanacaktır. (Bak: Turizm bölümü)

Dünyada ilk defa önemli tarihi olayları tabletler üzerine yazarak ilk tarihçiliği dolayısıyla şimdi ki anlamda yıllıkların yazılmasında Hittîlerin öncüsü olduğunu şu basit yığılı yaparken takdirle ve hayranlıkla anmayı bir borç saymaktayız. Aynı şekilde Boğazkale'deki (Derbent), Alaca ilçesindeki (Örükaya) yöresindeki basit Baraj tesisleri Hittî teknolojinin ileri örneklerini gösteren tanıklar arasındadır. Boğazköy'deki tablet kütüphanesi ise Hittî uygar-

(1) Semadın Günlemler: Yakın grk II. Asadlıbu sahife 112-113

Boğazköy: Arslanlı kapıda savaş tanrısı
Boğazköy: The war god at the Lions-Gate.
Boğazköy: Dieu de la guerre devant la porte des lions
Boğazköy: Kriegsgott am Löwentor.

lğının şaheseridir. Burada bulunan tabletlerin okunması ile dünya uygarlığında Hititlerin rolü ve önemi daha çok artacaktır.

2—Frikyahlar Zamanında Çorum İli:

M. Ö. 1200 ile M. Ö. 676 yılları arasında egemenlik kuran Frikyahlar da Hititler gibi Türk kavimlerindenidir. Sakarya Irmağı dolaylarında ilk devletlerini kurarak Gordiyon şehrini kendilerine başkent yapmışlardır. Bu sebeple Anadolu'daki uygarlık merkezinin Hattuşaş'tan batıya kaymış olduğunu görüyoruz.

Çorum İli Hattuşaş'ın (Boğazköy) Frikyahlar tarafından işgali üzerine bu devletin egemen olduğu topraklar arasına katılmıştır. Bilhassa Alaca Höyük ve Türk Tarih Kurumunun Çorum ili sınırları içinde yapmış olduğu arkeolojik kazılarda Etilerden daha ileri bir durumda oldukları arkeolojik kazılar sonucu meydana çıkan seramik eşyalar üzerindeki işleme-

lerden ve motiflerden anlaşılmaktadır. Arkeolojik kazıların artması oranında Frikyahların da Çorum topraklarında Etilere benzeyen abidevi eserler bırakmaları meydana çıkacaktır. Bir çok höyükler ve yer altı mezarlarının Etilere ait olduğu kadar Frikyahlarla da ilgisi olacağına hiç şüphe edilmemelidir.

3—Kimmerlerin Akınından Romahlara kadar Çorum Tarihinin Ana hatları:

Tamamen akıncı bir ulus olarak tanınan Kimmerler İskitlerin baskınlarına dayanarak Kafkas ülkelerinden Anadolu'ya yürüyerek kurumuş olan uygarlıkları harabeye çevirmişler. Frikyalı Kralı Midas'la yaptıkları savaşı kazanarak Frikyalı tarihine son vermişlerdir. (M. Ö. 676)

Fırtına gibi gelip geçen ve uğradığı her yeri harabeye çeviren Kimmerlerin Çorum'da kurulmuş üstün uygarlık eserlerini yakıp yıkmaktan başka hiç bir şey yapmadıklarını görmekteyiz. Bunların Frikyahılar üzerine saldırılarında Asurluların büyük rolü olmuştur.

Frikyalı egemenliğinde bulundukları zaman Gödiz ve Menderes ırmakları arasında yaşayan Lidyalılar, Frikyahların yıkılışı üzerine başlarına geçen ünlü kral Giges'in yardımı ile egemenliklerine sahip oldular. Giges'in Mezopotamya ve İran ticaretini Ege Denizine bağlayabilmesi için yaptığı meşhur (Kral yolu)nun Çorum'dan Mecitözü suyu ve Çatboğazından geçtiğini görmekteyiz. (Kral yolu: Efe-Sard - Uşak - Gordiyon - Ankara - Çorum (Mecitözü) - Tokat (Zile) - Sivas - Malatya - Harput - Diyarbakır - Ninova - Erbil - Suda.) Bu sebepledir ki Çorum Lidya ile olduğu kadar Asurlular tarafından önemli bir yer sayılmış ve hattâ Kimmerler tehlikesini kaldırmak isteyen Lidya Kralları Asurlularla anlaşarak Kızılırmak'ı aralarında sınır olarak tanımışlardır. Bu bize Çorum topraklarının Lidyalılar zamanında Asur egemenliği altına girdiğini göstermektedir.

İran'da devlet kurarak genişlemeye başlayan Med'lerin Asur devletini yıkmaları ile Çorum İli Med egemenliğine girmiş (M. Ö. 612) ve Lidya Kralı Alyat Anadolu'yu almak için saldıran Med kralı (Keyaksar) ile Kızılırmak kıyısında savaşı tutuşmuştur. (M. Ö. 587) Savaş sırasında güneş tutulması iki tarafında tanrıların bu savaşa razı olmadıkları düşüncesiyle Kızılırmak aralarında sınır olmak üzere barış yapılmıştır. (M. Ö. 585) Bu savaşların kesin olmamakla beraber Bayat ilçesi içinde Kızılırmak ovasında olduğu sanılmaktadır.

Med Krallığının batı toprakları içinde yer alan Çorum İli Med Krallığının yerine geçen Persler zamanında yeniden savaş alanı olmuş. Pers imparator-

Alacahöyük: Sfensanlı kapı (Şehrin giriş yeri)
Alacahöyük: Sphinx gate (the entry of the city).
Alacahöyük: Porte du Sphinx (A L'entrée de la ville)
Alacahöyük: Tor mit Sphinx (Stadt-Eingangstor)

Alacahöyük: Sfensanlı kapı
Alacahöyük: The gate with sphinx
Alacahöyük: Porte du Sphinx
Alacahöyük: Tor mit Sphinx

Boğazköy: Yiyeceklerin saklandığı küpler (Büyük tapınak yanında)
 Boğazköy: Large earthenware jars in which food is kept (by the big temple)
 Boğazköy: Jars servant à garder le manger (Près du grand temple)
 Boğazköy: Die Krüge, in denen essbare Sachen aufbewahrt werden. (Neben dem Grossen Tempel)

Boğazköy: Büyük tapınak yanında Yiyecek küpleri bulunan bölümler
 Boğazköy: The partitions containing big earthenware food jars by the big temple.
 Boğazköy: Jars garde-manger près du grand temple
 Boğazköy: Die Räume, in denen die Lebensmittel Krüge befinden.

Alacahöyük: kanalizasyonu
 Alacahöyük: Sewage.
 Alacahöyük: Canalisations
 Alacahöyük: Kanalisation

Alacahöyük: Kazılardan sonra
 Alacahöyük: After excavation.
 Alacahöyük: Après les Fouilles
 Alacahöyük: Nach den Ausgrabungen.

Alacahöyük: Eğlence sahnesini gösteren kabartmalar
 Alacahöyük: Embossments showing entertainment sceneries.
 Alacahöyük: Bas-relief, montrant une scène de Fête
 Alacahöyük: Reliefs der Festbühne darstellen.

Alacahöyük: Fırtına tanrısına sunu
 Alacahöyük: Presentation to Gale God,
 Alacahöyük: Offrande au dieu du tonnerre
 Alacahöyük: Eine Gabe dem Sturm Gott.

Alacahöyük: Hitit kabartmaları
 Alacahöyük: Hittite embossments.
 Bas-reliefs hittites à Alacahöyük
 Reliefs von Hettiten in Alacahöyük.

Alacahöyük müzisyenler kabartmaları
 Alacahöyük: Embossments of musicians.
 Bas-reliefs montrant des musiciens (Alacahöyük)
 Relief der Musiker in Alacahöyük.

toru Kurus, Lidya kralı Krezüs'ü Kızılırmak kıyısında yaptığı savaşta yenerek Anadolu'yu egemenliği altına almıştır. (M. Ö. 546) Pers orduları yenik Krezüs'ü başkentleri Sard şehrine kadar kovalıyarak bu şehri zaptedip Krezüs'ü esir almışlardır. Krezüs'ün dünyaca ün salan defnesi çeşitli illerde meraklılar tarafından aranmaktadır. Bu arada Merkez ilçeye bağlı Kılıçören köyünün güney batısındaki büyük mağara içine yapılan bir odaya kırk katır yükü altın saklandığı söylentileri halk arasında sürüp gelmektedir. Belki de Kr ezüs hazinelerinden bir kısmını ilk savaşta yenilince buraya saklatmış olabilir.

Bu işle uğraşanlara salık veririz.

Anadolu ve dolayısıyla Çorum ilinde Pers egemenliği İskender'in Pers seferleri ile Anadolu'yu almasına kadar devam etmiştir. (M. Ö. 332)

Makedonya Kralı İskender'in Yunan kültürü ile beslenmiş olması Anadolu'nun Asyalı Türk halkının Helenleşmesine, Yunan kültürü etkisi altında kalarak Yunancayı öğrenmesine etnik özelliğini kaybederek kendilerini Rum (Yunan) saymasına sebep olmuştur. Çorum'un bir çok köylerinde İskender devri paraları bulunmakta, arasıra bu devre ait küçük heykeller, çeşitli eserler çıkmaktadır.

İskender'in ölümü üzerine İmparatorluğu parçaladığından Anadolu komutanlarından Selevkiler (Selefkos) idaresine düşmüştür.

Selefkos'ların son durumlarını ve Çorum ili ile ilgili yönlerini anlatmağa geçmeden önce Çorum'da önemli bir tarihi iz bırakmış olan Galatlar'dan söz açmayı uygun görüyoruz.

Selefkos'ların (Selevkiler) zayıflaması sırasında (Galat)lardan ayrılan bir kol (1) Boğazlardan geçerek Anadolu'ya akınlara başlamışlar ve (M. Ö. 276) yıllarına doğru Ankara ve yöresine yerleşmişlerdir. Bu arada Çorum'da yerleşen Galatlar kendi önemli kollarından olan Türkmenler (Türkmenler) tarafından İskilip'i kendilerine başkent yapmışlardır. Diğer başkentleri Ankara (Ansir), Eskişehir civarında Balahisar'ın yanında (Pesinonet) ve Boğaz köy'e çok yakın olan Nefesköy şehirleri idi. Konfederasyon bir yönetime sahip olan Galat'lar ülkelerini dörde böldüler. Paflagonya (Kastamonu ve yöresi) bölümüne Kastamonu - Çorum - Kayseri toprakları girmekte, Türkmenler (Türkmenler) bu bölümde yaşamaktaydılar.

Roma'nın Doğu Akdeniz'de genişleme başladığında Roma ile dost olan Galat'lar Roma Kumandanı (Sulla) nın Pontus Krallığına yaptığı seferde Roma ordusuna yardım etmişlerdir. Fakat bu

(1) Galat'ların (Köbler) anı önemli kolları Galya (Fransa) Almanyaya İtalya'ya akın ederek bu ülkelerin aklus kormuşlardı.

savaşta Pontus orduları Galat ülkelerini çok zarar sokmuş, halkını kılıçtan geçirmişler ve Galatların idare şeklini değiştirerek bir il haline getirmişlerdir. Roma kumandanlarından Pompeus (Pompe) son Pontus kralı Mitridates'i yenmesi üzerine Galat'lar Romaya bağlı bir prenslik halini aldı. İmparator Oğüst zamanında Galatya Krallığı kaldırılarak bir takım haklar tanımak suretiyle Romanın bir ili haline getirildi.

Çorum'un tarihi ile ilgili olarak Galatların önemli şehirlerinden bahsetmek gerekmektedir. Çünkü, bu devletin önemli bir çok şehirleri Çorum ilinde bulunmaktadır.

a—İskilip ilçesi Galatların başkentlerindendir.

b—Tavium: Galatların ikinci önemli bir şehridir. Bu şehrin yeri hakkında tarih yazarları arasında anlaşmazlık vardır. Tarihçi (Pelin) gezgin (Danville) göre, (Tavium)un bugünkü (Çorum) olduğu, (Lelek) (Kramer) ise (Tavium)un (Yozgat) ili olduğunu, (Hamilton) ise (Boğazköy) olduğunu, (Şarl Teksiyer) ile (Karl Rider) ise (Tavium)un (Nefesköy) olduğunu iddia etmektedirler. Tarih Kurumu (Tavium)u Boğazköy olarak kabul etmektedir. (2)

c—Boğazköy: Hititlerin başkenti olan Boğazköy Galatların da önemli şehirlerinden olup adı (Pteryum) veya (Kahat)tı. Pteryum hakkında çeşitli iddialar ileri sürülmekte ise de Tarih Kurumu (Boğazköy)ü Pteryum olarak kabul etmektedir.

d—Avkat: Mecitözü ilçesine eskiden (Eukhata) veya (Avkat-Hacıköy) denirdi. Bu adın verilmesine sebep ilçeye (7) Km. uzaklıkta ve ilçenin kuzey batısındaki Avkat (Beyözü) köyünden dolayıdır. Galatlar zamanında çok önemli bir merkez olan Avkat köyü Galatların güzel prenseslerinden (Eukhata) nın adından dolayı verilmiştir. Avkat köyü Galatlar Roma ve Bizanslılar zamanından kalma pek çok eserleri bulunan tarihi bir köydür. Aynı zamanda eskiden Amasya'ya giden tarihi yol üzerinde bulunmaktaydı. Bu isimde bir köy de Osmaniye yolu üzerinde bulunmaktadır.

e—Nefesköy: Boğazköy'ün 20—24 Km. güneyinde bulunan bu köyün yakınındaki (1 Km.) eski Nefes köyüdür. Halkı Türkmenlerden meydana gelmektedir. Eski Nefesköy büyük şato ve küçük şato denilen iki tepe üzerindedir. Bu köyde Galatlara ait eserler yanında Roma ve Bizans devri eserleri de bulunmaktadır.

Yukarıdaki açıklamalarımızda Selevkos krallığının son zamanlarında Avrupa'dan Anadolu'ya göç ederek bir krallık kurmuş ve Çorum'da önemli şehirlere sahip olan Galatları anlatmağa çalıştık.

(2) Tazyar Anakök- Çorum Tarihi- sayfa 24

Alacahöyük: Geyik tasvirli kabartmalar
Alacahöyük: Embossments depicting deer.

Bas-reliefs représentant des daims.
Alacahöyük: Reliefs die Hirschfiguren darstellen.

Alacahöyük: Hitit kabartmaları
Alacahöyük: Hittite embossments.

Alacahöyük: Bas-reliefs hittites
Reliefs von Hettiten in Alacahöyük

Alacahöyük: Çift başlı kartal (Sfenksli giriş yerinde)
Alacahöyük: Double-headed eagle (at the sphinx entry).
Alacahöyük: Aigle à deux têtes (A l'entrée du sphinx)
Der Adler mit doppel Kopf, Auf dem Sphinx

Boğazköy: Yazılı kaya büyük galeride tanrı ve tanrıçaların karşılaşması
Boğazköy: The gods and goddesses encountering at the big gallery of Yazılıkaya.
Boğazköy: Rencontre des dieux et déesses (Grande galerie de Yazılıkaya)
Boğazköy: Die Begegnung des Gottes mit den Göttinnen in der grossen Galerie von Yazılıkaya.

Iskilip kale kapısı
Iskilip castle gate.
Porte de la Fortresse d'Iskilip
Iskilip: Festungstor.

yine aynı şekilde Selevkos'ların sahip olduğu Asya İmparatorluğunun yıkılması ile ortaya çıkan önemli parçalarından olan (Pontus) Krallığının Galat'lar ve Roma ile ilişkilerinden ve Pontus Krallığının yıkılarak Roma'ya bağlandığından kısaca söz ettik.

4—Roma, Bizans İmparatorlukları zamanında Çorum Tarihinin Ana Hatları:

Pontus Krallığının son olarak Roma diktatörü Julius Sezar'a yenilmesi sonucu Anadolu egemenliği ve dolayısıyla Çorum toprakları Roma'lara geçmiştir.

İl içinde bir çok köylerde Boğazkale ve Alaca Höyük'teki kültür katmanında Roma çağı eserleri ile Roma devri mezarları bulunmaktadır. Çıkan eserlerin çoğu Ankara-İstanbul arkeoloji müzelerindedir. Çorum ili Roma'nın Kapadokya eyaletine (İl) bağlı idi. 395 yılında İmparatorluğun ikiye bölünmesi üzerine Çorum doğu Roma toprakları idaresine girmiştir. Bizans İmparatorluğu idaresinde uzun süre kalmış olan Çorum halkı Yunan kültürünün etkisi altında daha fazla rumlaşmıştır.

İl içinde Bizans eserleri sayılamayacak kadar çoktur. Merkez ilçenin Karabürçek köyündeki mezarlar, İnalözü köyünde Bizans kilise kalıntıları Mecitözü ilçesi Avkat (Beyözü), Alaca ilçesi Dutluca köyü, Ortaköy ilçesindeki Asar köyündeki mezarlar ve kaya mezarları Bizans devri eserleri ile doludur.

Roma devri mermer kabartma (Iskilip'te)
Roman period marble embossment (at Iskilip)
Bas-relief en marbre de l'époque romaine (à Iskilip)
Römische Marmorelief (in Iskilip)

Peygamberimizin hadislerindeki büyük ünvana sahip olmak için İstanbul'u zaptetmek üzere İslâm hükümdarları seferler yapmışlardır. Emevi sülâlesinin kurucusu I. Muaviye zamanında İstanbul'u fethetmek için gönderilen orduların komutanları arasında Peygamberimizin yakın arkadaşları ile hizmet adamları da bulunmuşlardır. Savaşlardan geri dönüşlerinde Çorum'da şehit olup kalanlar arasında Kerebi Gazi (Maadi Kerep) Suheyb-i Rumi, Ubeydi Gazi gibi büyükler hakkında kültür bölümünde bilgi verilecektir. (1)

Aynı şekilde 716 yılında Emir Müslüm'e ve Seyyid Battal komutasındaki Emevi orduları ikinci defa Bizans'a yaptıkları seferlerde Çorum ve Amasya yörelerini Bizans'tan almışlar da bu egemenlikleri çok uzun sürmemiştir. Müslüm'e'nin Anadolu'ya yaptığı seferlerde Çorum'un adının değiştirildiği ve Çorum'a Araplarca Yankoniye veya Nikonya denilmeğe başlandığı iddia edilmektedir. (2)

Abbasi İmparatorluğu zamanında (750—1258) Bizans topraklarına akınlar yapan arap orduları Çorum yöresine kadar gelmişler fakat Bizans'ın karşı koyması sonucu sürekli bir egemenlik kuramıyarak Çukurova ve Malatya bölgelerini Avassım adını verdiğimiz sınır Valilikleri haline getirmişlerdir.

Bizans İmparatorluğuna kesin darbeyi vurarak Anadolu'nun esas sahiplerinin malı olması milletinize nasip olmuştur. Bu darbe 1071 Malazgirt meydan savaşıdır. Anadolu kapılarını Türk milletine açarak Anadolu'nun bir kere daha Türklerin yurdu olmasını sağlıyan bu savaşlar Oğuz boyları ve Türkmen beyleri yeni vatanlarına doğru ilerlemeye başladılar. Bu jatiâ ve akınlar Çorum - Amasya - Tokat yöresinde Danişmend oğulları tarafından gerçekleştirildi.

A—Çorum'da Oğuz Boylarının Yerleşmesi ve Türk Egemenliğine Geçiş:

Bu konuda Sultan'-I- Azam (en büyük Sultan) adını verdiğimiz Büyük Selçuk İmparatoru Melikşah'a bağlı olan Türkmen komutanlarından Danişmend Ahmed Gazi'nin Çorum'u Bizans valisinden alarak, Oğuzların Çorum yöresine yerleşmelerini anlatacağız:

Danişmend beyi Ahmet Gazi Amasya'yı aldıktan sonra Çorum'u (Nikonya) almak üzere amcası oğlu Çavlı beyi görevlendirdi. Çavlı bey emir-

lerinden karatekin ve Serkes Ahmet Gazi ile Çorum'a yürüdü. Fakat Çorum tekfuru (Vali) bulunur Nastur'a Kastamonu'dan yardım geldiği için Çavlı bey ve arkadaşları bir başarı gösteremedi. Bunun üzerine Melik Ahmet Gazi (30. 000) kişilik askeri ile Çorum'a geldi. (3) Beraberinde Kumandanlarından İltekin Gazi de bulunmakta idi.

Kastamonu'dan Çorum'a yardım için gelen Bizans kuvvetleri bozguna uğratarak şehir kurtuldu. Melik Ahmet Gazi Vali Nastur'a elçisi Yahya ile şehri teslim etmesi için bir mektup gönderdi. Bu mektupta: (Bana Ahmet Gazi derler. Ben Muhammed ümmetiyim. Ünümü herkes işittmiştir. Eğer kurtulmak isterseniz Allah birdir, Muhammed onun resulüdür dediniz mi ölümünden kurtulursunuz. Yok aksi demerseniz size neler yapacağımı göreceksiniz. Demeyiniz ki askerimiz çoktur. Askerleriniz benim yanımda bir çöp gibidir. Ne kadar koyun sürüsü olsa bin tanesine bir kasap kâfidir. Kalenize pek güvenmeyiniz. Ergeç kapılarınızı açmak zorunda kalacaksınız.) Denilmektedir. Nastur bu teklifi reddetti. Bir haftalık kuşatmadan, kanlı savaşlardan, Türk akıncılarının destan yaratacak nitelikte kahramanca çarpışmaları sonunda (Nikonya) şehri alındı (1071). Melik Ahmet Gazi Alayuntlu boyundan Çorum'u oymağı başı bulunan İlyas beyi Çorum'a vali olarak bırakarak İltekin Gazi ile Osmancık'ı almak üzere Çorum'dan ayrıldı. Çankırı yöresinde Çavlı ve Karatekin'i görevlendirdi. Osmancık alındıktan sonra burasını Alayunt boyundan Osman beye verildi. Osmancık adı bu beyin adından gelmektedir.

Gümüş Hacıköy ve Merzifon yörelerini de alan Danişmend Ahmet Gazi Amasya'ya döndü. Çorum Valisi olan Nastur zalimce hareketinden dolayı idam edildi. Küçük oğlu müslüman oldu.

Bu arada Samsun yöresini Savlı, Çankırı yöresini Çavlı, Kayseri ve Ankara yörelerini de Tursan beyleri Bizans'ın elinden alarak İstanbul kapılarına kadar akınlara başladılar.

Kısa zamanda orta Anadolu'yu Bizans'ın elinden alan Danişmend beyliği Çorum ilini Türk boylarına açarak bugünkü öz yurdumuzun temelini atmağa muvaffak olmuştur.

1071 Malazgirt Meydan Savaşının kazanılmasından sonra Anadolu'nun Türkleşmeye başladığını yukarıda anlatmıştık. Biraz bu konu üzerinde durarak, Çorum ilinde Oğuz Türklerinin yerleşmesini söz açmayı faydalı bulmaktayız.

İl içinde Oğuz boylarının adını taşıyan mahalle köy, dere, tepe, Dağ, Ova ve yer isimleri pek çoktur.

(1) Çorum'un kuzeyindeki tepesi (Melikgazi) adı verilmiş bundandır. Melik yerine melik demektir.

(1) Kızıllı-Akber: Mustafa bin Abdülmelik (Tayyar) Anakök başlanarak Çorum Tarihi kitabında Süleybi Rumi'nin Çorum'da ölmeyip Malazgirt'te öldüğünü ve mezarının Malazgirt'te bulunduğunu Çorum'daki türbenin Malazgirt'te anılacağına ileri sürmektedir. Sahib 28.

(2) Tayyar Anakök Çorum Tarihi sahife 28.

24 tane olan Oğuz boyuna ait adların (1) 22'sinin Çorum'da bulunduğunu söylersek bu iddiamızı ispatlamış oluruz. Şu hale göre akın akın gelerek Anadolu'ya yeni bir Türk yurdu yapmak isteyen Türk boyları Çorum'u da ihmal etmemişler bu ilin her yeyini taşına, toprağını öz Türk vatani haline getirmişlerdir.

Çorum'da Oğuz boylarına ait isimleri taşıyan köyler:

Merkez İlçeye bağlı olanlar: Büğdüz köyü, Büğet köyü, Bayat Köy (Bayat geddiği, bayat mezarı, Bayatlıoğlu, Bayat kırı, Bayat çayı, Bayat su kavşağı) Beydiköy, Becek örenyeri, Alanyuntlu köy, Eymir köy, Eymir çayı, Eymir halife (mahalle), Eymir ırtı, Eymir yeri, Çavundur gölü, Çepni (mahalle) Kargın köy, Kargın pınarı, Kınık köy, Kınıkdelleri köy, Kayıköy, Güreğir köy, (Üzergir) Salur köy, Yavru köy, Yavucuk suyu, Yavucak yaylası, Karakeçili (mahalle).

İlçelerde bulunan Oğuz boyu isimleri: Mecitözü Bayındır köy, Bayat ilçe merkezi, Bayat pınarı (İskilip-köy), Beydili (İskilip-Köy mahallesi) Aşar (Aşar-Kargı köy), Aşar divanı (Alaca bölge), Eymir (İmirli-İskilip-Köy), Eymir çayı (Alaca) Eymir çiftliği (Osmancık), Dodurga Osmancık köy Çetmi (İskilip-Köy) Kargın (Alaca-Köy) Kargın mahallesi (İskilip-Evlik köyü), Kargın mahallesi (İskilip-köy) Kargın (Mecitözü-köy), Kargın yaylası (İskilip-Deveci-Dağ eteği), Kargı (İlçe Merkez), Kargı (Osmancık köy) Kayı (İskilip-köy) Kayı (Mecitözü-köy) Karaevli (Sungurlu-köy) Yazır (Sungurlu-köy) Yıparlı (Alaca-köy), Yeni yapar (Alaca-köy) Eski yapar (Alaca-köy) Ayhan mahallesi (Alaca), Denizhan mahallesi (Alaca), Günhan mahallesi Alaca Tepebayat Makallesi (Bayat) Karakeçili (İskilip-köy) Karalar (Osmancık köy) Karakeçili (Sungurlu-köy), Çobandivan (Mecitözü-köy), Hilallı (Sungurlu-köy) Hırka (Alacaköy).

Çorum'a Türk boylarının Danişmend'ler zamanında yerleşmelerinin buradaki Rum halkı üzerinde büyük etkisi olmuş, Rumlar yeni gelen Türklerle ya boyun eğerek onların bütün sosyal, ekonomik baskılarını kabul etmişler veya bulundukları yurtlarını bırakıp çekilmek zorunda kalmışlardır. Bu suretle Çorum'a yerleşen Oğuz boyları yerleştikleri yerlere kendi boy ve oymaklarının adlarını vererek Rum isimleri ile söylenen köy, kasaba, yer, dere, tepe, dağ vb. adlarını değiştirmişlerdir.

Yukarıda adlarını yazdığımız Oğuz Türklerinden başka daha sonraki yıllarda bilhassa Osmanlı idaresinde Çorum'a türlü sebeplerle diğer Türk boyla-

rı da yerleşmişlerdir. Bunların içinde önemli aşiretler şunlardır. Cerid, Mamalı, Dedesli (Dedeşlü), Salmanlı, Karakeçili, Alamlalı, Cihanbeyli, Kangal Alembeyli ve Bozdoğan aşiretleridir. Bu aşiretler 1688 (H. 1100) yıllarından itibaren Çorum ili içine yerleştirilerek bugün Çorum ilindeki köylerin kurulmasını sağlamışlardır. Bunlar içinde Dedesli (Dedeşlü) aşireti Halep tarafında iken diğer aşiretlerin (Döğerli) baskıları sonucu Anadolu içlerine geçmek zorunda kalmış ve bir kısmı Çorum ili içine girerek Kızılırmak kıyısına yerleşmişler, aşağıda adlarını yazdığımız köyleri kurmuşlardır. Hacı Ahmet Deresi, Ferhatlı, Deniz, Dereköy, Aksoku (Hacıbey) Hasan Değir, Belkavak, İğdeli (Kızılırmak), Kumçelteği, Cender, Yeniköy, Karakeçili, Akveran (Akören) Aşılı Armut, Kılıçdere, Kertime (Babaoglu), Kızaglı, Tutpınar, İnalözü, İnalözü muhaciri köyleridir. Bu köylerin çoğu merkez ilçeye, bir kısmı İskilip ilçesine bağlıdır.

Aynı şekilde İstanbul'da Başbakanlık arşivinde bulunan Temmuz 1521 (H. 927 Şaban) tarihi Çorum'a ait bir defterde (2) li içinde bulunan oymak ve toplulukların adları arasında (Ballu, Salmanlı, Saru Halil, Kara koyunlu, Karakeçili (3), Akçakoyunlu (4), Osmanlı, Çiçeklu, Egerlu adlarına rastlanmaktadır.

1737 (H. 1146) yıllarında Halep yöresinde bulunan Kıbrıs'a gönderilmek istendiği halde kaçmış olan ve sık sık o bölgeler halkını rahatsız eden (Mamalı) aşiretine bağlı bir kısım Türkmen aşiretleri Çorum'a gelerek Alaca ilçesine bağlı Hışır, İbrahim köylerine, Sungurlu ilçesinin Arife Gazili, Ekmekçi ve İncesu köylerine yerleşmişlerdir. Aynı durumda olan Cerid aşiretine bağlı Türkmenlerde Merkez ilçenin Cerid, Oymağaç, Alaca'nın Killik, Gazipaşa ve Tutaş köylerine yerleşmişlerdir.

B—Çorum'un Türk Egemenliği Zamanında Siyasal Yönde Geçirdiği Değişiklikler:

Bu bölüm içerisinde Çorum tarihini bağlı olduğu devletlere göre incelemek istiyoruz. Her ne kadar Çorum ili Milli Kurtuluş Savaşına kadar geçen tarihi dönemlerinde Haçlıların saldırısına uğramış ve Moğolların idaresi ile onun parçalarından Eratna Beyliği toprakları içerisinde bulunmuş ise de Anadolu'da hâkim olan Halk sınıfının Türk milleti olmasından yalnız idare edenlerin başka milliyetten bulunması göz önüne getirilerek ayrı bir bölüm yapmayı uygun görmedik. Devam eden Türk idareleri arasında bu egemenliklere kısaca temas etmekle yetineceğiz.

(2) Çorumlu sayı 30 sahife 23.

(3) Bu adda Çorum merkez ilçede bir mahalle ile merkez ilçeye ve Sungurlu ilçelerine bağlı köyler bulunmaktadır.

(4) Bu adda Mecitözü ve Sungurlu'da köy vardır.

1—Danışmend Beyliği Zamanında Çorum: (1071—1174)

Danışmend Ahmet Gazi tarafından Çorum'un Bizans'tan alınması yukarıda açıklanmıştır. Danışmend Beyliği iki şube olup Çorum bu şubelerden Sivas'a bağlı bulunmaktaydı. Sonradan merkezleri Niksar olmuştur. 1174 yılına kadar bağımsız yaşayan Danışmend Beyliği Anadolu Selçuk Sultanı II. Kılıç Aslan tarafından yıkılarak Ülkisi Anadolu Selçuk Devletine (Konya Selçuklular) katılmıştır.

Danışmendliler zamanında Anadolu'nun büyük bir kısmı Anadolu Selçuk Devleti tarafından Bizans İmparatorluğundan alınmış ve Bizans'ın Avrupa Hristiyan alemini kıskırtması sonunda Haçlı seferleri başlamıştır.

Danışmend Ahmet Gazi ölünce (1084) yerine geçen oğlu Melik Gazi Gümüştekin zamanında Haçlılara karşı başarılı savaşlar yapılmış ve (1100) yılında Haçlı orduları komutanlarından Antakya Prensi Buemon esir alınmıştır. Ayrıca birinci Haçlı ordularının Ankara'ya yürümesi üzerine o zamanki Ankara emiri olan (Fetihhan) Çorum sancağına çekilmek zorunda kaldı. Ankara'ya giren haçlılar İslâm halkına çok zalimce davrandılar. Haçlılar Çorum'a doğru yürümeye başladılar. Çorum halkı aman diledi ise de haçlılar burada da çok zulüm yaptılar.

I. Kılıç Aslan-Fetihhan ve Amasya Valisi Süleyman bey terfikat alarak haçlılarla savaşa tutuştu. Haçlılar Çorum yakınında yenilerek gerekli oç alınmış oldu. (1109) Yenilerek kaçan haçlı orduları, Danışmend beyi Melik Gazi Gümüştekin'in de yardımı ile Ankara'dan çıkarılmışlardır.

Büyük Selçuk Sultanı olmak hevesine kapılan I. Kılıç Aslan'ın Habur ırmağında yenilip kendini ırmağa atarak boğulması sonunda Anadolu'nun en kuvvetli beyliği Danışmendliler olmuşlardır. Melik Mehmet zamanında da Kilikya'daki Ermeni krallığına ve Bizans İmparatoru Jan Komnen'e karşı başarılı savaşlar kazanan Danışmend beyliği sonradan parçalanmış ve II. Kılıç Aslan tarafından yıkılmıştır.

2—Anadolu Selçukluları Zamanında Çorum: (1077)—(1308)

Çorum'un Anadolu Selçuklu Devleti idaresine geçişi I. Kılıç Aslan zamanında olmuştur. Haçlılarla Çorum yakınında savaş yapılırken Çorum valisi olan Obruna'nın Kılıç Aslan'a sığınmış olduğu ve şimdiki kalenin I. Kılıç Aslan tarafından yaptırıldığı sanılmaktadır. Evliya Çelebi (Kılıç Aslan şahın bina kerdesidir.) demektedir. (1)

(1) Evliya Çelebi seyahatnamesi Cilt II. sahife 407

I. Kılıç Aslan ayrıca medreseler (Okulları) açarak bilginlere değer vermiştir.

Çorum'un Kılıç Aslan tarafından alınması Danışmendlerle arasının açılmasına sebep olmuştur. I. Kılıç Aslan'dan sonra Anadolu Selçuklular zamanında Çorum gittikçe gelişmiş (1200) yılına ait bir tutanakta Cami Kebir (Ulu Cami), Pazar Camii, Abdibey Cami, Defterdar Cami, Burhan Kethüda Cami, Nurullah Cami gibi Camilerle (2) Şeyh Eyyüp, Hacı Recep, Kumcalı, Balı, Emir Ahmet, Sağrıca, Kubbeli, Sofulu, Uc ve Ecceülâ mahallelerinin bulunduğu ayrıca Süleyman Ağa kütüphanesi olduğu görülmektedir.

Anadolu Selçukluları Bizans İmparatorluğu ve Anadolu'ya gelen diğer Haçlı orduları ile başarılı savaşlar yaparak Türk egemenliğini devam ettirmişlerdir. II. Gıyaseddin Keyhüsrev zamanında Çorum'un idari bölümlerinden olan Serleşkerlik (Bölge Komutanlığı veya Sancak beyliğine benzeyen) yönetime bağlı olduğunu ve Hatıruddin Zekeriyâ adında bir komutanın bulunduğunu görmekteyiz.

II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in kötü idaresi Anadolu'nun doğusundan gelen Moğol ordularının tehlikesini önleyemedi. Öte yandan Baba İshak adındaki bir dervişin Türkmenler arasında pek çok taraftar toplayarak ayaklanması güçlüğüle bastırıldı. Bu ayaklanmalar Çorum topraklarında da olmuştur. Baba İshak'ın en yakın müridlerinden Baba İlyas Çorum'da bulunan Oğuz beylerinden birisi idi. Geniş bir çevresi vardı. O zamanki Amasya Valisi olan (Berge Han) da Baba İlyas'ın müridlerindendi. Baba İshak'ın öldürülmesinden ve İsyanların bastırılmasından sonra Çorum'da bulunan Baba İlyas Amasya'ya geçerek şeyhliğine devam etmiş, yerine oğlu Aşık paşa adını verdiğimiz aşık Ali sonradan da Ali'nin oğlu Elvan Çelebi şeyhliklerini sürdürmüşlerdir.

Moğol Orduları Komutanı Baycu Noyin ile II. Gıyaseddin Keyhüsrev 1243 yılında Sivas doğusunda Köse Dağ savaşını yaptılar. Selçukluların yenilmesi ve II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in boğdurulması Sivas ile Anadolu'da yeni bir karışıklık başlamıştır. Sivas ile Amasya'nın emirsiz kalması Çorum'da da karışıklıklara sebep olmuştur. Kara Hisar Temürlü'ye sahip olan (Hüsameddin)'in bu karışıklıkta Çorum ve Osmancık'a da hakim olduğu görülmektedir. 1276 yılında Kunduz beyin oğlu Emir Celâleddin Çorum'daki Moğolları yenerek Çorum ve Amasya'yı almıştır. Çorum'daki Kunduzhan mahallesi adının bu beyden geldiği anlaşıyor.

Köse Dağ yenilgisi ile Moğollara bağlı olan Anadolu Selçuk Devleti daha sonraları II. Mesut'un

(2) Camiler hakkında turizm bölümünde gerekli bilgi verildi.

ölmesi ile (1308) İlhanlı devletinin bir ili haline girmiş ve siyasal tarihi sona ermiştir. Çorum ili de bu arada İlhanlılar devleti toprakları içinde bulunmaktaydı.

3—OSMANLILAR İDARESİNİ KADAR:

Çorumun Geçirdiği Siyasal Olaylar:

İlhanlılar Devleti zamanında Anadolu Selçuklu Devletinin yıkılması ile Anadolu'da bir çok irili ufaklı Türk beylikleri kurulduğunu biliyoruz. Bihassa İlhanlılar Anadolu Valisi olan Timurtaş paşa (Demirtaş bey) zamanında İlhanlılar doğu Anadolu'nun ve orta Anadolu'nun bir kısmına sahip bulunuyorlardı. Demirtaş'ın Mısır'a kaçması ile Ertana Beyliği kuruldu. Başşehirleri Sivas idi. Çorum bu bölgeye bağlı idi. Ertana beyin aslı Oğuz Türklerindendir. Adaletli iş gördüğünden ve çok dürüst olduğundan halk arasında (Köse peygamber) adıyla anılmaktadır. Çorum da bu zamanda Amasya'da oturan Aşık paşazade Muhlis Paşa idaresinde bulunmuş Elvan Çelebi Türbesi yaptırılmıştır.

Ertana Bey'in ölümünden sonra (1352) yerine oğulları geçti. Halk bunları tanımadığı için Ertana beyin torunu yedi yaşındaki Mehmet beyliğe getirilerek Kadı Burhanettin buna vasi oldu. Bir süre sonra Kadı Burhanettin Mehmet'i tanıyarak kendisini hükümdar ilân etti (1381). Ertana beyliğinin kuvvetli komutanlarından olan Şadgeldi Paşayı yenerek Çorum'u, Karatatar oğullarından Kırşehir'i alarak ülkesini Sivas, Tokat, Amasya, Çorum ve Osmancık'a kadar genişletti. Karamanoğlu Alâeddin beyin kıskırtması ile, Kastamonu emiri ile Kadı Burhanettin Osmanlılara karşı üçlü anlaşma yaptılar.

Anadolu'da Türk birliğini kurmak isteğiyle hareket eden Yıldırım Beyazıt önce Kastamonu emiri Süleyman'ı yenerek Kadı Burhaneddin'den Osmancık'ın teslimini istedi. Şimdiki Kırkdilim yeresinde yapılan savaş Kadı Burhanettin kazandı (1). Yıldırım'ın büyük oğlu Ertuğrul bu savaşta şehit oldu (1392).

Bir süre sonra Yıldırım Beyazıt ve kendisine taraftar diğer beyliklerin yardımları ile Çorum-Iskiliip-Osmancık Osmanlılara geçti. Yıldırım Kadı Burhaneddin'i Sivas'a çekilmek zorunda bırakmış Amasya'yı da alarak, şehzade Çelebi Mehmet'i vali tayin etmiş, kendisi Bursa'ya dönmüştür. Bu arada Kadı Burhaneddin de Akkoyunlu emiri Karayörük tarafından öldürülmüştür (1398).

Yıldırım ikinci yaptığı bir seferle Sivas'ı ve bu yöredeki şehirleri Akkoyunlu emirinden alarak oğlu şehzade Süleyman'ı Vali olarak atadı.

4—Osmanlılar Zamanında Çorum:

Çorum, Osmanlı İmparatorluğuna Yıldırım Beyazıt zamanında geçmiştir.

Ankara meydan savaşında (1402) yenilen Yıldırım Beyazıt kurmuş olduğu birliğini koruyamamış ve ülkesi parçalanarak eski Anadolu beylikleri meydana çıkmıştır. Kısım de olsa Timur himayesinde Amasya'da egemenliğini sürüten Çelebi Sultan Mehmet zamanında Çorum, gene Osmanlı yönetiminde kalmış sayılabilir. Bu sebeple Çorum bugünkü Cumhuriyet idaresine kadar hep Osmanlı yönetimi altında bulunmuş demektir.

Çelebi Sultan Mehmet Çorum'da subaşılık (Komutanlık) kurduğu gibi, sık sık Çorum'u rahatsız eden Köpekçioğlu Süllü ve kardeşi Hüseyin'i öldürmüştür. Ayrıca Babaiye tarikatı taraftarları ile uğraşmıştır.

Osmanlı birliğini sağlayan Çelebi Mehmet (1413) oğlu II. Murat'ı Amasya'ya vali yapmıştır. Bu zamanda Amasya'ya, Tokat-Sivas-Diğer Karahisar, Canik (Samsun) ve Çorum sancakları bağlı idi. II. Murat'ın Amasya'da şehzade iken lalası Bıçeroğlu Hamza beyin Çorum'a çok faydalı olmuş, şehrin güzelleşmesine hizmet etmiştir.

Çelebi Sultan Mehmet'ten Osmanlı Türk idaresinin yıkılışına kadar Çorum tarihinin ana hatlarını yazmak için elimizdeki belgeler yeterli olmadığı gibi bu yiliğin da dar kapsamı dışına çıkmaktadır. Yalnız şurasını hatırlatalım ki, Çorum, Osmanlı Türk Padişahlarının çoğunun şehzadeliklerinin Amasya'da geçmiş olmasından az da olsa ilgi görmüş, idari ve mali yönlerden yardım görek, yetistirdiği bazı bilgin ve evliyalara sebebiyle onların ve hatıralarını sonsuzlaştırmak isteyenlerin ilgilendirmeleri ile bir kısım medeniyet eserleri ile süslenmiştir. Fakat ne yazık ki meydana gelen pek çok depremler bu eserlerin çoğunun harabolasına yol açmıştır. XVI. yüzyıldan itibaren ise Çorum eşkiyalar yatağı olarak adeta ün salmış, İmparatorluğun o zamanlarda gütmüş olduğu yanlış siyaset sebebiyle sünni ve alevi çarpmalarına sebep olmuş. Karayazıcı gibi celâllilerin at oynattığı bir yer haline girmişti. İmparatorluğun son zamanlarında Çorum sürgün yatağı olarak âdeta ün salmıştı. Geçirmiş olduğu idari yönetimi (İdari bölümünde) açıkladığımız için ayrıca bu konuda bilgi veremeyeceğiz.

C—Millî Kurtuluş Savaşı'nda Çorum:

Millî Kurtuluşumuz için büyük Atatürk'ün Samsun'a çıkışından (19 Mayıs 1919), Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşuna kadar Çorum halkı her türlü maddi ve manevi yardımı yapmış kendi hissesine

(1) Bizzoni-Rozon: Erdşir Entarabulı Şif. 404-405

düşen görevleri fazlasıyla yerine getirmiştir. Fakat ne yazık ki memleketin kara bulutlarla kapalı olduğu bu sıkıntılı günlerde eski düzeni kendi kişisel yararları için devam ettirmek niyetiyle hareket eden ileriye görmeyen birtakım idareciler ve bu fikri benimseyen bazı menfaat düşkünlüğü ortaya çıkararak tüm Çorumluları lekelemekten geri kalmamışlardır. Ve bu yüzden Büyük Atatürk'ün Nutuk (Söylev) eserinde «Çorum'un tertibatı hainanesi» (1) sözleri ile bütün Çorum halkı kötülenmekten kurtulamamıştır. Hâlâ canlı tanıkların verdiği bilgiler ve bu konuda yazılı eserlerden aldığımız fikirleri açıklamaya çalışırken olayların Büyük Gazi'ye yanlış aksettirilmiş olmasından bu suçlama ile Çorum'luların ne kadar müteessir ve üzgün olduklarını görmeye çalışacağız. Ve zaten Atatürk tarafından Nutuk eseri C. H. P. Kurultayında okunduktan sonra (1927) böyle bir suçlamadan her Çorum'lu gibi üzgün olan o zamanki milletvekilimiz merhum İsmet Eker iki defa Büyük Ata'yı ziyaret ederken bu konu üzerinde konuşmuş Atatürk de, bu meselelerin Çorum'daki bir iki idarecinin Millî Kurtuluş hareketine aykırı olduğunu, tüm halkın bu suçlama ile hiç bir zaman ilgili olmadığını belirtmişlerdir.

Bu konuda üzüntü veren asıl nokta; Cumhuriyetin Kuruluşundan beş yıl sonra Millî kurtuluşumuzun nasıl gerçekleştiğini bütün dünyaya ilân eden bu eser hazırlanırken o zamanki Çorum'u temsil edenlerin veya Çorum'lu büyüklerin daha önceden bir tedbir alarak tüm Çorum'luları kötü zan altında bulundurmaktan kurtarmış olmalarıdır. Büyük Atatürk'ün emirleri ile (Nutuk)u hazırlayan ilgililer uyarılmış olsalar idi böyle kötü bir damga hiç bir zaman bulunmayacaktı. Üzülerek söyleyelim ki bu meselede kabahat gene Çorum'lu ileri gelen o zamanki büyüklerdedir. Yazımızın başında da belirttiğimiz gibi Çorum halkı millî kurtuluş çalışmalarına kendi gücü ve kudreti nisbetinde her türlü yardımı yapmaktan geri kalmamıştır. Dış düşmanlar için millî Hükümet tarafından istenen bütün fedakârlıkları yaptığı gibi bölgede çıkan ve sonuçları bakımından çok tehlikeli bir nitelik taşıyan Çapanoğulları isyanına karşı durmak suretiyle en büyük hizmeti yapmıştır. Bu konuda ilerde gene söz açacağız.

Çorum'da Millî Kurtuluş hareketini üç bölüm halinde incelemeyi olayların oluşuna göre daha faydalı görmekteyiz.

1—19 Mayıs 1919'dan önce Çorum

2—T. B. M. M. nin açılışına kadar Çorum'da cereyan eden olaylar

(1) Nutuk: cilt 1 sahife: 178 söylev cilt 1 sahife 122

3—Cumhuriyetin ilânına kadar Çorum'da geçen olaylar.

1—19 MAYIS 1919'DAN ÖNCE ÇORUM;

Çökmeğe olan Osmanlı-Türk İmparatorluğunu kurtarmak, istibdat idaresini yıkarak meşrutî idareyi ön görmek için kurulmuş olan (Vatan ve Hürriyet) Cemiyetinin sonradan daha geniş bir anlamı kapsayarak (İttihad ve Terakki) partisi adını aldığı buna karşı bir kısım hilâfet taraftarı olanların (Hürriyet ve itilâf) partisi adını alan bir parti kurdıklarını biliyoruz. (İttihad ve Terakki) partisinin kökü olan (Vatan ve Hürriyet) Cemiyetinin kurulmasında Çorum'lu Doktor Mustafa Cantekin'in büyük rolü olmuştur. Atatürk tarafından ilk defa Şam'da kurulan bu cemiyet doktor Mustafa Cantekin'in evinde kararlaştırılmıştır. (Evrensel ve tarihi işin, 1908 inkılabının esasını Şam'da doktor Mustafa'nın evinde aramak lâzım gelir.) (2)

Çorum'a büyük hizmetleri yanında bu faaliyetinden dolayı doktor Mustafa Cantekin'i rahmetle ve saygı ile anmayı borç bilmekteyiz.

Çorum'da İttihad ve Terakki partisi kesin olarak bilinmemekle beraber ikinci meşrutiyet sırasında (1908) yılında kurulmuştur. Bu partinin kurulmasında İdadi (Lise) Edebiyat ve Fransızca öğretmeni Münüf Kemal ile o zaman Çorum'da görevli bulunan Yüzbaşı Selâhaddin öncülük etmişlerdir. Partinin ileri gelenleri şunlardır. İsmet (Eker), Mehmet Galip (Kürkçü), Gökeşme oğlu Mehmet, Süleyman (Köstekçi), Madanoğlu Hacı Salim Ağa, Çöplü oğlu Mustafa, Velipaşa oğlu Şevket, Tütüncü oğlu Mehmet ve Hacı Abdurrahman oğlu Tahsin'dir. Bu cemiyetin yönetim yeri şimdiki Postahanenin bulunduğu evde idi. Zengin ve sözü geçen en kuvvetli üyesi Madanoğlu Hacı Salim ağa idi.

Bunlar daha çok önemli meseleleri Gökeşme oğlu Mehmet ile Kürkçü oğlu Mehmet Galip'in odalarında toplanarak konuşup karara bağlarlardı. Tahsin efendi ise kuvvetli bir yazar olup, meclisin idare başkâtibi idi.

Çorum'da (Hürriyet ve İtilâf) partisinden olanlar içinde tesbit edebildiklerimiz şunlardır: Kadife oğlu Abbas, Kürt Hacı Mustafa, Avukat Sabit, Avukat Kâmil, Alaybeyi oğlu Hacı Sait Ağa, Tütek oğlu Hacı bey, Hacı Abdurrahman oğlu Salim Ağa, Kavukçu oğlu Lâtif Ağa, Battal oğlu Enver Ağa ile bu partinin iştirakî olan Hayran oğlu İsmail Ağadır. (3)

Birinci Dünya Savaşı yenilgisine kadar İttihad ve Terakki taraftarları duruma hakim olmuşlardır. Bu sebeple Çorum'da 1908 ikinci Meşrutiyetinden

(2) Belleten: Sayı: 2 sahife 298

(3) Mahir Tümer den alınmıştır.

Tarihi bir hatıra: Refet Paşa'nın Çorum'a gelişi. (18 Ağustos 1920)
Ortada oturan Refet Paşa, arkasında Osman Küstekçi, sağ başta Rifat Kavukçu, soldan ikinci Behcet Eyüboğlu, soldan üçüncü Cemal Çorbacı.

A historical memory: The arrival of Refet Pasha to Çorum (18 Aug. 1920)

Un souvenir historique: L'arrivée de Refet Paşa à Çorum (18 Août 1920)

Eine geschichtliche Dokumentation Ankunft des Refet Paschas in Çorum (am 18 August. 1920)

sonra Osmanlı millet meclisine Münür (Münür Çağıl-İskilip) ile Ali Osman bey (İstinaf Mahkemesi Başkanı) bu parti tarafından seçilip gönderilmişlerdir. İkinci dönemde ise 1913 (Rumi 1329) gene Münür Çağıl ile İsmet (Eker) seçilmişlerdir.

Savaşın sonra meydana gelen genel karışıklık Çorum'da da görülmüş, Hürriyet ve İtilâfçılar gene Avukat Kâmil, avukat Sabit öncülüğünde faaliyete geçmişlerdir. Bu zamanda İttihad ve Terakki partisi dağılmıştır.

Savaşın sonunda memleket içindeki karışıklıklardan yararlanmak isteyen azınlıklar İstanbul'da merkezi olan (Sulh Selâmet Cemiyeti) adı ile bir cemiyet kurarak zararlı çalışmalarına başlamışlardır. Bu cemiyetin bir şubesi de Çorum'daki Rumlar tarafından kurulduğu gibi bunlar Rum Pontus Cemiyeti ile de ilişki kurmağa çalışmışlardır. Çorum'daki bu cemiyetin başkanı Lazarakı'dır. Bu cemiyetin içinde esefle söyleyelim ki üç Çorum'lu (Mahkeme kâtibi Karacaköylü oğlu ömer, Vergi memurluğundan emekli Ali Rıza ile Yavruturna mahallesinden ismini tesbit edemediğimiz Türk bulunmaktaydı.)

Bunlar ve Cemiyeti kuran Rumlar sonradan Amasya Askeri Mahkemesince idam edilerek cezalarını bulmuşlardır.

2—19 MAYIS 1919'DAN 23 NİSAN 1920'YE KADAR GEÇEN OLAYLAR:

Büyük Atatürk'ün Samsun'a çıktığı zaman memlekette görülen kötü hava Çorum'da da esmektedir. Kimin ne yapacağı belli değildir. Açlık ve sefalet yanında bir siyasi huzursuzluk, kişisel yararlanmalar, eşkiyalar kol gezmekte birtakım tarikat mensubu olduğunu iddia eden softa bozuntusu şeyhler ve din simsarları boş buldukları Çorum meydanında at oynatmakta idiler. Çoğunluğu teşkil eden cahil ve bilgisiz halk ise bu kapkara hava içersinde hangi yönden ışıq bekliyeceğini bilemez bir halde şaşkınlık içinde idi. İlin ileri gelenleri bir elin parmakları sayılabilecek kadar az olan uyanık kişileri bu karanlık bulutların ötesinde Samsun, Havza ve Amasya'ya doğru seyreden ışığın neler yapmak istediğini az çok anlamışlar fısıltı halinde kulaktan kulağa gelen haberleri değerlendirmeye çalışıyorlardı.

Birinci Dünya Savaşı sırasında Çorum'da bulunan yedek subaylar (İhtiyat Zabıtları Cemiyeti)

adı ile bir dernek kurmuşlardır. Bu subayların dernek yönetim yeri Velipaşa oteli üst katındaki odalardan birisi idi. İkinci sınıf (İhtiyat zabıtları) adını alan bu subaylar şunlardır: Osman Köstekçi, Hamdi Kürkçü, Sadık Çorbacı, Mustafa Köksal, Cemal Çorbacı, Mahir Tümer, Osman Biberoglu, Tozlu-burunlu Ahmet, Rifat Kavukcu, Behçet Eyyüpoğlu, Damat Şükrü, Haboglu Mehmet, Nuri Uygur, Hacı Lort (Çetenogullarından), Dirgen Şükrü, Abdullah Derendeli, Ziya Babaoğlu, Sabit Müddelip, Kürt Hafızın Tahsin, Nuri Güçlü, Lütfi Bilâl, Çamlıcalı İsmail, İsmail Bozdoğan, Kemal Karafaki.

Bu zamanda Çorum Ankara'ya bağlı bir sancaktır. Bu sancağa Osmaniç, İskilip, Sungurlu, Mecit-özü ilçeleri bağlı olup, Alaca Bucak merkezidir. Ankara valisi olan Muhittin paşa saltanat tarafılsı olan Çorum valisi Samih Fethi (1) ile işbirliği halinde Milli Kurtuluş hareketine cephe almış bulunmaktaydı. (Çorum ve Kastamonu haddizatında milli davaya muhalif merkezler değildi. İstanbul hükümeti buralara kendisine sadık kalmış vali, Mutasarrıf ve bir alay kumandanı (2) ile hakim olmaya çalışıyordu.) (3) Atatürk Havza'da iken 20 nci Kolordu komutanı olan ve Ankara'da bulunan Milli Kurtuluş savaşının en kuvvetli elemanlarından olan general Ali Fuat Cebesoy'la görüşmek üzere Havza'ya davet etti. Ve gelirken kimliğini saklamasını uygun gördüğünü bildirdi (4).

12. Haziran, 1919 tarihinde Tosya-Osmaniç-Merzifon yolu ile Havza'ya gitmek üzere yola çıkan general Ali Fuat Cebesoy Ankara'dan hareketlerinin ikinci günü yol rotalarını değiştirerek Sungurlu-Çorum-Merzifon yolunu uygun görerek (5) 16-17 Haziran günü Çorum'a gelmiş ve Müezzinoğullarının evinde misafir olmuştur (6).

Çorum'da bir gece misafir kalan Gnl. Ali Fuat Cebesoy o gece memleketin ileri gelenlerinden bir kaçını misafir kaldığı eve davet ederek yurdun içinde bulunduğu tehlikelere işaret eder ve Ankara valisi Muhittin paşa ile Çorum mutasarrıfının tutumunu beğenmediğini bildirir.

General Ali Fuat Cebesoy'un Çorum'a geldiği gece onu peşinden takip ederek Çorum'a gelen ve

(1) Samih Fethi (M. Turgut Temel) Sivas hararı yönetiminde Çorum'u tekelleyen askerler ve tacirler arasında bir takım bir kişidir.
(2) O sancağı harbiye nazırı Süleyman Şefik paşanın kızıdır. Kastamonu 38 nci alay komutanı Mustafa bey.
(3) Milli Mücadele Hattıraları: General Ali Fuat Cebesoy sahife: 192.
(4) Milli Mücadele Hattıraları: General Ali Fuat Cebesoy sahife: 68.
(5) Aynı eser sahife: 70.
(6) Çorum'da Osman Kızılcı'nın verdiği bilgiye göre Gnl. Ali Fuat Cebesoy'un Keskin'de iken Davut oğlu ile görüşüp ve Şevket'in Çorum'a hareket yapmaları için kayıtlarını haber gönderdiği söylenmektedir.

Mevlevi şeyhi Hüsamettin evinde misafir kalan (7) Ankara valisi Muhittin paşanın mutasarrıf Samih Fethi ile görüşerek Ali Fuat Cebesoy'u yakalayarak İstanbul'a göndermek için tertiplere giriştiği ve bu işi de sonuçsuz bıraktıkları hakkındaki Osman Köstekçi tarafından verilen bilgi başka kaynaklarla kesinleşmediği için bu hususu ihtiyatla kabul ediyoruz. Gerçi General Ali Fuat Cebesoy (Milli Mücadele Hattıraları) eserinde Vali Muhittin paşanın teddisini adım adım izlemekte olduğunu bildirmekte ise de Çorum'a gelişinde kendisi için iddia edilen böyle bir tertipten hiç söz etmemektedir.

General Ali Fuat Cebesoy Amasya'da Atatürk ile görüşüp Milli Kurtuluş hareketinin en önemli belgesi olan (Amasya Bildirisi)'ni imzaldıktan sonra Çorum-Yozgat yolu ile 26 Haziran 1919'da Ankara'ya dönmüştür (8).

Atatürk'ün Erzurum Kongresini yaptıktan (2) Temmuz 1919) sonra Sivas Kongresini yapmak üzere Sivas'a geldiği sıralarda Çorum'da bulunan mutasarrıf Samih Fethi birtakım engellemelere başvurmak istemişse de başarı gösterememiş, Çorum'u temsil etmek üzere Mehmet Tevfik efendi ile Zile Çorum idadisi (Lise) eski fransızca öğretmeni Dursun bey Sivas'a Kongreye katılmak üzere göndermişlerdir. Bu iki temsilcimiz olan Dursun bey hakkında yeterli bilgi elde edemediğimiz için üzgünüz.

Mehmet Tevfik Efendi: (M. Tevfik Ergün 1880—1961) 1880 (R. 1296) yılında Malatya'nın Yeşilyurt (Çımdık) ilçesinde Molla Kasım mahallesinde doğmuştur. Babası'nın adı Mustafa'dır. Altı yaşında Malatya mahalle mektebine girmiş, Gaziantep'te dini bilimler (Fıkıh-Feraiz) öğrenimini yapıp Konya'ya oradan Kayseri'ye gelerek medrese öğrenimini yapmıştır. Sağlık sebebi ile Çorum'a gelen M. Tevfik, Kürt Hacı Mustafa efendilerle ıcazet (yetki belgesi) almıştır (1906). 1909 yılında Mecidiye mektebi (İstiklâl İlkokulu) öğretmenisi olmuş, Bucak müdürü vekilliği yaptıktan sonra tekrar Reşadiye mektebi müdürlüğüne geçmiştir. Yeddi subay adayları talimgâhına sevk edilerek 1915'te Kıt'aya gönderilmiştir. Çanakkale savaşına katılan M. Tevfik, sonradan Sina cephesine gönderilmiş ve teğmenliğe yükselmiştir. Birinci Dünya Savaşında gösterdiği yararlıklar sebebiyle madalya ile taltif edilmiş, savaşın sonunda terhis edilerek 1919'da Çorum'a dönmüştür.

(7) Muhittin Paşa Mevlânâ soyundan olduğu için Çorum'a gelirken bu sancağın efendisinin evinde misafir kalmış olması, Hüsamettin efendinin saltanat tarafı olduğu kanununa varmakla beraber, bu kişilerin hiçbir bir ilişkisi olmamıştır.
(8) Milli Mücadele Hattıraları: General Ali Fuat Cebesoy sahife: 77.

Sivas Kongresine Çorum temsilcisi olarak (2) giden M. Tevfik Reşadiye ilkokulu öğretmenliği, 1921 yılında Alaca Müftüsü olmuştur. 1929 yılına kadar bu görevde kalan M. Tevfik bundan sonra Çorum müftülüğüne atanarak ölümünden (10 Haziran 1961) birkaç ay önce emekliye ayrılmıştır. Hizmet süresi 51 yıla ulaşmıştır (2). Milli Kurtuluş hareketinin Çorum'da en önemli destekleyicilerinden olan bu değerli müftüyü rahmet ve saygı ile anmayı bir borç biliriz.

Sivas Kongresini engelleme hareketine giren Ankara Valisi Muhittin paşa önce Hacı Bektaş'a giderek Çelebi ve babalardan yardım istemiş ve bir sonuç alamadığı için Çorum'a gelmiş Vali Samih Fethi ve Kastamonu'daki 58. alay komutanı Mustafa bey ile işbirliği yapmak üzere çalışmalara başlamışsa da başarı gösteremiyerek General Ali Fuat Cebesoy'un Ankara'daki arkadaşları Mehmet bey ile Ömer bey Halis bey'in hazırladıkları bir plan gereğince Hamidli (Keskin ilçesi köyü) Rıza bey tarafından Sungurlu-Çorum arasında tutuklanarak 19 Eylül 1919'da Sivas'a gönderilmiştir. Muhittin paşanın tutuklandığını öğrenen kamuoyunda Çorum'un Sivas Kongresine karşı olumsuz tutumu olduğu kanısını uyandıran ve lekeleyen mutasarrıf Samih Fethi de makamını terk ederek Sivas'a gitmiştir (3).

Sivas Kongresinde adı değiştirilmiş bulunan (Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetine) paralel olarak Çorum'da da Velipaşaoglu Şevket bey yönetiminde bir (Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti) kurulmuştur.

Sivas Kongresinden sonra saltanat hükümeti ile yapılan Amasya görüşmesinde (20—22 Ekim 1919) Meclisin İstanbul'da açılması kararlaştırıldı. Çorum'u bu son Osmanlı Meclisinde İsmet Eker ile Münür Çağal (İskilip) temsil etmişler, İstanbul'un işgali ve Meclisi Mebusanın dağıtılmasına kadar görevlerine devam etmişlerdir (4).

Atatürk bu sıra İstanbul'daki son Osmanlı meclisinin almış olduğu kararları yakından izlemek düşüncesiyle 27 Aralık 1919'da Ankaraya geldi. İstanbul'un işgali (16 Mart 1920) üzerine İstanbul-

(1) M. Tevfik Ergün'a Kongre üyesi olarak verilen belgede isimler şunlardır: Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Sivas Kongresinin açılmasına meclis Hürriyetname: İsmet Tevfik Bey Temsil ettiği mahall: Çorum Mutasarrıf kongrede iken vücut emreyle atılmıştır.
(2) Bu bilgi oğlu Süphî Ergün'dan derlenmiştir.
(3) Milli Mücadele Hattıraları: General Ali Fuat Cebesoy sahife: 193.
(4) Kuvai-i Milliye: Hakan İzzettin Dinamo Cilt IV sahife: 222-23-24. Oyle söyleniyor ki Mutasarrıfın tutumundan dolayı Büyük Otak Çorum'ı buldıkları bu sebeple suçlamaya bulunmamaktadır.
(5) Bektaş Kültür Bülteni İsmet Eker.

dan kaçan milletvekilleri ile Anadolu'dan seçilenler Ankara'da T. B. M. M. ni 23 Nisan 1920'de kurdular.

Aşağıda Çorum'da cereyan edecek bir olay münasebetiyle bu konuda biraz durmayı faydalı bulmaktayız. İstanbul'un işgali ve Osmanlı Meclisinin dağıtılması üzerine Ankara'da olayları yakından izleyen Atatürk (İlçere, Başmısır Sancaklara ve Kolordu komutanlarına) gönderdiği 12 maddelik genelgenin birinci maddesinde (Ankara'da olağanüstü yetkili bir meclis, ulusun işlerini yürütmek ve denetlemek üzere toplanacaktır.) Dördüncü maddesinde ise (Her Sancaktan beş üye seçilecektir.) denilmektedir ve seçimlerin 15 gün içinde sonuçlanması bildirilmektedir (5).

Memleketin en kritik zamanına rastlayan bu günlerde Çorum'da Milli Kurtuluş hareketine karşı iki serisinin ön ayak olduğu, bir isyan hazırlığına şahit olmaktadır. Bu olaylara sebep olan iki kişi Doktor Atıf ve Kadife oğlu Abbas'tır. Gerçi bu iki kişi sonucu itibarıyla teebbüslerinde hiç bir başarı gösteremiyerek Çorum'dan İstanbul'a kaçmışlar, Milli Kurtuluş zaferinden sonra da Yunanistan'a kaçarak düşman topraklarında gebermişlerdir. Fakat ne var ki sonucu gene Milli harekete karşı olduğu için bu iki sergüzestçi Çorum'u lekelemekten geri kalmamışlardır. (Meğer Çorum'da hükümet doktoru Atıf ile Abbas bey adında bir şahıs birleşerek Suheyb-Rumi tekkesinden sancak kaldırmışlar ve halkı bu sancağın etrafında toplayarak Kuvayı Milliye aleyhinde bir kıyam vukua getirmeğe çalışıyorlarmış) (6).

Büyük Atatürk bu sırada Çorum'a mutasarrıf vekili olarak gönderdiği Cemal Bardakçı'ya görüşmeleri sırasında şu direktifi veriyor: (Çorum'a varınca, Atıf Abbas denen bu adamları tevkif edeceksiniz. Sonra da mutasarrıflık dahilinde maksat ve hedeflerinize aykırı hal ve hareket vukuına mani olacaksınız.) (7).

Şimdi biz bu olay üzerinde elde ettiğimiz (ta-nıkların verdikleri) bilgileri dayanarak sayın okurları bir parça aydınlatmak istiyoruz.

Doktor Atıf Kimdir?

Ash Arnavut olan bu adam Tıbbiyede okurken işlediği siyasi suçtan dolayı sürgün edilmiş, 1908 meşrutiyetinden sonra affedilerek öğrenimini tamamlamış, Çorum Hükümet doktorluğuna atanmıştır. Görevi sırasında verdiği bir adli rapor ile ilgili olarak açığa çıkarılmıştır. Bu sırada Ankara'da açılacak olan ilk T. B. M. Meclisine Çorum'dan seçilen beş kişi arasında Çorum milletvekili oluyor.

(1) Sivas: Atatürk Cilt I, sahife: 288-289.
(2) Anadolu İzzettin: Cemal Bardakçı sahife: 11.
(3) Anadolu İzzettin: Cemal Bardakçı sahife: 11-12.

Fakat bir süre sonra milli kurtuluş hareketinin destekleyicisi olması gerekirken Ankara'ya çektiği bir telgrafta (kanaati siyasiyeme uygun bulmadığım Çorum mebusluğundan istifa ediyorum) diyerek asıl rengini ve saltanat tarafısa olduğunu belirterek kendi kötü emellerine yakın bulduğu, aslında kişisel bir niteliği olmayan Birinci Dünya Savaşında halkı soyan, karışıklıklardan yararlanan Kadife oğlu Abbas ile işbirliği yaparak çalışmaya başlıyor. (1) Olayın cereyanını sayın Mahir Tümer'den dinleyelim:

«Mutasarrıf Samih Fethi Sivas'a gitmek zorunda kaldı. Mutasarrıf vekili defterdar Sabri beydi. Bu korkak ve aciz bir adam. Doktor Atıf ve Abbas Çorum'da hükümeti değiştirip saltanata bağlı kaldıklarını belirtmek için gizli gizli çalışmaya başladılar. Kadife oğlu Abbas'ın ailesi Çerkezdir. (2) Bu iki sergüzeştçi Abdalodu köyüne giderek o bölgenin sözü geçen adamına aynı zamanda kayın pederi olan Arkas efendiye misafir iniyorlar. Arkas efendi'ye ve civar köylerin ileri gelenlerine (Orta-köylü Cuma, Abdalodu'lu Salman vs.) kötü emellerini aşılarak 4000 kişilik bir kuvvet toplamak için hazırlıklara başlıyorlar. Kimisi atlı, kimisi yaya olan, bir kısmı mavzerli, avtüfekli, tabancalı, kamalı ve baltalı bir kuvvet hazırlıkları başlıyor. Arkas efendi bu sıra sergüzeştçilere (bizim bir çocuğumuz var. Böyle bir teşebbüs varsa niçin o gelmedi) diye soruyor, onlar da; (Mahir kasabadaki tertibatla uğraşıyor, onun için gelmedi) diye cevap veriyorlarsa da Arkas efendi bundan işkillenerek o gece yarısı kimseden habersiz bizim azadlı kölelerimizden olup o köyde oturan Musa Çavuşu bana haber salmak üzere gönderiyor. Gece yarısı saat 2—3 sıralarında uşağımız Talip kapıyı açıyor. Musa Çavuş beni soruyor. Pencerenin vurulması üzerine dışarı çıktım. Musa Çavuş az giyin de gel dedi. Şimdiki ofisin bulunduğu kasnaklı tarlasına kadar giderek bir telefon direği dibine odurduk. Musa Çavuş köyde ve civar köylerde olan biteni anlattı. Atıf ile Abbas'ın hükümeti basacaklarını, Cezaevini boşaltacaklarını, İstanbul'daki hükümete bağlı kalacaklarını bildirdi. Ve (siz de bu işleri burada ayarlıyormuşsunuz. Beni Hoca Arkas efendi gönderdi. Bu işler hakkında ne diyorsun gelelim mi, gelmiyelim mi? diye soruyor) dedi. Musa Çavuş'a (iki serserinin

(1) Dr. Pertev Kalesioğlu, Merkez İktisadın Mahirliğinden emekli öğretmen Mahir Tümer, Osman Kınacı'da Behet Eyyupoglu'ndan alınan bilgiler.

(2) Çorum Nüfus Mutasarrıfından alınan bilgiye göre Kadife oğlu Abbas'ın Babası Hacı Mehmet anas. Hatice'dir. İki oğlu (Hasibe-Bakiye) ile oğlu üç kişi vardır. Bakiye (Bekir) hanımı Çerkezdir. Aslı Amasya'dır. Abdalodu köyünde Arkas efendinin üvey karısıdır.

peşine düşerek ne cesaretle böyle bir teşebbüs yaparsunuz, isterseniz on bin kişi ile geliniz kışla adar ve top tüfekle dolu. Hepiniz beş dakikada mahvolsunuz. Ne ayp şey, bu millet öldü mü? Çorum'da hükümeti devriler, bütün Türkiye'de doğan millî cereyana mani mi olacaksınız. Hoca'ya selam söyleyin sakın böyle oyunlara alet olmayıp iki serserinin peşine düşmesin) dedim. Musa Çavuş atına atlayıp köye yollandı. Ortalık ışıırken köye giren ve her şeyi anlatan Musa Çavuş'un söylediklerini dinleyen Hoca her tarafa gizlice haber göndererek bu iki serserinin peşine düşülmemesini duyuruyor. Her tarafa bir fiskos başlaması, istenen kuvvetlerin toplanmamasından şüphelenen düşen iki sergüzeştçi bu yelin nereden estiğini araştırmaya başlıyorlar. Köylülerden birisi Musa Çavuş'un erken saatlerde atı ile köye girdiğini söyleyince Abbas bu işin tarafından sabote edildiğini bildiriyor. Köylüleri ne kadar tahrik etseler de bir şey elde edemeyeceklerini anlayanlar sessizce ayrılmakta fayda görüyorlar ve Çorum'a elleri boş olarak dönüyorlar.»

«Bu olaydan iki gün sonra yaptırmakta olduğum eve gitmek üzere çarşıdan geçiyordum. Şimdiki Hürriyet meydanı olan yerde Şücaeddin zadelere taş mağazası altı kahve idi. Kahvenin önünde doktor Atıf yalnız nargile içiyordu. Beni görünce çok sinirli bir şekilde (Mahir, yaptığını beğendin mi? pişim aşı soğuk su katıyorsun) dedi. Ben de aynı ses tonu ile (Doktor, sen benim bu memleketin çocuğu olduğumu bilmiyorsun musun, benim Çorum'lu olduğumdan haberi yok mu? Ben yabancı değilim (sen Anavutsun demek istedim) Burada doğdum, burada büyüdüm, burada memleketimin zararına çalışanlara engel olmak için canımı vermeğe hazırım) dedim ve (sen ne konuşuyorsun senin belindeki tabanca kurşun atıyor da, benimki pamuk mu atıyor) diye ekliyerek elimi belime götürdüm ve (senin hiç bir tasavvurun bu memlekette vücut bulmaz) diye söyleyip yoluma devam ettim. Çevirmek istediği dolaplarından haberdar olduğum ve bekir olduğum için hiç kimseden korkum yoktu. Tabancam da dolu idi. Ufak bir karşılığında kurşunların hepsini boşaltacaktım. İnşaatta durmadım. Göpür hamamı arasından şimdiki Ziraat Bankası bulunan yere geldiğimde Alaybeyoğlu Hacı Sait ağaya rastladım. Sait ağaya (Ne o ağa) dedim. (Çerkez gel hele gel) dedi. (Dr. Atıf beni sıkıştırıyor, hükümet avlusunda bir toplantı olacaktı, Atıf konuşma yapacaktı, illâ sen de benim yanımda bulun diye ısrar ediyor. Şaşırđm kaldım) dedi. Ben hemen polsen benim peşime düş diye evlerine kadar götürerek ailesine (Ağayı bugün dışarı hiç çıkartmayın, sonra

olursa yok deyin) diyerek eve soktum. Sait Ağa (Hay Allah razı olsun Çerkez, beni kurtardın) diye içeri girdi.

Oradan eski postahaneye indiğimde Ölçek oğlu Hasan ağa ile karşılaştım. Amcamın kız ailesi olduğu için eniştemdir. (Ne o enişte ne bekliyorsun) deyince o da aynı şeyleri söyledi. Onu da evine götürerek ablama sıkı sıkı dışarı çıkarmamasını hattâ oda kısmına bile göndermemesini söyledim. Öğle olmuştu. Şimdiki Güllübiy mahallesindeki Ömer Paşaların odasındaki evine yemeğe gidiyordum. Ağa-ğı çarşıda şimdiki Sancaktar Camisi karşısında Kallı İrfan evi civarında bir faaliyet gözümde ilişti. Sorduğumda (demirciler sancak kaldıracaklar) diye söylediler. Cahil, fakat dürtüst olan yiğit başları Kara Mustafa'ya göz ucu ile arayıp işaret ederek bir kenara çektim, gerekli uyarıyı yaparak esnafı bu işe sokmamasını, esnafı dağıtmasını söyledim. (Bütün esnaf bu iş için hazırlandı) deyince (senin nene lâzım ilk kurşunu sen yersin) deyince demirci esnafına olan biten dalavereyi anlattı. Diğer esnaf da var demesi üzerine doğruca İnkılâp okulu arkasındaki Kunduzhan mahallesine inerek tabak esnafı içine girdim. (siz iki serserinin sözüne uyarak sancağı kaldırmak ne haddinize, kendinizi mahvetmek, çocuk çocuğunuzu perişan etmek mi istiyorsunuz) diyerek onların da dağılmasını sağladım. Saat üçte (15 te) ancak eve ögle yemeğine gidebildim. Evden çarşıya indiğimde ortalığın yatışmış olduğunu gördüm. Bir iki gün sonra Ankara'dan Dr. Atıf için bir telgraf gelmiş olduğunu öğrendim. Telgrafta (Siyasal kanaati düzeltilmek üzere Dr. Atıf'ın jandarma gözetiminde Ankara'ya gönderilmesi) yazılı imiş....»

Emekli Öğretmen Mahir Tümer (bu önlüyici tedbirlerim olmasa idi, memleket iki serseri yüzünden felâkete sürüklenecekti. Bundan Çorum'daki büyüklerin pek çoğunun haberi yoktur) demektedir.

Her ne kadar Dr. Atıf'ın mahfuzen (jandarma gözetiminde) gönderilmesi belirtilmekte ise de sayın Dr. Pertev Kalesioğlu'nun bize verdiği bilgilerde böyle bir kaydın olmadığı hattâ Dr. Atıf'ın Ankara'ya göndermek için ikna ettiklerini, fakat ertesi gün Atıf'ın fikrinden cayarak topladığı birkaç serseri ile Hidirlik'a giderek saltanat tarafından dağıtılan (1) ve (Millî Kurtuluş hareketini) sabote eden fetvayı okuduğu, Suheyyi Rum türbesindeki yeşil sancağı kaldırarak Çorum'luları padişah tarafına çekmek için olumsuz bir teşebbüs yaptığı anlaşılmıştır.

(1) Dr. Pertev Kalesioğlu'nun verdiği bilgiye göre bu sercalar Çorum'a Seadeddin oğlu Hüseyin'in ortağı Sünni tarafından 1913 yılında alınmıştı.

Kötü emellerinin hiç bir suretle gerçekleştirilemeyeceğini anlayan Dr. Atıf ve suç ortağı Kadife Abbasi kurtuluşlarını kaçmakta aramışlar ve bir gece kirala dıkları bir yaylı ile Samsun'a kaçmışlardır. (.... Oradan bir Amerikan torpidosu ile İstanbul'a kaçmışlar ve kendilerine Çorum murahhas heyeti) süsü vererek Vahdettin'in huzuruna kabul olunmuşlar ve döndürücü rütbeden birer mecidi nişanı ile taltif edilmişlerdir (2).

Görülüyor ki bu iki hain Çorum'u lekelemek için kötü teşebbüslerinde aklı başında idealist Çorum'lu gençlerin önlüyici tedbirleri ve tüm Çorum halkının böyle bir harekete taraftar olmaması sebebiyle başarıya ulaşamamışlar Millî Kurtuluş Savaşından sonra Yunanistan'a kaçarak orada ölmüşlerdir (3).

Doktor Atıf ile Abbas olayında Çorum'daki Mutasarrıf vekili muhasebeci Sabri beyin beceriksiz, korkak karakterinin büyük rolü olduğunu unutmamak gerekir. (.... İlk sözüm mutasarrıf vekili muhasebeci Sabri beyden Atıf ile Abbas'ın tevkif edilmiş olup olmadıklarını sormak oldu. «Efendim telgrafınızı almış polise emir verdim. Fakat bu adamların bu gece Sungurlu'dan aldıkları bir haber üzerine ikisi birden bir arabaya atılarak ıfır ettiklerini anladık ve ne tarafa gittiklerini öğrenemedik.» cevabını verdi. Çok müteessir oldum. Çorum'un namını ve tarihini lekelemeye cür'et eden bu adamları hükümet önünde asacaktık dedim.) (4).

Yukarıdan beri açıklamaya çalıştığımız hususlar, Doktor Atıf ve Kadife oğlu Abbas olayları ile ilgili olarak canlı tanıkların bize verdikleri bilgilerle derlenmiş olduğunu okuyucularımız anlayacaklardır. Memleketin en kritik bir zamanında Çorum'u lekelemek isteyen bu iki şahsı bütün yönleri ile belirtmeğe çalıştık. Amacımız tarihi hakikatleri olduğu gibi ortaya çıkarmaktan ibarettir. Yoksa herhangi bir kişiyi veya aileyi lekelemek hiçbir surette aklımızın yanından bile geçmez. Eğer bu iddialarımızı çürütecek ellerinde vesikaları olanlar varsa hakikatlerin ortaya çıkarılması yönünden iddialarını isbatlamaları gerekir. Şayet hakikatler olduğu gibi ise; her Çorum'lu genç gibi bu kişi ve ailenin yakın tanıdıklarının üzülmemesi için böyle kötü hareketlerden ders almalıyız kanunundayım.

Bu konuda daha geniş bilgi vermeye bu yiliğin kapsamı yeterli değildir.

(2) Anadolu İktisatı: Cımal Barışık s. 103

(3) Nüfus Mutasarrıfından verdiği bilgiye göre Kadife oğlu Abbas'ın İstanbul'da 1913 yılında ölmüştür.

(4) Anadolu İktisatı: Cımal Barışık s. 103

3. 4. 2019 10:40

Çorum'un eski caddelerinden
The old main - road of Çorum.
Anciennes rues de Çorum
Eine alte Strasse in Çorum.

yapılan savaşlarda isyancılar dağıtılmış, Alaca'nın (Karatepe) köyünde saklanan Âsi Halit yakalanarak (Amasya Divanı Harbinde) yapılan muhakemesi sonunda idam edilerek cezasını bulmuştur.

ÇORUM İLİNDE İSTİKLÂL MADALYASI ALANLAR İLE HARP MALULÜ VE ŞEHİT YETİMİ AYLIĞI ALANLAR LİSTESİ: (I)

İLÇESİ	İstiklâl Madalyası Alanlar sayısı	Harp Malulü Maas Alanlar sayısı	Şehit Yetim Aylığı Alanlar Sayısı	DÜŞÜNCELER
Merkez	13	19	51	Son kanunla madalya alacakların işlemleri tamamlanmaktadır.
Alaca	49	6	18	" "
Bayat	4	—	8	" "
İskilip	1	24	90	" "
Kargı	25	6	32	" "
Mecitözü	25	6	6	" "
Ortaköy	—	—	—	" "
Osmancık	4	5	14	Askerlik Şubesi yoktur. Madalya almak üzere 150 kişi müracaat etmiştir.
Sungurlu	8	—	114	Son kanunla madalya almağa hak kazananların işlemleri tamamlanmaktadır.

(1) Çorum Askerlik Dairesinin 31. 5. 1958 gün ve 4061/86-1 sayılı yazısından derlenmiştir.

BULUNDUĞU YER

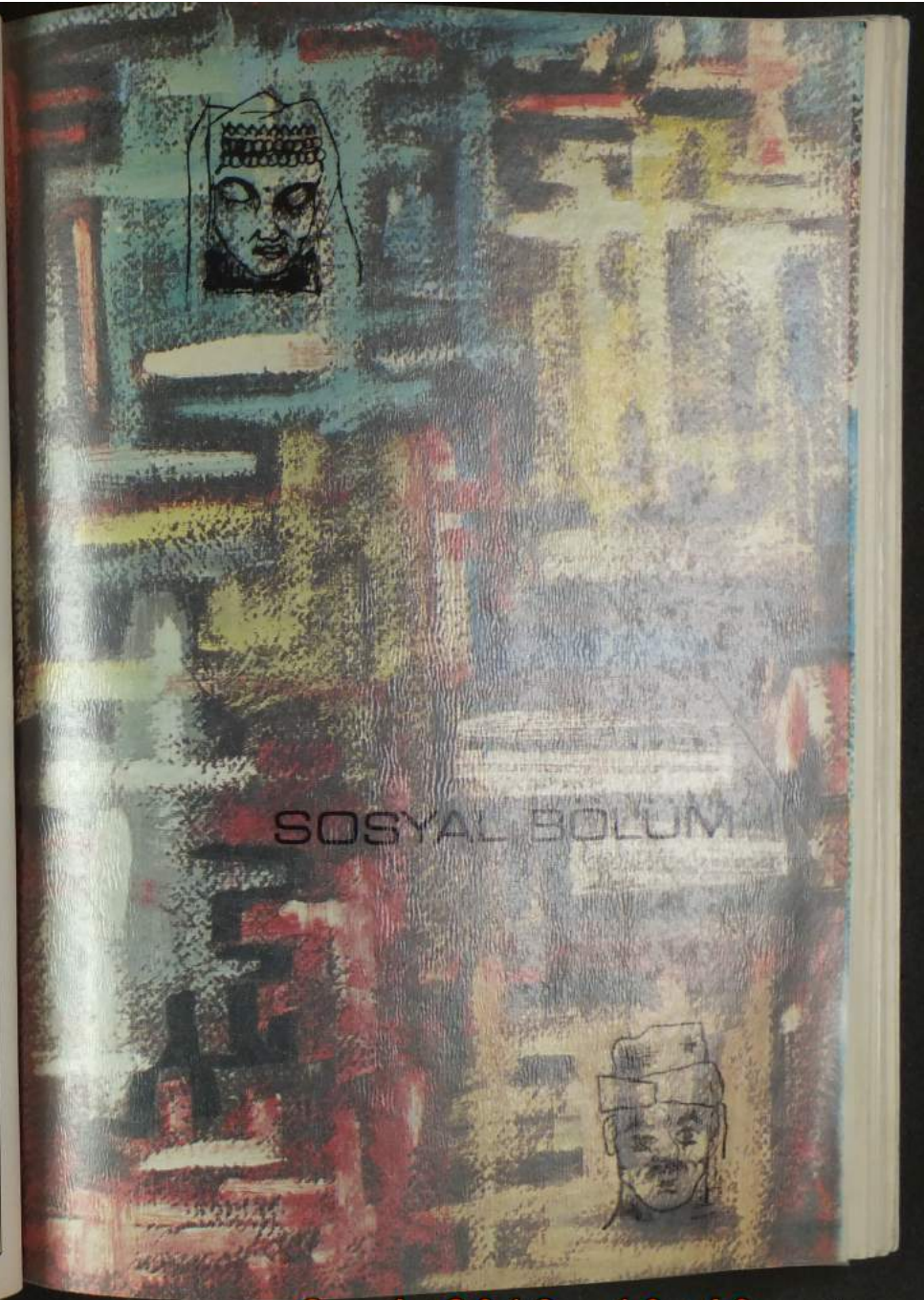
1—	Merkez	Kırkdilim Köyü
2—	"	Hamamlıçay "
3—	"	Paşaköy "
4—	"	Çanakçı "
5—	"	Saray "
6—	"	Yakuparpa "
7—	"	Feruz "
8—	"	Tatar "
9—	"	Hamamlıçay "
10—	"	Acakaya "
11—	"	Çürümviran "
12—	"	Kupbeli Mah.
13—	"	Deller "
14—	"	Feruz "
15—	"	Divankebir "
16—	"	Ovacık "
17—	"	Divankebir "
18—	"	Karapınar "
19—	"	Çorumviran "
20—	"	Deller "
21—	"	Şehhamza "
22—	"	Ertuğrul "
23—	"	Büget "
24—	"	Şehhamza "
25—	"	Uvacık "
26—	"	Uvacık "
27—	"	Uvacık "
28—	"	Kalendenöğlü "
29—	"	Sağpazar "
30—	"	Hamamlıçay "
31—	"	Ayaz "
32—	"	Güversülek "
33—	"	Kuruçay "
34—	"	Şeyheyüp Mahal.
35—	"	Çorum Merkez
36—	"	Çorum Merkez
37—	"	Çorum Merkez
38—	"	Çorum Merkez
39—	"	Çorum Merkez
40—	"	Çorum Merkez
41—	"	Çorum Merkez
42—	"	Mecitözü Merkez
43—	"	Merkez
44—	"	"
45—	"	"
46—	"	"
47—	"	"
48—	"	"
49—	"	"
50—	"	"

AÇIK KÜNYESİ

DOĞUM

Mehmet oğullarından Yakup oğlu Arif	1298
Aydın oğullarından Mustafa oğlu Şükrü	1298
Derviş oğullarından Ahmet oğlu Osman	1298
Keleş oğullarından İsmail oğlu İsmail	1300
Cinbekir oğullarından Mehmet oğlu Bekir	1302
Emir Halil oğullarından Halil oğlu Hasan	1302
Körali oğullarından Ömer oğlu Satılmış	1303
Yusuf oğullarından Hüseyin oğlu Ömer	1303
Keleş oğullarından Ali oğlu Mustafa	1304
Seydi oğullarından Hüseyin oğlu Sefer	1306
Murat oğullarından Mehmet oğlu Mehmet	1308
Murat oğullarından Tayyar oğlu Ahmet	1317
Karaoğlan oğullarından Hüseyin oğlu Ahmet	1308
Köseoğullarından Ali oğlu İhsan	1309
Uzun Hasan oğullarından Mehmet oğlu İbrahim	1309
Karaoşman oğullarından Yusuf oğlu Abdullah	1309
Uzun Hasan oğullarından Hasan oğlu Elvan	1310
Bacı oğullarından Ömer oğlu Abdullah	1310
Köse oğullarından Arif oğlu Osman	1310
Somun oğullarından Mehmet oğlu Halil	1310
Kuyrukçu oğullarından İbiş oğlu Haşim	1311
Çelebi oğullarından Osman oğlu Salih	1311
Emir oğullarından Hasan oğlu Mehmet	1312
Topuz oğullarından Hüseyin oğlu Mehmet	1314
Cirman oğullarından Mustafa oğlu Satılmış	
Gel Hasan oğullarından Ali oğlu Şükrü	1314
Mehmet oğullarından Mustafa oğlu Hasan	1315
Mehmet oğullarından Mehmet oğlu Ali	1315
Deveci oğullarından Osman oğlu Müslüm	1315
Arnavut oğullarından Osman oğlu Mustafa	1315
Kadı oğullarından Osman oğlu Şükrü	1315
Sarı Ömer oğullarından Osman oğlu Mustafa	1316
Çağlı oğullarından Mustafa oğlu Osman	1316
Hatip oğullarından Kâzım oğlu Hacıosman	1316
Elvan oğlu Nuri (Yd. Sh.)	
Mehmet Raif (S. Doktor)	
Mahir Tümer (Yd. Sb.)	
Şükrü Damatoğlu (Yd. Sb.)	
Muhsin oğlu Muhsin	
Ali oğlu Bekir	
Seydi oğlu Naci	
Kadı oğlu Abdullah	
Pirzade oğlu Ali Ağa	
Hacizade oğlu Ali Rıza	
Abdullah oğlu Hakkı	
Hıdırağa oğlu Hakkı	
Recep oğlu Mehmet Hulusi	
Pir oğlu İbrahim	
Ömer oğlu Kadir	
Ömer oğlu Nedim	

51—	"	"	Hüseyin Ağa	
52—	"	"	Kolağası oğlu Ziya	
53—	"	"	Atalay oğlu Aziz	
54—	İskilip	"	Osman oğlu Vehbi	
55—	"	"	Hakkı	
56—	Sungurlu	"	Osman oğlu Yusuf Ziya	
57—	"	"	Mustafa oğlu Nurettin	
58—	"	"	Niyazi (Eşmeli) (Yd. Sb.)	
59—	"	"	Hüseyin oğlu Garip (Berat no: 28799)	1313
60—	"	İnegazili Köyü	Abdurrahman oğlu Veysel Can (Berat no: 8323)	1315
61—	"	Terzili köyü	Yusuf oğlu Veli Karaoğlu (Berat no: 10779)	1310
62—	"	Karaoğlu köyü	Mehmet oğlu Ali Güneş (Berat no: 38191)	1315
63—	"	Kalenderoğlu köyü	Muhittin oğlu Nuri Aygar (Berat no: 10778)	1311
64—	"	Sunguroğlu Mah.	Ömer oğlu Hidayet Öncü (Berat no: 10774)	1301
65—	"	Şekerpinar mah.	Nabi oğlu İbrahim Hıfzı (Berat no: 10811)	1311
66—	"	Sunguroğlu mah.	Ali oğlu Yusuf Ersoy (Berat no: 10782)	1314
67—	"	İsmetpaşa Mah.	Mustafa oğlu Ami Taşova (Berat no: 10786)	1313
68—	"	Yürüklü Köyü	Abdullah oğlu İbrahim Dölek (Berat no: 10781)	1315
69—	İskilip	Uğurludağ Buc.	Yusuf oğlu Ahmet Han	
70—	"	"	Sağiroğullarından Hasan oğlu Mehmet	
71—	"	"	Murat oğlu Mehmet Çavdar	
72—	"	"	Bekir oğlu Ali Saygı	
73—	Bayat Köyünde	"	Küllü oğullarından Bekir oğlu Abdullah Aziz	1314
74—	Çorum	Merkez	Arif oğlu Mahmut Aydın	1312
75—	"	"	Bekir oğlu Mehmet Tepençelik	
76—	"	Eskiekin köyü	Hamza oğlu Lâtif Özyılmaz (Berat no: 28499)	—
77—	Mecitözü	Camikebir Mah.	Musa oğlu Kerim Çeliksoy	1315
78—	"	Camikebir mah.	İbrahim oğlu Ahmet Danacı	1316
79—	"	Camikebir mah.	Hasan oğlu Ahmet Ünal	1314
80—	"	Mescit Mah.	Satılmış oğlu Halil Kula	1313
81—	"	"	Satılmış oğlu Hasan Bahar	1317
82—	"	Sarıdere Mah	İbrahim oğlu Veysel Erdem	1315
83—	"	Alancık köyü	Hüseyin oğlu Ali Demir	1313
84—	"	Beyözü	Ali oğlu Bahri Atar	1315
85—	"	Beyözü	Feyzullah oğlu Ali Öztürk	1317
86—	"	Çitli	Mustafa oğlu Kerim Şentürk	1312
87—	"	Çikrik	Ali oğlu Şakir Altıntaş	1316
88—	"	Çikrik	Ömer oğlu Hakkı Öz	1315
89—	"	Doğla	Mustafa oğlu Mehmet Özmen	1304
90—	"	Doğla	Reşit oğlu Mehmet Işık	1312
91—	"	Emirbağ köyü	İsmail oğlu İsmail Çabuk	1315
92—	"	Elvançelebi Köyü	Hüseyin oğlu İbrahim Yalçın	1312
93—	"	Figani köyü	İbrahim oğlu Mustafa Konakçı	1317
94—	"	Figani	Bekir oğlu Osman Altıparmak	1300
95—	"	Geykoca	Mehmet oğlu İsmail Şimşek	1315
96—	"	Hisarkavak Köyü	İbrahim oğlu Ahmet Ünal	1315
97—	"	Hisarkavak	Ali oğlu Rıza Arslan	1314
98—	"	Hisarkavak	Mustafa oğlu İsmail Şahin	1316
99—	"	Kuzören Köyü	Hüseyin oğlu İbrahim Aydın	1315
100—	"	Köseyyup Köyü	Hasan oğlu Sadık Ay	1310
101—	"	Söğütyolu Köyü	H. Mirza oğlu Kâmil Yılmaz	1316
102—	"	Söğütyolu	Mecit oğlu Ahmet Tekin	1315
103—	"	Üçköy	İsmail oğlu Ali Tüzün	

51— " "
52— " "
53— " "
54— İskilip "
55— " "
56— Sungurlu "
57— " "
58— " "
59— " İnegazlı Köyü
60— " Terzili köyü
61— " Karaoğlu köyü
62— " Kalenderoğlu köyü
63— " Sunguroğlu Mah.
64— " Şekerpinar mah.
65— " Sunguroğlu mah.
66— " İsmetpaşa Mah.
67— " Yarıklı Köyü
68— " Sunguroğlu Mah.
69— İskilip Ağırhadag Buc.

70— " "
71— " "
72— " "
73— Bayat Köyünde
74— Çarın Mektez.
75— " "
76— " İskikent köyü
77— Medet Çamkebir Mah.
78— " Çamkebir mah.
79— " Çamkebir mah.
80— " Meşin Mah.
81— " "
82— " Sındır Mah.
83— " "
84— " "
85— " "
86— " "
87— " Çarın
88— " Çarın
89— " Doğla
90— " Doğla
91— " Emirbağ köyü
92— " Elvancılar Köyü
93— " Fıgani köyü
94— " "
95— " "
96— " "
97— " Hıncı köyü
98— " "
99— " "
100— " "
101— " "
102— " "
103— " "

BÖLÜM

TARİH

Hüseyin Ağa
Kolağası oğlu Ziya
Atalay oğlu Aziz
Osman oğlu Vehbi
Hakkı
Osman oğlu Yusuf Ziya
Mustafa oğlu Nurettin
Niyazi (Eşmeli) (Yd. Sb)
Hüseyin oğlu Garip (Be)

Abdurrahman oğlu Veysel Çah (Berat no: 8323) 1313
Yusuf oğlu Veli Karaoğlu (Berat no: 10779) 1310
Mehmet oğlu Ali Güneş (Berat no: 38191) 1313
Muhittin oğlu Nuri Aygar (Berat no: 10778) 1311
Ömer oğlu Hidayet Öncü (Berat no: 10774) 1309
Nabi oğlu İbrahim Hıfzı (Berat no: 10811) 1311
Ali oğlu Yusuf Ersoy (Berat no: 10782) 1316
Mustafa oğlu Ami Taşova (Berat no: 10786) 1316
Abdullah oğlu İbrahim Dölek (Berat no: 10781) 1311
Yusuf oğlu Ahmet Han
Sagiroğullarından Hasan oğlu Mehmet
Murtat oğlu Mehmet Çavdar
Bekir oğlu Ali Saygı
Küllu oğullarından Bekir oğlu Abdullah Aziz 1311
Arif oğlu Mahmut Aydın 1311
Bekir oğlu Mehmet Tepençelik
Hamza oğlu Lâtif Özyılmaz (Berat no: 28499) 1311
Masa oğlu Kerim Çeliksoy 1311
İbrahim oğlu Ahmet Danacı 1311
Hasan oğlu Ahmet Ünal 1311
Sırtımsız oğlu Halil Kula 1311
Sarımsız oğlu Husan Bahar 1311
İbrahim oğlu Veysel Erdem 1311
Hüseyin oğlu Ali Demir 1311
Ali oğlu Hüseyin Ağa 1311
Mustafa oğlu Kerim Şentürk 1311
Ali oğlu Şakir Altıntaş 1311
Ömer oğlu Hakkı Öz 1311
Mustafa oğlu Mehmet Özmen 1311
Reşit oğlu Mehmet Işık 1311
İsmail oğlu İsmail Çabuk 1311
Hüseyin oğlu İbrahim Yalçın 1311
İbrahim oğlu Mustafa Konakçı 1311
Bekir oğlu Osman Altıparmak 1311
Mehmet oğlu İsmail Şimşek 1311
İbrahim oğlu Ahmet Ünal 1311
Ali oğlu Rıza Arslan 1311
Mustafa oğlu İsmail Şahin 1311
Hüseyin oğlu İbrahim Aydın 1311
Hasan oğlu Sadık Ay 1311
H. Mirza oğlu Kâmil Yılmaz 1311
Mecit oğlu Ahmet Tekin 1311
İsmail oğlu Ali Tüzün 1311

«Medeniyetin emir ve talep ettiğini yapmak, insan olmak için kâfidir.»

K. ATATÜRK

1-ÇORUM İLİNDE TOPLUM HAYATI:

Tarihi nedenlerle Osmanlı Türk imparatorluğu zamanında önemli bir yeri olmadığı için Çorum ilinde sosyal hayat Cumhuriyetin ilânına kadar maalesef sönük bir devir geçirmiştir, denilebilir. Gerek Şehir ve Kasabalarda ve gerek köylerde toplum yaşayışında görülen ilerlemeler 40—50 yıllık bir geçmişin sonuçlarıdır. Bilhassa ulaşım imkânlarının artması diğer Şehir ve medeniyet merkezleri ile sıkı temaslara ilin Merkez ilçesi ve diğer ilçelerinde gözle görülür ilerlemelere imkân sağlamıştır. Ekonomik etkilerin artmasının da bu gelişmede büyük etkisi inkâr edilmez. Buna paralel olarak İl ve ilçelerin kendi mahalli imkânları ve maddi yetenekleri ile Devlet bütçesinden sağlanan yardımlar ve I inci beş yıllık plânlı kalkınma döneminde İl için yapılan yatırımlar sebebiyle, ulaşım imkânları, su Elektrik işletmeleri, sağlık ve kültür alanındaki hizmetler, posta işleri gibi sosyal hizmetlerin gelişmesine yol açılmış ve toplum hayatı oldukça gelişmiştir. Bu gelişmelerin yapılacak yatırımlarla orantılı olarak daha da gelişeceğinden şüphe edilmez.

Bu sebepledir ki İl ve İlçe Belediyeleri her yıl artan sosyal hizmetleri çok az bütçe imkânları nisbetinde gerçekleştirmek çabası içindedirler. Bilhassa bu müesseselerin gereken şekilde yardım ve himayeye muhtaç oldukları hiç unutulmamalıdır.

Zira Çorum ve ilçeleri asırlar boyu kendi kadroları ile başbaşa bırakılmışlar, devlet hazinesinden gerektiği şekilde nasıpdar olamamışlardır.

Şehir hayatı ile köylü hayatı arasında önemli

bir fark olmadığını gördüğümüz Çorum'da geleneksel Anadolu yaşayışı hakim olup, erkek ailenin mutlak reisi ve hâkimidir. Kadın ister şehirde bir işle uğraşıp aile bütçesine yardım etsin ister ev işleri ve çocukları ile uğraşın erkeğin daima yardımcısı ve aile yuvasının düzenleyicisi olmuştur. Hele köylerimizde Türk kadını analık görevi dışında erkeğin tarlada, bağ ve bahçede en yakın yardımcısıdır. Ve bu suretle aile bütçesine önemli bir katkıda bulunmaktadır.

2-ÇORUM İLİNDE GELENEK VE GÖRENEKLER:

Toplumlarda sosyal düzeni, yazılı kanunlar sağladığı gibi gelenek ve göreneklerin de (Örf ve Âdetler) büyük rolü vardır. Hatta bazı hallerde halk arasında (eski adete yeni kanun mu koyuyor-sun) denilmesi gelenek ve göreneklere verilen önemi belirtmektedir.

Gerek Osmanlı-Türk İmparatorluğunun gerek diğer islâmi ve gayri islâmi Türk devletlerinin ordu ve gücüne dayandığını iddia eden yabancılar aldandırmaktadırlar. Milletleri yaşatan onların bekasını temin eden güçlerin başında orduları gelmekle beraber kültür ve medeniyetinin ve bunun bir parçası olan gelenek ve göreneklerinin en önemli unsur olduğu unutulmamalıdır. Gelenek ve görenekler millet yapısını meydana getiren harçları teşkil eder.

Oğuz soyunun yerleştiği Çorum'da onun yasası hüküm sürmekle beraber, islâmi tesirler ve Bizans artığı Rum ve Ermeni inanışları da zamanla karışmıştır. Bilhassa islâmi inanışları hurafeleşmiş bi-

takım itikatları halkın yaşayışında yer almıştır. Bu konuda bazı batıl inanışlara aşağıda yer vereceğiz. Aynı şekilde devrin ermiş ve evliyası niteliğine ulaşmış bir çok kimseler hakkında bazı efsanelerden de kısaca bahsedeceğiz. Acılı ve sevinçli günlerinde ailelerin karşılıklı yardımlarını birbirlerinin oyun ve eğlencelerinin çeşitlerinden bu yılığın dar kapsamı içine sığacak ölçüde kısaca bahsedeceğiz. Bil-hassa eski nişan ve düğünlerdeki ağır maddi zorluklar ve manevi sorumluların bugün için hepsi aynen uygulanmamakla beraber ilin her tarafında ana çiz-gileri itibarıyla bir çok yönleri yapılmaktadır. Onun için nişanlanma konusu hakkındaki bilgileri şehir ve kasabalardan, düğün konusunu köylerden vermek suretiyle az çok değişik olan bu iki yaşayışın âdet-lerini ana hatları ile çizmeğe çalışacağız. Şurasını da unutmamak gerekir ki zamanın yaşayış ve moda et-kisinde ister istemez kalınmış, islâmi etkiler sebebiyle bir kısım hurafeleşmiş inanışlar silinmeye başlamış-tır. Biz bu konu içinde bugün için temini, dokunması, işlenmesi ve oyalanması tarihin mali olmuş eski Çorum giysileri ile mutfaklarda bazılarının halâ yeri olan Çorum yemeklerinden, Çorum halkının şive (ağız) farkları ile fonetüğinden örnek olmak üzere atasözleri ile manilerinden söz açacağız. Bu arada fıkra ve nükteleri ile tanınmış bazı kişilerini de anlatmağa çalışacağız.

A—Hurafeler, Karışmış Eski İnanış ve Efsaneler:

1—Hayırlı bir iş için bir kimse 40 gün sabahle-yin şehir vakti (Suheybi Rumi'yi ziyaret ederse emellerine kavuşur.

2—Çok terliyenler bundan kurtulmak için (Len-duha Sultan)'ın kabrini ziyaret ederlerse kurtulurlar.

3—Yılanlık ve göz ağrısı olanlar (Abdül Ceb-bar dede -Erzurum Sultan)'ı ziyaret eder ve bu tür-beye koydukları süten gözlerine ve yaralarına sü-rerlerse derhal geçer.

4—Hacca gidenler (Arap dede) türbesinde top-lanıp dua ederlerse selâmet geri memlekete dönerler.

5—Çok ağlayan çocuklar (Şeyh Eyyüp Sultan) mezarına bir avuç arpa serpilir bunun üstüne çocuk yatırılırsa ağlaması kesilir.

6—Kedere tutulanlar (Zihni dede) mezarına gidip mum yakarlarsa kederi gider.

7—İdrarını tutamayanlar (Tut dede)'yi ziyaret ederlerse hastalık geçer.

8—Kolay doğum için (Ebu İshak Sultan) ziya-ret edilir.

9—Sarılık hastalığı (Sarılık dede) ziyaret edilir-se geçer.

10—Çok yağmur, deprem, çekirge felâketlerine karşı (Hoca Ahmet Yusuf) topluca ziyaret edilirse felâketler kalkar.

11—Yürümeyen çocuklar (Çimdirici dede)'de yı-kanır (çimme-Yıkanmak) hemen yürürler.

12—Burnu çok kanıyanlar (Kan dede)'yi ziyaret ederler ve mum yakarlarsa burun kanaması durur.

13—Memlekette kıtlık olursa (Neşet dede) top-luca ziyaret edilirse kıtlık kalkar.

14—Gece yanığı olanlar (İsa halife)'yi ziyaret ederlerse yanık geçer.

15—Geç konuşan çocuklar (Gazi dede) deki kuyudan su içerlerse kısa zamanda konuşurlar.

16—Çocuğu olmayanlar (Elvan Çelebi) dedeyi ziyaret ederlerse çocukları olur.

17—Salı günü hiçbir yeni işe başlanmaz, uğur-suz sayılır. (İstanbul'un fethi salı günüdür. Bizans için uğursuz sayılan bugün bizim için en mutlu gün olması gerekirken maalesef Rumların bu kötü âdeti bize de mal edilmiştir.)

18—Ev yaptıran bir kimse inşaatı aynı yıl ta-mamlarsa o evden bir kişinin öleceğine inanılır.

19—Yağmursuzluğu önlemek için yağmur dua-ları, eşek gelin etmek ve yol ortasında ekme yapıp dağıtılmak suretiyle yağmur yağacağına inanılır.

Merkez ilçe ve diğer ilçelerde ve köylerde daha pek çok batıl inanışlar vardır. Biz örnek olarak (19) örnek vermekle yetiniyoruz.

Efsanelerden de birkaç örnek verelim:

(Koyun Baba'ya ait)

1—Koyun Baba üç köpeğine Sarı, Ala ve Kara Kadı adlarını vermiş. Bağdat Kadısı Osmancık'tan geçerken öğrenip padişaha şikâyet ederek Koyun Baba'nın cezalandırılmasını istemiş. Padişah Koyun Baba'yı huzuruna çağırarak neden köpeklerine böyle isim verdiklerini söyleyince Koyun Baba (Kadılar haram helâl bilmezler, Benim köpeklerim bilir. İsterseniz deniyelim) demiş ve saraydan 40 kap (20 si helâl, 20 si haram) olan yemekler çıkarılmış. Koyun Baba sahile inmiş Sarı, Ala ve Kara köpek diye bağırmış, köpekler denizden gelmişler. Köpek-leri kapların önüne getirerek yemeklerini söylemiş. Helâl olan kaplardaki yemekleri yedikleri halde haram olan kaplardakini yemediklerini gören pa-dişah hayran kalmış ve Koyun Baba'ya (Ne emre-dersen yapalım Baba) demiş. Bu sırada şikâyet eden kadıya sert sert bakan koyun Baba onun o anda ölmesine sebep olmuş ve padişaha da (Hazine-nizden bir şey istemem Sarı alan ile Saltuk alanı köpekleri-me Yalılık verirsiniz yeter.) demiş. Padişah derhal

Koyunbaba türbesinin genel görünüşü (Osmancık)

Koyunbaba'dan kalanlar: Köprü için taş çektiğiği geyiklerin boynuzları ile Kızılirmak'ın karşı kıyısından atıldığı (Nereye düşerse beni oraya gömün) dediği 200 kiloluk taş (üzerinde parmak izleri var).

emrederek Osmancık'taki bu yerleri verdimiş.

2—Koyun Baba Kargı'ya gelmiş. Bir çeşme yanında otururken çok yaşlı bir kadın elinde su gü-ğümü ile gelmiş, su doldururken Koyun Baba (se-nin oğlun yok mu da suyu sen taşıyorsun) demiş, kadın; (vardı, öldü) demiş. Koyun Baba (bir anda iki çocuğunuz olursa birini bana verir misiniz) demiş. Kadın; (ben yüz yirmi yaşındayım) deyince (Allah her şeye kadirdir,) demiş ve kadına bir elma uzat-mış. (Bu elmayı kocanızla beraber yiyiniz, iki çocu-ğunuz olacak. Ama çocuklara doğunca ad takmıya-caksınız, hem de oğlanın biri benim olacak) demiş. Kadın eve giderek kocası ile elmayı pay edip yemiş-ler. Bir süre sonra hamile kalan kadın iki oğlan doğurmuş. Hemen Koyun Baba'ya gitmişler. Ko-yun Baba birine Mehmet ötekine Ahmet koymuş ve Ahmed'i almış ve kardeş edinmiş. Bu çocuğa Koyun Baba'nın kardeşi olduğu için (Ahi Baba) denmiş. Ölümünde kendi çiftliğine gömülmüştür.

3—Fatih Sultan Mehmet Otluk belı savaşını yapmak üzere doğuya giderken Koyun Baba'nın duasını alıyor ve savaş kazanarak uzun Hasan'ı yeniyor. Dönüşte Vezirini Koyun Baba'ya gön-dererek (Ne isterse verelim) diyor.

Koyun Baba da (Eğer hayır yapmak istiyorsa Kızılrmak üstüne köprü lâzımdır Kışlak ve yaylak yerlerimizi vergiden affetsinler. Koyunlarımızdan ver-gi almasınlar, gelip gidenlere bu sayede daha çok ikramda bulunuruz) demiş. Vezirin bu dilekleri padişaha bildirmesi üzerine derhal emir çıkarılmış ve Koyun Baba'nın istekleri yerine getirilmiştir. Yalnız köprü yapılması işi padişah öldüğünden oğlu II. Beyazıt tarafından gerçekleştirilmiştir.

4—Gümüş Hacıköy'ünde bir vazı Koyun Baba'ya atıp tutarmış. Mollaların Koyun Baba'yı tutup yanına getirin demiş. Mollalar Osmancık'a gelmişler. Hava sıcak olduğu için ırmağa yıkanmağa girdiklerinde elbiselerinin üstüne Koca koca yılanlar yatmışlar. Mollalar haykırmaya başlamışlar. İçlerinden biri gidip Koyun Baba'dan af dileyelim demiş. Bir tanesi giderek Koyun Baba'dan arkadaşları adına af dileyince yılanlar elbiselerin üzerinde akıp gitmişler. Mollalar memleketlerine dönmüşler.

5—Osmancık'ta bir ejderha köylülerin koyunlarını yiyerek zarar vermeğe, yolları keserek insanları öldürmeğe başlamış. O bölgede gidip gelme tamamen durmuş. Halk Koyun Baba'ya şikâyetle gitmişler. O gün ejderha su içmek için Kızılrmak'a indiğinde Koyun Baba (Taş ol) der demez ejderha orada büyük bir kaya olmuş.

6—Babası Fatih'in ölümünü haber alan Amasya'da şehzade bulunan II. Beyazıt hemen yola çıkıyor. Osmancık'a geldiğinde ırmak kıyısında koyunlarını otlatmakta olan Koyun Baba'yı görüp ona kendisini karşıya geçirmesini söylüyor. Koyun Baba da (geçiririm amma bu ırmağa bir köprü yaparsan) diyor. O da söz veriyor. Koyun Baba ırmağın az derin yerlerini bildiği için şehzadeyi sırtına alıp karşıya geçiriyor. Ve ona (yum gözünü) diyor. Şehzade gözünü yumuyor, sonra Baba (Aç gözünü) diyor. Şehzade kendisini İstanbul'da buluyor ve tahta oturup padişah oluyor. Bir gece rüyasında Koyun Baba'yı görüyor. Baba padişaha (Köprüyü yaptır) diyor. Ertesi gün padişah bu rüya rahmanı mı yoksa şeytani mi diyor. Gece rüyasında Koyun Baba (Köprüyü yaptır) demesi üzerine ertesi gün İstanbul'dan gerekli usta ve kalfaların gönderilmesini emrederek köprü inşa ediyor (Bu köprüye Koyun Baba köprüsü denmesi bu esnaden gelmektedir).

Koyun Baba'ya ait söylenen pek çok efsane varsa da biz 6 örnek vermekle yetinyoruz.

İktilip'li Şeyh Muhiddin-i Yavsi'ye (I) ait efsanelerden:

7—Şeyhin Abdurrahman isminde bir halifesi

(1) Gerek Koyun Baba ve gerekse Şeyh Muhiddin Yavsi'nin hayatları, kültür bölmümüzdedir.

varmış. Bu görevi olan Kazaskerlikten çıkarılmış Abdurrahman bir arkadaşı ile Şeyhini ziyarette gittiğinde Şeyh onu kederli görünce hele şu mindere otur diye yanına oturtmuş ve kenasına yeni gövresinin hayırlı olmasını söylemiş. Kına bir süre sonra Abdurrahman yeniden Rumeli Kazaskeri tayin edilmiş. Bunu o zaman dinliyenler hayretler içinde kalmışlar.

8—Damadı sancılar içinde hasta olan Şeyhin kızı babasına gelip okumasını söylemiş. Şeyh kendi gitmiyerek müridi Alâettin'i göndermiş. Alâettin dediği duaları okur okumaz hasta ayağa kalkmış.

9—Ordunun savaş sırasında bir gece kale kuşatıldığında Şeyh nurlarla kaleyi aydınlatmış ve bu sayede kale kolayca zapt edilmiştir.

Sadece merkez ilçede 72 evliya olduğu söylenen Çorum ilinde sayısız evliyalar bulunduğu hesaba katılırsa Çorum'a (Evliyalar ülkesi) demek yanlış olmaz.

3—Çorum İlinde Nişan ve Dügünler:

A—Çorum ili içinde ilçe ve köylerin her birinde eski nişan âdetleri az çok farklılık göstermekte ise de daha çok aslında birdir.

Merkez ilçede nişan işi erkek ve kız evlenme çağına geldikleri zaman olduğu gibi, bir çok illerde görülen (Beşik kertmesi—beşik kesmesi) dediğimiz çocuklar daha çok küçüken akrabalar arasında kararlaştırılmalara ile de olur. Beşik kertmesi samimi görüşen iki ailenin aralarındaki bağların daha kuvvetlenmesine, aynı zamanda sebep teşkil eder.

1—BEŞİK KERTMESİ:

Beşik kertmesi şu şekilde yapılır:

Oğlan anası kız çocuğuna beşiğiyle birlikte ipekli bir çocuk takımı yaptırır. Varlığına uygun olarak uzunca bir nazarlık nüshasına bir beşibiryerde veya kıramisiye, Reşat, Mahmudiye, Gazi altını bağlar. Kız çocuğun yemesi için lokum, anasına kardeşlerine birer entarilik, oğlan kardeşi varsa elbiseli kumaş ve oyuncaklar yaptırarak kız evine gönderir. Bu hediyeleri götürene kız evi bahşış verir. Hediyelerin gittiği günün akşamı Kız evi oğlan evine yemek yedirmek mecburiyetindedir.

Oğlan evi çok yakın tanıdığı aile kadınları ile kız evine yemeğe giderler. Bu yemekte erkekler bulunmazlar. Yemeğe gidenin oğlan evinin davet ettiği kadınlar da ayrıca kız evine hal ve vakitleri elverişli nisbette hediyeler alıp götürürler. Bu hediyeler ziynet eşyası ve altın olur. Buna bir çeşit saç ağı da verilir. Yemekler yenilip kahveler içildikten sonra bir kadın hoca veya başı devletli bir kadın, oğlan evinden gelen beşiği ortaya getirir. Beşik içinde bulunan bohqadaki ipekli takımı kıza giydirir. Nüshasını

takarken kendisine mahsus bestesi ile şu ilâhiyi okur:

Seyrettim Muhammedi gördüm nurlar içinde
Ümmetin haktan diler söyler kundak içinde
Bağlamışlar elini kimse bilmez halini
Zikre vermiş dilini çeker kundak içinde

Doğuran ana hayran melekler sana seyrân
İki cihanda bayram, yatar kundak içinde
Rıdvan melâik geldi yüzüne nurlar vurdu
Adını Muhammed koydu yatar kundak içinde

Has inciden dişleri siyah nurdan kaşları
Miski Amber kaşları kokar kundak içinde
Sekiz cennet bezendi, Huri kızlar düzendi
Kaşına taha yazıldı okunur Kur'an içinde

İlâhiden sonraer betler ilçilir ve artık iki mini-mini yavru nişanlanmış bulunurlar. Kız bir yaşına girdikten sonra kızını sana vereceğim demek çok ayıptır. Ancak teklifin oğlan evinden gelmesi gerekir. Kız evi ağır durup batman gelmelidir. Çünkü: (Kızdır nazdır, bin lira azdır, bin deve getir bindir götür.) denilmektedir.

Nişan bitince oyun ve eğlenceler yapılır. Ev sahibi misafirlerle çerez (leblebi, üzüm, köme, pestil ve iğde ikram eder. (Hayırlı ve uğurlu olsun, anneleri müürvetlerini görsün) temennileri ile dağırlar. Artık iki anne birbirinin (Dünürü-Dügürü) olurlar. Birbirlerine hep «dünürüm» derler. Bundan sonra oğlan anası dinî bayramlarda kız evine hediyeler, kurban bayramında kınalanmış ve kordelâlarla süslü koç gönderir.

Beşik kertmesinde ahlâki hususlar dışında hiç bir suretle ayrılma olmaz, iyi sayılmaz. Mali vaziyetleri bozuk da olsa zaman gelince evlenmek zorunlumdadırlar.

2—Evlenme çağı gelen erkeklerin nişanlanma meselesine gelince:

Bu konuda oğlana kız bulmak anne için bir yük âdeti bir mesele olur. Bir kere gelinin hallerine ve gidişlerine uygun, saygılı ve itaatkâr içimen olması gerekir. Bu sebepledir ki eskiden Çorum'da bir erkeğin eşi annesinin istediği ve düşünebildiği kadın olduğunu görmekteyiz.

Şimdiki gibi kızlar o zamanlar dışarıya çıkmaktan mahrum, ancak komşu ve arkadaşlarına ve akrabalarına gidip gelebilirler, yanlarında çoğu zaman anneleri veya büyük anneleri bulunurlardı.

Oğlunu evlendirecek anne bu sebeple eş ve dosttan sorup öğrendikten kendi hallerine uygun olup olmadığını iyice anladıktan sonra kıızı görmek için bu işlerden anlayan zengin ve ağzı lâl yapan

kadınlardan birisi ile kendi çarını (döşeme) ters olarak (dikiliği tarafı dışa gelmek üzere) giyerek görücü (Dünürü) olmaya gider. Kızı görmeğe giden anne en ağır elbise ve ziynetlerini de takarak gider. Kız evinde kız el öpmeye geldiğinde ağzı kokup kokmadığına (kıızı kucaklamak suretiyle) boyuna, bosuna, yürümesine, giyim içine, ikram edişlerine, sesine, düdüde bir bozukluk olup olmadığının, odadan girip çıkarken kapıyı app kapamasına (kapıyı sert açar ve kaparsa iyi âlâmet sayılmaz. Hırslı olduğuna kanaat getirilir.), el ve yüzünde görülür bir yara vb. olup olmadığı iyice tahkik edilir. Bu durumunu kız anladığı gibi eğer gelenleri (dünürçüleri) beğenmezse kapıyı çarpar gider ve bir daha dönmmez. Beğenirse bu işteki memnuniyetinin kapıyı sessiz açıp kapamasından anlaşılacağına inanılır. Kız bunların dünürü olduğunu anıyamamış ise içeri girerek hizmetine devam eder. Bu arada dünürçüler hem sohbet ederler hem de gözücü ile odanın yerleştirilmesini ev eşyasının yerli yerinde olup olmadığını oturdıkları sedirlerin (Makad) altlarını, kenar yastıkların tozlu olup olmadığını, içimelerin güzel olup olmadığını, aynaların ve lâmba camlarının tozlu ve ıslı olup olmadığını inceleye hissettirmekten tetkik ederler. Kızın su verirken, kahve ikram ederken oturup kalkarken aldığı tavırları inceleyer. Müsaade isteyip kalkarken gelişlerinde bir bahane uydurarak geldikleri gibi (süre doyum olmaz, inşallah gene görüşürüz) diye lâl ederler.

Gelen dünürçülerden birisi çarşafını ters örtünürse kız anası bunu görüp ne için geldiklerini anlar. Eğer kız anası (misafirleri savuştur) diye kızna emir verirse dünürçülerden memnun kalacağı ve kızını vermek istediği manası çıkar. Aksi halde kızını göndermez.

Kız beğenilip ve anasının da kıızı vermeğe niyetli olduğu anlaşılırsa kızın annesi durumu babasına açar. Oğlanın fikri de kız ve oğlan kardeşlerinden yoksa yakın akrabalarına sorulmak suretiyle alınır. Oğlana kız methedilir. (Orta boylu, kara kalem kaşlı, amasken erik gözlü, elma gibi kırmızı yanaklı, kir-pikler süpürge gibi, eli ayağı ufak, incecik parmaklar, saç üzüm karası, selvi gibi kalçasını küt küt döğüyor, ipincecik bel, yüzü ay parçası, kudretten alıkkı ve akıkkı, hokka gibi ağır, öyle sessiz ki eline ver ekmegini al, ağır var dili yok, içimen mi içimen, evcimen mi evcimen.)

Fakat araya giren bazı fesadlar (kılavuz) kızın kötölemeye kalkarlar ve oğlana kıızı hiç bir maksatları yokmuş gibi kötölemeye başlarlar. (Arılan gibi delikanlıya o eli ayağı çalın, felçli kız ne yararar çok yarık kızın anası muhakkak kendi için alıyor,

tahar (su küpünün ağzı daha açık olan) gibi ağız, kurşun tavası gibi patlak gözler, mısır somağı (koçan) gibi burun, ağzı ve teri kokar, sana hiç layık değil diye.....) Bu defa oğlunu razı edebilmek için kızı türlü yollara başvurarak gizlice oğlana göstermeğe kalkarlar.

Oğlan razı olunca dönürçüler tekrar kız evine gidip kızın anasının ağzı aranır. Eğer kız anası vermeye razı ise bu işi bir de kocasına açacağını söyler ve tekrar gelmelerini beklerler. Tekrar gelişte birbirlerine iltifatlarla içeri alınırlar. Kız artık dönürçüleri göstermez. Misafirlere başka yakınlar hizmet ve ikramda bulunurlar. Dönürçüler (Allahın emri, Peygamberin kavli üzerine) kızlarını oğullarına istemeye geldiklerini bir kere daha resmen açarlar. Kız anası (daha küçük-böyü bosu ne-ev kullanmasını ne bilecek) diye naz yapar. Oğlantarafı da (o da bizim kızıdır, sizin yerinize biz büyütürüz) diye söz almağa ve anasının babaya danışma teklifine bakmadan kızı görmek için aramaya başlarlar. Kız anası razı oldu ise kızına bir yazma örter ve yaşmak yaptırır ve misafirlere çıkartır. Tekrar su ve kahve verirler, giderlerken kızını kapıya kadar yolculamaya gönderir. Dönürçüler kızın nasibini oğlan evine götürmek düşüncesiyle birer bahane ile biraz tuz ve biraz kül isterler bunu gizlice yanlarında götürerek ayrı ayrı çıkınlar içinde oğlan evinde saklarlar.

Kız ve oğlan babaları da uygun gördüğü konusunda anlaşılırsa şerbet içilir, perşembe günü kız evine şeker ve kahve gönderilir. İki tarafın yakın akrabaları o akşam kız evinde toplanırlar, kahveler içildikten sonra hocanın bulunduğu yere bir tepsi içinde şerbet bulunan sürahi ve bardaklar önüne getirilip bir sehpa üzerine konulur. Hoca ne olduğunu bilmiyormuş gibi sorar. Kız tarafından sözü sohbeti belli bir kişi hocanın önünde durarak:

«..... kızını oğluna halmahal ve münasip gördük. Şerbetlerini içmek için sizden hayır dua bekliyoruz.» der.

Hoca dua eder. Omuzlarında sırmalı peşkirler bulunan delikanlılar ortadaki şerbetten bardaklarla misafirlere ikram ederler. Sürahiyi oğlana götürmek üzere saklarlar. Şerbet gül kokulu ve al boyalıdır.

Tekrar kahve içilip konuşmadan sonra iki tarafa da hayırlı olması temennisi ile kalkılır.

Oğlana ait içi şerbet dolu süslenmiş sürahi o gece gönderilir. Şerbeti getiren oğlanın bahşiş vermesi şarttır.

Bu nişanlanmaya erkek şerbeti denir. Asıl gü-rültülü olan kadın şerbetidir. Kadın şerbeti perşembe veya pazar günü olabilir. Şerbet içilecek hafta

oğlan tarafı kız tarafına bir tepsi baklava (1) gönderir ve şerbet günü bildirilir. Kız evi bu gelen baklavayı birer kesim komuşu ve akrabalara dağıtır. Şerbet içileceği gün bildirilir. Bu hem bir davet hem de erkek şerbetinin içildiğinin bir delilidir. Kız tarafının bu davetene hayırlı olsun için gelinir ve ziyaret edilir. Şerbete davet eden kimseye okuyucu denir. Bu okuyucular ekseriyetle fakir kimselerden olup, davet edilen her evden ona para, yarma, bulgur vb. öte-beri verilir.

Okuyucu çıkarma ayrı bir törenle olur:

Kız evinin yaşlı kadınları ve bir kadın hoca bir odaya veya salonda toplanırlar, ortaya bir halı serilir, halının üstüne çıra, mum, şeker, ayna, bir tas su, bir balta, bir leğen bulgur, yanına un konur. Kadın hoca mumları yakar ve dua eder. Şeker oradakilere dağıtılır. Şekerin kalını ve çıra, un, bulgur, yarma okuyucu olacak fakir kadına verilir. Yalnız mum verilmez. Hazır bulunanlar ayrıca okuyucu olacak kadına para verirler. Kız odaya çağırılır. Sağ ayağı baltanın üstüne bastırılır. Aynaya baktırılır, taştan su içirilir. Tekrar dua edilir (Balta=Kuvvet, ayna=aydınlık, su=uzun ömür, mum ve çıra=sıkıntısız ömür geçirilmesi temenni etmektedir.) Eğer bu okuyucu merasimi yapılmazsa uğursuzluk geleceği inancı vardır. Bu törenden sonra okuyucu kadın doğruca bir camiye giderek (Allah okuyucumuza hayırlı etsin, ay ışığı göstere, mübarek etsin) diye dua edip camiden çıkar ve yüzü kibleye doğru olan yedi eve uğrayarak (3-5 evde olur), onları şerbete (darısı oğlu ve kızımızın başına) diyerek şerbet gününü bildirir.

Oğlan tarafı kız tarafı ile anlaşarak kendi okuyucusunu bir gün evvel çıkarması âdetidir. Oğlan tarafının okuyucu çıkarma töreni biraz sadedir.

7 kapıyı şerbete davet eden (kibleye karşı) kız evi okuyucusu oğlan evine giderek onları da şerbete davet etmekle yükümlüdür. Oğlan tarafı okuyucusu da kız evine giderek nişana davet eder. İki taraf okuyucuları doyururlar. Sahanda yumurta ile pekmez veya varsa baldan başka yemek verilmez (yumurta sıkıntıya alamettir. Okuyucu bunu yerse evden sıkıntı ve darlık dışarı çıkmış, bal veya pekmez ise ağız tatlılığına işaret olduğu için eve tatlılığın gireceği, darlığın çıkacağı inancı vardır).

Nişan (Şerbet) gününden iki gün önce oğlan anası kız evine gelecek hal ve vakitlerine göre kızlarına yapılacak şeyleri kararlaştırırlar. Zengin olanlar: 5 beşbirlik, altın saat, altın kordon, altın kemer, altın yüzük, elmas kaşlı (taşlı) yüzük ve küpe, bilezik,

gerdanlık (çok zenginler) ipekli çamaşır, bir zat urba ve ıslak (ruga) ayakkabı alınması gerekir. Bu alınanlar kızın külliyyatını teşkil eder. Bunların hepsi alınmazsa dosta düşmana karşı, başkalarından emanet olarak alınıp şerbet günü takıldığı olur.

Şerbet gününden bir gün önce oğlan evi kız evine davet edilenlere yetecek oranda şeker, bir kutu içinde mücevherler, elbise ve çamaşır bohçası al ve mor kıvraklar kordelâlarla süslenmiş olarak gönderilir. Kız evi bu hediyeleri getiren mutlaka bahşiş verirler.

Bu eşyaların arkasından oğlan evinden 3-5 kız ve bir gelin yanlarında çerez (leblebi, kuru üzüm, fındık, ceviz, incir, şeker, igde, pestil, köme, (1) tarhana) ve bir kilo kına alarak kız evine giderler. Nişanlanacak kız da çok yakın arkadaşlarını çağırır, o gece bütün kızlar ellerine kına yakarlar; o gece eğlenir ve kız evinde yatarlar. Ertesi gün oğlan evinden gelecek misafir sayısı öğrenilerek kız evinde yemek hazırlığı başlar.

Şerbet içileceği günün sabahı oğlan evinin davetlileri oğlan evinde toplanırlar. Kız evinin davetlileride kız evine giderlerken (saçı) (2) getirirler ve kız evi tarafından oturtulan itimad edilir yaşlı bir kadına verirler. Bu saçıcı kadın oğlan evi misafirleri gelmeden görevini bitirir. Oğlan evi tarafı kız evine gitmek üzere önlere tef çalan bir tefçi ve iki çengi olmak üzere çalarak kız evine giderler. Kız evi okuyucusu bu yenimisafirleri yerleştirir ve (Hoşgeldiniz) der. Oğlan evinden gelenler içinde görünce yoksa yakın akrabalarından biri kalkarak nişan yapılacak kızı giydirir ve donatır. Başına alınlar altınla süslü bir fes üzerine oyalanmış bir yazma örter ve yaşmak yapar. Bu sıra kadın hocalar çağırılarak mumları yakıp kızın bulunduğu odaya giderler. Zengin ve başı devletli bir gelin kalkarak kızı kolundan tutup hocaların arkasından salona getirir. Hocalar salona ilâhiler söyleyerek girerler. Gelin kaynana önünde diz çöker. Hoca kadın kaynanasının yanındaki mücevherat kutusundan çıkardığı altın yüzüğü okuyucu kadına verir. Okuyucu kadın:

Güveyi beyden bir altın yüzük diye misafirleri bağırır ve gösterir, sonra hoca kadına vererek gelinin parmağına takılır. Diğer mücevherat da kaynana, kaynata, görünceden denilerek gelin donatılır.

Okuyucu kadın bu sefer oğlan evinden gelen misafirlerin gelene verecek (saçı)ı bağırarak toplantıda bulunanlara duyurur. Kaynana toplanan bu saçıcı kızın anasına teslim eder. Gelin ayağa kalkarken hoca kadınlar şu ilâhiyi okurlar:

(1) Köme ve tarhana pekmezde yapılır.
(2) Saçı hediye olup ekseriyetle para veya altındır.

O ise dostur.

Hakkı görmektir kastı
Melekler kadem bastı
Şerbetin mübarek olsun

Bu bir sırdr bilinmez
Cahiller bunu bilmez
Görmeye doyum olmaz
Şerbetin mübarek olsun

Derviş aşkıdan tadalım
Bir niyazdır edelim
İzin verin gidelim
Şerbetin mübarek olsun

Gelin, ilâhiler bitince oradaki yaşlıların tek tek ellerini öperek bir köşede elleri göğsünde ayakta bekler. Hocalar ilâhiden sonra dua ederler. Kız tarafından birkaç gelin getirildiği al mor kordelâ ve kıvraklarla süslü şerbet tepsi getirilerek misafirlere dağıtılır. Ortadaki şerbet sürahişi güveyi için kaldırılırken kayıvalıde tepsiyi getiren uygun bir hediye verdiği gibi, misafirlerin tepsiye attıkları paralar hocalar arasında pay edilir. Nişan bu suretle biter. Defçi ve çengiler oyunlarına başlarlar. Bu eğlence akşama kadar sürer, yemeğe kalacak misafirler dışındaki gelenler (hayırlı düğün görmek) temennisiyle ayrılırlar.

Yemekten sonra gene defçiler çalar, çingeneler (çengi) oynar, geç vakit onlar da evlerine dağılırlar. Şerbetten önce gelen baklava tepsi ile kız evi oğlan evine şekerleme (kurabiye) göndermek zorunludur. Şekerlemeler üst üste iki kat halinde gönderilir. Bunun anlamı (kızımızın nasibini de size gönderiyoruz) demektir. Kız evi bu şekerleme ile birlikte oğlanın nişan yüzüğünü kaynata, kaynana, görünceden diğer yakın akrabalara (kadem) adı verilen birer kat iç çamaşır gönderirler. Nişan yüzüğünde şimdiki gibi ad ve tarih olmayıp düz bir halkadan ibarettir. Düğüne kadar olan süre ramazanlara rastlamışsa bir tepsi has baklava, bayramda tev-küllüye (Nişanlanan kızlara denir) Bir kat elbise, çerez, kına, harçlık için para, piring ve et gönderilir. Kurban bayramına rastlayacak olursa aynı hediyelerle birlikte altı pullu boyalı ve kıranmış boyuna beşbirlik, alına nazar bonecuğu takılmış, al mor kıvraklarla sarılı bir koç gönderilir. Kız evi bunun karşılığında oğlan evinden gelen bir sofralık (12-15) kişiye ziyafet verir. Yemek yenmeden önce orta yere bir mendil serilerek davetliler hallerine göre para korlar. Bu para kızın anasına teslim edilir.

Nişanlılık zamanı meyve zamanı olursa kız evine bunlardan bir yük hediye gönderilir. Araya Hızır İlyas günü girerse bir kuzu, pirinç ve geline bir takım elbise gönderilir. Kayın valide gelerek gelinini Ruzi Hızır (Hızır İlyas) eğlenceleri olan yere götürür. Daha önce olacak akraba düğünlerine kayın valide bir takım elbise yaptırarak gelinini düğüne götürür. Gelin öteki gelinle yan yana ayakta bekler. Buna (gelin kaldırma) denir. Kayın valide gelini adına çalgıcuların tuttuğu defte bahşişler atar, orada bulunan misafirlere çerezler dağıtılır.

Nişanlılık bağ bozumuna rastladığı zaman kayın valide bir yük üzüm gelinine göndererek onları (Küre başına) davet eder. Kız evi bu davete gelmeden önce damatlara bir kaz veya bir hindi (culuk) veya bir yan (koyunun yarısı) et gönderirler. Akşam üstü de gelinden başka kız evindekiler oğlan evine misafir giderler ve (küre başında) eğlenirler. Nişanlı kız kayın valide (gelin kaldıracağım) demediği süre içinde hiç bir nişan, düğün ve mevlid gibi toplantılara katılamaz. Eğer birbirlerinden habersiz iki taraf hamama karşılaşırsa, kayın valide kız tarafının hamamı parasını vermeğe, onları yikatmağa, gelinine kına getirip kına yakmağa, mevsimine göre hamama yiyecekler (spanaklı, kıymalı, peynirli, yağlı ekmekek, kebab, kavun, karpuz, üzüm, pekmez v. b.) yedirmek mecburiyetindedir.

Nişanda bozulma olursa gönderilen mücevherat geri verilir.

İki dulun evlenmesine nişan yapılmaz. Diğer hallerde yukarıdaki tören yapılır. Muharrem ve sefer ayları şerbet içilmez. Uğurlu olmadığı inancı vardır(1).

B—DÜĞÜNLER:

Çorum ilinde eski düğünlerde de az çok bir benzerlik vardır. Kasaba ve köylerdeki düğünlerden bilhassa zenginlerin düğümleri çok parlak ve masraflı olur. Nişan konusunu kasaba ve ilçe merkezlerinde incelediğimiz için eski düğümlerin de köylerde nasıl olduğunu anlatmağa (imkânlarımız nisbetinde) çalışacağız.

Düğünden bir hafta, on gün önce köyün erkeklerine düğün sahibi yemek yedirir. Köy kızı (2) köy delikanlılarına ertesi gün oduna gidileceğini bildirir. O gün köy delikanlıları balta ve satırlarını alarak eşeklerine binip dağa, ormana çıkarlar. Odun yapılır. Köye ilk odun yükünü getiren delikanlıya düğün sahibi bahşiş verir. Diğerleri toplu olarak köye girerlerken davulcu onları karşılar ve köye döndürür. Aynı gün bir kısım delikanlılar da üzerine bayraklar dikilmiş kağnılarla un üfötmek için de-

ğirmene giderler. Dönüşlerinde aynı şekilde davul ve zurna ile karşılama yapılır. Köy kadınları düğün evine ekmekek yapmak için gelirler (3), önlerinde hoca kadın ilâhiler okuyarak, kadınlar ellerinde yanmakta olan mumları tutarak un çuvallarına doğru ilerler ve çuvalların ağzı açılmaya başlanır. Bir kadın elekke nu elerken diğerleri hal ve vakitlerine göre bu eleğe para atarlar. Bu paralar un eleyen muhtaç kadına aittir. Ve bu kadın hamur yoğurma görevini de yapar.

Ekmekek yapma iki üç gün devam eder. Pişirilen ekmekekler düğün evine yakın bir eve kater yapılır.

Komşu köy muhtarlarına küçük paketler halinde şeker gönderilmesi ile düğün davetine başlanmıştır olur. Şeker gönderilen köy muhtarları köy hal-kına düğün olduğunu duyurur.

Bir taraftan köy kadınları pirinç ayıklarken delikanlılar da keşkek için lâzım olan bulguru sokuda döğmeğe başlarlar. Sokuda bulgur döğme davul ve zurna eşliğinde çok güzel olur. Döğülmüş olan bulgur erkek açıklar tarafından kazanlara paylaştırılır. Kesilmiş olan koyun etleri ve diğer malzemeler kazana pişmeğe bırakılır. Ayrıca pilâv kazanları ve et-kazanları da ateşlenir.

Çarşamba günü sabahı yemekler hazırlanırken öğleden sonra kız evine bir davulcu ile kına gecesi için kına, çerez ve gelin elbisesi takımı gönderilir.

Gelin ve arkadaşları davulla beraber köyün yunaklığına (varsa hamama) giderler. Buna (gelin hamamı) adı verilir. Kafiledaki kadınlar beyaz çarşaf ve kırmızı ayakkabı giyerler. Gelinin belli olması için başına ayrıca pullu kıvrak örtülür. İki gelin tarafından yeni gelin yıkanırken diğerleri dışarda beklerler. Yıkama işinden sonra kafile köyü dolaşarak eve döner. Davulcu dışarda halay havaları vururken odadaki kızlar halay çeker oyun oynarlar. Bir süre sonra davulcunun bahşışı verilerek oğlan evine geri gönderilir.

Aynı gün ikindiye doğru civar köylerde davet edilenler atlara binerek silâhları ile birlikte oğlan evine gelirler. Bunlar köye girerlerken muhtar, imam ve kızır tarafından davul zurna ile karşılanırlar, gelenler köyün diğer odalarına bölük bölük yerleştirilir. Bunlar gerek karşılamada gerek evlere yerleştirirken davulcuya bahşiş verilir.

Düğün evinde pişen keşkek et ve pilâvdan ibaret olan yemek misafir olanlara evin delikanlıları tarafından getirilerek ikram edilir.

Yemekten sonra davulcu ve imam ile kızır, misafirleri tekrar ziyaret ederek getirilen saçığı (Tosun-Koç, Bakır, donluk para v.b.) toplarlar.

(1) Yufka ekmeği açılmış hamurunu sandırda taze uzerinde pişirirler.

Saçı toplama bitince gece bütün evlerindeki misafirler köyün meydanına birikirler, meydan odun yakmak suretiyle aydınlatılır. Köyün meydanına yapılan halay sinsin, ve diğer oyunlar köy pencere-lerinden bakan kızlar ve çocuklar tarafından seyredilir.

Kız evinde ise o gece kına gecesi yapılır. Oğlan evinden çıkan ellerinde yaktıkları çaralarla kız evine gelen misafirler odalara veya büyük bir salona yerleştirilir. Kadın hocaların okuduğu ilâhiler ile gelin kayın valide önüne getirilir. Hocaların gelinin anası ağzından okuduğu deyişlerden:

Baban çarşıya vardı mı ola
Mes pabuç aldı mı ola
Kızımın satıldığını bildimi ola
Fadimem kınan kutlu olsun.

Bindiğin atlar etli olsun
Vardığın yerler kutlu olsun

Gelinin ağzından da:

Anam yayık yayar mı ola
Tepsiye koyar mı ola
Kızım diye anar mı ola

Fadimem kınan kutlu olsun
Bindiğin atlar etli olsun
Vardığın yerler kutlu olsun

Kaynana gelin önüne getirilince avucu içine ısılatılmış kına ile bir altın kor ve avucunu kapatır. Diğer getirdiği yüzük, küpe ve mücevheratı gelinine takar. Bundan sonra gelinin başına bir tef tutulur. Kadınlar (Ebedat!.. atın yüğü kılıcı keskin, akçan güzeller harcolsun) diyerek para ve altınlarını bu tefin içine atarlar. Para atanlardan kaynana görünce ve çok yakın olanların ne attıkları diğer misafirlere bağlamak suretiyle bildirilir.

Hocalar tarafından gene ilâhiler okunarak salondan ağırlarak götürülen gelin bir odaya götürülerek bir yatağa oturtulur, üzerine bir yorgan kapatılır.

İki tarafın yakın olmayan misafirleri gittikten sonra kalanlar hem çerez yerler, hem oynarlar. Bir süre sonra gelin gene getirilerek sağında bir gelin ve kız solunda bir gelin ve kız gelinin ayak ve ellerine kına yakarlar. Bu sırada ortada, balta, ayna, çivi, çıra bulundurulur. Balta kuvveti, ayna aydınlığı, çivi evliliğin perçinleşmesini, çıra da ocağın devamlı yanmasına alamet olup, ertesi gün gelin yeni evine gitmeden çıra götürülüp ocağa konur ve yakılır.

Çivi oda duvarına çakılır, ayna çiviye asılır, kınanın suyu da kapı eşliğine dökülür.

Bu törene (kına gecesi) denir. Gelin o gece bir kız ve bir gelinle bir yatakta yatarlar.

Perşembe günü sabahleyin köyedeki erkek misafirlere börek ve hedik (1) ten ibaret kahvaltılar verilirken güveyi, köyün delikanlıları ile hamam veya yunaklığına götürülüp yıkanır ve eve tekrar dönerler. Evde iki tepsi börekten birisinin üzerine bir miktar leblebi ve güveyi elbisesi konur, öteki tepsiye de gene leblebi ve sağdıç elbisesi konur. Güveyi ve sağdıç bir kilot ve gömlekten başka ne varsa soyunarak birer palto giyerler ve iki tepsi börekle meydana gelirler. Davulcu bunları karşılayarak imam ve kâhyanın önüne getirir. İmam güveyiye kâhya da sağdıça bir takım dualarla yeni elbiselerini giydirebilir. Börek tepisinden birini imam evine, diğeri muhtarın evine gönderilirken leblebiler de orada bulunan çocuklara dağıtılır. Elbise giyme işi bitince imam ile kâhya arasına oturan güveyi ve sağdıç meydana güreşi seyrederek, yenen her güreşçi güveyi ve sağdıçtan başlamak üzere bahşiş toplarlar. Kız evine gidileceği haberi gelince hazırlık başlar.

Kız evinde gelin, sabahın gelinliği dualarla giydirilirken alın, çene ve iki yanına olmak üzere dört yerine sarı yıldızlar yapıştırılır. Bu yıldızların ortasına kırmızı beyaz noktalar çizilir, başına 30-35 Cm. uzunluğunda (Eleğin) denen silindir geçirerek düşmemesi için kordelâlarla başa bağlarlar. Kordelâlar al ve yeşil renkle olup (alı ve yeşili ile gelin oldu) söz buradan çıktığı tahmin edilmektedir. Gelinin yüzüne bir ayna tutulur ve sorulur:

Kendin mi güzel, bahtın mı?

Gelin cevap vermezse de kendi içinden (bahtım güzel) olsun zılamı çıkarılır. Bundan sonra gelinin yüzünü güveyin açacağı zamana kadar kalmak üzere kırmızı bir peştimal geçirir ve dönürüler (dönürücü) gelinceye kadar ayak üstü bekletilir.

Dönürücü olarak gelen iki kadın atlı ile bir sağdıçın bindiği at ve bir boğ at kız evine gelince, gelin babasından başlamak üzere ortadakilerin ellerini öper. Babası veya erkek kardeşi gelinin kuşağını kuşatır ve harçlık verir. Bu sıra davul ve zurna eşliğinde oğlan evi misafirlerinin gençleri kız evine gelmiş ve gelin ata bindirilmiş olur.

Atın boğazına kırmızı donluk, kulağına kordelâ, gelinin arkasına imamın cübbesi konur ve iyice bağlanır ve düğün alayı güveyi evine yolların. Gelin güveyi evine geldiği anda evin çatısından bir testi veya gömlek yere atılarak parçalanır. Başka birisi de evin

(1) Nişan konusunu Çorum'da derdimiz 4. 11-113-14 ten derledik.

(2) Muhtarın iltirahı gelin adamı.

(3) Pekinde yapılan bir çipi sanıdır.

Köy düğünü: Gelinin çeyizi ile götürülüşü

kapisına bir yumurta atar. (Bunlar gelinin uysal olması düşüncesiyle yapılır) kaynata ve kaynana gelini attan indirirler. Bir koyun postuna gelin ayaklarını basar. Geline verdikleri bir kaşık yağı kapı eşğine sürdürürler (Bolluk ve bereket getirmesi dileğiyle).

Gelin odasına girince kucağına bir erkek çocuk verirler, o da bu çocuğa bir miktar bahşış verir. Gelin bundan sonra o evde ne kadar insan varsa küçük büyük hepsinin tek tek ellerini öper (çocukların elini öpmesi başı yumuşak olması içindir. Hatta çocuklar ellerini öptürmek için geline yaklaşırlar).

Akşam olunca güveyi gerdeğe girmek suretiyle düğün tamamlanmış olur (1).

4—Eski Çorum Giyimleri:

Çorum'da halkın eski giyimlerinin %92'si kendi imalatı ile sağlanmakta idi. Endüstrileşmenin sonucu bilhassa dokuma endüstrisinin gelişmesi, evlerdeki tezgâhları, dükkânlardaki imalat yerlerini ister istemez söndürmüştür. Fakat bugüne kadar bu imalatın bir kısmı köylerde devam etmektedir. Köylüler bunları çeşitli giyecek ve ev eşyası olarak kullanmaktadır. Evlerde tezgâhlarda dokunan pamuklu bezler iç çamaşırı olarak kullanıldığı gibi gene tezgâh işi yün ve tiftikten dokunan kumaşlar elbise olarak kullanılmaktadır. Eskiden (Çehri) adını verdiğimiz ve Avrupa'ya satılan boya ve kimya endüstrisi ham maddesi olan bir çeşit meşe cinsi bitkisinin tohumundan halk arasında boyalar yapılarak tezgâhlarda dokunan bu kumaşlar boyanmakta idi.

(1) Çorum'da sayı 28-29'dan derlenmiştir.

Deri endüstrisinin ilkel bir başlangıcı olan dericilik (Debbaglık) çok eskiden olduğu gibi şimdi bilhassa Merkez ilçe ile İskilip ilçesinde hâlâ devam etmekte pek çok mest ve pabuçlar, terlikler, kunduralar, yapılmakta, çocuk ayakkabıları için deri imâl edilmektedir. Yakın zamana kadar Çorum merkez ilçede tabakhane sokağı deri işleyen sanatkarların işlikleri ile dolu idi. Ayrıca burada bulunan büyük bir havuz deri imalatı için kullanılmakta idi. Deri endüstrisi ile rekabet yapamaması eski aya sanatının gittikçe azalmasına ve yok olmasına sebep olmaktadır. Zamanla ve şartlara paralel olarak ve modanın etkisinde kalan halk bugün giyim işinde kısmen de olsa bir gelişme göstermektedir. Bilhassa sun'i ipekliğin, yün taklidi kumaşların ve nylon dediğimiz bitkisel giyim eşyasının bollaşması neticesi daha ucuza temin edilebilmesi ulaşım imkânlarının artması ile insanların giyimde de örnekler olmağa başlaması ve taklitlere kalkmasına sebep olmuş eski geleneksel giyim şekilleri terk edilmiş bulunmaktadır. Bugün 15 yaşındaki bir erkek çocuğu ile kız çocuğunun giydiği elbiseleri (giysiler) 70 lik bir ihtiyar dedenin veya ninenin giymesinde hiçbir sakınca görülmemekte ikisi de nylon veya çeşitlerini daha ucuz ve rahat olması yönünden seve seve giymektedirler.

Eskiden ister kadınların ister erkeklerin çok çeşitli giyimleri yoktu. Biri gündelik diğeri yabancı (Misafir geldiğinde veya misafirliğe gidildiğinde iki takım elbiseleri bulunurdu. Eskiden sandığı elbiselerle dolu olanlar ancak parmakla gösterilirdi. Bugün yaşayış şartlarında gelişme ve moda ister istemez vatandaşları çeşitli giysiler bulundurmağa zorlamaktadır. (2)

Biz Çorum giyeceklerini ikikısımda inceleyen daha çok örnekleri bazı sandıklarda kalmış veya Etnografya Müzelerinin malı olmuş giyim eşyasından bahsedeceğiz. Bu biçimlerin veya bu kumaşların zamanımızda giyilmesi imkânsız olduğu gibi, temin edilmesi de oldukça güçtür.

A—ERKEK GİYİMLERİ :

Yakın zamana kadar Çorum'da eski erkek giyimleri düz ve desenli yün kumaşlardan yapılırdı. Zengin ağalar daha pahalı ve ağır olan çuha (Luvî) denen kumaştan elbise diktirirlerdi. Elbise biçimleri şalvar veya çakşır denilen bol paçalı geniş bir pantolon üstüne kolsuz delme (yelek) giyerlerdi. Bu yelek ipeken bükülmüş kaytan ile bağlanırdı. Yelek üstüne Libade denen ceket giyilirdi. İç çamaşırlar evlerde el tezgâhlarında dokunan ipekle karışık kıvratma harir veya kenefi denen bezlerden yapılırdı.

(2) Çorum ve köylerinde genel olarak (modası) çamaşır yıkadım bittü yoruk (gari yıkadım) denir. (gari giymek diye deyişildiğinden başka birer deyiştir.)

Melli erkek kıyafeti

Dükkân (topan) gıllı kişi arıyor

Melli kadın kıyafeti

Hocalar üç etek denen zıbın giyerlerdi. Bunları çitari, hurşudiye ve tefarik denen bir çeşit donluktan yaparlardı, bazıları altına beyaz don veya zenginlerin giydiği geniş şalvarları ve libade denilen delmeleri giyerlerdi. Ayrıca ipek ve yünden yapılmış kuşak sararlardı. Zenginlerin kuşağı Gürün şalı denen renkli ipekten olurdu. Orta halliler Tosya kuşağı adı verilen yün kuşağı kullanırlardı üstüne tokaları ile tutturlardı, deriden yapılmış gayret kuşağı denen içine sigara tabakası öteberi konulan kuşağı sararlardı. Orta hallilerin şalvarları Çorum'da dokunan yünlü kumaştan yapılır, bacaklarına tozluk denen yün çoraplar giyerlerdi.

Ayakkabılar zenginlerde (Livanlı) denen kundurayı bazıları yemeni denen özel surette hazırlanmış ayakkabıyı giyerlerdi. Bu yemenilerin biçimi ve çeşitleri pek çok olurdu. Köylülerin çoğu çarık giyerlerdi. Başlarına giyilen püsküllü fesler açık ve koyu kırmızı olur, hocalar keçeden yapılmış veya kırmızı feslerin üstüne 5—10 arşın (4—7 metre) tülbenntten sarık sararlardı. Zenginler feslerine Hint Ebanisi denen ipekli örtüyü sarık gibi sararlardı.

B—ÇORUM'DA KADIN GIYIMLERİ:

Genel olarak eski kadın giyimi biçimine üç etek denir. Üç etek entari şu parçalardan meydana gelir.

a. ÜÇETEK: Buna zıbın da derler. Bunun tülükli, kavası yenli, keleş yenli veya verevli diye söylenen çeşitleri vardır.

b. ŞALVAR: Her çeşit yün kumaştan ve donluk dediğimiz ipekli pamuklu kumaştan yapılır. Çok geniştir. Bele bağlamak için bir bezek yeri olduğu gibi baldıra bağlanan yerde bezek yerleri vardır. Buralardan kaytan iplerle sıkı sıkı bağlanır. Baldıra bağlanan kısım üstten kumaş kıvrılarak indirildiği için görülmezler.

c. PAÇA: Bir nevi kilot olup şalvar altına giyilir. Halk arasında çakşır (çağşır) mandık veya tumman da denilir.

d. DFLME: Bir çeşit yelek olup kapaklı veya kapaksız iki çeşidi olur. İçlik dediğimiz gömleğin üstüne giyilir.

e. CEKET: Saltadan daha uzun olur. Çuha veya kadifeden yapılır. Sırma işlemeli veya sade olarak da yapılır (Saltaya Kazeki, Libade, erhane, fermene adları da verilir).

g. İÇLİK: İç gömlek üstüne giyilir. Donluk veya bezden yapılır. İçine pamuk konulursa pamuklu içlik denir.

h. SIKTIRMA: Bir çeşit yelek (delme)dir. Şimdiki korsa görevi görür. İçlik altına gömleğin üstüne sıkılır ve kopçalarına takılır.

i. GÖMLEK: Yakalı yakasız iki çeşit olduğu gibi süs bakımından da (güzel oyali), (Kırpık oyali), (Siçan dişi oyali) olmak üzere üç çeşidi vardır. Üç etekten başka Fistan dediğimiz giyimler de çeşitli modellerde olurdu. Aynalı, fırcalı, Şemsiyeli, Karpuz kollu, dört peşli, yakadan büzmeli çeşitleri vardır.

Eski giyimlerin kumaş çeşitleri de çok çeşitli olurdu. Bilgi edinmek bakımından bu kumaşların adlarını yazmakta fayda görüyoruz.

a. ATLAS KUMAŞLAR: Bunun başlıca çeşitleri şunlardır. (Karl) buzlu, sırmalı atlas (Sırmalı mandaliye atlas) (Kron atlas) adını alan atlasların çiçekli ve düz olmak üzere her rengi bulunmaktaydı.

b. CANFES KUMAŞLAR: Mor cengâri, dama taşı ve çatmalı, canfes olmak üzere üç çeşidi vardır.

c. ÜSKÜFE KUMAŞLAR: Güllü, direkli ve gümüşlü üsküfe olmak üzere üç çeşittir.

d. SEVAİ KUMAŞLAR: Sakızlı, Allı direkli, beyazlı, takatuka ve miktepesi olmak üzere beş çeşit.

e. MEYDANI KUMAŞLAR: Al, Mor, Güvez ve Mezemek Meydanı olmak üzere dört çeşittir.

f. ÇITARI KUMAŞLAR: Kırk kalem, fındıklı, makaslı, Hekirhikir, selimiye ve aşağılık çeşitleri vardır.

h. KUTNU KUMAŞLAR: Kemha, taş, bıçak, tefarik ve mecidiye çeşitleri.

i. HURŞUDİYE: Hindiyi, Altıparmak ve iplik hurşudiye olmak üzere üç çeşittir.

k. BİNDALLI: Başlıca Al, Mor ve yeşil renkleri olan Bindallı kumaşlar Atlas, Kadife, Sırmalı ve çiçekli olmak üzere dört çeşittir.

l. SOBALI KUMAŞLAR: Direkleri kalın olan bu kumaştan daha çok don yapılırdı.

m. Kadife Kumaşlar: Her renkte olan kadife kumaşların güllü, dalgalı, çubuklu, saçaklı ve buzlu kadife çeşitleri kullanılırdı.

n. Yanar döner kumaşlar: İki renkli görünen kumaşlardan olup daha çok mor ve kanarya sarısı olanı çok kullanılırdı.

o. Hoplin kumaşlar: İpek olup çubuklu bir kumaştır.

ö. Mantın kumaşlar: İpekli ve çubuklu olup direkleri çeşitli renkte (Beyaz, sarı yeşil) olur.

p. Gürzo kumaşlar: Düz ipek kumaş olup her rengi bulunmaktaydı.

r. Hâre kumaşlar: Telli, telsiz ve direkli hâre olmak üzere her renkisi vardır.

s. Yün basma: Güllü, çiçekli ve çeşitli basmalar.

ş. İbrahimiye kumaşlar: Eski sicil kayıtlarında geçen bu kumaşın mevcudu bulunmadığı için özelliği bilinmemektedir.

t. Kenefi: Buna Çorum bezi denir. El tezgâhlarında dokunur ve don, gömlek, yatak çarşafı, yorgan çarşafı ve peşkir yapılır. İdare, kıvratma, bal kaymak, serçe kanadı, kaşık sapı, üçoturma, bürüncük, melez ve herir çeşitleri bulunmaktadır.

u. Mavi Bez: Hâlâ İskilip, Kargı ilçe ve köyleri ile Merkez ilçede dokunan bu bezin ipliği dokuma ve boyaması Çorum'a has bir bezdir. Yelek arkalarına konduğu zaman arkalık adı da alan bu bezin kalınlardan şalvar ve ceket de yapılmaktadır.

C—ÇORUMDA AYAKKABILAR, ÇORAPLAR VE FESLER:

a. Ayakkabılar: Mes (Mest) ve pabuç olmak üzere iki çeşittir. Derileri (Sahtiyen) tamamen Çorum'da imal edilen mesler sarı ve siyah olmak üzere iki renkli olup uzun boğazlı, kısa boğazlı, kopça ile yandan açılan sahratlı denilen mest, üstten bağlamalı olmak üzere dört çeşidi giyilmekteydi.

Pabuçlar da aynı şekil Çorum'da yerli sanat malı olup içi çuhali, işlemeli, (Lâleli) pabuç olmak üzere iki çeşidi vardır. Köylerde daha çok altı kabalı (Başı yuvarlak kısa çivi) kunduralar giyilmekteydi. Bu kunduralara katır adı da verilmektedir. Ayrıca, bilhassa gençler çizme giyerlerdi. Çizmeler de yerli malı deriden yapıp sarı ve siyah renkte olurdu. Kötane, ürüzgâr, astarsız, uluorta ve boğazı körüklü çizme çeşitleri vardı.

b. Çoraplar:

Çoraplar yünden; iplikten (Tire), tiftikten (Filik) örülür, beyaz siyah, kahverengi (Ceviz kabuğu ile boyanır), kurşuni renkler de olur. Beyaz olanlar kendinden nakışlı olduğu gibi düz örgü de olurdu. Nakışlı olarak renkli ipliklerle örülen çoraplar ayrı bir güzellik taşımaktadır. Bu nakışlar Civan kaşı, Tavşan izi, Süt yüzü, Melez hanım camdan sallandı, Kâseli masalı, çevre örneği, düzüzü biyiği, akıtmalı, yar küstü gönül barıştı, hanım cimciği, Sarhoş yolu, kabak çiğidi, kaz ayağı, dinari, yılan egegüsü, baklava kesimi, kışla penceresi, fıstıklı, burmalı, saç örgüsü, yâr yâre küstü, incili göbek, ciğer deldi, örümcek ağı, çatıkkaş, Albayrak, irendeli (rendeli), yaran cimciği, hanım teri, kordonlu, kanefili (Karanfilli), ilifli (Lif), güllü pencereli, bütüntör, bademli ve güllü dallı olmak üzere pek çok çeşitleri vardır. Bu nakışları yerli yerine koyarak güzel çorap ören kızlar bulundukları yerlerde kısa zamanda evlenirler ve medhâdilirlerdi. Bugün dahi köylerimizde bu güzel nakışlarla çorap ören kızlarımız pek çoktur. (1)

(1) Yıllığımsan hacmi bu nakışlarla örülen çorapların resimlerini koymada elverişli olmadığı için koymadık. Özer diyor: "İsteyenler sipariş verebilir."

c. Fesler:

Feslere değinmemizin asıl sebebi bilhassa kadın feslerinin altınlarla donatılmasından başka bir güzellik yerine bir hazine taşımamasından ileri geldiği içindir. Eskiden evlenenlerin fesi var denildi mi onun hülliyyetinin ön önemisini meydana getirirdi.

Fesler al, mor ve şerabi renklerde olup kadın ve erkek fesleri olmak üzere iki çeşittir. Kadın fesleri küçük ve dar, erkek fesleri büyük olurdu. Püskül gamze sayısına göre (5, 6, 7, 8 ve daha çok) ad alırdı. Püskülün başı siyah ipekle bağlıdır. Püskülün boyu kadınlarda uzun erkeklerde kısa olurdu.

Altınlar bir bez üzerine dikilerek çene altından fesin iki ucuna birleştirilen cinsine (saka) derlerdi. Feslerin kenarına bir bezle veya bezsiz dikilen altınlar da vardı. Bu altınlar lira, yarım lira, çeyrek lira, Mahmudiye, yirmilik, onluk, beşlik olup bazen gümüş paralar da fese dikilirdi. Fesin her tarafının boy boy altınlarla dizilmesi ailenin zenginliğini ölçen bir miyar olurdu. Fesini bozdurdu sözü festeki altınların kullanılan paraya çevrilmesi anlamında kullanılırdı (2).

5—Çorum'un Eski Yemekleri:

Bir milletin kültürü sadece şiir ve edebiyatı, musiki, resim ve mimarisi demek değildir. Belki bunlardan daha çok o milletin gelenek ve görenekleri, oyun ve eğlenceleri ile yemekleri v.b. akla gelebilir. Biz bu bakımdan Çorum'un eski yemeklerinden kısaca bahsetmeyi uygun görmekteyiz. Bu yemeklerin çoğu bazı değişik harçları ile devam etmekte ise de hemen hepsi Türkiye'mizin birçok yerlerinde yapılmakta, Türk'ün Anadolu'ya yerleşirken getirdiği kendine has çeşitleridir. Şurasını unutmamak lazımdır ki en iyi sıhhi şartlar içinde fabrikalarda imal edilen tarhana çorbasının tadı köylü kadınının yazın evinde kurutup kışın hazırladığı çorbanın tadını vermemektedir. Zamanla şartlar değiştiği gibi ağızlardaki tad alma duygusu da değişmiş bulunmaktadır.

Çorum'un eski yemeklerinin adlarını yazarken bazılarının yapıtları hakkında kısa da olsa bilgi vermeye çalışacağız.

A—ÇORBALAR

a. Çatal aş: Çorum'da çok sevilen bir çorba olup bilhassa kışın soğuk günlerinin en tatlı yemeğidir. Çatal aş denmekle çatala yendiği sanılmamalıdır. Belki de bu çataldaki parmak sayısı kadar çeşitli malzemeden geldiği için verilmiş olabilir. Bu çorba, yarma ve mercimek iyice pişirilmek suretiyle yapılır. Piştikten sonra servis yapılır. Üze-

(2) Giyimler konusu Çorum'lu derginde sayın Eşref Ertan'ın üç yazısından derlenmiştir.

rine yamış yağlı soğan ekilir. Sırf bu çorba için yazdan kurutulmuş etin yağlı kısmından küçük parçalar doğranıp tavada kızartılır. Bu yamış yağlı parçalar da çorbaya eklenir. Yufka ekmeğine tulum veya çömek peyniri baş soğanla dürüm (1) yapılmak suretiyle yenilir.

b. Bulgur aş: Suludur. Pilavdan çok, çorbadan az suyu bulunur.

c. Döğül aş: Bulgur'un ince çekilmesinden yapılır.

d. Toyga aş: Yağı alınmış yoğurttan (Katık) yapılır. İçine nohut atılır.

e. Sütlü aş: Yarma pişirilir, süt katılır, nohut da bulunur.

f. Yoğurtlu aş: Süt yerine yoğurt katılır.

g. Helle aş: Yağla kavrulmuş undan yapılır.

h. Tatar aş: Muska biçiminde içi kıymalı ve maydanozlu hamur çorbasıdır. Piştikten sonra içine sarmsaklı yoğurt karıştırılarak yenir.

i. Tutmaç aş: Çorum'da çok pişirilen çorbalardan birisi de budur. Çok nefis ve iştah açıcıdır. Hamur küçük kareler şeklinde kesilir, daha önce pişen mercimek üzerine atılır. Hamurda pişme kıvamında indirilir. İçine sarmsaklı yoğurt karıştırılır. Üzerine aynı hamur parçalarından alınan bir kısım çiğ hamur tavada yağ içinde kızartılır. Nane ekildikten sonra bu kızartılmış yağlı hamurdan konur. Kış ve yaz mevsiminde yenilir.

B—HAMUR İŞLERİ:

a. Manti: İki çeşittir. Sulu mantı, kuru mantı. Bilhassa kuru mantı çok emek ister. Sulu mantıdan daha lezzetlidir. Fakat yaşlılar dişleri kesmediği için sulu mantı veya kuru mantıyı et suyu içinde hafif yumuşatarak yerler. Mantının Fatih zamanında Sarayda da yapıldığı saray mutbâk defterlerindeki kayıtlardan anlaşılmaktadır. Çorum'un bütün evlerinde birbirinden farklı olarak hâlâ yapıp yenmektedir (Kuru mantıyı bükme her kadının harcı değildir.).

b. Cızlak: Mayalanmış çok cıvık (helle halinde) hamurun kızgın ve yağlı sac üzerinde ince bir halde pişirilerek bol yağlanması ile yapılır.

c. Mayah: Bazlama da denilir. Sac üzerinde ve tavada yağ içinde kızartılan mayalı hamurdur. İçine mevsimine göre kıyma, peynir, yumurta, maydanoz konulur.

d. Katmer: Yağla yoğrulmuş hamurdan tava içinde kızgın yağda küçük daireler halinde ince açılarak pişirilir. İçine mayalı olduğu gibi garnitür

(1) Pişirilmiş ve sonra da ihtiyaç hâsi oldukça ısıtılıp yumuşatılan yufka içine pekmaz, peynir, kavurma, yumurta v.b. çok konulup bükülür. Buna dürüm (dürümek) denir.

konulur. Hamur yağlı olduğu için pişince kat kat olduğu için bu ad verilmiştir. Bir çeşit ince veya puf böreğini andırır. Sac üzerinde pişirilerek yağlanan katmere (Sac katmeri) denir.

e. Kızartma: Yufka ekmeği süt, yağ ile terbiye edilip içine kıyma, peynir konularak kıvrılır ve kızgın yağ içinde kızartılır.

f. Kömbe: Mayasız hamur tepsiye yağlanıp konur. Üzerine yumurta veya salça sürülür. Altında ateş üstünde sac ve ateş olmak üzere iki ateş arasında pişirilir.

g. Pezi: (Yamç): Yufka ekmeği yapılırken hamur arasına kıyma ile karışık pezi yaprakları veya ıspanak soğan konularak pişirilir yağlanır. Pezi (Pazi) Fatih zamanında bilinen bir yemektir. Aslı şeker pancarı (Kocabaş pancarı) denen pancar yapraklarıdır. Sapları da ayrıca kıyma ile pişirilir. Yanıcın peynirli, pastırmalı, yumurtalı ve sade kıymalı da olur. Bir çeşit börekler.

h. Oğmaç: Buna hoşmerim de derler. Yufka ekmeği ısıtılıp kızarmış yağ içine parçalanır, üzerine yumurta kırılıp karıştırıldıktan sonra pişince indirilir.

i. Kaygana: Zamanımızdaki sade omelettir.

C—TATLILAR:

a. Has baklava: Altmış ile seksen beş kat yufkadan yapılan bu baklavanın yapılması ve pişirilmesi çok zor olur büyük maharet ister. Bilhassa şekerini iyi bir şekilde vermek eli uz ahşabın işidir. Pişirme sırasında baklava hiç kızarmayacak, pembeleşmeyecek bembeyaz kalacaktır. Bunu pişiren alt ve üst saclar küllü kor atçerler konur. Yufkaların çok ince açılması, yağı, bademi ve iyice bembeyaz pişirildikten sonra şekerinin yedirilmesi şarttır. Büyük davetler ve düğünlerde has baklava yapılır.

b. Lüle baklava: Bu da yufkalar açıldıktan sonra oklava yardımı ile içine ceviz konan yufka sarılır. Ve elle iki tarafa bükülerek kesilir, yağlı tepsiye yerleştirildikten sonra pişirilip şekerlenir. Bunun gül burma ve taklit has baklava çeşitleri de vardır.

c. Karaçul belvası: Un yağda kızartılır, üstüne pekmez dökülür; helva haline gelince soğumaya bırakılır. Köfte yapar gibi avuç içinde yuvarlak parçalara ayrılır ve yenir.

d. Teltel: Bilhassa kış günlerinde sıra gezme-lerde, aile toplantılarında yapılır. Meyaneli veya meyanesiz olur. Limon tuzu ile kestirilmiş ağda halindeki şeker iki kişi tarafından ellerinde çok soğukta oynanarak beyazlatılır. Kavrulmuş un içinde bu oynanmış şeker ağdası halka yapılarak beş altı kişi tarafından katlanmak suretiyle çevrilir.

Kırılmadan ne kadar çok çevrilirse teller çok ince olur. 20—22 defa çevrildiği olur ki tel bu zamanda pek nefistir.

e. **Hasıda (Haside):** Nişasta ile pekmez ve biraz yağ ile yapılır.

f. **Hedik (Aşure):** Şeker yerine pişirilmiş yarma, nohut, fasulye karışığında pekmez katılır, üzerine döğülmüş ceviz ekilir.

g. **Unutma benî:** Buna (Fukara tatlısı) veya (Zügürt baklavası) da denir. Kuru yufka ekmeği parçalara bölünerek tepsiye konur. Bir tavada yağ ile pekmez birlikte eritilerek karıştırılır ve bu pekmez parçalarına eklenir. Üzerine biraz da döğülmüş ceviz konur.(1)

D—DİĞER YEMEKLER:

a. **Cilbir:** Soğan, kıyma ve yumurta ile yapılır.

b. **Borhana (Borani):** Çok eskiden beri bilinen bir Türk yemegidir. İbni Batuta dahi bahsetmektedir. Halen de yapılır yenmektedir. Yumurtalı, mantarlı ve hamurlusu (Tatar böreği) olur.

c. **Keşkek:** Yazın kurutulmuş etli kemik parçaları kış gününde bilhassa ekmekek yapılan tandirlerde yarma ile pişirilir.

d. **Müever:** Özel tavalarda yumurta, patates, kıyma ile maydanozdan yapılmış köfte parçaları kızgın yağda kızartılır.

e. **Madımak:** İç Anadolu'da ilkbahar başlaması ile madımak denen küçük otun pişirilip yenmesidir. Bu ota (pancar) da denir. (Can otu) da derler.

f. **Sasak beyni:** Yoğurtla pekmez karıştırılır.

g. **Kölemiz:** Pişmiş yağlı süt içine soğuduktan sonra parça parça yoğurt konur kaşıkla veya yufka ile yenir.

h. **İskilip Torba pilâvı:** İskilip'te buna dolma derler. Çok meşhur bir pilâvıdır. Pirinç birkaç saat ıstıttılır. Tavada yağ eritilir (Tereyağ) ve soğanla az kızartılır. Pirinç miktarına uyacak ölçüde su yağ ve pirinç ateşte haşlanır. Tıpkı iç pilâv gibi olur. Büyük bir kazana koyun eti bol su ile tuzlanarak konur. Kazan içine sacayak ve üstüne ters kapatılmış bir tepsî konur. Haşlanmış olan pilâv temiz bir torbaya konarak bu tepsî üzerine oturtulur. Bu torba et ve su ile hiç temas etmez, kazan kapağı kapatılarak kenarları hamurlanır. Bir tarafı fazla buharı çıkarmak için hamurlanmaz. Kapak üzerine büyüğe bir taş konur. Hafif ateşte ağır ağır pişirilir. Etin suyundan meydana gelen buhar ile torbadaki pilâv pişer; gece konan yemek sabah açılır. Torba alınır. Pilâv bir tepsiye boşaltılır. Kazandan alınan et suyu ile terbiye edilir. Etler pilâv üzerine konularak yenir.

(1) Çorum'da dergisinde Nazmi Tombu'un bu konudaki yazılarından derlenmiştir.

i. **İskilip turşusu:** Çok meşhur olan bu turşu birçok illere tenekeler içerisinde sevkedilmektedir. Bilhassa sirkesi ayrı bir usul ile hazırlanır. İçine konan malzeme rengini hiç bozmadığı gibi, sanki daldan kopmuş gibi taptazedir. Turşu salatalık, biber, fasulye, yeşil domates, lahana ve acurdan yapılır. Bunlar tuzlanarak küplere, çekmenlere konur. Tuzunu iyice alınca çıkartılır geniş bir kapta bol su ile yıkanarak tuzu alınır. Birkaç gün su içinde bekletilir. Çıkarılarak bol sarmısak ile küplere, çekmenlere doldurulur. Sirkesi eklenir, üzerine haşlanmış maydanoz konur. En üstüne de kireç taşı baskı olarak bırakılır. Bu kireç turşunun sertleşmesini temin eder.

Sirke ise özel bir şekilde hazırlanmaktadır. Üzümler olukta çiğnenir, sıra alındıktan sonra kalan posa (cibre) oluğun bir tarafına yığılır. Üzerine ceviz yaprağı, çul çuval örtülerek kapatılır. Bu posa bir hafta on gün sonra mayalaşmağa başlar, üzeri açılır, birkaç kova su dökülerek çiğnenir. Akan sirkeye birinci burun adı verilir. Bu posaya her 24 saatte bir su katılır ve çiğnenir. Her seferinde sirkenin asit derecesi düşer. Asıl burun sirke makbuldür.

Yukarıda Çorum'un eski yemeklerinden bir kısmının adlarını ve yapışlarını açıklamaya çalıştık. Bu yemeklerin çoğu bugün de kasaba ve köylerde yapılmaktadır. Bir kısmı ise unutulmuş veya yapılması imkânsızdır. Bu yemekler dışında herkesçe bilinen yemekler Çorum'da da yapılmaktadır. Eğer dikkat edilecek olursa ekonomik bölümde de göreceğimiz gibi Çorum'un yemek türleri tarım ve hayvancılığa ait, bağlardan ve bahçelerden yetiştirilebildiği ürünlerin (Un, yarma, bulgur, yağ, et, yumurta, pekmez, patates v.b.) daha çok miktarda yemeklerin ana ham maddelerini teşkil ettiği görülecektir. Bu suretle her ev çarşıya lüzum kalmadan kendi ihtiyaçlarını kendi tarlasından, bağından temin etmekte ve ev masrafları en az nisbete inmiş olmaktadır. Bu aile bütçesine azımsanmayacak bir fayda sağlar.

6—Çorum İlinde Eski Oyun ve Eğlenceler:

İl'de gerek merkez ilçe ve ilçeler ile köylerdeki eski oyun ve eğlencelerin içinde birçoğu bugün unutulmuş, yerine bilhassa çocukların oyun çeşitleri içine daha çok futbol ile sportif oyunlar, yarışlar, müsabakalar geçmiştir. Bununla beraber eski oyunların ve eğlencelerin bir kısmı devam ettirilmektedir. Bu oyunları çocuklara ve büyüklere ait olmak üzere ikiye ayırmak suretiyle önemlilerini açıklamaya çalışacağız.

Kış eğlencelerinden: Kaz döğüşü

1—BÜYÜKLERE AİT OYUN VE EĞLENCELER

Güreş başta olmak üzere, at koşuları, cirit oyunları, sin sin oyunları, Millî ve mahallî oyunlar en önemlilerini meydana getirir.

Cirit Oyunu: Millî oyunlarımızdan birisi olan cirit oyunu Türk'ün at üzerinde kendisine ne kadar hakim olduğunu, düşmandan gelen ciriti süratle giden atı üzerinde nasıl geriye dönerek kendisine zarar vermemesi için engellemeye çalıştığını ve seyirciyi her an heyecan ve zevk içinde bırakan bir oyundur. Gençleri eskiden ok atışları ve düşmandan korunmak için savaşta hazırlayan bir geleneksel oyundur. Bilhassa köy düğünleri ile dinî ve millî bayramlarda geniş meydanlarda oynanan bu oyun bazan kanlı olaylara sebep olduğu için eskisi kadar oynanmamaktadır.

Büyüklere ait eğlencelere gelince: Bilhassa kış mevsiminde (Kaz döğüşleri), kuşbazlık, yüzük (Fincan) oyunları, sıra gezmeler, tel tel sohbetleri, bağ eğlenceleri, sünnet düğünleri başlıcalarını teşkil etmektedir. Biz burada hâlâ Çorum'da devam ettirilmekte olan (Kaz döğüşü ile Kuşbazlıktan) söz açacağız.

a. Kaz Döğüşü: (1)

Bilhassa merkez ilçede kış mevsiminde erkeklerin en önemli eğlencelerinden birisi kaz döğüşüdür. Kaz döğüşleri çok eskiden beri olduğu gibi hâlâ bugün de devam ettirilmektedir. Biz burada kaz döğüşünün nasıl yapıldığını anlatacağız.

İskara şeklinde dar bir kümese erkek ve dişi kazlar konulur. Üç dört gün sonra, döğüş 3 gün kala dişi kazlar erkek kazdan ayrılarak saklanır ve erkek kaz yalnız bırakılır. Dişi kazlar 3 tane olup bunların içinden birisi erkek kazın sevgilisidir. Erkek kaz sevgilisini sesinden tanır. Öyle ki bir yere (500) kaz toplayalım, erkek kaz bu (500) dişi kazın içinden (Sevgilisini) derhal sesinden tanır ve bulur. Bu derece birbirlerine bağlı ve sargındırlar. Disilerin ve hele sevgilisinin ayrılması erkek kazı çileden çıkarır. Bu ayırma sırasında asıl döğüş gününe kadar erkek kazla başka bir erkek kaz kısa aralarla döğüş-türülerek ona âdeta antrenman yaptırılır. İdmanlaşan bu erkek asıl döğüş günü daha iyi ustalaşmış olur. Erkek kaza döğüşeceği günün akşamı yem verilir. Döğüş bitene kadar bir daha yem verilmez.

(1) Bu konu Kahveci Halis Arto'ya verdiği bilgiden derlenmiştir.

Kuşbazların eğlencesi: Güvercinler

Döğüş günü erkek kaz döğüşe götürülürken sevgilisi gene saklanır. Diğer iki dişi ile birlikte gider. Döğüş yerinde saklı olarak getirilen dişi kaz (sevgilisi) salıverilir. Karşı taraftan aynı şeyi yaparlar. Bu defa sevgilerine kavuşan erkek kazlar dişilerini korumak için birbirleri ile döğüşe tutuşurlar.

Bilhassa dolamadan alan taraf kuvvetli kanat vuruşları ile zaferi elde eder. Dolamadan almak hasminin boynu üstünden öteki kanadını sıkıca ısırmak ve yakalamaya denir. Kazın kanat vuruşları kanadında aşık kemigi olduğu için düşmana âdeta kurşun gibi değer. Bu arada iki tarafın dişi kazları erkeklerini savaşta başarı kazanmalarını temin için birtakım sesler çıkararak (1) onları âdeta teşvik ederler.

Döğüş 3 dakikadan 20 dakikaya kadar sürer. Bazan yarım saati da bulur. Taraflar aralarında müşterek bahisler yaptıkları gibi sahiplerinin ortaya 250—750 liraya kadar para koydukları da olur. Döğüşe artık dayanamayan bir taraf kaçır. Bu suretle kaz döğüşü sona erer.

Kazlar renklerine göre ad alırlar (Ala-Beyaz-Kula) (Sarıya yakın renk) (Gök-Koyu yeşil) gibi iyi döğüşen kazların fiyatı 1.000—1.300 TL. (Bir

(1) Dişi kazların (Grygac) seslerinden bazı insanlara (Grygac) denmesi onların tuttuğu insanları haklı haklı da olsa müdafaa etmeleri anlamında kullandır.

erkek, sevgilisi ile üç dişi bedeli) olur. İyi döğüşen kazlara karşı taraftan düşmanlık (suikast) edenler (Meselâ, zehirli yem serpmek gibi) olur.

Soğuk kışlarda, merkez ilçede bazan birkaç meydanda döğüş olduğu gibi, tanınmış kaz döğüşleri (Büyük para konduğunda) bir meydana seyircilerin çok olması için yapılır. Bu döğüşü seyretmek için genç ihtiyar yüzlerce erkek meydana koşarlar.

Merkez ilçede kaz döğüştürenlerin ayrı bir kahvesi olup, orada kaz alışverişleri yapılır ve müsabakalar tertiplenir. (2)

b. Kuş Besleyenler (Kuşbazlar) (3):

Çorum Merkez ve birçok ilçelerde zevk için güvercin besleyenlere (Kuşbaz) denir. Çok eskiden beri devam etmekte olan kuşbazlık zamanımızda besleyenleri az olmakla beraber gene epey yekûn tutmaktadır.

Çorum'da beslenen güvercinler diğer illerdeki kuşlardan daha makbul sayılır. Çorum'un yerli kuşları uçtuklarından çok takla atarlar ve havada uzun süre kalırlar.

Kumru ve Demkuş (Öterken yahû çekken güvercinden daha cüsseli kuş) çok öttükleri halde az uçarlar. Kuşbazlar çok uçan ve havada kalan çok

(2) Yazarlarımızdan Refik Halit Karay Çorum'da cezalı olduğu yıl girmiş olduğu kaz döğüşünü çok güzel bir şekilde dile getirmiştir.

(3) Bu bilgi Burhan Yalçın'ın 'Duran'dan derlenmiştir.

Mahallî eğlenceler: çiğdem gezen çocuklar

takla atan kuşa meraklıdır. Bunlar da iki çeşittir. Bir kısmı havada uçar ve oynar, bir çeşidi de tuğla, (Çatı) üzerinde âdeta pike yaparak oynarlar. Havada oynayanlar tuğlaya indiklerinde onların pinlerine (Kuş kümesi) gidebilmeleri için ince merdivenler yapılmıştır. Bu merdivenler basamak basamak iner ve pinine girer. Eğer merdiven olmazsa uçtuğunda takla attığı için yere inemez. Tekrar çatıda kalır. Bazan uçtuklarında bulutlar arasına giren güvercinler, buluttan kurtulamyarak onun hareketlerine uyar ve çok uzaklara gider. Yolunu şaşırabilir.

Kuşlar sahiplerini sesinden tanırlar. Tutulan kuş sahibine verilmez. Yem olarak mısır, arpa ve buğday verilir. Düşmanları havada atmacalar, çatıda kalanların ise puhu kuşlarıdır. Bahçe ve pinlerinde ise kedilerle gelinciklerdir. Evlerinde kedi besleyenler kedileri yavru iken aldıkları için evin kedisi kuşlara dokunmazsa da aç kalan komşu kediler hemen yakalar ve yerler. Evini şaşırarak başkasının kuşları ile inip yakalanan kuşa (ayartma) denir.

Belli başlı güvercin çeşitleri Beyaz, Dalıkara (Boynu ve beli kara, diğer tüyleri beyaz olan), Çilli (Vücut siyah benekli), Karakuyruk çilli, Göala (gökale) (Kanatlar beyaz, vücutu kurşuni olan, Akkuyruk, göala, kekilli göala (başında kâkülü olan) Pal (Açık kahverenkli), Kekilli karanfilli (Bur-

nunda tüy ve başı kâkülü), siyah, Gö (Gök), Paçalı beyaz, Paçalı ala, Urfa cinsi (ayakları kısa tüylü), çeşitli renk kumrular ve demkuş gibi pekçok çeşitleri vardır.

Tülek (Tüylerini değiştirme zamanı) olduğu zamanlar dışında güvercin iki yumurta yumurtlar ve kuluçkaya yatar. 18 günde yavru çıkarır. İki ay yavruyu besler ve gene yumurtlar. En önemli hastalığı ağız hastalığı olup yem yiyemez, limon ile ağız temizlenirse hemen hastalık geçer.

Kuşbazların kahvesi ayrıdır. Bu kahvede kahvesler vardır. Kuşbazlar buraya kuş satmak için getirdikleri kuşları koyarlar. Kendisine dişi veya erkek lüzumlu olan pazarlık yapar anlaşırlar. Bir iyi güvercin 50—75 TL'dir. Bu kuşbaz kahvelerine keklik de getirirler. Çorum'da çok güzel öten keklikler beslenir. Son yıllarda bilhassa bayanların merak sardığı (kanarya) kuşu da gittikçe çoğalmaktadır.

2—ÇOCUKLARIN OYUN VE EĞLENCELERİ

Eski çocuk oyunları içinde önemliler (Emenli top oyunu), (1) (Aşık oyunları), (Naç oyunu), (Hodak oyunu), (Coş oyunu), (Uzun urgan oyunu) gibi oyunlar olup bu oyunların bazıları köylerde çocuklar tarafından oynanmaktadır.

(1) Bu topdar dikiciler tarafından içleri pamuk veya altın parçaları ile doldurulan dört deri parçaları ile avuca sıkacak büyüklükte olurdu (Futbol topu değildir).

Çocukların eğlenceleri zamana uygun olarak kasabalarda pek çeşitli olduğundan eski eğlenceler den olan (Çiğdem) eğlencesini anlatmağa çalışacağız.

Çiğdem Eğlencesi:

Çiğdem ilkbaharı ilk defa müjdeleyen ve ilk defa açan bir kır çiçeğidir. Soğanlılardan olup sarı, beyaz ve açık mavi renkleri vardır. Kar yerden kalkar kalkmaz Şubat ayı ortasından itibaren kırlarda bilhassa boz tarla ve otlaqlarda ilk defa çıkarak güzel renkleri ile tabiatı ilk baharın geldiğini insanlara müjdeler.

Gerek Hitit'lerde ve gerekse Frikya'larda ilkbaharda tabiatın canlanması her tarafın yeşilliğe bürünerek çiçeklerin açması Gök (Teşup) tanrıları ile yer (Hepet) tanrıların birbirine kavuşmasından doğduğu inanıcı hakimdi. Bu sebeple ilkbaharda büyük şenlikler ve eğlenceler tertip edilir, tanrılara kurbanlar kesilir, adaklar sunulurdu.

İşte Çorum'daki çiğdem eğlencesi belki de çok eskiden devam eden bu inancın bir devamından ibarettir. Küçük yavruların ellerinde çiğdem çiçekleri ile kapı kapı dolaşarak ilkbaharı müjdelemeleri bu eski bir dîni törenin çocuklara mahsus bir eğlence şekline girmesinden başka bir şey değildir. Her mahallenin 7—10 yaş arasındaki küçük çocukları kırlara giderek bu çiğdemleri kazgı dedğimiz odun dan çivileri ile soğanı çıkarıp toplarlar. Taşıyabilecekleri büyüklükte bir iğde dalı bularak mahallelerine dönerler. Topladıkları çiğdemlerin bir kısmını iğde dalındaki dikenlere âdeta iğneler, iğde dalı âdeta bir çiğdem ağacına döner. Mahallenin diğer küçük çocukları da bu kafileyeye katılarak sıra ile bütün kapıları çalarlar ve hepsi bir ağızdan şu müjdeyi ev sahibine verirler:

Çiğdem çiğdem çiçeği
Alaca bulaca sacağı
Dedem allah köçeği
Dam üstünde boyunduruk
Dura dura yorulduk
Verenin oğlu olsun
Vermeyenin kara taş...

Kedisı olsun diye türkülerini söylerler. Zaten mahalledeki bu çocuk şenliğinden her evin haberi vardır. Her ev sahibi kapısı çalınırç alınmaz çocuklara müjdelerini verir. Bu müjde bulgur, Yarma, Yağ, pekmez, para ve odun olur. Verilen bu yiyecekler ayrı ayrı çocuklar tarafından ellerindeki torba ve taslarla doldurulur.

Bu hediye karşılığında elinde bir demet çiğdem tutan bir çocuk bir iki çiğdem vererek diğer kapıları çalmağa giderler. Eğer hediye vermekte ev sahipleri gecikirse çocuklar türküyü bir kere daha tekrar ederler. Kendi mahallelerinden topladıkları hediyeler

çocukların nazına gelen bir evde pişirttirilir. Buna (Çiğdem aşısı) denir. Bol yağlı yanında şerbetleri bulunan bulgur pilâvı çocukların her birinin evlerinden getirdikleri kaşıkları ile geniş bir sofrada üzerlerine çiğdemler dikilmiş olarak neşe ve zevk içinde yenilir. Toplanan paralar fakirler arasında pay edilir. İnanişâ göre çiğdem aşısı yiyelemin bir yıl başı ve dişi ağrımadığı halk arasında hakimdir.

7—Çorum İlinde Şive (Ağız) Farkları:

Batı türkçesinin hakim olduğu Türkiye'de Çorum ağızı yabancı tesirlerden kısmen uzak kalmış olması ile aşırı etkilerden kendisini korumuş da örnek olarak kabul ettiğimiz İstanbul konuşmasından bazı farklar gösterdiğini görmekteyiz. Bu farkların önemlileri şunlardır:

a. Bilhassa fiillerde açık ve kulağa hoş gelmeyen şive hataları görülmektedir. (1) Örnekler:

1. Bu akşam sinamaya gidiyon mu (Gidiyor musun)

2. Yarın bize geliyon mu? (geliyor musun)

3. Okuduğun şeyi anlıyon mu? (Anlıyor musun)
b. Fiillerin şimdiki zaman ve geniş zaman kiplerinin çoğul birinci şahıs takıları (yoruz ve rız) olarak değil de (yok—rık) takıları eklenerek kullanılıyor. Örnekleri:

1. Bu akşam size geliyok (Geliyoruz)

2. Gazeteyi birlikte okuruk (okuruz) (Ahiyok, gelirik, isterik, bekliyok) gibi.

c. Kelimeler içindeki bazı ince sesli harfler kalın sesli olarak yer değiştirmektedir. Örnekler: (Madeniz, (Maydanoz), ecik (Azıcık), meşrebe (Maşraha) emme (ama), İlahne (Lahana) gibi.

d. Aynı sesli harfler de ince sesliler birbiri ile, kalınlar da birbiriyle yer değiştirilerek söyleniyor.

Örnekler:

a—ı—(Kahırdak—Kıkırdak)

a—o—(Fiston—Fistan)

e—a—(Kirez—Kiraz)

e—ü—(Eyvaz—Üvey)

u—ü—(Gul—Gül) —Güya—Güvey)

u—o—(Nori—Nuri) gibi

e. Kelimelerdeki bazı sessiz harflerin şivede değiştiğini görmekteyiz. Örnekler: (Bek—Pek), (Balak—Malak), (Minbar—Bunbar), (İskembe—İskemle), (Merzuvan—Merdiven), (Ohu—Oku), (Kahırdak—Kıkırdak) v.b. gibi...

(1) Bundan 12 yıl önce öğrenim için İstanbul'a gittiğimizde bir öğretmenimiz (Hacım) hürmeten adını yazmıyacağım) hem bize, hem başka okula bulunan kız benzerlerinin de sözünü etti. Bir gün kırdar hicim okoldan memnun kalıp kalmadığını sordular. O da (Aman ne kato çocuklar, Çorum'dan mı nereden geliyorsunuz) diye söyleyince onların arasında bulunan kız arkadaşlarımız utançlarından yere baktılar. Bir senadif bunu bize söylediler. Kısır zamanda çalışmamızla hem hareketlerimizde kendisine sevdirdik. Ders yılı sonunda bunu kendisine sığdırmızda huzumun yüzü kızardı. Bunu hiç unutmam.

İskilip halkı şivesinde de (K) harfi (G) olarak (Gonuşma —Konuşma) (İlgilip—İskilip), (Garga—Karga), (Gar—Kar), (Gıy—Kıy) gibi. (S) harfi (Z) olarak (Zabak—Sabah), (Zoba—Soba), (Zahan—Sahan) gibi söylenmektedir.

f. Bazı kelimeler başka yerlerde hiç konuşulmadığı halde hâlâ canlılığını muhafaza etmektedir ve konuşulmaktadır. Bunlar Çorum'un dış etkilerden korunması sonucu ölmemiştir. Öz türkçe veya değişikliğe uğramış kelimelerdir.

Örnekler:

Badal—Merdiven (Çocuk badaldan düştü.)

Baldırcan—Patlıcan

Bizaledin—Biraz sonra (Bizaledine doğru gelebilirim.)

Bizaleyn—Biraz sonra (Bizaleyn gelirim.)

Bıldır—Geçen yıl (Bıldır meyve çok oldu)

Böğür—Yan taraf (Böğürüm üç gündür sıziyor)

Cula—Karga

Culuk—Hindi (İskilip ilçemizde de kullanılır)

Çene—Köşe (Çeneyi dönünce caddeye çıkarsın)

Eme—Hala

Emmi—Amca

Essah mı diyon—(Sahi mi söylüyorsun)

Engalle—Sonuncu, üçüncü

Ecik—Az, bir parça (Çocuklara ecik leblebi aldım)

Eze—Vücut, beden (Ezelerim ağrıyor)

Ellâm—Allah bilir (Ellâm siz sinamaya gidiyonuz)

Enek—Ana para, sermaye (Çocuk oyunları)

Gobel—Küçük erkek çocuk (Bazı hallerde anası ve babası belli olmayana da derler)

Gille—Kâr, kazanç

Girellik—Kiler, kilerlik

Heri—Yahu (Buraya gel heri)

Hevri, Hevriçek—Çabuk, çabucak (Yemeği hevricek yediler)

Kumpir—Patates (Pazardan kumpir aldım)

Kitibiyoz—Sünepe, beceriksiz

Koğuca adak (Koğcadak)—Ona buna lâf getirip götürün

Medine—Öte beri konulan ocak başındaki küçük terece.

Masen—Mahzen (Masenden az pekmez getir)

Ökçül—Önce, birinci (Çocuk oyunlarında)

Sokçül—İkinci (Çocuk oyunlarında)

Şığsırım—Çok sıkı biten meyve (Bu yıl elmalar şığsırım gibi)

Yanıllı—Sırt, arka (Yanıllıma bıçak sokulmuş gibi ağrıyor)

İskilip ilçesinde de bu çeşit kelimeler kullanılmakta olup bunlar aşağıda gösterilmiştir:

Bıcık—Odanın köşeye gelen karanlık kısmı
Bidinnak—Çok az
Ganevez—Tornada çekilmiş ağaçtan yağ, tuz, biber koymak için gülebler

Horata—Lâf, söz

İrık—Hafif açıklık

Örüsker—Rüzgâr, yel

Topalak—Domates

Şaplak—Şamar, tokat

Şartolsun—Yemin (Bu kelime İskilip'te çok sık kullanılır)

Zunnuk—Bahçe duvarı altındaki delik, (Su geçirmek ve tavukların girip çıkması için konur).

Ayrıca İskilip ilçesinde haftanın günleri şu şekilde adlandırılmaktadır.

Girevi—Pazar

Düşembe—Pazarıtesi

Deri—Salı

Bazar—Çarşamba

Bazites—Perşembe

Cumayı—Cuma

Cumites—Cumartesi

8—Ata Sözleri ve Maniler:

Çorum ilinde ve ilçelerinde her sosyal, siyasal, ekonomik hayatı en özlu şekilde belirten ve halk arasında daima bir öğüt olarak söylenen ata sözleri pek çoktur. Tarım ve hayvancılığa ait olanlar diğerlerinden fazladır. Halk edebiyatının en güzel örneklerinden olan maniler ise o kadar boldurki biz örnek olması bakımından birkaç tanesini alabildik.

a—Ata Sözlerinden Birkaç Örnek

1. Dirgene dayanmayan porsuk harmana gelmez.
2. Asıl azmaz, bal kokmaz.
3. Davarı güden Kurdu görür.
4. İsracık köpek dişini göstermez.
5. Kışın yaşa, yazın taş oturulmaz.
6. İhya ihyâ yaz, soğuya soğuya kış gelir.
7. Tarlanın taşlısı, karının uzun saçlısı makbultur.
8. Baht olmayınca başta, ne kuruda biter, ne yaşta.
9. Yazın başı pişenin, kışın ağı pişer.
10. Kurbağanın vakvagası suyu bulandırılmaz.

b—Manilerden Birkaç Örnek:

ÇORUM'DAN

Elma dalda sallamır,

Günden yanı ballamır.

Oğlan vezir olsa da,

Yine kıza yalvarır.

Ak üzüm den ak olmaz.

Kara üzüm den bağ olmaz.

Çorum'da yar sevenin,
Yüreğinde yağ olmaz.

KARGI'DAN

At olu da depmez mi
Yar olu da öpmez mi
Yarin öptüğü yerde
Mor menekşe bitmez mi

MECİTÖZÜ'NDEN

İndin nane biçmeye
Eğildim su içmeye
Yar geliyor dediler
Kanatlandım uçmaya

Gül ektim evlek evlek
Dadandı kara leylek
Yazın beraber idik
Kışın ayırdı felek

ORTAKÖY'DEN

Bulguru kaynatırlar
Sokuya yatlatırlar
Benim bir tek yarımı
Döverek ağılatırlar

Mendilimde oya var
Yüreğimde yara var
Ne öldüm ne kurtuldum
Ne derdime kaç var

MECİTÖZÜ'NDEN

Kadir Mevlam senden bir dileğim var
Beni muhanete muhtaç eyleme
Eğer muhanete muhtaç eylesen
Kara topraklara yadeyle beni

Muhanetin suyu zehirdir oktur
Kadir Mevlam senin himmetin çoktur
Sağ gözün sol göze faydası yoktur
Sağ gözü sol göze muhtaç eyleme

Muhanetin suyu tersine akar
Aktığı yerleri sel gibi yakar
Bir yemek yedirse başına kakar
Beni muhanete muhtaç eyleme

9.— Çorum İlnde Nüktedan kimseler ve İskilip'te bir olay :

Her yerin yetiştirdiği insanlar arasında çair, musikîşinas, sanatkâr kimseler bulunduğu gibi nük-teleri ile hoşsohbet insanlar da yetişmişler, bulundukları toplum içinde bir iz bırakmışlardır. Çorum'-
Not: Olu da (Olurda) demektir.

da da memuriyet ve çeşitli sebeplerle çevrede kendisini sevdirmiş hoşsohbet kimseler yetişmiştir. Eğer bunlar bulundukları çevre dışına, meselâ İstanbul'a gitmiş olsalardı belki Türkiye çapında tanınmış kimseler olabileceklerdi. Ortamın elverişsizliği onları dar bir çevrede yaşamaya zorlamış birçok üstün kabiliyetler sönmüş gitmişlerdir (Bu konuda kültür bölümünde de gerekli açıklama yapılacağı için bu kadarla yetiniyoruz).

Yakın zamanda yaşamış olan üç kişinin çevrelerinde bıraktığı hoş sesi kısaca belirtmeye çalışacağız.

a. Abidin Efendi :

Devlet memurluğundan sonra arzuhalçilik yapmıştır. Tipleri canlandırmakta ve onları karikatürize etmekte usta bir sahne sanatçısı kadar kabiliyeti olan bir kimsedir.

b. Korhan oğlu Halil Efendi: (Halil Ağa)

Dedesî Çorum'da kaymakamlık yapmıştır. Halil efendi şimdiki Tanyeri ilkokulunun bulunduğu eski binayı bedelsiz olarak okul açılması için vermiştir. Halil ağa eli açık, cebi delik, hoş sohbet bir kimse olup içki sofralarında gece yarısına kadar oturur sofrasında bulunanlara hoş vakitler geçiren yakışıklı, temiz giyinmesini bilen ve seven bir memurdu. Çeşitli memuriyetlerde bulunmuştur. Niçin namaz kılmadığını soranlara (Pantol perestlik var) diye tertemiz giymiş olduğu redingotunu göstermiş. Emekli olduğunda 42 lira maaş bağlanan Halil ağa kartvizitine (42 lik Halil Korhan) diye bastırmıştır. Gece yarısına kadar sofrada bulunduğundan hanımının kızıp kızmadığını soranlara (Bizim hatun kılıbıktır) diye cevap vermiş. Musikiye de vakıf olan Halil ağanın meclislerinde bulunanları nükte ile güldüren daima hatırlanacak bir kimse olduğu görülmektedir.

c. Kabak Müezzin Köse Ethem Efendi :

Eski yazıları çok güzel yazan bir hattattır. Medresede okumuş okullara yazı öğretmeni olmuştur. Sonra öğretmenlikten ayrılmaları üzerine kütüphaneye 20 lira maaşla muhafız yardımcılığı yapmıştır. O sırada memurlara şapka giyme zorunlu olduğu için Ethem Hoca takkesine bezden iki parmak bir kenar geçirterek işine gitmiş, yolda rastlayanlara (Hoca bu ne hal, böyle şapka mı olur?) diyenlere takkesine diktirdiği kenarı göstererek (20 lirayı bu kadar olur) (maaş 40 olsaydı bu kenar dört parmak olurdu) diye cevap vermiş. Ethem hoca daha çok muzip bir adam olarak görülür. Karşısındaki adamın saflığından faydalananak onu birçok yanlış yollara sevkeden ve adamı zor durumlara sokan bir tip olduğu görülmektedir.

İstanbul'da bulunduğu bir sırada Kadıköy'de çarşıda gezerken bir adamın muhallebiyeçi dükkânı önünde vitrinlerden muhallebiyeleri seyretiltiğini görür, adam fakir olmalı ki girip yiyemiyor, Ethem Hoca yanına yaklaşarak adama (giripte bir tane yesene) diyor. Adam parasının az olduğunu söylüyor. Ethem Hoca (Aldırma gir ye muhallebiyi, çıkar bir kurşunu masanın üstüne koy bu para nedir derlerse ben acemi değilim der çıkarın) demiş. Adam hakikaten girip yemiş, Ethem Hoca etrafta gözetlemeye başlamış bir ara dükkân önünde bir kalabalık görünce kıs kıs gülererek yaklaşmış, muhallebici ile adamın münakaşalarını duyar. Adam (ben acemi değilim, ben yutmam) der durmuş, dükkân sahibi bakmış ki hakikaten parası yok adamı salıvermiş, adamı yakalayan Ethem Hoca (sayemde muhallebi yedin, sesini çıkarma) demiş ve adamdan ayrılmış. Köse Ethem Hoca medresede okurken oda arkadaşının sigarasına cısrar katıyor. Adam içiyor. O sırada hoca abdest almak için bunların odasına girince arkadaşları hemen hocanın cübbesini alıp, ocaktaki mangalı ortaya çıkarıyor, cezveyi alıyor, (Ethem bu sırada odadan sıvıyor) hocasına kahve ikram için, fakat mangalda ateşin olmadığını farkında değil, Hoca hayretle bakıyor soracağı kimse de yok, hemen cübbesini alıp odadan çıkıyor.

d. Mitolojik Bir Olay :

Bu olay 1908 yılında İskilip ilçesinde olmuştur. Olayın cereyanı basit bir hukuki mesele, sonucu da kesin delil bulunmadığından davadan düşmekle neticelenmiş olmakla beraber o zamandan beri halk arasında sürüp gelen âdeti efsanevi bir durum yaratmış olmasından anlatmakta fayda görmekteyiz.

O zamanki İskilip halkının ekmeçlik ununu sağlayan kuzeyindeki meydan çayı üzerinde bir Ermeni veya Rum vatandaşın basit bir un fabrikası vardır (1). Zaman zaman unu pahalılandırıan bu değirmenciye halk kızmakta ve ekinlerin de pahalıya satılmasına sebep olduğundan kasabaya kutluk getireceği endişesi ile üç beş kişinin önderliğinde bir gece baskını yaparak değirmeni yıkıp yerini sebze bahçesi haline getiriyor ve hattâ sebze fideleri dikiyorlar, değirmen yıkıntılarını da hiç bir iz bırakmayacak şekilde kaybediyorlar. Bu baskında fabrika sahibi canını zor kurtarıyor. Mal sahibinin davası üzerine Hükûmet duruma el koyarak 50—60 kişi Çorum Ağır cezasına veriliyor. 3—5 yıl tutuklu bulunan zanhılar delil yetersizliğinden dava düşmekle serbest bırakılıyor. Olayın hukuki yönü yukarıda anlatılmış şekilde cereyan etmiştir.

(1) Şimdi aynı yerde bir kava değirmeni bulunmaktadır.

Halk arasında ise durum şöyle olmuştur. Değirmen sahibi İskilip Kadısına dava açar. Bütün halk kadiya başvurarak orada şimdide kadar bir değirmen bulunmadığını, kasaba halkından bir kısmının sebze yeri olduğunu, bunu kasabanın en yaşlılarının da bildiğini onların şahid olarak dinlenmesini teklif ederler. Kadi davaya olay yerinde bakmak ister ve halkın talebi üzerine şahid olarak üç yaşlı ihtiyar değirmenin olduğu yere çağırır. Halkın büyük bir kısmı da davayı dinlemek üzere değirmen olan yere giderler. Kadi mal sahibinin (Burada eskidenberi bir değirmen vardı, ceddinden bana geçen bu değirmeni düne kadar ben işletiyordum) der. Kadi üç yaşlı ihtiyara sordukça, (Biz bu yaşa geldik, burada böyle bir değirmen görmedik. Değirmen olsa emaresi olar, bir gece içinde uçmadı ya, eddattan beri bura bizim sebze bahçesidir) der ve sakalları sıvazlarlar. Kadi şahitlere yemin eder misiniz diye teklif eder, şahitler ederiz diyerek üçü de (Başımızdaki şu cana yemin ederiz ki bastığımız şu topraklar bizindir) derler. Kadi değirmene ne oldu diye sorunca (olmuş da bu olacağı da bu) diye cevap verirler. Kadi bu yemin üzerine değirmencinin davasını reddeder.

Üç ihtiyar İskilip'li aslında yalan yere yemin etmemişlerdir. Sarıkları arasında ölü bir serçe yavrusuna, ayakbağlarının içinde kendi tarlalarından aldıkları toprak sağ göğüslerinde olmuş, sol göğüslerinde ham bir armut saklamaktadırlar. Başımızdaki şu cana derken serçeyi, bastığımız bu topraklar ceddimizin derken ayakbağı içindeki toprağı, olmuşu bu diye sağ elleri ile sol göğüslerindeki olgun, olacağı bu derken sol elleri ile sağ göğüslerini gösterirken ham armutun üzerine yemin etmekle yeminin tipik ve vezir bir örneğini vermiş oldukları meydana çıkmaktadır.

Bu konuda birbirlerine çok tutkun olan İskilip'li İleri Ebussuud Efendinin (2) torunları böyle mi olmalıydı diye kinamış isteyen okuyuculara şunu hatırlatmak isteriz ki efsane esanedir, herkes bilir ki, efsanelerde hakikat veya yalan aramak hatadır.

1.—SAĞLIK VE SOSYAL YARDIM HİZMETLERİ:
Çorum ili sağlık hizmetleri yönünden komşu illere nazaran daha önceden bir çok tesislere kavuşmuştur. Bu tesislerin kurulmasında Çorum milletvekillerinden Doktor Mustafa Cankin'in büyük rolü olmuştur. Kendisini rahmetle anmayı bir kadriyet sayabiliriz.

A.—Çorum ilinde sağlık çalışmaları Merkez ilçe (Verem savaş Dispanserinde) yatak olmayıp diğerleri hastaları gerektiğinde yatarak tedavi et-

(2) Kültür Bölümünde Ebussuud Efendi.

ÇORUM İLİNDE BULUNAN SAĞLIK KURUMLARI

Kurumun Adı	Yatak Sayısı	1965		1966	
		Poliklinik Yatan	7. 707	Poliklinik Yatan	8. 373
Çorum Devlet Hastahanesi	200	39. 715	7. 707	47. 927	8. 373
Çorum Göğüs Hastalıkları Hastahanesi	125	—	451	—	597
Çorum Doğum ve Çocuk Bakım Evi	50	12. 501	4. 161	11. 268	3. 967
Çorum Verem Savaş Dispanseri	—	10. 920	—	14. 451	—
Alaca Sağlık Merkezi	15	3. 481	1. 113	6. 917	1. 482
Bayat Muayene, Tedavi Evi	5	1. 083	—	1. 416	—
İskilip Devlet Hastahanesi	50	5. 871	1. 508	7. 609	2. 134
Kargı Sağlık Merkezi	10	2. 180	682	1. 973	754
Mecitözü Sağlık Merkezi	10	3. 121	846	3. 418	1. 941
Ortaköy Muayene Tedavi Evi	5	867	—	976	—
Osmancık Sağlık Merkezi	20	1. 974	643	2. 248	762
Sungurlu Devlet Hastahanesi	50	7. 948	378	12. 848	3. 613
T o p l a m	500	87. 659	17. 489	110. 650	23. 623

mektedirler. Merkez ilçedeki (Göğüs Hastalıkları Hastahanesi)nin dışardan gelen hastalar için polikliniği yoktur.

İl içinde 1965 yılında (79.711) hasta muayene olmuş (17.111) hasta yatırılarak iyileştirilmiştir. 1966 yılında ise (98.202) hasta muayene edilmiş (20.010) hasta yatırılarak iyileştirilmiştir.

İl içinde Eczacı sayısı (11) dir.

Dış tabibleri (6) tanedir.

B—ÇORUM İLİNDE BULUNAN ECZANELER

İLÇESİ	ADI SOYADI	ECZANE ADI
Merkez İlçe	Talât Ceritoğlu	Ceritoğlu Ecz.
" "	Osman Yörüker	Yeni Çorum "
" "	Nihat Karpaz	Yeni Sıhhat "
" "	Mihriye Gözübüyük	Büyük "
" "	İhsan Cerit	Etiler "
Alaca İlçesi	Mehmet Aydın	Alaca "
" "	İbrahim Güneri	Hayat "
İskilip İlçesi	Ramazan Karademir	Demir "
" "	Mustafa Çatma	İstanbul "
Sungurlu İlçesi	İrfan Özbilen	Derman "
" "	Arslan Uzar	Şifa "

C—ÇORUM İLİNDE BULUNAN DIŞ TABİBLERİ

İLÇESİ	ADI VE SOYADI
Merkez İlçe	Faruk Türker
" "	Mustafa Karakaşlı
" "	Osman Nuri Çermen
Alaca İlçesi	Aliye Bayar
" "	Özer Yalçinkaya

İlde iki cankurtaran otosu vardır. Bu otolarla

1966 yılında (35) doğum (33) yaralı taşınmış, 1967 yılında ise (44) doğum (24) yaralı (5) hasta olmak üzere (73) kişiyi köylerden hastahanelere taşımıştır.

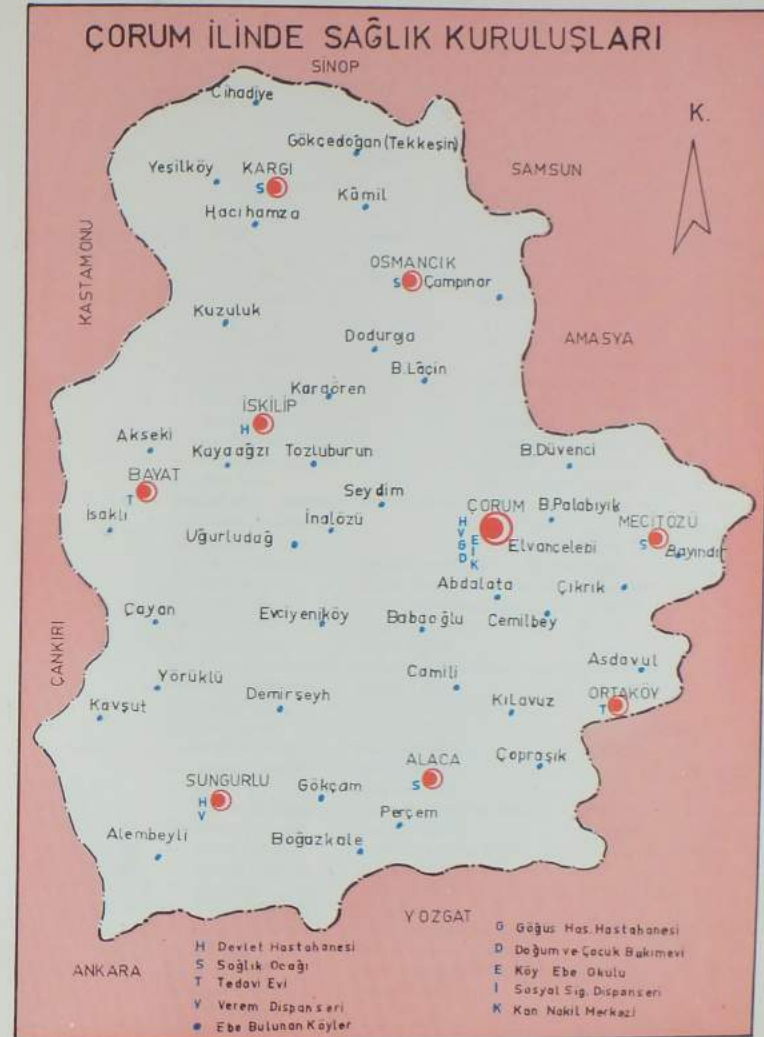
D—İlde Aşı Uygulamaları:

İl içindeki aşı uygulamalarına gelince, 1966 ve 1967 yıllarında üç devre ikişer aylık aralıklarla ilin 747 köyünde çocuk felci aşısı yapılmıştır. Birinci devre 0—7 yaş arası çocuklara (101. 558) aşılanmış, ikinci devre 0—3 yaş arası çocuklara (53. 623) aşılanmış, üçüncü devre 0—3 yaş arası çocuklara (45. 728) aşı yapılmıştır. Üçüncü devre aşılama sırasında 58. 248 çocuğa ilk çiçek, 8. 119 kişiye tekrar çiçek aşısı uygulanmıştır.

ÇORUM İLİNDE AŞI UYGULAMALARI (1966)

Aşının cinsi	Belediye	Köylerde	Aşılama
	sınırı	Toplam	Toplamı
			İçinde Top.
Tifo	19. 762	27. 950	47. 612
Difteri—Boğmaca	7. 797	11. 086	18. 883
Karma	1. 087	2. 967	4. 054
Boğmaca—Difteri	4. 775	3. 197	7. 972
Tetanoz—Karma	3. 195	19. 113	22. 308
Tifo—Difteri—Tetanoz Karma aşısı			
Çiçek			
P. P. D. Tüberkülin testi			
(BCG Kamppanyası tarafından uygulanacak)			38. 636

Merkez ilçede bulunan (Sağlık Koleji) hakkında kültür bölümünde bilgi verilmiştir.

Çorum İli içinde (40) doktor çalışmakta olup bunların (16)sı Pratisyen diğerleri uzman doktordur. Mevcut doktorların (8)i serbest doktordur. (Tablo No: 11)

Tablo 11

Bulunduğu Mahal	Adı Soyadı	Görevi	İhtisası	Bu göreve başladığı tarih
1—ÇORUM	Dr. Mahmut Angın	Sağlık ve Sosyal Yardım Md.	Pratisyen	20. 7. 1964
2— "	Dr. Orhan Arkan	Devlet Hastahanesi Bş. Tbb.	Operatör	28. 11. 1958
3— "	Dr. Kemal Terlemez	" " Operatörü	Operatör	27. 8. 1963
4— "	Dr. Tahsin Dalkılıç	" " K. B. B. Müt.	K. B. B. Müt.	4. 2. 1956
5— "	Dr. Salih Karlık	" " İntaniye müt.	İntaniye Müt.	29. 12. 1955
6— "	Dr. Ali Emiroğlu	" " Dahiliye müt.	Dahiliye Müt.	28. 2. 1963
7— "	Dr. Orhan Avcı	" " Dahiliye müt.	Dahiliye Müt.	25. 8. 1965
8— "	Dr. M. Zeki Tuğrul	" " Röntgen müt.	Röntgen Müt.	29. 6. 1963
9— "	Dr. Nevzat Koçak	" " Asabiye müt.	Asabiye Müt.	27. 12. 1960
10— "	Dr. C. Kaya İşeri	" " Beviye müt.	Beviye Müt.	16. 11. 1964
11— "	Dr. Kemalettin Güvenli	" " Göz Müt.	Göz Müt.	14. 4. 1964
12— "	Dr. Ziya Özer	" " Diş Tbb. Müt.	Diş Tbb. Müt.	30. 11. 1967
13— "	Dr. Süleyman Demirtaş	Doğum, çocuk Bakım evi Bş. Tb Nisaiye Müt.	" "	31. 12. 1967
14— "	Dr. Ahmet Yakınçam	" " Nisaiye Müt.	" "	31. 3. 1967
15— "	Dr. Ali Sami Güner	" " Mütchassısı	Çocuk Müt.	28. 8. 1967
16— "	Dr. Kaya Velipaşaoğlu	Göğüs Hastalıkları Hst. Bş. Tbb.	Röntgen Müt.	30. 9. 1965
17— "	Dr. Salim Algan	Göğüs Hastalıkları mütchassısı	Göğüs Müt.	28. 9. 1967
18— "	Dr. Lütfi Ülker	Verem Savaş Dispanseri Bş. Tb.	Pratisyen	18. 1. 1965
19— "	Dr. İlhan Gürel	Sosyal Dis. Mukaveleli Tbb.	İntaniye Müt.	27. 10. 1967
20— "	Dr. Hikmet Atay	Sosyal Sigorta	Pratizyen	27. 8. 1967
21— "	Dr. K. Nezihi Kâmuran	Sosyal Sigortalar Çocuk Müt.	Çocuk Müt.	1. 12. 1967
22— "	Dr. Pertev Kalelioğlu	Serbest Tabib	Pratizyen	" "
23— "	Dr. Rifat Patır	" "	" "	" "
24— "	Dr. Ziya Barudi	" "	Kulak. B. B. Müt.	" "
25—ALACA	Dr. R. Ökkeş Çınar	Hükümet tabibi	Pratizyen	31. 10. 1967
26— "	Dr. Yakup Çağlayan	Serbest tabib	" "	26. 10. 1967
27—BAYAT	Dr. Şitai Çığ	Hükümet tabibi	" "	31. 3. 1967
28—İSKİLİP	Dr. Aydın Karaduman	Devlet Hastanesi Bş. Tbb.	Operatör	23. 8. 1967
29—KARGI	Dr. Bektaş Yıldırım	Hükümet tabibi	Pratizyen	18. 10. 1954
30—MECİTÖZÜ	Dr. Davut Yüksel	Sağlık merkezi Bş. Tabibi	" "	24. 10. 1966
31—ORTAKÖY	Dr. Nermin Akdemir	Hükümet tabibi	" "	18. 9. 1967
32—OSMANCIK	Dr. M. Cemal Cankat	Hükümet tabibi	" "	" "
33—SUNGURLU	Dr. İbrahim Demir	Hükümet tabibi	" "	" "
34— "	Dr. Hüsnü Dölaslan	Devlet Hastanesi Bş. Tabibi	Dahiliye Müt.	28. 10. 1965
35— "	Dr. İrfan Demetoğlu	Devlet Hastanesi Operatörü	Operatör	30. 5. 1966
36— "	Dr. Ali Ulusal	Devlet Hastahanesi Çocuk Müt.	Çocuk Müt.	31. 12. 1960
37— "	Dr. Cahit Eren	Serbest Tabib	Pratizyen	" "
38— "	Dr. Nehir Eren	" "	" "	" "
39— "	Dr. Cemil Soytekin	" "	Dahiliye Müt.	" "
40—OSMANCIK	Dr. Dursun Uğan	" "	Pratizyen	" "

Osmaniye sağlık merkezi

Verem savaş dispanserine başvuranlar (Dernek eli ile yaptırılmıştır.)

Çorum devlet hastanesinin bir kısmı

E—İlde Sosyal Yardım Çalışmaları:

İlde (Sağlık Kalkınma Derneği) adı ile 1965 yılında faaliyete geçen dernek 500.000 TL sarf ederek Bölge Kan Nakil Merkezi inşaatına başlamış ve inşaat tamamlanmıştır. Mart 1968'de kadrosu tamamlanacaktır. Lojman ve kalorifer inşaatına da başlanmıştır. Bir kan teknisyeni ve müstahdem kadrosu verilmiştir.

Bu dernek Sungurlu ilçesi dışındaki bütün ilcelerde birer şube açarak çalışmalarını genişletmiştir.

Bayat ilçesinde Halk ve Belediye yardımı ile hastahane inşaatının birinci katı tamamlanmıştır. Hastahane 1968 yılı sonlarına doğru tamamlanmasına çalışılmaktadır.

Ortaköy ilçesinde Belediyenin verdiği arsa üzerine Bayat ilçesindeki hastahane tipi inşaatla başlanacaktır.

İskilip ilçesindeki hastahane yaptırma derneği sağlık kalkınma derneği ile birleşerek ildeki sağlık merkezine bir pavyon eklenmiş ve Sağlık Bakanlığının müsaadesi ile 50 yataklı bir Devlet Hastahanesi haline getirilmiştir. Bu hastahane 1968 Su, elektrik ve kalorifer tesisleri dernekçe tamamlanmıştır.

Osmaniye ilçesi Sağlık Kalkınma Derneği ile kendi kurduğu Sağlık Merkezi Yaptırma Derneği birleşerek mevcut sağlık merkezinin ihata duvarını,

bahçe kapısı ve sulama havuzu gibi merkezin noksanlarını tamamlamıştır.

Alaca, Kargı ve Mecitözü şubelerinde sağlık merkezinin onarımı için gelirlerinden harcamalar yaparak halk hizmetine çalışmışlardır.

Sungurlu'da (Hastahane onarma ve yapma derneğince) sağlık merkezine ek bir pavyon eklenerek 50 yataklı ve üç servisi Devlet Hastahanesi haline getirilmiştir. Ayrıca Sungurlu Verem Savaş Derneği elde ettiği arsaya Bakanlıktan aldığı yardımı üç katlı bir bina yapımını bitirmek üzeredir.

Çorum Verem Savaş Derneği tarafından hayırsız Çorum halkından elde edilen 100.000 lira ile seyyar röntgen cihazı temini için Ulusal Verem Savaş Derneği ile anlaşmış bulunmaktadır (1).

F—Çorum Verem Savaş Dispanseri Çalışmaları:

Çorum ilinde halkın yardımı ile bir verem hastahanesi ve bir de Verem Dispanseri yapılmıştır. Bu iki müessesenin yapılmasında Çorum'un eski Merkez Hükümet tabiblerinden Doktor Abdurrahman Soyarslan'ın büyük emek gayreti olmuştur.

Bu çalışan doktorumuzu burada şükranla anarız.

Dispanser 1952 yılında yapımı bitirilerek 1953 Ekim ayında faaliyete geçmiştir. Son dört yılda dis-

(1) Sağlık Sosyal Yardım Müdürlüğünün sayıları.

panserde 1964 (13. 780) —1965 (10. 927) —1966 (14. 451) —1967 (23. 438) hasta muayene edilmiştir. Dört yılda (1964—1967) tedavi altına alınan hasta sayısı (3295) kişidir. Ayrıca (9749) hastaya ilaç yardımı yapılmıştır. Tedavi altına alınan (1267) hasta göğüs hastalıkları hastahanesine yatırılmıştır. Bakanlık ve Verem Savaş Derneği tarafından yardım gören Dispanser bütün çalışmalarını il sınırları içinde yapmakta olup, 1966 Ekim ayında 1967 Haziran ayına kadar (77. 740) kişiye (BCG) yapılmıştır.

Merkez İlçede (TB)li oranının %2,5 olduğu anlaşılmıştır.

Çorum Verem savaş Dispanserinin kadrosu 1 Doktor, 4 Hemşire, 2 Sağlık memuru, 1 Ayniyat Saymanı, 8 personelden meydana gelmektedir. (1)

G—Çorum Sıtma Eradikasyonu Bölgesi Başkanlığı ve Çalışmaları (2)

7402 Sayılı Kanun hükümlerine göre çalışan teşkilât, faaliyet hudutları içindeki nüfusun sıtma dan temizlenmesi ile görevlidir. Bu temizleme sıtma Eradikasyonu (Sıtmanın kökünden kazınması) ile ifade edilmektedir. Teşkilâtın ismi de buradan gelmektedir.

Sıtma Eradikasyonu 4 safhada tahakkuk etmektedir.

1—Hazırlık, 2—Hücum, 3—Konsolidasyon, 4—İdame safhasıdır.

TEŞKİLÂT: Bölgemiz Merkez, Alaca, Osmancık, Sungurlu, Mecitözü, Bayat, İlçemiz İskilip, Kargı ilçemiz de Osmancık Şubelerinde bağlıdır. Faaliyet sahamız içerisinde 758 Lokalite (İdari ünite: İlçe, Bucak, Köy gibi)

Bu 758 Lokalitede 89. 545 hane ve 504. 446 nüfus mevcuttur. Aralık, Ocak ve Şubat ayları dışındaki 9 ayda her ay 89. 545 hanedeki 504. 446 nüfus kontrolümüz altındadır

KADRO: 1—Bölge Başkanı

- 1—Bölge Başkan Yardımcısı
- 1—Halk Sağlığı Eğitim Memuru
- 2—Bölge Kâtibi
- 1—Ayniyat Mutemedi
- 3—Laborant
- 5—Şoför
- 2—Odacı

Bölgemize Bağlı Şubelerimizde:

Merkez Şubesi: 1-Şube Şefi, 14-Sürveyyans Memuru, 10 Odacı

Alaca Şubesi: 1 Şube Şefi, 7 Sürveyyans Memuru, 1 Odacı

(1) Çorum Verem Savaş Dispanseri Baştahtından alınan bilgilerdir.

(2) Çorum Sıtma Eradikasyon Başkanlığının yayımlarından derlenmiştir.

Osmancık Şubesi: 1 Şube Şefi, 7 Sürveyyans Memuru 1 Odacı

Sungurlu Şubesi: 1 Şube Şefi, 11 Sürveyyans Memuru

Mecitözü Şubesi: 1 Şube Şefi, 6 Sürveyyans Memuru, 1 Odacı

İskilip Şubesi: 1 Şube Şefi, 12 Sürveyyans Memuru 1 Odacı mevcuttur.

ÇALIŞMA PRENSİPLERİ:

a) Sıtmalıyı, muayyen nüfusu her ay ziyaret ederek aramaya,

b) Müracaat eden şüpheliyi tetkike istinad eder.

c) Sıtmalıyı ev ev ziyaret ederek arama görevi teşkilâtımızdaki sürveyyans memurlarının görevidir.

Aralık, Ocak ve Şubat ayları dışında her ay kendilerine verilmiş, 12—16 köydeki evleri, ayda bir bazen de ayda iki defa ev ev ziyaret edip, haneler sakinlerinden şüpheli gördüklerinden kan almak suretiyle olmaktadır. Her kanı alınan şahsa bir doz ilaç (Klorokin ve Primetamin) verilmektedir. Elinde mevcut formlülere gerekli dökümanı işledikten sonra, her evin kapısının arkasındaki L 7 ziyaret fişine, görevini kaydedip imzalama mecburiyetindedir.

Ayrıca kendisine ait köylerin Jit durumu, bu jitle-deki Anofel sürfesinin ve kâhil Anofelleri de tetkike, yakalamaya ve Bölge Laboratuvarına getirmeye mecburdur. Her ziyarette de sene sonu istatistikleri için ölüm ve doğum tesbiti yapmaktadır. Her gün 50 hane ziyaret edecek şekilde ayda 22—24 günlük bir programa göre gezmektedirler. Arzedilen bu hizmet, aktif sürveyyans şeklinde isimlendirilir.

b) Teşkilâtımız dışında, Doktor, Hemşire, Sağlık Memuru, öğretmen, köy aydınlarından bize yardımcı olan gönüllü işbirlikçilerinin, kendilerine verdiğimiz formlüller gibi malzemelerden istifade ederek şüphelendiklerinden kan alıp bize göndermek suretiyle yapılan hizmetlere de pasif sürveyyans denilmektedir. Böylece halen 488 işbirlikçimiz mevcuttur.

Pasif sürveyyansı kuvvetlendirmek amacıyla, bütün şubelerimizden bir memur takviyeli pasif sürveyyans hizmeti için görevlendirilmiştir. Bu memurlarımız her sabah Hastahane ve Sağlık Merkezleri polikliniklerine gidip, ateşli hastalardan kan almak suretiyle sıtmalı aramaktadır.

Bu iki faaliyet dışında hacılardan ve askerlerden (İznil, Terhis) muntazaman üç ay üst üste kan almak suretiyle kontrolü yapılmaktadır.

Bu faaliyetlere yakalanan sıtmalıları: Sıtmanın tayin bakımından ikametgâhına kadar gidilip, epidemiyolojik ve antolojik tetkik yapılmaktadır.

Hane halkından ve köy halkından kan almaktan anofel aranmakta, eğer sıtmayı bulunduğu mahalden

Mecitözü Hastanesi

aldığı veya dışardan getirse dahi bulunduğu mahalde sıtmayı nakleden anofel tesbit edildiği takdirde, esaslı geniş ve 3 yıllık programa bağlı tedbirler alınmaktadır. Sıtmalı ve evindeki bütün nüfus 14 gün müddetle primakinle sıtma tedavisine tabi tutulmaktadır. Bütün köy halkından, gerekirse 5 Km. çevresindeki köyler nüfusundan kontrol kan alınmakta, bir ay sonra tekrar edilmektedir. Köye bütün hanelere kalıcı DDT. tatbik edilmekte ve bu da 3 ay sonra tekrar edilmektedir. Aylık ziyaret 15 güne indirilmekte, memur ayda iki defa ziyaret etmektedir.

Kışın da sıtma çıkmış köylerde, o sene geçmiş olan bütün şahıslara sıtmalı gibi 14 gün müddetle primakin tedavisi tatbik edilmektedir.

Bu prensipler ışığı altında 1967 yılı faaliyetlerimiz:

a) Aktif Sürveyyans Hizmeti:

Ayda bir ziyaret edilen Lokalitelerimizde (755 Lokalite, 76.617 hane ve 437.490 nüfusa göre)

Aylar	Ziyaret edilen	Lokalite	Hane	Nüfus
Mart 967	718	64324	333788	
Nisan	728	63029	328161	

Mayıs	701	57377	303208
Haziran	723	59483	303516
Temmuz	721	58949	295243
Ağustos	728	58776	295693
Eylül	718	59413	303875
Ekim	748	62092	321708
Kasım	687	58239	299776

Ayda iki ziyarette (Lokalite, 532 Hane, 3558 nüfus)

Aylar	1. Z.	2. Z.	1. Z.	2. Z.	1. Z.	2. Z.
Mart	2	2	432	394	2556	2343
Nisan	2	2	382	370	2381	2308
Mayıs	2	2	381	334	2290	1956
Haziran	2	2	344	345	1966	1920
Temmuz	2	2	317	341	1582	1845
Ağustos	3	3	380	363	2261	2245
Eylül	3	3	379	311	2253	1964
Ekim	3	3	404	408	2519	2553
Kasım	3	3	265	441	1566	2803

Aktif Sürveyyansda alınan Kan Adedi:

Aylar	Ayda bir Z. Alınan	Ayda iki Z. Alınan	Yekün	
		1. Ziy. 2. Ziy.		
Mart 967	2279	8 4		2291

3. 4. 2019 10:47

Nisan	2729	17	13	2759
Mayıs	3526	18	14	5558
Haziran	3663	13	18	3694
Temmuz	3482	15	15	3512
Ağustos	3275	26	21	3322
Eylül	3116	38	11	3165
Ekim	3171	14	21	3206
Kasım	2022	4	7	2033

Pasif Sürveyyansdan alınan kan adedi:

Pasif sürveyyans yolu ile 2109 adet kan alınmış olup, bunun 136'sı gönüllü işbirlikçilerinden, 1973'ü takviyeli pasif sürveyyanstır.

Her iki faaliyetten ayrı olarak, 8488 tarama kanı, 5 adet kontrol ve 1646 hacı kanı ile 1723 adet asker kanı alınmıştır.

SITMA VAK'ALARI:

1967 yılında, 7 sitma vak'ası tesbit edilmiştir. Bunlardan ikisi yerli vak'a olup, Sungurlu Akdere köylerinde bulunmuştur. Beşi de hariçten gelendir ki, Güneydoğu vilayetlerimizde sıtması askerlik görevleri esnasında almışlardır.

Bütün bu sitmalarla ve aile efradı primakinle rödikall tedaviye tabi tutulmuş bu işler için 833 1—2 adet primakin sarfedilmiştir. Ayrıca şüphe üzerine kan alınan şahıslara da (38183 kişidir) 98. 252 1—2 klorokin ile 23. 915 primetamin verilmiştir.

LABORATUVAR FAALİYETLERİ:

3 Laboratuvarımız günde 60—70'er kan bakmak suretiyle 1967 yılında 38.183 kan muayene etmişlerdir. Bu kanlarda 7 sitma tesbit olunmuş, bütün menfi ve müsbet kanlar ANKARA kontrol laboratuvarında teyit edilmiştir.

DDT, Tatbikati: Bölgenizde bu sene 3 Lokalitenin 529 hanesine kalıcı DDT %50 W. Powder püskürtülmüş 1970 kilo 400 gr. DDT sarfedilmiş, 14 işçi çalıştırılmış 290 yevmiye karşılığı işçilere 3788 lira işçi sigortalarına ise 416 lira 68 kuruş ödenmiştir.

ANTOMOLOJİK FAALİYET

Bölge Başkan yardımcısı ve sürveyyans memurlarınca gerekli görülen lokalitelerde anofel aranması yapılmış, böylece bölgemizin 606 lokalitesinde:

- 1—Anofel maculipennis Typicus
- 2—A. " Melanon
- 3—A. Süperpictus
- 4—A. Claviger
- 5—A. Hircanus
- 6—A. Sacharovi Sinekleri tesbit edilmiştir.

KONTROL ÇALIŞMALARI:

Bölge Başkanı ve Şube şeflerince 1967 yılı Mart-Kasım aylarında 757 lokalite ziyareti yapılmış, sende ilk defa görülen 596 mükerrer görülenler 891

dir. Bu lokaliteleri kontrollerde 47779 Km. yol katedilmiş, yakıt olarak 9942 litre benzin sarfedilmiştir.

İstatistikî Çalışmalar:

Bölgemize bağlı lokalitelerde 5208 doğum ve 1399 ölüm vak'ası tesbit edilmiştir.

İCMAL (Özet)

1967 Mart-Kasım aylarında sürveyyans memurlarımız 757 lokaliteyi her ay ziyaret etmek suretiyle 9 ay içinde 5803 lokalitenin 489. 333 hanesini kapı kapı dolaşarak 2.460 432 nüfusu ziyaret etmişlerdir.

II—ÇORUM İLİNDE SOSYAL YARDIM KURUMLARI:

a—Korumaya Muhtaç Çocukları Korumu Birliği:

Çorum'da bu birlik 6972 sayılı kanunla kurulmuş olup, (5. IX. 1957) tarihinde çalışmaya başlamıştır. Anasız, babasız, anası babası belli olmayan, ana ve babası tarafından terk edilmiş veya çocuklarını fena yollara (dilencilik, sarhoşluk, uyuşturucu maddeler v.b.) sevkeden veya ihmal eden aile çocuklarını, topluma yararlı bir vatandaş olarak yetiştirmeyi amaç edinen bu birliğin başkanı validir. Bu birliğin masrafları Belediyeler ve Özel İdarelerin yıllık bütçelerinin yüzde bir oranında ayrılan payları ile Millî Eğitim ve Sağlık Bakanlıklarından gelen yardım paralarıyla karşılanmaktadır. Birliğin 1966 yılında bütçesi (655. 902. 25 TL. ve 1967 yılında (627. 231. 25 TL.)'dir.

Korumu birlikleri yukarıda özelliği açıklanan çocukları 18 yaşına kadar kurmuş oldukları Yetiştirme yurtlarında yardım ve himayeleri altına alırlar. Çorum Korumu Birliğince yardım ve himayesine alınması gerekli sırada bekleyen çocuk sayısı (592)'dir.

Çorum Merkez İlçede Korumu Birliği tarafından kurulmuş olan (Yetiştirme Yurdu) kendi imkânları oranında sıra ile bakıma muhtaç olan çocukları alarak onları topluma yararlı bir vatandaş olarak yetiştirmektedir. (Yetiştirme Yurdu hakkında kültür bölümünde bilgi verilmiştir.)

A—Çorum Belediyesinin Sosyal Yardım Hizmetleri:

1967 yılında Çorum Belediyesi tarafından yapılan yardımlar aşağıya çıkarılmıştır.

Yardımın Çeşidi	Yapılan Yardım
Düşükler için ödeme	42. 916. 00
Düşüklerle ilaç Yardımı	3. 131. 55
Fakir olanlara cenaze yardımı	4. 252. 15
T o p l a m	50. 299. 90

Yukarıda görüldüğü gibi 1966 yılında Beledi-

yeye (274) fakir aileye (50, 299. 90 TL.) yardım yapılmıştır.

B—Kızılay'ın Çalışmaları (1)

Merkez ilçede Kızılay'a üye olanlar sayısı (314) tür. Bu kurumun üç yılda yaptığı işler başlıca şöyle özetlenebilir:

1—1965 Yılında: Yoksul vatandaşlara 770. TL. yardım, 2 vatandaşa sun'i aza yapılmış, 120 parça giyim eşyası dağıtılmıştır.

2—1966 Yılında: Yoksul vatandaşlara (1. 265 TL. yardım, Genel Merkezinden gönderilen 640 parça giyim eşyası dağıtılmış, 5 vatandaşa sun'i aza yapılmış, bir çocuk ve bir öğrenciye ortopedik yürüme cihazı yaptırılmıştır. Ayrıca sel ve dolu felâketine uğrayıp zarar gören 5 köy halkına çadır, battaniye, giyecek ve yiyecek maddesi dağıtılmıştır. Fakir ve çalışkan 21 öğrenci gençlik ve Etüd kampına gönderilmiştir. Ayrıca Eminönü Kızılay Şubesinde gönderilen okul kitapları çeşitli köy okullarına dağıtılmıştır.

3—1967 Yılında: Yoksullara 1. 575 TL. yardım, (1600) ilkökul öğrencisine 955 TL. tutarında defter, kalem silgi yardımı, 115 orta dereceli okul öğrencisine 670 TL. tutarında çorap ve kaşkol yardımı yapılmıştır. Genel Merkezden gönderdiği (880) parça çeşitli giyim eşyası yoksullara dağıtılmış, 6 yoksula sun'i aza, bir öğrenciye işitme cihazı alınmıştır. Çalışkan ve fakir 33 öğrenci gençlik ve Etüd kampına gönderilmiştir.

Deprem felâketine uğrayan Doğu Anadolu'daki vatandaşlara yardım için 400.000 TL., Kıbrıs'a yardım için 77.000 TL. ve Adapazarı depreminde (25. 545 TL.) Genel Merkeze Şube aracılığı ile gönderilmiştir.

Kızılayın karagün dostu olduğunu anlatan Çorum halkı her zaman kendi olanakları ve maddi gücü ile yardıma koşturmaktadır. Bütün ilçelerde şubesi bulunmaktadır.

C—Çocuk Esirgeme Kurumunun Çalışmaları:

Bu kurumun Merkez İlçe, İskilip, Alaca, Sungurlu ve Mecitözü ilçelerinde şubeleri olup diğer ilçelerde de açılması için çalışılmaktadır. 35 sayılı kanunla Sağlık Müdürlüğü bu kurumun başkanıdır. Bu kurum bilhassa hayırsever vatandaşların yardımı ile her yıl 350—400 fakir ilkökul çocuklarına lüstik ayakkabı ve çorap dağıtılmaktadır. 1966 yılında 16. 176 TL. tutarında Kıbrıs'a yardım pulu satılarak Genel Merkeze gönderilmiştir. 1967 yılında Genel Merkezden gönderilen giyim eşyası fakir çocuklara verilmiştir. (2)

(1) Çorum Merkez İlçe Kızılay Başkanlığı raporundan derlenmiştir.
(2) Çorum Çocuk Esirgeme Kurumu Başkanlığı raporundan.

D—Türk Hava Kurumu Çalışmaları:

Barış zamanında Türk Gençliğini uçucu, paraşütçü ve plâncör olarak yetiştirmek, savaş zamanında Türk Ordusunun hava gücünü desteklemek amacıyla kurulan bu kurum Çorum'un Merkez İlçe ve diğer ilçelerinde şubeleri olan çok eski bir kurumdur. Bayat ve Ortaköy şubeleri de faaliyete geçecektir. Hayırsever vatandaşların yardımları ve bağışları ile, bilhassa kurban derilerinin geliri ve fitrelerle her yıl geliri artmakta ve buna paralel olarak Türk Gençliğine faydalı olmaktadır. Bu kurumun çalışmalarını gösteren 4 yıllık bütçesi aşağıya çıkarılmıştır:

Yılı	Gelir Lira Kuruş	Gider Lira Kuruş
1964	62. 503. 48	10. 974. 35
1965	50. 970. 67	13. 242. 36
1966	55. 841. 61	16. 517. 06
1967	73. 434. 80	14. 126. 45

III—ÇORUM İLİNDE KONUT PROBLEMİ:

Merkez ilçede nüfusun artması, ailelerin küçülmesi, köylerden gelen ailelerin yerleşmesi için son yirmi yılda konut yapılması çok gelişmiştir. Bilhassa Emlâk Kredi Bankasından elde edilen kredilerle bir çok yapı kooperatifleri kurulmuş bu sayede Çorum pek çok yeni konutlara kavuşmuş bulunmaktadır. Ayrıca Belediye 1966 yılında Cengiz Topel caddesi üzerine 423. 664 liraya 8 daireli konut inşa ettirmiştir. Konut inşa işleri ilçe merkezlerinde de özel kişiler ve yapı kooperatifleri aracılığı ile gittikçe gelişmektedir.

a) Merkez ilçede 12. 000 hanede 41. 200 nüfus yaşamaktadır. Bu nüfusun hanelerdeki oda sayısına göre dağılışı aşağıdadır.

	Hane Halkı	Sayı	Oran
1 Odalı Evde Oturanlar	120	% 1	
2 " " "	2400	% 20	
3 " " "	6480	% 54	
4 " " "	960	% 8	
5 " " "	1440	% 12	
5 ten yukarı evde oturanlar	360	% 3	
Bilinmeyenler	240	% 2	
T o p l a m	12000	% 100	

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi merkez ilçede en çok üç odalı evler ekseriyettir. İlçe merkezinde de genel olarak 3 odalı haneler hakimdir. Bu durumda hane başına ortalama düşen nüfus sayısı 3,5 tir.

b—Merkez ilçedeki kira ve konut problemine gelince: Genel olarak merkez ilçede oturanların 10 800 aile yani % 90 oranında olanı kendi evlerinde,

3. 4. 2019 10:47

(1 200) aile ise % 10 kirada oturmaktadır. Kirada oturanların kira bedelleri:

İlçeler	Aylık Kira Bedeli	
	En az	En çok
Merkez ilçe	150 TL.	500 TL.
Alaca	60	175
Bayat	30	70
İskilip	50	250
Kargı	30	100
Mecitözü	50	175
Ortaköy	50	200
Osmancık	50	150
Sungurlu	75	500

IV.—KONUT YAPMADA GELİŞMELER:

Gerek özel kişiler ve gerek resmi sektör tarafından yapılmakta olan konut yapım işlerine, bilhassa Emlak ve Kredi Bankası tarafından açılan kredilerle il içinde kurulan yapı kooperatiflerine krediler açılmış bulunmaktadır. İl içinde kurulan yapı kooperatifleri aşağıya çıkarılmıştır:

Çorum Merkez İlçe Kurulan Kooperatifler:	Kuruluş Yapılan Yılı	Bina Ad.
1—Bahçelievler Yapı Kooperatifi	1952	101
2—Esnafevleri Yapı Kooperatifi	1954	52
3—Yeşilyurt Yapı Kooperatifi	1957	46
4—Karayolları 73. Şb. İlçe Yapı Koop.	1958	13
5—Bayındırık İlçe Yapı Kooperatifi	1960	7
6—Demirciler dükkânı Yapı Koop.	1962	60
7—Bakircılar Yapı Kooperatifi	1962	47
SUNGURLU İLÇESİNDE		
1—Bahçelievler Yapı Kooperatifi	1956	29
2—Sungurlu Belediye Hal binası Koop.	1959	66
ALACA İLÇESİNDE		
1—Dükkân Yapı Kooperatifi	1957	70

Ayrıca Çorum Esnaf Dernekleri Birliği kendi üyeleri için (Anıt evler yapı Koo.) adı ile 35 ev yapmak üzere birleşmişlerdir.

Çorum Emlak Kredi Bankası tarafından gerek kooperatiflere ve gerek özel kişilere konut yapmak için şimdiye kadar 11. 501. 392 TL. para ödenmiştir.

Çorum Merkez ilçe ve ilçelerde 3 odalı ve sıhhi tesisatlı bir halk tipi binanın ortalama maloluşları aşağıya çıkarılmıştır.

İlçe Adı	3 Odalı Konutun Maloluşu
Merkez İlçe	55. 000. 00
Alaca	20. 000. 00
Bayat	20. 000. 00
İskilip	25. 000. 00
Kargı	20. 000. 00
Mecitözü	20. 000. 00
Ortaköy	10. 000. 00
Osmancık	14. 000. 00
Sungurlu	15. 000. 00

d—ÇORUM İLİNDE KONUTLARIN MİMARİ YARISI VE YAPI HAM MADDELERİ:

yapı ham maddeleri:

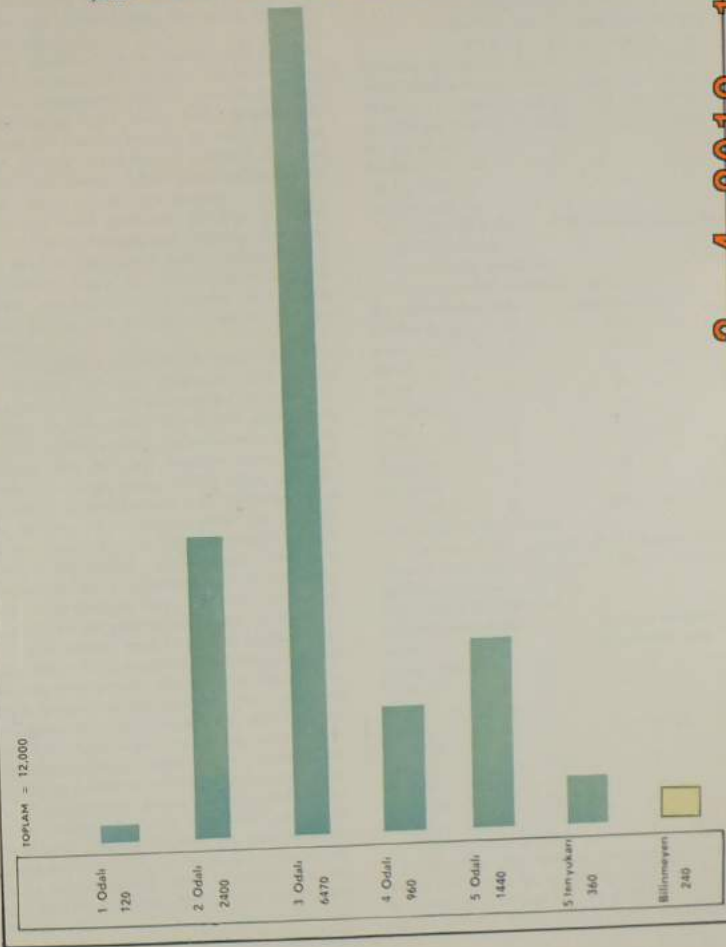
Çorum ilinde yapı ham maddesi olarak kullanılan taş, kum, alçı her tarafında bol miktarda vardır. Kereste ancak İskilip, Osmancık ve Kargı'lan alınmaktadır. Çimento Fabrikasının ilde bulunması ayrıca konut yapanlar için bir avantaj olmakta her yapı yapmak isteyen kolayca bu ham maddeyi elde etmektedir. Beton için lüzumlu demir ancak büyük konutlar ile resmi yapılarda kullanılmakta ya doğrudan doğruya Karabük'ten veya şehirdeki yapı araçları satanlardan elde edilmektedir.

Merkez ilçede eski konutlar toprak ve taş yığınının dışında başka bir şey değildir. Ana duvar adı verilmiş, iklim özelliği ve o zamanki ısıtma için sarf edilen yakıt gözönüne alınarak ve elde edilmesi o devre göre ucuz ve kolay olan kerpiçle meydana gelen eski yapılar bugün artık modern inşaatı yerini terk etmiş bulunmaktadır.

Çorum'da eski konutların diğer bir özelliği de her ilimizde olduğu gibi konut cephesinin güney (Kible) doğru olması, mutlaka bahçe içinde bulunması, cadde veya sokak tarafına adeta kapalı durumda bulunmasıdır. Bu islami düşüncünün etkisi ile olmuştur. Sokaktan geçen bir kimse için evlerin hiç penceresi yokmuş gibi bir his uyanırsa da asıl evin içine girildiğinde bütün odaların aydınlık ve pencerelerin bahçeye doğru bulunduğu görülür. Eski büyük evlerde ilk girişte misafir için oda denilen bir bölüm asıl haremlik dediğimiz ev bölümünden ayrıdır. Odalar aynı zamanda o zamana göre mahalledeki erkeklerin geceleri toplantı ve çeşitli konuların görüşülüp, konuşulduğu ve karara bağlandığı bir klüp veya kahve niteliğindedir. Orman ve kerestenin bol ve ucuz olduğu zamanlarda yapılan bu evler Hegbe biçimi adı verilen bir yapı stiline idi. Ortada uzun bir salon iki tarafta kapıları salona açılan odalar bulunurdu, odalarda yatakları koymak için yüklük, çamaşır ve elbise koymak için dolaplar duvarlara gömülü şekilde yapılır, her odada bir ocaklık ve iki yanında terece (medine), o zamanki lambaları koymak için gazlık bulunurdu. Yatak odalarına fazla olarak hamam dolabı eklenirdi. Eski binalarda kiler mutfaka ayrı bir kapı ile bağlanırdı. (kiler—girellik).

Binanın altı yarım veya bütün olarak bodrum olarak kullanılır ve kısmen toprağa gömülü yapıldı. Yazın serin kışın sıcak olan bu bodrumlar (masen-mahzen) her türlü yiyeceklerin (Pekmez, meyvenin, turşu, kışık erzakın) muhafaza edildiği yerlerdir. Eski evlerde (WC) bahçededir. Terkos tesisatı olmadığı için bu zorunludur. Bahçenin evden ayrı

ÇORUM HANE HALKLARININ İŞGAL ETTİKLERİ ODA SAYISI İTİBARIYLA DAĞILIŞI

bir yerde haymalık denilen yer bulunur. Çamaşır yıkama yeri, bağ kaynatmak için kürenin bulunduğu yer, yufka ekmeği yapılan tandır, etlik yapmak için ocaklar, bağ oluğu, tahıl ambarları haymalık bölümünde yer alır. Çatı altına yufka yapmak için kes veya saman konur. Haymalığın bir tarafı ahıra ayrılmıştır.

Eski binaların iç ve dış sıvaları hattâ bazı oda tabanları alçı ile sıvalı ve kaplıdır. Alçının bol oluşu ucuz ve işlenmesinin kolaylığı donduktan sonra kar gibi beyaz oluşu binayı âdeta süslemektedir.

Bugünkü konutlar tekniğin ve mimarinin etkisi altında kalarak yapılmaktadır. Tuğlanın bol oluşundan yapı işlerinde yığma adını verdiğimiz tarz konutlar da en çok etkin durumdadır.

Merkez ilçede gecekondu problemi Belediyece İmar ve İskân Bakanlığınca onanmış olan imar planı gereğince gecekondu önleme bölgeleri yapmak suretiyle düzene sokulmuş bulunmaktadır. Gecekondu bölgelerinin yol-su elektrik ve altı yapı tesisleri karşılığı için Belediyece 5.000.000 TL. sarfedilecektir.

V—ÇORUM İLİNDE ÇALIŞMA HAYATI:

Ekonomik bölümde göreceğimiz gibi Çorum ilinde çalışma hayatının ana temelleri tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Bu sebeple gerek şehirli ve gerek köylü geçimini sağlamak için tarlası ile uğraşmak yani bir gelir kaynağı olarak hayvan beslemek zorunluğundadır. Şehirli olarak gördüğümüz tüccar ve sanatkarların çoğu ötedenberi miras yolu ile tarla bağ ve bahçe işlerini ya doğrudan doğruya yürütmek veya yarıcıya vermek suretiyle geçiminin bir kısmını sağlamaktadır. Tüccar ve sanatkarların her gün kendi kazanç yerlerinde çalışmaları zorunluğuna karşı, köylülerin yılda çalışma süresi üç ayı geçmemektedir. Bir ay Ekim, iki ay orak ve harman işleri ile uğraşan köylülerin geri kalan zamanı boş geçmektedir. Tarlasının az ve gelirin geçimine yetmeyeceğini anlayan köylü başka işlerde çalışmak zorunluğundadır. Şehir ve kasaba merkezlerindeki yapı işlerinde, bağ gördürme zamanlarında veya kömür ve orman işletmelerinde çalışır veya köyünü terkederek iş bulmak üzere Ankara ve İstanbul'a endüstri faaliyetlerinin gelişmiş olduğu şehirlere gitmek zarureti hissederek yahutta yabancı ülkelerde işçi olmak için çareler aramaktadır. İl içinde köylünün boş geçen zamanını değerlendirebilecek bir iş hayatı çok kısırdır. Bu yüzden bilhassa dağlık olan köylerden pek çok işçi iş aramak için başka illere gitmek zorunluğunu hissetmektedir.

Aşağıdaki tabloda son 4 yılda İş ve İşçi Bulma

Kurumuna başvuranların ve işe yerleştirilenlerin sayıları görülmektedir. Fakat bu rakamların çok üstünde kuruma yazılmayan işçi miktarını hatırdan çıkarmamak gerekir.

ÇORUM İLİNDE İŞ VE İŞÇİ KURUMUNA BAŞVURANLARA AİT TABLO

	1964 Yılı	1965 Yılı	1966 Yılı	1967 Yılı
	E K E K	E K E K	E K E K	E K E K
İlk müracaat	880 30	1191 42	3282 52	1182 56
Alınan münhal	764 23	464 18	809 25	355 38
Plâsman	649 16	427 15	703 17	279 20
Dış ülke mü.	3680 —	2813 23	710 133	679 43
Dış tal. Ün.				
Takdim	144 —	458 14	187 56	7 24
Dış Ül. Gön.				
madenci çıkar	— —	3 —	— —	6 —

VI—ÇORUM İLİNDE SOSYAL HİZMETLERE AİT DİĞER İŞLER:

1—Müftülük Hizmetleri:

Çorum ilindeki Camilerin dağılışı:

İlçe merkezlerinde	Adet	Köylerde	Adet
Merkez İlçe	26	156	
Alaca	6	53	
Bayat	6	45	
İskilip	28	86	
Mecitözü	7	45	
Kargı	7	55	
Ortaköy	2	4	
Osmancık	8	60	
Sungurlu	8	105	
TOPLAM	98	609	707

DİN GÖREVLİSİ SAYISI

İlde kadrolu din görevlisi sayısı ilçelerde (217) köylerde (93) olmak üzere (310) kişidir. Bunların dağılışı aşağıdadır.

İLÇE MERKEZLERİNDE

Kadrolu Din Görevlisi	Köylerde kadrolu din görevlisi sayısı
Sayısı	
Çorum Merkez İlçe	61
Alaca	17
Bayat	4
İskilip	58
Mecitözü	15
Kargı	18
Ortaköy	4
Osmancık	20
Sungurlu	20
TOPLAM	217

Yukarıdaki ilçe merkezi toplamı içinde (4) vaz ve (10) Kur'an kursu öğreticisi olup (203) imam ve müezzindir. Mevcut 310 din görevlisinden (17) kişi imam hatip Okulu mezunu, (293) ilköğretim me-

3. 4. 2019 10:48

zunudur.

KUR'AN KURLARI

Çorum ilinde ilçe merkezlerinde (8), köylerde (10) olmak üzere 18 Kur'an kursu bulunmaktadır. Yalnız Mecitözü ilçe ve köylerinde kur'an kursu kapanmış olduğu için yoktur.

Bu Kur'an kurslarında (551) Kız, (744) erkek olmak üzere (1295) öğrenci okumaktadır. Bu kurslardaki öğrencilerin hepsi de ilkököl mezunudur. İskilip ilçesinde bulunan kurs öğreticisinden birisinin disiplin kurulu kararı ile iki günlük maaşı kesilmiş, iki görevli de ihbar cezası almıştır. Mecitözü Kur'an kursu öğreticisi görevinde kusurlu görülerek İskilip ilçesine nakledilmiştir. Kur'an kursları süresiz devam etmektedirler. Bunların mali portelerini kurulumuş olan dernekler sağlamaktadırlar.

Çorum ilinde 1964 yılından itibaren 1967 yılı dahil olmak üzere ilçe merkezlerinde ve köylerinde yapılan cami sayısı (71) adettir.

Merkez ilçe ve köylerinde yapılan (19) cami için sarfedilen para (1. 042. 964. 00 TL.) dir.

Vakıflar İdaresince daimi teşkilât için dört yılda yapılan yardım tutarı (291. 113 TL.) olup ildeki bütün yapılan camilerin geri kalan mali portesi halkın yardımı ile temin edilmiştir. (1)

İl müftülüğü köylerdeki dini görevlileri se-nede bir iki defa gerekli kararları almakta ve din görevlileri arasında tesanüdü kuvvetlendirmektedir.

2—TAPU VE KADASTRO İŞLEMLERİ:

Merkez İlçe Tapu Sicil Muhafızlığı kayıt örnekleri ve dilekçelere verilen cevaplar dışında son dört yıldaki iş sayısı aşağıdadır

Yılı	İş Sayısı
1964	2385
1965	2842
1966	2708
1967	2663 (1. 12. 967 ye kadar)
Toplam	10398

Çorum Kadastro Müdürlüğü dört yılda (6919) parsel tutarı Güllübiy, kale, Karakeçili, Sıklık, Bahçelievler, Çepni ve Üçtutlar mahallelerinin tasarruf ve fenni işlerini bitirerek Tapu Sicil muhafızlığına devretmiştir.

3—53 NO.LU TOPRAK KOMİSYONU ÇALIŞMALARI:

22 Nisan 1967 günündenberi çalışmakta olan bu komisyon 747 köyün envanter etüdlerini yapmıştır. Bu etüdlere köylerimizin sosyal, kültürel ve ekonomik durumlarını toprak, su ve nüfus kaynaklarını ortaya çıkaracaktır.

(1) İl Müftülüğünün yazılarından derlenmiştir.

VII—ÇORUM İLİNDE GÜVENLİK HİZMETLERİ

Çorum ili halkının güvenliğini Emniyet Müdürlüğü ile İl Jandarma Komutanlığı sağlamaktadır.

1—EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ: (2)

Çorum ilinde Kargı, Bayat ve Ortaköy ilçeleri dışında diğer bütün ilçelerde polis teşkilâtı vardır.

Çorum Emniyet Müdürlüğü Kadrosu:

- 1 Emniyet Müdürü
- 1 Emniyet Amiri
- 4 Emniyet Baş Komiseri
- 1 Emniyet Komiseri
- 2 Komiser muavini
- 51 Polis Memuru (Trafikle beraber)
- 1 Muamelât amiri
- 3 Muamelât memuru
- 2 Odacıdan meydana gelmektedir.

Çorum Emniyet Müdürlüğü üç Şube halinde çalışır.

I. Şube: Siyasî İşler

II. Şube: Adli İşler

III. Şube: İdari işleri yönetir.

Trafik işlerini (Trafik bürosu) yürütür.

Bu büroda:

1 Baş Komiser

1 Komiser muavini

15 Trafik Polisi ile iki otosu vardır.

Merkez ilçede iki karakolu bulunmaktadır.

1—Merkez Karakolu: Başkomiser bulunmaktadır

2—Çarşı Karakolu: Komiser Muavini ve 15 polisi vardır.

İLÇELERDE EMNİYET TEŞKİLÂTI:

Alaca, İskilip, Mecitözü, Osmancık ve Sungurlu'da bulunmakta olup hiç birinde Emniyet Amiri yoktur.

Emniyet teşkilâtı olan Merkez ilçe ve ilçelerde işlenen suçlar:

Yılı	Sayı	Önemli Suçlar
1965	680	Hırsızlık, Döğme, Hakaret
1966	24	(6136 sayılı kanuna karşı gelmek
1967	73	ve Yaralama

Trafik suçları 1965'te (40), 1966'da (5) ve 1967'de (6) dir. Üç yılda suçlu olup da yakalanamamış olan suçlu sayısı ise (10)dur.

2—İL JANDARMA KOMUTANLIĞI: (3)

Çorum ilinde Belediye sınırları dışında ve polis teşkilâtı olmayan ilçelerde halkın güvenliğini sağlayan İl Jandarma Komutanlığı şu kadro ile görev yapmaktadır. (3) Subay, (22) Astsubay, (50) Uzman

(2) İl Emniyet Müdürlüğünün yazılarından derlenmiştir.

(3) İl Jandarma Komutanlığı yazılarından derlenmiştir.

Not: Çarşı Karakolu Merkez Karakolunun şubesidir.

çavuş ve (326) erden ibarettir.

Kendi bölgesi içerisindeki 1964'te (686), 1965'te (925), 1966'da (1181) olay olmuştur.

Jandarma teşkilâtı aşağıdaki şekilde çalışmaktadır:

Merkez ilçede: İl Jandarma Alay Komutanı İl Jandarma Alay Komutanı muavini ve (4) şube müdürlüğünden kuruludur. Bu şubeler:

I. Şube: Personel işleri ile uğraşır

II. Şube: Güvenlik ve haber alma işleri ile uğraşır.

III. Şube: Eğitim ve Harekât işleri ile uğraşır.

IV. Şube: İkmal işleri ile uğraşır.

İlçelerde: Birer jandarma birlik komutanı bulunmaktadır.

Dokuz merkez karakolunun biri merkez ilçede 8 tanesi ilçe merkezlerinde bulunmaktadır.

İl merkezinde 1 cezaevi jandarma karakolu, 8 bucak Jandarma Karakolu, 18 Daimi Köy Jandarma Karakolu vardır. Taşıt aracı olarak 5 oto ve 12 binek hayvanı çalışmaktadır.

VIII—ÇORUM İLİNDE VAKIF İŞLERİ:

Milletimiz çok eskiden beri sosyal yardımlaşma alanında bir çok milletlere örnek olmuş bir millettir. Kendi malının hepsini veya bir kısmını hayır kurumlarına vererek yetim, yoksul ve kimsesizlere yardım elini uzatan pek çok hayır sever vatandaşlarımız hâlâ mevcuttur. Ve bu ecdat yadigarı olarak devam etmektedir.

Tarihte daha çok vakıf olarak nitelendirildiğimiz bu işi Cami, Medrese, Mescit, Kütüphane, İmaret (Aşevleri), tekke ve zaviyelere kendi bağ, bahçesi, tarla, binalarını vererek bunlardan sağlanan gelirlerle yaşamlarını sağlayan hayır sever vatandaşlar bulunduğunu görmekteyiz. Bu suretle bu vakfedilen gelir kaynakları işletilerek devlete az da olsa her yıl gelir sağlamaktadır.

İl içinde vergi nisbetleri gözönüne getirilerek Evkaf memurluğuna ait taşınmayan malların bedeli (255. 000 TL.) olarak hesap edilmişse de bugünkü mülk fiyatları hesaba katılacak olursa yukarıdaki bedelin kat kat üstüne çıkacaktır. Bu malların (8) tanesi mazbut vakıf (12) tanesi mülhak vakıf olmak üzere (20) çeşittir. Yıllık kira bedeli (10. 500) TL. dir. Önemli vakıf malları merkez ilçe, İskilip, Sungurlu ve Osmancık ilçelerindedir. Diğer ilçelerde vakıf malların çoğu köy tüzel kişiliklere geçmiştir. Vakıf mallar (7) dükkân, (6) ev, (5) bağ bahçe, (2) tarla olmak üzere (20) parçadır.

Vakıflar memurluğu merkez ilçede kurduğu aşevinde her gün (54) yatılı olmak üzere (354) fakir öğrenciyi yemek vermektedir.

Çorum ili vakıf mallarının bir kısmı (810. 678 TL. satılmış bunun, (524. 637. 46 TL.) il içindeki iş hanlarına yatırım olarak harcanmış, (286. 041. 24 TL.) si vakıflar bankasında bulunmaktadır.

Yılı	Cami adedi	Yapılan Yardım
1964	45	58. 150. 00
1965	67	51. 880. 00
1966	75	92. 647. 00
1967	69	88. 436. 00

Ayrıca Alaca ilçe merkezindeki yeni (26. 652. 56 TL.) barınak restorasyonu için (26. 652. 56 TL.) harcanmıştır.

IX—MEDENİ HİZMETLER VE YARARLANMA

Çorum ilinde gerek Belediyeler ve gerekse halî İdareleri teşkil eden diğer kuruluşlar medeni imkânsızlıklar sebebiyle medeni hizmetleri istenilen seviyeye çıkaramamışlardır. Şehir ve kasabaların imarı, elektrik, su ve otobüs hizmetleri için lüzumlu maddi kaynakların azlığı ve yetersizliği sebebiyle diğer birtakım medeni hizmetler özel teşebbüslerce gerçekleştirilmekte ve bu her geçen gün ihtiyaçla karşılanmaya çalışılmaktadır. (Tablo No: 1)

ÇORUM İLİNDE ÖZEL TEŞEBBÜS HİZMETLERİ:

Tablo No: 1

İlçe Adı	Sinemalar	Cazino ve lokantalar	İçki satışı lokanta	Düğün salonu	Otel Motel	Berberler	Hamamlar	Gezi ve eğlence yerleri
Merkez ilçe	3	12	18	3	19	35	3	3
Alaca	2	2	23	4	10	1	1	1
Bayat	1	1	2	3	7	1	1	1
Kargı	1	3	4	1	10	21	2	1
Ortaköy			2	1	4			
Osmancık	1	2	6	5	14	2		
Mecitözü	1	2		3	10	2		
İskilip	2	3	6	1	10	22	3	1
Sungurlu	2	5	6	1	6	12	3	3
Boğazkale	1			1	2	2	1	
Karaören	1	1		1	3	1	1	
Dodurga	2				1	3		
Yekün	1632	47	6	64	143	20	12	

(1) Çorum Vakıflar Memurluğunun verdiği bilgiden derlenmiştir.

1—ÇORUM İLİNDE ELEKTRİK VE OTOBÜS HİZMETLERİ:

a—Elektrik Hizmetleri:

Çorum ilinde (Ortaköy) ilçesi dışında bütün Belediyelerde ve (4) köyde elektrik durumları hakkında (Mahallî İdareler) bölümünde geniş bilgi verileceği için biz burada yalnız Çorum Belediyesinden bahsedeceğiz.

Merkez ilçe gerek şehir ve gerek endüstri ihtiyacı için yılda 3. 488. 504 Kw—saat elektrik elde etmekte bunun 2. 645. 604 Kw—saatını çimento fabrikasından almakta 843. 000 Kw—saatlık olanını da Belediye elektrik santralindeki dizellerden elde etmektedir. Fakat bu elde edilen enerji halk ihtiyacına kâfi gelmemektedir. Şehir ihtiyacı için lüzumlu olan (3500) Kw—saat enerji elde edebilmek için Çimento Fabrikasının ikinci ünitesinin çalıştırılması ve enterkornekte şebekesinin Çorum'a ulaştırılması gerekmektedir.

Belediyenin elektrik santralinde 3 dizel motoru günde ortalama 700 Kw—saat elektrik elde etmektedir. Şehir günde 1. 300 Kw—saat elektriğe ihtiyacı olduğu için 700 Kw—saat elektrik çimento fabrikasından alınmaktadır.

b—Köy Elektrik Çalışmaları:

İl içinde (4) köyde elektrik bulunmaktadır. Bu köyler İl Özel İdaresi ile işbirliği yaparak veya kömür işletmelerine yakın olan köylerde işletme merkezlerinden aldıkları cereyanlarla elektriğe kavuşmuşlardır. Bu köyler aşağıdadır.

İlçesi	Köyün Adı	Cinsi
Merkez	Laçın	Dizel Motor
Kargı	Yeşilköy	" "
Mecitözü	Çikrik	" "
Osmancık	Alpagut	Kömür işletmesinde

c—Otobüs İşletmesi:

Çorum Belediyesi (3. 5. 1964) gününden itibaren şehir içinde otobüs işletmesi kurarak seferlere başlamıştır. Yaz günleri bağ seferleri de yapan otobüs işletmesinin 14 otobüsü çalışır durumdadır. Her yıl en az 2. 000. 000 kişinin taşınması işini yapan bu işletme üç hat üzerinde tesbit edilen tarifelere göre çalışmaktadır. Ayrıca çimento fabrikası ile yapılan anlaşma ile fabrika personelini taşımaktadır. İşletme kâr elde etmemekte ise de toplum hizmeti görmesi bakımından büyük fayda sağlamaktadır. Otobüslerde biletiçi bulunmamakta yolcular inerken taşıma ücreti olan 25 kuruşu bir kutuya atmaktadırlar.

2—SU HİZMETLERİ:

a—İl Merkezinde:

Çorum Belediyesi ödenen beri halkın en önemli ihtiyacı olan suyu temin edememekte bilhassa halk

yaz ve sonbahar aylarında çok sıkıntı çekmektedir. İl Bankası aracılığı ile Kavacık ve İçeridere adı verilen kaynaklar depoya akıtılmış, ayrıca Serpin suyunun depoya akıtılması için boru hattı döşemesine başlanmıştır. Bu yeni kaynakların gelmesi ile mevcut su deposunun genişletilmesine çalışılmaktadır. Bu yeni depo 1500 metre küplük olacaktır.

Aşağıdaki tabloda da görüldüğü gibi şehir halkının su ihtiyacı yarı yarıya karşılanmamaktadır.

YIL	Günlük İhtiyaç Ton	Verilen Ton	Açık Ton
1965	7. 200	2. 755	4. 445
1966	7. 200	3. 456	3. 744
1967	7. 200	3. 456	3. 744

Şehir nüfusunun her yıl gittikçe artması gözönüne getirilirse Belediyenin belde halkının en lüzumlu ihtiyacını şimdiden hesaba katması gerekmektedir. Çorum Barajı veya Sağmaca suyundan şehre su getirme imkânları konusunda şehir halkının da Belediyeye yardımcı olması gerekmekte olduğu kanısındayız. Su şebeke hattı da yapılabileceği için bu hattın da şehir geleceği hesaba katılarak yenilenmesi icap edecektir.

b—Köy İçme Suları:

İl YSE Müdürlüğü köylerimizi içme suyuna, yola ve elektriğe kavuşturmak için çalışmaktadır. İl Özel İdare bütçesi ile Köy İşleri Bakanlığınca ayrılan ödeneklerle grafikte görüldüğü gibi (Grafik No: 1) her geçen yıl köylerimiz temiz içme suyuna kavuşmaktadır.

Ayrıca Çorum iline ait köylerin içme suyu durumları aşağıya çıkarılmıştır.

ÇORUM İLİ KÖYLERİNİN İÇME

SULARI DURUMU

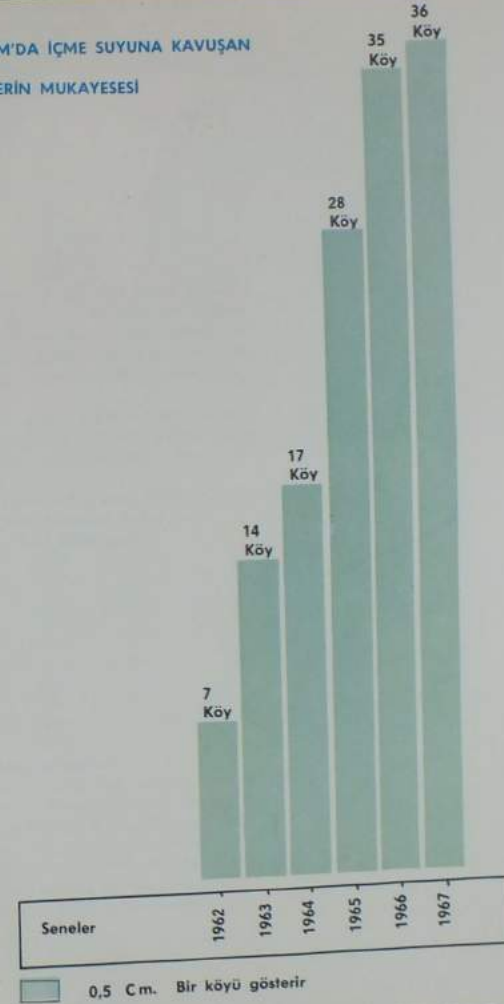
İçmesuları devlet eliyle yaptırılmış olan köyler:	161
Hiç suyu olmayan köyler	53
Su ihtiyacı yetmeyen köyler	410
Suyu bugünkü ihtiyaca yeten köyler:	124
TOPLAM	748

1966 YILI İÇİNDE ÇORUM İLİNDE İÇMESUYU ÇALIŞMALARI

Çeşme	A d e t	(Depolu Deposuz)
	15	31
Drenaj	230	met.
Kaptaj	—	—
Toplama	30	
Gömme Depo	—	
Dere Geçidi	400	met.

ÇORUM'DA İÇME SUYUNA KAVUŞAN

KÖYLERİN MUKAYESESİ

3. 4. 2019 10:48

3-P. T. T. VE RADYO HİZMETLERİ:

a-Çorum ilinde haberleşme ve posta hizmetleri her geçen yıl gittikçe artmaktadır. Merkez ilçedeki otomatik telefon dışında diğer ilçelerdeki telefonlar maneldir. Telefonların santral kapasiteleri:

Merkez İlçe	500
Alaca	100
Bayat	20
İskilip	100
Kargı	100
Mecitözü	50
Ortaköy	20
Osmancık	100
Sungurlu	100
Toplam	1090

Mevcut santrallerin 227 adedi resmi dairelerde 863 adedi Özel kişilerde bulunmaktadır. Bilhassa merkez ilçe başta olmak üzere, Alaca, Bayat, Osmancık ve Sungurlu ilçelerinde mevcut santral yetmemekte olup diğer ilçelerde şimdilik yeterli görülmektedir.

Merkez ilçede günde ortalama olarak şehirler arası konuşma çıkan (220), giren (190) adettir. Bütün ilçelerde ise şehirler arası konuşma çıkan (257), giren (205) adettir.

Bütün ilde kayıtlı radyo sayısı (30055) adettir.

a-Çorum ilinde kullanılan Radyo Sayısı:

Merkez Adı	Faal Radyo sayısı
Merkez İlçe	10744
Alaca	3670
Bayat	1092
İskilip	2423
Kargı	2065
Mecitözü	3114
Ortaköy	388
Osmancık	3461
Sungurlu	3098
Y e k ü n	30055

b-Köy Telefon Çalışmaları:

İlçelerde kurulan (köy telefonlarını yapırma bakımı, koruma ve işletme birlikleri) aracılığı ile İl Jandarma Komutanlığı tarafından direk, telefon işçilik ve işletme işleri köylülere yaptırılmakta ve köyler telefona kavuşturulmaktadır. İl içinde (71) köy bu şekilde telefona kavuşmuş bulunmaktadır. Diğer köylerin de telefona kavuşturulması için çalışılmaktadır.

*İkili Devlet Hastanesi**Çorum Kan Nakil Merkezi*

3. 4. 2019 10:53

KÜLTÜR BÖLÜMÜ

İktisat Dersleri Hastanesi

Çorum Kan Nakli Merkezi

KÜLTÜR BÖLÜMÜ

3. 4. 2019 10:53

1. GİRİŞ

Dünyada bütün fenalıkların menbaı cehalettir. Bilgisiz görgüsüz bir kimseden her türlü kötülükler beklenebilir. Bilgi ve kültür ise; ancak okullarda okumak suretiyle insan için lazım ve gerekli olan yetenekleri almak la olur. Bilgisiz ve kültürsüz Millet topluluklarının meydana getirdiği devletler ise her zaman yıkılmağa başka devletlerin egemenliği altına girmeğe daima mahkumdurlar. Allah'ın insan-ı oğluna verdiği aklı iyi yollara kullanmak ancak kültür sayesinde olur. Bunu da; hiç şüphe yokki okullar temin etmektedir. Okul deyince her şeyden önce öğretmen akla gelir. Öğretime verilen değer nisbetinde toplumların kültür hayatı ileri veya geri gitmiş bulunmaktadır.

Dünya medeniyetinde önemli bir kültür ve medeniyetin ilk beşiği olan ve HİTİT medeniyetinin Başkenti ve önemli şehirlerini il sınırları içinde saklayan Çorum ili kültürünü incelerken yukarıdaki sözlerimizi ister istemez hatırlamakta ve ileri bir medeniyetin sahibi olduğumuzdan gurur duymaktayız.

Yeraltından çıkarılan eserler ve sayısız tabletlerdeki HİTİT yazılarının okunmuş olan kısımları ile Hitit devletini sadece siyasal önemi olan bir devlet kuruluşundan çok; dünya medeniyetine her çeşit katkıda bulunmak suretiyle bilhassa kültür alanında

«Milletleri kurtaracak, yalnız ve ancak muallimlerdir.»
«Muallimler, yeni nesil sizin eseriniz olacaktır.»

ATATÜRK

zamanımız kültür ve medeniyetine etkilerini inkâr edecek bir kişi bulunamaz.

HİTİT'lerden zamanımıza kadar Çorum kültürünü ayrı ayrı incelemeğe ne bu yığışın dar hacimli sahifeleri kâfi gelmiyeceği gibi bunu meydana çıkarmak için uzun tetkiklere ve yetkili kişilerin emek vermelerine ihtiyacımız vardır. Ayrıca bütün müsbet vesikaların esaslı bir şekilde gün ışına çıkması lazım ve şarttır. Çok eski bir devrin kültürü şöyle dursun Osmanlılar zamanındaki Çorum kültürünü belgeleyen birçok vesikalar maalesef ortaya çıkarılmamıştır. Devlet arşivlerindeki bu vesikalar düzenli bir şekilde ortaya çıktığı zaman ÇORUM kültürünün OSMANLILAR devrindeki gelişimi daha iyi yazılabilecektir. Biz bu bölümde imkânlarımız nisbetinde elde ettiğimiz eski belge ve yazılı kaynakların ışığı altında ÇORUM ili kültürünü incelemeğe çalışacağız.

ÇORUM ilinde 1927—1928 öğretim yılında 85 ilkokul, 178 ilkokul öğretmeni ile 4953 öğrenci bulunmakta idi. 1967—1968 öğretim yılında ise 655 ilkokul, 1571 ilkokul öğretmeni ile 70.999 ilkokul öğrencisi bulunmaktadır. Tablo: 1.

Kırkbir yılda bu artışın azımsanmayacak bir gelişme olduğunu görmekteyiz.

3. 4. 2019 10:53

İLÇELER ARASINDAKİ OKUMA YAZMA ORANI AŞAĞIDAKİ TABLODA GÖSTERİLMİŞTİR.

İlçe Adı	İlçe Merkezinde okuma-yazma oranı % olarak		Bucak ve köylerde okuma-yazma oranı %
	Erkek	Kadın	
Merkez	77	45	34
Alaca	71	38	34
Bayat	65	28	19
İskilip	67	35	20
Kargı	78	42	27
Mecitözü	70	43	36
Ortaköy	56	25	25
Osmancık	62	34	26
Sungurlu	72	36	24

İlde okuma yazma oranı %34, 2 dir. Üzülerek söyleyelim ki Çorum ilinde halkın okuma yazma oranı TÜRKİYE'deki okuma yazma oranından %48,1 düşük olması bu ilin biraz ihmal edilmiş olduğunun bir delilidir.

Merkez ilçede okuma yazma oranı %62 dir. Bütün ilçeler merkezinde okuma yazma oranı %52'dir. İle bağlı bucak köylerinde ise okuma yazma oranı %28, 3'dür.

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi il içinde okuma yazma oranı en düşük olan ilçe Ortaköy ilçesidir.

Çorum ili içinde okuma yazma bilenlerin 67.330 kişisi okulu bitirenleri 65.817'si ise okuldan mezun olmayanlardır. Kırkyedi kişi ise bilinmeyenlerdir.

Çorum'da 655 ilkökul, 10 ortaokul, 6 teknik okul (Erkek Sanat Enstitüsü, Kız Sanat Enstitüsü, Ticaret Lisesi, Osmancık Kız Sanat Okulu, Sungurlu Kız Sanat Okulu ve İskilip Kız Sanat Okulu) ile birer tane Lise, İlköğretmen Okulu, İmam Hatip Okulu, Sağlık Koleji, Yetiştirme Yurdu ile bir çocuk yuvası vardır.

ÇORUM İLİNDE OKUMA YAZMA DURUMU
(6 ve daha yukarı yaşlar)

	6 yaşından yukarı Nüfus			Okuma Yazma bilen			Oran %
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	
Bütün İlde	388.610	190.776	197.832	133.194	92.271	40.923	34,2
Merkez ilçede	35.303	18.772	16.531	21.905	14.390	7.515	62
İlçe merkezlerinde	46.538	24.244	22.294	24.437	15.946	8.491	52
Buc. ve köylerde	306.769	148.762	158.007	86.852	61.935	24.917	28,3

(1) Evliya Çelebi Seyahatnamesinde Cilt II, Sayfa 407

2—GENEL KÜLTÜR DURUMU:

a) Eski Çorum'da Kültür: MEDRESELER

Gerek Selçuklular ve gerek Çorum iline sahip olan beylikler ve Osmanlılar zamanında Çorum'da da medeniyetlerine paralel olarak kültür alanında pek çok MEDRESELER kurmuşlardır. Ne yazık ki bu devirlerin kültür yuvalarını elimizde belgelerin olmayışından gün ışığına çıkarmaya muvaffak olmadık. Bu sebeple OSMANLI'ların son zamanlarına ait bazı kayıtlara ve bu konuda yazılmış eserlerin verdiği bilgilerle yetinmek zorunluğunda kalıyoruz.

Aşağıda Çorum ilinde medreseleri anlatmaya çalışacağız.

a) Evliya Çelebi Seyahatnamesinde «YEDİ YERDE DARÜLTEDRİS-i» varsa da MURAT HAN GAZİ MEDRESESİ mamur ve meşhurdur. Onbir Mektebi sübyani» (1) yazmakta ise de medreselerin nerelerde olduğunu ve isimlerinin neler olduğunu açıkça bildirmemektedir.

b) 1572 (Hicri 980) yılında Elhac Sinan Bin Mustafa adında bir kimse Çorum'da Esirüddin mahallesinde bir muallimhane yaptırmış ve burası için kendine ait birçok mülkü vakfetmiştir. Bu vakfiyeler saltanat tarafından uygun bulunuyor, bu muallimhanede 1794 yılında öğretmen olarak Mahmut ve Ahmet kardeşlerden bahsedilmektedir.

c) 1595 (Hicri 1004) yılında Çorum'da Sabuncu mahallesinde Hacı Mehmet Kızı Hacı Zehra adındaki bir hanım Darülkur'an (Eski İlkokul) açarak sekiz dükkân ve bin dirhem (3 kilo) para vakfediyor. Bu okulun öğretmenine günde beş dirhem verilmesi bildiriliyor.

d) 1854 (Hicri 1271) yılında Çorum'un Sofular mahallesinde Bekir Efendinin Çırak hoca adı ile söylenen Sübyan mektebine (Küçük çocuklara ait mektep) bir miktar kendi malından 500 kuruş verdiği anlaşılmaktadır.

ÇORUM İLİNDE VE İLÇELERİNDEKİ BULUNAN MEDRESELERE AİT TABLOLAR:

ÇORUM MERKEZ İLÇE MEDRESELERİ

Medresenin Adı	Medresenin Yeri	Öğretmenin adı	Öğrenci sayısı	Medresenin kurucusu
Camii Kebir	Ulu Cami bahçesinde	Osman	25	III. Alâaddin Keykubat
Süleyman Fevzi Paşa	Çöplü mahallesinde	Mustafa	15	Süleyman Fevzi
Ölçeköğlü	Çöplü mahallesinde	Hasan	30	Ölçeköğlü Hasan Ağa
Muzaffer Bey	Şamlı mahallesinde	Abdullah	13	Muzaffer paşa
Kurdoğlu	Emir Ahmet mahallesinde	Ahmet Nuri	35	Kurdoğlu Süleyman
Hacı Osman Efendi	Hacı Nasrullah Mahallesinde	Mustafa	30	Hasan Ağa
Abdülhakî Paşa	Şeyheyüp mahallesinde	Ahmet	25	Defterdar Abdülhakî Paşa
Hulusi paşa	Hacı Recep mahallesinde	Şerif	25	Hulusi Paşa
Han	Gülâbibey mahallesinde	İbrahim	15	Ömer Nehci efendi
Kırklar	Sağrıcı mahallesinde	Ahmet Arif	30	Fatma Şerife Hanım

Not: Bu Medreselerden başka:

Uluçami Bahçesinde IV. Murad Medresesi, Şerife Hatun mahallesinde Şerife Hatun ve Kemaleddin ve Hüsamîye Medreseleri, Abdullah medreseleri, ayrıca Cemaleddin Abdullâh medreseleri de bulunmaktadır. (1)

İSKİLİP İLÇESİNDEKİ MEDRESELER

Medresenin Adı	Medresenin yeri	Öğretmenin adı	Öğrenci sayısı	Medresenin kurucusu
Hacı Mustafa Efendi	Ekizöğlü mahallesinde	Ömer	59	Hacı Mustafa Efendi
Şeyh Habib efendi	Tabakhane mahallesinde	Münir	56	Şeyh Habib efendi
Serbest Ahmet Ağa	Kaleboğazı	Hasan	22	Serbest Ahmed Ağa
Hâce Bey	Ali Bey mahallesinde	Şükrü	65	Hâce Bey
Terzi Bekir Efendi	Hacıpiri mahallesinde	Hacı Ahmed	67	Terzi Bekir Efendi
Ebussuud	Meydan mahallesinde	Ahmed	30	Ebussuud efendi
Nuru Osmaniye	Alibey mahallesinde	Abdullah	52	Hayır yapan halk tarafından
Hamidiye	Temenna mahallesinde	Ali	27	Hayır yapan halk tarafından
Hacı Ali Ağa	Karaviran (Karaören) Kasabasında	Ali	43	Hacı Ahmed Ağa

OSMANCIK İLÇESİNDEKİ MEDRESELER

Medresenin Adı	Medresenin Yeri	Öğretmenin adı	Öğrenci sayısı	Medresenin kurucusu
Emaret	Güney mahallesinde	H. Abdullah	154	Koca Mehmet Paşa
Mukbil Ağa	Hafız Abdullah	H. Abdullah	30	Mukbil Paşa
Kadı Ferah Şad	Kadı Ferahşad	H. Abdullah	50	Kadı Ferahşad
Kızı Hasan zade	Camii Kebir (Ulu Cami)	H. Abdullah	90	Hacı Osman Ağa

SUNGURLU İLÇESİNDEKİ MEDRESELER

Medresenin Adı	Medresenin yeri	Öğretmenin adı	Öğrenci sayısı	Medresenin Kurucusu
Camii Kebir	Zir mahallesinde	Müftü	136	Sunguroğlu Mehmet Ağa
Hilmi Efendi	Balı mahallesinde	Şakir	68	Nabi Efendi
Osman Efendi	Balı mahallesinde	Osman	84	Osman Efendi
Hacı Mustafa Efendi	Balı mahallesinde	H. Mustafa	26	Hacı Mustafa Efendi
Mantıkcı Zaide	Başpınar mahallesinde	Hafız Ömer	68	Hacı Arslan Bey
Hasan Efendi	Evcî köyünde	Hasan	30	Hasan Efendi
Ahmed Efendi	Balı mahallesinde	Ahmed	8	Ahmed Efendi
Hüsnü Efendi	Yahşılı köyünde	Hasan	40	Köylü tarafından
Ali Efendi	Tirkeşen köyünde	Ali	25	Köylü tarafından
Camii Şerif	Laha köyünde	Şeyh Süleyman	39	Köylü tarafından
Halil Bey	Çöplü köyünde	İsmail	6	Yeni Paşazade Halil Bey

(1) Çorum Tarihi Teyyar Anıtları cilt. 132 de 15. 8. 1900'de anıldığı bilindir.

3. 4. 2019 10:53

İLÇELER ARASINDAKİ OKUMA YAZMA ORANI AŞAĞIDAKİ TABLODA GÖSTERİLMİŞTİR.

İlçe Adı	İlçe Merkezinde okuma-yazma oranı % olarak		Bucak ve köylerde okuma-yazma oranı %
	Erkek	Kadın	
Merkez	77	45	34
Alaca	71	38	34
Bayat	65	28	19
İskilip	67	35	20
Kargı	78	42	27
Mecitözü	70	43	36
Ortaköy	56	25	25
Osmancık	62	34	26
Sungurlu	72	36	24

İlde okuma yazma oranı %34, 2 dir. Üzülerek söyleyelim ki Çorum ilinde halkın okuma yazma oranı TÜRKİYE'deki okuma yazma oranından %48,1 düşük olması bu ilin biraz ihmal edilmiş olduğunun bir delilidir.

Merkez ilçede okuma yazma oranı %62 dir. Bütün ilçeler merkezinde okuma yazma oranı %52'dir. İle bağlı bucak köylerinde ise okuma yazma oranı %28,3'dür.

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi il içinde okuma yazma oranı en düşük olan ilçe Ortaköy ilçesidir.

Çorum ili içinde okuma yazma bilenlerin 67.330 kişisi okulu bitirenleri 65.817'si ise okuldan mezun olmayanlardır. Kırkyedi kişi ise bilinmeyenlerdir.

Çorum'da 655 ilkökul, 10 ortaokul, 6 teknik okul (Erkek Sanat Enstitüsü, Kız Sanat Enstitüsü, Ticaret Lisesi, Osmancık Kız Sanat Okulu, Sungurlu Kız Sanat Okulu ve İskilip Kız Sanat Okulu) ile birer tane Lise, İlköğretmen Okulu, İmam Hatip Okulu, Sağlık Koleji, Yetiştirme Yurdu ile bir çocuk yuvası vardır.

ÇORUM İLİNDE OKUMA YAZMA DURUMU (6 ve daha yukarı yaşlar)

	6 yaşından yukarı Nüfus			Okuma Yazma bilen			Oran %
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	
Bütün İlde	388.610	190.770	197.832	133.194	92.271	40.923	34,2
Merkez ilçede	35.303	18.772	16.531	21.905	14.390	7.515	62
İlçe merkezlerinde	46.538	24.244	23.294	24.437	15.946	8.491	52
Buc. ve köylerde	306.769	148.762	158.007	86.852	61.935	24.917	28,3

(1) Evliya Çelebi Seyahatnamesi Cilt II, Sahife 407

2—GENEL KÜLTÜR DURUMU:

a) Eski Çorum'da Kültür: MEDRESELER

Gerek Selçuklular ve gerek Çorum iline sahip olan beylikler ve Osmanlılar zamanında Çorum'da da medeniyetlerine paralel olarak kültür alanında pek çok MEDRESELER kurmuşlardır. Ne yazık ki bu devirlerin kültür yuvalarını elimizde belgelerin olmayışından gün ışığına çıkarmaya muvaffak olmadık. Bu sebeple OSMANLI'ların son zamanlarına ait bazı kayıtlara ve bu konuda yazılmış eserlerin verdiği bilgilerle yetinmek zorunluğunda kalıyoruz.

Aşağıda Çorum ilinde medreseleri anlatmaya çalışacağız.

a) Evliya Çelebi Seyahatnamesinde «YEDİ YERDE DARÜLTEDRİS-I» varsa da MURAT HAN GAZİ MEDRESESI mamur ve meşhurdur. Onbir Mektebi sübyani» (1) yazmakta ise de medreselerin nerelerde olduğunu ve isimlerinin neler olduğunu açıkça bildirmemektedir.

b) 1572 (Hicri 980) yılında Elhac Sinan Bin Mustafa adında bir kimse Çorum'da Esirüddin mahallesinde bir muallimhane yaptırmış ve burası için kendine ait birçok mülk vakfetmiştir. Bu vakfiyeler saltanat tarafından uygun bulunuyor, bu muallimhanede 1794 yılında öğretmen olarak Mahmut ve Ahmet kardeşlerden bahsedilmektedir.

c) 1595 (Hicri 1004) yılında Çorum'da Sabuncu mahallesinde Hacı Mehmet Kızı Hacı Zehra adındaki bir hanım Darülcü'ran (Eski ilkökul) açarak sekiz dükkân ve bin dirhem (3 kilo) para vakfediyor. Bu okulun öğretmene günde beş dirhem verilmesi bildiriliyor.

d) 1854 (Hicri 1271) yılında Çorum'un Sofular mahallesinde Bekir Efendinin Çırak hoca adı ile söylenen Sübyan mektebine (Küçük çocuklara ait mektep) bir miktar kendi malından 500 kuruş verdiği anlaşılmaktadır.

ÇORUM İLİNDE VE İLÇELERİNDEKİ BULUNAN MEDRESELERE AİT TABLOLAR:

ÇORUM MERKEZ İLÇE MEDRESELERİ

Medresenin Adı	Medresenin Yeri	Öğretmenin adı	Öğrenci sayısı	Medresenin kurucusu
Camii Kebir	Ulu Cami bahçesinde	Osman	25	III. Alkaddin Keykubat
Süleyman Fevzi Paşa	Çöplü mahallesinde	Mustafa	15	Süleyman Fevzi
Ölçekoğlu	Çöplü mahallesinde	Hasan	30	Ölçekoğlu Hasan Ağa
Muzaffer Bey	Şamlı mahallesi	Abdullah	13	Muzaffer paşa
Kurdoğlu	Emir Ahmet mahallesi	Ahmet Nuri	35	Kurdoğlu Süleyman
Hacı Osman Efendi	Hacı Nasrullah Mahallesi	Mustafa	30	Hasan Ağa
Abdülbaki Paşa	Şeyhyyüp mahallesi	Ahmet	25	Defterdar Abdülbaki Paşa
Hulusi paşa	Hacı Recep mahallesi	Şerif	25	Hulusi Paşa
Han	Gülâibey mahallesi	İbrahim	15	Ömer Nebci efendi
Kırklar	Sağrı mahallesi	Ahmet Arif	30	Fatma Şerife Hanım

Not: Bu Medreselerden başka:

Ulucami Bahçesinde IV. Murad Medresesi, Hacırecep Mahallesinde Alaybeyi, Kemaleddin ve Hüsamîye Medreseleri, Şerife Hatun mahallesinde Şerife Hatun ve Abdullah medreseleri, ayrıca Cemaleddin Abdülkadir medreseleri de bulunmaktadır. (1)

İSKİLİP İLÇESİNDEKİ MEDRESELER

Medresenin Adı	Medresenin yeri	Öğretmenin adı	Öğrenci sayısı	Medresenin kurucusu
Hacı Mustafa Efendi	Ekizözü mahallesi	Ömer	59	Hacı Mustafa Efendi
Şeyh Habib efendi	Tabakhane mahallesi	Münir	56	Şeyh Habib efendi
Serbest Ahmet Ağa	Kaleboğazı	Hasan	22	Serbest Ahmed Ağa
Hâce Bey	Ali Bey mahallesi	Şükrü	65	Hâce Bey
Terzi Bekir Efendi	Hacıpaşa mahallesi	Hacı Ahmed	67	Terzi Bekir Efendi
Ebussuud	Meydan mahallesi	Ahmed	30	Ebussuud efendi
Nuru Osmaniye	Alibey mahallesi	Abdullah	52	Hayır yapan halk tarafından
Hamidiye	Temenna mahallesi	Ali	27	Hayır yapan halk tarafından
Hacı Ali Ağa	Karaviran (Karaören) Kasabasında	Ali	43	Hacı Ahmed Ağa

OSMANCIK İLÇESİNDEKİ MEDRESELER

Medresenin Adı	Medresenin Yeri	Öğretmenin adı	Öğrenci sayısı	Medresenin kurucusu
Emaret	Güney mahallesi	H. Abdullah	154	Koca Mehmet Paşa
Mukbil Ağa	Hafız Abdullah	H. Abdullah	30	Mukbil Paşa
Kadı Ferah Şad	Kadı Ferahşad	H. Abdullah	50	Kadı Ferahşad
Kızıl Hasan zade	Camii Kebir (Ulu Cami)	H. Abdullah	90	Hacı Osman Ağa

SUNGURLU İLÇESİNDEKİ MEDRESELER

Medresenin Adı	Medresenin yeri	Öğretmenin adı	Öğrenci sayısı	Medresenin Kurucusu
Camii Kebir	Zir mahallesi	Müftü	136	Sunguroğlu Mehmet Ağa
Hülmî Efendi	Balı mahallesi	Şakir	68	Nabi Efendi
Osman Efendi	Balı mahallesi	Osman	84	Osman Efendi
Hacı Mustafa Efendi	Balı mahallesi	H. Mustafa	26	Hacı Mustafa Efendi
Mantıki Zade	Başpınar mahallesi	Hafız Ömer	68	Hacı Arslan Bey
Hasan Efendi	Evcî köyünde	Hasan	30	Hasan Efendi
Ahmed Efendi	Balı mahallesi	Ahmed	8	Ahmed Efendi
Hüsnü Efendi	Yahşili köyünde	Hasan	40	Köylü tarafından
Ali Efendi	Tirkegen köyünde	Ali	25	Köylü tarafından
Camii Şerif	Laha köyünde	Şeyh Süleyman	39	Köylü tarafından
Halil Bey	Çöplü köyünde	İsmail	6	Yeni Paşazade Halil Bey

(1) Çorum Tarihî Teyyir Anıtları, 132 de 15. s. 1907'de selâhıgı bildirir

3. 4. 2019 10:54

e) 1860 (Hicri 1277) yılında Çorum'da Güllâ-bibey mahallesinde bir medrese bulunduğu bu medreseye Hacı Hüseyin kızı Emine Hanımın 540 kuruş vakfettiği ve medresenin (Ömer Necmi) Medresesi olduğu anlaşılmaktadır.

Çorum İlinde Açılan Okullar:

Subyan mektepleri (Mahalle mektepleri) adını verdiğimiz okullar il ve ilçelerde devam ederken 1902 yılından itibaren Devlet tarafından açılan İlk-Okullar il içinde gittikçe artmaya başlamıştır.

Rüşdiye Okulları:

a) Çorum merkez ilçede ilk defa Rüşdiye okulu (Ortaokul karşısı) 1876 yılında açılmıştır. Bu okulun öğretmenleri ise; Birinci öğretmen Ali Rıza Efendi, ikinci öğretmen Bekir Efendi (Kürkçü), yazı dersleri öğretmeni Halil efendi ve Emrullah efendi ile hademe Mustafa efendidir.

b) 1889 (Hicri 1307) yılında Rüşdiye mektebi devam etmektedir. Öğretmenleri 1. öğretmen Ali Rıza efendi, ikinci öğretmen Bekir (Kürkçü) efendi, üçüncü öğretmen Naim efendi, yazı muallimleri Fazlı (Sezgen) ve Emrullah efendiler ile hademe Abdullah efendidir.)

c) 1893 (Hicri 1311) yılında Çorum'da aynı Rüşdiye mektebi devam etmektedir. Birinci öğretmen Ali Rıza efendi, ikinci öğretmen Bekir (Kürkçü) efendi, yazı öğretmenleri Fazlı (Sezgen) ve Emrullah efendilerdir.

d) 1899 (Hicri 1317) yılında Çorum Rüşdiye mektebi devam etmektedir. Birinci öğretmen Ali Rıza efendi, ikinci öğretmen Fazlı (Sezgen) efendi üçüncü öğretmen Galip (Mehmet Galip Kürkçü) yazı öğretmenleri Fazlı ve Emrullah efendiler olup öğrenci sayısı 109 dur.

e) 1899 (Hicri 1317) yılında İskilip ilçesinde Rüşdiye mektebi açılmıştır. 23 öğrencisi vardır.

f) Aynı yıl Sungurlu ilçesinde Rüşdiye mektebi açılmış olup 36 öğrencisi vardır.

g) 1902 (Hicri 1320) tarihinde Çorum'da İdadî mektebi (lise) açılmıştır. Müdür Abdülcelil efendidir. Öğretmenler Ali Rıza, Mahmut Fazlı (Sezgen), Mehmet Galip (Kürkçü) Ahmedî (Erâlp-Sobacı) efendilerdir. Öğrencisi 75 tir.

h) Aynı tarihli Ankara ili salnamesine göre Çorum Merkez ilçede Kız Rüşdiye mektebi olduğu 72 öğrencisi ve 6 öğretmeni bulunduğu yazılmaktadır.

i) Bu tarihte (1902) Çorum'da bulunan ilkokullar da şunlardır. Mecidi okulu, 103 öğrencisi, Te-feyyüz okulu 125 öğrencisi, Burhani Terakki okulu 90 öğrenci, Mektebi Edep (Terbiye okulu) 85 öğrenci, Kadirdan okulu 145 öğrenci, İrfan okulu 85 öğren-

cisi oldukları anlaşılmaktadır.

k) Yine aynı tarihli Salnamede (1902 Çorum da 6 çocuk okulu (sıbyan mektebi- Mahalle mektebi ile bir ermeni ve bir Rum okulları olduğu) anlaşılmaktadır.

İdadî Mektebi (Lise)

Çorum'da 1902 (Hicri 1320) yılında (1) Lise öğrenimi karşılığı olan İdadî mektebi açıldı. 1924-1925 yılına kadar devam etti. Bu Tarihte bu okullar kaldırılınca Çorum idadisi Çorum Orta Okulu oldu 1925 de Çorum'da birde Kız Ortaokulu bulunmakta idi üç yıl sonra öğretimin birleştirilmesi üzerine bu okulda Çorum ortaokuluna katılmıştır. Çorum ortaokulu 1945-1946 öğretim yılına kadar öğrenim yaptı. 1945-1946 öğretim yılında Lise oldu. Çorum lisesi ortaokul ile beraber olarak 1966-1967 öğretim yılına kadar devam etti. 1966-1967 de Ortaokul, ETİ ORTAOKULU olarak ayrıldı. Eski binada Lise öğrenimine devam etmektedir.

Ulus Okulları:

1928 den 1938 yılına kadar 16 yaşından büyük Vatandaşlardan 20078 kişi Ulus dershanelerine devam etmiş 9710 kişiyi diploma verilmiştir. Bu sayıya il içerisindeki memurlar da dahil değildir (2).

B) Çorum İlinin Bugünkü Kültür Durumu

a) İlkokullar:

Çorum ilinde 655 ilkokul vardır. İlkokul öğretmeni sayısı 1571 dir. Bütün ilkokullarda okuyan öğrenci sayısı 42.590 Erkek 28409 kız olmak üzere 70.999 öğrencidir. Tablo No. 4

Köy okulları:

Çorum ilinin 748 köyü vardır. Okulu olan köy sayısı 655 dir. Bu durumda 93 köyde okul yoktur. 222 sayılı kanuna göre köy nüfusu 150 den aşağı olanlara okul yapılmamaktadır. 1965 Nüfus sayımına göre nüfusu 150 den az olan köy sayısı 24 olduğuna göre ilde okulsuz köy sayısı 69 a düşmektedir. Tablo: No: 5

Köy okullarının büyük bir kısmı iki öğretmenli 461, bir öğretmenli 220 dir. Tablo No: 6

İl içinde bulunan 1571 ilkokul öğretmeninin 955 kişisi asil öğretmen olup bu sayının 777 si erkek, 178'i bayan öğretmendir. Diğer 616 öğretmen er öğretmen, vekil öğretmen, Yedek subay öğretmen, muvakkat öğretmen olup 59 kişi eğitmemdir (Tablo No:7).

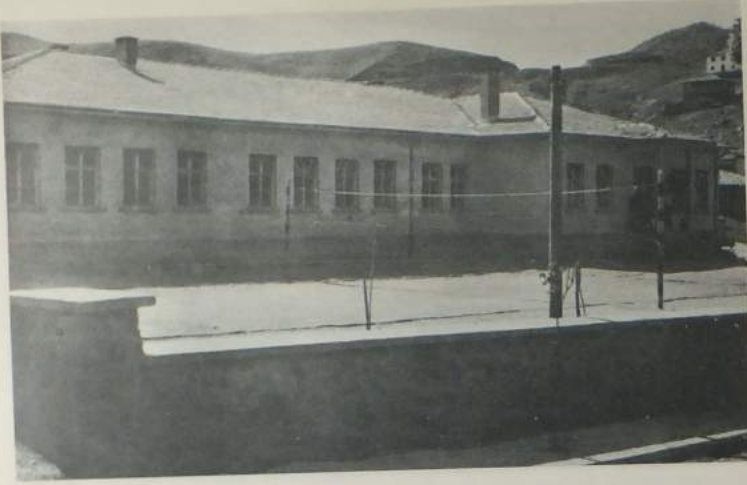

Alaca Merkez Cumhuriyet İlkokulu

Alacahöyük İlkokulu

(1) Çorum Tarihi Tayyar Anafık shf. 132 de 15. s. 1900'da açıldığını bildirir
(2) Çorum Tarihi Tayyar Anafık shf: 132

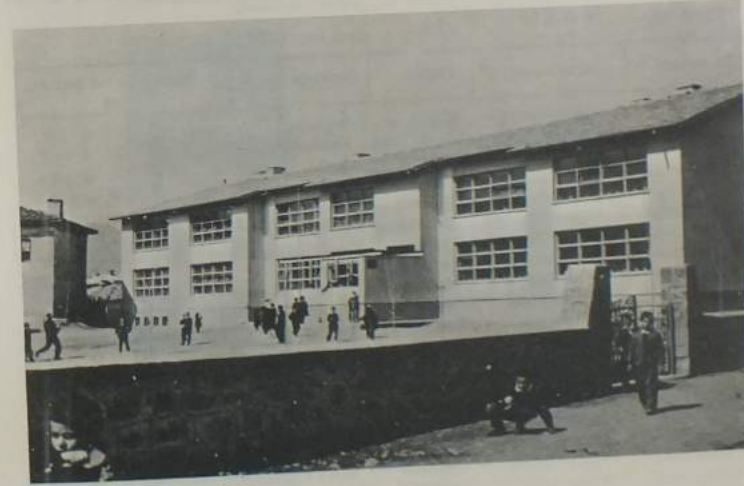
Bayat merkez ilkokulu

Kargı merkez ilkokulu

Mecidiözü Cumhuriyet ilkokulu

Osmancık Atatürk ilkokulu

3. 4. 2019 10:54

İLKÖĞRETİM MÜFETTİŞLERİ

Çorum ilinde görev yapan ilköğretim müfettişleri sayısı 20'dir. Bölgelerine göre adları ve soyadları aşağıya çıkarılmıştır.

Bölgesi

Bölgesi	Müfettişin adı ve soyadı
1 nci Bölge Müfettişi	Hayrettin Kayı (şef)
2 nci Bölge Müfettişi	Bahtiyar Yavuz
3 ncü Bölge müfettişi	Muzaffer Altan
4 ncü Bölge Müfettişi	Abdülhalim Şentürk
5 nci Bölge Müfettişi	Ali Dündar
6 ncü Bölge Müfettişi	Halil Gündoğdu
7 nci Bölge Müfettişi	Haydar Saraltın
8 ncü Bölge Müfettişi	M. Kâzım Karatoprak
9 ncü Bölge Müfettişi	S. Zeki Degirmencioglu
10 ncü Bölge Müfettişi	M. Necmi Yazıcı
11 ncü Bölge Müfettişi	Selâhaddin Karul
12 ncü Bölge Müfettişi	Sabahattin Can
13 ncü Bölge Müfettişi	Halil Özdemirci
14 ncü Bölge Müfettişi	M. Ali Uysal
15 ncü Bölge Müfettişi	Ömer Bektaşoğlu
16 ncü Bölge Müfettişi	Osman Çitir
17 ncü Bölge Müfettişi	Lütfi Karadeniz
18 ncü Bölge Müfettişi	Hasan Duymaz
19 ncü Bölge Müfettişi	Selâmi Gürüf
20 ncü Bölge Müfettişi	Necati Erol

b) Lise, Ortaokul ve Teknik Okullar ile Meslekî okullar

Çorum ilinde, merkez ilçede bir lise, bir ortaokul

Okulun adı	Adı ve Soyadı	Görevi	Okuttuğu Ders	Bu Okulda Göreve Başladığı Tarih
Çorum Lisesi	Ayhan Gevrekçi	Müdür	Coğrafya	7. 4. 1967
Çorum Lisesi	Fevzi Gökeşme	Müdür Yrd.	Tarih—Coğrafya	29. 8. 1962
Çorum Lisesi	M. Uysal Çöplü	Müdür Yrd.	Tarih	30. 11. 1966
Çorum Lisesi	H. A. Cankurtaran	Öğretmen	Edebiyat	30. 11. 1964
Çorum Lisesi	Sevgi Kalyoncuoğlu	Öğretmen	Edebiyat	6. 7. 1965
Çorum Lisesi	Müfit Güngörmez	Öğretmen	Tarih	25. 11. 1957
Çorum Lisesi	Haydar Özyurd	Öğretmen	Sanat Tarihi	27. 4. 1966
Çorum Lisesi	E. Yüksel Erel	Öğretmen	Coğrafya	30. 9. 1965
Çorum Lisesi	Nursel Güngördü	Öğretmen	Biyoloji	28. 7. 1967
Çorum Lisesi	Süreyya Budak	Öğretmen	Fransızca	14. 8. 1963
Çorum Lisesi	Mehmet Gül	Öğretmen	İngilizce	30. 9. 1963
Çorum Lisesi	Hasan Keçe	Öğretmen	Müzik	30. 12. 1963
Çorum Lisesi	Şahinder Yaşar	Öğretmen	Matematik	25. 12. 1965
Çorum Lisesi	Türkân Ünal	Öğretmen	İngilizce	8. 11. 1966
Çorum Lisesi	Halil Terekci	Öğretmen	Fransızca	30. 11. 1967
Çorum Lisesi	Özcan Gedikoğlu	Öğretmen	Resim—İş	29. 8. 1966
Çorum Lisesi	Mevlüt Çalışkan	Öğretmen	Tabiiye	28. 10. 1966
Çorum Lisesi	Faruk Tülemiş	Öğretmen	Beden Eğitimi	31. 8. 1967
Çorum Lisesi	Yahya Acar	Öğretmen	Din Dersi	26. 10. 1967
Çorum Lisesi	İrfan Berker	Öğretmen	Fen	15. 12. 1958

vardır.

Ortaokulun adı E T İ ortaokuludur. Sekiz ilçe merkezinde de birer ortaokul olduğu gibi Osmancık ilçesine bağlı DODURGA kasabasında bir ortaokul 1967—1968 öğretim yılında açılmıştır. Bu suretle ortaokul toplamı 10 a ulaşmaktadır.

Merkez ilçede de birer tane Erkek Sanat Enstitüsü—Kız Enstitüsü—Ticaret Lisesi—İlköğretmen Okulu ile İmam-Hatip okulu bulunmaktadır. Ayrıca Kız Enstitüsüne bağlı bir çocuk yuvası ile korunmaya muhtaç çocukların bakım ve eğitimi için merkez ilçede bir yetiştirme yurdu vardır. Yine merkez ilçede Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı bir Sağlık Koleji bulunmaktadır.

İlçeler içinde Osmancık ve Sungurlu ilçe merkezlerinde birer Kız Sanat Okulu öğretim yapmaktadır.

Aşağıda ilimizdeki orta dereceli okulları ayrı ayrı tanıtmışa çalışacağız.

Çorum Lisesi:

Daha önce ortaokul olarak öğretim yapan bu okul (1945—1946) yılında lise olmuştur.

1967—1968 öğretim yılında 96 kız, 496 erkek olmak üzere 592 öğrencisi vardır.

84 paralı, 26 parasız yatılı olmak üzere 110 öğrencisi bulunmaktadır. Öğretmenlerine ait liste aşağıya çıkarılmıştır.

LİSE ÖĞRETİM KADROSU

OSMAN ÖZKAN:

1924 yılında Balıkesir öğretmen okulunu bitirmiştir. 25 Eylül 1924 te görevine başlamış, yaş dolumundan 13 temmuz 1967 yılında emekli olmuştur. Hizmet süresi 42 yıl 9 ay 18 gündür. Son görevi Çorum Merkez Albayrak İlkokulu Müdürlüğü idi. 1927 yılında Ferit Kürkçü'nün Merkez Gazi Paşa ilkokulu ikinci sınıfta öğretmenliğini yapmış. 1931 yılında Tanyeri ilkokulundan mezun etmiştir. Ayrıca Ferit Kürkçü'nün oğlunu da Albayrak ilkokulu müdürü iken okutmuş ve 1958 yılında mezun etmiştir.

FERİT KÜRKÇÜ:

1938 yılında İstanbul Erkek Öğretmen okulunu, 1945 yılında Gazi Eğitim Enstitüsü Tarih-Coğrafya bölümünü bitirmiştir. Hizmet süresi 28 yıldır. Halen Çorum Millî Eğitim Müdürü yardımcısıdır. 1943 yılında şimdi bucak olan Seydim köyü yatılı okulu üçüncü sınıfta Süleyman Palamut'un, 1956 yılından itibaren Hasan Kaplan'ın Çorum lisesinde öğretmenliğini yapmıştır.

SÜLEYMAN PALAMUT:

1951 yılında Hasanoğlu Köy Enstitüsünü bitirmiştir. Halen Çorum Merkez Çağsak köyü ilkokulu müdürüdür. Hizmet süresi 17 yıldır. Hasan Kaplan'ın 1955 yılında Çağsak köyü ilkokulunda öğretmenliğini yaparak bu okuldan mezun etmiştir.

HASAN KAPLAN:

1962 yılında Çorum lisesini, 1966 yılında Ankara Ziraat Fakültesi toprak ilmi bölümünü bitirmiştir. 28. 11. 1966'dan 14. 4. 1967 gününe kadar Çorum Teknik Tarım Müdürlüğünde çalışmıştır.

Halen fakülte öğretim üyesi olmak için Millî Eğitim Bakanlığınca Almanya'ya doktora yapmak için gönderilmiştir.

c) Eti Ortaokulu:

26 Eylül 1966 tarihinde öğretime açılmış olup, 1967—1968 ders yılında 370 Kız, 1727 erkek olmak üzere 2037 öğrencisi bulunmaktadır.

Okul ikili öğretim yaptığı gibi öğrencisinin çok oluşu sebebiyle yakınında bulunan bir ilkokul (KALE İLKOKULU)nda çift öğretim yapmak suretiyle birisi ETİ ortaokuluna tahsis edilmiştir. Okulun öğretim kadrosu aşağıdadır.

ETİ ORTAOKULU ÖĞRETİM KADROSU

Okulun adı	Adı ve Soyadı	Görevi	Okuttuğu Ders	Bu Okulda Göreve Başladığı Tarih
Eti Ortaokulu	Seydi Hançer	Müdür	Fen	30. 9. 1963
"	Cihat Eryiğit	Müdür Yrd.	Fen	29. 9. 1962
"	Nazmi Aksoy	Müdür Yrd.	Fen	30. 9. 1965
"	Rıza Ilıman	Müdür Yrd.	Edebiyat	2. 5. 1967
"	Muzaffer Öner	Müdür Yrd.	Fen	29. 9. 1966
"	Mehmet Kocasarıç	Müdür Yrd.	Edebiyat	30. 9. 1966
"	Ahmet Başbüyük	Öğretmen	"	30. 4. 1962
"	Şerafettin Demirel	Öğretmen	"	24. 9. 1962
"	Hulki Atak	Öğretmen	"	9. 1. 1967
"	Hatice Öztürk	Öğretmen	"	31. 12. 1963
"	Rüstem Tüzül	Öğretmen	"	29. 6. 1965
"	Ş. Şevki Güler	Öğretmen	"	30. 6. 1966
"	Ömer Meyvacı	Öğretmen	"	30. 6. 1966
"	Nursel Özkarslı	Öğretmen	"	2. 9. 1966
"	İsmet Kasımcı	Öğretmen	Fen	30. 9. 1967
"	Gülten Doğan	Öğretmen	Fen	8. 10. 1965
"	Zehra Tuncel	Öğretmen	Fen	20. 9. 1965
"	Cemile Kavaklıoğlu	Öğretmen	Fen	16. 11. 1964
"	İşıl Yardımcı	Öğretmen	Fen	24. 8. 1967
"	Ahmet Tosun	Öğretmen	Fen	31. 9. 1967
"	Özden Üstünel	Öğretmen	Fen	29. 8. 1966
"	Muzaffer Altıngüneş	Öğretmen	Fen	29. 9. 1966
"	Fuat Kavas	Öğretmen	Fen	31. 10. 1967
"	Baki Şahin	Öğretmen	Fen	31. 7. 1967
"	Cahit Gümüş	Öğretmen	Fen	31. 7. 1967
"	Necip Türkoğlu	Öğretmen	Fen	23. 10. 1967
"	Fehmi Hangün	Öğretmen	Tarih-Coğrafya	24. 2. 1964
"	Rüştü Apaydın	Öğretmen	İngilizce	9. 8. 1965
"	Yüksel Apaydın	Öğretmen	İngilizce	10. 10. 1964
"	Meral Güneri	Öğretmen	İngilizce	30. 9. 1967
"	Ayten Dağışan	Öğretmen	Resim-İş	31. 10. 1967
"	Mehmet Güneri	Öğretmen	B. Eğitimi	30. 9. 1967
"	A. Nevin Mutlu	Öğretmen	Ev-İş	10. 10. 1966

d) Alaca Ortaokulu (Nedim Tugaltay) Ortaokulu 1951—1952 Öğretim yılında tedrisata açılmış olup, 1967—1968 ders yılında 40 kız, 560 erkek olmak üzere 600 öğrencisi bulunmaktadır.

Okul normal öğretim yapmakta olup, özel bir pansiyonu vardır. Pansiyonda 35 öğrenci barınmaktadır.

Okulun öğretim kadrosu 1 no.lu cedvelde gös-

terilmiştir.

e) Bayat Ortaokulu:

1965—1966 öğretim yılında tedrisata başlayan okulun 1967—1968 ders yılında 8 kız, 154 erkek olmak üzere 162 öğrencisi vardır. Halen normal öğretim yapmakta olup okulun özel pansiyonunda 26 öğrenci barınmaktadır.

Öğretim kadrosu 2 no.lu cedvelde gösterilmiştir.

Çorum Lisesi

Eti ortaokulu (Merkez İlçede)

3. 4. 2019 10:55

c) Eti Ortaokulu:

26 Eylül 1966 tarihinde öğretime açılmış olup, 1967—1968 ders yılında 370 kız, 1727 erkek olmak üzere 2037 öğrencisi bulunmaktadır.

Okul ikili öğretim yaptığı gibi öğrencisinin çok oluşu sebebiyle yakınında bulunan bir ilkokul (KALE İLKOKULU)nda çift öğretim yapmak suretiyle birisi ETİ ortaokuluna tahsis edilmiştir. Okulun öğretim kadrosu aşağıdadır.

ETİ ORTAOKULU ÖĞRETİM KADROSU

Okulun adı	Adı ve Soyadı	Görevi	Okutduğu Ders	Bu Okulda Göreve Başladığı Tarih
Eti Ortaokulu	Seydi Hançer	Müdür	Fen	30. 9. 1963
"	Cihat Eryiğit	Müdür Yrd.	Fen	29. 9. 1962
"	Nazmi Aksoy	Müdür Yrd.	Fen	30. 9. 1965
"	Rıza Ilıman	Müdür Yrd.	Edebiyat	2. 5. 1967
"	Muzaffer Öner	Müdür Yrd.	Fen	29. 9. 1966
"	Mehmet Kocasarac	Müdür Yrd.	Edebiyat	30. 9. 1966
"	Ahmet Başbüyük	Öğretmen	"	30. 4. 1962
"	Şerafettin Demirer	Öğretmen	"	24. 9. 1962
"	Hulki Atak	Öğretmen	"	9. 1. 1967
"	Hatice Öztürk	Öğretmen	"	31. 12. 1963
"	Rüstem Tüzül	Öğretmen	"	29. 6. 1965
"	Ş. Şevki Güler	Öğretmen	"	30. 6. 1966
"	Ömer Meyvacı	Öğretmen	"	30. 6. 1966
"	Nursel Özkarlı	Öğretmen	"	2. 9. 1966
"	İsmet Kaşımcan	Öğretmen	Fen	30. 9. 1967
"	Gülten Doğan	Öğretmen	Fen	8. 10. 1965
"	Zehra Tuncel	Öğretmen	Fen	20. 9. 1965
"	Cemile Kavaklıoğlu	Öğretmen	Fen	16. 11. 1964
"	İşıl Yardımcı	Öğretmen	Fen	24. 8. 1967
"	Ahmet Tosun	Öğretmen	Fen	31. 9. 1967
"	Özden Üstünel	Öğretmen	Fen	29. 8. 1966
"	Muzaffer Altıngüneş	Öğretmen	Fen	29. 9. 1966
"	Fuat Kavas	Öğretmen	Fen	31. 10. 1967
"	Baki Şahin	Öğretmen	Fen	31. 7. 1967
"	Cahit Gümüş	Öğretmen	Fen	31. 7. 1967
"	Necip Türkoğlu	Öğretmen	Fen	23. 10. 1967
"	Fehmi Hangün	Öğretmen	Tarih-Coğrafya	24. 2. 1964
"	Rüştü Apaydın	Öğretmen	İngilizce	9. 8. 1965
"	Yüksel Apaydın	Öğretmen	İngilizce	10. 10. 1964
"	Meral Güneri	Öğretmen	İngilizce	30. 9. 1967
"	Ayten Dağayan	Öğretmen	Resim-İş	31. 10. 1967
"	Mehmet Güneri	Öğretmen	B. Eğitimi	30. 9. 1967
"	A. Nevin Mutlu	Öğretmen	Ev-İş	10. 10. 1966

d) Alaca Ortaokulu (Nedim Tugaltay) Ortaokulu 1951—1952 öğretim yılında tedrisata açılmış olup, 1967—1968 ders yılında 40 kız, 560 erkek olmak üzere 600 öğrencisi bulunmaktadır.

Okul normal öğretim yapmakta olup, özel bir pansiyonu vardır. Pansiyonda 35 öğrenci barınmaktadır.

Okulun öğretim kadrosu 1 no.lu cedvelde gös-

terilmiştir.

e) Bayat Ortaokulu:

1965—1966 öğretim yılında tedrisata başlayan okulun 1967—1968 ders yılında 8 kız, 154 erkek olmak üzere 162 öğrencisi vardır. Halen normal öğretim yapmakta olup okulun özel pansiyonunda 26 öğrenci barınmaktadır.

Öğretim kadrosu 2 no.lu cedvelde gösterilmiştir.

Çorum Lisesi

Eti ortaokulu (Merkez İlçede)

3. 4. 2019 10:55

Nedin Tuğulay Ortaokulu (Alaca)

İskilip Ortaokulu

Kargı Ortaokulu

Mecidiözü Ortaokulu

3. 4. 2019 10:55

f) İskilip Ortaokulu:

1933 yılında öğretime açılmış olan okulun 1967-1968 ders yılında 86 kız, 525 erkek olmak üzere 611 öğrencisi vardır.

Halen ikili öğretim yapan okulun bir özel pansiyonu bulunmaktadır.

Okulun öğretim kadrosu 3. no. lu cedvelde gösterilmiştir.

g) Kargı Ortaokulu

1952-1953 Ders yılında öğretime açılmış bulunan okulun 1967-1968 Ders yılında 13 Kız, 201 Erkek olmak üzere 214 öğrencisi bulunmaktadır.

Halen normal öğretim yapan okulun özel bir pansiyonu olup, 40 talebesi vardır. Okulun öğretim kadrosu 4 no. lu cedvelde gösterilmiştir.

h) Mecitözü Ortaokulu

1953 Yılında öğretime açılan okulun 1967-1968 Ders yılında 85 Kız, 317 Erkek olmak üzere 402 öğrencisi bulunmaktadır.

Normal öğretim yapan okulun Özel bir pansiyonu bulunmaktadır. Öğretim kadrosu 5 no. lu cedvelde gösterilmiştir.

ı) Ortaköy Ortaokulu

1966-1967 Öğretim yılında açılan okulun 1967-1968 Ders yılında 8 Kız 138 Erkek olmak üzere 146

öğrencisi bulunmaktadır. Resmi veya Özel bir pansiyonu yoktur. Halen çiftöğretim yapmakta olan öğretim kadrosu 6 no. lu cedvelde gösterilmiştir.

k) Osmancık Ortaokulu

1949-1950 Öğretim yılında açılmış bulunan okulun 1967-1968 Ders yılında 62 Kız, 396 Erkek olmak üzere 458 öğrencisi bulunmaktadır. Çift öğretim yapmakta olan okulun özel veya resmi bir pansiyonu yoktur.

Okulun öğretim kadrosu ise 7 no. lu cedvelde gösterilmiştir.

m) Sungurlu Ortaokulu

1948-1949 yılında öğretime açılmış olup, 1967-1968 Ders yılında 179 Kız, 734 Erkek olmak üzere 913 öğrencisi bulunmaktadır.

Okul ikili öğretim yapmakta olup, Özel bir pansiyonu vardır. 57 1. 3. parasız olmak üzere 60 öğrencisi bulunmaktadır. Öğretim kadrosu 8 nolu cedvelde gösterilmiştir.

n) Dodurga köyü Ortaokulu:

Yeni bir kasaba olan Dodurga köyü ortaokulu 1967-1968 öğretim yılında açılmış olup, 9 kız, 72 erkek olmak üzere 81 öğrencisi bulunmaktadır.

Okulun halen iki öğretmeni bulunmaktadır. Cetvel no. 9

Sungurlu ortaokulu

Okulun adı	Öğr. Adı ve soyadı	Görevi	Branşı	Bu okulda göreve başladığı tarih
Alaca Ortaokulu	Nurettin Sevi	Müdür	Fransızca	27. 9. 1965
" "	Turhan Kayar	Öğretmen	Edebiyat	31. 3. 1965
" "	Menmet Aktaş	Öğretmen	Fen	30. 9. 1967
" "	İbrahim Kurca	Öğretmen	Fen	30. 10. 1967
" "	Ahmet Bayrav	Öğretmen	Fen	30. 7. 1967
" "	Mehmet Karakalkan	Öğretmen	Fen	30. 6. 1966
" "	Zeki Çetin	Öğretmen	Fen	20. 8. 1963
" "	Alâaddin Erdem	Öğretmen	Fen	26. 8. 1967
" "	Güngör Malkoçoğlu	Öğretmen	Edebiyat	16. 11. 1966
" "	S. Aysel Develioğlu	Öğretmen	Edebiyat	26. 12. 1963
" "	Necati Çetingöl	Öğretmen	Edebiyat	12. 10. 1964
" "	Semra Sümer	Öğretmen	Edebiyat	27. 11. 1965
" "	A. Füsün Kanatlı	Öğretmen	Edebiyat	30. 6. 1966
" "	Galip Yıldırım	Öğretmen	Edebiyat	4. 11. 1967

NO: 2

Bayat Ortaokulu	Salahaddin Sarp	Müdür	Edebiyat	9. 9. 1965
" "	Hayrettin An	Öğretmen	Fen	30. 9. 1965
" "	M. Nazmi Aydın	Öğretmen	Fen	25. 9. 1967
" "	Süleyman Biyıklı	Öğretmen	Fen	30. 9. 1967
" "	Halil Buyuran	Öğretmen	Tarih Coğraf.	23. 3. 1966

NO: 3

İskilip O. Okulu	Ömer Genç	Müdür	Edebiyat	14. 3. 1966
" "	Emine Ayla Kestek	Müdür. Yr.	Edebiyat	30. 9. 1963
" "	Fuat Peker	Müdür Yrd.	Edebiyat	10. 8. 1963
" "	Ayhan Ergincan	Öğretmen	Fen	30. 9. 1967
" "	Müberra Akçalı	Öğretmen	Fen	30. 1. 1965
" "	İsmet Küçük	Öğretmen	Fen	4. 12. 1967
" "	Mehmet Gümüş	Öğretmen	Fen	31. 7. 1967
" "	Yaşar Kadayıfçı	Öğretmen	Fransızca	30. 9. 1966
" "	Ümit Kinak	Öğretmen	Edebiyat	24. 10. 1965
" "	Ali Yılmaz	Öğretmen	Edebiyat	29. 7. 1965

NO: 4

Kargı Or. Okulu	Yusuf Ziya Kayaalp	Müdür	Fen	2. 2. 1965
" "	Sıtkı Özsözen	Müdür. Yrd.	Fen	30. 9. 1963
" "	İ. Ethem Dündar	Öğretmen	Edebiyat	29. 9. 1965
" "	M. Akif Dursun	Öğretmen	Tarih-Coğ.	31. 3. 1966

NO: 5

Mecitözü O. Ok.	Nihat Dizlet	Müdür	Müzik	30. 10. 1966
" "	Arslan Köse	Müdür Yrd.	Edebiyat	21. 8. 1965
" "	Ülkü Şahin	Müdür Yrd.	Tarih-Coğ.	9. 12. 1965
" "	Erhan Ekici	Öğretmen	Edebiyat	27. 8. 1966
" "	Emine Erkoç	Öğretmen	Edebiyat	29. 8. 1966
" "	H. İbrahim Özer	Öğretmen	Fen	30. 9. 1965
" "	Zeki Küçükkahraman	Öğretmen	Fen	30. 9. 1965
" "	Bekir Özkeser	Öğretmen	Fen	28. 8. 1967
" "	Nurhan Uysal	Öğretmen	Fen	29. 9. 1966
" "	Yurdanur Karan	Öğretmen	Fransızca	28. 3. 1966
" "	Necla (Yücel) Kırdı	Öğretmen	Ev-İş	30. 1. 1967

Okulun adı	Öğr. Adı ve soyadı	Görevi	Branşı	Bu okulda göreve başladığı tarih
Ortaköy O. Ok.	Nuri Bayrak	Müdür	Edebiyat	20. 11. 1967
" "	Ahmet Gümüş	Öğretmen	Fen	30. 9. 1967
" "	Kemal Cengizoglu	Öğretmen	Fen	29. 9. 1967
" "	Hasan Aydın	Öğretmen	Fen	29. 9. 1967

NO: 7

Osmancık O. O.	Emine Gönen	Müdür	Edebiyat	7. 1. 1967
" "	Rasim Kamaloğlu	Müdür Yrd.	Tarih-Coğ.	31. 12. 1963
" "	Tülây Sezer	Öğretmen	Edebiyat	30. 9. 1967
" "	Fevzi Erdoğan	Öğretmen	Fen	27. 12. 1965
" "	Halil Şahbaz	Öğretmen	Fen	30. 9. 1966
" "	Nermin Aksakal	Öğretmen	Fen	26. 8. 1967
" "	Halil Karol	Öğretmen	Fransızca	30. 9. 1965
" "	Ferdahe Şefkatlioğlu	Öğretmen	Ev-İş	19. 1. 1967

NO: 8

Sungurlu Or. O.	İsmet Parıldar	Müdür	Fen	30. 9. 1966
" "	Şevket Çoralan	Müdür Yrd.	Fen	29. 4. 1965
" "	Hayrettin İvgin	Müdür Yrd.	Edebiyat	31. 3. 1966
" "	C. Yalçın Duran	Öğretmen	Edebiyat	16. 4. 1965
" "	Tayfur İnevi	Öğretmen	Edebiyat	30. 9. 1967
" "	Münever Gerçek	Öğretmen	Edebiyat	31. 3. 1966
" "	Mediha Çinici	Öğretmen	Edebiyat	31. 3. 1966
" "	M. Tefrik Engin	Öğretmen	Edebiyat	30. 6. 1966
" "	İmer Aktuna	Öğretmen	Edebiyat	30. 9. 1967
" "	Niyazi Çevik	Öğretmen	Fen	28. 8. 1967
" "	Şükrü Çavuz	Öğretmen	Fen	28. 8. 1967
" "	İsfendiyar Yıldız	Öğretmen	Fen	31. 10. 1967
" "	Mustafa Yıldırım	Öğretmen	Fen	30. 9. 1967
" "	Haydullah Göçmenler	Öğretmen	Fen	28. 9. 1966
" "	İhsan Topçu	Öğretmen	Fen	30. 9. 1967
" "	Mehmet Şahin	Öğretmen	Meslek	23. 5. 1967
" "	Aysu Alper	Öğretmen	Fransızca	22. 8. 1966
" "	Gazi Oğuz	Öğretmen	Fransızca	30. 9. 1967
" "	Mehlika Yücel	Öğretmen	Ev-İş	30. 10. 1967
" "	Seygi Bayrı	Öğretmen	Ev-İş	31. 11. 1967
" "	Birsen Yıldırım	Öğretmen	Ev-İş	31. 8. 1965

NO: 9

Dodurga Or. Ok	Necdet Yaşar	Müdür	Edebiyat	29. 5. 1965
" "	Emrullah Elverici	Öğretmen	Fen	27. 9. 1967

Okulun adı	Öğr. Adı ve soyadı	Görevi	Branşı	Bu okulda göreve başladığı tarih
Erkek Sanat Ens	Cevat Çetinkaya	Müdür	Mekanik	27. 12. 1965
" "	Ahmet Karaca	Müdür Yrd.	Fen	31. 8. 1965
" "	Salih Yılmaz	Müdür Yrd.	Fen	26. 7. 1967
" "	Hasan Metin	Öğretmen	Demir Atl.	27. 9. 1963
" "	Osman Çimen	Öğretmen	Demir Atl.	18. 7. 1959
" "	Ali Nathur	Öğretmen	Demir Atl.	30. 9. 1957
" "	Mustafa Kavukçu	Öğretmen	Ağaç İş. Atl.	29. 7. 1953
" "	Salih Yakın	Öğretmen	Ağaç İş. Atl.	21. 8. 1961
" "	M. Hulusi Arık	Öğretmen	Ağaç İş. Atl.	25. 7. 1964
" "	Cemal Soyocak	Öğretmen	Ağaç İş. Atl.	2. 1. 1957
" "	Cevat Kuşçu	Öğretmen	Ağaç İş. Atl.	17. 7. 1954
" "	Memiş Avcı	Öğretmen	Tesviye Atl.	14. 7. 1959
" "	Nurettin Aslan	Öğretmen	Tesviye Atl.	20. 8. 1962
" "	Turgut Taş	Öğretmen	Tesviye Atl.	23. 7. 1963
" "	Halil H. Cindemir	Öğretmen	Tesviye Atl.	28. 7. 1965
" "	Orhan Kiroğlu	Öğretmen	Elektrik Atl.	20. 8. 1965
" "	Erdal Ünal	Öğretmen	Elektrik Atl.	30. 9. 1966
" "	N. Necati Sever	Öğretmen	Elektrik Atl.	30. 6. 1966
" "	İsmail Demir	Öğretmen	Elektrik Atl.	22. 8. 1967
" "	Tülünay Yavuzer	Öğretmen	Edebiyat	30. 9. 1963
" "	Naci Aksoy	Öğretmen	Fen	28. 12. 1964

NO: 11

Kız Enstitüsü	Ayten Er	Müdür	Nakış-çama.	9. 10. 1965
" "	Ayhan Elverici	Müdür Yrd.	Tarih-Coğ.	27. 3. 1961
" "	A. Ruhi Türk	Öğretmen	Fen	31. 3. 1967
" "	Nazmiye Alyörük	Öğretmen	Edebiyat	27. 7. 1964
" "	Selahaddin Korkut	Öğretmen	Fen	29. 9. 1965
" "	Ethem Coşkun	Öğretmen	Fen	21. 9. 1964
" "	Neşe Benderli	Öğretmen	İngilizce	27. 2. 1965
" "	Ş. Fikret Ağırtaş	Öğretmen	Resim-İş	17. 6. 1953
" "	Cavit Müezzinoğlu	Öğretmen	Türkçe Yurt.	30. 5. 1965
" "	Ferzane Nathur	Öğretmen	Biçki-dikiş	25. 9. 1957
" "	Aysel Atalay	Öğretmen	Biçki-dikiş	2. 10. 1962
" "	Semra Bayazıt	Öğretmen	Biçki-dikiş	30. 9. 1965
" "	Nefise Altaylık	Öğretmen	Biçki-dikiş	20. 8. 1963
" "	Özgül Ilgaz	Öğretmen	Biçki-dikiş	31. 8. 1965
" "	Belkis Yüzgenç	Öğretmen	Moda çiçek	7. 9. 1964
" "	Şükran Akaydın	Öğretmen	Biçki-dikiş	23. 8. 1967
" "	Leman Savsar	Öğretmen	Sosyal bilgiler	28. 8. 1967
" "	Özden Oğuz	Öğretmen	Ev ida. yemek	22. 8. 1967
" "	Güler Ongun	Öğretmen	Nakış-çam.	31. 8. 1965
" "	Naciye Aydemir	Öğretmen	Nakış-çam.	7. 8. 1967
" "	Tuncay Kavukçu	Öğretmen	Nakış-çam.	16. 8. 1967
" "	Gülseren Canik	Öğretmen	Gezici kurs öğ.	31. 10. 1967
" "	Peyman Erhan	Öğretmen	Gezici kurs öğ.	14. 10. 1967
" "	Lütfan Ustaoglu	Öğretmen	Gezici kurs öğ.	17. 10. 1967

3. 4. 2019 10:55

Okulun adı	Öğr. Adı ve soyadı	Görevi	Branşı	Bu okulda göreve başladığı tarih
Ticaret Lisesi	R. Eşref Seyfi	Müdür	Meslek	27. 9. 1967
" "	Ayşegül Sakallı	Müdür Yrd.	Meslek	25. 9. 1967
" "	Hilâl Erdemli	Öğretmen	Meslek	21. 11. 1967
" "	Efrâih Çelebi	Öğretmen	Edebiyat	29. 9. 1967
" "	Gevzi Çelik	Öğretmen	Fen	29. 9. 1967

NO: 13

Erkek İlköğret.	Tayyar Kerman	Müdür	Edebiyat	23. 1. 1956
Okulu	Günhan Özkan	Müdür Yrd.	Meslek	4. 9. 1961
" "	Ö. Ali Şan	Müdür Yrd.	Tarih	29. 9. 1965
" "	Yusuf Güneş	Müdür Yrd.	Fen	29. 9. 1965
" "	Nesrin Kılıç	Öğretmen	Edebiyat	31. 10. 1966
" "	Günaydın Çetiner	Öğretmen	Fen	15. 2. 1961
" "	Nefise Pinar	Öğretmen	Fen	28. 10. 1964
" "	Mehmet Özdemiroğlu	Öğretmen	Fen	30. 6. 1966
" "	Seyhan Eralp	Öğretmen	Coğrafya	30. 11. 1956
" "	Rasim Bakırcı	Öğretmen	Meslek	30. 8. 1963
" "	Tevfik Akın	Öğretmen	Meslek	5. 8. 1966
" "	Rüşdü Aksoy	Öğretmen	Müzik	24. 7. 1963
" "	Gülşen İşler	Öğretmen	Resim-İş	21. 8. 1965
" "	Ahmet Özöl	Öğretmen	Resim-İş	30. 9. 1967
" "	Mahmut Keskin	Öğretmen	Din dersi	29. 9. 1967
" "	Halis Demirci	Öğretmen	Beden eğitimi	29. 9. 1967

NO: 14

İmam Hatip Ok.	Halis Ayhan	Müdür	Meslek	5. 8. 1966
" "	Fuat Kavukçu	Müdür Yrd.	Meslek	31. 12. 1966
" "	M. Hakkı Aksoy	Müdür Yrd.	Meslek	9. 1. 1967
" "	İsmail Damar	Öğretmen	Meslek	5. 8. 1967
" "	Mustafa Doğan	Öğretmen	Meslek	31. 10. 1967
" "	Kerim Koyuncuoğlu	Öğretmen	Meslek	31. 10. 1967
" "	Ahmet Usta	Öğretmen	Meslek	6. 1. 1966
" "	Şaban Alkan	Öğretmen	Meslek	17. 7. 1965
" "	Hüsnü Ağartan	Öğretmen	Meslek	22. 11. 1967
" "	A. Nuri Kinay	Öğretmen	Meslek	30. 6. 1966
" "	Metin Önen	Öğretmen	Edebiyat	28. 11. 1967
" "	Kadir Eren	Öğretmen	Edebiyat	30. 9. 1966
" "	Nezihe Çöplü	Öğretmen	Edebiyat	1. 10. 1965
" "	A. İhsan Öztürk	Öğretmen	Edebiyat	24. 9. 1963
" "	Meral Akbay	Öğretmen	Edebiyat	11. 8. 1966
" "	Metin Aşkın	Öğretmen	Fen	1. 8. 1956
" "	Hüseyin Dökmektepeoğlu	Öğretmen	Fen	14. 7. 1967
" "	Seniha Kafesci	Öğretmen	Fen	6. 10. 1966
" "	Oğuz Leblebicioğlu	Öğretmen	Coğrafya	2. 11. 1966
" "	Mehmet Tüfekçi	Öğretmen	İngilizce	6. 7. 1967

ÇORUM'DA TEKNİK ÖĞRETİM OKULLARI

1) Erkek Sanat Enstitüsü

1942 yılında kurulmuş bulunan okulun 1967-1968 öğretim yılında 256 erkek öğrencisi olup, kız öğrencisi bulunmamaktadır.

Teknik okul olması itibarıyla öğrencilerinin yeteri kadar bir bilgiye sahip olması bakımından atölyelerinde miktarı kâfi alet ve edavat bulunmaktadır.

Yatılı öğrencisi yoktur. 3 Demircilik ve 3 tane de marangozluk olmak üzere 6 adet köy gezici kursu vardır.

Okulun öğretim durumu 10 no. lu cetvelde gösterilmiştir.

2) Kız Sanat Enstitüsü:

1941 senesinde Akşam Kız Sanat Okulu olarak açılmış olup 1942 yılında Enstitü haline getirilmiştir.

1967—1968 öğretim yılında 195 Kız Sanat orta okulunda, 32 Enstitü kısmında Akşam Sanat (Kız Sanat Okulu) 382 olmak üzere 609 öğrencisi vardır. Akşam Kız Sanat okulunda kayıtlı bulunan 382 öğrencinin branşlarına göre durumları:

1 nci sınıfta 192 Biçki-Dikiş, 43 Çamaşır, 77 Nakış, 7 Çiçek, 20 Resim,

2 nci sınıfta ise 117 Biçki-Dikiş, 28 Çamaşır, 51 nakış, 3 çiçek öğrencisi bulunmaktadır.

53 öğrencisi yarım yatılı durumundadır. (Bunlara öğle üzerleri yemek verilir).

Okulun 3 tane gezici köy kursu mevcut olup bunlar da Alaca, Kargı ve Mecidiözü ilçe merkezlerinde açılmıştır.

1 kurs öğretmensizlikten iki yıldır kapalı durumdadır. Açık bulunan bu iki kurstan 2 yılda 76 öğrenci mezun olarak kurs belgesi verilmiştir.

Okulun öğretim kadrosu 11 no.lu cetvelde gösterilmiştir.

3) Çocuk Yuvası:

Kız Enstitüsü bünyesinde bulunan bu yuva 1964—1965 yılında açılmış olup halen 18 öğrencisi bulunmaktadır.

4) Ticaret Lisesi:

25 Eylül 1967 tarihinde öğretime başlamış bulunan bu okulun 1967—1968 ders yılında 1 kız, 108 erkek olmak üzere 109 öğrencisi bulunmaktadır.

Yatılı öğrencisi yoktur. Öğretim kadrosu 12 no.lu tablodadır.

5) Osmancık Kız Sanat Okulu:

1959 yılında açılan bu okulun bir öğretmeni olup 1967—1968 öğretim yılında 69 öğrencisi vardır. Normal teditat yapan okulun resmi veya özel pansiyonu yoktur.

6) İskilip Kız Sanat Okulu:

1956 yılında açılan okulun halen iki öğretmeni bulunmaktadır. 1967—1968 ders yılında 59 öğrencisi vardır.

Normal öğretim yapan bu okulun özel veya resmi bir pansiyonu yoktur.

7) Sungurlu Kız Sanat Okulu:

1957—1958 ders yılında açılan bu okulun üç bayan öğretmeni olup, 1967—1968 öğretim yılında 76 öğrencisi bulunmaktadır.

Normal öğretim yapan bu okulun resmi veya özel pansiyonu yoktur.

ÇORUM'DA MESLEKİ ORTA DERECELİ OKULLAR

1) İlköğretmen Okulu:

1955 yılında öğretime açılmış olup ortaokula dayalı üç sınıflı ilköğretmen okuludur.

1967—1968 ders yılında gündüzlü 44 kız, 162 erkek, yatılı 212 erkek olmak üzere 418 öğrencisi vardır.

1957—1958 yılında ilk mezununu vermiş olan okul bu tarihten 1966—1967 öğretim yılına kadar asil öğrencilerinden 728, dışardan bitirmelere istikrar edenlerden ise 49 öğrenci olmak üzere 777 öğretmen olarak mezun vermiştir.

Halen yapılmakta olan binasına okul 1968—1969 öğretim yılında taşınacaktır. Okulun mevcudu o zaman 800'e yükselecektir. Bu okulun öğretim kadrosu 13 no. lu cetvelde gösterilmiştir.

2) İmam-Hatip Okulu:

1953 yılında öğretime açılmış bulunan okulun 1967—1968 ders yılında 249 yatılı, 580 yatısız olmak üzere 829 öğrencisi vardır.

Bu okulun öğretim kadrosu 14 no.lu cetvelde gösterilmiştir.

3) Sağlık Koleji:

15. 10. 1965 tarihinde 52 öğrenci ile öğretime başlayan okulun 1967—1968 ders yılında 201 öğrencisi bulunmaktadır.

Öğrencilerin hepsi yatılıdır. Okulun asil olarak 3 bayan öğretmeni olup, 5 erkek, 5 bayan öğretmeni vardır. Okulda bir hemşire vardır.

4) Yetiştirme Yurdu:

Çorum merkez ilçedeki Yetiştirme Yurdu 23. 8. 1963 tarihinde kurulmuştur. Öğretim kadrosu bir yurt müdürü, bir yurt muavini 6 grup öğretmenin kuruludur.

Yurt'ta barındırılan öğrenci sayısı 177'dir. Bu öğrencilerin 148'i erkek 29 kız olup, 117 öğrenci ilkökulla, 12 ortaokulla, 7 yatılı diğer okullarda, 22 koruyucu aile yanında, 33 içi ve 6 öğrenci de kaçak olarak barınmaktadır.

3. 4. 2019 10:55

1967-1968 ÖĞRETİM YILINDA ÇORUM İLİNDE OKUL VE ÖĞRETMEN DURUMUNU GÖSTERİR TABLO Tablo No: 4

İlçenin adı	Öğretmen sayısı				Öğrenci sayısı		
	Okul sayısı	Bay	Bayan	Toplam	Erkek	Kız	Toplam
İl Merkezinde	11	140	34	174	3500	2893	6393
İlçe merkezlerinde	28	180	34	214	5388	4293	9681
Bütün Köylerde	616	1063	120	1183	33702	21223	54925
T o p l a m	655	1383	188	1571	42590	28409	70999

ÇORUM İLİ OKULLU - OKULSUZ KÖYLERİ GÖSTERİR TABLODUR Tablo No: 5

İlçenin Adı	İl ve İlçe merkezinde okullar	Okullu Köyler sayısı	Okulsuz Köyler sayısı	Köy Toplamı	Okul toplamı
Merkez ilçede	11	166	38	204	177
Alaca ilçesinde	3	93	10	103	96
Bayat ilçesinde	1	23	14	37	24
İkizilip ilçesinde	6	58	28	86	64
Kargı ilçesinde	3	53	5	58	56
Mecitözü ilçesi	5	54	4	58	59
Ortaköy ilçesi	1	15	—	15	16
Osmançık ilçesinde	4	55	6	61	59
Sungurlu ilçesi	5	99	30	126	104
Toplam	39	616	135	748	655

1967-1968 ÖĞRETİM YILINDA ÇORUM İLİ KÖY İLKOKULLARINDA ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERİN SAYISINI GÖSTERİR TABLODUR Tablo No: 6

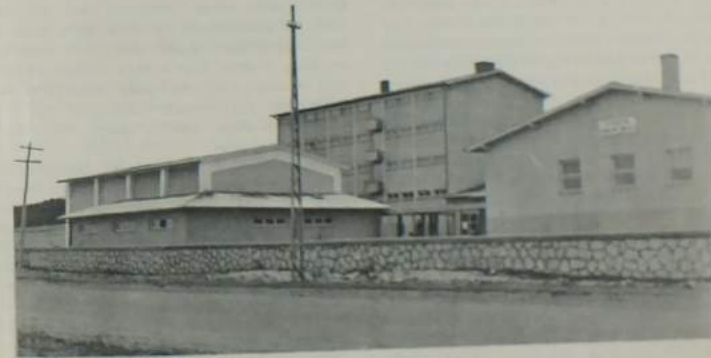
İLÇELERİN ADLARI	Tek öğretmenli okullarda			İki öğretmenli okullarda			Üç öğretmenli okullarda			Dört öğretmenli okullarda			Beş öğretmenli okullarda			Beşden fazla öğretmenli okullarda			TOPLAM			
	K	E	T	K	E	T	K	E	T	K	E	T	K	E	T	K	E	T	K	E	T	
Çorum	3	67	70	19	117	136	8	31	39	12	23	35	11	18	29	2	5	7	55	261	316	
Alaca	—	33	33	3	87	90	—	27	27	—	20	20	—	—	—	—	—	—	3	167	170	
Bayat	—	4	4	—	26	26	—	15	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	45	45	
İkizilip	—	22	22	1	59	60	—	6	6	1	3	4	—	—	—	6	10	16	8	100	108	
Kargı	—	21	21	—	47	47	2	4	6	—	4	4	1	4	5	—	—	—	—	3	80	83
Mecitözü	1	12	13	9	46	55	1	17	18	3	9	12	1	9	10	4	2	6	17	95	112	
Ortaköy	—	6	6	—	7	7	—	6	6	—	—	—	—	5	5	—	6	6	—	30	30	
Osmançık	2	15	17	3	47	50	—	8	8	2	14	16	—	4	4	4	17	21	11	105	116	
Sungurlu	—	34	34	7	83	90	2	28	30	4	12	16	2	7	9	—	—	—	15	164	179	
TOPLAM	6	214	220	42	419	461	13	142	155	22	85	107	15	47	62	16	40	56	112	1047	1159	

1967-1968 ÖĞRETİM YILINDA ÇORUM İLİNDE ÇALIŞAN İLKOKUL ÖĞRETMENLERİNİN SAYISINI GÖSTERİR TABLODUR Tablo No: 7

İlçelerin Adı	Aidil Öğretmen sayını									Yıl. Şb. Öğr. sayını									Muvakkat Öğr. sayını									Er Öğretmen sayını									Vekil Öğretmen sayını									5439/2 ye göre Öğr. sayını									Eğitmen sayını									TOPLAM																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
	K			E			T			K			E			T			K			E			T			K			E			T			K			E			T			K	E	T																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								

Çorum İlköğretmen Okulu: Yeni okul binası yapılmaktadır.

Çorum Sıfıfık okulu

3. 4. 2019 10:55

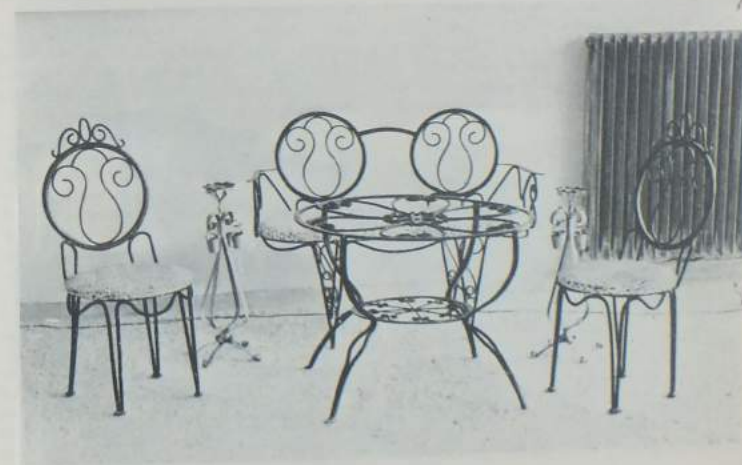
Çorum Kız Sanat Enstitüsü

Giyim sergisi; Çorum Kız Enstitüsü

Çorum Erkek Sanat Enstitüsü (dershane)

Erkek Sanat Enstitüsü sergisinde demir işleri

3. 4. 2019 10:56

Çorum Erkek Sanat Enstitüsü tesviye atelyelerinde çalışmalar

Çorum Ticaret Lisesi

seferini yaptığı Zigetvar seferine giderken yolda (Niş'te yazdığı mektubunda): «Halde haldaşım, sinde sindaşım, ahrette karındaşım, Tarihi hakta yoldaşım Molla Ebussuud hazretlerine,» diye başlık yapmak ve seferin başarıya ulaşması için dua etmesini bildirmektedir. Onaltıncı yüzyıl Osmanlı Türk İmparatorluğunun en parlak bir devri olmasında Kanuni Sultan Süleyman kadar Ebussuud efendi, Mimar Sinan, Şair Baki'nin de önemi çok büyüktür. Konu başında da dediğimiz gibi Ebussuud efendi sadece doğu aleminde değil batıda da iyi ahlakı, doğruluğu ve bilgisi ile tanınmakta idi. Kanuni'nin devlet düzenini sağlayan meşhur kanunlarının hazırlanmasında Kemal paşa zade ile Ebussuud'un büyük rolleri olmuştur. Bu bakımdan Ebussuud iyi bir hukuk bilgini olarak tanınır. Süleymaniye caminin temel atma töreninde ilk taşı caminin temelini koyan Ebussuud efendi olmuştur.

Uzun boylu, çukur yanaklı, buğday renkli, uzun sakallı ve uzun bir yüz fizyonomisine sahip olan Ebussuud efendi 1574 tarihinde 29 sene Şeyhülislamlık yaptıktan sonra 84 yaşında öldü. Şair, Hukukçu, ahlakçı, Din bilgini ve büyük bir alim olarak tanınan Ebussuud efendinin 21'e yakın arapça ve türkçe eseri vardır.

6—Koyun Baba

Adı efsaneleşmiş bir evliyadır. Osmancık ilçesinde adı ile söylenen türbesinde gömülmüştür. Fatih Sultan Mehmet ve İkinci Beyazid devrinde yaşamış ünlü keramet sahibi bir kimsedir. Evliya Çelebiye göre Hacı Bektaş Veli'nin halifesi olduğu yazıldığı (1).

Asıl adı Seyyid Ali olup Peygamberimizin torunu Hazreti Hüseyin'in yedinci oğlu Ali Rıza'nın 12 nci oğludur. Horasan'da doğmuştur. Kerbelâ'yı ziyaret ettikten sonra Hacca gitmiş oradan Anadolu'ya geçerek Bursa'ya uğramıştır. Bursa'da Abdullah isminde bir zengin'in çobanı olmuş, ikiz kuzulayan koyunların bir kuzusu ona verilmesi şartıyla anlaşma yapılmıştır. Kısa bir süre sonra hissesine düşen 40 koyunu önüne katarak Osmancık'a gelmiştir. Her yirmi dört saatte bir defa hiç şaşmadan koyun gibi melediği için (Koyun Baba) adı ile anılır (2).

Osmancık'ta Sakızlık denen bol Ormanlık yere yerleşen Koyun Baba'ya Türbesinin Kuzeyinde yatan mantık baba hayran kaldığı gibi, o zamanın bey ve büyükleri en üstün saygı ve sevgiyi göstermişler, kerametini kabul edenler Bursa'daki ağası Abdullah ve çocukları (Koyun Baba) ya her sene beyaz yünden aba ve elbiseler göndermekte devam etmişlerdir. Söylendiğine göre üç köpeğine Sarı, Kara, Ala

adını verdiği için şikayet edildiğinden Fatih Mehmet huzuruna getirmiş, gösterdiği insan üstü kerametine karşı kendisine epeyce arazi vakfedilmiştir. Ayrıca Fatih'in Uzun Hasan ile yaptığı savaştan önce (Koyun Baba) yı Osmancıkta ziyaret ederek duasını aldığı ve Kızılırmak üzerine bir köprü yapılmasını vadettiğini ömrü yetmediği için bu işi oğlu II. Beyazid'in gerçekleştirdiği görülmektedir.

Diğer bir söylentiye göre, II. Beyazid Amasyada Şehzade iken hocası bir derse başlamadan önce II. Beyazid'a oğlum senin artık İstanbul'a gitmen gerekiyor haberini vermesi üzerine Babası Fatih Sultan Mehmet'in ölüm halinde bulunduğunu bildiriyor. II. Beyazid Osmancık yolu ile İstanbul'a giderken (Koyun Baba) sırtına alarak İrmaktan geçiyor ve kendisi padişah olunca ırmak üzerine bir köprü yapılması için söz alıyor. II. Beyazid padişah olunca bir gece rüyasında görüyor aynı rüyayı ikinci gecede gören Beyazid II, Hemen para ve ustalar göndererek Kızılırmak üzerine şimdiki çok güzel köprüyü yaptırıyor. Bu köprüye Koyun Baba köprüsü denmesinin sebebi bundan ileri geldiği anlaşılmaktadır.

Koyun Baba ölümünü de bildiği için kendi müridlerine gömüleceği yeri 100 kgr. lık bir taşı atarak düştüğü yere beni gömersiniz diye vasiyet ediyor.

II. Beyazid tarafından yüksek kubbeli bir türbe, bir cami, dervişler için bir meydan, aşevleri, misafirhaneler, kiler yaptırarak üzerlerini kurşunla örttürmüştür.

Ölümünden sonra Koyun Baba tekkesi müridleri tarafından devam ettirilmiş, Osmanlı padişahları bu zaviyeye pek çok tarla, köy ve gelir kaynakları vakfetmişlerdir.

Koyun Baba'ya ait efsanelerden sosyal bölümde bahsedilecektir.

7—Baltacı Mehmet Paşa

Tarihimize Prut Seferi (1711) adıyla Ruslarla yaptığımız savaşla adını Dünya Tarihine geçirmiş olan Baltacı Mehmet Paşa Osmancık ilçesinde 1659—1660 doğmuştur.(3) Gençliğinde Akdeniz kıyısındaki memlekeleri dolaşmış, Trablusa kadar gitmiş ve İstanbul'a gelerek bir kolayını bularak Saraya girmeyi başarmış ve Baltacı ocağına girmiştir. (4)

Sesi ve yüzü güzel olduğu için (güzekle Müezzini) veya Baltacılardan olmasından dolayı (Teberdar) diye anılmaktadır. Saray hizmetlerinde yazıcılık yapan Baltacı Mehmet kısa zamanda türlü entrikalar çe-

(3) Bugün Osmancık ilçesinde Baltacı Mehmet'in evi vardır. Gerek İslam Ansiklopedisi (C. II. S. 287) ve gerek Türk Meşhurları Ansiklopedisinde (S. 40) Osmancık'ın Kastamonu'ya bağlı olduğu yanlış bir de bu o zamana aittir.

(4) Bir söylentiye göre Trablus'ta bir mağrur büyük ona (Bayezit) olacağını bildirmiş (İslam Ansiklopedisi C. II. S. 287)

(1) Evliya Çelebi Seyahatnamesi Cilt 2. S. 179
(2) Evliya Çelebi Seyahatnamesi Cilt 2. S. 179

3. 4. 2019 10:56

Bayrak töreni: Osmanlı Atıf İktidarı

virerek ve o zamanki Valide Sultan, padişah II. Mustafa ve Şehzade III. Ahmed'in şahsi hizmetlerinde görev almayı başarmıştır. Bunun sonucu Baltacılar ocağında aleyhinde kışkırlıklar neticesi III. Ahmed padişah olana kadar Osmanlı ülkelerinde görev almış saray iç işlerinden uzaklaştırılmıştır. III. Ahmed padişah olduktan sonra 1704 yılında vezirlik rütbesi ile Kapudanlık verildi. 25 Aralık 1704'de ilk başvezirliği (Sadrazamlık) getirildi. Bir süre sonra (1706) başvezirlikten indirildi. Sakız adasına sürülmesi kararlaştırılmış iken Nevşehirli Damat İbrahim Paşanın yardımı ile Erzurum'a vali oldu. Sonradan Sakız adasına (1707) ve Halep Beylerbeyi oldu. Padişah III. Ahmed tarafından tekrar başvezir olarak atanması üzerine Halep'ten acele gelecek ikinci defa Sadrazam oldu (1710).

Baltacı Mehmed paşanın bu ikinci Başvezirliği zamanında Rus seferi dedğimiz Prut seferi olmuş ve orduların Başkomutanlığına atanmıştır. Rus Çarı I. Petro (Deli) ve ordusu Prut nehri kıyısında Osmanlı ordusu tarafından çevrildi. Fakat ileri görüşü olmayan siyasi niteliklerden yoksun olan Baltacı Mehmet paşa Osmanlılara sığınmış olan Demirbaş Şarl (Karl XII) ve Kırım hanı Devlet Giray'ın ısrarlarına rağmen Rus ordusu imha edilip Deli Pet-

ro'nun esir alınma imkânları mevcutsun Prut barışı dedğimiz barışı Rus heyeti başkanı Baron Peter Şafirov'la imza etmek hatasına düştü. Bu yüzden büyük bir fırsat kaçırılmış ve ezeli bir düşmana indirilmesi imkânı mevcut olan darbeden Baltacı'nın dar görüşü sebebiyle başlarında çarları ve karısı Katerina olan Rus ordusu maalesef kurtarılmıştır. Ayrıca Prut barışından da gereği şekilde fayda elde edilemediğinden zararımız büyük olmuştur. Padişah tarafından 20 Kasım 1711'de Başvezirlikten alınan Baltacı Mehmet Paşa hapsedildi ve bütün mallarına el konuldu, Midilli bir süre sonra Limni adasına sürgün edildi. Burada hastalanarak 1712'de öldü.

Musikiye düşkün, bir yazıcı olan, harp sanından anlamayan, bir cenk adamı olmayan Baltacı Mehmet Paşa fırsatlardan faydalanmadığı için tarihlerimizde tenkit edilmektedir. Bir devlet adamının dediği gibi «Fırsat kel bir başa benzer. Marifet o kel başta bir tek kılı yakalayıp koparabilmektir» sözündeki imkânlar elinde olduğu halde yapamamış olması ile tarihte lekelenmiştir. Hattâ İsveç kralı Demirbaş Şarl'ın:

—Çar Petro'yu niye salıverdin? dediği zaman, Baltacı Mehmet Paşa'nın:

—«Çar Petro'yu salıvermezsem Moskofluyu kim

idare edecek...» dediği söylenmektedir. Özet olarak söyleyecek olursak Baltacı Çar-Petro-Katerina üçlüsü içinde Katerina'nın marifeti Baltacı'nın dar görüşüne üstün gelmiştir diyebiliriz.

8—Mustafa Vazih

Aslı Çorum'lu olan, Amasya'da uzun süre müftülük yapmış ve Amasya'ya ait birçok tarihçileri toplayarak eserler vermiş olduğu için (Amasi Amasya'lı diye şöhret bırakmış olan Mustafa Vazih 1763, (H. 1177) yılında doğmuştur. Babası Kara Müftü oğullarından İsmail'dir. (Belabilirirraziye-Firiyazi Mesailül masiye) adlı kitabında babasının Çorum'lu Kara İsmail efendinin Çorum'da Kürkçü oğullarından bir kız ile evlendiğini ve anasının da Çorum'lu olduğunu yazmaktadır. Babası Amasya'da Alagöz baba mezarındadır.

Mustafa Vazih Gümüşhaneli Ebubekir ile, Şehzade Abdullah Vecihi'den ders ve icazet (diploma) almış ve babasının ölümü üzerine Amasya'da Sungurlu medresesine öğretmen, sonra da Amasya Müftüsü olmuştur. Basılmamış pek çok esere sahiptir. 1818 (H. 1234) yılında hiçbir suçu olmadığı halde Amasya'da çıkan bir düzensizlikten dolayı Limni adasına sürgün edilmesi saltanat tarafından emredilmiştir. Bu olaya çok üzülen Mustafa Vazih, 38 sahifelik şiir kitabını (Mesnevi) şeklinde yazarak anlatmaktadır. Sivas valisi Lutfullah paşanın yardımı ile Limni adasına sürgün olamaktan kurtularak Tokat'ta oturmağa zorunlu tutulmuştur. Bir yıl sonra affedilerek Amasya'ya dönmüştür. 1831 (H.1247) yılında ölmüş ve Amasya'da babası Kara İsmail'in yanına gömülmüştür. Riyazi Amasiye adlı eserinde: (Şerhül Ezan, Delal-ül Cenân, Dudu-ı Vazih-Beyan Belayı vazih, Safayı Layih, Tercemei Kadı Hemedan, Minhe-Kayâtı-Gülüstan adlı eserleri olduğunu yazmaktadır.

9—Abdülkadir (Kara Müftü)

Çorum'da Emir Ahmed denilen ailedendir. Genç yaşında babasını kaybedince annesinden aldığı altınlarla İstanbul'da öğrenimini yaparak Çorum'da 40 yıla yakın müftülük yapmıştır. Çevresinde her zaman saygı ve hürmet beslenen yüzü esmer olduğu için (Kara Müftü) denilen bu bilgin (Velediye Risalesine) bir şerh (açıklama) yazmıştır. Velediye Risaletinin yazarı Saçaklı Zade adında bir bilgin olup mezarı Gaziantep'tedir. Kara Müftü kitaplarını Ahmed Fevzi Kütüphanesine vermiştir. Ölümü 1786 (H. 1201) dir. Çorumda Ulu Mezarıda gömülmüştür.

10—Kadir Uslu

Akık ve Şairdir. Osmanlı'dır. 1839 (H. 1255) yılında doğmuştur. Babası Osmanlı'daki Koca Mehmet Paşa Camii Kayyumu (Cami hizmetçisi) Ahmet,

annesini Ahmed'in ikinci ailesi olan Emine'dir. 7—8 yaşlarında Mahalle medresesinde okuyan Kadir Uslu sonra (Kızıl Hasanoglu) medresesine devam ederek bir süre de burada okumuş, 10—15 yaşlarında şiir yazmağa, saz, bağlama çalmağa başladığı için öğrenimini yarıda bırakmıştır. Şiirlerini topladığı (koşma, destan ve divanlardan meydana gelen) bir defteri kaybolduğu için ilk şiirlerini bilememekteyiz. Devrin büyük ozanları olan İzzetî, Ceyhuni, Seyhuni gibi şairlerle daima düşüp kalktığı onlarla yaptığı tekerleme ve taşlamalardan Kadir Uslu'nun çevresinde ve meydan şairleri arasında önemli bir yeri olduğu görülmektedir.

1882'de ilk defa evlenen Kadir Uslu'nun başından üç nikâh geçmiş, birinci karısını doğum sebebiyle kaybetmiş, ikinci karısından bir kız iki erkek çocuğu olmuş kız ölmüştür. Erkek çocukları Tahsin ve Ahmet'tir. İkinci karısının da ölümü üzerine üçüncü defa evlenmiş ve dört kız, iki erkek çocuğu daha olmuştur. 1891 yılında iki yıl süren askerliğini İstanbul'da yaptıktan sonra gene Osmanlı'ya dönmüştür. Eğer Kadir Uslu gibi çok kudretli bir âşak Osmanlı'da idi şüphe yok ki halk edebiyatının en önemli ozanları arasında yer alması için hiçbir sebep yoktu. Fakat buna rağmen Kadir Uslu'nun devrinin âşıkları arasında yer almaktan geri kalmadığını görmekteyiz (1).

11—Yedi Sekiz Hasan Paşa

II. Abdülhamit zamanında Beşiktaş muhafızı olan, Çırağan sarayı olayında Ali Süavi'yi öldüren, Sultan II. Abdülhamid'in (Ben sağ iken ona ölüm yok) dediği Çorum'lu Hasan Paşa yakın tarihimize kısaca Beşiktaş Muhafızı olarak tanınmaktadır.

Okuma yazması olmadığı için eski arap rakamlarından yedi ve sekiz rakamlarını yazıp bir çizgi çekerek bir nokta koymak suretiyle imzasını ancak atabildiği için bir adı da (Yedi Sekiz Hasan) Paşadır. Hac görevini de yapmış olduğundan Hacı Hasan Paşa da denir.

1831 yılında Çorum'da Gülabibey mahallesinde doğmuştur. Babası Kılıççı ustası Hacı Mustafa ağa, annesi Keziban Hatundur. Kılıççı oğulları diye tanınmakta ise de soyadları (Moralogludur).

Çocukluğu babası yanında demir döğmek, kılıç yapmağa geçti. Askerlik görevi için İstanbul'a gitti. Kırım savaşında başarılar gösterdi. Onbaşı oldu. İstanbul'a dönüşünde Başkomutan Rıza paşanın emriyle Çavuş oldu. Bu sırada hacca giderek Hacı oldu. Dönüşte şapa oturan gemiyi çalışması ile kur-

(1) Kadir Uslu'ya ait İzzetî, Ceyhuni ve Seyhuni'den (meslekleri) folklor bölümünde vermiştir.

tararak gemideki hacıların ilgisini üzerine çekti. Bunu haber alan II. Sultan Abdülmecit tarafından Teğmenliğe yükseltildi. Bir süre sonra askerlikten çekilerek Çorum'a döndü. İstanbul ve yöresindeki eşkiyaların bastırılması ve İstanbul'un huzura kavuşması için tekrar Hasan Ağa çağrılarak (Balıkesir Zaptiye taburuna) bölük ağası olarak gönderildi. Balıkesir'deki başarılarından (Tabur ağalığı)na yükseltildi. Sultan Abdülaziz başarılarını duyunca İstanbul'a getirterek Beşiktaş Emniyetine memur tayin etti. Gayreti ile Sultanın gözüne girmeyi başaran Hasan Ağa (alay beyi) oldu ve Hasan bey adını aldı. Bir süre sonra da paşalığa yükseltildi.

Bu sıra Sultan Abdülaziz indirilerek Sultan V. Murat ve sonra II. Abdülhamid padişah olmuştur. Osmanlı-Rus seferi başlayınca Hasan paşa savaşta katılarak yaralı olarak gösterdi. Nisanlar aldı. Kafkas cephesine geçen Hasan paşa burada yaralanarak Gülmüşhane'ye getirildi. İyileştikten sonra bu cephedeki başarılarına rağmen (Divanı Harp'e) verildi ise de görevini hakkı ile yaptığı anlaşıldığından beraat etti.

Sultan II. Abdülhamit yeniden Beşiktaş Emniyet memurluğuna atadı. Bu sırada V. Murat ölmüş padişah II. Abdülhamid sultan Resad'ın (V. Mehmed) saltanata karşı bir teşebbüs yapmaması için Hasan paşanın daha sıkı çalışması gerekiyordu. Bu sebeple Beşiktaş havasında uçan kuştan Hasan paşanın haberi olup; hırsız, sarhoş, yankesicileri karakola kapayarak çok fena döşerdi. Siyasal suçlular ise Yıldız'dan gelen emre göre karakolda bekletilirdi.

Ölüm tarihi olan 1902 yılına kadar (Beşiktaş Muhafızı) ünvanını alan Hasan paşa İstanbul'da hastalanarak ölmüş, Barbaros Türbesi yanına gömülmüş, buraya anıt dikilmesi için meydana genişletilmesi sebebiyle mezarı buradan kaldırılmıştır.

Hacı Hasan Paşa hakkındaki hükmü tarife bırakırken, onun Çorum'a ve Çorum'lulara yardımlarını kaydetmemiz bir kadirişnastır. Bugün Çorum'u süsleyen saat kulesi onun hatırasıdır. Çorum'un ilk defa Ankara'ya bağlı bir il olması onun payretii sayesinde olmuştur. Bugünkü İl Halk Kütüphanesinin çekirdeğini teşkil eden eserlerin çoğu Hasan Paşa Kütüphanesindeki eserler meydana getirmiştir. Ayrıca Hıdırlık camii de onun sayesinde yapılmıştır. Paşanın otoritesinden Çorum daha çok faydalanmak imkânına sahip iken maalesef bir kısım Çorum ileri gelenleri kendi menfaatlerini Çorum'un menfaatlerine daha üstün görmüş olmalarının etkisi daha büyük rol oynamıştır. Çomar barajı yapılması, Sağmacı suyunun bir kısmının Çorum'a içme suyu

olarak getirilmesi kabul iken paşayı bu yardımlarından vazgeçirenler yine Çorum'un bazı kişisel fayda gözetenleri olmuştur (1).

12—Ahmed Fevzi (Leblebicioğlu)

1839 (H.1255) Çorum'da doğmuştur. Babası Leblebicioğullarından Hacı Ali Arif'tir. Yargıçlık Mülk tülük yapmış. Çorum'a İlk Kütüphaneyi Kendi çalışması ile 6112 kitap toplamıştır. Ayrıca 7 eser yazmıştır. Eserleri: (Feyzil-Ülâ) Fişerhi - Hizbi Nebevi, Feyzil Kaffar, Fişerhi - Virdi Seddar, Feyzul Rabbani, Fişerhi reddi - Batılı İrani, Fetvayı Hamidiyye) dir. Çorum'a gelen Erzurumlu Emrah'la da dostluk kurduğu gibi şiirleri de vardır. Kütüphanedeki kitapları bizzat kendisi el yazması ile toplamıştır. Çorum'da Müftü bulunan Şirahî Rüşdî Paşanın zamanında Sivas'a sürgün edildi ise de bir süre sonra Çorum'a dönmüştür. Ölümü 1909 dur. Mezarı Çorum'dadır.

13—Yusufo Bahri

Babasının adı İmam oğlu Mehmet'tir. Öğrenimini Amasya'da (Şehid Müftü'den, İstanbul'da (Erzincan'lı Müftü'zadenen) yapmış Mısır'a giderek devrin en büyük din bilgini Şeyh Murtaza'lan hadis ders ve yetkisi (icazet) alarak Çorum'a yerleşmiştir. Çorum'da dini alanda yetmiş bir din bilgini olarak tanınmıştır. 1828'de ölümü üzerine Hıdırlık mezarlığına Suheybi-Rumi türbesi yanındaki özel türbeye gömülmüştür. Halk tarafından daima ziyaret edildiği gibi, hatıraları ölümünden beri daima anılmaktadır. Aul adı Yusuf iken dini alanda derin bilgisi sebebiyle (Bahri) adı verilmiştir. Basılmamış Şifai Şerif üzerine açıklayıcı (Atai Feyyaz) adlı eseri, Dürrü Tahrir ve daha başka yazma eserleri vardır.

14—Suheybi Rumi

Hıdırlık Camii yanındaki özel türbede gömülmüştür. Bu camii Hacı Hasan paşanın (Yedi sekiz Hasan paşa) padişah II. Abdülhamid'e bu büyük adamın hatırasına saygı olarak yaptırdığı söylenmektedir.

Aslı Musul'dan olan Suheybi Rumi'nin adı Yahya'dır. O zaman Anadolu Bizansın elinde olduğu için Müslüman alemince Rum Diyarı denilirdi. Suheybi Anadolu'ya esir olarak getirilmiş olduğu için Suheybi Rumi adını almıştır. Mekkeye giderek Müslüman olan Suheybi Peygamberimizin hizmet ilerini görmeğe başlamıştır. 1 Muaviyenin İstanbul'u fethi için gelen ordularda Suheybi Rumi de bulunmuş ve Çorum'da 70 yaşında öldüğü söylenmektedir. Halkın ziyaret yerlerinden birisi olup hac görevi yapacaklar önce bu zati ziyaret ettikten sonra Hac yoluna çıkmaktadırlar.

(1) Sımsı Pazarı Kaldırılgı'na verildiğinden

15—Kerebi Gazi

Hayatı hakkında kesin bir bilgimiz olmayan bu zatın Peygamberimizin yakın arkadaşlarından olduğu 1. Muaviyenin İstanbul'u fethetmek için İslâm Orduları arasına katıldığı ve Çorum'da öldüğü söylenmektedir.

Öldüğü yere gömülerek türbe yapılmış olduğu da halk arasında söylenmektedir. Halk tarafından daima ziyaret edilen yer yerdur.

16—Abdülhaki Fevzi Uluhay

Şairdir. Babası Çorum'un eski ailelerinden Alaybeyoğlu Fazlı ağa, annesi Leblebicioğlu Müftü Hacı Ahmet Fevzi'nin kızıdır.

Şiirlerini Divan uslubu ile, günün olaylarını karikatürize ederek yazan bir şairdir. 1. Cihan Savaşı sonunda (Be-Tarzi-Kudema) başlığı ile manzum olarak ve mızah şeklinde yazdığı şiirlerinde kuvvetli bir söyleyiş sezmektedir.

Cumhuriyetin 15 nci yılı için yazmış olduğu (Cumhuriyet Şarkısı) adlı mersyesinden bir parça: *Tahu feyzinde bugün gezmede göklerde kıldıl Onu seyreyleyerek mihriyle mah olma da lâl Bu ne rifat, ne teallî, ne tefeyyüz, ne Kemal? Yaşa, binler yaşa ey sevgili Cumhuriyet.*

Buldu sayende senin izzü saadet Millet...

1954 yılında ölmüştür. Mezarı İstanbul'dadır.

17—Mazlum Kenan Köstekçi

Ömrünün baharında bir çiçek gibi solan içli duygularla dolu şiirleriyle her okuyanı hürümlendiren bir şairdir.

İstiraptan doğdular şiirlerim acıdır,

Mısrarlarında elem, ilhamın kurbacıdır...

Mazlum, 26 Eylül 1910'da Çorum'da doğdu. Babası Çorum'un köklü ailelerinden olup Evkaf Müdürlüğünden emekli VI. dönem Çorum milletvekillerinden Süleyman Köstekçi'dir.

İlk öğrenimini 1923'de Çorum'da bitirdi 1925 yılında Çorum'da açılan ortaöğretim derecesindeki Tarım Okulunu bitirerek 1927 yılında köy öğretmenliği için Ankara'da açılan kurstan sonra Çorum köylerinden Doğla ve Karapınar köylerinde öğretmenlik yaptı. 1930 yılında Sivas öğretmen okulunda öğrenim yaparken o zamana göre tedavisi çok müşkül olan onulmaz hastalığa tutuldu ve İstanbul'a prevantoriuma gönderildi. 1931 yılında Ankara Gazi Öğretmen Okuluna nakledildi. Hastalığı devam ettiği için imtihanlara İstanbul'da girerek diploma aldı. 1933 Ocak ayına kadar İstanbul'da öğretmenlik yaparak, hastalığı sebebiyle mesleğinden ayrılmak zorunda kaldı.

Uzun tedaviler netice vermediğinden 26 yaşında çok genç iken 13 Haziran 1936 yılında ebediyete

intikal etti.

Şiirlerini daha çok hastahanelerde iken yazmış olan şairin asıl adı (Ömer Mazlum) iken kendisi (Mazlum Kenan) adı ile yazmış ve o zamanki Varlık ile Yedigün dergilerinde yayınlamıştır. Babası yayınlamayan şiirleri ile topladığı diğer şiirlerini (Zakkum çiçekleri) (1) adını verdiği bir kitapta toplayarak yayınlamıştır. (Mazlum Kenan Köstekçi'nin bir şiirini folklor bölümünde bulacaksınız.

Kara Halil Efendi (1804—1880)

II. Abdülhamid'in ilk şeyhülislamıdır. Mecidi-özü'nde doğmuştur. Babasının adı Mustafa'dır. Öğrenimini Amasya, Konya ve İstanbul medreselerinde yaparak Muderriş, fetva emniyetine, Vakıflar Mülk fetteşliğinde ve bir çok çeşitli memurluklarda bulunmuş. 1877'de Osmanlı Meclisinde Senatur oldu ve Senatur olduğu yıl Şeyhülislamlığa getirilmiş bu görevde bir yıl 9 ay çalışmıştır. Fatih Camii bahçesinde gömülü olup Arapça bazı eserleri vardır (2).

Alâeddin Ali Efendi (İmam Ali Efendi)

Sultan II. Beyazid devri bilginlerindendir. Babasının adı Hüseyin'dir. Doğum tarihi belli değildir. II. Beyazid Amasya'da şehzade iken imamlık yapmış ve şehzadenin babası Fatih Sultan Mehmet'ten ricası üzerine Gülmüşhacıköy Medresesi öğretmenliğine tayin edilmiştir. Uzun süre Amasya'da imamlık yapmış olmaundan (Alâeddin Amasya'lı) diye anılmakta ise de aslen Çorum'lıdır.

II. Beyazid padişah olunca İmam Ali'yi önce Ankara'nın Ak Medrese Öğretmenliğine, sonra da Bursa Kadılarına getirmiştir. Bu sırada Sultan Beyazid ile Cem meselesinden araları açılan Mısır Sultanı Kayıtbay'ın arasını bulmak ve orada hapis olan Hersek oğlu Ahmed Paşayı kurtarmak için Mısır'a elçi olmuş ve bu işi başarmıştır. Dönüşünde yol sıkıntısından hastalanmıştır. Padişah bu başarılarından Alâeddin Ali'yi 10 yıl Anadolu Kadı Avkerliğine tayin ettirmiştir (1491). Kadı askerlikten (1511) yılında (100) akçe gündelik ile emekli olmuştur.

Bu sırada Sultan II. Beyazid ile oğlu şehzade Korkut'un arasını bulmak için Şehzade Korkut yanına gönderilmiş ise de dönüşünde güleri görmüş olmuştur. Söylentiye göre Şehzadenin isteklerini babasına tam olarak bildirmedigi için onun beddua-sına uğramıştır.

Ölüm tarihi 1550 yıldır. Mezarının yeri bilinmemektedir. Alâeddin Tosî (Türkiye'de ders gördüğü için Arapça ve Farsçayı çok iyi bilen Alâeddin Ali'nin şiirleri olduğu gibi (Tadül Edebi) adlı eseri Çorum İl Halk Kütüphanesinde elyazması vardır.

(1) Zakkum Çiçekleri: Ahmet Mithat Kuşçu 1942, 30 say.

(2) Türk Medreseleri Anılsamı, Sayı 207.

3. 4. 2019 10:56

Kendisine Sultan Beyazid tarafından Çorum'un Merkez köylerinden olan Karabüyük köyü ve toprakları yurtluk olarak verilmiştir (1).

İsmet Eker (1877-1962)

—Anayasa Komisyonu, Anayasanın değiştirilmesi ile ilgili tasarının ivedilikle ve hemen görüşülmesini öneriyor (2).

«Kabul!» sesleri üzerine tasarı okunarak, milletvekilleri «Yaşasın Cumhuriyet» sesleriyle Türkiye Devletinin adını koyuyorlar.

«Türkiye Cumhuriyeti Başkanlığı seçimi için yapılan oylamaya yüz eli sekiz üye katılmış ve 158 üye oybirliği ile Ankara milletvekili Gazi Mustafa Kemal Paşa hazretlerini seçmişlerdir. (3)

Yukarıda aldığımız sözler Türkiye Büyük Millet Meclisinin ikinci ve üçüncü dönemlerinde Meclis Reis Vekilliği yaparak vatanın kurtuluşunda T.C. nin kurulmasında hizmeti geçen Çorum'lu İsmet Eker'in sözleridir.

İsmet Eker 1877 yılında doğmuştur. Babası Çorum'un tanınmış ailelerinden Enbiya oğlu Mehmet Nazif efendi, annesi Sarıye hanımdır. Öğrenimini Çorum medrese ve idadi okullarında yaptıktan sonra Tapu kâtipliğinde, Başkâtipliğinde bulunmuş sonra Evkaf Müdürlüğü yapmıştır.

Gençliğinde İttihat ve Terakki Cemiyetine giren İsmet Eker cemiyetin Çorum mutemetliğini yapmış, 1914 yılında Çorum milletvekili olarak İstanbul'daki Osmanlı millet meclisine seçilmiş ve yine 23 Aralık 1919'da son Osmanlı Meclisine milletvekili seçilmiştir.

16 Mart 1920 yılında İstanbul'un düşman tarafından işgali ve son Osmanlı Meclisinin dağıtılarak milletvekillerinin yakalanıp Malta adasına sürgüne gönderildiği sıralarda izini kaybettirerek bir vapur (4) kömürlüğünde saklanmak suretiyle Samsun'a gelmiş ve oradan Çorum'a dönerek Millî Mücadele çalışmalarına başlamıştır. Bu sırada salıhtan tarafı olan mutasarrıf (Vali) bulunan Samih Fethi tarafından bölgevik propagandası yaptığı iddiası ile jandarma birliği nezaretinde Ankara'ya gönderilmek üzere Sıngurlu'ya sevk edilmiştir. Sıngurlu'da Durak onbaşı ve 5 kişilik jandarma birliğine teslim edilmiştir. Şimdiki Delice İlçesine (Karabekir) geldiklerinde geceyi orada geçirirken yemek sırasında Onbaşı İsmet Eker'e (bey biz seni ne için Ankara'ya götürüyoruz) diye sorunca İsmet Eker: (Millî Mücadeleye hizmet etmekten kendisini alakoyamak için bir tertip yapıldığını) söylemesi üzerine onbaşı bu

(1) Çorumda Sayı: 34 Sayı: 727'ye

(2) Sözler (Nispetiye Türk 154 Kurumu Cilt: 2, Sayı: 156)

(3) Aynı eser cilt: 157

(4) Osmanlı Kıtımları'nın varlığı bilginin göre (yani dövizci vapuru)

işleme dayanamıyarak (Seni Ankara'ya götürün namussuz ve şakaktır. Kalkın heş beraber dağa çıkalım) diye söylenmesi üzerine onbaşıya kendisini istenen yere teslim edildiğini bildiren bir kart vererek yalnız başına Ankara'ya gitmiş, Ankara Valisine evraklarını vermiş ve hemen serbest bırakılmıştır.

Bu olaylar ve tekrar Çorum'a dönüşü gerektirdiğinden Ankara'da 23 Nisan 1920'de açılan ilk T. B. M. Meclisine zamanında yetişememiş ancak 22 Temmuz 1920'de Çorum milletvekili olarak gidebilmiştir.

Milletvekilliği devam ederken Alaca Zile ve Yozgat'ın isyancılar tarafından basılması üzerine asilerin Çorum'a gelmelerine karşı koymak üzere o zamanki Çorum mutasarrıfı (Vali) Cemal Bar-dakçı ile Milis teşkilatı kurulmasında çalışmış ve asilerin Çorum'a girmeleri bu suretle önlenmiştir.

Askeri savaşlar kazanılıp, düşmanlar yurttan atıldıktan sonra devlet şeklinin Cumhuriyet olduğunu ve Atatürk'ün ilk cumhurbaşkanı seçilmesini kabul eden kanunun görüşülmesi için başkan vekili olan Fethi Okyar Türkiye'de olmadığı için bizzat Atatürk kendi otomobilini (Benz) Çorum'a göndererek, Ankara'ya getirtmiş ve İsmet Eker T. B. M. Meclisine 29 Ekim 1923'te başkanlık ederek tarihi kanunların çıkması sağlanmıştır.

İsmet Eker 1914 yılından 1950 yılına kadar aralıksız 36 yıl Çorum'u milletvekili olarak temsil etmiş. Meclis Başkan vekilliklerinden, —ikinci ve üçüncü dönemler— başka Maliye, Gümrük Tekel ve Bütçe Komisyonlukları Başkanlıklarını uzun süre yapmış, birçok geçici ve karma komisyonlara başkanlık etmiş C. H. P. gurubu idare kurulu üyeliği ile parti divan üyeliklerinde bulunarak memleket için çeşitli hizmetler yapmıştır.

İstiklâl Madalyasına sahip olan İsmet Eker 1950 seçimlerinden önce siyasal hayattan çekilerek adaylığını koymamış 22 Mayıs 1950'de milletvekilliği sona ermiştir.

Büyük Atatürk'ün Soylev (Nutuk) eserinde geçen «Çorum'un tertibatı hainanesi» sözlerinden çok müteessir olarak bizzat bu konuda Atatürk'le iki defa konuşmuş ve Ata'nın bu deyimini Çorumlulara ait olmayıp, Çorum'lu olmayan bir kişinin tertibini anlatmak için söylediğini bu yanlış anlayıştan kendilerinin de üzüldüklerini, ilk fırsatta bu yanlış anlayışı düzeltmek istedikleri cevabını aldığını İsmet Eker tarafından birkaç kere bildirilmiştir.

İki oğlu ve iki kızı bulunan İsmet Eker 86 yaşında iken prostat ameliyatı sonunda 5 Ekim 1962'de vefat etmiştir.

Mezarı kendisinin vasiyeti üzerine tesis etmiş

olduğu Merkez köylerinden Bayat köyündedir.

Dr. Mustafa Cantekin (1878-1955)

—Siz tüccar mısınız, feylesof musunuz, doktor musunuz nesiniz? (1)

Bu sözler Atatürk'ün Şam'da tuhafiyе dükkânı açarak ticaret yapan Dr. Mustafa beye dükkânı girdiği zaman söylediği sözlerdir. Yıl 1906.

Dr. Mustafa Cantekin 1878 yılında Çorum'da doğmuştur. Babası Çorum'da İstanbul'lu oğullarından terzi Bekir ile annesi Boyabath oğullarından Asiye hanımdır.

İlköğrenimini Çorum'da Sofular mahallesinde mahalle mektebinde çırak hoca'dan okumuştur. Amcası İstanbul'lu Hacı zade Ali efendi Beyrut Askeri Rüştiyede arapça öğretmeni olduğu için onun çağırması üzerine 1888 yılında Beyrut Askeri Rüştiyesi birinci sınıfına yazılmıştır. Ailesi Şam'a gince o da Şam Askeri Rüştiyesine nakledilerek 1308 yılında Askeri Rüştiyesi orada bitirmiş, 1309 yılında İstanbul'a giderek Askeri Tıbbiye'e girmiştir. Tıbbiyenin son sınıfında siyasi olaylarla uğraştığı için üç yıl ağır hapis cezası alarak okulundan çıkarılmıştır. Hapis cezasını Bekir Ağa bölüğünde (mehterhane) geçirdikten sonra 1919 yılında Şam'a sürgün edilmiştir. Şam'da Hamidiye çarşısında (İstanbul pazarı) adı ile küçük bir tuhafiyе dükkânı açan Dr. Mustafa öde yandan eskiden olduğu gibi siyasal işlerle de uğraşmaya devam etmiştir.

Üç arkadaş (2) yürüyerek bir köşe içine ancak iki üç adam sığabilecek hücre halinde bir dükkânın önüne geliyorlar. Burası tüccar Mustafa'nın ticarethanesidir. Dükkânın önünde duruyorlar. Ayağında ayakkabı yerine nalin bulunan bir adam ta-kır tukur yürüyerek kendilerine doğru geliyor ve dükkânda oturacak yer olmadığı için dükkânın önüne birkaç sandalye koydurtuyor. Mustafa Kemal meraklıdır. Dükkânın içini görmek istiyor, giriyor raflarda birtakım hafif eşya var ortada uzun bir masa duruyor. Bunun üzerinde felsefeye, inkılâba, sosyalizme tıbbi ait fransızca kitaplar var. Mustafa Kemal bunları karıştırıyor ve ticarethane sahibine soruyor.

—Siz tüccar mısınız, feylesof musunuz, doktor musunuz, nesiniz?

Tüccar Mustafa şu cevabı veriyor:

—Tüccarım, bu kitaplar eskiden kalmış şeylerdir. Unutmamak için ara sıra okurum.

Aradan günler geçiyor. Bir gece Mustafa Kemal Müfit Doktor Mahmud (3) ve Lütfi tüccar Mu-

(1) Bellenen Sayı: 2 Sayı: 297

(2) Bu üç kişi şunlardır: Atatürk, Mülâi Özalp, Lütfi Bey

(3) Doktor Mahmud Atatürk'ün en yakın arkadaşlarından

tafa'nın evine gidiyorlar. Şam'ın çıkmaz karanlık bir sokaklarında bir evin kapısını çalıyorlar. Tüccar Mustafa elinde bir lamba ile kapıyı açıyor, «buyurunuz!» diyor.

Şam'da dünya karanlıktır, bu ev de karanlıktır. O gece yalnız, doktor veya tüccar Mustafa'nın elindeki lamba ışık vermektedir.

Toplantı doktor veya tüccar Mustafa'nın evinin bir odasında oluyor.

—İhtilâl yapmak, inkılâp yapmak.

Bunu söyleyen doktor veya tüccar Mustafa'dır. Devam ediyor:

—Ben tıbbiyenin son sınıfında iken bu emeli takip ettiğim için evvel mehterhane'de yatımdı, sonra sürüldüm. Çok kıymetli arkadaşlarımı vardır. İnkılâbı yapmalıyız.

Müfit ayağa kalkarak bağıyor:

—Behemehal yapmalıyız.

Bu kadar ciddiyet ve kayıyet karşısında Lütfi: —Ben, diyor, çocuk çocuk sahibiyim. Namuslu bir adam olduğum için size tabi olurum, fakat ben-den bir şey beklemeğin.

O dakikaya kadar arkadaşlarını sadece dinleyen Mustafa Kemal, (O halde, diyor, siz buradan derhal gidiniz. Bizim bundan sonra konuşacağımız şeyleri dinlemeniz caiz değildir.)

O gittikten sonra orada kalanlar inkılâptan, inkılâp yolunda ölmekten bahsettiler. Mustafa Kemal mesele ölmekte değil, ölmekten idealimizi yaratmak, yapmak ve yerleştirmektir.

Bundan sonra doktor Mustafa bütün hararetiyle Mustafa Kemal'e bağlandı.

O gece orada inkılâp yolunda çalışmak üzere bir cemiyet kuruldu ve buna (VATAN ve HÜRRIYET) adı verilmiştir (1906).

Mustafa Kemal Suriye'de mümkün olanı yaptıktan sonra Makedonya'ya geçiyor ve Şam'daki eserini Makedonya'da da kuruyor.

Evrensel ve tarihi için 1908 inkılâbının esasını Şam'da doktor Mustafa'nın evinde aramak lâzım gelir (4).

Görülüyor ki Osmanlı İmparatorluğunun en kötü zamanında istibdat idaresine karp bayrak uçan ve sonradan (İttihat-ı Terakki) adını alan cemiyetin kökü olan (VATAN VE HÜRRIYET) cemiyetinin kurulmasında en bağlı rolü oynayanlardan birisi de doktor Mustafa Cantekin olmuştur.

1908 meprutiyetinden sonra 1925 Mart ayında doktor Mustafa Cantekin İstanbul'a dönmüş doktora imtihanlarını vererek yürürlükte rütbesiyle yarı-doktor olmuştur.

(4) Bellenen Sayı: 2 Sayı: 297-298

3. 4. 2019 10:57

Kendisine Sultan Beyazıt tarafından Çorum'un Merkez köylerinden olan Karabürcek köyü ve toprakları yurtluk olarak verilmiştir (1).

İsmet Eker (1877—1962)

—Anayasa Komisyonu, Anayasanın değiştirilmesi ile ilgili tasarının ivedilikle ve hemen görüşülmesi öneriyor (2).

«Kabul!» sesleri üzerine tasarı okunarak, milletvekilleri «Yaşasın Cumhuriyet» sesleriyle Türkiye Devletinin adını koyuyorlar.

«Türkiye Cumhuriyeti Başkanlığı seçimi için yapılan oylamaya yüz elli sekiz üye katılmış ve 158 üye oybirliği ile Ankara milletvekili Gazi Mustafa Kemal Paşa hazretlerini seçmişlerdir. (3)

Yukarıda aldığımız sözler Türkiye Büyük Millet Meclisinin ikinci ve üçüncü dönemlerinde Meclis Reis Vekillliği yaparak vatanın kurtarılmasında T.C. nin kurulmasında hizmeti geçen Çorum'lu İsmet Eker'in sözleridir.

İsmet Eker 1877 yılında doğmuştur. Babası Çorum'un tanınmış ailelerinden Enbiya oğlu Mehmet Nazif efendi, annesi Sariye hanımdır. Öğrenimini Çorum medrese ve idadi okullarında yaptıktan sonra Tapu kâtipliğinde, Başkâtipliğinde bulunmuş sonra Evkaf Müdürlüğü yapmıştır.

Gençliğinde İttihat ve Terakki Cemiyetine giren İsmet Eker cemiyetin Çorum mutemetliğini yapmış, 1914 yılında Çorum milletvekili olarak İstanbul'daki Osmanlı millet meclisine seçilmiş ve yine 23 Aralık 1919'da son Osmanlı Meclisine milletvekili seçilmiştir.

16 Mart 1920 yılında İstanbul'un düşman tarafından işgali ve son Osmanlı Meclisinin dağıtılarak milletvekillerinin yasalara Malta adasına sürgüne gönderildiği sıralarda izini kaybettirerek bir vapur (4) kömürlüğünde saklanmak suretiyle Samson'a gelmiş ve oradan Çorum'a dönerek Millî Mücadele çalışmalarına başlamıştır. Bu sırada saltanat taraflısı olan mutasarrıf (Vali) bulunan Samih Fethi tarafından bolşevik propagandası yaptığı iddiası ile jandarma birliği nezaretinde Ankara'ya gönderilmek üzere Sungurlu'ya sevk edilmiştir. Sungurlu'da Durak onbaşı ve 5 kişilik jandarma birliğine teslim edilmiştir. Şimdiki Delice ilçesine (Karabekir) geldiklerinde geceyi orada geçirirken yemek sırasında Onbaşı İsmet Eker'e (Bey biz seni ne için Ankara'ya götürüyoruz) diye sorunca İsmet Eker: (Millî Mücadeleye hizmet etmekten kendisini alakoymak için bir tertip yapıldığını) söylemesi üzerine onbaşı bu

işleme dayanmayarak (Seni Ankara'ya götürün namussuz ve alçaktır. Kalkın hep beraber dağa çıkalım) diye söylenmesi üzerine onbaşıya kendisini istenen yere teslim edildiğini bildiren bir kart vererek yalnız başına Ankara'ya gitmiş, Ankara Valisine evraklarını vermiş ve hemen serbest bırakılmıştır.

Bu olaylar ve tekrar Çorum'a dönüşü gerektirilen Ankara'da 23 Nisan 1920'de açılan ilk T. B. M. Meclisine zamanında yetişememiş ancak 22 Temmuz 1920'de Çorum milletvekili olarak gidebilmiştir.

Milletvekilliği devam ederken Alaca Zile ve Yozgat'ın isyancılar tarafından basılması üzerine asilerin Çorum'a gelmelerine karşı koymak üzere o zamanki Çorum mutasarrıfı (Vali) Cemal Bardakçı ile Milis teşkilatı kurulmasında çalışmış ve asilerin Çorum'a girmeleri bu suretle önlenmiştir.

Askeri savaşlar kazanılıp, düşmanlar yurttan atıldıktan sonra devlet şeklinin Cumhuriyet olduğunu ve Atatürk'ün ilk cumhurbaşkanı seçilmesini kabul eden kanunun görüşülmesi için başkan vekili olan Fethi Okyar Türkiye'de olmadığı için bizzat Atatürk kendi otomobilini (Benz) Çorum'a göndererek, Ankara'ya getirtmiş ve İsmet Eker T. B. M. Meclisine 29 Ekim 1923'te başkanlık ederek tarihi kanunların çıkması sağlanmıştır.

İsmet Eker 1914 yılından 1950 yılına kadar aralıksız 36 yıl Çorum'lu milletvekili olarak temsil etmiş, Meclis Başkan vekilliklerinden, —ikinci ve üçüncü dönemler— başka Maliye, Gümrük Tekel ve Bütçe Komisyonlukları Başkanlıklarını uzun süre yapmış, birçok geçici ve karma komisyonlara başkanlık etmiş C. H. P. gurubu idare kurulu üyeliği ile parti divan üyeliklerinde bulunarak memleket için çeşitli hizmetler yapmıştır.

İstiklâl Madalyasına sahip olan İsmet Eker 1950 seçimlerinden önce siyasal hayattan çekilerek adaylığını koymamış 22 Mayıs 1950'de milletvekilliği sona ermiştir.

Büyük Atatürk'ün Soylev (Nutuk) eserinde geçen «Çorum'un tertibatı hainanesi» sözlerinden çok müteessir olarak bizzat bu konuda Atatürk'le iki defa konuşmuş ve Ata'nın bu deyimini Çorumlulara ait olmayıp, Çorum'lu olmayan bir kişinin tertibini anlatmak için söylediğini bu yanlış anlayıştan kendilerinin de üzüldüklerini, ilk fırsatta bu yanlış anlayışı düzeltmek istedikleri cevabını aldığını İsmet Eker tarafından birkaç kere bildirilmiştir. İki oğlu ve iki kızı bulunan İsmet Eker 86 yaşında iken prostat ameliyatı sonunda 5 Ekim 1962'de vefat etmiştir.

Mezarı kendisinin vasiyeti üzerine tesis etmiş

olduğu Merkez köylerinden Bayat köyündedir.

Dr. Mustafa Cantekin (1878—1955)

—Siz tüccar mısınız, feylesof musunuz, doktor musunuz nesiniz? (1)

Bu sözler Atatürk'ün Şam'da tuhafiyе dükkânı açarak ticaret yapan Dr. Mustafa beye dükkâna girdiği zaman söylediği sözlerdir. Yıl 1906.

Dr. Mustafa Cantekin 1878 yılında Çorum'da doğmuştur. Babası Çorum'da İstanbul'lu oğullarından terzi Bekir ile annesi Boyabatlı oğullarından Asiye hanımdır.

İlköğrenimini Çorum'da Sofular mahallesinde mahalle mektebinde çırak hoca'dan okumuştur. Amcası İstanbul'lu Hacı zade Ali efendi Beyrut Askeri Rüştiyede arapça öğretmeni olduğu için onun çağırması üzerine 1888 yılında Beyrut Askeri Rüştiyesi birinci sınıfına yazılmıştır. Ailesi Şam'a gince o da Şam Askeri Rüştiyesine nakledilerek 1308 yılında Askeri Rüştiyeyi orada bitirmiş, 1309 yılında İstanbul'a giderek Askeri Tıbbiye'ye girmiştir. Tıbbiyenin son sınıfında siyasi olaylarla uğraştığı için üç yıl ağır hapis cezası alarak okulundan çıkarılmıştır. Hapis cezasını Bekir Ağa bölüğünde (mehterhane) geçirdikten sonra 1919 yılında Şam'a sürgün edilmiştir. Şam'da Hamidiye çarşısında (İstanbul pazarı) adı ile küçük bir tuhafiyе dükkânı açan Dr. Mustafa öte yandan eskiden olduğu gibi siyasal işlerle de uğraşmağa devam etmiştir.

Üç arkadaş (2) yürüyerek bir köşe içine ancak iki üç adam sığabilecek hücre halinde bir dükkânın önüne geliyorlar. Burası tüccar Mustafa'nın ticarethanesidir. Dükkânın önünde duruyorlar. Ayağında ayakkabı yerine nalın bulunan bir adam tükürür yürüyerek kendilerine doğru geliyor ve dükkânda oturacak yer olmadığı için dükkânın önüne birkaç sandalye koydurtuyor. Mustafa Kemal meraklıdır. Dükkânın içini görmek istiyor, giriyor raflarda birtakım hafif eşya var ortada uzun bir masa duruyor. Bunun üzerinde felsefeye, inkılâba, sosyalizme tıbbia ait fransızca kitaplar var. Mustafa Kemal bunları karıştırıyor ve ticarethane sahibine soruyor.

—Siz tüccar mısınız, feylesof musunuz, doktor musunuz, nesiniz?

Tüccar Mustafa şu cevabı veriyor:

—Tüccarım, bu kitaplar eskiden kalma şeylerdir. Unutmamak için ara sıra okurum.

Aradan günler geçiyor. Bir gece Mustafa Kemal Müfit Doktor Mahmut (3) ve Lütfi tüccar Mus-

(1) Belleren Sayı: 2 Sahife: 297

(2) Bu üç kişi şunlardır: Atatürk, Müfit Özden, Lütfi Bey.

(3) Doktor Mahmut Atatürk'ün inkılâp arkadaşlarındandır.

tafa'nın evine gidiyorlar. Şam'ın çıkmaz karanlık bir sokaklarında bir evin kapısını çalıyorlar. Tüccar Mustafa elinde bir lâmba ile kapıyı açıyor, «buyurunuz!» diyor.

Şam'da dünya karanlıktır, bu ev de karanlıktır. O gece yalnız, doktor veya tüccar Mustafa'nın elindeki lâmba ışık vermektedir.

Toplantı doktor veya tüccar Mustafa'nın evinin bir odasında oluyor.

—İhtilâl yapmalı, inkılâp yapmalı.

Bunu söyleyen doktor veya tüccar Mustafa'dır. Devam ediyor:

—Ben tıbbiyenin son sınıfında iken bu emeli takip ettiğim için evvelâ mehterhane'de yatmış, sonra sürüldüm. Çok kıymetli arkadaşlarımız vardır. Inkılâbı yapmalıyız.

Müfit ayağa kalkarak bağınıyor:

—Behemehal yapmalıyız.

Bu kadar ciddiyet ve katıyet karşısında Lütfi:

—Ben, diyor, çoluk çocuk sahibiyim. Namuslu bir adam olduğum için size tabi olurum, fakat ben-den bir şey beklemeyin.

O dakikaya kadar arkadaşlarını sadece dinleyen Mustafa Kemal, (O halde, diyor, siz buradan derhal gidiniz. Bizim bundan sonra konuşacağımız şeyleri dinlememiz caiz değildir.)

O gittikten sonra orada kalanlar inkılâptan, inkılâp yolunda ölmekten bahsettiler. Mustafa Kemal mesele ölmekte değil, ölmeden idealimizi yaratmak, yapmak ve yerleştirmekti.

Bundan sonra doktor Mustafa bütün hararetiyle Mustafa Kemal'e bağlandı.

O gece orada inkılâp yolunda çalışmak üzere bir cemiyet kuruldu ve buna (VATAN VE HÜRRİYET) adı verilmiştir (1906).

Mustafa Kemal Suriye'de mümkün olanı yaptıktan sonra Makedonya'ya geçiyor ve Şam'daki eserini Makedonya'da da kuruyor.

Evrânsel ve tarihi için 1908 inkılâbının esasını Şam'da doktor Mustafa'nın evinde aramak lâzım gelir (4).

Görülüyor ki Osmanlı İmparatorluğunun en kötü zamanında istibdat idaresine karşı bayrak açan ve sonradan (İttihat—Terakki) adını alan cemiyetin kökü olan (VATAN VE HÜRRİYET) cemiyetinin kurulmasında en başlı rolü oynayanlardan birisi de doktor Mustafa Cantekin olmuştur.

1908 meşrutiyetinden sonra 1925 Mart ayında doktor Mustafa Cantekin İstanbul'a dönmüş doktora imtihanlarını vererek yüzbâşı rütbesiyle yarıdinci doktor olmuştur.

(4) Belleren Sayı: 2 Sahife: 297-298

173
10:57
3.4.2019

Güllhane hastahanesinde stajını bitirerek 5 Temmuz 1911'de Bağdat Hastahanesine tayin edilmiştir. Burada ayrıca jandarma okulu tabibliği yaptığı gibi ücretsiz olarak Belediye doktorluğunu da yürütmüştür.

7 Ocak 1912'de 13. Kolordu 37. Tümen 2. Topçu tabur doktorluğuna atanmıştır.

Bağdat'ta bulunduğu sırada ordu komutanı Cemal paşa tarafından gizli bir görevle İran'ın Hermedan şehrine gönderilmiştir.

17 Temmuz 1914 tarihinde görevinden ayrılmak istemiş Saltanatçı ayrılması uygun görülmesiyle 27 Temmuz 1914'te 5 nci kolordu 4. gezici hastahane baştabibliğine atanması yapılarak Çanakkale'ye gelmiş, Çamburnu Hastahanesini kurarak baştabib olmuştur. Burada hastalandığı için İstanbul'daki Haydarpaşa hastahanesine tedaviye gönderilmiş sonra bu hastahane misafiri olarak görev verilmiştir. 17 Eylül 1916 yılında Fenerbahçe hastahanesine 28 Mart 1917'de Haydarpaşa hastahanesindeki yaralıları gönderme komisyonu başkanlığına, bir süre sonra da Afyon Hastahanesi baştabibliğine atanmıştır. 15 Aralık 1918 yılında terhis edilerek İstanbul'a dönmüş ve İhsaniye mahallesine yerleşerek afyon, gülyağı ve tahlil ticareti yapan bir ortaklık (Molla Zade Süleyman ve ortakları) kurmuştur.

16 Mart 1920'de İstanbul'un işgal edilmesi üzerine İngilizler tarafından devamlı olarak aranan doktor Mustafa Cantekin Zatiirrie hastahanesine rağmen Eczacı Raşit Can Kabasakal ve diğer arkadaş-

larıyla Nisan ayı içinde Ankara'ya kaçırmıştır. T. B. M. Meclisinin birinci dönemine Kozan milletvekili olarak giren doktor Mustafa Cantekin bu dönem içinde İtalya'dan savaş ve sağlık malzemesi almak üzere Yunus Nadi ve İbrahim Süreyya beylerle İtalya'ya gitmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin ikinci döneminden 1950 yılına kadar asıl memleketi olan Çorum milletvekilliğini yapmıştır. Milletvekilliği sırasında memleket görevleri yanında bugünkü Kızılay kurumunun gelişmesinde çok büyük hizmetlerde bulunmuş bu çalışmalarından dolayı 26 Kasım 1948 Kızılay genel kongresinde Onursal üye olarak seçilmiştir.

1950 yılında siyasal hayattan tamamen çekilen doktor Mustafa Cantekin Erenköy'deki evinde dinlenmekle, bahçesi ve kitaplığı ile vakit geçirmiş, kalb yetersizliğinde 21 Ekim 1955'te Ankara'da sonsuz hayata geçmiştir.

Öğrenim sıralarından hayatının sonuna kadar tüm memleket meseleleri ile uğraşan doktor Mustafa Cantekin Çorum'a da büyük hizmetlerde bulunmaktan geri kalmamıştır. Bilhassa ilin sağlık ve sosyal yönleri ile daha çok yakından ilgilenen ve Çorumlularca (Mebus Mustafa bey) olarak unutulmaz anılar ve saygılar bırakmış yokluğu daima hissedilen değerli örnek insandır.

Fransızca, Arapça ve Farsça dillerini bilmekteydi. Çok zengin olan kütüphanesindeki kitaplarının bir kısmını sağlığında Çorum İl Halk kütüphanesine armağan etmiştir. Halen hayatta ikisi kız ikisi erkek olmak üzere dört çocuğu vardır (1).

(1) Doktor Mustafa Cantekin'e ait bu yazı oğlu Turgut Cantekin'in gönderdiği yazıdan derlenmiştir.

yapımı devam etmekte olan İlköğretim Okulu Dershane Binası

İğdeli Getin (Oyun)

4-ÇORUM İLİ FOLKLÖRÜ

A—Mahalli ve Millî Oyunlar

a—Çorum Halayı:

«(1) Atalım mı arkadaşlar, (2) atalım, (3) Ne atalım, (4) Nara, (5) Kime, (6) Herkes sevdiğine... Hey Heyyy...» Davul zurna eşliğinde 6 kişi ile oynanan Çorum halayının oyuncularları oyuna böyle başlarlar. Türk asaletinin, manevi ruhunun bir sembolü olan Çorum halayı sadece Türkiye'mizde değil, Milletlerarası millî oyunlar festivallerinde derece almış, sürekli alkış toplamıştır. Tamamen eski millî kıyafetler içinde altı oyuncu sanki tek bir vücut gibi figürleri halay başına bakmadan davul ve zurnanın sesine uydurarak devam ettirirler.

Halay, ne Karadeniz'in horanı gibi çok hızlı, ne de Batı Anadolu'nun zeybeği kadar ağır olmayan millî bir meydan oyunudur. Yalnız erkekler değil, kadınlar tarafından da oynanmaktadır. Üç esas figürden meydana gelir, Bu figürlerin hepsinde vatani vazifesi için askere giden bir delikanlının arkadaşları ile vedalaşması temsil edilmektedir. Kucaklaşmalar, kollarını birbirlerinin omuzuna koyarak bir kaya gibi durmaları, ellerindeki çevrelerini sallayarak birbirinden kopup ayrılmaları hep bu konuyu işlemektedir. Birinci figür ağır tempo ile oynanır, (ağırlama) denir. İkinci figür orta derece-

dedir, buna (Kürt halayı) da denir. Üçüncü figür hızlı oynanır ki adına (yellendirme) denilir. Bu figürlerde görüldüğü gibi Ege'nin Zeybeği kadar, Karadeniz'in horanının havası esmekte; kendisine has bir özellik taşımaktadır. Asırlar boyu oynanan bu millî oyunlar bu güne gene aynı ruh asaleti ve canlılıkla sevilerek köylerde, kentlerde, düğün, bayram, törenlerde aynen oynanmaktadır. İl ve ilçeler ile köy ve bucaklarda oyunun figürleri aynı olmakla beraber hareketlerde çok az farklar görülmektedir. Halayın sözleri aşağıdadır:

1. FİĞÜR

*Nağmede nağme yazdurdım,
Sokuya aman aman,
Her gelen geçen,
Okuya aman aman.*

*Eğilin de sunalar eğilin aman
Doğrulun da efeler doğrulun aman*

*Kızlar şaraba düymüş
Eğilin aman aman
Erkekler rakıya
doğrulun aman aman*

*Eğilin de sunalar eğilin aman aman
doğrulun da efeler doğrulun aman aman*

3. 4. 2019 10:57

II. FIGÜR

Karşıda kürt evleri hele yandım
Yayılr develeri elmasım hey
Oturmuş inek sağır hele yandım
Terliyor memeleri elmasım hey

Diley diley oda mı yalan
Ben seni sevdim bu da mı yalan

Karşıda kavun yerler hele yandım
Biz de yesek ne derler elmasım hey
Otursak bile yesek hele yandım
Şu şunu sevmiş derler elmasım hey

Diley diley oda mı yalan
Ben seni sevdim bu da mı yalan

III. FIGÜR

Sandık üstünde sandık
Sandık üstünde sandık

Tez sevdik tez usandık
Tez sevdik tez usandık

Yanıldık meyil verdik
Yanıldık meyil verdik

Seni bir adam sandık
Seni bir adam sandık

b. İğdeli Gelin:

Çorum ilindeki millî oyunların özelliklerinden birisi de oyunların kadın erkek birlikte oynanmış olmasıdır. İğdeli gelin oyunu bunlardan biri olup millî kıyafetler içine bürünmüş erkekler dışarıda bir halka, kızlar içinde bir halka olarak aynı türküyü birlikte dinleyerek söylerler. Bazan çiçekler gibi açılıp halkalarını genişletirler, bazan birbirlerine yaklaşıp halkayı daraltırlar. Bu millî oyun davul ve zurna eşliğinde oynanır.

Evlerinin önünde büyük bir iğde ağacı bulunan güzelliği dillere destan olmuş bir kızın gelin olması dolayısıyla damat ve arkadaşlarıyla gelin ve arkadaşlarının bir arada oynamalarını temsil eden çok hareketli, heyecanlı, temiz bir aşkı yansıtan bir oyundur. Bu oyun da millî, dinî bayramlarda, düğün toplanmalarında oynanan bir meydan oyunudur. Erkeklerin dış kısmında halka olarak dönmesi kız arkadaşlarını korumak içindir. Bu oyunun türküsü aşağıdadır:

İĞDELI GELİN TÜRKÜSÜ

Kız pınar başında testi doldurur yar
Testinin kulpuna şahin kondurur yar
Kız senin bakışın beni öldürür yar

Derdimin dermanı iğdeli gelin
İğdesin aldırılmış sevdalı gelin

Kız pınar başında yatmış uyumuş yar
Elâ gözlerini uyku bürümüş
Evvelce küçük imiş, şimdi büyümüş yar

Derdimin dermanı iğdeli gelin
İğdesin aldırılmış sevdalı gelin

Evlerinin önü iğde değil mi yar
İğdenin dalları yerde değil mi yar
Benim sevdiceğim burda değil mi yar

Derdimin dermanı iğdeli gelin
İğdesin aldırılmış sevdalı gelin

Evlerinin önü bulgur sokusu yar
Sokudan geliyor yarin kokusu
Kendi küçük amma cive kutusu yar

Derdimin dermanı iğdeli gelin
İğdesin aldırılmış sevdalı gelin

c. Dillâla Oyunu:

Aynı şekilde davul ve zurna eşliğinde oynanan mahallî millî oyunlardan birisidir. Temiz bir aşkın para, tehdit, dayak ile olmayacağını ispatlamak için jest ve mimiklerle anlatılan ve seyredeni çok neşelendiren bir sessiz oyundur. Aynı kıza aşık olan 6 delikanlının kıza elde etmek için gösterdiği marifetler ve bunların içinde birisine kızın bağlanması ile oyun sona erer. Bu oyun Çorum merkez ilçe ve bazı köylerinde oynanmaktadır.

d. Çekirge Oyunu:

Çekirgenin felâketini anlayan onun hareketlerini taklit ederek sözleri ile çekirgeyi karikatürize eden, ondan öş almak isteyen bir millî oyun olup 6 kız, 6 erkek topluluğu ve davul zurna ile oynanan bu oyunda tıpkı çekirge gibi çeşitli hareketleri olan figürleri mevcuttur. Kızlı erkekli karışık oynanan bu oyun ilin her tarafında oynanır. Bu oyunda söylenen türkü hep birlikte söylenir. Sözleri aşağıdadır:

ÇEKİRGE

Çekirge çekirge
Çekirgeyi hayladılar yazıya
Ot kalmadı koyun ile kuzuyla

Egri butlu, sivri butlu çekirge
Malunun ortağı mısın çekirge
Canunun ortağı mısın çekirge

Millî Oyun: Dillâla

Millî oyun: Çorum halayı

*Çekirge çekirge
Çekirgeyi haylamadan gelirler
Çekirgeye güle güle ölümler*

*Eğri butlu, sivri butlu çekirge
Malımın ortağı mısın çekirge
Canımın ortağı mısın çekirge*

*Çekirge çekirge
Çekirgenin ayağında nalını
Ben de sandım Kaymakamın gelini*

*Eğri butlu, sivri butlu çekirge
Malımın ortağı mısın çekirge
Canımın ortağı mısın çekirge
e. Bedirîş (Bedrik) Oyunu:*

Davul ve zurna refakatinde 6 kız, 6 erkek tarafından oynanan milli bir oyundur. Oyunun sözleri aşağıdadır:

*Kar kapıda kışıyor vıy—vıy
Yarım gerçeği işliyor vıy—vıy
Ana değil analık vıy—vıy
Bildigini işliyor vıy—vıy
Hop hop derler Bedirîş vıy—vıy
Saçları kıvrış kıvrış vıy—vıy*

*Kalk kaleden kar getir vıy—vıy
Ayna çiçek nar getir vıy—vıy
Hiç bir şeyler bilmezsen vıy—vıy
Yarından mektup getir vıy—vıy
Hop hop derler Bedirîş vıy—vıy
Saçları kıvrış kıvrış vıy—vıy*

f. Diğer Mahalli ve milli oyunlar: Kızlar tarafından bilhassa düğünlerde oynanan çevresel oyunlar vardır. Bunların içinde Fidayda oyunu her ne kadar Ankara fidaydasına benzerse de söyleniş ve oyun şekli çok başkadır. Sözleri aşağıdadır:

1. *Dama bulgur sererler
Çıkma boyun görerler
Saçların tel tel olmuş
Sürme diye örerler*

*Fidayda fidayda fidayda
Pek hoşuna gidiyor bu gayda
Beyüz lira yedirdim bir ayda
Tarla tapan koymadım ne fayda*

2. *Gidiyom gidemiyom
Ben yarsız edemiyom
Yarım cahil ben cahil
Bırakıp gidemiyom*

*Fidayda fidayda fidayda
Pek hoşuna gidiyor bu gayda
Beyüz lira yedirdim bir ayda
Tarla tapan koymadım ne fayda*

Çorum'da bestelenmiş oyun havalarından biri de (ARZI) Türküsüdür. Muhitte çok sevilen ve sık sık söylenen bu türkü aynı zamanda erkekler arasındaki toplantılarda hem söylenip hem oynanmaktadır. Sözleri aşağıdadır:

*Hey kavaklar kavaklar
Yarım şeker ufaklar
Pul pul olsun dökülsün
Ah yarım aman yarım
Ah gülüm aman gülüm
Seni öpen dudaklar*

*Kavak senden uzun yok
Dallarında gözüm yok
Yar darılmış gidiyor
Ah yarım aman yarım
Ah gülüm aman gülüm
Çevirmeğe yüzüm yok*

*Kıbram suya daldırdım
Dolu deyi kaldırdım
Sana derim canım arzı
Ah yarım aman yarım
Ah gülüm aman gülüm
Ben bilezik çaldırdım.*

*Hey zengiler zengiler
Suya düşmüş çengiler
Arzı gelin gidiyor
Ah yarım aman yarım
Ah gülüm aman gülüm
Sıkmasın üzengiler*

*Kavak güzeli yarım
Çorum güzeli yarım
Dilerim anan ölsün
Ah yarım aman yarım
Ah gülüm aman gülüm
Bile gezelim yarım*

*Kavaktan gazel indi
Çorum'a güzel indi
Bir öptüm bir ısırdım
Ah yarım aman yarım
Ah gülüm aman gülüm
Dışime nazar indi.*

Folklor ekibi oynaya çıkarken

Çorum halayı figür 2

(Hürünü) türküsü ve oyunu evvelce bir kadın, bir erkek eşliğinde özel meclislerde söylenmekte ve oynanmakta idi. Şimdi bu oyun düğünlerde kızlar arasında bilhassa kına gecesinde oynanmaktadır. Sözleri aşağıdadır:

Hürünü yavrum da hürünü
Öldüm de sürünü sürünü
Takiver zillerin birini
Gel yeter nazıyledin yeter (1)
Şimdi de horozlar hep öter

Herkisin yavrum da herkisin
Bahçede bülbüller şakınsın
Takiver zillerin ikisini
Gel yeter nazıyledin yeter
Şimdi de horozlar hep öter

Höcünü yavrum da höcünü
Yaylalarda gördüm göcünü
Takiver zillerin üçünü
Gel yeter nazıyledin yeter
Şimdi de horozlar hep öter

Merdini yavrum da merdini
Kim ne bilir kimin derdini
Takiver zillerin dördünü
Gel yeter nazıyledin yeter
Şimdi de horozlar hep öter

Herge de ekerler arpayı
Bizde de severler körpeyi
Açınız ağalar ortayı
Gel yeter nazıyledin yeter
Şimdi de horozlar hep öter

Karakuşlar uçar havada
Yavruları oynar yuvada
Isızda mı kaldın burada
Gel yeter nazıyledin yeter
Şimdi de horozlar hep öter

Halhalen yavrum da halhalım
Hepimiz ayağa kalkalım
Zillerin parmağa takalım
Gel yeter nazıyledin yeter
Şimdi de horozlar hep öter

(Haydi Combam) türküsü de aynı Hürünü ve Arzi türküsü gibi Çorum'un kendi bestelediği ve çok sevilen bir türküsü ve oyun havasıdır.

(1) Bu nakarati sağılı tarafından söylenir:
Bana bana nazıyledin yeter
Şimdi de horozlar hep öter
pekliş girer.

Bu da düğünlerde kadınlar arasında hem söylenir ve hem de gelinler tarafından oynanır. Sözleri aşağıdadır.

Haydi combam haydi
Gözlerin beni baydı
Elin nazlı yarine
Nasıl diyelim haydi

Kanefil suyu neyler
Güzel, kokuyu neyler
İki baş bir yastıkta
O göz yıkuyu neyler

Haydi combam haydi
Gözlerin beni baydı
Elin nazlı yarine
Nasıl diyelim haydi

Kanefil eker misin
Balınan şeker misin
Meranın sevmek değil
Kuru dil döker misin

Haydi combam haydi
Gözlerin beni baydı
Elin nazlı yarine
Nasıl diyelim haydi

Kanefilim susuzum
Üç gündür uykusuzum
Girme yarım koynuma
Elin durmaz huysuzum

Haydi combam haydi
Gözlerin beni baydı
Elin nazlı yarine
Nasıl diyelim haydi

(Türkmen Kızı) türküsü kadınların ev hayatını temsil eden en eski bir oyundur. Bir veya iki bayan tarafından oynanan bu millî oyun saz veya tambur eşliğinde olur. Türküde kirman eğirir, inek sağır ve diğer ev işleri söylendikçe oynayanlar bu işlerin taklidini yaparlar. Çok kıvrak ve figürleri çeşitli bir mahalli oyundur. Daha çok düğünlerde, toplantı ve eğlencelerde oynanmaktadır. Sözleri aşağıdadır:

Türkmen kızı türkmen kızı
Sen allar giy ben kırmızı
Çıkalım dağlar başına
Sen gül topla ben nergizi
Leyli leyli yandım Ayyu.

Türkmen kızı inek sağır
Uzun saçı yere değer
Sevsn diye boyun eğer
Leyli leyli yandım Ayyu.

Türkmen kızı süt pişirir
Sütün köpüğün tazıdır
Gören aklın sağırır
Leyli leyli yandım Ayyu

Türkmen kızı un eliyor
On parmağın kınalıyor
Öpsün diye döneltiyor
Leyli leyli yandım Ayyu

Türkmen kızı hamur yoğurur
Hamuru teknede çevirir
Yılda bir oğlan doğurur
Leyli leyli Türkmen kızı

Türkmen kızı erişte keser
Vur pıçağı ince biçer
Hem pilavlık hem çorbalık
Leyli leyli yandım Ayyu

Türkmen kızı yün taryor
Yitirmiş yarın arıyor
Yarini iller sarıyor
Leyli leyli yandım Ayyu

Türkmen kızı tezgâh dokur
Vur kılıki sıkça tokur
Hem heybelik hem torbalık
Leyli leyli yandım Ayyu

Türkmen kızı kirman eğirir
Süyümünü yandan verir
Hem eğirir hem çevirir
Leyli leyli Türkmen kızı

Türkmen kızı çayda gezer
Çay kumunda inci dizer
Bir elinde bade süzer
Leyli leyli yandım Ayyu

Yukarıda açıkladığımız kadınlar tarafından söylenen türkülerin hepsi zilli tef, ut, cümbüz eşliğinde oynanmaktadır.

Eğer herhangi bir eğlencede enstrüman bulunmadığı zamanlarda çalgı yerine leğen döğerek tempo tutarlar ve oyun oynatılır.

B—Çorum İlinde Mahalli Türküler

Folklor bakımından çok zengin olan Çorum ilinin kendi özel oyunlarını yukarıda gördük. Türküleri, şarkıları, ağıtları yönünden daha zengin olan Çorum ilinde birçok saz sanatçıları, pair ve ozanlar yetiştirilmiştir. Fakat bu sanatkarlar da kendi dar çevreleri dışına çıkamadan sönüp gitmişlerdir. Bugün ise basın ve radyolarımızın yardımları ile pek çok aşklar ve eserleri gün ışığına çıkmış ve yandıkları ile bütün Türkiye'mizde tanınmak imkânlarına kavuşmuşlardır. Bu aşkların gene pek çoğu köylerimizde kendilerine uzatılacak yardım ellerini beklemektedirler. Bu aşklar, ozanlar divan sazı bağlamaları ile kendi eserlerini içli duygularla çalmaktadırlar.

Çorum folklorünün şir bakımından bazı örneklerini verirken bu alanda isimlerini tesbit edebildiklerimiz hakkında bilgi veremeye çalışacağız.

a. Deli Boran (Boran Baba): Merkez ilçenin Sarımbey köyündendir. Üç peşli entari giydiği ve böyle dolaştığı için serseri durumundan (Deli) sını verilmiştir. Sungurlu ilçesi Yazır köyünden Sefi Ali ve Sefi Ahmed ile Deli Boran aynı zamanın halk şairlerindendir. O zaman Sungurlu'da bulunan ve Ermeni Zeki denen aşkla karşılaşmasında Deli Boran'ın deyişinden bir parça:

Paryan eylediler hakkını illere
Yene sen mi geldin gül yüzü benlim
Seni bekçi derler yüce bellere
Dem kadem getirdin hırkası pailim

Er olanlar menziline yetişir
Kan kane görür de kaynar katışır
Seher vakti can bülbulün ötüşür
Sünbülü reyhanım yer konca güllüm

Deli Boran karıştırdaki yavru bac
Bir tüyünün vafsin etsem yene az
Dilberlerin cümlesinden serifraz
Kesme selaman ey zirin dillim.

Yine Deli Boran'ın deyişlerinden bir kaç tane:

Alemi kudretten bir güzel tevdim
Marifet ehli olan hâ dost yazıldı
Ademe şeriatım demedi mi Hak
Feriştahlar secde kıldı düzüldü

Anılsız olanlar aram gözler
Kimi zararı kimi kârını gözler
Şaki cehennemim narını gözler
Refiklik zaafı yoldan azılsın

Mızanı geçmeğe yürük at gerek
Gerçek âşık-lara coş firkat gerek
Müskil halsetmeğe kâmil zat gerek
Tarikatın kapıları bozuldu

Boran der ahırı mehdi gelecek
Rakibi hep bölük bölük bölecek
Aynelyakin âlâmetler olacak
Çok ıkarılı ıkrarından üzüldü

II

Eski gam yükünü tıylamak olmaz
Kılavuzsuz deryayı boylamak olmaz
Bayına her geleni söylemek olmaz
Yene açtın sinem yarelerini

Gönül vaz mı gelir kaşı karadan
Tecellâmız nasip eyle yaradan
Sürünecek sözler rakip aradan
Bilmezler mi anda sıralarım

Bu aşkın elinden sinem üzgündür
Cesed candan can veseden bezgündür
Deli Boran Haydar ile bozgundur
Kim düşüp bulacak aralarım

b. Kul Mustafa: Celâli isyanları zamanında
yaşamıştır.
Çulhalık gerdirdim düze
Kumaşlar kestirdim size
Benim gibi bir öksüze
Esirgemen verin kızlar

Bir alay olup geldiler
Beni bu halde gördüler
Bir şeftali vermediler
Esirgemen verin kızlar

Arka vermişler söğüde
Kızlar gelmiyor öğüde
Şu benim gibi yiğide
Hiç beklemen verin kızlar

Kız benim öldüğüm gece
Haber verin ucdan uca
Ne karı gelsin ne koca
Namazını kılm kızlar

Mustafa der azma ile
Yar bulunmaz gezme ile
Onbeş dürhem kazma ile
Mezarımı kazın kızlar

Yine Kul Mustafa'dan başka bir parça:
Sabahdan kavuştum ben bir güzele
Güzel ağlattı güldürmedi beni
Ben ummazdım senden söyle sitemi
Ak göksün üstünde kondurdu beni

İki hülbül geldi şundan ötmeye
Dostun bahçesinde mekân tulmağa
Yönümü döndürdüm koyup gitmeye
Sarıldı boynuma döndürdü beni

Kul Mustafam eder talihim iyi
Merhamete gelmiş öksüzün deyi
Sarıldım incecik beline kavi
Ateşi aşkına yandırdı beni

c. Aşık Haydar: Alaca ilçesinin (İsa Hacı) köyündendir. Saz çalar. Alaca'nın (Küre) köyünde öldürülen iki yaşındaki çocuk için ağıt yazmıştır. Öyle ile ikindinin arası

Yitirdim yavruyu ben bulamadım
Ağlayı ağlayı arar anası
Yitirdim yavruyu ben bulamadım

Yavru ateşinden nasıl durayım
Atatürk'e telefonlar vurayım
Müjdesine beşyüz altın vereyim
Yitirdim yavruyu ben bulamadım

Hayal hayal göremedim düşümde
Meğer düşman gezer imiş peşinde
Bir masum çocuktur iki yaşında
Yitirdim yavruyu ben bulamadım

Askere gitmedi mektup yazayım
Ölmediki mezarımı kazayım
Şu dağları kovuk kovuk arayım
Yitirdim yavruyu ben bulamadım

Şu dağlarda gezdim seyikler gibi
Meledim dağlarda gevikler gibi
Ne dereler koydum ne kaya dibi
Yitirdim yavruyu ben bulamadım

Nasıl zalim imiş bu işi tuttu
Ağlayı ağlayı dağa mı gitti
Kuzgunlar götürdü kurtlar mı yırttı
Yitirdim bebeği ben bulamadım

Âşık Haydar gezer kendi haline
Dellâllar çağırır Çorum ilinde
Alaca kazası Küre köyünde
Yitirdim yavruyu ben bulamadım

d. Âşık Kadir Uslu:

Bu âşık hakkında Çorum'un yetiştirdiği şairler bölümünde geniş yer vermiştik. Bu âşık'ın İz'ani ile karşılıklı taşlamalarından örnekler vereceğiz.

İz'ani — Bu gece seninle bezmi gülgene
Kurallım otağı aşık Kadriya
Kel olan neylesin bağı İrfani
Şimşirden tarağı Aşık Kadriya

Kadriya — Kel değil engeliz, eşel değiliz
Biz sırma saçlıyız hemi kel değiliz
Kafiyeye bulmakta esfel değiliz
Seyreyle ayağı Aşık İz'ani

İz'ani — Burnumun dibinde ot gibi bitme
İster sözüm iştir ister iştirme
Sen daha çocuksun ileri gitme
Kırsın çanağı Aşık Kadriya

Kadriya — Sözlerine baktım saçma sapandır
Ne kantar terazi ve ne kapandır
Tencerenin içi narı suzandır
Kaldırma kapağı Aşık İz'ani

İz'ani — Erzurum'dan beri çok Aşık gördüm
Pamuktan kazıldan çok çorap ördüm
Mısır tarlasında iz etmiş gördüm
Aynın balağı Aşık Kadriya

Kadriya — Tekellüm bahçesi dikendir diken
Ayağına batır sakın giderken
Kalbur elek sele sepet örerken
Kırsın kasnağı Aşık İz'ani

Âşık Kadir Uslu'nun aynı zamanda Ceyhuni ile çok dost olduklarını belirtmiştik. 1901 yılında Ceyhuni Osmancık'a gidiyor Kadir Uslu ile Ceyhuni o gece Kaymakamın misafiri oluyor. Peşrev ve gazelden divana, koşmaya geçen âşıklar birbirlerine ayak açıyorlar ve Kerem'den Garip'e, Kalender'e ve Semai'ye ve sonunda destana geçecekleri sırada dinleyenlerin ısrarı üzerine tekellüme geçiyorlar.

Ceyhuni — Seni arzu ettim geldim buraya
Kalem şuarası Aşık Kadriya
Tekellüm şan verir zevku sefaya
Gönlümün ziyası Aşık Kadriya

Kadriya — Ben de meftun idim şöhretine hem
Gel se de görüşsek der idim her dem
Siz e hürmet etmek benim için elzem
Âşıklar babası Aşık Ceyhuni

Ceyhuni — Çünkü bu kulağım namın işitti
Çok şükür muradım yerine yetti
Her yerden ziyade hoşuma gitti
Buranın havası Aşık Kadriya

Kadriya — Bu akşam yolunda sen bikarsın
Sohbet şinastıkta işe yararsın

Emrah'tan, Nuri'den bir yadığdrın
Kalbimin sefası Aşık Ceyhuni

Ceyhuni — Bir âşıkı sadık bulursa ejin
Söz ister hasmından berveçhi peşin
Yazın çalışmayan tenbelin kışın
Boş kalır torbası Aşık Kadriya

Kadriya — Bir muamma demiş bu yolun eri
İki yey görölmez bulunmaz yeri
Biri sadık dosttur hem dahi biri
Kartal yumurtası Aşık Ceyhuni

Ceyhuni — Düşmanın sitemi sanki bir oktur
Âşıkın çevr ile cefası çoktur
Var diyen var ise inanma yoktur
Avratın vefası Aşık Kadriya

Kadriya — Bedmaye olana olma hiç yakın
Öylelere karşı zülfikar takın
Namerit köprüsüne uğrama sakın
Çürüktür binası Aşık Ceyhuni

Ceyhuni — Tekellümü uzatıpda nidelüm
Âşıklar gittiği yola gülelim
Darılma da biraz mizah edelim
Bezmin iktizası Aşık Kadriya

Kadriya — Tekellümde mizah bir sefa imiş
Bir başka muhabbet boş eda imiş
Uyuz illetine tek deva imiş
Merkebin kafası Aşık Ceyhuni

Ceyhuni — Namerdin cephesi sakardır sakar
Bed mayesi vardır canları yakar
Hele yanaşırsan pek fena kokar
Ahçı paçavrası Aşık Kadriya

Kadriya — Paçavra diyorsun anladım bana
İşin doğrusunu söyledim sana
Kadem haneden de kokması fena
İbbik yuvası Aşık Ceyhuni

Ceyhuni — Tekellüm artık ça beş olur dördüm
Meclisi ifanda çok çorap ördüm
Bu gece aynası vechinde gördüm
«Vesvası Hannası» Aşık Kadriya

Kadriya — Asımı anlattın söyler iken sen
Neslini bildirdin sen bana ruşen
Senin eben imiş bilmez idim ben
İblisin anası Aşık Ceyhuni

Ceyhuni — Ben er geldim sen de geç gelmişsin geç
Er isen ben gibi aşk badesin iç
Meclisi ifana yakıştır mı hiç
Çökelik mollası Aşık Kadriya

Kadriya — Kaşların karadır gözlerin fülül
Altına bir at bul misali düldül
Hiç gelip gülyene olur mu hülbül
Zile'nin kargası Aşık Ceyhuni

Ceyhuni — Âşıklar içinde sen de er isen
Çiçekler içinde Nilüfer isen

- Senin için hazırladım yer isen
Laklaklı helvası Âşık Kadriya
- Kadriya — Fikirden yapturdım sana bir çörek
Kurultudan pilav yanında keşkek
Yalandan yağ ile asılsız börek
Hayal pastırması Âşık Ceyhuni
- Ceyhuni — Tekellüm etmesi değildir ehven
Hasmını hasp eder söz söyler iken
Gelen âşıkların sen imişsin sen
Püsküllü belası Âşık Kadriya
- Kadriya — Biz de bilmiyoruz acep neyledik
Meclisi güldürdük şadan eyledik
Gerçi biraz sui edep söyledik
Terk ettik esası Âşık Ceyhuni
- Ceyhuni — Kusuruma bakma şahı levendim
İrfanını hakikaten beğendim
Aferin ağzına lâyk efendim
Çorum baklavası Âşık Kadriya
- Kadriya — Tekkenin taamu cümleye faik
Lezzetine doymaz her gelen âşık
Yarın akşam buyur ağzına lâyk
İşkembe çorbası Âşık Ceyhuni
- Ceyhuni — Darbu mesel herkes nasibin bulur
Sel gider de bıraktığı kum kalır
Kısa keser isek pek güzel olur
Aydının abası Âşık Kadriya
- Kadriya — Âşık masukuna olmuş müptelâ
Sevdiği içindir çektiği belâ
Ne kadar söylersek tükenmez asla
Âşkın macerası Âşık Ceyhuni
- Ceyhuni — Âşkın başka mevzuuna girelim
Hemen gonca güllerini derelim
Artık tekellüme hitam verelim
Derdimin devası Âşık Kadriya

e. Âşık Ceyhuni:

Aslen Zile'li olan Ceyhuni Çorum'dan evlenmiş,
en güzel şiirlerini Çorum'da yazmış ve Çorum'da
ölmüştür.

Ceyhuni, Erzurum'lu Emrah'ın talebelerinden
Tokat'lı Nuri'nin çırağıdır. Kendisi Çorum'da Er-
zurum'lu diye tanınan Hasankaleli Serdari'yi ye-
tiştirmiş ve ondan çok memnun kalmıştır. Önce
Kadiri tarikatına bağlı iken sonradan Bektaşî ol-
muştur. Alaca'nın (İsahacı) köyünde kalb hasta-
lığından ölmüştür.

Hasta yatağında söylediği münacaat:
Yarab budur sende nazi niyazım
Beni böyle derdi gamda bırakma
Hakikate tebdil eyle mecazım
Ettiğim isyanı başıma kakma

Tutuldu dâmanım nefsi havaya
Geçti nazik ömrüm eyvah havaya
Varınca yüz kara rüzu cezaya
Silsili isyanım gerdane takma

Cürmüle kabul ei kalbi mahzunı
Nâ ümit bırakma kıyamet günü
Her vehile kabul ei Ceyhuni
Habibin aşkına narına yakma

f. Âşık Kör Kurtca:

İskilip ilçesinin Çukurköy'ünden bu halk şai-
rinin İskilip için yazdığı türkû:
Her tarafta tatlı sular çağlıyor
Baharda cennete dönen İskilip
Nisaları kara bürgü bağlıyor
Âşkın ateşine yanan İskilip

Sağda Şeyh Muhiddin, solda Hacı Karanî
Bunlar deşil mi ol hüdanın yararı
Boş zannetmeyin siz bu veranı
Evliyalar yatağıdır İskilip

Nisaları nânahremden sakınır
Sabi sübyan edebini takınır
Her camide mukabele okunur
Kurraların meskenidir İskilip

Korkarım başımdan maslah veremem,
Gözüm kördür ben yolunu göremem.
Dünya malını verseler bir alim veremem,
Ülemalar deryasıdır İskilip.

g. Çorum'un Osmancık ilçesine bağlı (Kargı)
köyünde öldürülen gelin (Nönü) için söylenen ağıt-
tan parçalar:
(Ağıtın kime ait olduğu tesbit edilememiş, 17 ya-
şında çoban olan Himmet'ten alınmıştır.)
Dün gece Nönü'yü düşümde gördüm
Hiç kimsen kalmamış delikten iner
Senin yavruların hep bana döner
Eyvah güzel gelin ömrüne yazık

Çorum'un üstünde bir bölük duman
At'lara taktılar bir torba saman
İncitme Nönü'yü yarası yaman
Eyvah güzel gelin ömrüne yazık

Çorum yolunu arşınlamalı
Gelen yaylıları karşılamalı
Kınalı koçları aşılamalı
Eyvah güzel gelin ömrüne yazık

Kargı'nın evleri bağlara bakar
Kaman'ın yarası çiğirim yakar
Abidin kardeşi Ali'yi yakar
Eyvah güzel gelin ömrüne yazık

Gelme oğlan gelme benim yanıma
Ben varayım tenhelerde yanına
El uzattın kıydın tatlı canıma
Eyvah güzel gelin ömrüne yazık

h. Genç yaşında ebedî hayata göç eden duygulu
şair Mazlum Kenan Köstekçi'nin (Zakkum Çiçekleri)
eserinden: (ŞAMDAN) adlı şiiri
Bileklerinden sarkan sapsarı ellerimi
Gördükçe gözlerime inanmaz oluyorum,
Bu hasta yatağında yıkık emellerimi,
Hüzünle düşündükçe boşalıp doluyorum.

Bu on sarı parmağı son gününe saklayıp,
Camlaşan gözlerimle onlara bakacağım,
Son bir hızla ruhumu tepede kucaklayıp,
On kollu şamdan gibi başımda yakacağım...

C. Çorum iline ait derlenmiş ve radyolarımızda
sanatkarlar tarafından söylenen halk türkülerinden
bir kaçı:

a. Şu Uzun Gecenin:

Şu uzun gecenin gecesi olsam,
Sırtıma ot evin pacası olsam
Dedilerki nazlı yarın pek hasta
Başında okuyan hocası olsam.

Evlerinin özü üç ağaç çınar

Dillerim tutuşur yüreğim yanar

Eşinden ayrılan böyle mi yanar

Aman aman hangi derdlime yanam

Kâtipler oturmuş yazıya bakmaz

Herkes sevdiğini dilden bırakmaz

Hey Allah'tan korkmaz kıldan utanmaz

Gönül defterinden sildin mi beni.

b. Anam Anam Türküsü:

Kırmızı gül olsam har olamazsın

Azrail olsun da can alamazsın (Anam anam)

Şu Çorum'u elek elek elesen

Sen de benim gibi yar bulamazsın (Anam anam)

Benim yarım esmerlerin esmeri

Kadir mevlam bu sevdadan kes beni (Anam anam)

Götür yarın kapısına as beni

Desinler ki yar uğruna can verdi (Anam anam)

c. Hüseyin Çırakman

1930 yılında Sungurlu
ilçesi Körkü köyünde doğmuştur. Babasının adı
Bektaş, anasının adı Sultan'dır. İlkokulu okumadığı
işin okul dışından ilkokul imtihanını vererek dip-
loma almıştır. 15 yaşından beri bağlama çalan Hü-
seyin'in bestelenmemiş 300 şiiri ve bestelenmiş 30
türküsü vardır. Eserlerini forma forma bastırması

tır. Evli ve 5 erkek çocuğu vardır. Radyolarımızda
sık sık okunan (ERENLER) türküsünü aşağıya
alıyoruz.

Arzu ederdiniz bir yol görmeye
Bugün bize hoş geldiniz erenler
Muhabbet bağında hey dost güller dermeye
Bugün bize hoş geldiniz erenler.

Tarihler boyunca bir milletiz biz
İlimde dünyaya vermişik biz hız
Kemal Atatürk'ün hey dost torunlarıyız
Bugün bize hoş geldiniz erenler
Hisse alın Çırakman'ın sözünden
Zerre kaçmaz ariflerin gözünden
Büyük bir babanın hey dost aydın izinden
Bugün bize hoş geldiniz erenler

Başka bir Çorum Türküsü:

d. Cevahir Taşı:

Cevahir taşına kıymet biçilmez
Bulup erbatına danışmayınca
Azrail gelse de canım alamaz
Hasret yarına kavuşmayınca

Sürüm sürüm sürünesin yay

Aman dizin dizin sürünesin yar

Amanın hazırda bir davam yok ki yar

Aman köprü başında dilenesin yay

Yürü dilber yürü ömrümün varı

Eridi kalınalı dağların karı

Kendi gönlü ile sevmeyen yarı

Bir dahi sevmeyin tövbeler olsun

e. Çorum Mecitözü'ü Âşık Veli Erdemden

alınan türkû:

Bağdat ellerinden gelen durnalar (durnalar)

Ne haber yardım ne haber hey...

Şimdi benim yarım (Hey) S...

Gözün sürmeler durnalar ne haber

Esip esip karlı dağlar aşarsın

Kılavuzun yok mu neden şaşarsın

Bir yazdan bir güzden derdim değersin

Katar katar gökyüzünde dönersin

Akşama mı kaldın neden eversin

Doğru söyle sen mevlayı seversin

Yarımı öldürmüş eli kan mola

Ak gerdan üstüne çifte ben mola

Doğru söyle benim yarım sağmola

f. Yeşilim Türküsü:

Bahçelerde patlıcan

Kucağına toplayacağım

Eller yarım dedikçe

Ben hırsmıdan çatlayacağım

Yeşilim yeşilim yeşilim aman
Ben kaybettim eşimi üşüdüm aman
Deniz dibi bandırma
Benim yarım jandarma
Jandarmanın yediği
Şeker ile dondurma

Yeşilim yeşilim yeşilim aman
Ben kaybettim eşimi üşüdüm aman
Hem okudum hem de yazdım
Yalan dünya senden bezdim
Dağlar koyacağını gezdim
Yiten yavru bulunur mu

El yazıya el yazıya
Duman çökmüş çöl yazıya
Kurban olan kurban olan
Beşikte yatan kuzuya

Elveriyor elveriyor
Orta direk bel veriyor
Döndüm baktım sağ yanına
Mehmedim can veriyor (1)

Zengin bir folklor hazinesine sahip olan Çorum'da önceden bahsettiğimiz gibi birçok kıymetler elverişli ortam bulamadıkları için kendilerini Türkiye çapında tanımak imkânını bulamamışlardır. Bunda Çorum'un Osmanlı Türk İmparatorluğu nazârında önemli bir şehir olarak görülmemesinin olduğu kadar, Çorum'da kabiliyetleri herkeşe takdir edilen sanatkarların kendi çevrelerinden ayrılmak istemediklerinin de büyük rolü olduğu aşîkârdır.

Çorum çevresinden ayrılmak cesaretini gösterenler kısa zamanda saltanat merkezi İstanbul'da ilerlemiş ve kabiliyetlerini tanıtmışlardır. Bu konuda müzik alanında, bilhassa sesinin güzelliği ile şöhret yapmış olan Kürt Hafız denilen (Mehmet Arif) den söz etmeyi bir kadirşinaslık görevi saymaktayız. Bu Hafız'ın Kur'an okurken bilhassa (Saba ve Hüseyin) makamında dinleyenleri büyük vecde getirdiği kendisinin bile bu içli okuyuşun tesiri ile gözlerinden sakalina doğru yaşlar indirdiği söylenmektedir.

Gene bu Mehmet Arif efendinin evinin bahçesinde okuduğu zamanlar bulbüllerin bu güzel sesi dinlemek için ağaçların alt dallarına kadar indiklerinin görüldüğü onu yakından tanıyanlardan öğrenilmiştir.

Sesinin güzelliği ile meşhur olan Çorum'lu Şeyh Hüseyin efendi, Abdülaziz'in baş imamlığına kadar yükselmiş çekemeyenler nezle dolayısıyla sesinin kısıklığını bahane ederek padişaha frengi hastalığı olduğundan sesinin kısıklığının bundan

(1) Yukarıdaki türkû ve parçaları çoğu TRT'den derlenmiştir.

ileri geldiğini söylemişlerdir. Padişah da şüphelenerek onu Galatasaray lisesine öğretmen tayin etmiş ve saraydan uzaklaştırmıştır. Şeyh Hüseyin aynı zamanda II. Abdülhamid idaresinden memnun olmayan Sahip Molla'nın çok yakın arkadaşı idi. (2)

Özet olarak diyebiliriz ki, tarihinin çok eskiliği kadar folklor bakımından da geniş bir hazine olan Çorum, Türk millî ruhunu sembolleştiren pek çok dökümana sahip bir ilimizdir.

5-ÇORUM İLİNDE HALK EĞİTİMİ VE TOPLUM KALKINMASI

Bütün okullar insanlara lâzım olan bilgi, beceri ve yetenekleri vermekten uzaktır. Kaldı ki, Çorum ilinde Okuma-Yazma oranı %34, 2 gibi Türkiye ortalamasının % 48,1 çok altındadır. Bu bakımdan Halk eğitimi, okul çağının dışında kalanlara okuma-yazma öğretmek, yurttaşlık görevlerini lâyiklikle yapabilmelerini sağlamak, ATATÜRK ve VATAN sevgisini aşılamak, Cumhuriyet esaslarının ve devrimlerin koruyuculuğunu yapmak için bunların anlamlarını kavratmak, aile ve toplum hayatı ile sağlık konusunda gerekli bilgi ve yetenekleri kazandırmak, TÜRK kadınının Ev Ekonomisi bilgisini zenginleştirmek ve boş zamanlarını bir sanat öğreterek değerlendirmeye çalışmak, toplu halde çalışmalar yaparak köylerimizi medeniyetin çeşitli faktörleri ile zenginleştirmek, çeşitli kurslar açarak köylümüzü birtakım yeteneklere sahip kılmak gibi çok önemli işleri üzerine almış bir eğitim kurumudur.

Bu sebeple bu örgütün görevleri çok çeşitli o nisbette Türk vatandaşına faydası çok büyüktür. Bilhassa okul çağı dışında okuma-yazma bilmeyenlere gerekli tedbirleri alarak okur yazar oranını il içinde artırmağa çalışması başlıca görevidir. Çorum İli Halk Eğitimi Başkanlığının sadece merkez ilçede bir merkezi vardır.

1966-1967 yıllarında yaptığı işlerin başlıcalarına gelince:

- a) Toplum eğitimi yönünden İskân Müdürlüğü ve Tarım Kredi Kooperatifi ile işbirliği yapılarak 30 köyde kooperatif kurulmasını sağlamıştır.
- b) Köy ihtiyaçlarını temin ve köyleri güzelleştirme yönünden köylerde dernekler kurulmasına yardımcı olmuştur.
- c) Mesleki teknik yönden köylümüzün boş zamanlarını değerlendirilmesi bakımından iki halıcılık kursu, sekiz biçki-dikiş kursu, üçer tane de demircilik ve marangozluk kursları ilin çeşitli köylerinde açılmıştır.
- d) Genel bilgi ve temel kursları bakımından ilkökulu bitirme sınavlarına girecekler için beş kurs,

(2) Sayın Dr. Pertev Kalesioğlu'nun bize verdiği notlardan.

Halk Eğitimi çalışmaları Köy marangozluk kursunda yapılan işlerden

Halk Eğitimi Başkanlığı Müzik kolu saz gurubu

Toros Canavarı: Halk Eğitimi Bakanlığı tiyatro bölümüne oynanan eser.

Kız - Erkek Sanat Enstitüsü Temsillerinden Pembe Kadın

Pembe Kadın'dan bir sahne

Çorum İl Halk Kütüphanesinde kitap okuyanlar

3. 4. 2019 10:59

Çorum II Halk Kütüphanesi

Çocuk kütüphanesinde kitap okuyan çocuklar

Mecidiözü Kitaplık binası

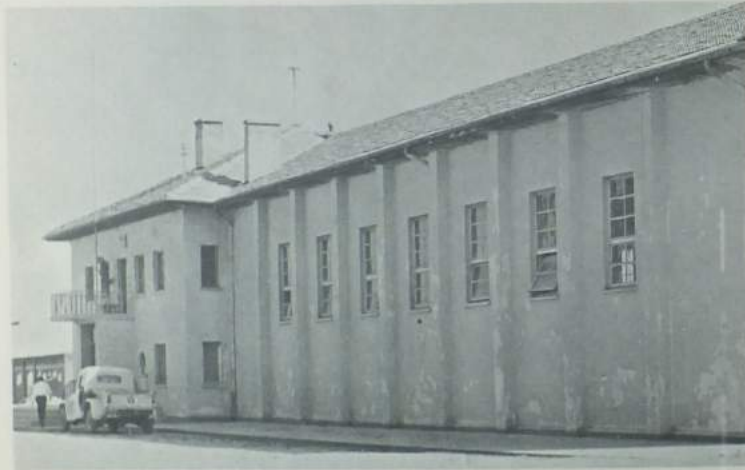

Osmancık kitaplık binası

3. 4. 2019 10:59

Sungurlu: Kütüphane binası

Çorum'da spor salonu (eski)

iki yabancı dil kursu ve bütünleme imtihanlarına öğrencileri hazırlamak için iki hazırlık kursu açılmıştır.

e) Tiyatro kolunun her üç ayda bir gösterileri merkez ilçe ve diğer ilçelerimizde temsil edilmiştir. (Toros Canavarı-İhtiyar Kız-Çapanoğlu-Yanlış Yol gibi eserler).

f) Müzik kolu il ve ilçelerde çok etkin çalışmalar ile halka konserler tertip etmiştir.

g) Eğitim araçları başkanlığı ile yapılan işbirliği sonunda iki ayda bir ilçe ve köylerde öğretici ve eğitici filmler gösterilmiştir.

i) Kurslar sonunda Biçki-Dikiş yapılan sanat eserlerinin köylüye gösterilmesi için sergiler düzenlenmiştir.

k) Tarım müdürlüğü ile işbirliği yapılarak tarımsal sergilerle köylümüzün aydınlatılmasına çalışılmıştır.

l) Çorum halk oyunları ekibi ile iller arasında işbirliği sağlanmış ve diğer illerin kurtuluş günleri ve festivallerine iştirak edilmiştir (Kastamonu Şapka devrimi, Antalya film festivali, Bursa festivali, Gemlik festivali gibi).

m) Okuma salonumuz, mevcut 700 kitabımızla halkın faydalanmasına açık tutulmuştur. Kayıtlı 236 okuyucu üyemiz vardır. 20 köyde okuma odası açılmıştır.

n) Köylerimizde 40 tane halk dersaneleri açılmıştır.

o) Kardeş köy çalışmaları için ildeki daire müdürlükleri ile işbirliği yapılmış ve 41 köy kardeş köy olarak yardım görmüştür (1).

İlimiz merkez ilçede yapılmakta olan Halk Eğitimi Başkanlığına bağlı «Kültür Salonu» yapımı bitmek üzeredir. Bölgenin her bakımından en mükemmel bir tiyatro salonu olacak olan bu eserle Çorum'a üç saat uzaklığı olan Ankara'mızdaki Devlet Tiyatrosu ve Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının konserlerinden sık sık faydalanma imkânları ümit edilmektedir. Ayrıca Halk Eğitimi Merkezinin etkin ve çok başarılı olan tiyatro bölümü de en uygun bir sahneye kavuşmuş olup, Çorum halkına daha faydalı olma imkânlarına sahip olacaktır.

6-ÇORUM İLİNDEKİ KÜTÜPHANELER

A) Merkez ilçedeki kütüphaneler:

Çorum merkez ilçedeki kütüphane 1923 yılında 3 medrese kütüphanesinin birleştirilmesiyle kurulmuş (Çorum İl Halk Kütüphanesi) adını almıştır.

1923'ten önce Çorum'da bulunan Medrese kütüphaneleri şunlardır:

a) Süleyman Fevzi Paşa Kütüphanesi:

Bu kütüphane 1787 (Hicri 1202) yılında Tevki Süleyman Fevzi Paşa tarafından kurulmuş 600 cilt el yazması kıymetli kitabı vardır. Bu kütüphane şimdiki İstiklal İlkokulu bahçesinde bulunmakta idi.

b) Hacı Hasan Paşa Kütüphanesi:

Beşiktaş muhafızı meşhur Hacı Hasan Paşa tarafından kurulan bu kütüphanenin yazma ve basma 900 kitabı bulunmakta idi. Bu kütüphane Ulu Cami içindeki medresenin iki odası birleştirilerek kurulmuştur.

c) Müftü Hacı Ahmet Feyzi Kütüphanesi:

Çorum müftüsü Hacı Ahmet Feyzi tarafından merkez ilçenin Emir Ahmed mahallesindeki Kurdoğlu Medresesi olan yerde kurulmuştur. Kütüphane olarak kendisi tarafından yaptırılan bu binada 3.000'e yakın kitabı da kendisi temin etmiştir.

1925 yılında şimdiki Belediye binasının üst katındaki 4 oda ve salon kütüphane olarak yaptırılarak Hacı Hasan Paşa Kütüphanesi memuru (Hafız-ı Kütüp) sayın Eşref Ertekin bu kütüphaneye memur olarak atanmıştır (2). Bu binada bazan alt katta yer değiştiren kütüphane bir süre şimdiki İlkokuluna taşınmış, yine tekrar eski binaya alt kata yerleşmiştir. Hükümet binasının yanmasında odaları ancak ikiye inen ve çok sıkışkın kütüphaneye kurulmuş olan bir dernek yardımı ile ve o zamanki Belediye Başkanı bulunan Çorum'un çalışkan çocuklarından Baha Çorbacıoğlu'nun da yardım ve ilgilenmesi sonunda bu günkü bina yaptırılmış müdürlüğüne İtalya'da kütüphaneler kursu görmüş olan gençlerimizden İlhan Erdemli getirilmiştir. Bu günkü kütüphane 550.000 TL. na mal olmuş her türlü teşkilâtı bulunan modern bir binadır. 100.000 kitap alacak deposu, büyüklere için 62, çocuklar için 50 kişilik okuma salonu, Periyodik eserler okuma salonu kulak yolu ile faydalanma bölümü ve (evlere kitap verme servisi) ile memurlar için büro odaları, tesis ve döşeme işleri en iyi şekilde yapılmış bulunan bu bina 23 Nisan 1963 günü hizmete açılmış, 1965 yılında da bir cilt atelyesi eklenmiştir.

İl Halk Kütüphanesinde kitap adına alfabetik katalog, yazar adına alfabetik katalog, sistematik katalog ve evlere kitap verme servisi (İlçe) katalogu bulunmakta olup, 3451 yazma, 3288 Arap harfli Türkçe, 19.793 Türkçe, 3.241 yabancı dilde çeşitli eserler olmak üzere 29.773 tane kitap bulunmaktadır. Bu kitapların içinde 19.475'i ciltli, 10.298'i ciltsizdir.

(2) Eşref Ertekin: Çorum'dan çok sevdiğim, nazık, bedelli, herkesten hoşnut olduğum pek nazım bir Çorum'ludur. 32 yıllık hizmet boyunca Çorum'a ait bilhassa kültür alanında geniş teşvik ve tencizimleri (Çorum'la) dengesinde yaptırılmıştır. Emekli olduktan sonra şimdiki Kütüphanede sürekli olarak görev yapmak suretiyle memleketi hizmete devam etmektedir.

(1) Bu bilgiler Halk Eğitimi Bşk.'den alınmıştır.

3. 4. 2019 10:59

İl Halk Kütüphanesinde bulunan kitapların konularına göre ayrıştı da şöyledir:

Genel Eserler	3.766 Adet
Felsefi Eserler	615 "
Dini Eserler	929 "
Sosyal Eserler	720 "
Filolojik Eserler	755 "
Nazari Eserler	1.055 "
Tatbiki eserler	1.042 "
Güzel Sanat Eserleri	1.043 "
Edebi Eserler	11.267 "
Tarih-Coğrafya ve Biyografik Eserler	1.222 "
T o p l a m	29.773 "

Okuyucu durumuna gelince 14. 667 erkek, 1. 705 kız öğrenci olmak üzere 16. 372 kişi kütüphaneden kitap almak suretiyle faydalanmış, 16. 080 okuyucu ise kendi kitabını kütüphane salonunda okumuştur.

Evlere kitap verme servisine (İlare) gelince bu servisin 2. 428 kitabı olup üye sayısı 881 (Erkek 714, kadın 167) üyedir. Kütüphanede iare servisin den 4. 939 erkek, 1. 102 kadın olmak üzere 6. 041 okuyucu kitap okumuştur.

Cilt servisinde 1966 yılında 493, 1967 yılında ise 621 cilt kitap ciltlenmiştir.

B) FAİK TONGUÇ ÇOCUK KÜTÜPHANESİ
Merkez ilçede ilk çocuk kütüphanesi 1955 yılında Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı olarak kurulmuştur. 1960 yılında İl Halk Kütüphanesine bağlanan Kütüphane İstiklâl İlkokulu bodrum katının onarılması ile 1963 yılına kadar kalmıştır.

Faik Tonguç adındaki hayırsever bir vatandaşın yaptığı 30.000 lira yardım ve Belediyenin verdiği bir arsa üzerine Özel İdarenden de alınan yardım ile 1964 yılında yapılan kütüphaneye (Faik Tonguç Kütüphanesi) adı verilmiş, okul bodrumunda çalışan çocuk kütüphanesi buraya taşınmıştır. Kütüphanenin diğer noksanları Bakanlıkça ödenerek tamamlanmıştır.

C) İLÇE KİTAPLIKLARI

Çorum ilçelerinden İskilip, Sungurlu, Mecitözü ve Osmaniye kütüphaneleri yeni binalarında İskilip Kütüphanesi kiralık bir binada oturmaktadır. Mecitözü ve Sungurlu kütüphaneleri içinde ayrıca birer Çocuk kütüphanesi İl Özel İdaresi tarafından yapılmakta ve bitmek üzeredir. İlçe kütüphaneleri içinde en eski ve kitap yönünden en zengin olanı İskilip ilçe kütüphanesidir. Bu kütüphane 8 Aralık 1924 yılında açılmıştır. 15. 428 kitabı olup bunların içinde kıymetli yazma eserleri 507 adedi bulunmaktadır. Ayrıca evlere kitap verme servisine kayıtlı üyesi

296 erkek 19 kız olmak üzere servis için 3. 800 kitabı vardır.

Okuyucu sayısı 16.373 kütüphanede, 1.174 iare servisinde toplam 17.547 kişidir.

7—ÇORUM İLİNDE SINEMALAR

Çorum ilinde, merkez ilçede (3) diğer ilçelerde (9) olmak üzere (12) sinema vardır. Bu sinemaların (1) yazlık sinemadır. İklim özelliği dolayısıyla geceleri şiddetli poyraz rüzgârı ve ısının düşmesi sonucu yazlık sinemalar daha çok kapalı yerlerde oynamaktadır. İl içindeki sinemalar şunlardır:

İlçe Adı	Sinemannın adı
Merkez ilçe	Saray Sineması
Merkez ilçe	Turan Sineması
Merkez İlçe	Yalçın Sineması
Alaca İlçesi	Hitit Sineması
Alaca İlçesi	Yeni Sinema
Bayat İlçesi	Uysal Sineması
İskilip İlçesi	Yeni Sinema (Ünalan)
Kargı İlçesi	Yeni Sinema
Mecitözü İlçesi	Yeni Sinema (Tepebaşı)
Ortaköy İlçesi	Devamlı bir sineması yoktur. Haftada bir gün sinema gelmektedir.
Osmaniye İlçesi	Yıldız Sineması (Hem yazlık hem kışkıtır)
Sungurlu İlçesi	Uğur Sineması

8—ÇORUM İLİNDE BASIN VE GAZETELER

Çorum ilinde ilk basın İstiklâl Savaşı sırasında (AJANS) isimli küçük ölçüde haber veren bir bülten halinde başlamıştır. Bu taş basma haber bültenini Abidin Efendi (Çorum Senatörü Aliaddin Çetin'in babası) yapmakta idi. Bu bültenle halkın merak ve endişesi o zamanın havasına uygun olarak gidelmekte idi.

1 Mayıs 1921 tarihinde İl Genel Meclisinin aldığı bir kararla İl MATBAASI kurulmuş ve (Çorum) adlı gazete yayınlanmış bu suretle İstiklâl Savaşına ait geniş haberler halka duyurulmak kabil olmuştur. Bu gazete birkaç sayı iki sahife çıktıktan sonra dört sahife olarak Çarşamba günleri (Haftalık olarak) yayınına devam etmiş, 1956 yılında haftada iki ve 1957 yılından itibaren 4 Mart 1964 tarihine kadar günlük olarak yayınlanmıştır. İl içinde Özel teşebbüsle kurulan Basımevlerinin mahalli gazeteler çıkarması sonunda 1921 yılından beri yayın hayatında il çapında büyük hizmetler görmüş olan İl gazetesi ÇORUM'un İl Genel Meclisinin aldığı bir kararla 4 Mart 1964 tarihinde yayın hayatına son verilmiştir.

İl Özel İdaresinin mali olan basımevi daire ve şahısların kitap, broşür ve defterlerine ait basılı kâğıt işlemlerini yürütmek suretiyle devam etmek-

tedir.

İl basımevinde yayınlanan ikinci gazete (FİK-RET) gazetesidir. Sahibi Süheyl bey olan bu gazete 1925 yılında haftada bir gün (400) adet basılmakta idi. Bu iki gazeteden başka İskilip öğretmenler birliğinin 15 günde bir çıkardığı kültür dergisi Çankırı İl basımevinde basılmakta idi (1).

Merkez İlçede Okunan Gazete ve Dergiler:

Merkez ilçeye İstanbul ve Ankara'daki gazeteler hergün yetismektedir. Aşağıdaki cetvelde merkez ilçede hergün okunmakta olan gazete ve dergilerin satış ortalamaları görülmektedir (2).

Gazete ve derginin adı	Günlük ortalama Satış
Hürriyet Gazetesi	1200
Tercüman	715
Akşam	400
Cumhuriyet	395
Ulus	200
Yeni İstanbul	170
Bugün	130
Son Havadis	105
Sabah	75
Adalet	75
Yeni Gazete	32
Zafer	20
Dünya	14
Haber	7
Havadis	5
Vatan	3

Yeni Tanin	3
Milliyet	175
Son	300
Hayat (Mecmua)	350
Akbaba (Mecmua)	180

Dergi olarak Çorum İl Basımevinde basılan en önemli dergi o zamanki Halkevi Kültür ve Edebiyat kolu tarafından çıkarılan (ÇORUMLU) dergisidir. Bu dergi her ay çıkarılmış ve 61 sayı devam etmiştir. Çorum tarihi, Coğrafyası ve folklorünü türlü yönlerden inceleyen çok değerli yazı ve vesikalarla fotoğrafları kapsamaktadır.

Yukarıda sayılı gazete ve dergiler dışında ilimizde zamanımıza kadar il içinde yayın sürelerini gösterir tablo aşağıya çıkarılmıştır (Bu dergi ve gazetelerin çoğu özel teşebbüs tarafından kurulan basımevleri tarafından yayınlanmaktadır).

Merkez ilçede İl Basımevinden başka (Tif: 1072—9) YENİGÜN (Tif: 1216) Basımevi, YENİ-ÇORUM Basımevi, ANADOLU Basımevi ile Sungurlu İlçe Merkezinde Sungurlu Postası Gazetesini çıkaran (Malkoçoğlu-Tif: 97) basımevleri bulunmaktadır. Ayrıca Merkez ilçede cilt, mühür ve başlık gibi baskı işleri yapan Mustafa Özlücan'a ait atölye vardır.

(1) 1927—1928 yılları salnamesinden

(2) Bu bilgiler Merkez İlçede Bay Başlı olan Mehmet Şahinli ile Celal Uysal'dan alınmıştır.

DERGİ VE GAZETENİN ADI	SÜRESİ	ÇIKIŞ TARİHİ	KAPANIŞ TARİHİ
Çorum (ili Gazetesi)	Haftalık	1. 5. 1921	4. 3. 1964
	Günlük	15. 4. 1938	9. 1946
Çorumlu (Dergi)	Aylık	1. 1. 1948	1. 3. 1948
Barış (Dergi)	Haftalık	1. 10. 1951	1. 1. 1957
Yeni Çorum (Gazete)	Haftalık	18. 6. 1956	10. 9. 1956
Terakki Postası (Gazete)	Haftalık	1. 4. 1952	1. 1. 1957
Akisler (Gazete)	Haftalık	9. 1. 1954	26. 12. 1959
Esnaftan Akisler (Gazete)	Haftalık	1. 5. 1955	1. 1. 1966
Yeni Adım (Gazete)	Günlük	18. 2. 1957	12. 5. 1957
Merzifon (Gazete)	Günlük	2. 1. 1958	1. 1. 1962
Hürriyet (Gazete)	Günlük	2. 1. 1957	1. 1. 1964
Çorum (Gazete)	Haftalık	21. 5. 1962	1. 1. 1966
Yeni Çorum (Gazete)	Günlük	1. 4. 1958	1. 6. 1961
Köyün Sesi (Gazete)	Günlük	1. 10. 1957	10. 11. 1961
Halkın Sesi (Gazete)	Günlük	3. 1. 1966	Yayına devam ediyor
Yeniğün (Gazete)	Günlük	15. 8. 1967	Yayına devam ediyor
Ekspres (Gazete)	Günlük		Yayına devam ediyor
Sungurlu Postası (Gazete)	Günlük	1. 9. 1967	Yayına devam ediyor
Kargının Sesi (Dergi)	Aylık		

3. 4. 2019 10:59

9-ÇORUM İLİNDE SPOR DURUMU

Çorum ilinde spor deyince her şeyden önce ata sporumuz güreş akla gelir. Bilhassa köy düğünleri ve ilçelerin düzenlediği panayrlarda bu ata sporunun aynı hızla geliştiğini, devam etmekte olduğunu görmekten zevk duyuyoruz. Bu bakımdan Çorum iyi bir futbolcu, iyi bir atlet yetiştirememiştir, amma; Olimpiyat, Dünya güreş ve Avrupa güreş yarışmalarında dereceler alarak milletimizin yüzünü ağartan pehlivanlar yetiştirmiştir. İşte bir Hamit Kaplan, bir Tevfik Kış, bir Adil Candemir vb. bu ata sporunu bütün dünyaya tanıtan Türk Bayrağını şeref direklerinde birçok defalar dalgalandırarak göğsümüzü kabartan Çorum'lu pehlivanlardan birkaç tanesidir. Bugün gene az bir emek verilerek toplanacak pehlivanlar içinden ayrı şekilde Türk gücünü bütün cihana tanıttacak pehlivanlar çıkacağından hiç şüphe etmiyoruz. Yeter ki bu ata sporunun beşiği olan bölgelerimize biraz himmet ve yardım gösterilsin. Bu ana esaslar ışığı altında Çorum'da spor çalışmalarını öğrenmeğe çalışacağız.

SPOR KULÜPLERİNİN KURULUŞU VE FUTBOL

Çorum merkez ilçede ilk defa 1920 yılında (Hale İdman Yurdu) adıyla bir kulüp kurulmuş ve ilk futbol topu o zamanki Belediye Başkanı Nizamettin Beyin oğlu tarafından Çorum'a gönderilmiştir. 1926'da Çorum'a 38 nci piyade alayının gelmesiyle futbol yarışmaları başlamış şimdiki Ticaret Lisesinin binasında Sağlık Okulunun açılması sonucunda daha çok olmuştur. Bu zamanda rengi Sarı-Kırmızı olan (Hale İdman Yurdu) 1939'da Beden Terbiyesi Kanununun kabulü üzerine resmi bir kuruluş haline gelmiştir. 1948 yılında Çorum Gençlik kulübü haline gelen (Hale İdman Yurdu) kendisine (Kırmızı-Yeşil) rengi kabul etmiştir. Bu sırada Mecitözü Gençlik Kulübü (Sarı-Lâcivert), İskilip Gençlik Kulübü (Sarı-Yeşil), kurularak Çorum Gençlik Kulübü ile futbol maçları düzenlenmiştir.

1949 yılında stadyumun yapılışı ile merkez ilçede Güneş spor (Siyah-Beyaz) Yolspor (Sarı-Siyah) Çimentospor (Yeşil-beyaz) Çorum gücü (Sarı-kırmızı), Sanatspor (Sarı-Lâcivert), Bakımspor (Sarı-Siyah), kulüpleri ile Osmancık ilçesinde Osmancık gençlik (Sarı-Lâcivert), Sungurlu ilçesinde (Çelikspor), Alaca ilçesinde Gençlikspor, Kargı ilçesinde Serispor, Kalkınma Gençlik kulüpleri kurulmuştur. Bu suretle ilk lig karşılaşmaları başlamıştır. Bu kulüpler içinde Çimentospor ile Yolspor birleşerek Çimentospor (Yeşil-Beyaz), Bakımspor, Sanatspor ile birleşerek Bakımsporu (Siyah-Sarı), Çorum Gençlik Güneşspor ile birleşerek Güneşgençlik (Siyah-

kırmızı), bundan sonra bu kulüp T. K. İ. Kömürspor olmuş (Siyah-Yeşil), Bakımspor Kalkınmagençlik birleşerek, Çorumspor (Kırmızı-Siyah) kurulmuştur. Çorumspor üçüncü milli ligdedir. Bunun dışında Mahalli lig maçları Çorumgücü Çimentospor, T. K. İ. Kömürspor, Sungurlu Çelikspor-Kargı Serispor arasında devam etmektedir.

Merkez ilçedeki ve ilçelerdeki futbol kulüpleri arasında devam eden lig karşılaşmalarına paralel olarak merkez ilçedeki orta dereceli okullar (Erkekler ve kızlar) arasında ligler yapılmaktadır.

Atletizm

Türkiye birinciliklerine katılmayan bu spor kolu çevre çapında Atatürk ve kir koşuları yapılmaktadır. Bilhassa bu kolda orta dereceli okul öğrencileri çok başarılı sonuçlar almaktadırlar.

Güreş

Koca Yusuf Bölgesi içinde bulunan Çorum ili yukarıda da işaret ettiğimiz gibi en etkin spor kolu olarak güreşte büyük bir çalışma içindedir. Antranör Adil Candemir tarafından yönetilmektedir (1).

Türk Milli Güreş takımına serbest ve Greko-Romen stilde namılı pehlivanlar Çorum ili içinden yetişmişlerdir.

Bu pehlivanların başlıcaları şunlardır (2).

Hamit Kaplan Dayısı Adil Candemir tarafından yetiştirilmiş ve yaptığı güreşlerde parlak sonuçlar almıştır. 1952 yılında Çorum'da güreşe başlayan Hamit Kaplan Milli formayı 1954'te giymiş, sakatlığı sebebiyle 1965'te güreşi bırakarak ticaret hayatına başlamıştır. Gazanfer Bilge tarafından ticari hayatta çok yardım görmüştür. Halen Düzce'de Olimpiyat Restorantın sahibidir.

Hamit Kaplan 165 defa milli olmuştur.

1955 yılı Akdeniz olimpiyatı (Barcelona'da) grekoromen şampiyonu, aynı yıl Macaristan'da (Bu dapeşte) Uluslararası turnuvada Greko-Romen'le şampiyon olmuştur. 1956 yılında Yugoslavya'da (Opatı Adriyatik kupasında iki siklette şampiyon aynı yıl İstanbul'daki Dünya kupası karşılaşmalarında serbestte birinci, Greko-Romende ikinci olmuştur. Gene bu yıl Avusturalya'nın Melbourne şehrindeki güreşlerde serbestte olimpiyat şampiyonu olmuştur. 1957 yılında İstanbul'da dünya serbest siklet şampiyonu, 1958 yılında Bulgaristan'da (Sofya) serbestte dünya üçüncüsü, aynı yıl Budapeşte'de Greko-Romen dünya üçüncüsü olmuştur. 1959'da Tahran şehrinde serbestte dünya ikincisi olmuştur.

(1) Adil Candemir: 1948 Londra Olimpiyatlarında 79 kilo serbestte ikinci, 1949 İstanbul şampiyonunda 87 kiloda birinci gelerek, Avrupa şampiyonu, 1950 Stockholm Greko-Romen müsabakalarında ağırlıkta ikinci gelmiştir. (2) Görüldüğü üzere bu pehlivanlar Çorumludur. Güreşi Çorumda öğrenmiş, yetiştirmişlerdir. Çorum Bölgesinin maddi imkânlılıkları yüzünden Ankara-İstanbul kulüplerine girmek parlamaşlardır.

Çorum Kapalı Spor Salonu (Yeni)

Çorum Stadyumu: Kapalı tribünü

Aynı yıl Beyrut'ta yapılan Akdeniz Olimpiyatlarında dünya şampiyonu, Bulgaristan'da her iki siklette Balkan ikincisi olmuştur. 1960 Roma olimpiyatlarında şampiyon olan Kaplan, aynı yıl da Budapeşte'de Devlet Demiryolları dünya şampiyonu olmuştur. 1961 yılında Japonya'da (Yokohama) şeh-

rinde her iki siklette dünya ikincisi, 1962'de Amerika'da her iki siklette dördüncü, 1963'de Sofya'da serbestte dünya ikincisi, 1963'de İsveç'te Greko-Romende dünya üçüncüsü olmuştur.

Mahmut Atalay

Milli takıma 1959 yılında girmiştir. Adil Candemir tarafından yetiştirilen Mahmut Atalay aynı

3. 4. 2019 11:00

yıl Akdeniz olimpiyatlarında 73 Kg. şampiyonu, 1961'de Tokyo'da dünya dördüncüsü, 1962'de Amerika'da (Toledo) dünya dördüncüsü, 1962'de 70 Kg.da Balkan birincisi, 1963'de Balkan ve Akdeniz olimpiyatları birincisi, 1964'de Tokyo olimpiyatlarında dördüncü, 1965 İngiltere'de dünya ikincisi ve Balkan güreş şampiyonu, 1966'da Almanya'da Avrupa ikincisi, Amerika'da (Toledo) 78 Kg.da dünya birincisi, 1967 İstanbul'da Avrupa ikincisi ve Hindistan'da (Yeni Delhi) dünya dördüncüsü olmuştur.

Mahmut Atalay 1959'dan itibaren kendi kilosunda Türkiye Şampiyonu olup şimdiye kadar 140 defa millî formayı giymiştir. Halen güreşlere devam etmektedir.

Dursun Alıcı Devamlı olarak ağır siklette gürleşen bu pehlivanımız 1956'da İstanbul'da Türkiye ikincisi, 1958'de üçüncü, 1959'da Turhal'da Şeker fabrikaları birincisi, 1962'de Konya'da Türkiye birincisi, aynı yıl Atina'da Balkan ikincisi, 1964'de Ankara'da Türkiye ikincisi, 1965'de Konya'da Türkiye birincisi, 1966'da İzmir'de Türkiye ikincisi olmuştur.

Karakucak güreşlerinde 1959'da Amasya'da Türkiye birincisi 1964'de Maraş'ta Türkiye birincisi olmuştur.

Kâzım Özdemir Yozgat'ta Bölge güreş antrenörü olan bu pehlivanımız 1938 yılında güreşe başlamış, 1954'te güreşi bırakmıştır. Güreşlerde daima Yaşar Doğu ve Celâl Atik'le karşılaşan Kâzım hep sayı hesabı ile ikinci olmuş Uluslararası güreşlere gidememiştir. Türkiyemizdeki birçok Greko-Romen ve Karakucak güreşlerde derece ve madalyalar almıştır. 1938'de Kastamonu'da grup şampiyonasında ikinci, askerde Silâhlı Kuvvetler güreş takımlarında pek çok defalar İstanbul şampiyonu olmuştur. 1943'de Ankara'da Saraçoğlu kupasında 73 kilo şampiyonu olmuştur. Yetiştirdiği güreş takımları da grup karşılaşmalarında birinci olmuştur. Bunlardan başka Türk Millî Güreş takımında bulunan Kargı ilçesinden Tevfik Kış, daha önce millî takımda büyük başarılar kazanarak Uluslararası güreşlerde derece alan Sungurlu ilçesinden Mehmet Ali Demirkaya, aynı şekilde millî takımda bulunduğu Türk gücünü dünyaya tanıtan Sungurlu ilçesinden Hasan Hüseyin ve Halen Türkiye güreş şampiyonalarında, karakucak güreşlerine girerek ödüller alan Abidin Gürler gerek minder ve gerek çayır üzerinde güreşen Çorum'un yetiştirdiği pehlivanlar arasındadır (1).

(1) Bu pehlivanlardan yaptıkları güreşler ile aldıkları dereceler 1942 ile 1949 arasında alınmıştır.

Ayrıca Türkiye Güreş şampiyonalarında Çorum güreş takımı yapmış olduğu güreşlerde galibiyetler kazanarak takım halinde birinci, ikinci olmuşlardır. Liseler arası yapılan güreş müsabakalarında da Çorum'lu gençler aynı parlak sonuca ulaşmışlardır. Bu yıl yapılan liseler arası müsabakalarda gençler üçüncü olmuşlardır (8-9 Nisan 1967).

Görülüyor ki ata sporu olan güreş yedisinden, yetmişine kadar ilimizde aynı hızla devam etmektedir. Bu kıymetleri arayıp bulmak ve onlara imkânlar hazırlayıp himaye etmek suretiyle ellerinden tuttuğumuz takdirde dünya çapında daha pek çok şampiyonlar yetiştirmek işten bile değildir. Bilhassa iktisadi devlet kuruluşlarının ve resmi daire müdürlerinin bu konuda anlayış göstermeleri bu gibi şampiyonların yetişmesinde en önemli destek olacaklarını unutmamak gerekmektedir.

Halter

Bu spor kolu yeni faaliyete geçmiş olmasına rağmen yapılan karşılaşmalarda gençlerimiz dereceler almışlardır. 1965 yılında Türkiye gençler şampiyonasında hafif siklette Erol Ergani 212, 5 kilo kaldırarak üçüncü, 1967 yılında orta Anadolu Halter şampiyonasında tüy siklette Gazi Çakkal 237 kilo kaldırarak üçüncü olmuş ve bu şampiyonada Çorum takımı, takım halinde üçüncülük kazanmıştır.

Diğer spor bölümlerinde tesisler tamamlanmadığı için çalışmalar yeni başlamaktadır.

SPOR TESİSLERİ

Çorum ili spor tesisleri yönünden komşu illere nazaran zengin bir durumdur. Bu tesislerin yapılmasında bilhassa eski Çorum milletvekillerinden Necmi Öktem'in büyük gayret ve yardımları olmuştur. Sporcu Çorum gençliği adına teşekkürü bir borç biliriz.

a) 200 kişilik kapalı salon: Her türlü kapalı jimnastik ve spor müsabakası yapılabilecek özellikte ve her şeyi mükemmel olan bu salon 18. 1. 1966 tarihinde açılmıştır.

b) 10. 000 kişilik şehir stadı: 2. 500 kişilik kapalı tribünü olan bu stadyumun kuzey cephesinde açık tribün kısmı noksan olup 1967 yılında açılmıştır. Daha önce 1949 yılında 250 kişilik kapalı salonu olan ve açık hiçbir tribünü bulunmayan şehir stadı yuvarıdaki şeklini bu yıl almıştır.

Bu iki önemli tesisden başka:

- c) Bölge binası ve jimnastik salonu.
- d) İki tane futbol antrenman alanı,
- e) Atletizm pisti,
- f) Güreş antrenman salonu vardır.

İlçeler spor tesisleri henüz tamamlanmamıştır.

Yıl Akdeniz olimpiyatlarında 73 Kg şampiyonu, 1961'de Tokyo'da dünya dördüncüsü, 1962'de Amerika'da (Toledo) dünya dördüncüsü, 1962'de 70 Kg'da Balkan birincisi, 1963'de Balkan ve Akdeniz olimpiyatları birincisi, 1964'de Tokyo olimpiyatlarında dördüncü, 1965 İngiltere'de dünya ikincisi ve Balkan güreş şampiyonu, 1966'da Almanya'da Avrupa ikincisi, Amerika'da (Toledo) 78 Kg'da dünya birincisi, 1967 İstanbul'da Avrupa ikincisi ve Hindistan'da (Yeni Delhi) dünya dördüncüsü olmuştur.

Mahmut Atalay 1959'dan itibaren kendi kilosunda Türkiye Şampiyonu olup şimdiye kadar 140 defa millî formayı giymiştir. Halen güreşlere devam etmektedir.

Dursun Altı. Devamlı olarak ağır siklette güreşen bu pehlivanımız 1956'da İstanbul'da Türkiye ikincisi, 1958'de üçüncü, 1959'da Turhan'a Güreş fabrikaları birincisi, 1962'de Konya'da Türkiye ikincisi, aynı yıl Atina'da Balkan ikincisi, 1964'de Ankara'da Türkiye ikincisi, 1965'de Konya'da Türkiye birincisi, 1966'da İzmir'de Türkiye ikincisi olmuştur.

Karakucuk güreşlerinde 1959'da Amasya'da Türkiye birincisi 1964'de Maraş'ta Türkiye birincisi olmuştur.

Kâzım Özdemir Yozgat'ta Bölge güreş antrenörü olan bu pehlivanımız 1938 yılında güreşe başlamış, 1954'te güreşi bırakmıştır. Güreşlerde daima Yağar Doğu ve Celâl Atık'le karşılaşan Kâzım hep sayı hesabı ile ikinci olmuş Uluslararası güreşlere gdememiştir. Türkiye'mizdeki birçok Greko-Romen ve Karakucuk güreşlerde derece ve madalyalar almıştır. 1938'de Kastamonu'da grup şampiyonasında ikinci, askerde Silâhlı Kuvvetler güreş takımlarında pek çok defalar İstanbul şampiyonu olmuştur. 1943'de Ankara'da Saraçoğlu kupasında 73 kilo şampiyonu olmuştur. Yetiştirdiği güreş takımları da grup karşılaşmalarında birinci olmuştur.

İlk defa başlatılan Türk Millî Güreş takımında bu pehlivanımız ilköğretim Tesitli Kış daha önce millî takımda büyük başarılar kazanarak Uluslararası güreşlerde derece alan Sungurlu ilçesinden Mehmet Ali Demirkaya, aynı şekilde millî takımda bulunduğu Türk gücünü dünyaya tanıtan Sungurlu ilçesinden Hasan Hüseyin ve Halen Türkiye güreş şampiyonalarında, karakucuk güreşlerine giren ödülleri alan Abidin Güler gerek minder ve gerek çayır üzerinde güreşen Çorum'un yetiştirdiği pehlivanlar arasındadır (1).

(1) Bu pehlivanlarımızın yarıştığı güreşlerde en başarılı dereceleri ya da en önemli derece almışlarıdır.

Ayrıca Türkiye Güreş şampiyonalarında Çorum güreş takımı yapmış olduğu güreşlerde galibiyetler kazanarak takım halinde birinci olmuştur. Liseler arası yapılan güreş müsabakalarında da Çorum'lular aynı başarıya ulaşmışlardır. Bu yıl yapılan liseler arası müsabakalarda gençler üçüncü olmuştur (8-9 Ocak 1967).

Görülüyor ki Çorum sporu olan güreş yarışından, yetmişine kadar ilimizde aynı hızla devam etmektedir. Bu kıymetleri arttırmak ve onlara imkânlar hazırlayıp himaye etmek suretiyle ellerinden tuttuğumuz takdirde dünya çapında daha pek çok şampiyonlar yetiştirmek istenilebilir. Bilhassa iktisadi devlet kuruluşlarının ve resmi daire müdürlerinin bu konuda anlayış göstermeleri bu gibi şampiyonların yetişmesinde en önemli destek olacağını unutmamak gerekmektedir.

Halter

Bu sporu kolu yeni ilimize geçmiş olmasına rağmen yapılan karşılaşmalarda gençlerimiz dereceleri almışlardır. 1965 yılında Türkiye gençler şampiyonasında hafif siklette Erol Ergani 212, 5 kilo kaldırarak üçüncü, 1967 yılında orta Anadolu Halter şampiyonasında tüy siklette Gazi Çakkal 237 kilo kaldırarak üçüncü olmuş ve bu şampiyonada Çorum takımı, takım halinde üçüncülük kazanmıştır.

Diğer spor bölümlerinde tesisler tamamlanmadığı için çalışmalar yeni başlamaktadır.

SPOR TESİSLERİ

Çorum ili spor tesisleri yönünden komşu illere nazaran zengin bir durumdur. Bu tesislerin yapılmasında bilhassa eski Çorum milletvekillerinden Necmi Öktem'in büyük gayret ve yardımları olmuştur. Sporcu Çorum gençliği adına teşekkürü bir borç biliriz.

a) 200 kişilik kapalı salon; Her türlü kapalı jimnastik ve spor müsabakası yapılabilecek özellikte ve her şeyi mükemmel olan bu salon 18. 1. 1966 tarihinde açılmıştır.

b) 10.000 kişilik şehir stadyumu; 2. 500 kişilik kapalı tribün olan bu stadyumun kuzey cephesinde açık tribün kısmı noksan olup 1967 yılında açılmıştır. Daha önce 1949 yılında 250 kişilik kapalı salonu olan ve açık hiçbir tribünü bulunmayan şehir stadyumu yukarıdaki şekli bu yıl almıştır.

Bu iki önemli tesisten başka:

c) Bölge binası ve jimnastik salonu.

d) İki tane futbol antrenman alanı.

e) Atletizm pisti.

f) Güreş antrenman salonu vardır.

İlçeler spor tesisleri henüz tamamlanmamıştır.

I-G İ R İ Ş

Çorum İli, ekonomik ve sosyal alanda büyük bir rol oynamaya başlayan turizmin ham maddesi diyebileceğimiz tarihi materyallerin en önemli merkezini teşkil etmektedir. Gerek iç turizmin ve gerek dış turizmin gelişmesinde tarihi eserlerin çok etkin bir rolü ve önemi vardır. Turist dinlenmek ve hoş vakit geçirmek istediği nisbette görmediği, dünyada eşi olmayan tarihi yerleri görüp onları kitapların ve fotoğrafların dar çerçeveleri dışında bizzat göremek o hayatın içinde bulunması o havayı teneffüs etmesi onun için ayrı bir kazanç olacaktır. İnsanların bilmediklerini öğrenmeleri ne kadar arzu edilirse, görmediklerini gidip yerinde inceleyerek bilgi sahibi olmaları o nisbette arzu edilir. Bundan beş altı yıl önce eşi ile birlikte Türkiyemizi ziyaretinde Boğazkale'yi de gezip gören ve Hitit medeniyetinin havasını yerinde teneffüs eden Japon İmparatorunun kardeşi Altes Prens Mikase o zaman basına vermiş olduğu kısa demecinde (*Ömrüm boyunca görmek istediğim yeri*.) demekle tarihi eserlerin turizmde önemini belirtmektedir.

Üzülerek söylüyelim ki turist için çok zengin

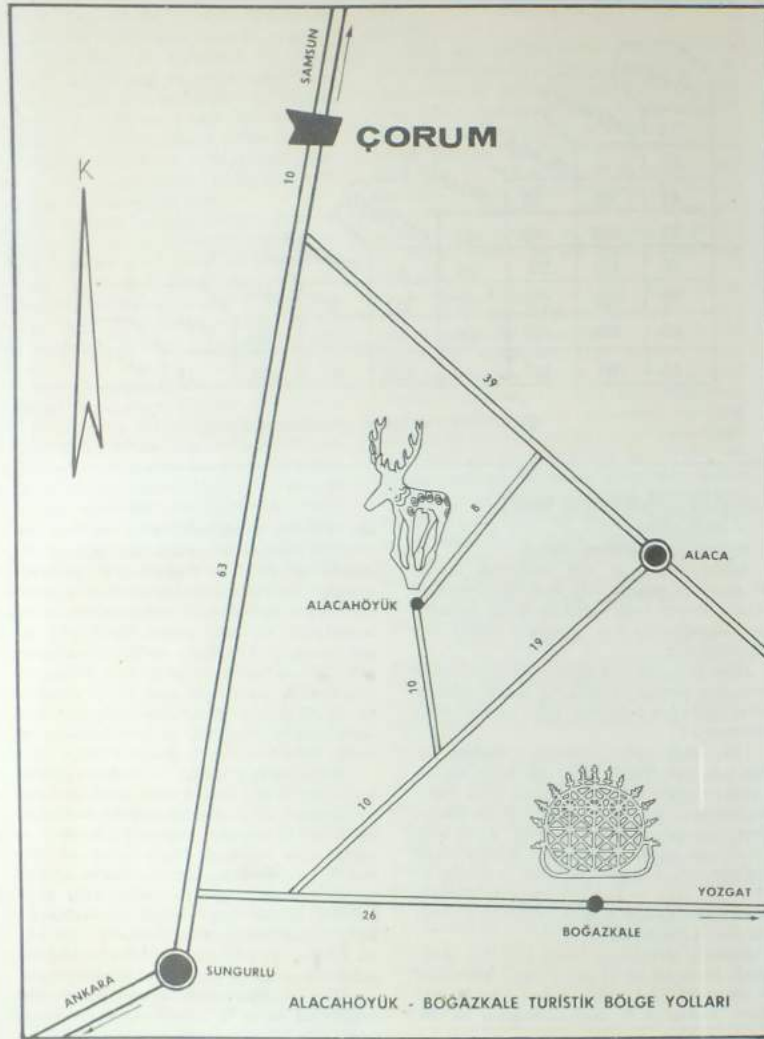
*«Ömrüm boyunca görmek istediğim yeri» (1)
Altes PRENS MIKASE*

kaynaklara sahip olan Çorum İli turisti rahat ettirecek imkân ve araçlardan henüz yoksundur.

Merkez ilçe ile bir kısım ilçelerde ileride göreceğimiz otel ve lokantalar yavaş yavaş kurulmaya başlamakta ise de turisti âdeta cezberen Boğazkale ve Alaca Höyük gibi tarihi merkezlerde onların dinlenme ve eğlenmelerini sağlayacak tesisler henüz yoktur. Onları görmeğe giden turist akşam olmadan istirahatını yapmak üzere ya il merkezine veya Ankara'ya gitmektedir. Halbuki bu yerlerde turistin dinlenme ve eğlenmesini sağlayacak Otel-Motel lokanta ve gazino gibi tesisler kurulmuş olsa turisti bu yerleri iki üç saatte görmek için kendisini hiç zorlamıyacak, iki üç gün kalmayı öğörecektir. Bu suretle de turistten beklediğimiz ekonomik fayda sağlanmış olacaktır. Bugün dünyanın birçok memleketleri turistten aldıkları dövizlerle bütçelerini doldurmaktadırlar. Türkiyemiz olduğu kadar Çorum İli de bu bakımdan pek çok avantajlara sahiptir.

Çorum ilindeki turizm konusu ilin veya ilçelerin veya turizm derneklerinin dar bütçeleri ile gerçek-

(1) 15. Nisan 1963 yılında Boğazkale'ye gelen Japon İmparatorunun kardeşi Prens Mikase.

Alacahöyük: Altın ibrik ve bardak. (M. Ö.2300-2100 tunç çağı)
 Alacahöyük: Golden ewer and tumbler (2300-2100 B. C. Bronze Age).
 Alacahöyük: aigüillere et verre en or (Age de Bronze: 2300-2100 Av. J.C.
 Alacahöyük: Goldene Kanne und Tringglas (2300-2100 vor chr.) Bronzeper

Duvar halısı : Cezaevinde dokunanlardan.
 Wall carpet (Woven in Prison)
 Tapis mural (Tissé dans une maison correctionnelle.)
 Wandteppich (im gefängniss gewebt)

3. 4. 2019 11:00

Alcabizyák: *Die Adamclousen Antler Skulptur*
Bilauum Grayk (Proto Hittite; M. Ö. 2.200-2.100)
 Alcabizyák: Deer found on the scepters of clergymen. (Proto Hittite; 2300- 2100 B. C.)
 Alcabizyák: Daim qui ornait les sceptres des prêtres
 (Proto Hittite; 2300-2100 av. J. C.)
 Alcabizyák: Antler sculpture. Personen befindenden Hirsch.
 (Proto Hittite: 2300-2100vor Ch.)

Alcabizyák: *Tauri Symboli Bont Bula Heykel (M. Ö. 2.200-2.100)*
 Alcabizyák: Bronze bull statue, symbol of deity. (2300-2100 B. C.)
 Alcabizyák: Statuette en bronze symbolisant un Dieu (2300-2100 av. J. C.)
 Alcabizyák: Göttersymbol Bont Bula Heykel (M. Ö. 2.200-2.100)

3. 4. 2019 11:01

Alacahöyük : Bronze Grzyk Hrokseligi
 Alacahöyük : Bronze deux statue.
 Alacahöyük : Statues de dam en bronze
 Alacahöyük : Bronze Hrokseligi (klem)

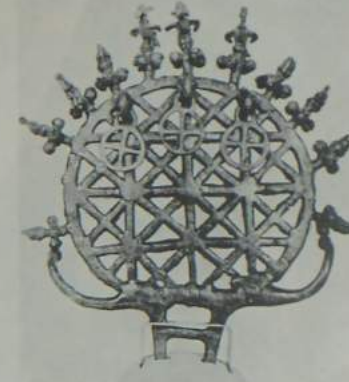

Hittit dersi eseri : Buzgo kövri
 A Hittite Work : Bath tub.
 Une oeuvre hittite : Baignoire
 Werke aus Hittitzeit : Badewanne

3. 4. 2019 11:01

Alacahöyük: Bronz boğa heykeli (proto Hitit devri)
Alacahöyük: Bronze bull statue (Proto-Hittite Age),
Alacahöyük: Statue en Bronze d'un taureau (Age Proto-Hittite)
: Bronze Stierstatue (Proto Hettitenzeiten)

Alacahöyük: Bronz Güneş Kursu
Alacahöyük: Bronze sun disk.
Alacahöyük: Soleil Hittite en bronze
: Bronze Sonnenkurs

3. 4. 2019 11:01

Yazılı Kaya: Hattuşa şehrinin 2 Km. doğusunda yer alan Hititlerin en büyük tapınakları ve tanrıları yurdu olan (Yazılı Kaya) iki büyük galeriden ibarettir. Muazzam kayalar üzerine yapılmış kabartma tanrı, tanrı kral, tanrıça resimleri ile süslüdür. Büyük galeride tanrı ve tanrıçalar ile tanrılaşmış insanlar sayısı (69)dur. Küçük galeride (18)dir.

Bir açık hava tapınağı olarak kurulan bu çok muazzam kabartmaların M. Ö. 1300 yıllarında III. Hattuşil zamanında yapıldığı anlaşılmaktadır.

Büyük galeride sağdan tanrıçalar soldan tanrılar bir noktada birleşirler. Bu birleşme noktasında Hititlerin en büyük tanrılarından olan Gök Tanrısı Teşup elinde fırtına tanrısının sembolünü (üçlü çatalı) tutarak iki dağ tanrısı üstünde durmaktadır. Bunun arkasında Hattuşa şehrinin fırtına tanrısı kabartması görülmektedir. Hititlerin ikinci büyük tanrıları olan yer tanrıçası Hepet (Hepatu) bir pars veya arslanın sırtında ayakta durmakta sol eli ile büyük tanrı Teşup'u selâmlamaktadır. Arkasında oğlu (Sharma) bir parsin sırtında ayakta durmakta belinde bir kılıç, omuzunda iki ağızlı bir balta bulunmaktadır. Genç tanrı fırtına tanrısına nazaran

daha küçük ölçüde yapılmış ve sakalsızdır. Arkasında çift başlı kartal üzerinde duran iki tanrıça vardır.

Büyük galeride ayrıca kadın tanrıları tarafından İmparator Tuthalias (III—IV) büyük kabartması bulunmaktadır.

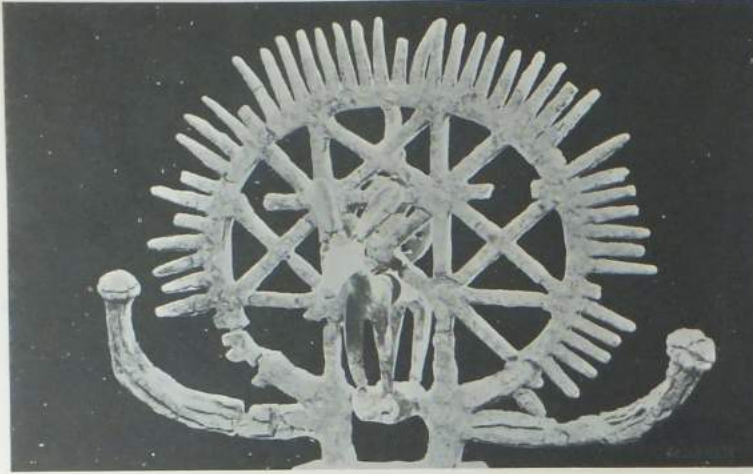
Küçük galeride ise (12) savaşçı ile, kılıç tanrı, Tuthalias'ın tanrı (Sharma) himayesindeki kabartması en önemlilerini meydana getirmektedir.

b—Alaca Höyük (Arimna):

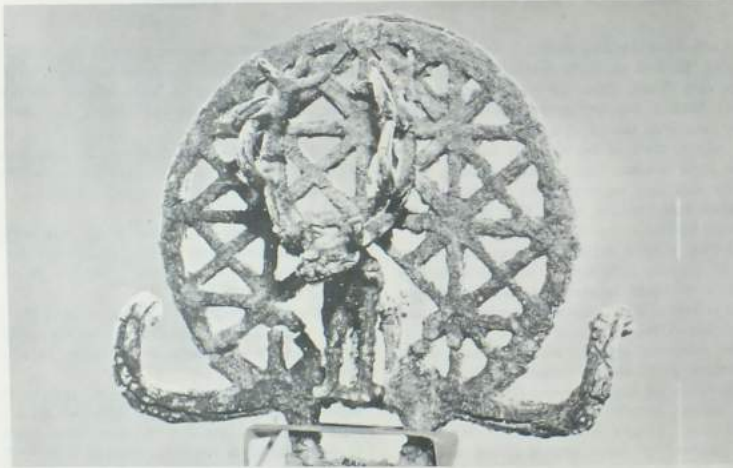
Alaca ilçesine bağlı olan Höyük köyündeki önemli Hitit merkezlerinden birisi de Alaca Höyük'tür. Alaca'ya (22) Km., Çorum'a (45 Km, Boğazköy'e (37) Km. uzaklıktadır.

Höyüğün genişliği 277 metre, uzunluğu 310 metre olup 20 metre yüksekliğindedir. Bu höyük 1835 yılında Wilyam Hamilton tarafından dünyaya tanıtılmıştır.

Alaca Höyük'de ilk ve esaslı kazı yapılmasını sağlayan Türk bilgini İstanbul Müzeler Müdürü Halil Ethem Bey olmuştur. Kurulan heyet içinde Theodor Makridi'de bulunmuş ve kazıya (1906-1907) yılında başlanmıştır. Esaslı olarak kazıların Türk Tarih Kurumu tarafından 1935 yılından itibaren

Alacahöyük geyik tasvirli güneş kursu
Alacahöyük: Deer described sun disk.
Soleil hittite symbolisant un daim
: Sonnenkurs mit Hirschebild

Alacahöyük: Bronze güneş Kursu
Alacahöyük: Bronze sun disk.
Alacahöyük: Soleil Hittite en bronze
: Bronze Sonnenkurs

Orjinal bir Hittit küpü: (Alaca Eskiyaşar köyü) (1963)
An original Hittite jar (Alaca Eskiyaşar village).
Jarre Hittite (Village de Eskiyaşar)
Eine originale Hittitische Krug (Dorf Alaca Eskiyaşar)

başlandığını görüyoruz. Bu kazılar Remzi Oğuz Arık ve Hamid Zübeyir Koşay'ın yönetiminde yapılmıştır ve her sene kurumun mali imkânları nisbetinde Hamid Zübeyir Koşay idaresinde kazılar yaz mevsiminde kısa sürelerle devam etmektedir. Bugüne kadar yapılan kazılarda Alaca Höyük'te 4 kültür çağı meydana çıkmış ve 14 yapı katı bulunmuştur.

En üst tabakada Eti çağına sonunda gelen Frik, Roma, Bizans ve ondan sonraki İslâm Türk uygarlıklarına ait eserler bulunmaktadır.

İkinci kültür çağı Hititlere aittir. Bu katta bakır çağı sona ermiştir. Bu katlarda sfenksli kapıdan girildiği zaman ufak taşlardan yapılmış temeller üzerinde tapınak bulunur. Tapınağın iç avlusu çok düzensiz kesilmiş taşlarla kaplıdır. Etrafı sütunlarla çevrili olan bu tapınağın bulunduğu şehir kanalizasyonu çok mükemmel görülmektedir. Tapınağın yanlarında ve altında demir eritme fırınları ile demir depoları bulunmuştur. Yüzük kaşı biçiminde hiyeroglif yazısı yazılmış altın mühürler, üzeri aynı yazı ile yazılı küpler, eş az bulunan çömlekler, çeşitli maden eşya ve kemik kakma süs eşyaları bu kültür katının önemli eserleridir.

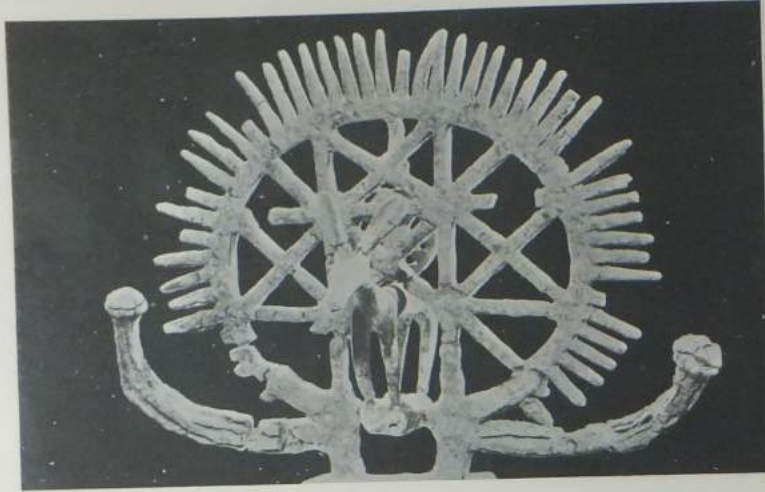
Alacahöyük Üzeri elektron kakmalı Boğa heykeli (M. Ö. 2400-2300)
Alacahöyük Electron damaskened bull statue (2400-2300 B. C.)
Alacahöyük Statue de Taureau frappée d'électrons (2400-2300)
Alacahöyük Stierstatue, mit elektronen eingeschlagen (2400-2300)

M. Ö. 1400-1200 yıllarına rastlayan ikinci kültür çağına diğer bir yapı katı ise Çift kapılı büyük Hitit tapınağıdır. Üstü açık bir orta avlu, etrafında salonlar, odalar, heykel koyma yerleri gibi Hitit tapınak özellikleri bu katı süslemektedir. Sfensli kapı bu yapı katının güney kısmını meydana getirmekte şehrin etrafı yığma topraklar üzerine kurulmuş surlarla çevrilidir. Sfensli kapının altındaki taşlarda zv ve dini törenleri canlandıran kabartmalar bulunmaktadır. Sfensli kapıdan girilince iç kısımda ve iki tarafında askeri garnizon bulunmaktadır.

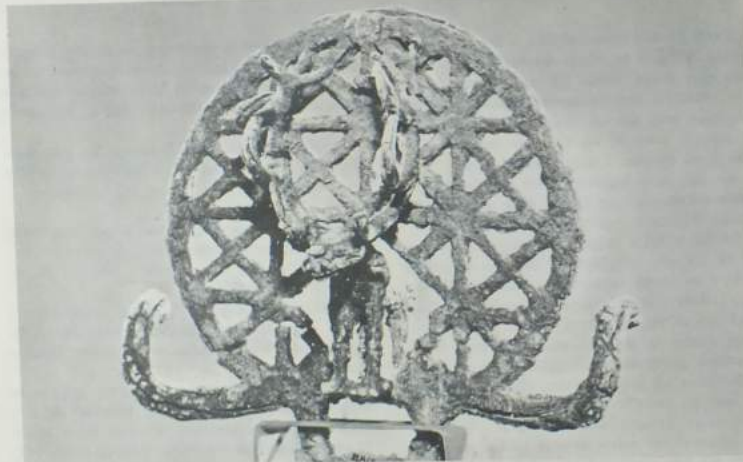
Bu kattaki eserlerden Alaca Höyüğü'nün sivil, askerî ve dinî mimarisi gelişmiş bir Hitit şehri olarak ortaya çıkmakta olduğunu görmekteyiz. Çanak, çömlek, bakır, tunç, kurşun ve altından eşyalar, figürler, mühürler, dinî eşyalar, bir ağacın üstünde kanatlı güneşi tutan ova adamı tunç levha, sifonlu kazan ve çivi yazılı iki tablet bu katın kültür belgelerini teşkil etmektedir.

Üçüncü kültür çağına dört yapı katı meydana getirmekte olup Alaca Höyük'ün asıl önemli devri bu çağda başlamaktadır. 14 Kral mezarında bulunanlar Hitit medeniyetinin ölmez şaheserlerini mey-

3. 4. 2019 11:01

Alacahöyük geyik tasvirli güneş kursu
Alacahöyük: Deer described sun disk.
Soleil hittite symbolisant un daim
: Sonnenkurs mit Hirschbild

Alacahöyük: Bronz güneş kursu
Alacahöyük: Bronze sun disk.
Alacahöyük: Soleil Hittite en bronze
: Bronze Sonnenkurs

Orjinal bir Hittit küpü: (Alaca Eskişehir köyü) (1963)
An original Hittite jar (Alaca Eskişehir village).
Jarre Hittite (Village de Eskişehir)
Eine originale Hittitische Krug (Dorf Alaca Eskişehir)

başlandığını görüyoruz. Bu kazılar Remzi Oğuz Arık ve Hamid Zübeyir Koşay'ın yönetiminde yapılmıştır ve her sene kurumun mali imkânları nisbetinde Hamid Zübeyir Koşay idaresinde kazılar yaz mevsiminde kısa sürelerle devam etmektedir. Bugüne kadar yapılan kazılarda Alaca Höyük'te 4 kültür çağı meydana çıkmış ve 14 yapı katı bulunmuştur.

En üst tabakada Eti çağının sonunda gelen Frik, Roma, Bizans ve ondan sonraki İslâm Türk uygarlıklarına ait eserler bulunmaktadır.

İkinci kültür çağı Hittitlere aittir. Bu katta bakır çağı sona ermiştir. Bu katlarda sfenksli kapıdan girildiği zaman ufak taşlardan yapılmış temeller üzerinde tapınak bulunur. Tapınağın iç avlusu çok düzensiz kesilmiş taşlarla kaplıdır. Etrafı sütunlarla çevrili olan bu tapınağın bulunduğu şehir kanalizasyonu çok mükemmel görülmektedir. Tapınağın yanlarında ve altında demir eritme fırınları ile demir depoları bulunmuştur. Yüzük kaşı biçiminde hiyeroglif yazısı yazılmış altın mühürler, üzeri aynı yazı ile yazılı küpler, eşi az bulunan çömlekler, çeşitli maden eşya ve kemik kakma süs eşyaları bu kültür katının önemli eserleridir.

Alacahöyük Üzeri elektron kakmalı Boğa heykeli (M. Ö. 2400-2300)
Alacahöyük Electron damaskeened bull statue (2400-2300 B. C.)
Alacahöyük Statue de Taureau frappée d'électrons (2400-2300)
Alacahöyük Stierstatue, mit elektronen eingeschlagen (2400-2300)

M. Ö. 1400-1200 yıllarına rastlayan ikinci kültür çağının diğer bir yapı katı ise Çift kapılı büyük Hittit tapınağıdır. Üstü açık bir orta avlu, etrafında salonlar, odalar, heykel koyma yerleri gibi Hittit tapınak özellikleri bu katı süslemektedir. Sfensli kapı bu yapı katının güney kapısını meydana getirmekte şehrin etrafı yığma topraklar üzerine kurulmuş surlarla çevrilidir. Sfensli kapının altındaki taşlarda ev ve dinî törenleri canlandıran kabartmalar bulunmaktadır. Sfensli kapıdan girilince iç kısımda ve iki tarafında askeri garnizon bulunmaktadır.

Bu kattaki eserlerden Alaca Höyüğü'nün sivil, askeri ve dinî mimarisi gelişmiş bir Hittit şehri olarak ortaya çıkmakta olduğunu görmekteyiz. Çanak, çömlek, bakır, tunç, kurşun ve altından eşyalar, figürler, mühürler, dinî eşyalar, bir ağacın üstünde kanatlı güneşi tutan ova adamı tunç levha, sifonlu kazan ve çivi yazılı iki tablet bu katın kültür belgelerini teşkil etmektedir.

Üçüncü kültür çağının dört yapı katı meydana getirmekte olup Alaca Höyük'ün asıl önemli devri bu çağda başlamaktadır. 14 Kral mezarında bulunanlar Hittit medeniyetinin ölümlerini mezarlarındaki

3. 4. 2019 11:02

Boğazköy: Yer kapısı üzerindeki sfenks (M. Ö.1800)
Boğazköy: Sphinx on Ground Entrance (1800 B. C.)
Boğazköy: Sphinx sur la porte souterraine
Boğazköy: Sphinx auf Bodentür (1800 vor Chr.)

Boğazköy: Büyük Kale'de bulunan Frik tanrıçası (M. Ö.800)
Frigan Goddess found at Great Castle in Boğazköy (800 B. C.)
Déesse phrygienne découverte dans la grande forteresse 1600 Av. J. C.)
Boğazköy: In der grossen Festung befindende Frikische Göttin (800 vor Chr.)

dana getirmektedir. Ötüler mezarlara düzleri bökük (öçker) olarak konulmuş yanına armağanları, ziynet eşyaları konularak üstü kalın kalas biçimi ağaçlarla örtülmüş bunun da üstü kille sıvalı olarak bulunmuştur. Mezar odalarında gömmeden sonra büyük bir ziyafet verilmiş olmasının, mezarların üstünde bırakılmış kemiklerden anlaşılmaktadır. Mezarlarda altın, gümüş, bakır ve tunçtan süs ve kült eşyaları Hititlerin dolayısıyla o zamanki Anadolu madencilüğünün en güzel belgelerini meydana getirmektedir. Güreş kurları, boğa boynuzları, Geyik Ceylan haykelticikleri, altın ve taş kemerler, topuz başları, kadehler, ibrikler, iğneler, tokalar, pul ve gerdanlıklar, bilezikler, küpeler, necef, akik, kristal ve Hemakik gibi kıymetli taşlardan yapılmış gerdanlık taşları, gümüş taraklar, bakır ayna ve demir eşyalar savaş araçları daha bir çok çeşitli eserler bu kral mezarlarından çıkarılmıştır. Bu eserlerin orijinalleri Ankara Hitit müzesinde süslenmekte kopyaları ise Alaca Höyük Müzesinde bulunmaktadır.

Bu kültür çağının aynı Sümerlerde ve Mısır'da görülmüş olmasından bütün bu medeniyetlerin başlangıcının Orta Asya olduğu bir kere daha anlaşılmış bulunmaktadır.

En alt tabaka kültürünü yani dördüncü kültür çağını meydana getiren yapı katı enjolitik ve neolitik çağların medeniyet eserleri olan taştan yapılmış savaş araçlarını, basit ev katlarını kapsamaktadır.

Yukarıda Hitit medeniyetinin iki önemli şaheserini kısaca anlatmağa turistik bakımdan önemli yerler olduğunu belirtmeğe çalıştık. İlde el sürülmemiş veya kazı yapılarak tamamlanmamış daha pek çok Hitit mezarları (Höyük) bulunmaktadır. Bunlar arasında Türk Tarih Kurumu tarafından kazı yapılan üç köyden kısaca bahsedeceğiz. (1)

c—**Pazarlı Kazısı:** Alaca ilçesi köylerinden Çikhasan köyünde 1936 ve 1938 yıllarında yapılan bu kazıda geç Frik çağına ait müstahkem bir yapı bulunmuştur. Frik katları altında M. Ö. 4090 yılına ait Kalkolitik uygarlığı eserleri çıkmıştır. Bu eserlerin bir kısmı Ankara Arkeoloji Müzesi ile Alaca Höyük müzesindedir.

d—**Büyük Güllücek Kazısı:**

Merkez ilçeye bağlı olan Büyük Güllücek köyünde 1947 ve 1949 yıllarında yapılan bu kazıda Frik yerleşmesi ile köyün hemen üst yüzeylerinde kalkolitik eserler çıkmıştır. Burada bulunan eserlerde Ankara Arkeolojik müzesi ile Alaca Höyük müzelerine konmuştur.

e—**Kuşçaklı Kazısı:**

Merkez ilçeye bağlı Çorum—Samsun yolu üzer-

(1) Türk Tarih Kurumunun 30. IV. 1968 gün ve 228 sayılı yazarından derlenmiştir.

Boğazköy: Eski Hitit çağı (M. Ö.1700-1600) boğalar
Boğazköy: Old Hittite Age (1700-1600 B. C.) bulls
Boğazköy: Age Hittite: les taureaux: (1700-1600 Av. J. C.)
Boğazköy: Alte Hittitenperiode Stiere (1700-1600 vor Chr.)

Alacahöyük: Bronz geyik tasvirli güneş kuru
Alacahöyük: Deer described bronze sun disk
Alacahöyük: Soleil Hittite en bronze symbolisant un daim
Alacahöyük: Sonnenkreis mit Hirschebildern aus Bronze

3. 4. 2019 11:02

Alacahöyük : Bronze geiük tassirll güney kursu
 Alacahöyük : Deer described bronze sun disk.
 Alacahöyük : Soleil Hittite en bronze symbolisant un daim.
 Alacahöyük : Sonnenkurs mit Hirschildern aus Bronze

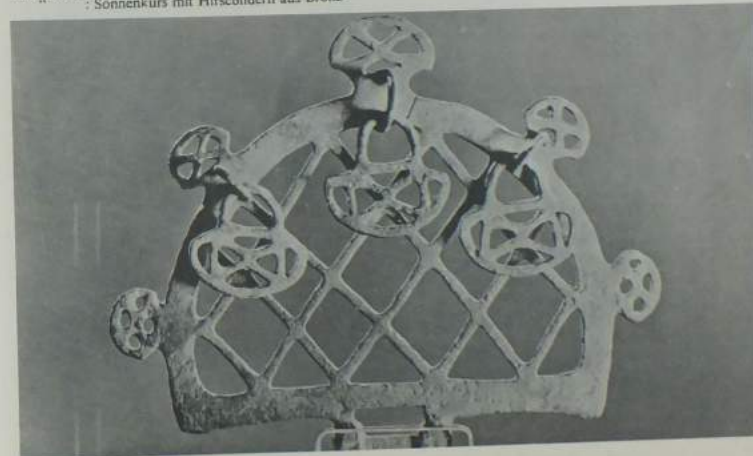

Alacahöyük - Boğazköy Hitit Devri pişmiş toprak kapları.
 Alacahöyük - Boğazköy Hittitebaked earthenwares.
 Alacahöyük - Boğazköy Récipients en terre cuite de l'époque Hittite.
 Geschmorene Erdtöpfe in Alaca Höyük Boğazköy aus Hittitischer Zeitalter.

3. 4. 2019 11:02

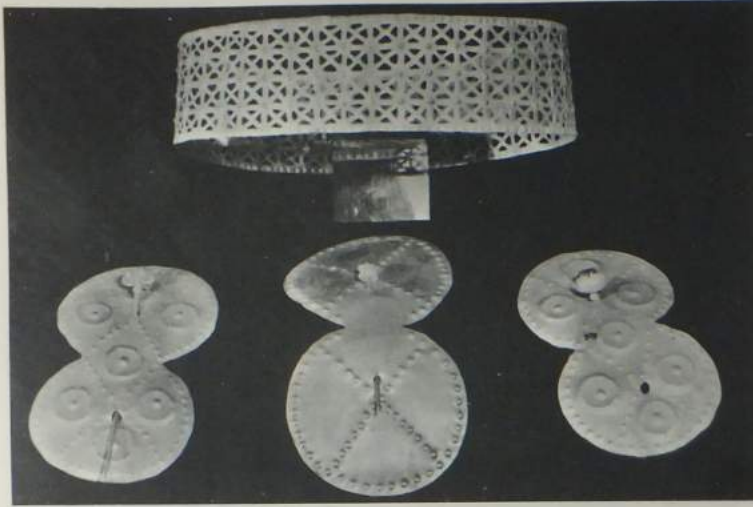

Alacahöyük: Bronz geyik tasvirli güneş kursu
 Alacahöyük: Deer described bronze sun disk.
 Alacahöyük: Soleil Hittite en bronze symbolisant un daim.
 " : Sonnenkurs mit Hirschbildern aus Bronze

Alacahöyük: Bronz güneş kursu
 Alacahöyük: Bronze sun disk.
 Alacahöyük: Soleil Hittite en Bronze
 " : Sonnenkurs aus Bronze

3. 4. 2019 11:02

Alacahöyük: mezarlarından çıkan altın taç ve iğneler.

Alacahöyük: Golden crowns and brooches found in the graves of kings.

Alacahöyük: Tiare et épingles d'or découverts dans la grande Fortresse de Boğazköy.

Alacahöyük: Von den Königsgraben herausgenommene Goldene Thron und Nadeln.

rinde 12 Km. uzaklıkta bulunan bu köyde 1966 yılında kazı yapılmıştır. Bulunan eserler Eti ve eski Bronz çağı yerleşmesine aittir. Buradaki kazıya devam etmek için bazı tarlaların kamulaştırılması gerekmektedir.

Yukarıda üç kazıda Türk Tarih Kurumu üyesi olan sayın Dr. Hani Zübeyir Koşay yönetiminde yapılmıştır.

III—ÇORUM İLİNDE KALELER, TARİHİ KÖPÜLER:

a—Çorum Kalesi:

Selçuk mimari özelliğini taşıyan Çorum Kalesinin ne zaman ve kimin tarafından yapıldığı bilinmemektedir. Evliya Çelebi Seyahatnamesinde Danişmend'iler tarafından yapıldığını bildirmekte ise de bu kesin değildir. Kale bedenlerindeki bir kısım Rumca yazılı taşlar evvelce Roma veya Bizanslılar zamanında yapılmış bir kale veya şehir artıklarından kalma taşlar olduğu kanaatini vermektedir.

Çorum Kalesi şehrin güneyinde az yüksek bir platform üzerinde ovaya hâkim bir yerde kurulmuş küçük bir kaledir. Şekli az çok bir kare biçimindedir. Her kenarı (80) metredir. Yüksekliği (7. 35) metredir. Zamanla meydana gelen aşınmalarla taşların

bir kısmı düşmüş de Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğüne 1961 yılında doğu ve kuzey cepheleri onarılmış ve restore edilmiştir. Kalenin duvarlarının genişliği her taraftan (2. 40) metredir.

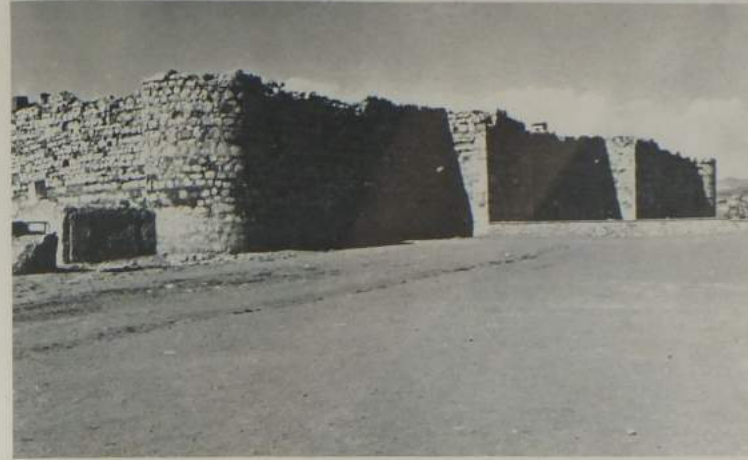
Kalenin dört köşesinde çapları (5) metre olan dörtte üç oranında daire kule yerleri olduğu gibi, ön cephede kapı kısmı ile birlikte üç tane, diğer cephelerinde ikişer tane boyları (6. 90 metre) enleri (2. 65 metre) lik dikdörtgenler bulunmakta ve kaleye ayrı bir güzellik sağlamaktadır.

Kalenin asıl kapısı kuzeye olup (270 x 3. 10) ölçüsünde üzeri büyük sac ve kalın çivilerle peçinlenmiştir. Kapının iki tarafındaki, soldaki oda Kale Komandanına ait (4. 00 x 5. 00) metre ölçüsünde bir oda olup iki penceresi vardır. Soldaki oda zindan olarak kullanılmak üzere yapılmıştır.

Zindan kapısı yerden (2. 80) metre yüksekliğinde ve bir insanın çömelerek girebileceği ölçüde (0. 70 x 1. 00 metre) küçük bir kapıdır.

Her tarafı kapalı olan zindanın eni (2. 70 metre) boyu (3. 90 metre) yüksekliği (4. 50) metredir.

Kale bedenlerini meydana getiren taşlar yontulmuş düzgün küp ve çoğu dikdörtgen prizma şeklindedir. Aralarında silindirik taşların ve Rumca

Çorum kalesi güneyden görünüşü
View from the South of the Çorum Castle.
Fortresse de Çorum: vue par le sud.
Festung von Çorum, Sicht aus Süden

Çorum kalesinin kapısı
Entrance of the Çorum Castle.
Porte de la Fortresse de Çorum
Pforte der Festung von Çorum

3. 4. 2019 11:02

Çorum kalesi içindeki evler.
Houses inside the Çorum Castle.
Maisons dans la Forteresse de Çorum.
Häuser in der Festung von Çorum

yazılı taşların (5—6 adet) eski bir kale veya şehrin artığı olduğunu ve oradan getirilerek inşaatı kullanıldığı kuvvetle sanılmaktadır. Bu silindirik taşların Roma'lılar zamanında arsa ve tarla sınırlarını göstermek üzere yapıldığı da tahmin edilmektedir.

Kalenin güney cephesinde (1.00—1.70) metre ölçüsünde küçük bir kapısı daha bulunmaktadır.

Kalenin büyük kapısının bulunduğu çıkıntının sağ köşesinde dış tarafında bir çeşme bulunmaktadır. Evvelce içinde de bulunduğu bahsedilen çeşme kaldırılmıştır.

Kale içinde (6.70—8.50) ölçüsünde küçük bir cami (mescid vardır, minaresi yoktur).

Büyük kapıdan girildiği zaman kale kumandanının odası ile cami arasındaki geçitten taş merdivenle kale üstüne çıkış yeri bulunmaktadır. Kale içine 1927 tarihli Çorum'a ait kitapta (1) on kadar ev bulunduğu yazılmakta ise de bugün kale içinde 42 ev (200—225 nüfus oturmaktadır).

b—İskilip Kalesi:

Yüz metre yükseklikte üç yanı çok sarp kayalık, yalnız kuzey batı kısmı giriş elverişli etrafı surlarla çevrilidir. Dört yanında burçları bulunmaktadır. Güneye bakan bir tane kapısı vardır. Kale içinde sol tarafta bir zindanı vardır. Bu zindan halk tara-

(1) Nispeti Taşlı, Çorum Tarih ve Coğrafyası Şif. 58

İskilip kalesinin uzaktan görünüşü
View of the Iskilip Castle.
Forteresse d'Iskilip, vue de Loin.
Aussehen der Festung Iskilip vom Ferne

İskilip kale duvarları
Walls of the Iskilip Castle.
Murs de la Forteresse d'Iskilip
Mauern der Festung von Iskilip

fından sonradan doldurulmuştur. Kalede ayrıca iki gizli yol bulunmaktadır. Birisi büyük cami yönünde maskelenmiş bir durumdur. İkinci gizli yol doğu tarafta Tabakhane mahallesine çıkmaktadır.

Kalenin güney yönünde ikisi düzgün olarak oyulmuş bir tanesi düzgün olmayan üç mağara bulunmaktadır. Bu mağaralardan birisinin kapısı üzerinde Etlerden kaldığı zannedilen elinde kadeh tutan bir adam ile kanatlı iki figür bulunmaktadır.

Her geçen yıl burçları aşınmakta olan kalenin kimler tarafından yapıldığı bilinmemekle beraber Hitit devri eserlerinden olduğu zannedilmektedir. Evliya Çelebi (çok yüksek bir dağın tepesinde burçları yontulmuş altı köşeli bir kale) olarak seyahatnamesinde söz etmektedir.

c—Osmancık Kalesi:

Eski Osmancık ilçesi kuzey doğusunda çok dağlık olan ve Kandiber denilen kalenin içersinde kurulmuştur. Surlarının uzunluğu 2500 metre ve yüksekliği 27.5 metre olan bu kalenin ne zaman ve kimler tarafından yapıldığı kesin olarak bilinmemektedir. Söylentilere göre Bizans'ı yıkmak üzere gelen Emevi orduları tarafından buranın zaptedilerek kale yapıldığı zannedilmektedir. Orhan Bey zamanında Türk dilâverlerinden Sofu Osman tara-

3.4.2019 11:03

findan burasının Bizans'tan alınarak kalenin onarımını yapıldığı ve bu başarılarından dolayı Sofu Osman'ın Orhan Bey tarafından kale muhafızlığına getirildiği ve kasabaya bu kahramanın adı verildiği söylenmektedir. İç kalede Sofu Osman'ın türbesinin (Osman Gazi) bulunması bu düşünceyi kuvvetlendirmektedir.

Evvelden kale içinde 200 hane, dışında 80 hane oturmakta iken halkın suyunu sağlamak için Kızılırmak'ta su almak üzere gizli yeraltı tüneli yapılmıştır. Bugün kale içinde durulmamaktadır. Halk Kızılırmak kenarına yerleşmiştir.

Kale içinde kayalar oyulmak suretiyle yapılmış bir hamam harabesi bulunmaktadır. Kalenin ön kısmında bir kitabe, gözlemci yerleri, kapısı ve bazı burçları bulunmaktadır.

Evliya Çelebi seyahatnamesinde: (Osmançık kalesi Kızılırmak kenarında ve kuzey doğusunda olup büyük bir köprüden geçer. Irmağa yakın yalçın bir kaya üzerinde sağlam bir kaledir. Çevresi 800 adımdır. Kare şeklinde olan kalenin demir bir kapısı vardır. Çok yüksek olduğu için içine girmeğe muvaffak olamadık. Etrafında bin kadar bağlı bahçeli eski yapı evleri bulunmaktadır.) diye kaleyi tasvir etmektedir.

d—Diğer Kaleler:

Çorum ilinde surları yıkılmış, harabe halinde ancak yığıntı izleri olan daha bir çok kaleler bulunmaktadır. Bunlar içinde Alaca ilçesine bağlı ve eskiden önemli bir merkez olarak tarihlere geçen Kalehisar (Karahisar-Temürlü) köyü yanındaki tepedeki eski kale yığıntıları ile Kargı ilçesine bağlı Hacı Hamza bucağındaki eski kale kalıntıları sayabiliriz.

TARİHİ KÖPRÜLER

a—Koyun Baba Köprüsü:

II. Beyazıt zamanında yapılmıştır. Buna ait efsaneden sosyal bölümde bahsetmiştik. Köprü yapılmadan önce Kızılırmak'ın yatağı değiştirilmiş ve taban 2—2,5 Km. uzunluğunda büyük taşlarla döşenmiştir. Köprü için lazım olan taşlar ilçenin kuzeybatısında bulunan Taşkese mevkiiinden getirilmiştir. Rengi sarıdır. Köprü yapımında çalışan işçiler için Gemici mahallesinde cami, yatakhane ve aşevleri yaptırılmış, geceli gündüzlü 800 işçi çalıştırılmıştır. Köprü için taşların ocaklardan getirilmesinde Koyun Baba'nın geceklerinden faydalandığı söylenmektedir. Bu geceklerin boynuzlarının bir kısmı Koyun Baba türbesinde saklanmakta ve ziyaretçilere gösterilmektedir. 1486 dan 1491 yılına kadar durmadan çalışılmış ve köprü meydana getirilmiştir. Boyu (205) metre uzunluğunda (7. 50 metre genişliğinde en yüksek gözü (25. 00) metre

yüksekliğindedir. Onbeş gözlü çok muazzam bir eser olan köprü çok güzel bir Osmanlı sanat eseridir.

IV—ÇORUM İLİNDE TARİHİ HAMAMLAR

Gerek merkez ilçede, gerek ilçelerde çok eski tarihi olan hamamlar bulunmaktadır. Bunların bir kısmı Bizanslardan kalma, çoğu Osmanlı devri hamamlarıdır.

a—Merkez İlçedeki Hamamlar:

Güpür Hamamı (Eski Hamam)

Ulucami karşısında bulunan bu hamam 1436 (H. 840) yılında yapılmış sonradan bazı değişiklikler yapılmıştır. Halâ hamam olarak kullanılmaktadır.

Ali Paşa Hamamı (Yeni Hamam)

Çarşı içinde saat kulesi yanında olan bu hamam en büyük hamamdır. Erzurum Beylerbeyi olan Ali Paşa tarafından 1573 (H. 981) yılında yaptırılmıştır. Halâ hamam olarak kullanılmaktadır.

Paşa Hamamı (Tacettin Paşa Hamamı)

Çöplük semtinde bulunan bu hamam Tacettin İbrahim Paşa bin Hacı Bey (Tacizade) tarafından 1484 (H. 900) yılında yaptırılmıştır. Halâ hamam olarak kullanılmaktadır.

Çavuş Hamamı

Emir Ahmet mahallesinde bulunan bu hamam müverrih (tarih yazar) Mustafa Ali efendi tarafından 1595 (H. 1004) yılında yaptırılmıştır. Kitabesi yoktur. Hamam olarak yakın zamanlara kadar kullanılıyordu. Şimdi kullanılmamaktadır.

Osmançık Koyunbaba Köprüsü Kitabesi
Inscription on the Osmançık Koyunbaba bridge.
Inscription sur le pont de Koyunbaba à Osmançık.
Inschrift der Brücke von Osmançık-Koyunbaba.

Osmançık kale duvarları
Walls of the Osmançık Castle.
Murs de la Forteresse d'Osmançık.
Mauern der Festung von Osmançık.

Koyunbaba köprüsü (II. Beyazıt Devri) (Osmançık)
The Koyunbaba bridge at Osmançık (from the age of Bayezid the 2nd).
Pont de Koyunbaba (Datant de l'époque de Bajazet II) à Osmançık.
Koyunbaba Brücke (in Osmançık Dorf).

3. 4. 2019 11:03

b-İlçelerde Eski Hamamlar:

İskilip İlçesinde: Tarihi çok eski olan yeraltı tipi (Deri Hamamı) ile Fatih devri hamamlarından (Sabah Hamamı) vardır. Deri hamamının Hititler devri eserlerinden olduğu sanılmaktadır.

Osmancık İlçesinde: Koca Mehmet paşa tarafından yaptırılmış iki hamam vardır. Bu yörede sık sık meydana gelen depremler hamamların da zararına sebep olmuşsa da yapılan onarımlarla halâ kullanılmaktadır.

Kargı İlçesinde: Mihri Hatun Hamamı Osmanlı sultanı IV. Murat tarafından ailesi Mihri Hatun adına yaptırılmıştır. IV. Murat Bağdat seferi dönüşünde ailesi Kargı köylerinden (Karakise) köyünde hastalanmış ve ölmüştür.

Sungurlu İlçesinde: 1756 (H. 1170) yılında Yozgat'tan gelen Sunguroğlu Mehmet Bey tarafından yaptırılmıştır. (Sunguroğlu Hamamı) bulunmaktadır. Tek kubbeli ve kemerli Osmanlı Mimari özelliğini taşımaktadır.

V. ÇORUM İLİNDE TARİHİ CAMİLER:

İl içindeki camiler hakkında gerekli bilgiyi Sosyal Bölümde Müftülük hizmetleri kısmında vermiştik. Biz burada tarihi niteliği taşıyan önemli camilerden söz açacağız. Şunu da hatırlatmak isteriz ki birçok eski camiler son 15-20 yılda yıkılarak yerlerinde yenileri yapılmış bu yüzden eski mimari özellikleri kaybolmuştur.

1. MERKEZ İLÇEDEKİ TARİHİ DEĞERİ OLAN CAMİLER:

a. Ulu Cami (Camii Kebir)

Çorum'un en büyük camisidir. Coğrafi bölümde de gördüğümüz gibi Çorum birçok depremlere uğramış ve bazısında çok zarar görmüştür. Bu bakımdan şehirdeki camiler de bu depremlerden çok zarar görmüş ve bazıları tamamen yıkılarak yeniden yapılmışlardır. Ulu cami de bunlardan birisidir.

Tamamen bir Selçuk mimarisi özelliğini taşıyan Ulu Caminin ilk defa Selçuk sultanlarından Alâaddin Keykuhat'ın azad edilmiş kölelerinden Hayrettin Hazır tarafından yapıldığı sanılmaktadır. Minberinin kapısı üstünde 706 senesi sefer ayının onuncu günü (1306 Ağustos) yazısı bulunduğu göre bu minberin ya cami yapıldıktan sonra kurulmuş olması veya caminin yıkılarak yeniden yapıldıktan sonra getirilmiş olması kuvvetle muhtemeldir. Minberin üst kısmındaki Hadiste (Cuma miskinlerin hacca, müminlerin bayramdır) yazılıdır. Bu minberin şeklini biçimini, oyma ve aynalarını yapan Davutoğlu Ahmet'tir. Minberi camiye yerine kuran Ankara'lı marangozlardan Abdullah oğlu Hamit'tir. Minber maun ağacı tahtalarından yapılmış çok gü-

zel üstün bir sanat eseridir. Ne yazık ki sanattan yoksun kimseler bu güzel eseri siyah boya ile boyamakla değerini ve tabii güzelliğini kaybetmişlerdir.

II. Beyazıt zamanında 1509 meydana gelen depremde (Küçük Kıyamet) ve Yavuz Sultan Selim zamanında 1514 şehrin üçte biri zarar görüp Ulu Caminin yıkıldığı yazılmakta ise de bu depremlerden sonra caminin onarımı veya yeniden yapıldığına dair bir kayda maalesef rastlanamamıştır.

Osmanlı padişahı III. Murat zamanında Mimar Koca Sinan yıkılmış olan Ulu Camiyi yeniden yapmıştır (1).

Osmanlı padişahı III. Selim zamanında 1793 (H. 1208) yılında depremde tekrar yıkılan Ulu Cami Cebbarzade Süleyman Bey ile oğlu Abdülfettah bey zamanında yapılmak suretiyle bugünkü şeklini almış bulunmaktadır. Caminin yapılması için Yusuf-u Bahri efendinin ve halktan bir heyetin Süleyman beye başvurması ile cami yapımına başlanıyor. Mimar Sinan tarafından yapılan cami 9 kubbeli olduğu için Cebbarzade Süleyman Bey aynı şekilde yapılmasını emrediyor. Fakat kendisinin idam edilmesi üzerine oğlu Abdülfettah efendi taş duvarla örülmüş caminin hemen ahşaptan kubbe yapılarak örtülmesini emrediyor. Bugünkü kubbenin ahşap oluşu bundan ileri gelmektedir. Bir söylentiye göre cami içindeki direklerin Kürtünan yöresindeki ormanlardan kesilip getirildiği söylenmektedir. Bu bize 175 yıl önce Çorum merkez ilçesinin çok yakınlarının Ormanlık olduğunu isbat etmektedir. Ulu Caminin bu yapılışı 1810 (H. 1225) yılında bitmiştir.

Ulu Camideki son cemaat kısmı halkın yardımıyla Mutasarrıf (Vali) Celâl Bey zamanında (1905) yılında yapılmıştır. Caminin batı yönündeki minaresi eskiden doğu yönündeki minaresi son cemaat kısmı ile birlikte yapılmıştır. Cami içindeki halılar gene halkın yardımı ile Celâl Bey zamanında getirilmiştir. Sülüs yazı ile yazılmış iki kitabesi vardır. Son yıllarda caminin taban ve sıvaları ile şadırvan, bahçe ve WC. leri onararak bugünkü düzenli şekli sağlanmıştır.

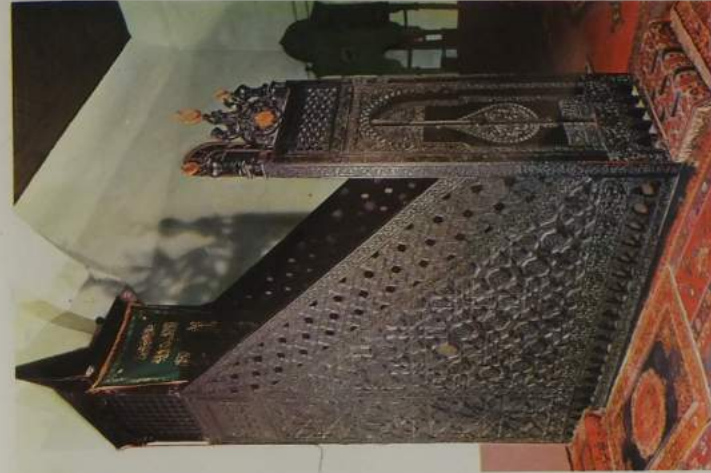
b. İhsanettullah Camii:

Albayrak İlkokulu sokağında 1900 (H-1318) yılında halk eliyle yapılmıştır. Kitabesi yoktur.

c. Emir Ahmet Camii:

Emir Ahmed sokağında önce bir mescit halinde 1595 yılında (H. 1004) Emir Ahmed tarafından yapılmış iken sonradan yıkılarak halkın yardımı ile şimdiki cami yapılmıştır.

(1) (Merhum Sultan Alâaddin Camii teçeddüs Çorum'da) Ahmed Refik-Mimar Sinan Şif. 65
Biraz tarihçiler IV. Murad zamanında yapıldığını bahsetmektedirler de yanlıştır.

Çorum'da Muzaffer Paşa Menberi (Hamid Camisinde)
The Muzaffer Paşa altar in Çorum (in The Hamid Mosque).
Minbar (Chaire d'une mosquée) de Muzaffer Paşa (Dans la mosquée de Hamid) à Çorum.
Kanzel von Muzaffer Paşa in der Moschee Hamit in Çorum

30.04.2019 11:04
Çorum'da Ulu Cami Menberi (Hamid Camisinde)
The Ulu Cami Minbar (in The Hamid Mosque).
Minbar (Chaire d'une mosquée) de Ulu Cami à Çorum.
Die Ulu Cami Kanzel in Çorum.

Karakeçili cami (Merkez ilçede)
The Karakeçili mosque (in central district).
Mosquée de Karakeçili (Centre de la ville)
Moschee von Karakeçili im Zentralkreis

d. Karakeçili Camii:

Üçtutlar mahallesi Karakeçili sokağında 1595 yılında (H. 1004) yapılmış sonradan halk ve devlet yardımı ile 1958 yılında bugünkü cami yeniden yapılmıştır. (1)

e. Azab Ahmet Camii:

Azap Ahmed sokağında çok eskiden yapılmış bu cami halk tarafından esaslı bir onarımı yapılarak bugünkü şekle getirilmiştir.

f. Abdüley Camii:

1647 (H. 1057) yılında yapılan bu cami 1867 (H. 1284) yılında onarım yapılmıştır. Cami Mustafa Paşa oğlu Abdullah bey tarafından yaptırılmıştır. Kitabesi yoktur.

g. İsa Halife Camii:

Çöplü mahallesinde 1595 (H. 1004) yılında İsa Halife adındaki kimse tarafından yapılan bu caminin (1963) yılında yıkılarak yeniden halk ve devlet yardımı ile yapılmıştır.

(1) Karakeçili, Bahçelievler, Kızılkaya ve daha birçok ilçe ve köy camilerinin iç mimarisinde, minare süslmelerinde, üstün bir yeteneği olan ve genç yaşta şehit olan Selahaddin Çetina'nın rahmet ve minnetle anılması bir hoş sayılır.

h. Selimiye Camii:

Osmancık caddesi Akpınar sokağında Çomar çayına yakın olan bu cami 1898 (H. 1316) yılında halk tarafından yapılmıştır. Kitabesi yoktur.

i. Devhane Camii:

Çöplü mahallesinde Devhane sokakta bulunan bu caminin ne zaman yapıldığı bilinmemektedir.

j. Kunduzhan Camii:

Kunduzhan mahallesinde bulunan bu cami 1867 (H. 1284) yılında yapılmıştır. Tombuş oğulları tarafından 1895 (H. 1313) yılında onarım görülmüştür. Dış kapısı üzerinde kitabesi vardır.

k. Ümihalife Camii:

Pazar sokağında bulunan Battaloğulları bitişik olan bu cami önce 1595 (H. 1004) yılında bir mescit iken 1964'de yeniden onarılmış ve büyütülerek Cami yapılmıştır. Mescit Ümihalife tarafından yapılmıştır. Kitabesi yoktur.

Hıdırlık camisi: Merkez ilçede (Suheybi Rumi türbesi bu cumiye bitişiktir.)

The Hıdırlık mosque: in central district (The Suheybi Rumi tomb is adjacent to this mosque).

La Mosquée Hıdırlık: Au centre de la ville (La tombe de Suheybi Rumi est à côté de la mosquée)

Moschee von Hıdırlık im Zentralkreis (daneben befindet das Mausoleum von Suheybi Rumi)

Çorum'da Hidirlik Camisi kapısındaki kitabe
The inscription on the entrance of the Hidirlik mosque in Çorum.
Inscription de la porte de la mosquée de Hidirlik
Das Innschrift an der Tür von der Moschee Hidirlik in Çorum

1. Hamid Camii:

Çarşı içinde Çöplük denilen mevkide 1561 (H. 969) yılında Hüseyin oğlu Rüstem Bey tarafından yapılmış sonradan halk tarafından yeniden yapılmıştır. Kitabesi vardır. Bu caminin menberi Çorum'da evvelce mevcut olan ve depremlerde yıkılmış olan (Bey Camii)'nden gelmiştir. Çok üstün bir sanat eseridir. Menbere Muzaffer Paşa menberi denir. Bey camisi asıl adı (Essultan el gazi Şerafeddin Osman) olan ve Osmanlı emiri bulunan beyler celesi tarafından yaptırılmıştır. Depremlerde yıkılması üzerine menberi Hamid Camisine nakledilmiştir.

m. Kubbeli Camii:

Çarşı içinde bulunan bu cami ilk defa 1921 (H. 1340) yılında onarıldığı gibi, depremden minaresi zarar gördüğü için taşları numaralanarak sökülüp ve yere indirilerek yeni taşlar eklenmek suretiyle minare yeniden yapılmıştır. Kapı üzerinde ayet yazılıdır. Bu minareyi yeniden yapan Çorum'lu taşçı ustası Gazi ustadır.

n. Gülâbibey Camii (Han Camii)

Çorum beylerinden Gülâbibey tarafından yapılan bu cami Gülâbibey mahallesindedir. 1579 (H. 987) yılında onarım gördüğü gibi son yıllarda yeniden onarım yapılmıştır.

o. Tepecik Camii:

1595 yılında (H. 1004) Tepecik mahallesinde bulunan bu cami halk tarafından yapılmış olup kitabesi yoktur.

p. Sancaktar Camii:

Mecidiye yolu üzerinde celep aralığı başlangıcında 1595 (H. 1004) yılında ilk defa mescid olarak yapılmış 1889 (H. 1307) yılında onarım görmüştür. 1965 yılında tamamen yıkıldıktan sonra yeni baştan yapılmış ve 1966 Ramazanında ibadete açılmıştır.

r. Veli Paşa Camii (Abdülbaki paşa Camii, Defterdar Camii):

Bu cami Velipaşa sokağındadır. Çorum'da defterdar bulunan Abdülbaki paşa tarafından yaptırılmıştır. 1865 (H. 1282) yılında Kapıcıbaşı Veli ağa tarafından onarımı yapılmıştır. Kitabesi yoktur.

Merkez ilçede Kubbeli camisi
Domed mosque in central district.
La mosquée à coupoles dans le centre de la ville
Moschee von Kubbeli im Zentralkreis

Sungurlu ilçesinde Sunguroğlu Camisi
The Sunguroğlu mosque at Sungurlu district.
La Mosquée de Sungurluoğlu dans la ville de Sungurlu
Moschee von Sungurluoğlu im Kreis von Sungurlu

Merkez ilçede Bahçelievler Camisi
The Bahçelievler mosque in central district.
Centre de la ville. Mosquée à Bahçelievler
Moschee von Bahçelievler im Zentralkreis

3. 4. 2019 11:04

s. Kellegöz Camii:

Milönü caddesi Kale sokağında bulunan bu caminin ne zaman yapıldığı bilinmemektedir. Onarım tarihi olarak 1908 (H. 1326) yılı okunmaktadır.

ş. Kulaksız Camii:

Yavruturna mahallesi Kulaksız sokağında bulunan bu cami 1830 (H. 1230) yılında yapılmıştır. İlk onarımı 1863 (H. 1280) yılında yapılan bu caminin esaslı onarımı 1958 yılından beri yapılmaktadır. Kitabesi yoktur.

t. Battal Camii:

Mecitözü caddesi üzerinde bulunan bu cami 1916 (H. 1335) yılında onarım görmüştür. Kitabesi yoktur. Bu caminin bir adı da Kiremit Minaredir.

u. Hıdırlık Camii:

Peygamberimizin yakın arkadaşlarından ve ona hizmet edenlerden SUHEYB-İ RUMİ'ye saygı nişanesi olmak üzere ilk defa Hıdır oğlu Hayrettin tarafından bir cami yaptırılmıştır. Ne zaman yapıldığı tesbit edilememiştir. Hıdırlık sözünün Hayrettin'in babasının adından geldiği sanılmaktadır. Bu camiye sonradan Çorum kadıları ve Beyler Çelebi adı ile andığımız Osmanlı emiri birçok arazileri vakfetmiştir. Bu yapılan caminin depremlere zarara uğramış olduğu sanılmaktadır. Beşiktaş muhafızı olan

Osmancık'ta Koca Mehmet Paşa Camii kapısı
The gate of the Koca Mehmet Paşa mosque at Osmancık.
Porte de la Mosquée de Koca Mehmet Paşa à Osmancık
Die Tür von Moschee Koca Mehmet Pascha in Osmancık

Çorum'lu Yedi Sekiz Hasan paşanın Suheyb-i Rumi'den bahsetmesi ve yardım istemesi üzerine padişah II. Abdülhamit'in emirleri üzerine şimdiki cami ve Türbe yapılmıştır. Kitabesi vardır.

Merkez ilçede halk ve devlet yardımı ile 1962'de Bahçelievler ve 1967'de Esnaf evleri camileri yeniden yapılmıştır.

2—İLÇELERDEKİ TARİHİ NİTELİĞİ OLAN CAMİLER:**a. Alaca İlçesindeki Camiler:**

Alaca ilçe merkezinde tarihi niteliği olan eski Cami ile Yeni Cami bulunmaktadır.

Eski Cami 1763 (H. 1177) yılında Kubbe altı vezirlerinden Ömer Osman paşa tarafından yaptırılmıştır.

Yeni Cami 1893 (H. 1311) yılında Ardahan göçmenlerinden Şeyh efendi tarafından yaptırılmıştır. Üst kısmı ahşaptır.

b. Bayat İlçesindeki Camiler:

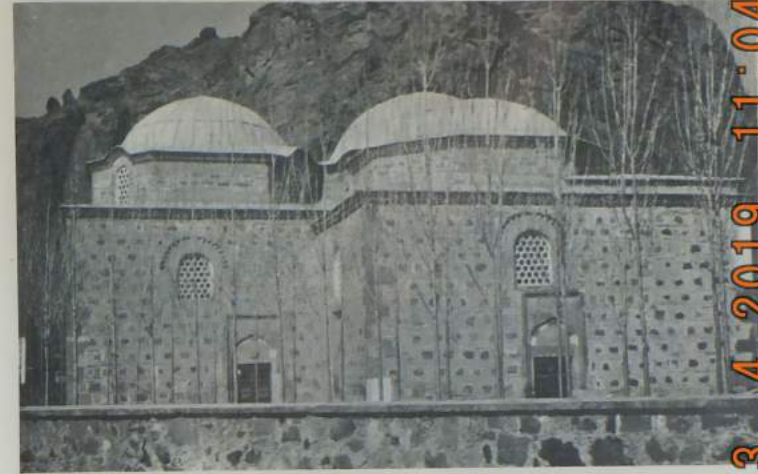
Bu ilçemiz yeni kurulduğu için tarihi niteliği olan bir camisi olmayıp 1952 yılında yapılan Çarşı Camisi bulunmaktadır.

c. İskilip İlçesindeki Camiler:

Merkez ilçeden sonra tarihi niteliği bulunan camilerin çoğu İskilip ilçesinde bulunmaktadır. Önemlilerini aşağıda bildiriyoruz.

İskilip ilçesinde, Şeyh Muhiddin-i Yavsi camisi
The Şeyh Muhiddin Yavsi mosque at Iskilip district.
La mosquée du Sheikh Muhiddin Yavsi dans la ville d'Iskilip
Moschee von Şeyh Muhittini Yavsi im Kreise Iskilip

Osmancık ilçesinde Koca Mehmet Paşa camisi
The Koca Mehmet Paşa mosque at Osmancık district.
La mosquée de Koca Mehmet Paşa dans la ville d'Osmancık
Moschee von Koca Mehmet Pascha im Kreise von Osmancık

1. Şeyh Muhiddin Yavsi Camii:

Ebussuud'un babası Şeyh Yavsi tarafından tek kubbeli olarak yaptırılmış bulunan caminin yanına Ebussuud tarafından ekleme yapılarak cami büyütülmüştür. Cami yanında Ebussuud tarafından yaptırılan babasının türbesi vardır. Ayrıca cami önünde Şeyh Yavsi'nin diktiği söylenen ulu bir karağaç hâlâ bulunmaktadır. Son yıllarda onarım gören caminin aslına bir zarar verilmemiştir.

2. Büyük Camii:

1839 yılında yapılan caminin mimarı (Çöçük) oğlu Hasan ustadır. Aynen Çorum'daki Ulu Cami örnek alınmıştır. Serbest isminde bir İskilipli vatandaşın öncülüğünde halk tarafından yaptırılmıştır. İçinde çini üzerine Küflî yazılar yazılmış ayetler bulunmaktadır. Mihrabı ayrıca çinilerle süslenmiştir. Minaresi daha önce yapılan camiden kalmıştır. Cami taştan yapılmıştır.

3. Yeni Camii:

İkiyüz yıl önce Kazasker Cafer efendi tarafından taştan yaptırılmıştır. Tek kubbelidir.

4. Hanözü Camii: (Kürt Camii—Köprü başı camii):

İskilip'in Ağzıbüyük köyündeki bir vatandaş tarafından ahşap olarak yaptırılmıştır. Kubbesi yoktur. Tavan çok güzel oyma işlemelidir. İskilip cami-

leri içinde en uzun minareli cami bu camidir (72). merdivenle (Badal) çıkılmaktadır. Pencere şekli ayrı bir güzelliğe sahiptir.

5. Tabakhane Camii:

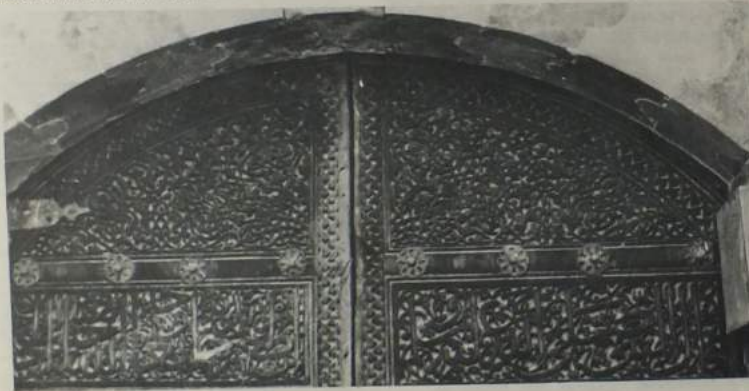
Şeyh Muhiddin Yavsi'nin damadı Şeyh Habib tarafından yaptırılan bu cami XV. yüzyıl eseridir. 1914 (H. 1333) yılında onarım görmüştür. Duvarları taş, kubbesi ahşaptır. Kapı taş yontma ile süslenmiştir. Çok yüksek kubbesi vardır.

6. Uludere Camii:

Şeyh Seydi Mahmud tarafından yaptırılan bu cami 100—110 yıllıktır. Mezarı cami yanındadır. Ayrıca Kayakoparan adlı bir kişinin yaptırdığı (Kaya koparan—Çayboyu Camii) Arap dede tarafından yaptırılan (Arap dede Camii) Müftü Hacı Feyzullah efendi tarafından yaptırılan (Hacı Feyzullah Camii) Hacı Mürsel Camii, Yukarı Taşlı Camii ile Sakarya Camii en önemlilerindendir. Bunlardan başka İskilip'e bağlı Karaören kasabasında ve Evlik köyünde eski camiler bulunmaktadır. Evlik köyündeki camii Akşemseddin'in oğlu tarafından yaptırılan (Akşemseddin Camii) tarihi niteliği olan camilerdendir. Akşemseddin'in oğlu bu cami yanındaki türbede gömülmüştür.

Fatih'in hocası Ak Şemseddin'in Osmancık'taki camisi
The mosque of Akşemseddin, the teacher of Fatih.
La mosquée d'Akşemseddin (Précédenteur de Mehmet II) à Osmancık
Moschee vom Lehrer Fatih Akşemseddin in Osmancık

Osmancık'ta Koca Mehmet Paşa Camisi kapısındaki oyma işlemler ve yazılar
Embroidery and inscriptions on the entrance of the Koca Mehmet Pasha mosque at Osmancık.
Ornements burinés de la porte de la mosquée Koca Mehmet Paşa à Osmancık
Schnitzarbeit und Schrift an der Tür von der Moschee Koca Mehmet Pascha in Osmancık

Karaören kasabasında ise Hacı Zade Ali Ağa tarafından yaptırılan Çarşı Camii (1810), Mehmet Ağa tarafından yaptırılan Karadonlu Camii (1831) Hacı Ahmed Ağa tarafından yaptırılan Birtatlı Camii (1888) en önemlileridir.

d. Kargı İlçesindeki Camiler:

Tarihi niteliği olan en eski cami (Mihri Hatun) Camiidir. Bu cami IV. Sultan Murat'ın Bağdat seferinden dönüşünde ailesi Mihri Hatun'un Kargı ya bağlı Karakise köyünde hastalanarak ölmesi üzerine adını sonsuzlaştırmak üzere yaptırılmıştır.

e. Mecitözü İlçesindeki Camiler

Merkez Camisi (Camii Kebir) tarihi eski olmakla beraber sonradan yıkılarak yerine yeniden şimdiki cami halkın ve devletin yardımı ile yapılmıştır. Diğer camileri Doğu, Sarıdede, Mescid en önemlileridir.

f. Osmancık İlçesindeki camiler:

İl içinde tarihi niteliği olan camilerin bulunduğu ilçelerden birisi de Osmancık ilçesidir.

II. Murat vezirlerinden olan Koca Mehmet Paşa tarafından yaptırılan İmaret Camisi en eski camidir. Bir büyük kubbe ve üç küçük kubbesi olan bu cami taştan yapılmıştır. Kapısı somaki mermerdir. Caminin kapısı üstünde güzel bir yazı ile yazılan kitabesinde Koca Mehmet Paşa tarafından yapıldığı yazılıdır.

Fatih'in hocası Akşemseddin'in Osmancık'lı olduğunu görmüştük. Bu büyük bilgin de Osmancık'ta birçok eserler yapmış ve hatırasını sonsuzlaştırmıştır. Bu arada bir de cami yaptırmıştır. Bu cami Akşemseddin Camisidir. XV. yüzyıl mimarisi özelliğini taşıyan bu cami kalenin kuzey yönünde bulunan camidir. Son yıllardaki depremlerde yıkılan caminin onarımı yapılmış ise de mimari özelliği kalmamıştır.

Osmancık ilçesinin en büyük camisi ilçenin ortasında bulunmakta olan Beyler Çelebi (Büyük Camii) Camisidir. Bu cami Selçuk mimarisi özelliğini taşımakta olup 1213 (H. 610) yılında yaptırılmıştır. Beyler Çelebi bu camii Osmancık emiri iken yaptırmış olup Çorum'daki (Bey Camisi de) onun tarafından yaptırılmıştır. Beyler Çelebi'nin asıl adının (Essultan El Gazi Şerefeddin Osman) olduğunu yukarıda söylemiştik. Bu cami Osmancık bölgesinde sık sık meydana gelen depremler sonunda birkaç defa yıkılmıştır. Son defa halk tarafından ahşap olarak yapılmış bu cami eski mimari özelliğini kaybetmiştir.

g. Sungurlu ilçesindeki camiler:

Sungurlu ilçesinde de eski camiler vardır. Bunlar arasında Yusuf Hoca Camii (1708) yılında Sungurlu ilçesinin kuruluş tarihi olarak kabul edilen

1756 (H. 1170) yılında yapılan Ulu Cami, Mehmet Camii, Altınoglu Camii, Çarşıbaşı Camii ve Mimar-tıki camileri en önemlileridir.

VI—ÇORUM İLİNDE SAAT KULELERİ

Çorum ilinde birisi Merkez ilçede diğeri Sungurlu ilçesinde olmak üzere iki saat kulesi vardır. Diğer ilçelerimizde yoktur.

a. Çorum Saat Kulesi:

Çarşı içinde bulunan bu kule 1894 (H. 1312) yılında halk tarafından yapılmıştır. Saatini o zaman II. Abdülhamit'in Beşiktaş muhafızı olan Çorum Yedi Sekiz Hasan Paşa İstanbul'dan göndermiştir.

Kule 27. 50 metre yüksekliğindedir. Üstü sekiz köşeli olup, (5. 30) metre çapındadır. Üst köşesi (2. 10) metredir. Asıl kulenin gövdesi (3. 90) metre olup yirmi dört köşegenlidir. Üst döner merdivenle çıkılır. Seksenbir basamağı vardır. Saatin bulunduğu rakamlar dairesi çapı (1. 50) metre olup, yelkovan uzunluğu 85 Cm., akrep uzunluğu 70 Cm'dir. Saatin çanı çok kuvvetli olup uzak mesafelerden duyulabilmektedir. Son depremlerde

Çorum Saat Kulesi
Clock tower of Çorum.
La tour à Horloge de Çorum
Uhrturm von Çorum

Sungurlu ilçesi saat kulesi
Clock tower in Sungurlu district.
La tour à Horloge de Sungurlu
Uhrturm von Kreis Sungurlu

taşlarının bazılarında çatlaklar olmuşsa da herhangi bir tehlike yoktur. Çok derin ve geniş bir temel üzerine oturtulduğu söylenmektedir.

Kulenin kapısı üzerinde bir kitabesi vardır.

b. Sungurlu Saat Kulesi:

1892 tarihinde kaymakam Edip Bey tarafından yaptırılmıştır. Saat çelik halat ve 50 kiloluk kovalar vasıtasıyla çalışmaktadır. İçten merdivenle çıkılır.

VII—ÇORUM İLİNDE ESKİ PINARLAR (ÇEŞMELER)

Merkaz ilçede şehrin terkos tesisi yapılmadan önce her mahalle ve sokağın bir çeşmesi bulunmaktaydı. Hayvanlarını bu pınarlardan geniş taş oluklarında sulamaktaydı. Bir kısım zengin hayır sever aileler Belediyeden su satın alarak evlerinin içine çeşmeler akıttıkları gibi, sokaklarına da halkın yararlanması için çeşmeler yaptırılırdı. Bugün belediye

şehrin su ihtiyacını karşılamak için mevcut kaynakları depolamak ve terkos tesisine bağlamak zorunluğunda kaldığı için sokaklardaki devamlı akan bu pınarların çoğu kurumuş, bir kısmı gene terkos tesisine bağlanmıştır. Tarihi bir değeri olmakla beraber bugün pek çoğunun kitabeleri, taşları ve olukları belediyece sökülmüş eski pınarlara terkosa bağlı olanların adları ve yerlerini belirtmekte fayda görüyoruz.

a—Belediye tarafından tamamen sökülmüş olan Pınarlar:

Emir Ahmet Çeşmesi, Kadife Pınarı, Tahtalı Çeşmesi, İstanbulluoğlu Çeşmesi, Aynalı Çeşme, Kulaksız Çeşmesi, Sepetçi Pınarı, Hacı Ahmet Çeşmesi.

b—Belediye tarafından Terkosa bağlanan Çeşmeler:

1—**Kıdış Pınarı:** Üçutlar mahallesi Alaybey sokagında bulunan bu çeşmenin 1880 (H. 1298) yılında onarılmış olduğu üzerinde yazılı bulunmaktadır.

2—**Hacı Ahmet Çeşmesi:** Üçutlar mahallesinde 1851 (H. 1268) yılında yapılmıştır. Üç satırlık bir kitabesi vardır. Bir satırı ebced hesabı ile tarihini göstermektedir.

3—**Özpınar:** Ulukavak mahallesi Akpınar sokagında 1808 (H. 1223) yılında Seyit Hüseyin Ağa yaptırmıştır. Üzerindeki kitabe Elseyyit Hüseyin Ağa 1223 yazısı vardır.

4—**Ağa Pınarı:** Akpınar mahallesi Mavraoğlu evi karşısında bulunan bu çeşme 1829 (H. 1245) yılında Kıpıoğlu Hacı Ahmet tarafından yapılmıştır. İki satırlık bir kitabesi vardır.

5—**Çürük Pınar:** Çöplü mahallesi Fatmabacı sokagında bulunan bu çeşmenin 1898 (H. 1316) yılında onarımı yapılmıştır. Dört satırlık sülüs yazı ile yazılmış bir kitabesi vardır.

6—**Arapoğlu Çeşmesi:** Ümthaliye Camisi karşısında bulunan bu çeşmenin mermer üzerinde yazılı bir kitabesi vardır. 1891 (H. 1309) yılında Arapoğlu Mustafa efendi tarafından onarım görmüştür.

7—**Murat Çeşmesi:** Çepni mahallesinde bulunan bu çeşmenin 1881 (H. 1299) yılında Hacı Abdullah Ağa tarafından yapılmıştır. Kitabesi vardır.

8—**Sandıkçılar Çeşmesi:** Karabayraktaroğlu evi karşısında olan bu çeşmenin 1843 (H. 1259) yılında onarımı yapılmıştır. Kitabesi yoktur. Ayna taşında (1259) tarihi bulunmaktadır.

9—**Tepecik Pınarı:** Tepecik mahallesi başında bulunan bu çeşmenin 1807 (H. 1222) yılında Boduroğlu ile Tevekgelci tarafından onarımları yapılmıştır. İki satırlık sülüs yazı ile yazılı kitabesi vardır.

10—**Şeyh Eyyup Pınarı:** Şeyh Eyyüp mahallesinde

olan bu çeşmenin 1866 (H. 1283) yılında onarımı yapılmıştır. İki satırlık bir kitabesi vardır.

11—**Celep Çeşmesi:** Velipaşa sokağı Celep aralıgında olan bu çeşme 1885 (H. 1303) yılında onarım görmüştür. İki satırlık bir kitabesi vardır.

12—**Çoban Çeşmesi:** (Acem Çeşmesi): Mecitözü caddesi Çorbacioğlu evi yanında bulunan bu çeşme 1866 (H. 1283) yılında Çorbacioğlu Emrullah tarafından onarımı yapılmıştır. Kitabesi vardır.

13—**İslâm Pınarı:** Tepecik mahallesi Milönü caddesi Kale sokağında bulunan bu çeşmenin 1911 (H. 1329) yılında onarımı yapılmıştır. İki satırlık kitabesi ve onarım tarihi yazılıdır.

14—**Uzun Ali Çeşmesi:** Yavruturna mahallesi Kulaksız sokagında bulunan bu çeşmenin 1887 (H. 1305) yılında Varnalı Ali Ağa tarafından onarımı yapılmıştır.

15—**Paşa Çeşmesi:** Yavruturna mahallesinde Rahime Hatun adına Mehmet Paşa tarafından 1779 (H. 1193) yılında yapılmıştır. Hem yapılışına hem de onarımına ait bir kitabe vardır.

Merkez ilçede terkosa bağlanan İslâm Pınarı
The İslâm Pınarı connected to water system in the central district.
Source d'İslâm alimentant le réseau d'eau de la ville.
Der Quelle von İslâm, welche dem Terkos anschliesst, in Merkez ilçesi

16—**Yavru Turna Pınarı:** Yavru Turna mahallesi Garip Dede yanında bulunan bu Çeşme Karacaoğlu İbrahim Bey tarafından 1889 (H. 1317) yılında yapılmıştır. Dört satırlık kitabesi bulunmaktadır.

17—**Tuluk Pınarı:** Yavru Turna mahallesinde 1859 (H. 1276) yılında yapılmıştır. Kitabesi vardır.

18—**İbrahim Pınarı:** Yavru Turna mahallesinde 1810 (H. 1225) yılında Hastacının İbrahim vakfıdır. İki satırlık kitabesi vardır.

19—**Maraz Hatice Pınarı:** Yeni yol mahallesi Hacı Davut sokağı ile Eski Saray birleşimine yakın bulunan bu çeşme 1925 (H. 1341) yılında onarılmıştır. Üç satırlık bir kitabesi vardır.

20—**Kavaklı Pınar:** Tepecik mahallesi Milönü sokagında bulunan bu çeşme 1860 (H. 1277) yılında yapılmıştır. Kitabesi varsa da siva altında kaybolmuştur.

Bu çeşmelerden başka Üçutlar mahallesinde bulunan Serpinsu bölümü Kumbeti XVI—XVII yüzyıllarda yapılmıştır. Kitabesi yoktur.

Eski çeşmelerden: Osmançik'ta Baltacı Mehmet Paşa çeşmesi
One of the old fountains: The Baltacı Mehmet Paşa fountain at Osmançik.

Une des Fontaines historiques: Fontaine de Baltacı Mehmet Paşa à Osmançik
Von den alten Brunnen: Brunne von Baltacı Mehmet Paşa in Osmançik

İLÇELERDEKİ ÖNEMLİ ÇEŞMELER:

İlçe merkezlerinde de pek çok eski tarihi çeşmeler vardır. Hayır sahipleri ayrıca il içindeki köylere, yollar üzerindeki konak yerlerine çeşmeler getirmişlerdir.

Bu çeşmeler içinde Osmancık ilçesine Baltacı Mehmet Paşa tarafından getirilen çeşmeler en önemli sidir. Bu çeşmeler dört tane dir. Her birinde bulunan kitabe 18 mısradır. Bu kitabeyi Dürri Zade'nin yazdığı anlaşılmaktadır. İlk dört mısra aşağıya çıkarılmıştır.

*Menba-i Ayn-ı ata maye-i İhsan-ü Seha
Hazret-i Sadr-ı Kerem Pişe Mehmet Paşa
Eyleyüp Mal-ı Firavan ile sarf-ı Himmet
Şehr-i Osmancığı bu ah ile kıldı ihya*

VIII—ÇORUM İLİNDE TARİHİ EVLER VE YAPILAR:

Sosyal bölümde eski bir ev tipi hakkında kısaca bilgi vermiştik. Eski mimari biçimdeki evler son yıllarda gittikçe azalmaktadır. Bir kısmı tamamen yıkılarak, yerine yeni biçim evler yapılmakta, bir kısmı ise bu günün şartlarına uydurularak değişik tirmeler yapılmak suretiyle eski özelliğini kaybet-

Çorum'da eski bir ev (Çırak Hoca evi)
An old house in Çorum (the Çırak Hoca house)
Maison ancienne à Çorum (Maison du maître et son élève)
Ein altes Haus in Çorum (Haus von Çırak Hoca)

mektedirler. Aşağıda merkez ilçede bulunan eski mimari özelliği taşıyan evlerden birkaç tane örnek vereceğiz.

1— **Mevlevi Hane:** Karakeçili mahallesi 1880 (H. 1298) yılında onarımı yapılmıştır. Kitabesi yoktur. Şahısların elindedir. Harap bir durumdadır.

2— **Tekkeli Hoca Evi: (Selâmlık Bölümü):** Osmancık caddesinde Tekkeli Hoca oğlu İbrahim efendi tarafından 1822 (H. 1238) yılında onarımı yapılmıştır. Kitabesi yoktur. Şahısların elindedir.

3— **Lenduba Tekkesi:** Fatma bacı sokağında Kadifelioglu evi yanındadır. İlk onarımı 1816 (H. 1232) yılında Hacı Elvan kızı Fatma ile Emine ve Sabire tarafından yaptırılmıştır. Mezar taşı üzerinde boya ile yazılmış iki alçı pencerenin alt kısmında yazı bulunmaktadır. Son onarımı iki yıl önce yaptırılmıştır.

4— **Celepoglu Mehmet Efendi Evi:** Çepni mahallesi Aynalı Çeşme sokağındadır. 17. yüzyılda yapıldığı sanılmaktadır. Harap bir durumdadır.

5— **Bezgin oğlu Hacı Ahmet Ağa Evi (Haremlik):** Osmancık caddesinin Ulukavak meydanına bittiği yerde 1842 (H. 1258) yılında yapılmıştır. Baş oda tavanının orta tahtasında dört satırlık kitabe vardır.

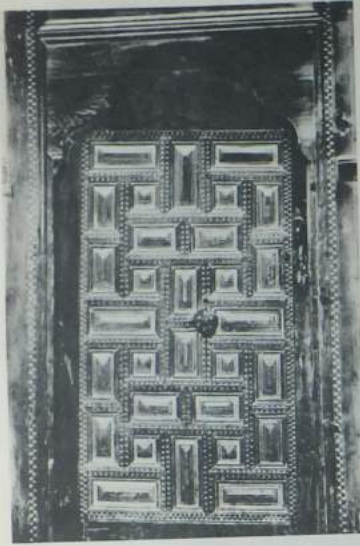

Çorum'da eski bir ev (Çelebioğlu evi)
An old house in Çorum (the Çelebioğlu house)
Maison ancienne à Çorum (Maison de Çelebioğlu)
Ein altes Haus in Çorum (Haus von Çelebioğlu)

Çorum'da eski bir ev (Tekkeli Hoca evi)
An old house in Çorum (The Tekkeli Hoca house)
Maison ancienne à Çorum (Maison de Tekkeli Hoca)
Ein altes Haus in Çorum (Haus von Tekkeli Hoca)

3. 4. 2019 11:05

Eski bir ev kapısı (Tekeli Hoca evinin selâmlık kapısı)
Door of an old house (the gentlemen's procession).
Porte d'une ancienne maison (Dans la maison de Tekeli Hoca)
Tür eines alten Hauses (Herrentür vom Haus Tekeli Hoca)

6— Kerem İssi Odası: Velipaşa sokağı Abdülbaki Camisi karşısındaki sokak içinde Ömer Dedeoğlu evindedir. 1707 (H. 1119) yılında Kerem İssi Hacı Mustafa ile 1755 (H. 1169) yılında halifesi Halil efendinin ölümleri üzerine yapılmıştır.

IX—ÇORUM İLİNDE ANITLAR

a—Merkez İlçedeki Atatürk Heykeli:

Merkez ilçeye dikilmiş olan Atatürk heykeli Özel İdare tarafından yaptırılmıştır. Çok güzel olan mermer kaidesi İstanbul'da çalışan taşçı ustası Çorum'lu Mehmet Usta tarafından yapılmıştır. Heykeltıraş Ali Kenan Yontuncu'ya yaptırılan heykel'in tabanı 19. Ağustos 1931 tarihinde hazırlanmış 21. Ekim 1931'de heykel getirilmeğe gidilerek 25. Kasım 1931 yılında getirilmiş ve aynı yılda heykel belediye parkı içindeki eski yerine konulmuştur. Daha önce getirilen heykel küçük olduğu için şimdiki heykel alınmıştır. Özel İdarece (14. 000) TL. ödenmiştir.

Heykel şimdiki yerine 1958 yılında taşçı ustası Abidin Yüce tarafından konulmuştur.

b—Merkez İlçede Hava Şehitler Anıtı:

Merkez ilçede Havaşehitler hatırası için 21.10.1933 tarihinde yaptırılan şehitler anıtı şehrin güney batısında bulunmaktadır. Bu anıt İstiklâl Savaşında yurt için şehit olanlar adına ve ayrıca Yozgat'ta çıkan Çapanoğulları isyanında Alaca yöresini korumak amacı ile şehit olan jandarma komutanı Binbaşı Nedim, Yüzbaşı Ahmet, Teğmen Mustafa, Cemilbey Bucak müdürü Celepoğlu Hayri, Jandarma Kadir Çavuş ve Daldaloğlu İsmail için saygı nişanesi olmak üzere dikilmiştir. 1958 yılında eski anıt yıkılarak şimdiki anıt yapılmış ve eski anıttaki mermer levha bu yeni anıta konulmuştur.

c—İLÇELERDEKİ ANITLAR:

İlçelerin hiçbirinde Atatürk için dikilmiş heykel bulunmadığı gibi Alaca Bayat, Ortaköy ve Sungurlu ilçelerinde belediyelere dikilmiş büstler de yoktur. İlkokullarla orta okulların bahçelerinde veya salonlarında küçük büstler bulunmaktadır.

İskilip ilçesindeki Atatürk büstü belediye parkı içindedir, 1961 yılında dikilmiştir.

Kargı ilçesinde ortaokula ait bahçeye 1935 yılında Atatürk büstü dikilmiştir.

Mecitözü ilçesi okullarına Atatürk büstü için yardım yapmıştır. Kasabada ayrıca Atatürk büstü yoktur.

Osmancık ilçesi ise 1965 yılında Atatürk büstünü dikmiştir.

X—ÇORUM İLİNDE MÜZELER:

Bir tarih hazinesi olan Çorum ilinde meydana çıkmış olan eserleri turistlere göstermek amacıyla bir tanesi Alaca Höyük'te diğeri Boğazkale'de iki müze bulunmakta, merkez ilçedeki müze yapımı devam etmektedir.

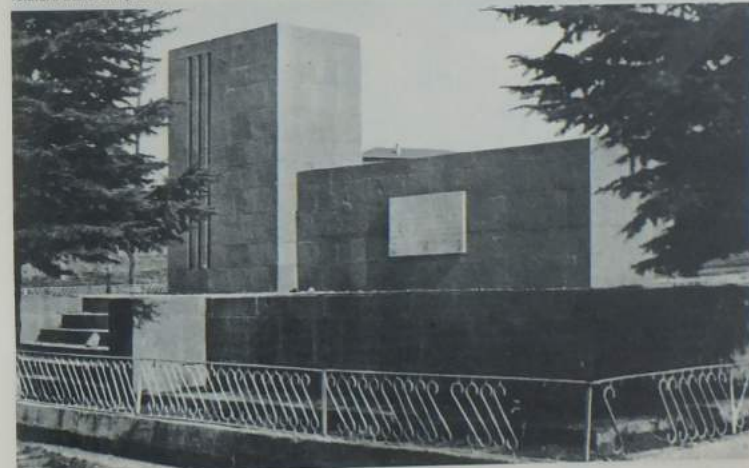
Alaca Höyük müzesi 1941 yılında yapılmış, kazılarda çıkan eserlerin pek çoğu Ankara Arkeoloji müzesine götürülmüştür. Bu götürülen eserlerin kopyaları Alaca Höyük müzesindedir. Diğer eserlerin bir kısmı bilhassa seramik eşyaların çoğu gene Alaca Höyük müzesinde bulunmaktadır.

Müze yanında arkeoloji heyetlerinin kaldığı bir misafirhane ile alçı işleri yapan bir atelye ve bir küçük demir atelyesi binaları eklenmiştir.

Boğazkale müzesi (1966) yılında yapılmıştır. Yapılan kazılardaki tarihi buluntuların bir kısmı bu müzede turistlere gösterilmektedir. Çıkan eserlerin pek çoğu gene Ankara ve İstanbul müzelerini süslemektedir.

Çorum'da Atatürk heykeli
Statue of Atatürk at Çorum.
Statue d'Atatürk à Çorum
Atatürk Statue in Çorum

Çorum'da şehitler anıtı
Martyrs' Monument at Çorum.
Statue pour les soldats morts à Çorum
Denkmal gefallene Krieger (in Çorum)

3. 4. 2019 11:05

İskilip ilçesinde Atatürk büstü
Bust of Atatürk at İskilip district.
Buste d'Atatürk à İskilip
Atatürk Büste (in kreis İskilip)

Osmancık ilçesinde Atatürk büstü
Bust of Atatürk at Osmancık district.
Buste d'Atatürk à Osmancık
Atatürk Büste (in Kreiz Osmancık)

Alacahöyük müzesi
The Alacahöyük Museum.
Musée d'Alacahöyük
Alacahöyük Museum.

Boğazköy müzesi
The Boğazköy Museum.
Musée de Boğazköy
Boğazköy Museum

3. 4. 2019 11:05

İskilip ilçesinde Atatürk büstü
Bust of Atatürk at İskilip district.
Buste d'Atatürk à İskilip
Atatürk Büste (in Kreis İskilip)

Osmançik ilçesinde Atatürk büstü
Bust of Atatürk at Osmançik district.
Buste d'Atatürk à Osmançik
Atatürk Büste (in Kreis Osmançik)

Alacahöyük müzesi
The Alacahöyük Museum.
Musée d'Alacahöyük
Alacahöyük Museum.

Boğazköy müzesi
The Boğazköy Museum.
Musée de Boğazköy
Boğazköy Museum

Yapımı bitmek üzere olan Çorum Müzesi
The Çorum museum about to be completed.
Musée de Çorum en construction

XI. ÇORUM İLİNDE TURİSTİK YERLER:

A. PARKLAR:

a. Çorum Belediye Parkı:

Çorum—Samsun asfaltının güneyinde, Devlet Hastahanesi, Yeşilyurt semti ve Atatürk anıtı meydanlığı arasında (40. 000) M2. genişliğinde bulunan park ilk defa (1884) yılında o zamanki Kaymakam Mahmut bey tarafından kurulmuştur. Mahmut bey burada büyük bir çayme açmıştır. Parkın asıl bir dinlenme ve gezi yeri olmasında en büyük hizmeti (1914) yılında mutasarrıf olan ve Çorum için başka pek çok hizmetler gören mutasarrıf (Vali) Nurettin bey olmuştur. Kendisi şahsen bu parkın ağaçlandırılmasında öğrencilerle beraber çalışmış bugünkü park kurulmuştur. Bundan sonra gelen her Vali ve Belediye başkanları parkın güzelleştirilmesi için çalışmışlardır. Park içinde iki güzel gazino büfe ve çocuk bahçesi ile WC'ler ve çeşmeler bulunmaktadır. Bahar ve yaz mevsimlerinde şehir halkının dinlenme ve eğlencesine olduğu kadar Karadeniz hattına veya Ankara yönüne giden otobüs ve yolcularının uğrak yeri olan park büyük bir ihtiyaca cevap vermektedir.

b. İskilip Belediye Parkı:

Kasaba içinde çok güzel ve şirin bir park olan Belediye parkı 1929 yılında kurulmuştur. Çeşitli park ağaçları, çiçeklik yerleri, gazinosu, havuzu, sayıları az olan hayvan çeşitleri ile halkın günlük yorgunluğunu gideren bir dinlenme yeridir.

c. Diğer İlçelerdeki Parklar:

Bayat belediye parkı (1961), Sungurlu Belediye parkı (1963), Kargı Belediye parkı (1965) yılında kurulmuştur. Bilhassa Kargı Belediye parkı 10. 000 metre kare genişliğinde, içinde gazino, lokanta ve iki tane küçük ölçüde yapılmış havuzları ile (Türkiye ve Marmara şeklinde) ve dikilen çeşitli ağaçları ile kısa zamanda kasaba halkının en güzel dinlenme ve eğlence yeri olma niteliğindedir.

Osmanlı ilçesinde Kızılırmak kıyısında ağaçlarla dolu gazino ve kahveler de halk için dinlenme yerleridir.

Mecitözü ilçesi içindeki Belediye parkı ve gazinosu da kuruluş yılı bilinmemekle beraber kasaba halkının dinlendiği yerler arasındadır.

Ortaköy ilçesi tabii güzellikleri, Çamlık ve ko-

Çorum parkından bir görünüş
A View of The Çorum Park.
Vue du jardin de Çorum
Aussicht von park in Çorum.

Çorum parkında kış
The Çorum Park in winter.
Hiver au jardin de Çorum
Winter in Çorum Park.

Mecitözü parkında sonbahar.
The Mecitözü Park in Autumn.
Automne au jardin de Mecitözü
Der Herbst in Çorum park

rulukları ile doludur.

B—KORULUKLAR—BAĞLAR:

1. Merkez İlçedeki Koruluklar:

a. Bahabey Çamlığı:

Şehrin doğusunda su deposu üzerindeki tepeler 1946—1950 yılları arasında (60. 000) den fazla çam fidanı dikilerek bakım yapılmıştır. Bugün bu çamlar epeyce büyüyerek şehir halkının dinlenme ve eğlence yeri haline getirilmiştir. İki Km. uzaklıkta kurulan bu çamlığa adını vermiş olduğumuz Baha bey uzun süre Çorum Belediye Başkanlığı sırasında şehre büyük hizmetleri ve yararlı çalışmaları olan ilin her zaman takdir ettiği Çorum'lu Baha Çorbaçoğlu'dur. Kendisi emekli olup İstanbul'da oturmaktadır. Çorum'a kazandırdığı pekçok Belediye işlerinden dolayı kendilerini takdir ve saygı ile anmayı bir görev sayarız.

b. Çatak Koruluğu:

Merkez ilçeye bağlı olan Çatak köyünün bulunduğu bölgede Orman İşletmesi tarafından yaptırılan 105 piknik masası, 60 piknik ocağı, 100 çöp tenekesi, 12 çeşme, 4 tane ikiser kabinli WC, oto park ve yağmur için iki sundurma bulunmaktadır. Ayrıca İller Bankasından sağlanan yardımla bir Motel yapılarak hizmete açılmıştır.

c. Hacılar Hanı Çamlığı:

Eski Çorum-Ankara yolu üzerinde Çorum'a 30 Km. Sungurlu ilçesine 25 Km. uzaklıkta bulunan Meşelik ve çamlık alanlara sahip olan Hacılar Hanı Koruluğu halkın dinlenme ve eğlence yerlerindendir. Bol ve soğuk suları ile yaz günleri halkın en çok rağbet ettiği yörelerden biridir. Her ne kadar yeni devlet yolu bu alandan yönünü değiştirmiş ise de özel taşıtlar işletmek suretiyle bu bölge gene istenilen amaca hizmet etmekten geri kalmıyacaktır.

d. İ Park Ormanı:

Çorum—Samsun asfaltı üzerinde şehre 8 Km. uzaklıkta Sıklık Boğazı denen yerde Orman Müdürlüğüne 1962 yılında 380 hektarlık bir alana 150. 000 çeşitli çam fidanı dikilmiş ve buraya Karayolları şubesi tarafından kendi elemanlarından ölen Hasan Zahir adına bir çeşme ve etrafını ayrıca ağaçlandırmak ve bir gazino yapmak suretiyle mesire yeri kurulmuştur. Halk bu dinlenme yerine daha çok (Hasan Zahir) çeşmesi adını vermiştir. Bilhassa gelip geçen Otobüs yolcularının ve tatil günleri halkın en çok gidip dinlendiği bu yer, dikilmiş olan çamların büyüdüğünde daha çok ilgi çeken bir mesire yeri olacaktır.

Taşıt aracı: Eşek arabası
Ass drawncart as a transportation means.
Un moyen de locomotion: voiturerie tirée par un âne
Der Eselwagen

2—MERKEZ İLÇEDE BAĞLAR:

Dinlenme ve eğlence yerlerinin en önemlilerinden birisi de bağlardır. Merkez ilçeye yakın su bulunan vadi tabanlarında pek çok bağlar vardır. Bu bağlar 3—15 Km. uzaklıkta bazıları üzüm, bir kısmı hem üzüm hem de meyvelik olan bağlardır. İlkbahardan başlamak üzere meyveler ağaçlardan toplanıncaya kadar her bağ sahibi hafta tatillerini bağlarında geçirirler. Bazı aileler bağlarına evler yaptırarak yaz mevsimini hergün orada geçirirler. İş günleri sabahları taşıt araçları ile şehre inerler, akşamları bağa dönerler. Bağlarda muhtelif yerlere çeşmeler akıtmakta, bazıları yeraltı sularından kuyular açmak suretiyle tulumbalı ile su elde etmektedirler. Birçok bağ evi sahibi havuzlar yaptırarak hem bağlarını sulamak hem yaz sıcaklarında serinlemek imkânını elde etmektedirler. Belediye şehir halkına hizmet etmek amacıyla bazı bağlara hafta tatillerinde belirli saatlerde otobüsler işletmek suretiyle yardımcı olmaktadır.

3—İLÇELERDE KORULUK VE BAĞLAR:

İlçelerimizin pek çok yerinde iç turizm bakımından dinlenme ve eğlence yerleri bulunmaktadır. Bu yerlere turistik tesisler kurulmamış olduğu için dış turizme elverişli değildirler.

Alaca ilçesinde Hüseyin Gazi tekkesi civarındaki ağaçlık bölge, Bayat'da 4 Km. uzaklıktaki (Karatepe) her tarafı daima yeşil olan Mecitözü'nün bağ ve bahçeleri, Sungurlu ilçesinin kapıkaya çamlığı ve kasabanın hemen yanındaki bağları, Osmançık ve Kargı'nın bağlık yerleri, İskilip'in bağlarının bulunduğu Uludere bölgesi en önemlilerini teşkil etmektedir. Osmançık, Kargı, İskilip ve Bayat ilçeleri bölgelerindeki Ormanlık bölgelerde Turistik tesislere önem verildiği zaman bu bölgeler dinlenme ve eğlence yerleri olarak çok değer kazanacaklardır.

C—Çorum İlinde Kaplıcalar ve İçmeler:

İl içinde Mecitözü ilçesinde Fıgani köyüne bağlı olan Beke kaplıcası ile Sungurlu ilçesine ait maden suyu (Manastır suyu), Kargı ilçesine bağlı

Japon veliahdı Altes Prens Mikase ve eşinin Boğazköy gezisi (1963)
Japanese heir Mikase and his wife's travels in Boğazköy (1963).
Visite du dauphin du japon: Mikase et sa femme à Boğazköy (1963)
Japanische Kronprinz mit seine weib ein Besuch in Boğazköy.

Tekkeşin köyü şifalı suyu ile Karaören kasabası (Arak) maden suları en önemli içmeceleri meydana getirmektedir. Figani kaplıcası Mecitözü'ne (21) Km., Çorum'a (61) Km. uzaklıkta olup trafiğe her mevsimde açıktır.

Figani kaplıcası (Beke) İl Özel İdaresi tarafından yeniden yaptırılan otel, lokanta, gazino, motelleri ve elektriği ile bilhassa yazın halkın sıcak su banvosu almak isteyenlerin gittiği bir yerdir. Suyu ılık ve şifalı olan Beke kaplıcasına ait rapor ilişik tabloda gösterilmiştir.

Sungurlu ilçesine 2.500 metre uzaklıkta bulunan Manastır tepesindeki maden suyu böbrek taşlarını eriten, tenya ve solucanları düşüren ve midayı temizleyen şifalı bir sudur. Buraya her yaz mevsiminde 5000—6000 insan gelerek sağlık bakımından faydalanmaktadır. Yalnız bu suyun bulunduğu yerde hiçbir tesis (Otel, gazino, lokanta v. s.) bulunmadığı için gereği kadar faydalanması de kabildir. İlçe için her bakımdan gelir sağlayıcı bir niteliktedir. Bölgedeki köylerin bildirdiğine göre bu suyun romatizma, siyatik, cilt hastalıkları, kadın hastalıklarına karşı faydalı bir su olduğu söylenmektedir.

Hastalar üç ilâ yedi gün bu sudan içmektedirler. Suyun miktarı azdır. Bir günde 17—28 litre su verdiği hesap edilmiştir ki ortalama saniyede 20 gramdır. Tahlil raporu ilişik tabloda gösterilmiştir.

İl içinde Kargı ilçesi Tekkeşin (Gökçe Doğan) köyü ile İskilip ilçesi Karaören kasabası civarında (Arak yöresi) özellikleri tesbit edilmiştir. Bölge halkı tarafından kullanılan maden suları bulunmaktadır.

D—Çorum İlinde Turizm Çalışmaları:

Konumuzun başında da belirttiğimiz gibi Çorum ili turistik bakımdan Türkiye'mizin değil, dünyanın sayılı turistik şehirlerinden birisi olmağa namzettir. Fakat mahalli imkânların mâlî yetersizliği sebebiyle turist için lüzumlu tesisler kurulamamıştır. Bu işin devlet işi, hattâ Uluslararası bir yardımlaşma ile kabil olacağını düşünerek vakit kaybetmemek gerektiği kanısındayız. Boğazköy'de kurulacak Turistik tesisler Türkiye Ekonomisine sağlıyacağı faydalar nisbetinde, yurdumuzun yabancılarla tanıtılmasına zemin hazırlamış olacaktır.

İl çapında iç ve dış turistler için yapılmış olan işler şunlardır.

a. Alacahöyük'te İller Bankasından sağlanan yardımla bir motel yapımı bitmek üzeredir. Bu

Hittit restoranı-Sungurlu ilçesinde
A Hittite restaurant at Sungurlu district.
Restaurant Hittite à Sungurlu
Hittit restaurant (Kreis in Sungurlu)

motel 4 daireli olup her birinde bir oda bir duş ve WC bulunmaktadır.

b. Merkez ilçeye bağlı Hamamlıçay köyünde evvelce mevcut olan sıcak sudan yararlanarak yeni bir kaplıca binası yapılmıştır. Alt katta bir havuz etrafında kurnalar, birinci katta soyunma kabineleri bulunan bina bazı eksiklikleri sebebiyle henüz işletmeye açılmamıştır.

c. Mecitözü ilçesine bağlı Figani köyünde (Beke) sıcak su kaplıca tesisleri çok mükemmel bir şekilde (Otel, motel, lokanta, gazino v. b.) yapılarak halkın yararlanmasına imkân sağlanmıştır.

d. Orman İşletmesi tarafından Hacılarhanı Çamlığındaki mesire yerine 50.000 Karaçam fidan dikilerek imar sahasına alınmıştır.

e. İl içinde Turistik çalışmalar için merkez ilçede 1964 yılında Sungurlu ilçesinde ve Mecitözü ilçesinde Turizm Dernekleri kurularak kendi imkânları oranında çalışmalarda bulunmuşlardır.

Çorum Turizm Derneği Çorum'u tanıtmak amacıyla Broşür (Klavuz) bastırıldığı gibi, Sungurlu Tu-

rizm Derneği, Boğazkale ve Alacahöyük'e ait broşürler ve Hittit eserlerine ait kartpostallar bastırarak yerli ve yabancı turistlere faydalı olmağa çalışmaktadır. Bu derneklerin adresleri:

Adı	Adresi
Çorum Turizm ve Tanıtma Derneği	Talat Cerit eczanesi Çorum. Tlf. 1402.
Sungurlu Turizm ve Tanıtma Derneği	Cengiz Topel cad. No: 11 Sungurlu
Mecitözü Güzelleştirme ve Turizm Derneği	Mecitözü

f. Sungurlu ilçesinde yerli ve yabancı turistleri bedeli karşılığında (Boğazkale ve Alacahöyük'te kendi taşıt araçları ile götüren Faruk Aksoy da Çorum Turizmüne yardım etmekte sürekli olarak bu işle uğraşmaktadır.

E—Çorum İlinde Turistik Kuruluşlar:
Özel teşebbüs tarafından kurulmuş olan bir takım tesisler her geçen yıl artmakta dolayısıyla iç ve dış turistler için imkânlar sağlanmaktadır. İlişik listede merkez ilçe ile ilçelerdeki turistik değerler kuruluşları görülmektedir.

1. OTELLER:

İlçesi	Adı ve adresi	Tel. no.
Merkez	Yayla Palas —Çorum—	1432
Merkez	Konak Oteli —Çorum—	1345
Merkez	Yeni Konak oteli —Çorum—	1212
Merkez	Konfor Palas —Çorum—	1070
Kargı	Eken Palas —Kargı—	62
Kargı	Kızılırmak Oteli —Kargı—	50
Osmancık	Hotel Piriñ Palas —Osmancık—	36
Sungurlu	Belediye Turistik Oteli —Sungurlu—	—
Sungurlu	İmren Palas Oteli —Sungurlu—	33
Sungurlu	Cumhuriyet Oteli —Sungurlu—	—
Sungurlu	Masaaltı Oteli —Sungurlu—	—
Sungurlu	Turan Oteli —Sungurlu—	—
Sungurlu	Hitit Motel —Sungurlu—	—

2. LOKANTALAR:

İlçesi	Adı ve adresi	—Çorum—	1302
Merkez	Şehir Lokantası	—Çorum—	1315
Merkez	Park Gazinosu	—Çorum—	1312
Merkez	Karadeniz Lokantası	—Çorum—	—
Merkez	Özler Lokantası	—Çorum—	—
Merkez	Hitit Lokantası	—Kargı—	92
Kargı	Cihan Lokantası	—Kargı—	28
Kargı	Şen Lokanta	—Kargı—	73
Kargı	Zevk Lokantası	—Sungurlu—	31
Sungurlu	Ulusoy Lokantası	—Sungurlu—	22
Sungurlu	Mehtap Lokantası	—Sungurlu—	48
Sungurlu	Shell Restoranı	—Sungurlu—	85
Sungurlu	Merkez Lokantası	—Sungurlu—	—
Sungurlu	Yayla Lokantası	—Sungurlu—	—
Boğazkale	Hitit Turizm Lokantası —Boğazkale—	Sungurlu	—

SUNGURLU MANASTIR MADEN SUYU TAHLİLİ

Tab. No. 3083

Numune No. 211

Görünüş	: Renksiz
Bulanıklık	: 5 PPM
Renk	: 5 Platin akalası
PH	: 7.3
EC 100	: 8800
HS	: Yok
2	: 0
CO ₂	: Yok
NH ₃	: Yok
Org. Madde Mgr.	: 1.28
02/lt.	: 18.80 Mep/lt
Ca++	: 43.20 Mep/lt
Mg.++	: 19.12 Mep/lt
Na	: 0.20 Met/lt
K+	: 0.20 Met/lt

Fe++	: 0
Co =	: 0
3	
Hco	: 10.28 Mep/lt
C 13	: 0.80 Mep/lt
SO =	: 70.50 Mep/lt
4	
H 2 si 0 3—	: 18.20 opm
Tephir bakiyesi	: 5704
Kızdırma bakiyesi	: 4651
Dertlik	: 310 F. SO

Numuneyi alan	İçme suyu Lab. Şefi
Hasan Çerim	Kimya Y. Müh.
Jeolog	İmza
	Su ve Toprak
	Laboratuvar Şefi Ziraat
	Y. Müh. Cemal Öz
	İmza

BEKE KAPLICA SUYU TAHLİLİ

Yapılan deney ve sonuçları:

Potansiyel asitlik (PH 25 C. de)	: 7.10
Alkalite (MetilBranj)	: 42.07 ccm. N/10 Hcl/Lit.
Sertlik	: derece
Mecmu (CaCo ₃ cinsinden)	: 14 derece
Gidici (CaCo ₃ cinsinden)	: 6 derece
Kalıcı (CaCo ₃ cinsinden)	: 291 Mgr/Litre
Kızdırma bakiyesi (105 c da kurutulmuş)	: 209.2 Mgr/Litre
Anyonlar (Klorür Cl) halinde	: 15.4 Mgr/Litre
(Sülfat So ₃) halinde	: 29 Mgr/Litre
(Nitrat No ₃) halinde	: Yok
(Fosfat Po ₄) halinde	: Yok
(Kükürtlü hidrojen H ₂ S)	: Yok
(Silis SiO ₂)	: 18.6 Mgr/Litre
Katyonlar (Kireç CaO)	: 52.8 Mgr/Litre
(Magnezi MgO)	: 32.0
(Demir Aliminyum Fe ₂ O ₃ —Al ₂ O ₃)	: Yok
(Amonyak NH ₃)	: Yok
Serbest Karbonik Asit (H ₂ Co ₃) halinde	: 42.8 Mgr/Litre
(Bikarbonat HCO ₃)	: 217.8 Mgr/Litre
Karbonat (CO ₃) halinde	: 0.2 Mgr/Litre

Analizi yapan	Kimya Kürsüsü Prof.
Münir Asfalt	Dr. Nami Serdaroglu
İmza	31.8.1953
	İmza

EKONOMİK
BÖLÜM

1. OTELLER:

İlçesi	Adı ve adresi	Tel. no.
Merkez	Yayla Palas — Çorum	1432
Merkez	Konak Oteli — Çorum	1345
Merkez	Yeni Konak Oteli — Çorum	1212
Merkez	Konfor Palas — Çorum	1070
Kargı	Eken Palas — Kargı	62
Kargı	Kaymak Oteli — Kargı	50
Ösmancık	Hotel Piriç Palas — Ösmancık	36
Sungurlu	Belediye Turizm Oteli — Sungurlu	—
Sungurlu	İmren Balık Oteli — Sungurlu	33
Sungurlu	Cumhuriyet Oteli — Sungurlu	—
Sungurlu	Masaaltı Oteli — Sungurlu	—
Sungurlu	Turan Oteli — Sungurlu	—
Sungurlu	Hitit Motel — Sungurlu	—

2. LOKANTALAR:

İlçesi	Adı ve adresi	—Çorum—	1302
Merkez	Şehir Lokantası	—Çorum—	1315
Merkez	Park Gazinosu	—Çorum—	1312
Merkez	Karadeniz Lokantası	—Çorum—	—
Merkez	Özler Lokantası	—Çorum—	—
Merkez	Hitit Lokantası	—Kargı—	92
Kargı	Cihan Lokantası	—Kargı—	28
Kargı	Şen Lokantası	—Kargı—	73
Kargı	Zevk Lokantası	—Sungurlu—	31
Sungurlu	Ulusoy Lokantası	—Sungurlu—	22
Sungurlu	Mehmet Lokantası	—Sungurlu—	48
Sungurlu	Shell Restoranı	—Sungurlu—	85
Sungurlu	Merkez Lokantası	—Sungurlu—	—
Sungurlu	Yayla Lokantası	—Boğazkale—Sungurlu	—
Boğazkale	Hitit Turizm Lokantası	—Boğazkale—Sungurlu	—

SUNGURLU MİNASTIR MADEN SUYU TAHLİLİ

Tab. No. 3083

Numune No. 211

Görünüş	: Renksiz
Bulanıklık	: 5 PPM
Renk	: 5 PPM in alkalisi
PH	: 8.800
EC 106	: Yok
HS	: 0
2	: Yok
CO2	: Yok
NH3	: Yok
Ort. Madde Mar.	: 1, 28
Ort. Mar.	: 18, 80 Mep/it
Ca	: 43, 20 Mep/it
Mg	: 19, 12 Mep/it
Na	: 0, 20 Met/it

Fe ++	: 0
Co =	: 0
3	
Hco	: 10, 28 Mep/it
C 13	: 0, 80 Mep/it
SO =	: 70, 50 Mep/it
4	
H 2 si 0 3	: 18, 20 opm
Tephir bakiyesi	: 5704
Kızdırma bakiyesi	: 4651
Dertlik	: 310 F. SO

Numaneyi alan
Hasan Çerim
Jeolog

İçme suyu Lab. Şefi
Kimya Y. Müh.
İmza

Su ve Toprak
Laboratuvar Şefi Ziraat
Y. Müh. Cemal Öz
İmza

BEKE KAPLICA SUYU TAHLİLİ

Yapılan deney ve sonuçları:

Potansiyel asitlik (PH 25 C. de): 7, 10

Alkalite (MetilBran): 42, 07 cem. N/10

Hcl/Lit.

Sertlik : derece

Mecmu (CaCo3 cinsinden) : 14 derece

Gidici (CaCo3 cinsinden) : 6 derece

Kalıcı (CaCo3 cinsinden) : 291 Mgr/Litre

Kızdırma bakiyesi (105 c da

kurutulmuş) : 209, 2 Mgr/Litre

Anyonlar (Klorür Cl) halinde

(Sülfat So4) halinde : 29 Mgr/Litre

(Nitrat No3) halinde : Yok

(Fosfat Po4) halinde : Yok

(Kükürlü hidrojen

H2S : Yok

(Silis SiO2) : 18, 6 Mgr/Litre

Katyonlar (Kireç CaO) : 52, 8 Mgr/Litre

(Magnezi MgO) : 32, 0

(Demir Alüminyum

Fe O3—Al O3) : Yok

(Amonyak NH3) : Yok

Serbest Karbonik Asit (H2 Co3)

halinde : 42, 8 Mgr/Litre

(Bikarbonat HCO3) : 217, 8 Mgr/Litre

Karbonat (CO3) halinde : 0, 2 Mgr/Litre

Analizi yapan

Münir Asfalt

İmza

İmza

«Memleketin Efendisi Köylüsüdür.»
K. ATATÜRK

Çorum il nüfusunun % 80 Bucak ve köylerde oturmaktadır. Çalışan nüfusun % 88'ini tarım ve hayvancılık alanında çalışanlar teşkil eder. Bu durumda Çorum Ekonomisinin ana temelini birincisi tarıma, ikincisi hayvancılığa dayanmaktadır. Ticari hayat ancak çalışan nüfusun binde birini meydana getirmektedir. Çiftçinin ve şehirlinin ihtiyaçlarını karşılamak için il ve ilçe merkezlerinde kayıtlı bulunan tüccar sayısı (1064)dür. Köylünün elde ettiği ürünün azlığı ve çokluğu ile orantılı olan ticari hayat her yıl gittikçe artmaktadır. Merkez ilçenin 1964 yılında ithalatı 44. 487. 893 TL. iken, 1965'de 60. 295. 600 TL. yükselmiş, 1966 yılında ise 76. 865. 170 TL'si olmuştur. Merkez ilçenin 1964 yılı ihracatı 64. 686. 255 TL. iken 1965'de 103. 302. 357 TL. olmuş 1966' da ise bu 111. 548. 985 TL. na yükselmiştir.

Ticaret odasına kayıtlı üye sayısına gelince merkez ilçede (520) üye diğer ilçelerinde ise (544) olmak üzere (1064) üyesi bulunmaktadır. Odaya kayıtlı tüzel kişi sayısı (48)dir. Endüstriyel faaliyet Çorum ilinde ileri gitmemiştir. Başlıca endüstriyel faaliyet olarak Çimento fabrikası, Un fabrikaları, Çeltik fabrikaları, toprak sanayiine ait kiremit ve tuğla fabrikaları ile küçük çapta onarım yapan atelye küçük imalat evlerini sayabiliriz. Bu arada önemli iki linyit kömür işletmesinin de enerji ham maddesi elde etmek yönünden endüstri faaliyeti arasında sayılması gerekir. Çorum Sanayi Odasına kayıtlı üye sayısı (34) sanayicinin odaca tescil edilmiş sermayesi 36. 050. 031 TL. dir.

Tarihin en eski devresinde medeniyet merkezi olan Çorum ilinde tarım ekonomisinin belkemiğini teşkil ettiğini söylemiştik. Ta Hiitlerden beri ekile

ekile verim ve bereketi azalmış olan ancak teknik bilgi ve yapılan tarım yardımları ile toprağın veriminin artırılmasına çalışılan Çorum ilinde ekilebilen toprak alanı (336 227) hektar olup sulanabilen topraklar (33 419) hektardır. Ekilebilen toprakların hemen hemen yarısı bir yıl ekilmekte yarısı dinlenmeye (Herk-Nadas) bırakılmaktadır. Bağ bahçe işleri için ilde ayrılan topraklar (15 770) hektarı bulmaktadır. İlin her tarafında tarla, bağ, bahçe tarımı yapılmakla beraber merkez ilçe, Alaca, Sungurlu, İskilip'te buğdaygiller, İskilip, Bayat Osmancık ve Kargı'da piring ekimi merkez ilçe ve Mecitözü ilçelerinde şeker pancarı ekimi daha çok ekilmektedir.

İl içinde üretilen şeker pancarı (88. 000) tonu geçmemektedir. Çorum ekonomisinde tarımla beraber yürüyen hayvancılık daha çok dağlık ve yaylalık bölgelerde gelişmiş durumdadır. İldeki hayvan toplamının (1. 402. 814) en önemlisini (432. 149) baş koyun teşkil etmektedir.

Çorum ekonomisine önemli bir katkıda bulunan maden işletmeciliğidir. Bilhassa zengin linyit yataklarına sahip olan Çorum ilinde bu işletmecilik T. K. İ. ve Özel İdare tarafından yürütülmekte, yalnız il için olmayıp komşu ellere de sevk edilmektedir.

Orman bakımından fakir kalmış (tarihi nedenlerle) Çorum'da bu alanda önemli bir gelişme maalesef yoktur diyebiliriz.

Tamamen tarım ve hayvancılığı ekonomisinin belkemiğini teşkil eden Çorum Devlet bütçesine de vergi olarak (22. 848. 247) lira katkıda bulunmaktadır.

«Kılıç ve Saban, Bu iki fatihden birincisi ikincisine daima mağlup olmuştur.»

K. ATATÜRK

2—ÇORUM İLİNDE TARIM HAYATI:

A—Genel Bilgiler

Çorum ilinde toprakların genel olarak dağılımı şöyledir. %43. 6 ekili ve dikili yerler, %12 ormanlar, (1), %25 işe yaramayan topraklar, %19. 4'ü işe çayır ve meraları meydana getirmektedir (grafik no:1)

İl içinde ekili ve dikili toprakların tarım bakımından faydalanma oranına gelince % 92. 4 tahillara % 3 endüstri bitkilerine %2. 5 baklagillere, %1. 1 bağ bahçe tarımlarına %1 sebze tarımına ayrılmaktadır. (Grafik No: 11)

Tahıllar için ildeki toprakların bölünüşü şu şekildedir. % 75 buğday ekimine, %20. 5 Arpa ekimine, % 0.5 çavdar ekimine, %1 pirinç ekimine, %1 mısır ekimine ve %2 diğer ekilişlere ait olduğu görülmektedir. (Tablo no: III).

Çorum'da gerek merkez ilçede ve gerek ilçelerde ve bütün köylerde ekonominin belkemiğini tarım teşkil eder. Merkez ilçede ticaretle, san'atla uğraşan insanların hattâ pek çok yerli memurların merkez ilçe topraklarında veya köylerinde mutlaka tarla, bağ, bahçe hayvanları vardır. Bu eskiden daha fazla idi. Ortakçılık adını verdiğimiz bu sistem yavaş yavaş azalmaktadır. Bunun da sebebi, köylünün ortak olarak ektiği şehirli veya kasabalı arazi sahiplerinin tarlalarını gücü nisbetinde satın almağa başlamasıdır diyebiliriz.

Yani köylümüz imkânları elverdiği nisbette köyündeki şehirlinin tarlalarını almağa, mal sahibi olmağa başlamıştır. Çorum köylüsü tarımın çok çetlitli olan ekstansif dediğimiz çetlitli şeklini yapmaktadır.

Asıl geçimini sağlayan tahıl ektikten sonra öte taraftan meyva, sebze yetiştirir. Gücü nisbetinde büyükbaş veya küçükbaş hayvan besler. Kümesinde birkaç tane tavuk bulunur. Bazıları arı besler, bir kısmı ipekböceği yetiştirir. Bölge ve iklim şartlarına uygun olarak tarlalarında çetlitli ürünler almağa çalışır. Genel olarak tahıl çeşitleri ilin her tarafında ekildiği gibi, çetlik ekimi Kızılırmak'ın geçtiği ilçelerde (Bayat, İskilip, Merkez ilçe, Osmancık, Kar-

gı'da) daha hakim olduğu, merkez ilçe ile Mecitözü ilçesinde şeker pancarı, Sungurlu ilçesinde şeker pancarı tohumu ekiminin daha çok olduğu, meyveciliğin İskilip, Osmancık ve merkez ilçede ileri olduğu görülür.

B—Bugünkü Tarım Durumu

Coğrafi bölümde gördüğümüz gibi, il topraklarının büyük bir kısmı kırıç topraklardır. Yağışın az olması da göz önüne getirilirse ekili toprakların her yıl % 60'ı ekilmekte % 40'ı nadasa bırakılmaktadır. Nadasa bırakılan topraklarda su birikmesini sağlamak suretiyle ertesi ekim yapılmaktadır. Asırlar boyu ekile ekile kuvvetini, verim oranını kaybetmiş olan il topraklarının ortalama ürün oranı bir kiloya altı kiloyu ancak bulmaktadır. Bu oran sulu yerlerde bire 20—25'i bulur.

İldeki kültür arazisine ayrılan topraklar (349. 997) hektardır. (Tablo no: IV) Bu toprakların (33 419) hektarı sulu arazidir (Onda birinde az). Önemli ürün çeşitlerine gelince: en çok buğday olmak üzere ikinci derecede arpadır. (Bak. Grafik No: III).

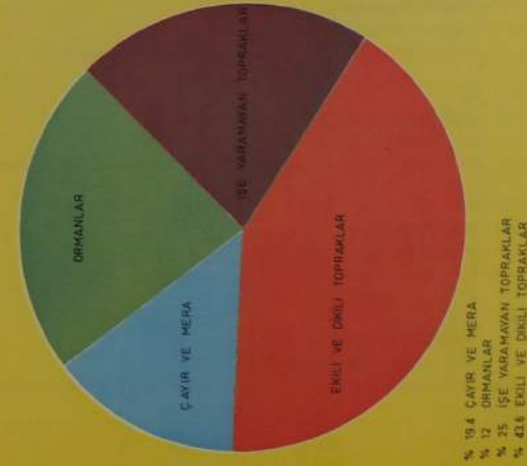
İrmak ve derelerin sulanabilir yerleri ile vadilerde meyvecilik ve sebzecilik yapılmaktadır. Sebzecilik bölge ihtiyaçlarını karşılamakta ise de, meyvecilik iyi olduğu yıllarda bilhassa Ankara ve İstanbul'a sevkedilmektedir. Amasya elması adı ile anılan İstanbul ve Ankara piyasalarında aranan elmanın en iyileri Çorum'da çok yetişmektedir. Ne var ki Çorum adı osmanlılar zamanında Amasya sancığı bilinmeyen küçük bir kaza olduğundan bu bölgenin meyveleri Amasya adı ile piyasada anılmakta idi. Bağcılık Merkez ilçe, İskilip, Mecitözü ve Sungurlu ilçelerinde gelişmiştir. Flokser hastalığı olan yerlerde Amerikan çubuğu dikimi gelişmiş, diğer yerlerde yerli asmalar ve çubuklar bulunmaktadır. Sungurlu ilçesindeki Flokser hastalığı sebebiyle Amerikan çubuğu bağlar kurulmaktadır. Bağcılık için ayrılan topraklar (11. 000) hektardır. İl topraklarının %19, 4 ünü çayır ve mer'alar teşkil etmekle beraber hayvanlarımızı doyurma kabiliyetini kaybetmiştir. Bunun için ilçelerin elverişli yerlerinde suni çayır ve mer'alar bulunmakta çiftçiye ot tohumu yardımı yapılmaktadır.

(1) Coğrafi bölünüş incelenirken her ne kadar biriki topraklığı oran %9 olarak gösterilmiş ise de bu oran korulukların topraklarıdır.

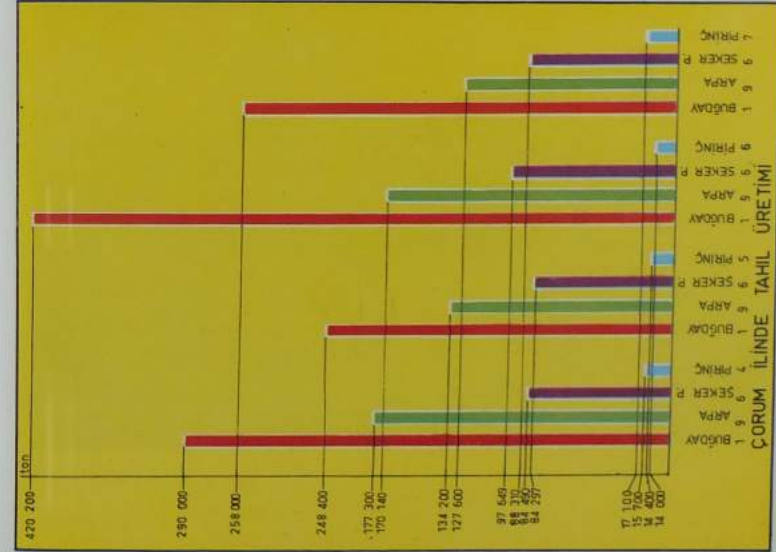
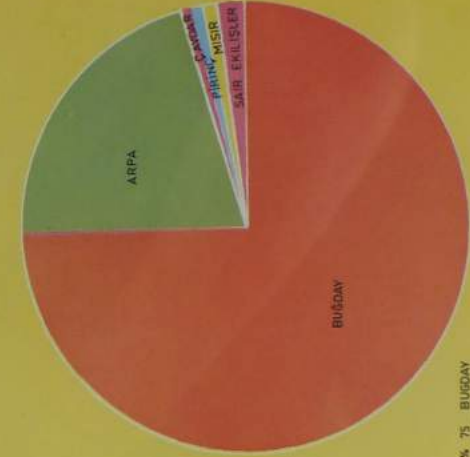
ÇORUM İLİNDE EKİLİ VE DİKİLİ TOPRAKLARIN BÖLÜNÜŞÜ

ÇORUM İLİ TOPRAKLARININ BÖLÜNÜŞÜ

ÇORUM İLİNDE TAHILLARA AYRILAN
TOPRAKLARIN BÖLÜNÜŞÜ

Osmancık: çift sürerler

Osmancık: makine ile ekim

Harman

Kızılırmak kıyısında pirinç tarlaları

C—Çiftçi Sayısı: Toprakların çiftçi ailelerine dağılışı: Çorum ilinin (751) köyünde (67 800) çiftçi ailesi bulunmakta, bunun (7650) ailesi topraksız çiftçi ailesidir. Bir aileye il içinde ortalama olarak düşen kültür arazisi 49, 9 dekar tarla ve (2, 4) dekar bağ bahçe ve sebzelik arazi olmak üzere (52, 3) dekar'dır. (Tablo no: V) Ortalama üstünde kültür arazisine en çok sahip olan ilçelerimiz Bayat, Mecitözü, Ortaköy, Sungurlu'dur.

Çorum ilinde toprak sahibi olan çiftçi aileleri ile sahip oldukları kültür arazisi oranları (tablo no: VI) da gösterilmiştir. Bu tablo incelendiği zaman Sungurlu (101—200) dekar araziye sahip olanların meydana getirdiği, (1000) dekardan fazla kültür arazisine sahip olan çiftçi ailesi bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu oranlar bize Çorum ilinde kültür arazisinin az çok bir seviyede çiftçi ailelerinin elinde bulunduğunu, geniş arazi sahibi çiftçi aileleri bulunmadığını göstermektedir.

D—Tarım Sistemleri:

Çorum ilinde iki çeşit tarım vardır. Birincisi güzlük ekimi ikinci yazlık ekimdir. En çok güzlük ekim olup, Ekim ortasında başlar, Aralık ayı sonuna kadar devam eder. Yıllık ortalama yağışı az olması sebebiyle tohum kış mevsiminde toprak altında kalması verimi artırmaktadır. Yazlık ekim içine daha çok yumuşak buğdaylar ile arpa şeker pancarı ve çeltik girmektedir. Bu ekime mart ayı ortalarında başlanır. Nisan sonuna kadar devam edilir. Çorum çiftçisinin gömme diye isimlendirdiği ekim daha çok güzlük ekimi devresinde olur ve Aralık ayı içerisinde yapılan ekim çeşididir.

Tarım ekonomisinden birisi de kuru ve sulu olmak üzere iki kısma ayrılmaktadır. İklim dolayısıyla ilde daha çok kuru tarım yapılmaktadır. Bu sebeple nadırlı tarım yapılmakta toprak bir yıl dinlendirilmektedir. Daha çok makarnalık sert ekmeçlik yumuşak buğday türleri ile hayvan yemi ve biralık arpa çok ekilir. Sungurlu ve Osmançık ile Kargı ilçelerinde bostan, İskilip ve Mecitözü ilçeleri ile merkez ilçede meyvecilik, Kargı ve Osmançık ilçelerinde yabani ağaçları aşlamak suretiyle Antep fıstığı, nar, incir, dut ve armut çok yetiştirilir. İstanbul piyasasında Ankara armudu dediğimiz (Bey armudu) kışlık bir armut olup Çorum ilinde çok yetiştir. Bu da tıpkı Çorum'un uzun süre Osmanlılar zamanında Ankara vilâyetine bağlı olmasından ileri gelmektedir (Amasya elmasında olduğu gibi).

İlde sulu tarım, sulanan toprakların az oluşundan (3319) hektar pek önem taşımamaktadır. Hal-buki hem Kızılırmak ilde en az 200 Km. yol katetmektedir, hem de Yeşilırmak'ın önemli kolu olan

Çekerek ve Çorum-Çat suyu il içinde uzun bir alanın içinden geçmektedir. Ne yazık ki bu akan sular-dan gerektiği şekilde faydalanmak imkânlarından Çorum çiftçisi mahrumdur. Fazla olarak bu ırmaklar her yıl taşkın zamanlarında kıyısındaki tarla arazi-lerini de zarara sokarlar. Ancak kurulmuş olan regülâtörlerle elde edilen çok az bir su ile çeltik ekimi gelişmeye başlamıştır. Sulu tarım içinde en önemli toprak ürünü şeker pancarı tarımı her yıl gelişmekte iken son yıllarda ekim alanlarının da-raltılması yüzünden çiftçi zarara uğramaktadır. Ay-rica sulu tarımda sebze, meyve ve bağcılık ileri git-mektedir.

E—Çorum ilinde Tarım sahaları ve Üretim miktarları:

Çorum çiftçisinin büyük bir çoğunluğu hâlâ atalarından kalma gelenek ve göreneklere göre ta-rım yapmaktadır. Asırlar boyu tarlaların ekile verim oranını kaybetmesi, iklimin de buna etkisi gözönüne getirilirse verim nisbetinin azalacağı bir gerçektir. İlerde görüleceği gibi Teknik Tarım Mü-dürlüğü ve deneme tarlası örgütünün teknik çalış-maları basın ve radyo ile yapılan tarımsal bilgilerin etkisi ile Çorum çiftçisi ağır da olsa tekniğin istelerine uymaya çalışmaktadır.

İlde üretilen ürün türleri ve yıllık miktarları ile ekilen alanları aşağıdadır.

ÇORUM İLİNDE YILLIK TARIM ÜRETİMİ

Ürün türü	Ekiliş Sahası Hektar	Üretim—Ton
Buğday	215.000	258.100
Arpa	85.000	127.600
Yulaf	1.800	1.800
Nohut	1.900	1.510
Çavdar	1.800	2.469
Pirinç	5.700	17.100
Mısır	1.225	1.400
Mercimek	1.350	1.080
Mahlut	1.875	2.165
Burçak	900	900
Fig	166	166
Fasulye	1.850	1.815
Ş. Pancarı	3.100	93.000
Ay çiçeği	150	150
Haşhaş	650	1.351
Kendir	550	70.117
Pamuk	150	61.122
Patates	1.500	22.500
Bostan	1.100	33.000
Havan pancarı	75	1.800
Sarımsak	200	1.400
Soğan	800	9.600

ÇORUM İLİNDE YILLIK SEBZE ÜRETİMİ

Domates	175	1. 750
Patlıcan	150	1. 800
Kabak	150	3. 750
Bamya	100	400
Hiyar	60	6. 400
Isbanak	40	400
Pırasa	60	1. 500
Biber	50	350
Taze fasulye	150	2. 250
Havuç	25	125
Lahana	100	5. 000
Taze bakla	—	—
Taze soğan	10	10
Antep fıstığı	13. 000	İstisnaal çok az
Armut	186. 000	16. 800
Ayva	58. 000	4. 580
Badem	22. 000	440
Ceviz	82. 000	3. 280
Dut	42. 500	2. 100
Elma	220. 000	22. 000
Erik	157. 000	7. 850
İğde	18. 000	250
Kayısı	41. 500	830
Kiraz	42. 500	1. 550
Şeftali	45. 000	1. 500
Üzüm	11. 000	100. 000
Vişne	36. 500	1. 400
Zerdali	62. 000	1. 250
İncir	42. 000	150

ÇORUM İLİNDE YILLIK OT VE SAMAN ÜRETİMİ

Ürün Türü	Ekiliş Sahası Dekar	Üretim Ton
Saman	3. 130. 260	630. 000

ÇORUM İLİ VE İLÇELERDE KÜLTÜR ARAZİNİN DAĞILIŞI

Tablo IV

İlçesi	Tarla Arazisi	Sulu	Bağ	Meyvelik	Sebzelik	Yekûn Kültür Arazisi
	Kıraç Hektar	Hektar	Hektar	Hektar	Hektar	Hektar
Merkez İlçe	71236	7915	4000	925	200	84276
Alaca	44876	4986	575	125	100	50662
İskilip	28180	3132	520	800	250	42882
Kargı	4388	487	280	165	50	5370
Mecitözü	86320	4257	3000	375	150	46102
Ortaköy	9014	1000	550	80	50	10694
Sungurlu	64796	7199	1425	340	170	73930
Bayat	28182	3131	300	465	150	32228
Osmancık	11816	1312	350	245	130	13853
Toplam	302808	33419	11000	3520	1250	349 997

Tabii çayır ve

mera otu 12. 990. 000 2. 598. 000

Sunı çayır otu 465. 000 140. 000

F—Çorum İlinde Ekilen Pancar Tohumu:

Sungurlu ilçesinde tarım çeşitlerinden birisi de şeker pancarı tohumu yetiştirilmesidir. 1957 yılında kurularak 1958'de üretime başlamıştır. Dört yıllık tohum üretimi aşağıdadır.

Yıl	Üretim		Ödenen	
	Kilo	Gram	Lira	Kuruş
1964	39. 427		108. 424 25	
1965	673. 980		2. 021. 940 00	
1966	761. 917		2. 285. 751 00	
1967	663. 455		1. 990. 365 00	

Pancar tohumu üretimi süresi iki yıldır. Fideleme ile yetiştirilir. 1964'de (682), 1965'de (2870), 1966'da (4284), 1967'de (2893) dikim yapılmıştır. Pancar tohumu ekimi çiftçiye daha çok kâr bırakmakta ve kazançlı olmaktadır. On dekar yere ekilen buğdaydan (1. 500) TL. aldığı halde aynı yere pancar tohumu ektiğinde (4. 850) TL. almaktadır. Şeker pancarı ekimindeki kısıtlamalar sebebiyle pancar tohumu ekimi azalmaktadır.

G—Çorum İlinde tarım alet ve makinaları ile çift hayvanları:

İlde ekili arazinin çoğu karasaban ve pulluk gibi eskimiş tarım usulleri ile yapıldığını görmekteyiz. Bunlar çift hayvanları ile işletilmektedir. Çift hayvanlarının ilde toplamı (561. 108) olup ve çok (318. 800) baş ile öküz gelmektedir.

Makina ile tarım her geçen yıl gittikçe artmakta olan ilde (855) traktör, (32) biçer döğer, (35) traktör mibzeri ile (1102) tane pulluk mevcuttur. (Tablo no: 7.)

ÇORUM İLİ HER ÇİFTÇİ AİLESİNE İSABET EDEN KÜLTÜR ARAZİSİ

Tablo NO: V

İlçe Adı	İlçenin Merkezine Mesafesi	Köy Adedi	Çiftçi Aile Sayısı adet	Topraksız Aile sayısı Adet	Bir Çiftçi Ailesine isabet eden Kültür arazisi		
					Tarla Arazisi Dekar	Bağ-Bahçe Sebzelik Dekar	Yekûn Kültür Arazisi Dekar
Merkez İlçe	—	204	15800	2800	50	3,2	53,2
Alaca	51	102	6850	450	52	0,9	52,9
Sungurlu	72	126	11870	1080	60,6	1,6	62,2
İskilip	66	86	8610	1000	36	2	38
Bayat	93	38	3970	80	78	2,3	80,3
Kargı	117	58	4750	350	10,3	1,1	11,4
Osmancık	61	61	6920	700	19	1	20
Mecitözü	34	59	5840	950	72	6	78
Ortaköy	56	14	1330	40	72	4,1	76,1
Toplam	—	748	67800	7650 Ort.	349,9	2,4	52,3

ÇORUM İLİ TARLA ARAZİSİNİN ÇİFTÇİ AİLESİNE DAĞILIŞI

Tablo No: VI

İlçe Adı	Çiftçi Ailesi Sayısı	Topraksız Aile Sayısı	1-50	51-100	101-200	201-500	501-1000	1001-den Fazla
			Dekar	Dekar	Dekar	Dekar	Dekar	Dekar
Merkez İlçe	15800	2800	1200	5300	5850	3250	200	—
Alaca	8650	450	620	2880	3500	1570	80	—
Sungurlu	11870	1080	950	3900	3945	3500	275	—
İskilip	8610	1000	1000	4810	2195	600	15	—
Bayat	3970	80	150	1700	1705	400	15	—
Kargı	4750	350	1350	1450	1850	100	—	—
Osmancık	6920	700	900	2320	2800	900	—	—
Mecitözü	5840	950	220	1950	2245	1400	25	—
Ortaköy	1390	40	30	500	660	200	—	—
Toplam	67800	7650	5720	24810	24750	11920	600	—

ÇORUM İL VE İLÇELERİNDE TARIM ALET VE MAKİNALARI İLE ÇİFT HAYVANLARI

İLÇESİ	Sektör Adet	Traktör Adet	Biçer Döğer Adet	Traktör Pulluğu Adet	Traktör Mibzeri Adet	Dikharlan Adet	Mazepomp Adet	Karasaban Adet	Her Çiftçi Pulluk Adet	Hayvan mibzeri Adet	Orak Makinesi Adet	Sarıklı Adet	Hayvan mibzeri Adet	ÇİFT HAYVANI			
														At	Kırak Katar	Öküz	Manda
Merkez İlçe	14	210	20	310	20	3	40	35000	7235	5	55	3	26438	85000	20050		
Alaca	11	180	5	280	5	—	7	40000	2500	—	5	—	16860	35000	3000		
Sungurlu	12	200	7	300	7	—	3	30000	5600	2	3	—	21000	40000	8500		
İskilip	6	73	—	70	—	—	2	35000	2000	—	2	—	18000	27000	7000		
Bayat	3	5	—	2	—	—	1	18000	1750	—	1	—	17500	19200	3200		
Osmancık	6	41	—	50	—	—	5	35000	2250	—	3	—	15350	41000	9320		
Kargı	1	3	—	10	—	—	—	20000	700	—	—	—	7500	21700	1250		
Mecitözü	8	140	—	80	3	—	9	45000	5300	—	5	—	20830	42700	17500		
Ortaköy	2	3	—	—	—	—	—	7500	25	—	—	—	7250	7200	2750		
Toplam	63	855	32	1102	35	3	67	305500	27380	7	74	3	149738	318800	92570		

H—Çorum İlinde Tarım Çalışmaları:

İlimiz teknik Tarım Müdürlüğü il içinde 16 çiftçi tarlasında 48 çeşit buğday demonstrasyonu yaparak iyi cins buğday yetiştirilmesini çiftçi vatandaşlara göstermiştir. Aynı şekilde il içinde 12 çiftçinin 36 dekar tarlasında tohumluk (Tokat) Arpaşı ektilererek üretim yüksekliği köylü gününde çiftçilere gösterilmiştir. Hayvancılığın gelişmesine yardımcı olmak üzere (850) dekar araziye (Fig) ekimi yapılarak elde edilen ürün köylüye ot ve tohum üretimi için dağıtılarak, hayvanların daha iyi beslenebileceği öğretilmiştir. Bu konuda merkez ilçede (Sarta) köyü ile Osmancık ilçesinde 50 dekar arazide mer'a ve ot tohumları üretilerek bakanlığa gönderilmiştir. Mer'a bulunan 10 yerde hayvanların temiz su içmelerini sağlamak için (Sivri) yaptırılmıştır.

Çeltik ekimi yapan ilçelerde yağ bitkileri ekimine yer verilmesi için Kargı, Osmancık, İskilip ve Bayat ilçelerinde birer dekar susam demonstrasyonu yapılmış ve bunun çiftçiye sağlayacağı ekonomik faydalar gösterilmiştir. Bu ilçelerde çeltik ile yerfıstığının değişik olarak ekilmesinin kârları çiftçiye öğretilmektedir.

Suni yemle beslenen hayvanlarda süt artışının da çok olduğunu isbatlamak için çiftçi şartlarında (18) buzağılık inek beslenmiş ve suni yemin faydaları çiftçiye gösterilmiştir.

I—Çorum İlinde Sulanır Arazî:

Çorum ilinde sulanır arazi toplamı (33 419) hektar olup, bu miktar ildeki bulunan akarsular oranında çok az bir toplamı meydana getirmektedir.

Merkez ilçede Çorum suyu Ahilyas suyu ile Çorum-Çat suları adını alan suların geçtiği (7915) hektar arazi ile Mecitözü ve Çorum Çat sayunu Mecitözü ve Ortaköy ilçe topraklarını sulayan (5257) hektar olan arazi sulanabilmektedir.

ÇORUM İLİNDE SULANIR ARAZİ MİKTARI	
İlçe Adı	Sulanır saha Hektar
Merkez İlçe	7915
Alaca	4986
Sungurlu	7199
İskilip	3132
Kargı	487
Osmancık	1312
Bayat	3131
Mecitözü	4257
Ortaköy	1000
T o p l a m	33419

Bu sulanan arazide buğday, çeltik ve şeker pancarı tarımı yapılmakta, bazı yerlerde sebze, bağ ve meyveciliğe önem verilmektedir. (Tablo no: 8)

ÇORUM DENEME İSTASYONU MÜDÜRLÜĞÜ-NÜN TARLA TARIMI ÇALIŞMALARI

Merkez ilçedeki bu istasyonun tarım şubesi 1937 yılında şehrin 1, 5 Km. uzaklığında Hıdırlık denen mevkiye hazineye ait arazi de Deneme Tarlası Şefliği adı altında kurulmuştur.

500 dekar araziye sahip olan bu istasyon çalışmalarının iki kolda incelenmesi gerekmektedir.

a—Deneme İşleri: İl için daha verimli ve daha dayanıklı tahıl ve baklagiller yetiştirmek amacı ile Ankara Tarım Araştırmaları Enstitüsü, Bölge Çeşit Deneme İslah İstasyonu ile işbirliği yapılmaktadır. Halen (46) çeşit sert ve yumuşak buğday, (9) çeşit arpa, (3) çeşit yulaf ve (12) çeşit soya fasulyesi üzerinde verim ve adaptasyon denemeleri yapılmakta ve çiftçiye yerli çeşit olan üveyik buğdayı, yılan dili arpaşı yerine her bakımdan üstün tohumluklar kredi veya peşin bedelle dağıtılmıştır. İl içinde 073—44, 414—44 sert buğday cinsi ile 111—33, 220—39 yumuşak buğdayın ve 157—37 (Tokat) arpaşı ekimi çiftçi arasında gittikçe gelişmiş bulunmaktadır.

b—Üretim İşleri: Tarım Bakanlığınca istasyonda arpa tohumluğu yetiştirilmesi ön görülmektedir. Tokat arpaşı üretilerek çiftçiye tohumluk olarak satılmaktadır. 1967 üretiminde (17500) Kg. anaç, (10300) Kg. sertifikalı arpa tohumluğu il emrine tahsis edilerek, (6000) Kg. arpanın satışı serbest bırakılarak tohumluk olarak köylüye verilmiştir.

Sığircılık şubesinin ihtiyacı olan otu elde etmek için yonca, hasıl mısır üretimi de yapılmaktadır. Selektör altı tohumluk olmayan arpalar sığirelik ve tavukçuluk şubelerince kıymetlendirilmektedir.

BAĞ VE BAHÇE ÇALIŞMALARI:

Meyveciliğe çok elverişli olan Çorum ilinde sulanabilir taban arazilerde, meyveligi bulunmayan köylerde 350 dekar meyve bahçesi kurulmuştur. Tarla kenarlarında yabancı 4700 ahlav ve alıç ağaçlarına Elma ve Armut asılları yapılmıştır. Aynı şekilde bağ olmayan 200 dekarlık köy arazilerine toplu bağ kurulmuştur.

Kargı, Osmancık, İskilip, Bayat ile merkez ilçede yabancı fıstık ağaçlarından (15. 000) ağaç antep fıstığı aşısı yapılmış, bu suretle işe yaramayan çiftçinin tarlası kenarındaki bu gibi ağaçlardan gelir elde edilmesi sağlanmıştır.

Ayrıca 600 dekar arazide turfanda sebzeliğin gelişmesi için çalışılmış domates, patlıcan, biber yetiştirilmiş, bu konuda çiftçiye kendi tarlasında

Ziraat Bankası tarımsal krediler açmıştır. Merkez ilçe ile bütün İlçe Merkezlerinde Şubeleri bulunan bu Bankanın rolü çok büyük olmuştur. Çiftçi elde ettiği krediler yardımı ile makinalı tarıma geçmek imkânını elde ettiği gibi ihtiyacı olan parayı çok az faizle temin etmek suretiyle tefeciden ve mürahaeciden soyulmaktan kurtulmuş ve kurtarılmıştır.

İlde 1964 yılında (56.500) Çiftçiye (35 246 731.83) TL. Kredisı verilmiş iken bu oran 1967 yılında (58.900) Çiftçiye (52 778 124.45) TL.sına yükselmiş bulunmaktadır. Aşağıdaki tabloda kredilerin şubeler itibariyle dağılışı görülmektedir.

ÇORUM İLİNDEKİ T. C. ZİRAAT BANKASI KREDİLERİ

	Yıllar	Krediden istifade eden Çiftçi sayısı	Bankaca Ücretiye Açılan Krediler	T. K. Kooperatiflerinde Açılacak Krediler	Krediler Toplamlı Lira Kr.
Merkez İlçe T. C. Ziraat Bankası	1964 1965 1966 1967	12093 12022 11936 11931	2.620.863.55 2.127.153.51 4.088.352.64 3.659.391.51	3.084.709.08 4.084.410.14 5.439.696.12 5.359.592.04	5.705.572.63 6.211.563.65 9.528.048.75 9.018.983.55
Alaca İlçesi T. C. Ziraat Bankası	1964 1965 1966 1967	9315 9056 12224 12872	3.732.327.40 3.906.784.— 5.018.859.18 5.773.018.90	1.707.009.80 2.100.000.00 2.233.339.80 3.256.000.00	5.439.337.20 6.006.784.00 7.251.198.98 9.029.018.90
Bayat İlçesi T. C. Ziraat Bankası	1964 1965 1966 1967	2400 2500 2800 3000	920.000.00 967.750.00 1.000.500.00 1.472.500.00	525.000.00 575.000.00 800.000.00 1.000.000.00	1.445.000.00 1.542.750.00 1.800.500.00 2.472.500.00
İskilip İlçesi T. C. Ziraat Bankası	1964 1965 1966 1967	7451 5472 5165 5680	1.165.748.00 1.462.099.00 1.394.954.00 1.954.880.00	665.561.00 753.713.00 1.039.637.00 1.586.951.00	1.831.309.00 2.215.812.00 2.434.591.00 3.491.731.00
Kargı İlçesi T. C. Ziraat Bankası	1964 1965 1966 1967	9142 9414 10169 9790	2.541.272.00 3.092.199.03 2.579.176.00 2.082.530.00	1.000.873.00 1.057.844.00 1.967.481.00 3.327.056.00	3.542.145.00 4.150.043.03 4.546.637.00 5.409.586.00
Mecitözü İlçesi T. C. Ziraat Bankası	1964 1965 1966 1967	5026 6761 6975 7271	2.397.090.00 3.221.824.00 3.937.080.00 4.532.234.00	1.990.250.00 2.510.870.00 3.017.380.00 3.087.850.00	4.387.340.55 5.741.694.00 6.954.460.00 7.620.084.00
Ortaköy İlçesi T. C. Ziraat Bankası	1964 1965 1966 1967	1468 1530 1665 1648	102.090.00 224.329.00 482.143.00 456.173.00	262.368.00 584.200.00 879.171.00 871.623.00	364.458.00 808.529.00 1.361.314.00 1.327.796.00
Osmancık İlçesi T. C. Ziraat Bankası	1964 1965 1966 1967	2217 2482 2815 2692	1.988.374.00 2.422.927.00 3.090.934.00 2.806.593.00	1.034.143.00 1.142.927.00 1.286.368.00 1.640.614.00	3.022.517.00 3.565.854.00 4.377.302.00 4.447.207.00
Sungurlu İlçesi T. C. Ziraat Bankası	1964 1965 1966 1967	7388 5640 4600 4016	6.389.298.00 5.670.943.00 4.440.816.00 3.971.686.00	3.119.755.00 3.743.908.00 4.501.289.00 5.979.532.00	9.509.053.00 9.414.851.00 8.942.105.55 9.951.218.00

iyi cins tohumluk verilerek sebzecilik öğretilmiştir.

Merkez ilçedeki Deneme İstasyonu Müdürlüğünün çalışmaları kapsamına giren bahçe kültürleri şubesinin (234. 000) dekara yakın bir fidanlığı bulunmaktadır. Samsun caddesi üzerinde şehre iki Km. uzaklıktadır.

Bu şube standart meyve fidanları ile köklü bağ çubuğu yetiştirerek Bakanlık kanalı ile dağıtılmakta, il ve çevre meyveciliğinin gelişmesi için çalışılmaktadır.

G—ÇORUM İLİNDEKİ T. C. ZİRAAT BANKALARININ TARIM KREDİ PLASMANLARI

Çorum çiftçisine gelişmesini sağlamak için T. C.

DÖRT YILDA SATILAN FİDAN SAYISI				
Cinsi	1964	1965	1966	1967
Elma	22805	13091	43158	49897
Armut	5635	3995	11067	11675
Şeftali	2220	205	213	7456
Kayısı	4718	1982	8296	472
Vişne	615	536	3034	—
Kiraz	649	521	4069	500
Ayva	1859	1355	4434	—
Erik	78	9	46	—
A. Çubuğu	5000	120125	170000	150000
Y e k ü n	34075	142323	244395	220000

SON DÖRT YILDA SATILAN FİDAN BEDELİ AŞAĞIDIR				
Cinsi	1964	1965	1966	1967
Elma	49330 00	1880600	5707100	9269100
Armut	1245300	944200	2560500	2651250
Şeftali	297000	27500	31300	1040600
Kayısı	689759	293200	1159600	67200
Vişne	148000	125500	701700	—
Kiraz	97350	72625	581900	75000
Ayva	194500	261000	634300	—
Erik	7800	900	6400	—
A. Çubuğu	75000	1801875	2550000	2250000

DÖRT YILDA FİDAN DAĞITIMI YAPILAN İLLER		
1964 Yılı	Cinsi	Sayısı
Çorum	Çeşitli	25657
Yozgat	"	7286
Nevşehir	"	1132
Kayseri	"	9000
Yekün	"	43075
1965 Yılı	Çeşitli	69800
Çorum	"	8876
Yozgat	"	772
Ordu	"	875
Amasya	"	62000
Samsun	A. çubuğu	142323
Yekün	"	124462
1966 Yılı	Çeşitli	124462
Çorum	"	17917
Yozgat	"	2170
İzmir	"	18599
Ankara	"	10875
Amasya	"	2000
İçel	"	44000
Niğde	"	1500
Samsun	"	22000
Sinop	"	244395
Yekün	"	244395

1967 Yılı	Çeşitli	128600
Çorum	"	4000
Ankara	"	1000
Çankırı	"	15400
Amasya	A. Çub.	7100
Samsun	"	22000
Yekün	"	22000

Ayrıca fidanlı bahçesinin ve koleksiyon bahçesinin ürünlerinden 1964 yılında (7349, 70) TL, 1965'de (378, 20) TL., 1966'da (3650) TL. ve 1967'de (12754, 10) TL. gelir sağlanmıştır.

İLDE DİĞER TARIM ÇALIŞMALARI:

Çorum çiftçisine makinalı tarım gübreleme ve iyi tohum kullanarak üretim artışı göstermek için 30 adet sulu, 5 adet kuru arazide gübreleme demostasyonu yapılmıştır. Bu iş için (7134) ton fosforlu ve (2600) ton gübre tüketilmiştir. Ayrıca elma bahçeleri olan (10) yerde, patates yetiştirilen (6) köyde, çeltik ekilen (6) köyde, sebze yetiştirilen (7) köyde gübreleme yapılarak köylüye gübrelemenin faydaları tanıtılmıştır.

(2000) adet meyve ağacına sekiz tekerrürlü kombine ilaçlama yapılarak ürünleri zarar veren böceklerin önüne geçilmesi çiftçiye öğretilmiştir. Bunlardan başka tahıllar için (32. 900) dekar tarla Tarım Müdürlüğünce, (19. 800) dekar tarlada halk tarafından yabancı ot mücadelesi yapılmıştır.

İl içinde mevcut (51) işler selektör aracılığı ile (22 529) ton tohumluk ilaçlanıp temizlenmiştir.

4/K çalışmaları merkez ilçe Karacaköy, Sungurlu ilçesi Tuğcu, Osmancık ilçesi Çampınar köylerinde yapılmaktadır. Klüplerde sebzeçilik, kuzu büyüme, tavukçuluk, ancılık ve giyim-dikiş projeleri uygulanmaktadır (1).

ÇORUM İLİNDE TARIMLA İLGİLİ KURULUŞLAR:

1—Zirai Donatım Kurumu:

Bu kurum 1944 yılında Ankara'ya bağlı olarak kurulmuş, 1955 yılında Çorum'da temsilci olarak çalışmış, 1958 yılından beri de Ajans Şefliği olarak görev yapmaktadır.

Bu ajansın ilçe köylerde (52) satıcısı bulunmaktadır. Dört yılda satış miktarları aşağıya çıkarılmıştır.

Yılı Satış Tutarı

Yılı	Satış Tutarı
1964	2. 847. 941 36 TL.
1965	3. 498. 341 14 TL.
1966	3. 981. 118 01 TL.
1967	4. 217. 149 18 TL. dir.

Çorum ili çiftçilerinin en çok kullandıkları gübre çeşitleri azotlu (Amonyum Sulfat), fosforlu (Triple, granüle) çeşitlerdir.

(1) Çorum Teknik Tarım ve Donatım İstasyonu Müdürlüklerinin raporlarına dayanılarak.

İlçeler içinde en çok gübre kullanan Sungurlu Alaca ve Mecitözü'dür.

Bu kurum ayrıca çiftçiye standart ucuz, elverişli tarım alet ve makinaları temin etmektedir.

3—Toprak Mahsulleri Ofisi Örgütleri:

Bu örgüt merkez ilçe ile Alaca, İskilip ve Sungurlu ilçelerinde kurulmuş olup, Mecitözü, Kargı ve Osmancık ilçelerinde alım mevsimlerinde mübayaı yapmaktadır. Bayat ve Ortaköy ilçelerinde ofis teşkilatı henüz kurulmamıştır. Bu ofislerin durumlarını aşağıda belirtmeye çalışacağız.

a—Merkez İlçede Toprak Ofisinin Çalışmaları:

Bu Ajansın dört yılda aldığı buğday ve değeri:

Yılı	Alınan Buğday	Ödenen Para
	Kilo Gram	Lira Krş.
1964	1. 146. 847. 00	880. 806. 43
1965	218. 000. 00	170. 004. 00
1966	1. 714. 532. 00	1. 328. 762. 30
1967	862. 667. 00	667. 341. 00

İl içinde Osmancık, İskilip, Ortaköy ve Mecitözü ilçelerinde haşhaş ekimine izin verilmiştir.

Ofisin 4 yıldaki afyon alımları miktarı ile bedeli aşağıdadır.

Yılı	Alınan Afyon	Ödenen para
1964	398 190	31. 855. 20
1965	1022 360	81. 788. 80
1966	4440 000	355. 200. 00
1967	350 950	30. 803. 50

Piyasa fiyatlarını normal seviyede tutabilmek için ofise tanzim satışları yapıldığı gibi şehir halkının ekmeklik ihtiyacı ile çiftçinin tohumluk ihtiyacı ve resmi daire ve kuruluşlar ile Askeri Birliklerin pirinç ve un ihtiyaçları ofise sağlanmaktadır.

Bu suretle halkın en önemli besini olan ekmeğin anormal yükselişlerine meydan verilmemektedir.

TANZİM SATIŞLARINA AİT CETVEL

Yılı	Verilen Buğday	Alınan Para	Hangi Belediye
	Kilo Gram	Lira Krş.	Ödendiği
1964	501. 700. 000	397. 346. 40	Çorum
1964	245. 000. 000	194. 040. 00	İskilip
1965	231. 000. 000	183. 229. 20	Çorum
1965	216. 648. 000	172. 311. 81	Çorum
1966	32. 720. 000	23. 681. 40	Çorum
1966	31. 000. 000	20. 970. 00	Ortaköy
1966	119. 520. 000	103. 982. 40	Osmancık

b—Alaca İlçe Ofisi Çalışmaları:

Bu şubenin 1966 ve 1967 yıllarına ait aldığı buğday ve bedeli aşağıdadır.

1966 Yılı Alınan	Alınan	Ödenen
Cinsi	Kilo-Gram	Lira Krş.
Sert Buğday	1. 488. 156. 000	1. 115. 384. 44
Topbaş Buğday	293. 902. 000	227. 375. 64
Sünger Buğday	26. 731. 000	20. 604. 81
Çavdar	69. 815. 000	38. 848. 82

1967 Yılı

Alınan	Ödenen
Kilo-Gram	Lira Krş.
630. 362. 000	481. 624. 47
89. 123. 000	66. 926. 63
79. 525. 000	61. 429. 46
15. 251. 000	8. 570. 72

c—İskilip İlçe Ofisi Çalışmaları:

Yılı	Alınan Buğday	Ödenen Para
1966	927. 172. 000	712. 404. 22
1967	100. 249. 000	76. 830. 05

d—Sungurlu İlçe Ofisi Çalışmaları:

İki yılda ilçe ofisi tarafından alınan tahıl çeşitleri aşağıya çıkarılmıştır:

1966 Yılı		
Cinsi	Alınan	Ödenen
Sert Buğday	3. 507. 981. 000	2. 654. 706. 83
Yumuşak Buğday	810. 587. 000	621. 308. 54
Arpa	4. 021. 000	2. 010. 35
Çavdar	34. 801. 000	17. 819. 20
1967 Yılı		
Alınan	Ödenen	
1. 128. 880. 000	859. 402. 05	
432. 158. 000	334. 725. 85	
20. 268. 000	10. 133. 95	
5. 141. 00	2. 920. 20	

e—Geçici olarak Alım Yapılan İlçeler: MECİTÖZÜ İLÇESİNDE ALINANLAR:

1966 Yılı		
Cinsi	Alınan	Ödenen
Topbaş Buğ.	571. 891	444. 045. 11
Sert Buğday	448. 405	342. 626. 00
Çavdar	73. 521	41. 718. 01
B. Arpa	—	—
Afyon B-Sınıfı	—	—
Afyon C-Sınıfı	—	—
1967 Yılı		
Alınan	Ödenen	
126. 810	92. 752. 77	
222. 755	168. 638. 70	
8. 752	4. 970. 33	
7. 374	3. 672. 62	
75	6. 750. 00	
58	4. 640. 00	

KARGI İLÇESİNDEN ALINANLAR

1966 Yılı		
Yayla Pirinci	97.279	228.606,42
Sıra Mah	7.010	14.771,59
Lüks Pirinç	5.350	14.873,00

OSMANCIK İLÇESİNDEN ALINANLAR

1966 Yılı		
Yayla Pirinç	498.200	11.603,42
Sarı Pirinç	3.900	8.137,00
Afyon C-Sınıfı	894	71.520,00
Afyon A-Sınıfı	—	—
Afyon B-Sınıfı	—	—

1967 Yılı	
1.291.500	3.028.150
34.000	2.720.00
8.000	800.00
197.000	17.730.00

IV—ÇORUM İLİNDE HAYVANCILIK

Çorum ili ekonomik hayatında ikinci önemli geliri hayvan besleme teşkil eder. Gerçi ilde hayvancılık günden güne çayır ve mer'aların tarım alanına geçmesi sonucu gerilemekte ise de, yine Çorum çiftçisinin gelir kaynaklarından birisidir. Tarla ürünü az olan çiftçi her türlü ihtiyaçlarını giderebilmek için hayvanlardan elde ettiği ürünleri veya hayvan satmakla giderir.

Kısaca hayvancılık Çorum çiftçisinin daima bir sigortası gibidir.

Çorum ilinde büyük ve küçük baş hayvan toplamı bir buçuk milyona yaklaşmaktadır. Kümes hayvanları toplamı ise yarım milyondur. (Ortalama bir kişiye bir kümes hayvanı), bu suretle Çorum Ekonomisine 150 milyon liralık bir katkıda bulun-

maktadır. Bu oran nüfus başına ortalama 350 TL'dir ki milli gelir hesaplarına göre küçümsenemez.

Hayvansal ürünlerdeki yıldan yıla fiyat bakımından artışlarda hayvan beslemede önemli tesiri vardır. Ulaşım imkânlarına elverişli oluşu Ankara gibi yoğunluk yerinin yakınlığı hayvancılığın gelişmesine tesir edecek faktörler arasında sayılabilir.

ÇORUM İLİNDE ELDE EDİLEN HAYVANSAL ÜRÜNLER

Süt Kgr.	Yapağı Kgr.	Kıl Kgr.	Tiftik Kgrı
65.737.000	865.000	177.000	318.000
Yumurta adedi			
7.000.000			

Çorum ilinde hayvan yetiştiricileri genel olarak fakir çiftçi aileleri olup, hayvanların bakım ve ürünlerinden gereği kadar faydalanacak bilgilerden yoksundur. Küşbe, sanayi yemleri hem pahalı hem de temini zor olduğu için hayvanlarının başlıca gıdası olarak ucuz ve aynı zamanda tarlasından elde ettiği samanı yedirmekle yetiniyor. Bu yüzden hayvanlardan istenen randımanı elde edilememektedir.

Çorum ilinde veteriner örgütü bu konuda şu amaçlarla çalışmaktadır.

A—Zootečni ve Üretme

Sığır, At, Katır, Merinos koyunu ve Tiftik keçilerinin cinslerinin ıslahı ve üretme çalışmaları yapılmaktadır.

a) Sığır Yetiştiriciliği:

Çorum ilinde 275.647 sığır vardır. Bunlar yerli ırktır. Bugün Çorum için Tarım Bakanlığınca Montafon ırkı en uygun ırk olarak kabul etmiş olduğundan merkez ilçe, İskilip, Alaca ve Mecitözü merkez ve 11 köyünde sun'i sığır tohumlanması yapılmak-

ÇORUM İLİNDE BESLENEN HAYVAN MİKTARI

1967

İlçesi	Koyun	K. Keçi	T. Keçi	Sığır	Manda	At	Katır	Eşek	Deve
Merkez	79868	74305	33922	60407	17380	3972	455	9645	16
Alaca	79600	21000	29750	36700	12200	2900	220	3500	—
Bayat	19055	2300	36141	20392	3271	1460	575	6765	—
İskilip	21566	17044	45515	22556	1753	2781	1459	6412	—
Kargı	41000	40000	7500	15900	5200	1590	690	4300	—
Mecitözü	32250	24450	1400	18500	4500	2455	125	4550	—
Ortaköy	22625	19705	4825	9667	1915	631	—	9000	—
Osmancık	53125	60675	4695	31625	10535	1015	865	7025	—
Sungurlu	80060	33940	80350	59900	6400	2152	1150	19650	—
Toplam	432149	293419	230980	275647	63154	18956	5539	70827	16

Çorum deneme tarlası müdürlüğünde boğa

Sun'i tohumlama ile meydana gelen inekler

Sun'i tohumlama için bekleyen yerli koyunlar

Çorum deneme tarlası müdürlüğünde tavukçuluk

e—Tiftik Keçi Yetiştiriciliği:

Çorum ilinde yetiştirilen tiftik keçisi (243. 098) baş olup aynen Ankara tiftik keçisi orijini taşımaktadır. Daha çok ovalık köylerde beslenmektedir. Dışarı ülkelere satışın azlığı ve çokluğu ile orantılı olarak beslenen tiftik keçisini ıslah etmek için Lalahan ve çifteler harasından Erkek damızlıklar getirilerek kan tazelemesi yapılacaktır. Bir tiftik keçisi ortalama 2 kilo tiftik ile 45—50 kilo süt vermektedir.

d—Kıl Keçi Yetiştiriciliği:

İlde bulunan kıl keçi sayısı (293. 419) bağıdır. Daha çok orman içi ve meşelik köylerde beslenen kıl keçinin kılından çeşitli ev eşyası (Çul, Çuval, heybe, sergiler v.b.) yapıldığı gibi süt verimi çoktur. Ayrıca eti de mideyi bozmaz. İl merkezi ve ilçelerde ve köylerde çok kesilir. Orman düşmanı olan bu hayvanın beslenmesinde bilhassa köylünün sosyal ve ekonomik imkânsızlıklarını gözönüne getirmek gereklidir.

e—At ve Katır Yetiştiriciliği:

Tarımda güçlerinden faydalanan bu hayvanlar makine ile tarımın ve traktör sayısının artması ile oranlı olarak sayısı azalmaktadır. Bilhassa dağlık bölgelerde (İskilip, Bayat, Osmancık ve Kargı ilçe ve köylerinde) çok beslenen katır beslenmesi kolay çekim gücü fazla olduğu için çoktur.

ÇORUM İLİNDE HAYVAN HASTALIKLARI İLE YAPILAN MÜCADELE

Hastalığın adı	Hastalık çıkan köy adedi		Koruyucu mücadele yapılan köy adedi		Aşılana İlaçlanan Hayvan adedi	
	1966—1967	1966—1967	1966—1967	1966—1967	1966	1967
Şap	—	18	2	11	182	3811
Anthra	10	11	80	48	14450	60058
Çiçek	51	33	174	163	148963	115406
Enterotoemi	4	10	20	42	9691	30597
Yanıkara	3	2	2	4	1706	2544
Newcastle	5	1	133	150	63735	113081
Kuduz	15	29	3	5	41	74
Diş parazit	2	1	118	77	81370	56195
İç parazit	4	2	19	12	2432	1877
Keçi ciğer Ağrıları	7	8	—	2	8086	6650
Beyaz adele	—	—	3	4	690	720
Püllorum	—	—	1	1	1200	1300
Proplazmoz	3	6	—	—	5940	10057
İkter Emoglobininür	—	2	—	—	—	730
Toplam	104	125	555	519	338486	403101

Bu cinslerin ıslahı için Özel İdarece çok eskiden beri bir aygır deposu kurulmuştur.

Depodaki damızlıklar yetmediğinden her sene ilkbaharda Tarım Bakanlığı kurumlarından damızlıklar getirilmekte merkez ilçe, İskilip, Sungurlu Alaca ve Osmancık'ta Sıfat istasyonları açılarak (1000) e yakın kısırak tabii olarak tohumlanmaktadır. Aygır deposundaki damızlıklar arap atı cinsi ile Kıbrıs cinsi merkeptir.

B—KORUYUCU HEKİMLİK VE HAYVAN HASTALIKLARI İLE MÜCADELE:

Çorum ilinde bakteriyal parazitler virüsü hayvan hastalıkları ile devamlı mücadele edilerek zayıflığın en az sayıya indirilmesi için çalışılmaktadır. Bu mücadele koruyucu olarak hastalık çıkma ihtimali kuvvetli olan köy ve kasabalarda aşılama ve karantinaya alma şeklinde devam etmekte, kur-tarıcı mücadelede hastalık olan yerde zararın en az sayıya düşürülmesi için çalışılmakta ve gerektiğinde laboratuvar muayenesi yapmak üzere Ankara'dan ilgili uzmanlar getirilmektedir.

Çorum ili içinde beslenen hayvanların her sene en az üçte biri aşı ve ilaçlama yolları ile hastalıktan kurtarılmaktadır. Köylü hayvan zayıflığının kendisi için büyük zarara yol açtığını bildiği için komşu köyden çıkan bir hayvan hastalığını haber alır almaz hemen kendi hayvanlarına bulaşmamasını önlemek için harekete, geçmekte, tedbirler almaktadır.

Aygır deposundaki cins atlardan

Aygır deposundaki cins atlardan

C—HAYVAN HASTALIKLARINI TEDAVİ

Merkez ilçe ile ilçelerde buluşucu hayvan hastalıkları dışında diğer hastalıkları iyileştirmek için dispanser ve ilçelerde Veteriner Daireleri çalışmalar yapmaktadır. 1967 yılında 1108 hayvan muayene ve tedavi edilmiştir.

D—ÇORUM İLİ HALKININ BESLENMESİ VE GIDA KONTROLÜ:

Halkın temiz ve hastaliksız hayvansal ürünler olarak gıda tüketimi için şehir ve kasabalarda ve pazar yerlerinde satılan hayvansal ürünler kontrol edilmekte, getirilen balıklar muayene edilmekte, mezbahalarda kesilen bütün hayvanlar veterinerlerin kontrolünden geçmeden piyasaya sürülmemektedir.

Merkez ilçe ve ilçelerde halkın yılda tükettiği et insan başına 20 kilodur. Son yıllarda kasaplık hayvan besiciliğine önem verildiği için her hayvandan bol ve kaliteli et alabilmek imkânları elde edilmiştir.

Ayrıca T. C. Ziraat Bankası 1966 yılında 507.000 TL. ve 1967 yılında da 770.000 TL. kredi vermek suretiyle besiciliğin gelişmesine yardımcı olmaktadır.

İl içinde diğer hayvansal ürünler hayvan sahipleri için süt, yağ, yoğurt ve peynir satmak suretiyle epey ailenin geçimini sağlamaktadır. Geniş kapasiteli soğuk hava deposu önümüzdeki yıllarda yapılacaktır.

1965 yılında Merkez ilçede deneme istasyonu Md. gü içinde kurulan (Sığircilik) Şubesinin Çorum çiftçisine ve halkına büyük faydaları olmaktadır. 1964 yılında 20 başlık bir ahır yapılmış 16 baş inek bir boğa getirilmiştir. 1966 yılında başlanan 30 başlık ayrı bir ahır yapımı bitmek üzeredir. Bu gün deneme istasyonu 2 boğa 18 inek, 6 düve ve 17 buzağı

ÇORUM İLİNDE TÜKETİLEN ET MİKTARI

1967

İlçesi	Şehir Nüfusu	Mezbahada kesilen hayvan		Toplam Kilo Gram
		Küçük baş	Büyük baş	
Merkez	41200	25048	4836	827.000
Alaca	8444	4752	970	117.556
Bayat	2183	870	265	18.732
İskilip	12380	11128	3211	458.214
Kargı	3961	6282	117	102.300
Mecitözü	5598	2426	688	67.912
Ortaköy	1911	—	—	—
Osmancık	8212	3416	207	76.058
Sungurlu	12874	13963	1399	252.834
Toplam	96763	67985	11693	1.920.613

olmak üzere 43 baş hayvana sahiptir. Bu sayı dışında 5 dişi 21 erkek buzağı halka damızlık olarak satılmıştır. Bu ineklerden elde edilen süt miktarı: 1965 te (57.393), 1966 da (57.163), ve 1967 de (11 aylık (58.147) Kilodur.

İlerde daha genişletilecek olan bu tesislerde pastörize, süt, yoğurt, yağ ve diğer hayvansal ürünlere yer verilerek suretiyle halkın temiz ve iyi besin alması sağlanmış olacaktır.

Halkın diğer besin hayvanlarından kümes hayvanları yumurta ve bal önemli bir yer tutmaktadır. 500.000'den fazla kümes hayvanı bulunan Çorum'da toplu halde tavuk yetiştiriciliği çok gelişmiş bir durumdadır. Fenni tavukçuluk yapanlar devamlı kontro edildiği gibi halk elindeki kümes hayvanları için aşilar yapılmakta, hastalıkları önlenmektedir. Bununla beraber halkın bilgisizliği sebebiyle pek çok kümes hayvanı tavuk vebası hastalığından telef olmaktadır. Tarla tarımı artıklarını değerlendirmek amacı ile Merkez deneme istasyonunda 1956 yılı içinde kurulmuş olan tavukçuluk şubesinin Çorum ili ve çevresine büyük yararları olmaktadır. 1956 yılında 250 şer adetlik iki, 1959 yılında da 500 er adetlik yapılan kümeslerde ilk kuluçka faaliyetine 1959 yılında başlamıştır. Biri 4250 yumurtalık diğeri 1800 yumurtalık iki kuluçka makinesi beheri 750 civcivlik altı adet ana makinesi vardır. İstasyonda her yıl damızlık olarak tutulan 1000 tavuğun dışında hem tavuklar hem yumurtalar halka besin olarak aktarılmaktadır. Bu istasyonun son dört yıllık çalışmalarına ait tablo aşağıdadır.

Çorum ilinde bilhassa köylerde arıcılık çok gelişmiş durumdadır. İl içinde 18 960 kovanın dörtte biri fenni kovandır. Köylü eski sistem arıcılığı yaparken şehir ve kasabadaki arıcılar daha çok fenni arıcılıkla uğraşmaktadırlar. Alaca, Sungurlu ve Kargı ilçeleri ile Osmancık en çok ve iyi kaliteli bal yetiştirmektedirler. 1947 tahminlerine göre ilde üretilen bal miktarı 120 ton, balmumu 19 tondur. Balın büyük bir kısmı bilhassa Ankara'ya satılmaktadır.

Çorum ilinde eskiden çok dut ağacı bulunduğu için ipek böcekçiliği ileri idi, çok koza elde ediliyordu. Suni ipek çeşitleri ve naylonun çıkışı ipekböcekliğini baltalamıştır. İkliminde bunda etkisi olmakla beraber üretim çok azdır.

E-HALKIN EĞİTİLMESİ KONUSU:

Çorum ilinde hayvancılığın bütün çeşitleri fenni şekilde yapıldığı taktirde yalnız ilin hayvansal ürünleri ihtiyacı karşılanmakla kalmıyacak çok yakın bir yoğaltım bölgesi olan Ankara'ya da sevkedilebilecektir. Bu suretle Çorum çiftçisi tarlasından az ürün aldığı yıllarda hayvancılık-

tan elde ettiği kazançlarıyla ihtiyaçlarını gidebilecek, yıllık gelirine katkıda bulunabilecektir. Bu da ancak bilgi ve görgü ile (hayvan bakımı, beslenmesi, mesken hijyeni, hastalıklarla mücadele, hayvansal gıdaların önemi, daha çok mahsul alma, hayvanlardan insanlara geçen hastalıklar, hayvan cinslerinin ıslahı sun'i tohumlamanın nedenleri gibi v. s.) olanlarla yetiştirilmelerine bağlıdır. İl Veteriner örgütü imkânları nisbetinde bu işleri köylüye öğretmek için kurslar, sergiler açmak geziler tertip etmek, film ve resimlerle hayvan besleyicilere eğitmeye çalışmaktadır. Çorum hayvan besleyicileri ağır da olsa bu uyarılara eğilmeye başlamış bulunmaktadır.(1)

(1) Hayvancılık konusundaki İl Veteriner Müdürlüğünden ve Deneme İstasyonu Müdürlüğünden alınan bilgi

TAVUKÇULUK ŞUBESİNİN DÖRT YILLIK ÇALIŞMALARİ				
Yılı	Yemeklik Damızlık	Damızlık	Satılan	Yetiştirmeye alınan civciv
1964	74431	19936	3579	12469
1965	77314	19814	4063	12497
1966	108024	26024	1202	15716
1967	94800	26040	1487	15028

1967 YILINA AİT HAYVAN ÜRÜNLERİ PERAKENDE FİYATLARI

Cinsi	Birim	Fiyat TL.
At	Baş	500—1500
Katır	"	500—2000
Eşek	"	100—600
Öküz	"	400—1500
İnek	"	350—1200
Manda	"	500—1500
Deve	"	—
Koyun	"	100—400
Koç	"	200—600
Kuzu	"	50—100
Keçi	"	75—250
Oğlak	"	50—100
Hindi	"	15—60
Kaz	"	15—25
Ördek	"	5—15
Tavuk	"	5—15
Boynuz	Kgr.	150—340 Krş.
Bağırsak	"	300—400 "
Tiftik	"	1000—1300 "
Yün	"	900—1000 "

Yapağı	"	1500—1800 "
Kıl	"	600—700 "
Sığır - Deri	"	300—400 "
Manda	"	250—300 "
Koyun	"	300—350 "
Kuzu	"	200—250 "
Keçi	"	250—300 "
Oğlak	"	150—200 "
Koyun Et	"	900 Krş
Kuzu	"	900 "
Keçi	"	800 "
Sığır	"	700 "
Dana	"	700 "
Manda	"	700 "
Deve	"	—
Tuzluyag	"	1900 "
Kuyrukyağ	"	1300 "
İçyağı	"	800 "
Peynir	"	1000 "
Tulum Peyniri	"	1600 "
Süt	"	200 "
Sucuk	"	1600 "
Pastırma	"	2000 "
Kavurma	"	1000 "
Kıyma	"	800 "
Kaymak	"	1800 "
Yoğurt	"	250 "
Bal	"	2000 "
Balmumu	"	600 "
Sakatat	"	500 "
Yumurta	Adet	50 "

5—ÇORUM İLİNDE TİCARET HAYATI

Çorum ilinde ticaret hayatı ekonomik hayatında rol oynayan tarım ve hayvancılığın gelişmesi nisbetinde ona paralel olarak ilerlemektedir. Yıllık üretimi artan çiftçi kendisine lüzum olan medeni ihtiyaçlarını, noksanlarını daha kolaylıkla elde edebileceği için ticari hayatta da bir canlılık olur. Aksi halde ise ticari hayat durgunlaşır.

Çorum ilinde Ticari hayatı düzenleyen ve rol oynayan kuruluşlar içinde Ticaret ve Sanayi Odası ile Bankaları inceleyelim.

A—Çorum ili Ticaret ve Sanayi Odası 29. 11. 1913 yılında kurulmuştur. İlçelerde Ticaret ve Sanayi Odası ve Borsa yoktur. Merkez ilçede 520 ve ilçelerde 544 olmak üzere 1064 kayıtlı üyesi vardır.

Ayrıca küçük esnaf ve sanatkarların sayısı (2308) kişidir. (Tablo No. 1) Bu küçük esnaf ve sanatkarlar için Halk Bankasına geniş krediler sağlanmaktadır. Bu yıl 3.950.000 TL. kredi verilmiştir.

Çorum Ticaret ve Sanayi Odası

Çorum merkez ilçe ve ilçelerdeki ticari faaliyet daha çok perakende ticarete dayanır. Merkez ilçede toptan ticaret işlemleri çok az olup merkezi İstanbul, İzmir, Ankara, Samsun gibi büyük toptancı ve ithalatçıların birer baş bayıllığı düzeyindedir. Bu ticari alışverişler tamamen karayolu ile sağlanmaktadır.

a. Çorum İlinin Sattıkları:

Çorum'da ihracatçı lisansı olan tüccar yoktur. İlden satılan en önemli ihrac maddeleri başında buğday ve un gelmektedir. İkinci ihrac maddesi çimentodur. 1964 yılı ihrac toplamı 64. 686. 225 TL. iken 1966 yılında bu 111. 548. 985 TL. na, hemen hemen iki katına çıkmış bulunmaktadır (Tablo no.2).

b. Çorum İlinin Aldıkları:

İlde bir firma ithalat lisansı almıştır. Bu firma oto parçası ithalatı yapmaktadır. İlin aldığı malların çoğu endüstri maddeleri ile besinlere aittir. Daha çok İstanbul, Ankara, İzmir ve Samsun'dan ithal edilmektedir.

Ticaret odasının kayıtlarına göre ilin aldığı 1964 yılında 44. 487. 893 TL. iken 1966 yılında 76. 865. 170 TL. na yükselmiştir (Tablo No. 3). İlin ithal ettiği mallar en çok Haziran ayı (8. 000. 000), Nisan (7. 500. 000) ve Mayıs (6. 500. 000) TL. aylarıdır. (Tablo No. 4.)

c. Anonim Şirketleri

İlde (48) üyesi olan 6 adet şirket vardır. Ayrıca merkez ilçe ile ilçelerde kurulmuş yapı kooperatifleri (10) tane olup bu kooperatiflere 11. 501. 392 TL. kredi verilmiştir. (Tablo No. 5)

d—Çorum İli Ticaret Odası Organlarından Meslek Grupları:

Çorum Ticaret Odasına kayıtlı üyeler 6, meslek gurubuna kayıtlı olup (925) özel kişileri (54) tanesi de tüzel kişileri meydana getirmek suretiyle 979 adettir (Tablo No. 6.).

e—Çorum İlinde Diğer Ticari Kuruluşlar:

aa. Sümerbank Alım ve Satım Müessesesi:

Merkez ilçede 3. 9. 1956 yılında kurulan Sümerbank mağazası Ankara'ya bağlıdır. İlçelerde şubesi yoktur. Bu mağazada yalnız yünü ve pamuklu dokumalar satılmaktadır. Bu mağazanın Bankacılık işlemleri olmamakla beraber Adana şubesi adına para kabul edilmektedir. Mağazanın üç yıllık satışlarına ait cetvel aşağıdadır (1).

Y Ü N L Ü L E R

Yılı	Miktarı (Mt)	Tutarı
1964	8. 440	579. 330 TL.
1956	9. 224	622. 476 TL.
1966	9. 182	624. 924 TL.

(1) Çorum şubesinin 19. 12. 1967 tarih ve 1100 sayılı yazılarından.

P A M U K L U

Yılı	Miktarı (Mt.)	Tutarı
1964	710. 151	1. 760. 970
1965	880. 638	2. 297. 419
1966	937. 053	2. 511. 606

bb. Çorum İli Tekel Müdürlüğü:

Çorum ilinde yol ve ulaşım sistemlerine uygun olarak merkez ilçe ile Sungurlu Tekel İdareleri Ankara, diğer ilçeler idareleri Samsun Baş Müdürlüklerine bağlı bulunmaktadır. Merkez ilçede izinli (ruhsatlı) içki yapan olmamakla beraber özlük işleri için 500 litreye kadar şarap yapılmasına kanunen izin verilmektedir. Rakı ve Şarap ve Tekel konusuna giren diğer kaçakçılığı önlemek için iki kovuşturma memuru ile polis ve jandarma kuvvetlerinden faydalanılmaktadır. Müdürlük ayrıca Ankara bira fabrikası için arpa alma işleri için de uğraşmaktadır.

Merkez ilçenin dört yıllık tekel maddeleri satışına ait cetvel aşağıya çıkarılmıştır. (2)

Satış Yılı	Mamulün cinsi	Miktarı	Tutarı
		Kilo Gram	Lira Kuruş
1964	Mamul Tütün	108. 121. 300	4. 232. 401. 81
1965	Mamul Tütün	106. 557. 500	4. 559. 540. 23
1966	Mamul Tütün	117. 595. 600	5. 114. 684. 01
1967	Mamul Tütün	114. 726. 980	5. 109. 858. 86
1964	Çay	45. 672. 400	1. 753. 408. 10
1965	Çay	54. 394. 500	2. 018. 313. 00
1966	Çay	57. 680. 400	2. 214. 330. 16
1967	Çay	61. 131. 200	2. 387. 075. 60
1964	Kibrit	12. 640. 000	113. 760. 00
1965	Kibrit	10. 899. 000	99. 531. 00
1966	Kibrit	8. 799. 000	78. 651. 00
1967	Kibrit	13. 691. 000	124. 129. 00
1964	Kahve	1. 200. 000	42. 600. 00
1965	Kahve	3. 766. 000	131. 810. 00
1966	Kahve	1. 493. 000	52. 255. 00
1967	Kahve	1. 740. 000	60. 900. 00
		Litre Sa.	
1964	İçki	108. 036. 90	930. 803. 65
1965	İçki	119. 024. 20	1. 058. 565. 04
1966	İçki	121. 399. 10	1. 169. 950. 62
1967	İçki	104. 871. 93	1. 233. 570. 87

f—Hal Kuruluşları

İl içinde, merkez ilçede, İskilip, Kargı, Osmançık, Sungurlu ilçelerinde hal teşkilatı mevcut olup diğer ilçelerimizde ve kasabalarda kurulmamıştır. Çorum Belediye halinde görevli memur sayısı 5 olup, bunlar 1 idare memuru, 1 tahakkuk memuru, 2 bekle, 1 temizlik işçisinden ibarettir.

1966 yılı içinde Çorum Belediye Haline giren

(2) Çorum Tekel Müd. den alınan bilgi

sebze miktarı (1346) ton, meyve miktarı (2652) ton olmak üzere (3998) ton mal girmiş ve bu malların değeri (2.706.000.00) TL. bulunmuştur.

Merkez ilçe ve diğer hal bulunan ilçelerde genel olarak sebze-meyve satılmaktadır. Sadece Osmancık ilçesinde pirinç hali kurulmuştur. Bütün ilçe ilk turunda sebze ve meyve Çukurova'dan (dolayısıyla

Ankara'dan) sonra Çarşamba ve Amasya'dan, Mar-mara ve Ege bölgesinden gelmekte en sonunda da yerli sebze ve meyve yetişmekte ve satışı yapılmak-tadır.

Karadeniz'in doğu kıyılarından bir miktar tu-runçgiller gelmektedir. Bir yılda Çorum Belediye halinde satışı yapılan sebze ve meyve bedeli ve kilo-ları tabloda gösterilmiştir (No. 7).

**ÇORUM ESNAF DERNEKLERİ BİRLİĞİNE
BAĞLI MERKEZ VE İLÇELERDEKİ DERNEK-
LERİN ÜYE SAYILARI İLE İŞ ADRESLERİNİ
GÖSTERİR TABLO**

Sıra No	Derneğin Adı	Üye sayısı	İş Adresi
1	Ahçı ve Lokantacılar	89	Park Gazinosunda No. 3
2	Attar ve Bakkallar	131	Çöplü Mah. Fatmabacı sok. No. 11
3	Bakırcılar	128	Sanayi Çarşısı No. 34
4	Berberler	80	Çöplü Mah. Ulucami karşısı No. 5
5	Dikici ve Kunduracılar	70	İskilip Caddesi Hürriyet Sok. No. 14
6	Hazar elbiseciler	105	İskilip Cad. Hürriyet Sok. No. 45
7	Kahveciler Derneği	70	Eski Ankara Cad. Suluhan Garajı No. 8
8	Kalaycılar	65	Buğday Pazarı No. 38
9	Zahireciler	112	Buğday Pazarı No. 33
10	Marangozlar ve benzeri	120	Çöplü Mah. Paşa Hamamı yanı No. 24
11	Manav ve Sebzeciler	90	İskilip Cad. Tabak sok. No. 59
12	Şöför ve Nakliyeciler	350	Osmancık Cad. Ulucami Yanı No. 78
13	Tabaklar	30	Çepni Mah. Tabakhane Mevkii No. 11
14	Terziler	85	Eski Ankara Cad. No. 41
15	Oto Tamirciler	130	Paşa Hamamı karşısı No. 35
16	Çilingir sobacı ve tenekeçiler	52	Gülâbibey Mah. Çilingir Çarşısı No. 31
17	Koşulu faytoncular	54	Fayton Duracağı
18	Koşulu arabacılar	85	Eski Demirciler Çarşısı
19	Mutafılar	52	İskilip Cad. Tabak Sok. No. 4
20	İnşaat yapımcıları	312	Yeniöl Mah. Eski Saray sok. No. 6
21	Demirciler ve A. Ustaları	60	Sanayi Çarşısı No. 59
22	Kasap ve Celepler	38	İskilip Cad. Hamid Camii Yanı No. 9
İlçelerde Bulunan Dernekler			
23	İskilip Kunduracılar ve Dikiciler Derneği	101	Esnaif Kefalet Kooperatifi Binasında
24	İskilip şöför ve nakliyeciler	73	" " " "
25	İskilip Ekmekçiler, Marangozlar, Kahveciler	31	" " " "
26	Bakkal ve Tuhafiyeciler	68	" " " "
27	Kargı Esnaf ve Sanatkarlar	5	Atatürk Caddesi
28	Mecitözü, Bakırcı, Kalaycı, Demirciler	55	Mecitözü
29	Mecitözü Şöförler Derneği	85	Mecitözü
30	Osmancık Şöförler Derneği	60	Osmancık
31	Osmancık Bakkallar Derneği	70	"
32	Osmancık Kalaycılar Derneği	50	"
33	Osmancık Çeltikçiler Derneği	100	"
34		25	"

g—İl İçindeki Pazarlar:

Merkez İlçede :	Pazartesi Hayvan Pazarı
Alaca :	Çarşamba sebze ve tahıl pazarı
Alaca :	Cuma ve Cumartesi günleri hayvan ve Tahıl—Sebze Pazarı
Bayat :	Cuma Hayvan-Tahıl ve Sebze pazarı
İskilip :	Salı Hayvan Pazarı
İskilip :	Çarşamba sebze ve tahıl pazarı
Kargı :	Cuma hayvan Sebze ve tahıl pazarı
Mecitözü :	Pazartesi tahıl ve sebze pazarı Cuma hayvan pazarı
Ortaköy :	Salı tahıl ve sebze hayvan pazarı
Osmancık :	Çarşamba Hayvan Piring pazarı
Osmancık :	Perşembe Sebze ve tahıl pazarı
Sungurlu :	Çarşamba-Perşembe, tahıl ve Sebze pazarı
Sungurlu :	P şembe: Hayvan pazarı
Boğazkale :	Pazartesi: Sebze-Tahıl ve Hayvan pazarı
Karaören :	Perşembe ve Cuma günleri: Hayvan sebze ve tahıl pazarı

ÇORUM MERKEZ İLÇENİN SATTIKLARI TL.

Cinsi	1964	1965	1966
Buğday	12.384.000	30.450.000	30.676.000
Arpa	3.602.500	1.700.000	1.800.000
Un	16.879.048	30.065.000	30.224.000
Kepek	816.804	1.270.000	3.191.350
Fasulye	330.000	1.200.000	1.300.000
Mercimek	774.000	1.800.000	1.917.788
Nohut	217.000	990.000	950.000
Keten tohu.	186.000	650.000	200.000
Mısır	138.250	216.000	220.000
Kendir toh.	366.000	128.000	130.000
haşhaş toh.	187.000	90.000	100.000
Tiftik	215.000	300.000	850.000
Yapağı	80.000	82.000	80.000
Hamderi	597.700	1.500.000	900.000
Canlı hay	3.499.430	3.418.000	3.550.200
Bakır	2.000.000	2.100.000	2.250.000
Yumurta	100.000	150.000	200.000
Leblebi	200.000	250.000	275.000
Bulgur	250.000	217.000	250.000
Şeker pan.	5.990.373	5.682.851	7.415.000
Pirinç	2.137.680	3.000.000	3.500.000
Çimento	12.042.000	15.642.290	16.073.000
Mahsulleri	160.242	661.716	761.716
Kiremit—			
Tuğla	1.034.000	1.239.000	1.579.744
Linyit Kö.	—	—	1.649.557
Çeşitli eşya	500.000	500.000	1.500.000
	64.686.255	103.302.357	111.548.985

ÇORUM MERKEZ İLÇENİN ALDIKLARI

Cinsi	1964	1965	1966
Manifatura	10.700.000	15.800.000	16.696.238
Tuhafiy eşyası	300.000	1.194.000	1.500.235
İplikler	120.000	150.000	333.239
Tıbbi ilaçlar	1.400.000	1.653.360	1.750.000
Çeşitli deriler	187.955	200.000	210.000
Oto ve Traktör	3.000.000	3.944.000	9.618.000
Sabun	234.000	400.000	450.000
Oto, Traktör parçaları	2.235.944	3.679.832	7.500.000
Gazyağı	638.733	843.552	928.278
Benzin	1.384.375	1.783.552	1.997.760
Mazot	3.180.793	5.938.104	6.710.172
Makina yağları	917.267	520.897	1.178.766
Demir, sac, su borusu	1.850.000	1.500.000	1.750.000
Şeker	3.000.000	3.500.000	4.120.524
Kahve	60.900	131.810	54.355
Zeytin	48.000	150.000	178.000
Zeytin yağı ve emsali	800.000	1.800.000	2.426.500
Makarna, Şehriye	100.000	150.000	240.000
Tekel maddeleri	7.212.311	7.824.041	8.869.298
Çeşitli camlar	256.932	355.000	352.000
Külçe, levha bakır	200.000	210.000	250.000
Züccaciye	250.000	300.000	350.000
Lâst k, plâstik ayakkabı	1.500.000	1.600.000	1.200.000
Kırtasiye	600.000	845.836	1.104.805
Buz dolabı çamaşır mk.	1.049.000	1.200.000	1.500.000
Halı, kilim, mobilya	1.211.683	1.402.000	1.500.000
Hırdavat eşyası	1.400.000	1.521.000	1.600.000
Çeşitli eşya	500.000	2.500.000	2.500.000
T u t a r ı	44.487.893	60.295.600	76.865.170

**İTHAL EDİLEN MALLARIN AYLARA GÖRE
DAĞILIŞINI GÖSTERİR TABLO**

A y l a r	1965 yılında	1966 yılında
Ocak	3.150.200	5.500.000
Şubat	3.250.000	6.000.000
Mart	3.100.000	6.500.000
Nisan	6.100.000	7.500.000
Mayıs	6.200.000	6.500.000
Haziran	7.080.000	8.000.000
Temmuz	8.116.000	6.300.000
Ağustos	3.660.300	6.035.000
Eylül	3.225.100	6.100.000
Ekim	6.020.000	6.220.000
Kasım	7.150.003	6.110.070
Aralık	3.244.000	6.100.000
TOPLAM	60.295.600	76.865.170

ODADA KAYITLI BULUNAN TÜZEL KİŞİLER

Şirketin Tümü	Üye sayısı
Anonim Şirketler (Bankalar)	17
Limited şirketler	2

Kollektif şirketler	23
Kooperatif (Dokumacılar)	1
Komandit	2
Müessese	3
T O P L A M	48

ÇORUM TİCARET ODASINA BAĞLI MESLEK GRUPLARI

Meslek Grupları	Özel Kişi	Tüzel Kişi	Toplam
Banka ve Sigortalar	5	16	21
Komisyoncular	—	—	—
İnşaat Mühendisleri	53	—	53
Keresteciler	33	—	33
Hırdavatçılar	31	3	34
Zahireciler	126	2	128
Un Fabrikaları	—	7	7
Çeltik Fabrikaları	4	1	5
Mânifaturacılar	160	2	162
Akaryakıt Bayileri	1	4	5
Oto parça satıcıları	18	2	20
Çimento Fabrikası	—	1	1
Çimento Tacirleri	35	—	35
Tuhafiyeciler	19	—	19
Kavafiyeciler	7	—	7
Tüccar Terzi	16	—	16
Hazır Elbiseciler	14	—	14
Halı Tacirleri	8	—	8
Mobilya Tacirleri	2	—	2
Demir Tacirleri	9	—	9
İnşaat Malzemesi Tacirleri	13	—	13
Pik Dökümcüleri	2	—	2
Mozayik, Büz, Biriket imalatı	7	—	7
Biçki Atelyeleri	12	—	12
Tuğla Kiremit Fabrikaları	15	1	16
Demir vitrin imalatihanesi	1	—	1
Ziraat Aletleri imalâtı	4	—	4
Zirai Donatım Kurumu	—	1	1
Nakliyeciler	66	—	66
Oto Karöser imalâtı	1	—	1
Bakkaliye Taciri	110	—	110
Toptan Şeker Taciri	8	—	8
Gazoz İmalâthanesi	1	—	1
Soda İmalâthanesi	2	—	2
Levha bakır imalatihanesi	3	—	3
Lâstik ayakkabı imalatihanesi	1	—	1
Oto Lâstik kaynakçısı	1	—	1
Yumurta taciri	3	—	3
Yeniğün matbaası	—	1	1
Eczahaneler	5	—	5
Pastırma imalatihanesi	1	—	1
Linyit İşletmesi	—	2	2
Traktör Acentesi	—	3	3
Oto Kamyon acentesi	2	5	7
Oto tamirhaneleri	3	—	3

Cam tacirleri	2	5	7
Deri ve kösele tacirleri	17	—	17
Sarraflar	7	—	7
Otel İşletenler	13	—	13
Hamam İşletenler	4	—	4
Bakır kap imal edenler	12	—	12
Mutfak eşyası satanlar	5	—	5
Hurda taciri	2	—	2
Dikiş makineleri taciri	5	—	5
Ekmek Fabrikası	4	1	5
Fotoğrafçılar	2	—	2
Sinema İşletenler	3	—	3
Traktör Tamirhanesi	1	—	1
Dokumacılar sanat koope.	—	1	1
Elektrik malzemesi taciri	4	—	4
Toptan Bakkaliye	3	—	3
Av tüfekleri satıcısı	3	—	3
Kırtasiyeciler	12	1	13
Lâstik, plâstik ayakkabı satanlar	7	—	7
Karyola, somya imalâtı	1	—	1
Şeker imalatihanesi	3	—	3
Halı İmalâthanesi	1	—	1
Tiftik yün taciri	11	—	11
T O P L A M	925	54	979

ÇORUM BELEDİYESİ TOPTANCI HALİNDE BİR YILDA SATILAN MEYVE VE SEBZELERİN MİKTARI İLE TUTARI TABLOSUDUR.

Cinsi	Miktarı (Ton)	Kilosu (Kuruş)
Kiraz	50	75
Domates	200	50
Fasulye	150	100
Patlıcan	200	125
Biber	50	100
Erik	5	75
Patates	250	75
Salatalık	20	50
Sarımsak	1	400
Soğan	300	25
Havuç	50	30
Turp	50	30
Pırasa	60	75
Kestane	30	130
Limon	150	100
Karpuz	800	30
Kavun	300	49
Lahana	10	25
Portakal	500	100
Mandalin	200	125
İspanak	5	50
Üzüm	500	75
Elma	100	75
Nar	3	75
Ayva	10	50
Armut	4	50

ÇORUM TİCARET VE SANAYİ ODASINA KAYITLI TÜCCARLAR LİSTESİDİR
ÇORUM MERKEZ BİRİNCİ GRUP

Firma Adı	İş i	Adresi
Toprak Mahsulleri Ofisi	T. Mahsulü	Cemilbey caddesi
Ziraat Bankası	Bankacılık	Osmancık caddesi
İş Bankası	"	Yeni Ankara Caddesi
Halk Bankası	"	Yeni Ankara Caddesi
Yapı ve Kredi Bankası	"	Yeni Ankara Caddesi
Emlâk Kredi Bankası	"	Osmancık Caddesi
Akbank	"	Yeni Ankara Caddesi
Adil Kavukcu ve Ortakları	Un Fabrikası	Yeni Ankara Caddesi
Mustafa Kaleli ve İsmail Bezgin,	"	Yeni Ankara Caddesi
Tahir Erdemli Ahmet Öz	"	"
Bahattin Kavukçu	Un Fabrikası	Hürriyet Sokak
Hamdi Battal,	Un Fabrikası	Buğday Pazarı
İsmail Yücel	Kepek kırma	"
Sezai Atalay	Zahireci	"
Ali Benderli	"	"
Tahir Erdemli	"	"
Niyazi Aydın	"	"
Mehmet Damar	"	"
Raif Atalay	"	"
Hamdi Battal	"	"
Hakkı Akyol	"	"
Mehmet Merzifonlu	"	"
İzzet Akaydın	"	"
Fikri Aktan	"	"
Kemal Erzen	"	"
Lütfi Aksoy	"	"
Ethem Kılıç	"	"
İsmail Kılıç	"	"
Orhan Kalelioğlu	"	"
Ali Kaya	"	"
Ali Rıza Akaydın	"	"
Ümit Kavukçu	"	"
Hacı Palabıyık	"	"
Vahit Benderli ve Ortakları	"	"
Atif Çıkrıkcıoğlu	"	"
Metin Battal	"	"
Halit Döğer	"	"
Arif Akar	"	"
Gülhan Haboglu ve kardeşleri	" Un	"
Ali Rıza Tunç	"	"
Tama Kollektif Şirketi	Toprak Mahsulle	"
Kemal Erduran ve ortakları	Oto ve parçalı	Yeni Ankara Caddesi
Mehmet Peker	Zahireci	Buğday Pazarı
Aziz Hayratçı	Kepek kırma	"
Nafiz Battal Halefleri Enis	"	"
Battaloğlu Kollektif Şirketi	Un Fabrikası	"
Şener Emiroğlu	Zahire Un	"

b—İlçindeki Bankalar

Merkez İlçede bulunan Bankalar:

Bankanın Adı	Kuruluş Yılı
T. C. Ziraat Bankası	1885 (İlk defa 1861'de açılmıştır)
İş Bankası	1952
Halk Bankası	1953
Emlâk Kredi Bankası	1955
Yapı Kredi Bankası	1961
Akbank	1965

İlçelerde Bulunan Bankalar:

Bankanın Adı	Kuruluş Yılı
Alaca	
T. C. Ziraat Bankası	
Bayat	

T. C. Ziraat Bankası	1958
İskilip	—
T. C. Ziraat Bankası	
Kargı	
T. C. Ziraat Bankası	1943
Mecitözü	
T. C. Ziraat Bankası	1889
Ortaköy	
T. C. Ziraat Bankası	1964
Osmancık	
T. C. Ziraat Bankası	—
Sungurlu	
T. C. Ziraat Bankası	1887
Halk Bankası	1967
İş Bankası	1967

BİRİNCİ GRUB

Firma Adı	İşi	
Halil Yörük	Zahireci	
Kemal Sabuncu	Zahire ve nakliye	
Haydar Görücü	Zahireci	Buğday Pazarı
Turan Erzan	"	" "
Yaşar Çarıkılı	"	" "
Gazi Şengel	"	" "
Mustafa Kaleli ve oğulları		
Kollektif Şirketi	Zahire—Un	" "
Hilmi Akaydın	Zahireci	" "
Dindar Akyol	"	" "
Hamza Afat	"	" "
Ali Rıza Şengel	"	" "
İsmail Bezin	Un Taciri	" "
Şaban Erzan	Zahireci	" "
Tevfik Koç	"	" "
Ahmet Bulanık	"	Nurettinbey Caddesi
Yılmaz Bayyü	"	Buğday Pazarı
Hüseyin Özarsaç	"	" "
Hasan Tüfekçi	"	" "
Cemal Kuşçu	"	" "
Murat Gürsoy ve ortakları		
Kollektif Şirketi	Ekmek Fabrikası	Ankara Caddesi
Şükrü Sinan	Ekmek Fabrikası	Ulucami Cıvırı
Mahmut Karakışlı	Çeltik Taciri	Eğridere çarşısı
Mehmet Girdaban	Zahireci	Buğday Pazarı
Nuri Battal	"	" "
Nurettin Abdal	"	" "
Ömer Aşkın	Un—Kepek	" "
Osman Yiğittaşçı	Zahireci	" "
Orhan Kılıç	"	" "
Rıza Malatyalı	"	" "
Rıza Erkan	"	" "
Recep Akkuş	"	" "
Veli Çimen	"	" "
Yaşar Kırbaz	"	" "
İsmail Yücel	"	" "
Mehmet Merzifonlu	Zahire-Kepek	" "
Reşat Yücer	Çeltik Fab.	Karayolları Cıvırı
Nafiz Atalay ve ortakları	Taahhüt komisyon	" "
Komandit Şirketi	Zahire-Un imali	Buğday Pazarı

ALACA İLÇESİ BİRİNCİ GRUBUNA GİREN

TÜCCARLAR

Firma Adı	İşi	Adresi
Ziraat Bankası	Bankacılık	Hükümet Caddesi
H. Hüseyin Gözcü	Zahireci	Buğday Pazarı
Kemal Kılıç	Zahire-Un taciri	Blok Dükkanlar
İsmail Demirel	Zahireci	Buğday Pazarı
Arif Kamış	"	Buğday Pazarı
A. Rıza Demiran	"	Sungurlu Caddesi
M. Arif Türkan	"	Yozgat Caddesi
Abdulkadir Ercoşkun	"	Zahire Pazarı
Durak Gökçek	"	Balçıkhisar Köyü
Fikret Yalçınkaya	"	Buğday Pazarı
Haydar Dedekargınoğlu	"	Cumhuriyet Caddesi
İsmet Yalçınkaya	Un " Taciri	Blok Dükkanlar
Kemal Başbulut	Zahireci	Blok Dükkanlar
M. Reşat Durukan	"	Zile Yolu
Mustafa Şahin	"	Cumhuriyet Caddesi
Osman Akça	"	Cumhuriyet Caddesi
Ömer Şenol	"	Hüseyingazi Caddesi
Ömer Karabıyık	"	Yeni Çarşı
Rifat Salbaş	"	Çorum Caddesi

BAYAT İLÇESİ BİRİNCİ GRUBUNA GİREN

TÜCCARLAR

Firma Adı	İşi	Adresi
Ziraat Bankası	Bankacılık	Atatürk Caddesi
Ahmet Uysal	Zahireci	Çarşı İçi
Ali Okumuş	"	Çarşı İçi
Halil Çakmak	"	Çarşı İçi
Ali Uysal	"	Çarşı İçi

OSMANCIK İLÇESİ BİRİNCİ GRUBUNA Gİ-

REN TÜCCARLAR

Firma Adı	İşi	Adresi
Ziraat Bankası	Bankacılık	Hükümet Caddesi
A. Asım Işık	Zahireci	Ulucami Cıvırı
Abdullah Özçelik	"	Köprübaşı Caddesi
Bilal Kütük	"	Köprübaşı Caddesi
H. Ahmet Çörekçi	"	Çarşı Caddesi
Mustafa Acar	"	Çeltik Köprübaşı Caddesi
Rifat Aksin	"	Hükümet Caddesi
Şükrü Derindere	"	Pirinç Pazarı
Mustafa Koç	"	Pirinç Pazarı
Kemal Erdem	"	Ulucami Karşısı
Abdullah Kartal	Fırın İşletmesi	Köprübaşı Caddesi

ÇORUM MERKEZ İKİNCİ GRUBUNA Gİ-

REN TÜCCARLAR

Firma Adı	İşi	Adresi
Hasan Oruç	Bakkal	Üçtutlar mahallesi
Ramiz Ebil	Bakkal—Hırdavat	Yeni Ankara Caddesi

Adil Kayışoğlu	Bakkal	Hürriyet Meydanı
İsmet As	"	Gazi Meydanı
Ahmet Bezin	"	Kaleli Apartmanı altı
Şükrü Ediş	"	Hürriyet Caddesi
İsmail Kılıç	"	Yeni Ankara Caddesi
Hüseyin Döngel	"	Ankara Caddesi
Halil Amasyalı	"	Gazi Caddesi
T. Mehmet Amasyalı	"	Gaz Caddesi
İsmail Akat	"	Ankara Caddesi
Celâl Malatyalı	"	Taşhan Cıvırı
Basri Demir	"	Ankara Caddesi
Sami İzgi	Hayvan Taciri	Hürriyet Sokak
Osman Ayvaz	Bakkal	Osmancık Caddesi
H. Bekir Şahin	Toptan Bakkaliye	Yeni Ankara Caddesi
Mustafa Çorbacı	Toptan Şekerci	Mec tözü Caddesi
Şerif Ünalı	Bakkal	Samsun Caddesi
A. Yılmaz Ersoylar	"	Hürriyet Meydanı
Casim Aksakal	Lokantacı	Ankara Caddesi
Turan Serpilji	Tekel Bayii	Kubbeli Caddesi
Sıtkı Işık	Lokantacı	Ankara Caddesi
Abdullah Haboğlu	Bakkal	Gazi Caddesi
Ali Çetirtürk	"	Çimento Fabrikası
Nurettin Karakuş	Leblebi İmalı	Taşhan Sokak Cıvırı
Satılmış Solak	Bakkal	Sebzeli Hali
Mahmut Ayvaz	Hayvan Taciri	Ulucami Cıvırı
Servet Cerit	"	Hürriyet Sokak
Ahmet Çakıcı	"	İskilip Caddesi
Recep Longa	"	İskilip Caddesi
Mustafa Çetin	Pastırma İmalı	İskilip Caddesi
Zeynal Koyun	Yunurta taciri	Aşağı Çarşı
Sait Özdemir	"	Aynalı Sokak
Alpagut Lingit	İşletmesi	Özel İdare Müdürlüğü
T. K. I. Dodurga	"	Sosyal Sigortalar İşhanı
lingit İşlet.	"	"
Hacı Akar	Bakkal	Hürriyet Meydanı
Leyla Karadoğan	"	Hürriyet Meydanı
Elvan Çetin	"	Kubbeli Caddesi
Faik Fındık	"	Mutafklar Caddesi
Hasan Yücel	"	Nurettinbey Caddesi
H(seyin Satiroğlu	"	İskilip Caddesi
Nurettin Çokmar	"	Taşhan Karşısı
Nihat Ölçek	"	Hürriyet Sokak
Recep Keçeli	"	Nurettinbey Caddesi
Ziya Bayburtlu	"	Yeni Ankara Caddesi
Siddik Şamlı	Gazoz imali	Aynalı Sokak
Şefik Sevgili	Toptan bakkaliye	Kaleli Apartmanı Altı
İbrahim Karabacak	Bakkal	Hürriyet Sokak
Mahmut Ceritoğlu	"	Taşhan Cıvırı

ÇORUM MERKEZ İKİNCİ GRUBUNA GİREN

Firma Adı	İş	Adresi
Ömer Özdoğan	Toptan bakkaliye	Yeni Ankara Caddesi
Elvan Kızılkıran	Hayvan Taciri	İskilip Caddesi

İSKİLİP İLÇESİ BİRİNCİ GRUBUNA GİREN

Firma Adı	İş	Adresi
Ziraat Bankası	Bankacılık	Bahabey Mahallesi
Hüseyin Genç	Zahireci	Gençler Sokak
Bahattin Yalçın	"	Ulucami Cıvırı
Abdurrahman Taşbük	"	Buğday Pazarı
Mustafa Uslu	Fırın İşletmesi	Çorum Caddesi

MECİTÖZÜ İLÇESİ BİRİNCİ GRUBUNA GİREN

Firma Adı	İş	Adresi
Ahmet Yücel	"	Hükümet Caddesi
Abdülkerim Aksoy	Zahireci	Aksoy Otel Yarı
Bekir Aksoy	"	Çarşı İçi
Hamdi Öztürk	"	Ulucami Karşısı
Hakkı Uzar	"	Kule Cıvırı
Haşim Uğuz	"	Çarşı İçi
Hamdullah Özdemir	"	"
Ziraat Bankası	Bankacılık	Çarşı İçi

SUNGURLU İLÇESİ BİRİNCİ GRUBUNA GİREN

Firma Adı	İş	Adresi
Ziraat Bankası	Bankacılık	Hükümet Caddesi
İş Bankası	"	Hükümet Caddesi
Halk Bankası	"	Hükümet Caddesi
Abdülhamit Nöğün	Zahireci	Buğday Pazarı
Gazi Şahiner	"	Buğday Pazarı
Mahmut Özasar	"	Buğday Pazarı
M. Nedim Bolukbaşı	"	Çorum Caddesi
Ömer Yaver	"	Buğday Pazarı
Şükrü Bulur	"	Buğday Pazarı
Akif Ercan	"	Buğday Pazarı
Kadir Derinyar	Fırın İşletmesi	Cevheri Caddesi

KARGI İLÇESİ BİRİNCİ GRUBUNA GİREN

Firma Adı	İş	Adresi
Ali Çelik	Zahireci	Aşağı Çarşı
Ahmet Şen	"	Atatürk Caddesi
Ziraat Bankası	Bankacılık	Atatürk Caddesi

ALACA İLÇESİ İKİNCİ GRUBUNA GİREN

Firma Adı	İş	Adresi
Süleyman Coşkun	Bakkal	Cumhuriyet Caddesi
Sıddık Çetin	Bakkal	Zile Caddesi
Sait Akyol	Hayvan Taciri	Günhan Mahallesi
Şahin Yılmaz	"	Zile Caddesi
Vahit Güney	Bakkal	Çorum Caddesi
Yaşar Akyol	Et Müteahhidi	Zile Caddesi
Y. Ziya Özdemir	Toptan Şekerci	Zile Caddesi
Mustafa Gürses	Hayvan Taciri	Zile Caddesi
Hayrettin Akyol	Hayvan Taciri	Günhan Mahallesi
Ali Nayeç	Hayvan Taciri	Zile Caddesi
Osman Işcan	Bakkal	Sungurlu Caddesi
Hacı Gürses	Hayvan Taciri	Zile Caddesi
Kerim Metin	"	Yozgat Caddesi
Mahmut Öztürk	"	Yozgat Caddesi
Halil Elaçar	"	Çorum Caddesi
Abdurrahman Gazl	"	Zile Caddesi
Ayhan Şimşek	Lokantacı	Zile Caddesi
Nuri Saraç	Bakkal	Zile Caddesi
Yılmaz Gürses	Hayvan Taciri	Zile Caddesi
Naci Şahin	"	Buğday Pazarı
Salih Karahan	"	Çorum Caddesi
Cezayir Korkmaz	"	Günhan Mahallesi
Feyzullah Kılıç	Bakkal	Yozgat Caddesi
İsmet Erdoğan	Lokantacı	Cumhuriyet Caddesi
Yusuf Gül	Hayvan Taciri	Zile Caddesi
Bekir Eskin	Bakkal	Zile Caddesi
Sedat Öngün	Lokantacı	Denizhan Mahallesi
Rıza Solak	Bakkal	Yozgat Caddesi
Mecit Koçak	"	Yozgat Caddesi
Mehmet Korkmaz	Hayvan Taciri	Günhan Mahallesi
Abdülvahit Karadeniz	"	Günhan Mahallesi
Dursun Ercoşkun	Bakkal	Yozgat Caddesi
Hasan Samot	Hayvan Taciri	Buğday Pazarı
Haydar Kaynamış	Bakkal	Zile Caddesi
Kemal Gürses	Hayvan Taciri	Zile Caddesi
Mehmet Sevinç	Bakkal	Cumhuriyet Caddesi
Mehmet Başaran	"	Ankara Caddesi
Mehmet Nayeç	Hayvan Taciri	Günhan Mahallesi
Mehmet Sicim	"	Cumhuriyet Caddesi
Murtaza Odabaşı	"	Günhan Mahallesi
Musa Akyol	"	Zile Caddesi
Nuri Kafkas	Bakkal	Yozgat Caddesi
Nuri Ceylan	"	Zile Caddesi

BAYAT İLÇESİ İKİNCİ GRUBUNA GİREN

Firma Adı	İş	Adresi
Ali Çelebi	Bakkal	Çarşı İçi
Ali Tunçay	"	Çarşı İçi
Etem Uysal	"	Çarşı İçi
Hasan Şirin	Toptan Şekerci	Çarşı İçi
Mehmet Üngör	Bakkal	"
Şakir Yıldırım	"	"
Şükrü Demir	"	"
Talat Akseli	"	"
Veyis Çakır	Hayvan Taciri	"

OSMANCIK İLÇESİ İKİNCİ GRUBUNA GİREN

Firma Adı	İş	Adresi
Ahmet Kızkaç	Bakkal	Ulucami Cıvırı
Abdullah Amasya	Şeker İmalatı	Köprübaşı Caddesi
Abdullah Boyabat	Lokantacı	Köprübaşı Caddesi
Etem Güven	Bakkal	Köprübaşı Caddesi
Hüseyin Yazıcı	"	Hükümet Caddesi
İsmail Gal p Yılmaz	"	Köprübaşı Caddesi
İskender Siviş	"	Köprübaşı Caddesi
Kemal Çetin	"	Köprübaşı Caddesi
Mehmet Delibaş	"	Ulucami Cıvırı
Mehmet Karşlı	"	Ulucami Cıvırı
Ahmet Derindere	"	Köprübaşı Caddesi
Muttalıp Karakaş	Çeltik Pırnç	Hükümet Caddesi
Ömer Çatal	Bakkal	Kale Kapı
Rıza Günel	Pırnç—Çeltik	Köprübaşı Caddesi
Şevki Derindere ve ortakları	Çeltik Fabrikası	Merzifon Caddesi
Çelik Sanayi	"	"
Kollektif Şirketi	"	"
Şevket Şahin	Bakkal	Hükümet Caddesi
Şerafettin Derindere	"	Köprübaşı Caddesi
Tahir Kalem	"	Köprübaşı Caddesi
Yaşar Güngör	"	Köprübaşı Caddesi
A. Atilla Erdem	Toptan Şekerci	Pırnç Pazarı
A. Rahmi Boyabat	Lokantacı	Köprübaşı Caddesi
Ahmet Kızkaç	Bakkal	Ulucami Cıvırı

KARGI İLÇESİ İKİNCİ GRUBUNA GİREN

Firma Adı	İş	Adresi
Hakkı Kantekin	Manifaturacı	Pazar Sokak
Hasan Çelik	"	Atatürk Caddesi
Mustafa Köksal	"	Atatürk Caddesi
Mustafa Çiçek	"	Atatürk Caddesi
Mustafa Akpınar	"	Atatürk Caddesi
Muharrem Bilgin	"	Atatürk Caddesi
Sait Erişgen	"	Atatürk Caddesi
Seraz Üstünel	"	Çarşı Caddesi

İSKİLİP İLÇESİ İKİNCİ GRUBUNA GİREN

Firma Adı	İş	Adresi
Muharrem Çorumlu	Bakkal	Leblebiciler Çarşısı
Ömer Yarış	Bakkal	Kunduracılar Çarşısı
Recep Aktaş	Bakkal	Semerciler Arastası
Yaşar Söyler	Toptan Şekerci	Belediye Altı
Ali Rıza Ertürk	Bakkal	Leblebiciler Çarşısı
Ali Rıza Sarıarslan	Şeker İmalatı	Park Cıvırı
Etem Aksoy	Bakkal	Hükümet Caddesi
Hasan Kodaz	"	Hamamönü Caddesi
Hüseyin Çorumlu	"	Hükümet Caddesi
Hüseyin İşler	"	Çorum Caddesi
İsmail Hakkı Gültekin	"	Kasaplar Çarşısı
Kâzım Güngör	Hayvan Taciri	Hal Binasında
Mustafa Küyük	Bakkal	Belediye Cıvırı
Mustafa Güngör	Hayvan Taciri	Belediye Halinde
Abdullah Karaman	Yemurta Taciri	Hal Binasında
Hüseyin Çelik	Hayvan Taciri	Saliler başında
Hasan Çelik	"	Hal Binasında
Mehmet Şerbetçi	Toptan Şekerci	Hamamönünde

MECİTÖZÜ İLÇESİ İKİNCİ GRUBUNA GİREN

Firma Adı	İş	Adresi
Bekir Köken	Bakkal	Camikebir Mahallesi
Hasan Sezin	"	Camikebir Mahallesi
Hamdi Özçekiç	Tuz—Kepek	Amasya Caddesi
İsmet Serbest	Bakkal	Buğday Pazarı
Mustafa Kazancı	Bakkal	Camikebir Caddesi
Murtaza Çağlar	Lokantacı	Sarıdere Mahallesi
Mehmet Sofracı	Toptan Şekerci	Belediye Caddesi
Rifat Özçetin	Bakkal	Çarşı İçi
Seyfettin Akın	Bakkal	Çarşı İçi
S. Nuri Bozdoğan	Bakkal	Çorum Caddesi
Yaşar Çemrek	Bakkal	Bakırçılarda

SUNGURLU İLÇESİ İKİNCİ GRUBUNA GİREN

Firma Adı	İş	Adresi
Cemalettin Cahat	Bakkal	Ankara Caddesi
Dursun Kurtluoğlu	Hayvan Taciri	İstanbul Caddesi
Hamdi Ersoy	Lokantacı	Ankara Caddesi
H. İbrahim Tokat	Hayvan Taciri	Buğday Pazarı
H. Nuri Anar	"	Hal Caddesi
Kemalettin Masatlı	"	Çorum Caddesi
Kâmil Yalmanoğlu	Bakkal	Buğday Pazarı
Kâmil Bütünbey	Hayvan Taciri	Tuğcu Köyünde
Mustafa Sertkeye	"	İsmetpaşa Mahallesi
Mehmet Tokat	Bakkal	Ankara Caddesi
M. Ali Özyurdakul	Lokantacı	Ankara Caddesi
Şükrü Tütüncüoğlu	Bakkal	İstanbul Caddesi
Veli Şahinkaya	Lokantacı	Cumhuriyet Caddesi

Ziya Erkişi	Hayvan Taciri	Çorum Caddesi
Osman İnkaya	Bakkal	27 Mayıs Caddesi
Mustafa Tokat	"	27 Mayıs Caddesi
H. Aslan Satıcıoğlu	"	İstanbul Caddesi
Rifat Köylü	"	27 Mayıs Caddesi
Nazım Bağdatlı	"	İstanbul Caddesi
Dursun Sarıyüde	"	Çorum Caddesi
Cemal Çevik	"	Eski Hal

ÇORUM MERKEZ ÜÇÜNCÜ GRUBUNA GİREN TÜCCARLAR

Firma Adı	İşi	Adresi
Rıza Bayburtlu	Manifaturacı	Saat Kulesi Cıvarı
Mehmet Kuşlu	"	Kubbeli Caddesi
Hüseyin Şiranlı	"	İskilip Caddesi
Hakkı Bilâl	"	Ankara Caddesi
Fevzi Çubukçu	"	Yeni Hamam Cıvarı
Ali Rıza Kapsuz	"	Yeni Ankara Caddesi
Mustafa Kılıç	"	İskilip Caddesi
Cemal Davut	"	Hürriyet Meydanı
Necip Baysal	"	Yeni Ankara Caddesi
Galip Erdemli ve ortakları	Her nevi ticaret	Çarşı Sokak
Kollektif Şirketi		
Cemal Sabuncu	Manifaturacı	Hürriyet Sokak
Süleyman Ebil	"	İskilip Caddesi
Mahmut Kavukçu	"	Yeni Ankara Caddesi
Selahattin Topuz	"	İskilip Caddesi
Haydar Güngör	"	Hıdırlık Sokak
Fazlı Uluçay	"	Saat Kulesi Cıvarı
Mehmet Çenesiz	"	Taşhan Karşısı
Ali Ağıcı	"	Ankara Caddesi
Durmuş Unculu	"	İskilip Caddesi
Mustafa Coşkun	"	Kubbeli Cami Karşısı
Nur Damar	"	Yeni Ankara Caddesi
Mustafa Ekmekçi	Hazır Elbise	Hürriyet Caddesi
Ali Osman Uncu	"	Hürriyet Caddesi
Mehmet Ekmekçi	"	Hürriyet Caddesi
Recep Öztürk	"	Kubbeli Caddesi
Mehmet Büyükkakac	Kavafiyeci	Eğridere Çarşısı
Ahmet Gökçe	Halı Taciri	Velipaşa Hanında
Kemal Küçük	Halı Taciri	Kubbeli Caddesi
Mehmet Küçük	Halı Taciri	Kubbeli Caddesi
İsmet Mumcu	Halı Taciri	Yeni Ankara Caddesi
Mustafa Tekeli	Halı Taciri	Yeni Ankara Caddesi
Mustafa Ural	Halı Taciri	Kubbeli Cami Cıvarı
Osman Asal	Mobilya Taciri	Gazi Caddesi
Ahmet Yemenici	Mobilya Taciri	Hürriyet Caddesi
İzzet Üstad	Tuhafiyeci	Gazi Caddesi
Şevket Susam	"	Eğridere Çarşısı
Şemsaddin Terlemiz	Kavafiyeci	Eğridere Çarşısı
Mehmet Ertem	Mobilya Taciri	Gazi Caddesi

ALACA İLÇESİ ÜÇÜNCÜ GRUBUNA GİREN TÜCCARLAR

Firma Adı	İşi	Adresi
Veyis Coşkun	Manifaturacı	Cumhuriyet Caddesi
Ömer Yağlı	"	Sungurlu Caddesi
Şecaattin Coşkun	"	Sungurlu Caddesi
İbrahim Çelik	"	Cumhuriyet Caddesi
Bekir Yağlı	"	Çorum Caddesi
Dursun Çelik	"	Yozkat Caddesi
Dursun Bek	"	Zile Caddesi
Eyyum Karameti	"	Sungurlu Caddesi
Hüseyin Kemiş	"	Sungurlu Caddesi
Hüseyin Canbolat	"	Sungurlu Caddesi
Misler Zennun	"	Yozkat Caddesi
Ömer Öz	"	Cumhuriyet Caddesi
Ramazan Sarı	"	Zile Caddesi

BAYAT İLÇESİ ÜÇÜNCÜ GRUBUNA GİREN TÜCCARLAR

Firma Adı	İşi	Adresi
Nuri Akseli	Manifaturacı	Atatürk Caddesi
Hasan Dokuyan	"	Atatürk Caddesi
Mehmet Uysal	"	Atatürk Caddesi
Hüseyin Kapsuz	"	Ankara Caddesi
Sacit Çubukçu	"	Ankara Caddesi
Cahit Bayrak	"	İskilip Caddesi
Nihat Müezzinoğlu	"	İskilip Caddesi
Celâl Güngör	"	Kubbeli Cami Karşısı
İsmail Nalbat	"	Kubbeli Cami Karşısı
Bahattin Balı	"	Hürriyet Sokak
Avni Ağıcı	"	Kubbeli Cami Cıvarı
Remzi Tenekeci	"	Hürriyet Caddesi
İsmet Salih Bilâl	Top.	Ankara Caddesi
Ahmet Özer	Manifaturacı	Velipaşa Hanı Altı
Metin Büğdüz	"	Kubbeli Cami Karşısı
Hüseyin Çokatak	"	Hürriyet Sokak
Bedri Kış	"	Ankara Caddesi
Mahmut Ağıcı	"	Ankara Caddesi
Ahmet Kabakulak	"	İskilip Caddesi
Ali Özüyağlı	"	Kubbeli Cami Karşısı
Bilgi İstanbullu	"	İskilip Caddesi
Hikmet Berber	"	Hürriyet Caddesi
İsmail Kapı	"	Eğridere Çarşısı
Yaşar Garip	"	Hürriyet Caddesi
Reşit Keskin	"	Hıdırlık Sokak
Tahsin Soylu	"	Hürriyet Sokak
Veli Şahin	"	Nurettinbey Caddesi
Lütfi Çelep	"	Üçtutlar Mahallesi
Şevket Büğdüz	Tuhafiyeci	Ankara Caddesi
Lütfi Seçgen	Tuhafiyeci	Eğridere Çarşısı
Tahsin Ünal	"	Hürriyet Caddesi
Arslan Bayburtlu	"	Hürriyet Meydanı
Eşref Menekşe	"	Yeni Ankara Caddesi

Asım Ünal	"	Hürriyet Caddesi
Fahri Menekşe	"	Kubbeli Caddesi
Hüseyin Çekkeci	"	Hürriyet Meydanı
Mehmet Öztenekeci	"	Hürriyet Meydanı
Mehmet Erdin	"	Eğridere Çarşısı
Abdullah Kış	"	Eğridere Çarşısı
Nihat Cerit	"	Eğridere Çarşısı
Nurettin İlbars	"	Ankara Caddesi
Mehmet Kayış	"	Ankara Caddesi
Yaşar Çenesiz	Tüccar Terzi	Gazi Caddesi
Fazlı Aksoy	"	Sungurlu Caddesi
Halit Sabırlıoğlu	"	Hürriyet Sokak
Mahmut H. Şgör	"	Belediye Cıvarı
Mustafa Kılıkel	Tuhafiyeci	Kubbeli Caddesi
Öztürk Çatalbaş	Tüccar Terzi	Yeni Ankara Caddesi
Nihat Arbaş	"	İskilip Caddesi
Yılmaz Özyağ	"	Gazi Caddesi
Kâmil Tezgöl	Hazır Elbise	İskilip Caddesi
Hüseyin Çıbıkcı	"	Ankara Caddesi
Mustafa Özçelik	"	İskilip Caddesi
Ali Gülyılmaz	"	Hürriyet Caddesi
Şevket Özüyağlı	"	Hürriyet Caddesi

KARGI İLÇESİ ÜÇÜNCÜ GRUBUNA GİREN TÜCCARLAR

Firma Adı	İşi	Adresi
İsmail Sözen	Bakkal	Atatürk Caddesi
İ. Yakup Çakan	"	Çarşı Caddesi
Mustafa Sarı	"	Atatürk Caddesi
Muzaffer Erişen	"	Atatürk Caddesi
Yahya Tuğrul	"	Hacıhamza Bucağı
Ahmet Gükkaya	Çeltik Fabrikası	Hacıhamza Bucağı
Bekir Örencik	"	Rumkuş Köyünde
Muharrem Yılmaz	Bakkal	Atatürk Caddesi
Muzafer Kayacan	"	Atatürk Caddesi
Abdülkadir Savaş	"	Çarşı İçi
Mustafa Ekmen	Çeltik Fabrikası	Hacıhamza Bucağı

OSMANCIK İLÇESİ ÜÇÜNCÜ GRUBUNA GİREN TÜCCARLAR

Firma Adı	İşi	Adresi
Ahmet Dinçer	Manifaturacı	Köprübaşı Caddesi
Ali Yaşar	"	Hükümet Caddesi
Abdullah Güney	"	Hükümet Caddesi
Cemal Derindere	"	Ulucami Sokak
İbrahim Yaşar	"	Piriç Pazarı
İbrahim Canat	Tüccar Terzi	Hükümet Caddesi
İbrahim Şahin	Manifaturacı	Köprübaşı Caddesi
Kâmil Kaplan	"	Köprübaşı Caddesi
Lütfi Akar	Tüccar Terzi	Köprübaşı Caddesi
Ömer Çörekçi	Manifaturacı	Ulucami Sokak
Remzi Tekeli	"	Köprübaşı Caddesi
Şevki Gülsün	"	Kale Kapısı

Zeki Durgun	"	Yeni Cami Caddesi
Mehmet Karakaş	"	Hükümet Caddesi

MECİTÖZÜ İLÇESİ ÜÇÜNCÜ GRUBUNA GİREN TÜCCARLAR

Firma Adı	İşi	Adresi
Hakkı Arslan	Manifaturacı	Çarşı İçi
H. Abdullah Aksoy	"	Çarşı İçi
Mehmet Aksoy	Tuhafiyeci	Kale Karşısı
Ömer Aksoy	Manifaturacı	Çarşı İçi
Ömer Yalvaç	"	Figani Köyünde
Süleyman Ergün	"	Çarşı İçi

ISKILIP İLÇESİ ÜÇÜNCÜ GRUBUNA GİREN TÜCCARLAR

Firma Adı	İşi	Adresi
Mehmet Köstekçi	Manifaturacı	Buğday Pazarı
Osman Yabancı	"	Demircilerde
Osman Çorumlu	"	Hükümet Caddesi
Şükrü Satar	"	Piriç Pazarı
Yusuf Ziya Köksal	Tüccar Terzi	Çorum Caddesi
Cemil Kaymaz	Manifaturacı	Leblebiciler Çarşısı
Ahmet Faik Anaç	"	Belediye Cıvarı
Celâl Ergün	"	Buğday Pazarı
Ethem Saraç	"	Buğday Pazarı
Etem Tatar	"	Piriç Pazarı
İsmet Çorumlu	"	Hükümet Caddesi
Hasan Abuhanoğlu	Tüccar Terzi	27 Mayıs Caddesi
Hilmi Kopkop	Manifaturacı	Buğday Pazarı
Haydar Yazgan	"	Buğday Pazarı
İsmail Salor	"	Buğday Pazarı
İsmail Köstekçi	"	Piriç Pazarı
M. Faik Köstekçi	"	Manifaturacılar Çarşısı
M. Fazlı Köstekçi	"	Manifaturacılar Çarşısı
Mehmet Tatar	"	Hamamönü
Mustafa Namlı	"	Kadınlar Pazarı
Kemal Çorumlu	"	Çorum Caddesi
Mehmet Salor	"	Manifaturacılar Caddesi
Hüseyin Kocasarıç	"	Buğday Pazarı
Hüseyin Gördes	"	Piriç Pazarı
A. Necati Köstekçi	"	Manifaturacılar Cad
Abidin Çatma	"	Salıver başı
Mehmet Sünnetçi	"	Leblebiciler Çarşısı
Mustafa Çorumlu	"	Hamamönü

SUNGURLU İLÇESİ ÜÇÜNCÜ GRUBUNA GİREN TÜCCARLAR

Firma Adı	İşi	Adresi
Osman Ocaklı	Manifaturacı	Buğday Pazarı
Osman Berber	"	İstanbul Caddesi
Osman Soyutemiz	"	Belediye Caddesi
Ömer Türüncü	"	İstanbul Caddesi
Sadettin Ünal	"	İstanbul Caddesi

Şerafettin Eftekin	"	İstanbul Caddesi
Turan Kökekin	"	Buğday Pazarı
Osman Özge	"	İstanbul Caddesi
İsmail Dölek	"	İstanbul Caddesi
Şaban Altın	"	Belediye Caddesi
Alim Buharlı	"	İstanbul Caddesi
H. Raşit Uhsaloğlu	"	İstanbul Caddesi

ÇORUM MERKEZ DÖRDÜNCÜ GRUBUNA GİREN TÜCCARLAR

Firma Adı	İş	Adresi
Zirai Donatım Kurumu	Zirai Aletleri	Yeni Ankara Caddesi
Mehmet Epteroğlu	Hırdavatçı	Ankara Caddesi
Yalçın Benderli	Mutfak Eşyası	Yeni Ankara Caddesi
Mustafa Şahin	Hırdavatçı	Ankara Caddesi
Avni Özcağır		
Orhan Çöplü		
Kollektif Şirketi	Hırdavat Taciri	Yeni Ankara Caddesi
Yusuf Cırcı Koll. Şirketi	Hırdavat-Kamyon	Yeni Ankara Caddesi
Mustafa Uslu-Özdan Yaşar		
Uslular Koll. Şirketi	Hırdavatçı	İskilip Caddesi
İlhan Yankıoğlu ve kardeşleri	Hırdavatçı	Ankara Caddesi
Avni Özgüdlü		Hürriyet Meydanı
Osman Kadife		Ziraat Bankası Cıvarı
Süleyman Örkmen		Yeni Ankara Caddesi
Atif Kayış		Eğridere Çarşısı
Ahmet Şamlı		İskilip Caddesi
Ömer Şenöz	Demir Taciri	Yeni Ankara Caddesi
Macit Bayrak	Hırdavat-Cam	İskilip Caddesi
Hüseyin Karakaşlı	Hırdavatçı	Hürriyet Caddesi
Hüseyin Şamlı		Hürriyet Caddesi
İsmail Çakan		Hürriyet Caddesi
Nevzat Karadağ-		
Talat Meriçli		
Kollektif Şirketi		İskilip Caddesi
Sait Benderli		Hürriyet Caddesi
Ali Ciriç		Ankara Caddesi
Abdullah Berbergil	Hazır Ayakkabı	İskilip Caddesi
Hacı Göze	Demir Taciri	Aşağı Çarşı
İsmail Unculu	Demir Taciri	Aşağı Çarşı
Erdem Gökeşme	Hırdavatçı	Yeni Ankara Caddesi
Osman Özgül	Elektrik malzemesi	Ankara Caddesi
Nihat Emniyet	Bakır Kap Taciri	Sanayi Çarşısı
Mustafa Alkan		Sanayi Çarşısı
Gazi Bakır		Sanayi Çarşısı
Türker Terlemeç	Demir Taciri	Tombuş Hanı Cıvarı
Hasan Daldal	Cam Taciri	İskilip Caddesi
Memduh Candemir		Belediye Cıvarı
İhsan Buci		Camikebir Cıvarı

Avni Kadioğlu	"	Saat Kulesi Cıvarı
Ulvi Kadioğlu	"	Ankara Caddesi
Mehmet Sarıca	"	Taşhan Karşısı
Nuri Delikara	Altın Alım satımı	Hürriyet Meydanı
Mustafa Delikara	Altın Alım satımı	Hürriyet Meydanı
Kemal Nartok	Elektrik malzemesi	Yeni Ankara Caddesi
Ahmet Emiroğlu	Traktör Acentesi	Yeni Ankara Caddesi
Mustafa Karakışlı	Matbaa Levazımı	Gazi Caddesi
Osman Harzadın	Radio Tamiri	Saat Kulesi Cıvarı
Yaşar Leblebicioğlu	Singer Dikiş makinesi	Hürriyet Meydanı
Avni Özcağır		
Öğretmenler Bankası	Kırtasiye	Hürriyet Meydanı
Ders araçları		
Yaşar Harzadın	Dikiş Makineleri	Hürriyet Meydanı
İbrahim Türk	"	Hürriyet Meydanı
Yaşar Güven	Dikiş Makinesi ve Buzdolabı	Yeni Ankara Caddesi
Haşim Atar	Av Tüfekleri	İskilip Caddesi
Rumi Döngel	Soda İmalı	Yazıcımı Karşısı
Hüseyin Bulank	Demir Taciri	Çilingirler Arastası
Yusuf Kadife	Demir boru ticareti	Ziraat Bankası Cıvarı
Faruk Bayrak	İnşaat Malzemesi	Sandıklıcılarda
Hüseyin Atalay	Hurdacı	Han Cami Sokak
M. Şahin	Karafakioğlu	Cam Taciri
Kemalettin Bahadır	Fotoğraf malzemesi	Gazi Caddesi
Nuri Benli	Bakır Kap İmalı	Sanayi Çarşısı
Osman Uzunboy	Deri Taciri	Tabak Sokak
Turan Güleç	Karyola somya imalı	Fatmabacı Sokak
Mustafa Usta	Fotoğraf malzemesi	Gazi Caddesi
Talat Ceritoğlu	Eczacı	Yeni Ankara Caddesi
Nihat Karpat		Postahane cıvarı
Mihriye Barık		Hürriyet Meydanı
Osman Yörüker		Hürriyet Meydanı
İhsan Ceritoğlu		Gazi Caddesi
Tevfik Hanoğlu	Deri Taciri	Hürriyet Caddesi
Ahmet Kabaca		Hürriyet Caddesi
Faruk Kümbüloğlu		İskilip caddesi
Sabri Kümbüloğlu		Buğday pazarı
Hasan Malatyalı		İskilip caddesi
Ömer Küçükylıdız		Hürriyet caddesi
İhsan Kaleli		Tabakhane sokak
Osman Akdağ		Hürriyet caddesi
Osman Karaca		Velipaşa hanı karşısı
Kerep Hanoğlu		Hürriyet caddesi
Rauf Ertek		İskilip caddesi
Bahattin Kalelioğlu		İskilip caddesi
Ahmet Emili		Hürriyet sokak
Rıza Bayır		Buğday pazarı
Mustafa Mutlu	Lâstik ayakkabı imalı	Hamidiye sokak
Süleyman Olur	Oto lâstik kaynakçısı	Yeni Ankara caddesi

Mehmet Şahinci	Kırtasiyecisi	Hürriyet meydanı
Bahattin Dinçer	"	Yeni Ankara caddesi
Celâl Uysal	"	Gazi caddesi
Kemal Uysal	"	Gazi caddesi
Hasan Basri Sabuncu	Demir Çimento	Çöplü mahallesi
Mehmet Ayman	Bakır Levha imalı	Sanayi çarşısı
Hüseyin Ekmekçi	"	"
Yeniğün Basım-	"	"
Yayım Koll. Ortaklığı	"	"
Ahmet Erioğlu	"	"
Ahmet Karakışlı	Basın Gaceteçilik	Gazi caddesi
Mustafa Kamit	Deri Taciri	Velipaşa hanı karşısı
Recep Ergani	Bakır Kap Taciri	Bakırcılarda
Osman Tuncer	Bakırcı	Yeni Ankara caddesi
Gazi Özbakır	Bakırcı	Bakırcılarda
Kadir Celep	Demir Çimento	Çöplü mahallesi
Ahmet Höngül	Bakırcı	Bakırcılarda
Nihat Çetin	Zirai Mücadele İlaç ve Aletleri	Yeni Ankara caddesi

ALACA İLÇESİ DÖRDÜNCÜ GRUBUNA GİREN TÜCCARLAR

Firma Adı	İş	Adresi
Yılmaz Aktaş	Hırdavatçı	Cumhuriyet caddesi
İsmet Erdoğan	Berber levazımı	Zile caddesi
Bahri Kaleli	Hırdavatçı	Zile caddesi
İsmail Acar	"	Sungurlu caddesi
Uğuz Bayrak	"	Zile caddesi
Hidayet Salbaş	"	Sungurlu caddesi

BAYAT İLÇESİ DÖRDÜNCÜ GRUBUNA GİREN TÜCCARLAR

Firma Adı	İş	Adresi
Etem Çelik	Zirai Aletler İmalı	Atatürk Caddesi
Yusuf Çelik	"	Atatürk Caddesi

ISKİLİP İLÇESİ DÖRDÜNCÜ GRUBUNA GİREN TÜCCARLAR

Firma Adı	İş	Adresi
Mustafa Hocaoglu	Hazır Ayakkabı	Dikiciler Çarşısı
Mehmet Güler	Tiftik Taciri	Mutafar Çarşısı
Mürsel Söyler	Milangaz Bayii	Buğday Pazarı
Hasır Osman Evlice		Leblebiciler Çarşısı
Osman Erişen	Tiftik Taciri	Buğday Pazarı
Ömer Kösteçki	"	Buğday Pazarı
Sadık Tamirci	"	Tepe Mahallesi
Abdullah Şahin	Saraf	Kasaplar Çarşısı
Kâmil İkinci	Hazır Ayakkabı	Kunduracılar Çarşısı
Ali Alpars	Tiftik Taciri	Leblebiciler Çarşısı
Ahmet Kulalı	"	Leblebiciler Çarşısı
Hasan Ali Kula	"	Kebapçılar Çarşısı
Hüseyin İkinci	Köşele Deri Taciri	Dikiciler Çarşısı

Kâmil Semerci	Tiftik Taciri	Dikiciler Çarşısı
Mustafa Güler	"	Çorum Caddesi
Mehmet Erişen	"	Buğday Pazarı
Mehmet Kulalı	"	Hamamönü

OSMANCIK İLÇESİ DÖRDÜNCÜ GRUBUNA GİREN TÜCCARLAR

Firma Adı	İş	Adresi
Selahattin Çatal	Hırdavatçı	Köprübaşı
Rufat Şahin	"	Köprübaşı

MECİTÖZÜ İLÇESİ DÖRDÜNCÜ GRUBUNA GİREN TÜCCARLAR

Firma Adı	İş	Adresi
Necati Çağlar	Bakır Kap İmalı	Demirciler Arastası

SUNGURLU İLÇESİ DÖRDÜNCÜ GRUBUNA GİREN TÜCCARLAR

Firma Adı	İş	Adresi
Bilâl Büyükcınar	Hırdavatçı	Çorum Caddesi
Edip Şahiner	Sarraf	Belediye Caddesi
H. Hadi Şensoy	Hırdavatçı	İstanbul Caddesi
Hidayet Nazhoğlu	"	27 Mayıs Caddesi
Hasan Şipal	Bakır Kap İmalı	Ankara Caddesi
Kadir Sancar	Hırdavatçı	Çorum Caddesi
Salim Tokat	"	Hal iherisi
Selahattin Uğuş	"	27 Mayıs Caddesi
Haydar Emralı	Sinema İşletmesi	Çorum Caddesi

ÇORUM MERKEZ BEŞİNCİ GRUBUNA GİREN TÜCCARLAR

Firma Adı	İş	Adresi
Çimento Fabrikası	Çimento İmalı	Samsun şosesi üzerinde
Fahri Meriçli	İnşaat Mühendisi	Albayrak Sokak
Nafiz Alaybeyoğlu	"	İlcebaşı Sokak
Nevres Karameçe	"	Buğday Pazarı
İhsan Apık	"	Yeni Ankara Caddesi
Ali Külcü	"	Kuşsaray Köyü
Gazi Battal	"	Yeni Mahallesi
İsmail Keleş	"	Yeni Ankara Caddesi
Ahmet Yılmaz	"	Bahçelievler
İzzet Kaya	"	Tepecik Mahallesi
Şükrü Hamoğlu	Taahhüt İşleri	İskilip Caddesi
Mustafa Burhanoglu	"	Hürriyet Meydanı
Mustafa Çatalbaş	İnşaat Mühendisi	Kunduzhan Mahallesi
İhsan Yalçın	Taahhüt İşleri	Ankara Caddesi
Aziz Özkese	İnşaat Mühendisi	Gazi Caddesi
Mehmet Balaban	"	Mecitözü Caddesi
Galip Kuvukçu	"	Çenesiz Pasajı
Necati Erol	"	Hürriyet Caddesi

Mustafa Meroğlu	Taahhüt İşleri	Hükümet Yanı	Şükrü Selişik	" "	Hürriyet Sokak
Ali Siki	" "	Çepni Mahallesi	Şevket Çelik	" "	Gazi Caddesi
Yunus Ayhan	İnşaat Müteahhiti	Ankara Caddesi	Hamit Duran	" "	Hürriyet Meydanı
Hamdi Ablak	" "	Esnafevleri	Ali Özsaçmacı	Tuğla Kiremit Fab	Kubbeli Caddesi
Hıfzı Karlıdağ	" "	Bahçelievler	Yusuf Büyükoğlu	" "	İskilip Caddesi
Behçet Mergen	" "	Bahçelievler	Mustafa Hamoğlu	" "	İskilip Caddesi
Mehmet Özkeser	" "	Nurettinbey Caddesi	Nurettin Özejder	" "	İskilip Caddesi
Mehmet Dedekarginoğlu	" "	Gazi Caddesi	Ali Öz	" "	İskilip Caddesi
Burhan Katioğlu	" "	Ankara Caddesi	Hayrettin Öz	Pik Dökümü	Sanayi Çarşısı
Remzi Kadioğlu	" "	Ankara Caddesi	Nihat Bilan	Çimento Taciri	İskilip Caddesi
Lütfi Işık	" "	Kervan Oteli Altı	Cavit Samsunlu	" "	Velipaşa Hanında
İsmet Özer	" "	Esnafevleri	Esat Karamanlı	İpragaz Bayii	Velipaşa Otel altı
Bakir Laçin	" "	Laçin Bucağında	Ahmet Karadayı	Kiremit Tuğla Fab	Ankara Caddesi
Şevket Topaktaş	" "	Nurettinbey Caddesi	Hacı Hasan Işık	Biriket İmalı	Maden Sokak
Yusuf Bahri Özer	" "	Kulaksız Sokak	Ahmet Çenesiz	Biçki Atelyesi	Hıdırlık Sokak
Bahri Yüksel	Kereste Taciri	Sandıkçılar	Ahmet Karakaşlı	Çimento Taciri	Ankara Caddesi
Arif Kabakulak	" "	İskilip Caddesi	Ahmet Selimoğlu	" "	Yeni yol Mahallesi
Hasan Akça	Kereste—Biriket	İskilip Caddesi	Paşa Kaynar	Biçki Atelyesi	Mezbaha Cıvarı
İsmail Battal	İnşaat Müteahhiti	Milönü Mevkiinde	Enver Nurodoğan	Kereste Taciri	Üçtutlar Mahallesi
Elvan Şenöz	Biçki Atelyesi	Hıdırlık Cıvarı	Yılmaz Terlemeç	Çimento Taciri	Eğridere Çarşısı
Mehmet Keçeci	" "	Abide Cıvarı			
Yaşar Didig	" "	İnkılâp Sokak			
Osman Ayancı	" "	Abide Cıvarı			
İsmail Çenesiz	" "	Hıdırlık Sokak			
Mehmet Alapala	" "	Paşahamamı Cıvarı			
Kadir Başaran					
Hincal	Tuğla Kiremit Fab.	Hürriyet Meydanı	Firma Adı	İşi	Adres
Halit Hamoğlu	" "	Gazi Caddesi	Ahmet Arslan	Biriket İmalı	Ayhan Mahallesi
Ekrem Sungur	Demir doğrama İşleri	Sanayi Çarşısı	Ömer İct n	" "	Yozgat Caddesi
Eğret B. Karatekin	Kereste Taciri	Eski Belediye Caddesi	Hüseyin Sekergider	Akaryakıt bayii	Zile Caddesi
Enver Aksu	Çimento Taciri	Taşhan Altı	Hüseyin Demirel	Müteahhit	Denizhan Mahallesi
Elvan Karal	" "	Kunduzhan Mahallesi	Hüseyin Bakır	Ziraat Aletleri T.	Yeni Halde
Elvan Kavukçu	" "	Nurettinbey Caddesi			
Hıdır Şahin	" "	Abide Cıvarı			
Hasan Öz	Tuğla Kiremit Fab.	Saraçlar başı			
Mehmet Tunç	Pik Döküm İşleri	Sanayi Çarşısı			
Hasan Başaran	Kiremit Tuğla Fab.	İskilip Caddesi	Ahmet Yetiş	Keresteci	Atatürk Caddesi
Hincal					
İsmet Çenesiz	Tuğla Kiremit Taciri	Ankara Caddesi			
İlhan Çenesiz	" "	Ankara Caddesi			
İhsan Yıldız	Çimento Taciri	Yeni Ankara Caddesi			
İbrahim Yavuz	" "	Bahçelievler			
İbrahim Bektaş	Kiremit Tuğla Fab	Hürriyet Caddesi			
Kâzım Topaktaş	Biçki Atelyesi	İskilip Caddesi			
Kemal Güllüoğlu	Çimento Taciri	Yeni yol Mahallesi			
M. Ali Akça	Biriket İmalı	Pazar Sokak			
Mutlu Aydın	Çimento Taciri	İnkılâp Sokak			
Mehmet Tosuner	Kiremit Taciri	Ankara Caddesi			
Niyazi Aydın	Çimento Taciri	Yeni Ankara Caddesi			
Osman Ayvaz	Tuğla Kiremit Fab	İskilip Caddesi			
Soner Özdoğan	Çimento Taciri	Yeni Ankara Caddesi			
Şakir Laçin	" "	Osmançık Caddesi			

ALACA İLÇESİ BEŞİNCİ GRUBUNA GİREN TÜCCARLAR

Firma Adı	İşi	Adres
Ahmet Arslan	Biriket İmalı	Ayhan Mahallesi
Ömer İct n	" "	Yozgat Caddesi
Hüseyin Sekergider	Akaryakıt bayii	Zile Caddesi
Hüseyin Demirel	Müteahhit	Denizhan Mahallesi
Hüseyin Bakır	Ziraat Aletleri T.	Yeni Halde

BAYAT İLÇESİ BEŞİNCİ GRUBUNA GİREN TÜCCARLAR

Ahmet Yetiş	Keresteci	Atatürk Caddesi
-------------	-----------	-----------------

KARGI İLÇESİ BEŞİNCİ GRUBUNA GİREN TÜCCARLAR

Firma Adı	İşi	Adres
Ahmet Ratip Akil	Keresteci	Atatürk Caddesi
Fahri Ekmen	" "	Hacıhamza Bucağı
Fuat Kavuştu	" "	Atatürk Caddesi
Mehmet Nalbant	" "	Osmançık Caddesi
Muharrem Özçakan	" "	Atatürk Caddesi
Muharrem Deler	" "	Atatürk Caddesi
Nihat Dümeni	" "	Atatürk Caddesi
Osman Büyükgöçer	Biçki Atelyesi	Mihrihatun Mahallesi
Yüksel Kavuştu	Kereste nakliye	Atatürk Caddesi
M. Kâmil Baloglu	Keresteci	Çarşı Caddesi

İSKİLİP İLÇESİ BEŞİNCİ GRUBUNA GİREN TÜCCARLAR

Firma Adı	İşi	Adresi
Mehmet Coştu	Müteahhit	Belediye Cıvarı
Mehmet Uslu	Keresteci	Belediye Arkaşı
Mustafa Dedeoğlu	Müteahhit	Mutafar Mahallesi
Fehmi Dedeoğlu	" "	Mutafar Mahallesi
Ahmet Kaymak	Çimento Taciri	Manifaturacılar Çarşısı
Ahmet Örgen	Keresteci	Bahabey Mahallesi
Halil Açı	" "	Ali Beyhan Mahallesi
Kâmil Diller	Müteahhit	Salırlarbaşı
Kemal Ertürk	İnşaat malzemesi	Leblebiciler Çarşısı
Mustafa Karacaoğlu	Müteahhit	Uludere Mahallesi
Mustafa Kuyumcu	Çimento Taciri	Hamam Önü
Mustafa Karaaslan	Çimento Taciri	Hayvan Pazarı
Mehmet Erdem	Keresteci	Çorum Caddesi
Osman Bellekçi	" "	Belediye Blokları
Ömer Tatar	Çimento Taciri	Çorum Caddesi
Ahmet Kasımcıan	" "	Leblebiciler Çarşısı

OSMANCIK İLÇESİ BEŞİNCİ GRUBUNA GİREN TÜCCARLAR

Firma Adı	İşi	Adresi
Ali Rıza Kent	Demir Taciri	Merzifon Caddesi
Ali Meral	Keresteci	Güney Mahallesi
Ali Yıldız	" "	Ulucami Mahallesi
Yusuf Susuz	Çimento Taciri	Gemici Mahallesi
Mahmut Uslu	Kiremit İmalı	Hükümet Caddesi

MECİTÖZÜ İLÇESİ BEŞİNCİ GRUBUNA GİREN TÜCCARLAR

Firma Adı	İşi	Adresi
Cuma Emekli	Müteahhit	Doğu Mahallesi
Recep Üğür	Kiremit İmalı	Kozveren Yolunda

SUNGURLU İLÇESİ BEŞİNCİ GRUBUNA GİREN TÜCCARLAR

Firma Adı	İşi	Adresi
Ali Osman Pardon	Müteahhit	Sunguroğlu Mahallesi
Arap Şahin	Biçki Atelyesi	Sanayi Çarşısı
Demir Özel	Müteahhit	Ankara Caddesi
Ömer Ceritoğlu	İnşaat Malzemesi	Ankara Caddesi
Hasan Dede	Müteahhit	Ankara Caddesi
Ethem Çağatay	Keresteci	Sanayi Çarşısı
Kemal Dede	Teahhit işleri	Ankara Caddesi
Ramazan Akbay	Müteahhit	Hal İçerisinde
Şerafettin Uzar	Keresteci	İstanbul Caddesi
Burhanettin Uzel	" "	Bahçelievler
Nabi Erbilin	Müteahhit	Sanayi Çarşısı

ÇORUM MERKEZ ALTINCI GRUBUNA GİREN TÜCCARLAR

Firma Adı	İşi	Adresi
Ömer Nartok	Otel İşletmesi	Yeni Ankara Caddesi

Kâmil Çuhadar	" "	Yeni Ankara Caddesi
Rıza Peker	" "	Ankara Caddesi
Ali Sısı	" "	Yeni Ankara Caddesi
İsmail Atalay	" "	Nurettinbey Caddesi
İbrahim Kılıç	Nakliyecisi	İskilip Caddesi
Alâattin Yurdemi	" "	Yeni Ankara Caddesi
Cemal Keçeli	" "	Mecitözü Caddesi
Garip Arıcılar	" "	Yeni Ankara Caddesi
Hüseyin Çobanoğlu	" "	Yeni Ankara Caddesi
Rami Gülcü	" "	Yeni Ankara Caddesi
Orhan Keleşir	" "	Yeni Ankara Caddesi
Cenap Kip	" "	Yeni Ankara Caddesi
İbrahim Atalay	" "	Yeni Ankara Caddesi
İbrahim Longa	" "	Ankara Caddesi
Ahmet Cinbek	Bakır Döküm işleri	Sanayi Çarşısı
Davut Özdemir	Nakliyecisi	Yeni Ankara Caddesi
Yılmaz Özdoğan ve Koll. Ş.	" "	Yeni Ankara Caddesi
Mustafa Özescici	" "	Bahçelievler
Koll. Ş.	" "	Gazi Caddesi
Osman Dursun	" "	Demirciler İç
Şahin Dalgıç	" "	Yeni Ankara Caddesi
Celâl Özdoğan	" "	Yeni Ankara Caddesi
Mehmet Erdemli	Han Garaj İşletmesi	Çöplü Mah
Haydar Cengiz	Oto Parçaları	Nurettinbey Caddesi
Tevfik Üzel	" "	Ankara Caddesi
Rahmi Çakır	" "	Doğu Garajı Karşısı
Kemal Gökgöz	Nakliye Taahhüt İş.	Yeni Ankara C
Kemal Gökgöz	Komandit Ş.	Oto Parçaları
İsmail Kolağası	" "	Yeni Ankara Caddesi
Kemal Poyraz	" "	İskilip Caddesi
Yusuf Özcan	" "	Yeni Ankara Caddesi
Zeki Aydoğan	" "	Doğu Garajı Karşısı
Nurettin Kayı	Otel İşletmesi	Ankara Caddesi
İsmail Alkan	Oto Parçaları	Ankara Caddesi
Abbas Cırlı	" "	Doğu Garajı Karşısı
Menduha Akaydın	İş hanı İşletmesi	Yeni Ankara İşletmesi
Nafiz Atalay	" "	" "
Kemal Velipaşa	Shell Bayii	Yeni Ankara Caddesi
Kollektif Şirketi	" "	" "
Baki Seydim	" "	" "
ve Ortakları	" "	" "
Kollektif Şirketi	Traktör Acentası	Yeni Ankara Caddesi
Fazlı Dedebaş	" "	" "
Seydi Atlamaz	Akaryakıt Bayii	Yeni Ankara Caddesi
Erturan Atlamaz	" "	" "
Kuddusi Diker	Oto ve parçaları	Yeni Ankara Caddesi
Bülent Seydim	Akpet Acentası	Pazar Sokak
Salim Yalçın	Sinema İşletmesi	Ankara Caddesi
Naci Özturan	" "	Ankara Caddesi

Şerafettin Çakır	Oto Parçaları	Doğu Garajı Karşısı
Cenap Kıp	Nakliyecisi	Yeni Ankara Caddesi
Mahmut Akaydın	Hamam İşletmesi	Fatmabacı Mahallesi
Ahmet Samsunlu	"	Hürriyet Meydanı
Mustafa Bakan	Hamam İşletmesi	Osmançık Caddesi
Mehmet Çağır	Makine imali proje	İş. Sanayi Çarşısı
Şevket Atmaca	Yolcu nakil İş.	Belediye Garajı
Nurettin Kazancı	Kahvehane İş.	İskilip Caddesi
Yaşar Çiçekçi	Dinamo Atelyesi	Yeni Ankara Caddesi
Fehmi Mesci	Oto Tamir İşleri	Mecitözü Caddesi
Mehmet Arasa	Torna İşleri	İnkılâp Sokak

ALACA İLÇESİ ALTINCI GRUBUNA GİREN TÜCCARLAR

Firma Adı	İş	Adresi
Salim Baloğlu	Akaryakıt	Zile Caddesi
Muharrem Kakiilli	Nakliyecisi	Zile Caddesi
Mehmet Kandemir	"	Yozgat Caddesi
Muharrem Yılmaz	"	Zile Caddesi
Ali Şahin	Oto Parçaları	Özhan Mahallesi
Abdülkâki Okur	Otel İşletmesi	Zile Caddesi
Burhanettin Tonka	Nakliyecisi	Denizhan Mahallesi
Halim Coşkun	"	Sungurlu Caddesi
İsmet Sezer	"	Sungurlu Caddesi
İsmail Fazlı Göçer	Keresteci	Zile Caddesi
Noman Nergiz	İnşaat Malzemesi	Zile Caddesi
Nurettin Tokatlı	Nakliyecisi	Sungurlu Caddesi

BAYAT İLÇESİ ALTINCI GRUBUNA GİREN TÜCCARLAR

Firma Adı	İş	Adresi
Hakkı Köse	Araba imali	Çarşı

KARGI İLÇESİ ALTINCI GRUBUNA GİREN TÜCCARLAR

Firma Adı	İş	Adresi
İlyas Aktepe	Müteahhit	Akkız Sokak
Mehmet Altuğ	Nakliyecisi	Hal Caddesi
Osman Ergin	"	Atatürk Caddesi
Sadık Tuzcu	"	Hükümet Caddesi
Şaban Aydınlik	Müteahhit	Mihrihatun Mahallesi

İSKİLİP İLÇESİ ALTINCI GRUBUNA GİREN TÜCCARLAR

Firma Adı	İş	Adresi
Ali Çalık	Otel İşletmesi	Hükümet Caddesi
Hasan Mis	Oto Parçaları	Çorum Caddesi
H. Kâmil Köstekçi	Nakliye İşleri	Pirinç Pazarı

Mustafa Evlice	Akaryakıt Bayii	Hükümet Caddesi
Mustafa Çelik	Oto Tamiri	Hamamönü
M. Kemal Çalkacı	Nakliye İşleri	Hükümet Caddesi
Mehmet Çalkacı	Akaryakıt Bayii	Çorum Caddesi
Hüseyin Soyaslan	Nakliye İşleri	Çorum Caddesi
Mehmet Namı	Traktör Acentası	Kadınlar Pazarı
İsmail Tıgıt	Oto Parçaları	Çorum Caddesi
İsmail Saka	Nakliye İşleri	Çorum Caddesi
Ömer Kocasağ	"	Buğday Pazarı
Hüseyin Güler	"	Hal Binası
Sadık Güler	"	Çorum Caddesi
Osman Beşikçi	"	Çorum Caddesi
İsmail Baykal	"	Çorum Caddesi
Muharrem Karaaslan	"	Çorum Caddesi

OSMANCIK İLÇESİ ALTINCI GRUBUNA GİREN TÜCCARLAR

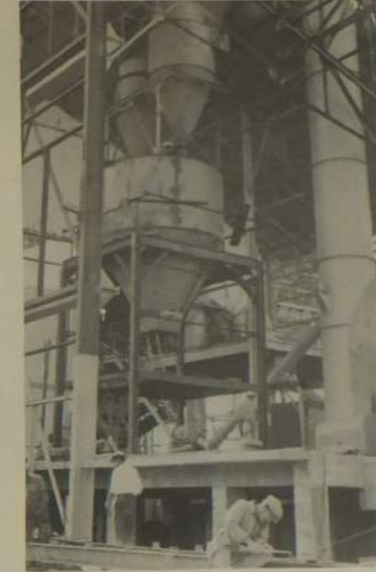
Firma Adı	İş	Adresi
Mehmet Gökten	Nakliyecisi	Çarşı İç
Bahattin Bilgen	"	Köprübaşı
Mustafa Yılmaz	"	Pirinç Pazarı
Mustafa Göl	"	Pirinç Pazarı
Nuri Yazıcı	"	Köprübaşı
Selahattin Çimen	Kiremit İmalı	Çengel kaya Mevkii

MECİTÖZÜ İLÇESİ ALTINCI GRUBUNA GİREN TÜCCARLAR

Firma Adı	İş	Adresi
Ahmet Çınar	Nakliyecisi	Hükümet Caddesi
Ali Özçelik	"	Sandere Mahallesi
Elvan Aksoy	"	Aksoy Otel Altı
Ferruh Uçar	"	Hükümet Caddesi
Hasan Çınar	"	Çorum Caddesi
Haydar Ünlü	Keresteci	Camikebir Mahallesi

SUNGURLU İLÇESİ ALTINCI GRUBUNA GİREN TÜCCARLAR

Firma Adı	İş	Adresi
Cemal Karaoğlu	Nakliyecisi	Şekerpınar Mahallesi
Faruk Özsaray	"	Şekerpınar Mahallesi
Hakkı Karagül	Otel İşletmesi	Ankara Caddesi
H. Al Kurtaran	Otel İşletmesi	Çorum Caddesi
Mustafa Gümüş	Nakliyecisi	İstanbul Caddesi
Musa Bosum	"	Turan Mahallesi
Resul Çelik	"	İstanbul Caddesi
Sait Dölaslan	"	Şekerpınar Mahallesi
Yusuf Sarıaltın	"	İstanbul Caddesi
Mustafa Avcı	Oto Malzemesi	27 Mayıs Caddesi
Diğer Özsaray	Nakliyecisi	Buğday Pazarı
Mahmut Bağdatlı	"	27 Mayıs Caddesi

Çimento fabrikası: Döner fırın kömür siloları

b. ÇORUM İLİNDE ENDÜSTRİ HAYATI

İlde Endüstri daha çok tarıma dayalıdır. Çok eskiden beri kurulmuş olan un fabrikalarına son yıllarda yenileri de eklenerek il içinde (7) fabrika kurulmuş olup bunun 6 tanesi merkez ilçede 1 tanesi Alaca ilçesindedir. İkinci bir endüstri kolu olarak toprak sanayii görülmektedir. Bunların en başında da Çorum Çimento Fabrikası gelmektedir. Diğer Toprak Endüstrisine ait 1 tanesi Osmançık ilçesinde ve 8 tanesi merkez ilçede olmak üzere 9 tane Tuğla ve kiremit endüstrisi mevcuttur.

A—Çorum Çimento Fabrikası:

Çorum Çimento Fabrikası 1954 yılında kurulmaya başlanmış ve 4 Nisan 1957'de faaliyete geçmiştir. Günlük üretim ortalaması 440—450 tondur. Önümüzdeki yıllarda kuru sisteme çevrilmek ve makineleri geliştirilmek suretiyle günlük üretim 1000—1200 tona çıkacaktır. Fabrikada günlük sarfedilen elektrik miktarı 45. 000—50. 000 Kw/Saat'tir. Fabrikanın ham maddesini meydana getiren kaynaklar:

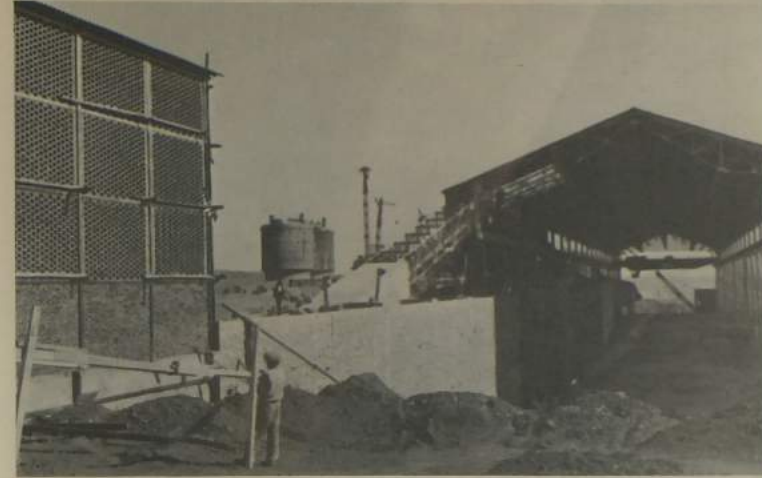
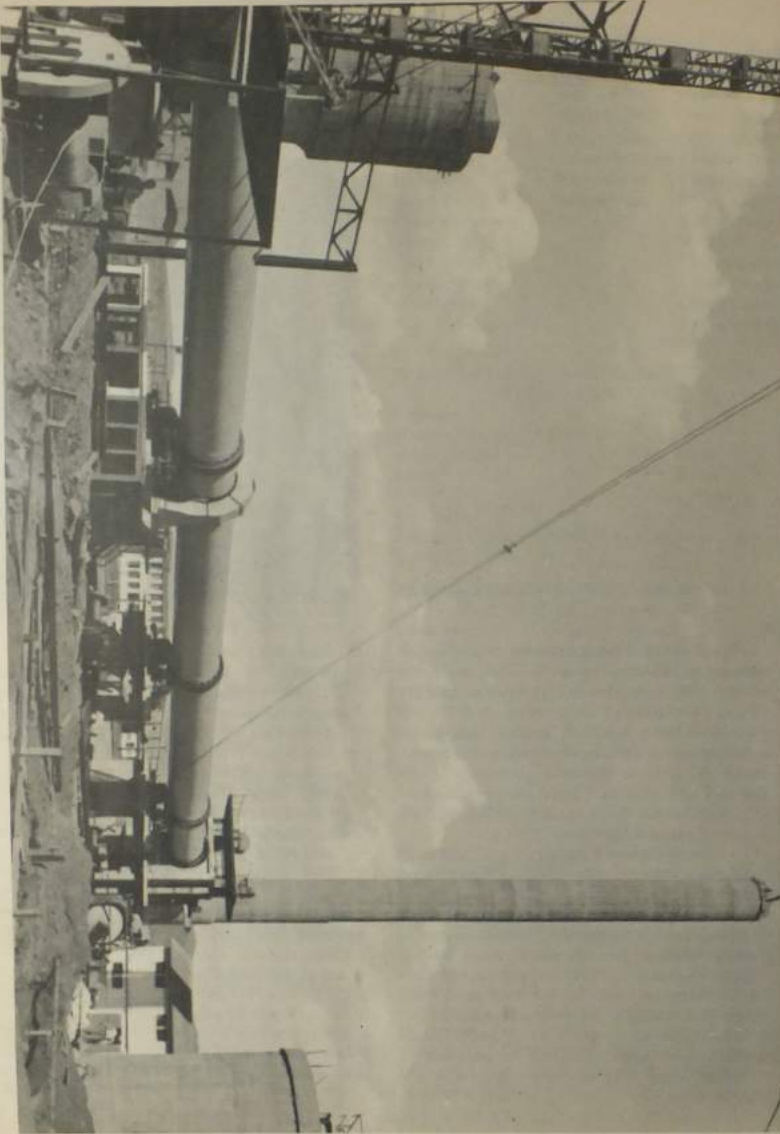
- a) Kil: Fabrika etrafında ve 500—700 metre uzaklıktan,
b) Kalker: Fabrika etrafında 500—700 metre uzaklıktan,

- c) Trastaşı: 30 Km. uzaklıktan,
d) Alçıtaşı: 7 Km. uzaklıktan elde edilmektedir. Çimento Fabrikasında çalışan işçi sayısı ise son

4 yıla göre şu şekildedir:
1964 yılında 242 işçi
1965 yılında 248 işçi
1966 yılında 256 işçi
1967 yılında 259 işçi
Çimento Fabrikasının son üç yıldaki üretimi aşağıya çıkarılmıştır.

1964 yılında 145. 087 Ton
1965 yılında 147. 100 Ton
1966 yılında 155. 600 Ton

Çorum Çimento Fabrikasından elde edilen mentonun illere dağılışı şekli ise şöyledir.
a. Çorum iline yıllık üretimin %35—40
b. Ankara iline yıllık üretimin %20—25
c. Çankırı iline yıllık üretimin %8—11
d. Samsun iline yıllık üretimin %11—13
e. Yozgat iline yıllık üretimin %8—10
f. Amasya iline yıllık üretimin %10—12
g. Kastamonu iline yıllık üretimin %8—10

Çimento fabrikasına ait stokhol ve santral

B—Un Fabrikaları:

İl merkezinde ve Alaca ilçesinde bulunan un fabrikaları aşağıda gösterilmiştir.

- 1—Hatap Değirmenleri Adil Alaca Şosesi üzerinde Kavukçu ve ortakları Koll. Şirketi.
- 2—Ekspres Un Fabrikası İskilip Şosesi üzerinde Mustafa Kaleli, İsmail Beşgin, Tahir Erdemli Koll. Şirk.
- 3—Ahmet Öz Halefleri Şener Ankara Şosesi üzerinde Emiroğlu ve Ort. Koll. Şir. de
- 4—Çiftlik Unculuk Koll. Şt. Ankara Şosesi üzerinde Mustafa Hamdi Battal ve ortakları.
- 5—Bahaddin Kavukcu ve Ort. İskilip Şosesi üzerinde Altınoluk Koll. Şirketi
- 6—Nafiz Battal Halefleri Ankara Şosesi üzerinde Enis Battaloğlu ve Ort. Koll. Şirketi
- 7—İpek Un Fabrikası İsmet Alaca İlcesindedir. Yalçinkaya ve ortağı Koll. Şirketi.

C—Toprak Endüstrisi:

Birisi Osmaniye ilçesinde ve 8'i merkez ilçede olan Toprak Endüstrisine ait liste aşağıya çıkarılmıştır.

- 1—Ülker Ticaret Limited Şirketi Osmaniye İlçesinde (Marsilya Tipi Tuğla ve Kiremit imali)
- 2—Güneş Kiremit Tuğla Fabrikası: Halit Hamoğlu'na ait olup Ankara Şosesi üzerindedir. (Marsilya tipi Tuğla ve Kiremit imali)
- 3—Mustafa Hamoğlu Tuğla Fab. İskilip Şosesinde: (Marsilya Tipi Tuğla ve Kiremit imali)
- 4—Nurettin Özejder Tuğla Fab. İskilip Şosesinde: (Marsilya Tipi Tuğla ve Kiremit imali)
- 5—Kadir Başaran Hıncal Tuğla Fab. İskilip Şosesinde: (Marsilya Tipi Tuğla ve Kiremit imali)
- 6—Yusuf Bıyıkoglu Tuğla Fab. İskilip Şosesinde: (Marsilya Tipi Tuğla ve Kiremit imali)
- 7—Ali Öz Tuğla Fabrikası İskilip Şosesinde: (Marsilya Tipi Tuğla ve Kiremit imali)
- 8—Hasan Başaran Hıncal Tuğla Fab. İskilip Şosesinde: (Marsilya Tipi Tuğla ve Kiremit imali)
- 9—İbrahim Bektaş Tuğla Fab. İskilip Şosesinde: (Marsilya Tipi Tuğla ve Kiremit imali)

Çorum ceza evinde halıcılık

Çorum ceza evinde dikiş bölümü

İskilip ilçesi ormanlık bölgelerde kızın yapılan el sanatları

D—Merkez İlçe Cezaevi Halıcılık Dokuma Endüstrisi (1)

Aslında bir el sanatları olmakla beraber Ceza evinde dokunmakta olan halılar hakkında bilgi vermeyi faydalı görmekteyiz.

Merkez ilçe cezaevinde üç atelyede 67 adet halı tezgâhı vardır. Burada 268—276 tutuklu ve hükümlü çalışmakta olup dokunan halılar 50x50 ile 60x60 kalite üzerinde Sivas ve Hereke tipindedir. 50x50 kalite halının bir metre karede 250.000, 60x60 kalite halının bir metre karesinde 360.000 ilme (İlme) bulunur. Bir işçi günde 4—5 bin ilme atar, her bin ilme 50 kuruştan 250 kuruş ederki ayda işçiye 75 lira ücret düşer. Halı tezgâhlarının 45 tanesi Sümerbank siparişlerine, 22 tanesi ise evvelce sipariş edilen şahıslara çalışmaktadır. Dört yıl içinde 1964—1967 Cezaevinde 1661. 34 M2. halı dokunmuş ve 755. 552. 25 TL. gelir sağlanmıştır.

Merkez ilçede diğer endüstri bölümüne giren küçük çapta atelye ve tamirhaneler varsa da bunlar önemli değildir.

Merkez ilçede endüstri faaliyetleri için lüzumlu

(1) Merkez İlçe Ceza Evi Müdürlüğünün verdiği bilgiler.

olan elektrik enerjisinin (3. 488. 504 Kw/saatının) (843. 000 Kw/Saatını) Belediye kendi elektrik santralından (2. 645. 604 Kw/saat) olanını da Çimento Fabrikasından elde etmektedir. Bu elektrik ihtiyacı yetmemektedir.

E—İlçelerde Endüstri Faaliyetleri:

Daha çok tarım ve orman ürünlerine ait el ve tezgâhlarda yapılan eşya ve maddeler ile küçük ölçüde atelye ve tamirhaneler bulunmaktadır.

A—Alaca ilçesinde bir un Fabrikası,

B—Bayat ilçesinde mazotla çalışan bir değirmen, Eski Alibey köyünde Kilim ve Heybe tezgâhları (Barak—Köpüklü—Eskialibey)

İlçe merkezi ile Evci, Yoncalı, Y. Şihlar, İleği ve Dorukseki köylerinde Tuğla ve Kiremit ocakları Orman ürünlerinden çam su bardağı (Senek) yapılmaktadır.

C—İskilip ilçesinde Motorlu 4 su değirmeni Uğurludağ bucağında 2 tane, Belkavak ve Gökçe- ağaç köylerindedir. 49'u ile çalışan un değirmeni ilçenin çeşitli köylerinde halı ve kilim dokuma tezgâhları (İlçe merkezi ile Kuzuluk köylerinde) çeşitli toprak sanayii, Kiremit ve Tuğla ocakları (İlçe merkezi ile köylerinde) bulunmaktadır. İskilip ilçesine

Çorum ceza evinde hırcılık

Çorum ceza evinde dikiş bölümü

İskilip ilçesi ormanlık bölgelerde kıyım yapılan el sanatları

D—Merkez İlçe Cezaevi Halıcılık Dokuma Endüstrisi (1)

Aslında bir el sanatları olmakla beraber Ceza evinde dokunmakta olan halılar hakkında bilgi vermeyi faydalı görmekteyiz.

Merkez ilçe cezaevinde üç atelyede 67 adet halı tezgâhı vardır. Burada 268—276 tutuklu ve hükümlü çalışmakta olup dokunan halılar 50x50 ile 60x60 kalite üzerinde Sivas ve Hereke tipindedir. 50x50 kalite halının bir metre karede 250 000, 60x60 kalite halının bir metre karesinde 360. 000 ilme (ilmek) bulunur. Bir işçi günde 4—5 bin ilme atar, her bin ilme 50 kuruştan 250 kuruş ederki ayda işçiye 75 lira ücret düşer. Halı tezgâhlarının 45 tanesi Sümerbank siparişlerine, 22 tanesi ise evvelce sipariş edilen şahıslara çalışmaktadır. Dört yıl içinde 1964—1967 Cezaevinde 1661. 34 M2 halı dokunmuş ve 755. 552. 25 TL. gelir sağlanmıştır.

Merkez ilçede diğer endüstri bölümüne giren küçük çapta atelye ve tamirhaneler varsa da bunlar önemli değildir.

Merkez ilçede endüstri faaliyetleri için lüzumlu

(1) Merkez İlçe Ceza Evi Müdürlüğünün verdiği bilgiler.

olan elektrik enerjisinin (3. 488. 504 Kw/saatının) (843. 000 Kw/Saatını) Belediye kendi elektrik santralından (2. 645. 604 Kw/saat) olanını da Çimento Fabrikasından elde etmektedir. Bu elektrik ihtiyacı yetmemektedir.

E—İlçelerde Endüstri Faaliyetleri:

Daha çok tarım ve orman ürünlerine ait el ve tezgâhlarda yapılan eşya ve maddeler ile küçük ölçüde atelye ve tamirhaneler bulunmaktadır.

A—Alaca ilçesinde bir un Fabrikası,

B—Bayat ilçesinde mazotla çalışan bir değirmen, Eski Alibey köyünde Kilim ve Heybe tezgâhları (Barak—Köpüklü—Eskialibey)

İlçe merkezi ile Evcil, Yoncalı, Y. Şihlar, İleği ve Dorukseki köylerinde Tuğla ve Kiremit ocakları Orman ürünlerinden çam su bardağı (Senek) yapılmaktadır.

C—İskilip İlçesinde Motorlu 4 un değirmeni Uğurludag bucagında 2 tane, Belkavak ve Gökçe- ağaç köylerindedir. 49'u ile çalışan un değirmeni ilçenin çeşitli köylerinde halı ve kilim dokuma tezgâhları (İlçe merkezi ile Kuzuluk köylerinde) çeşitli toprak sanayii, Kiremit ve Tuğla ocakları (İlçe merkezi ile köylerinde) bulunmaktadır. İskilip ilçesine

Hâl binası: İskilip

bağlı ormanlık bölgelerde bulunan köylerde bilhassa ağaç işleri, el sanatları ve tırna işleri çok gelişmiştir. Sepet (Çit), Küfe (Heğ), Kaşıklik çam oyma hamur teknesi, yufka açmak için (Yaslaağ), yufkayı sac üzerinde pişirmek için (Sürgeç—Bislec), yufkayı yapmak için (Oklava—Oklaağ), Çam oyma su kabı (Senek—Bardak) kepçe, kaşık gibi ağaç işleri elle, büyük küçük kavonoz, sarımsak döveci, tokmaklı çocuk kağınsı, sofra altıları, küçük çocukların yürümeye alışması için (Kağıncağ—Kindircak), çeşitli topaclar (maymun), çocukların yatması için beşik, çocuklara oyuncak beşik gibi ağaç işleri tırna ile yapılmakta ve ayrıca bunlar çeşitli renklere boyanmakta birçok il ve ilçelere sevk edilmektedir.

D—Ortaköy İlçesinde:

İki tane Çeltik Fabrikası ile Ülker Kiremit Fabrikası vardır.

F—Sungurlu İlçesinde:

200. 000—250. 000 litre kapasiteli şarap imâ-lâhanesi, tuğla ocakları bulunmaktadır.

7—ÇORUM İLİNDE ORMAN ÜRÜNLERİNDEN FAYDALANMA:

a. Çorum ilinde biri merkez ilçede, diğeri Kargı ilçesinde olmak üzere iki işletme merkezi vardır. Merkez ilçede iyi ve baltalık koru 145. 967 hektar, Kargı işletmesinde ise 31. 596 hektar olmak üzere 176. 463 hektar orman alanı vardır.

Çorum iline bağlı orman ürünlerinin yıllık kapasiteleri şöyledir.

ÇAM TOMRUK			
Senesi	Miktarı M3	Değeri (Lira)	
1966	13547	3. 928. 630. 00	
1967	3863	1. 120. 270. 00	
ÇAM MADEN DİREK			
1966	3333	576. 609. 00	
1967	1095	189. 435. 00	
ÇAM TEL DİREK			
1966	70	25. 130. 00	
1967	3	1. 074. 00	
GÖKNAR TOMRUK			
1966	3012	873. 480. 00	
1967	1224	354. 960. 00	
GÖKNAR MADEN DİREK			
1966	1094	189. 262. 00	
1967	567	98. 091. 00	
YAKACAK ODUN			
1966	5363	216. 520. 00	
1967	8497	339. 880. 00	

b. Çorum ilinde ağaçlandırmaya çalışmalarıyla ilgili olarak Sıklık Bogazına (Vadisi) İl park ormanı adı ile 1962 yılında 380 hektarlık bir alanda 150. 000 adet dikilen çam fidanları %60 oranında tutmuştur. Bu yörede ayrıca dikimler yapılmaktadır.

c. Yol yapımı, bakım evi ve idare binası olarak bir yılda yapılan harcamalar toplamı 572. 100 TL. dir. Ayrıca 25 Km. uzunluğunda telefon hattı çekilmiş, 350 Km. lik orman yolunun bakım ve onarımı yapılmıştır (1).

(1) Bu bilgiler Çorum Orman İş. Md.'den alınmıştır.

8—ÇORUM İLİNDE MADENLER VE İŞLETMELERİ

Yeraltı kaynakları çok zengin olan ilde maden işletmesi büyük sermayeyi gerektirdiği için özel teşebbüsçe işletilen maden çeşitleri miktarı çok azdır. Buna karşılık İl Özel İdaresi tarafından yönetilen ve İl Özel İdare Bütçesine büyük bir yardımı olan Linyit Kömür İşletmesi ile T. K. İ. Kurumunun hemen hemen aynı bölgede yaptığı linyit kömür yataklarının işletilmesi çok önemlidir. Buradan elde edilen linyit kömürleri bütün ilde yakıldığı gibi son yıllarda üretimin artması ile komşu il ve ilçelere gönderilmektedir. Ayrıca Çorum Çimento Fabrikasının enerji için lazım gelen yakıtı bu ocaklardan elde edilmektedir.

a. Çorum ili içinde özel teşebbüs tarafından çıkarılan madenler: (Tablo no. 1)

Bu cetvelde de görüldüğü gibi özel teşebbüs tarafından çıkarılan madenlerin en önemlisi linyittir. (28. 550 Ton), diğer özel teşebbüsçe işletilen yataklar amyanit, mangenez, Bakır ve demirdir.

b. İl Özel İdareesine bağlı Kömür İşletmesi: Alpagut İşletmesi adını alan bu işletmeye 1942 yılında başlanmıştır. İlk işletme 400 ton kömür elde edilmiş ve Tonu (8) liradan satılmıştır.

1942 yılından bugün kadar işletme her yıl kurmuş olduğu tesisleri ile daha çok kömür elde etme imkânlarına kavuşmuş bulunan bu işletmenin son 4 yıllık üretimi aşağıda gösterilmektedir.

Yıllar	İstihsal Ton	Bir ton bedeli Lira (1)	Tutarı	
			Lira	Kuruş
1964	148. 772	38—30 65	8. 071. 227. 94	
1965	166. 471	50—75— 85	10. 546. 878. 29	
1966	145. 737	50—75—82—100	10. 294. 562. 57	
1967	180. 000	50—85—100	11. 500. 000. 00	

İşletmede 6 Teknik eleman ile 844 işçi çalışmaktadır. Rezervi 2—3 milyon ton hesap edilen bu işletmeye lazım olan maden direği Çorum, Kargı, İskilip, Osmancık, Vezirköprü ve Akdağmadeni Orman İşletmelerinden Sağlanmaktadır.

İşletmenin son 4 yıldaki işçeye ödediği ücretlerle yatırımlara harcadığı paralara ait cetvel:

Yıllar	İşçilere Ödenen Ücretler	Yatırımlara Harcanan
1964	4. 034. 310. —	989. 448. 32 TL.
1965	5. 658. 146. 34	451. 225. 49 TL.
1966	6. 920. 124. 02	203. 888. 20 TL.
1967	8. 860. 000. —	564. 000. — TL.

Çorum Çimento Fabrikasının Yakıt ve enerji ihtiyacını karşılayan bu işletmenin son 4 yılda fab-

rikaya verdiği Kömür ve bedeli aşağıdadır.

Yıllar	Verilen Kömür Ton	Bedeli Lira	Krş.
1964	51. 104	1. 936. 451. 49 TL.	
1965	54. 040	2. 151. 576. 94 TL.	
1966	65. 340	3. 243. 552. 47 TL.	
1967	68. 100	3. 340. 000. — TL.	

Bu işletme İl Özel İdareesine her yıl önemli gelir sağlayarak, Özel İdarenin bir çok yatırımlar yapmasını sağlıyor. Alpagut Kömür İşletmesinin çevrede büyük bir ekonomik faaliyete de sebep olduğu görülmektedir.

C—T. K. İ. Kurumunun Alpagut Dodurga Linyit İşletmesi

Bu işletme 1963 yılında açılmış 1964 yılında üretime başlamıştır. Yıllık üretimler aşağıdadır.

İşletmenin alanı 5. 979. 000 M2 olup rezerv miktarı 14 milyon tondur. Şimdiye kadar yapılan yatırım tutarı 19. 171. 836. 00 TL. dir.

Yeni kurulan bu işletmede (4) mühendis (24) memur ve (600) işçi çalışmaktadır. İşçilerin bir kısmı civar köylerde her gün servis arabaları ile taşınmakta, bir kısmı işletmede yaptırılan pavyonlarda yatırılmakta, işletme sinemasında moral eğitimi ile ilgili ses sanatkarlarıncı konserler verilmektedir.

Üretilen kömürün %40'ı Çorum ve çevresine %60'ı ise Samsun, Ordu, Çankırı, Kastamonu, Kırşehir, Nevşehir, Kayseri ve Ankara'ya gönderilmektedir.

D—İl içindeki maden yataklarını tesbit eden MTA. Enstitüsünün cetvelleri ilişik sahilindedir. T. K. İ. KURUMUNUN ÇORUM ALPAGUT VE DODURGA İŞLETMELEĞİNE AİT ÜRETİM TABLOSU

Yılı	Üretim	Bir ton maliyeti	Tutarı	
			Lira	Krş.
1964	21077, 375	111. 40 TL.	1. 552. 886. 67	
1965	24859, 700	124. 43 TL.	2. 997. 553. 00	
1966	61300, 000	122. 95 TL.	7. 012. 332. 00	
1967	82040, 000	114. 41 TL.	9. 386. 196. 40	

ÇORUM İLİ MADENLERİNE AİT CETVEL
(Özel Kişilere ait)

Vilâyeti	Kazası	Köyü	Madenin Cinsi	Senesi	Tonu	Ruhsatname sahibinin Adı ve Soyadı
Çorum	Bayat	Karakaya	Maden Kömürü	1965 1966 1967	1000 2000 1000	Karakaya Madencilik ve Ticaret Lmt. Şirketi
Çorum	Osmancık	Zambal	Maden Kömürü	1964 1966	10150 10000	Yeni Çeltik Linyit İşletmesi
Çorum	Osmancık	Ayva	Maden Kömürü	1965 1966 1967	1000 1000 200	Sönmez Ketenoglu Madencilik Limited Şirketi
Çorum	Osmancık	Kumbaba	Maden Kömürü	1965 1966 1967	500 500 200	Rasim Uğurlu: Hacıyahya Mah. Kılıçarslan Sokak No: 2 Gümüşhacıköy
Çorum	İskilip	Yavru	Maden Kömürü	1966	200	Ahmet Demirhan—İskilip
Çorum	İskilip	Beyoğlu	Maden Kömürü	1967	200	Yaşar Yıldırım Kutluözü Köyü
Çorum	Bayat	Karakaya	Maden Kömürü	1967	100	Hüseyin Genç—İskilip
Çorum	Mecitözü	Konaç	Bakır	1966 1967	62 10	Kadir Çöplü—Çorum
Çorum	Bayat	Beyviran	Bakır	1965	5	Ahmet Demirhan—İskilip
Çorum	İskilip	Karışık	Manganez	1967	100	Mustafa Tokatlıoğlu—Tokat
Çorum	Alaca	Altıntaş	Amiyant	1966 1967	50 60	Şirzat Cengiz—İstanbul
Çorum	Merkez	Yeniköy	Demir	1967	17	Ziyaattin Erkoç—Çorum

ÇORUM İLİNDE M. T. A. ENSTİTÜSÜNCE
YAPILAN ARAŞTIRMALARDA BULUNAN
MADEN YATAKLARINI GÖSTEREN CETVELLER

İlçe	Bucak	Köy	Mevkii	Madenin İsmi	Yatağın Durumu
Alaca	—	Karakaya	Gelincik Deresi	Linyit	0—25 cm. kalınlığında 3—4 adet kömür damarına rastlanmıştır, ekonomik değeri yoktur.
İskilip	Bayat	Derekuğun Hedirbağ dere	—	Bakır	Porfirit çakılları ve etrafında düzensiz emperye durumunda yerli bir yatak tesbit ediliğinden ancak mahalli bir değer taşımaktadır.
İskilip	Bayat	—	Bayat Deresi	Bakır	Tahallüle uğramış porfiritler yanında düzensiz olarak ötede beride görülen malahit lekeleri mezvi ve değersiz.
İskilip	Kızılveran	Karaavdar	—	Bakır	Konglomera ve marn kontaktında dik çatlaklar natif bakırlarla doldurulmuş ve oksidasyon ile satırlarında malahit teşekkül etmiştir. Takriben 300 m. uzunluğunda bir zuhur vardır. Bu uzunlukta çatlaklar 0.5 cm.—3 cm. arasında değişen kalınlık gösterirler. Görünür rezerv birkaç yüz ton civarında burada natif cevher «primaires» bir menşee malik olduğu için derinlere kadar imtidat edebilir. Bu suretle mühim bir rezerv bulmak mümkündür.
İskilip	Kızılveran	—	—	Tuzlu Su	Su tuzlu değil, H S lüdür. Debi saniyede 14 litre adu suhnete, ekonomik değeri yoktur.
İskilip	Kızılveran	—	Ekşielma	Asbest	Epidotlar istihaleye uğramış, satırlarında asbest teşekkül etmiştir. Takriben 5 m. uzunluğunda 30 cm. kadar azami genişlikte bir bölgede ekonomik değeri yoktur.
İskilip	Merkez	Çomu	Bağcağzı deresi	Linyit	Tabaklar halinde, ekonomik değeri yoktur.
İskilip	Merkez	Geriş	—	Linyit	Kömürün ortalama toplam kalınlığı 2.5 m. dir. 1 km. boyunca kömür mostralari devamlıdır. Muhtemel mümkün rezerv 750 000 ton.
İskilip	Merkez	Geriş	Kükürt Deresi Güneyi	Linyit	Kalınlığı 3 m. Muhtemel i Mülkün rezerv 2 250 000 ton.
İskilip	Merkez	Hacıhaliloğlu Han Deresi	—	Linyit	Tabaka şeklinde, kalınlık 7—42 cm. uzunluk 300 m. görünür rezerv 10 000 ton, hususi işletmeye elverişlidir.
İskilip	Merkez	Hayva	Taş Deresi	Linyit	10—15 cm. kalınlığında tabakalar halinde görünür 15—20 000 ton, ekonomik değeri yoktur.
İskilip	—	Keçeç	—	Tuzlu Su kaynağı	Çorum bölgesinin en büyük tuzludur. Senede 2 500—3 000 ton tuz vermektedir.
İskilip	—	Cvıcık	Karamuk deresi	Linyit	Kömür kalınlığı 0.40 m.—0.80 m. muhtemel rezerv 2 700 000 ton mümkün rezerv 4 200 000 ton. Analiz neticesi: Su 15.68 Teklis bakiyesi 13.47 Meccuu kürküt 1.65 kalori 5075 kcal/Kgr.
İskilip	Yapraklı	Müsellim	Mansur Mah.	Linyit	İki kömür damarı tesbit edilmiştir. Biri 0.50—0.90 m. diğeri 0.80—1.10 m. görünür i muhtemel rezerv 20 000 ton.
Mecitözü	Ortaköy	Cevizli	Köy yamacı	Linyit	Griş şistler arasında kömür tabakaları N 350 istikamet, SE 330 yatıma maliktirler. Ebadı: 150x0.17x20 m. görünür rezerv birkaç yüz ton, ekonomik değeri yoktur.

Mecitözü —	Ferzant —	Linyit	Greler içinde kaytan halinde, birkaç m. sonra kaybolan 1—2 cm. kalınlığında, ekonomik değeri yoktur.
Mecitözü —	Fiğani	Bebük Deresi	Linyit
Mecitözü —	Kozviran	Akçal Tepesi	Demir
		Kaçak Deresi	Erosion'a uğramış kalkerlerin başlıklarını doldurmuş bir yaprak tabakası içinde tanecekler, Zuhur 200x100 m. bir sahada müşahade ediliyor. Vasatî kalınlık 50 cm. bunun ancak %10'u demir cevheridir. Görünür rezerv birkaç yüz ton ekonomik değeri yoktur.
Mecitözü —	Köseeyyüp	Kalaycık deresi	Linyit
			Marnlar içinde, jipsli ve kömürlü ince bir kil tabakası ile ayrılmış iki linyit tabakası. Zuhur 400 m. uzunlukta müşahade edilmekte, kalınlık 50—90 cm. arasında 50 m. derinliğinde gittiği fark olunmaktadır. Görünür rezerv 12 000 ton. Hususî işletmeye elverişlidir.
Mecitözü —	Terken	Tınlidere	Kömür
			Marnlar içinde 12 cm. kalınlığında linyit tabakası. Görünür rezerv birkaç yüz ton, ekonomik değeri yoktur.
Ortaköy —	Cevizli	Köy yamacı	Kömür
			Gri şistler arasında, 17 cm. kalınlığında, 150 m. uzunluğunda ve takriben 20 m. eninde, görünür rezerv birkaç yüz ton, ekonomik değeri yoktur.
Mecitözü	Yürüklü	Çayan	Akkızdağ
			Pirit
			Şist içerisinde incecik pirit damarları vardır. Rezervi çok az, ekonomik değeri yoktur.
Ortaköy —	Karahacip	Karahacip dere	Linyit
Merkez —	Arpalık	Arpalık deresi	Mağzenit
			Tahallüle uğramış serpantinler içinde ağ şeklindeki çatlaklarda CO 3 Mg. ekonomik değeri yoktur.
Merkez —	Gökdere	İzzet Arslaner	Demir
		Tarlası	Tarla üzerinde birkaç hematit parçasına tesadüf edildi ise de bunu veren esas cevher yatağı bulunamamıştır.
Merkez —	Karakeçili	Kevenmi deresi	Linyit
			Tabanı gre tavani toprak olan azamî 15 cm. kalınlıkta kömürlü gayri muntazam bir tabaka 4—5 m. lik bir sahada görünür rezerv 1 ton ekonomi değeri yoktur.
Merkez —	Kavacık	İçeridere	Pirit
			Marnlar içinde yuvarlak kütleler halinde, görünür rezerv birkaç yüz ton büyük ve oldukça saf yuvarlak kütleler halinde bulunması, yollara yakın olması dolayısıyla hususî işletmeye elverişlidir.
Osmancık Kâmil	Avlağı	GöçükDere	Pirit
			Şist içinde az miktarda pirit döfer, ekonomik değeri yoktur.
Osmancık —	Belkavak	Kiraz deresi	Linyit
			Jips billürlerinde ihtiva eden kille karmakarışık olmuş birkaç cm. kalınlık gösteren bu kömürün ekonomik değeri yoktur.
Osmancık —	Kızıltepe	Organlı dere ağza	Linyit
			Görünür rezerv birkaç bin ton ekonomik değeri yoktur.
Osmancık —	Dodurga	—	Linyit
			Görünür ve muhtemel rezerv 30 000 000 ton.

Analiz Neticesi:

Su: 19.31

Kül: 49.25

Mecmuu kükürt 1. 83 saf kömür 61. 44 üçüncü madde 28. 31 aşağı kalori 4108 Kcal/Kg. Kömür damarının kalınlığı 8. 35 m. dir.

Sungurlu —	Akçakoyun —	Tuzlusu Kaynağı	Tekel İdaresi tarafından işletilmektedir. Tuz derecesi %21, debi dakikada 26 litre, senelik istihsal 900—1000 ton.
Sungurlu —	Akdere	Kürtbükü	Linyit
Sungurlu —	Akpınar —	Tuzlusu Kaynağı	Greler içinde 3—4 cm. kalınlıkta imtidatsız, ekonomik değeri yoktur.
Sungurlu —	Alibaba —	Tuzlusu Kaynağı	Tuz derecesi %20, debi dakikada 10—12 litre, senelik istihsal 400—500 ton. Tekel İdaresi tarafından işletilmektedir.
Sungurlu —	Alibaba —	Tuzlusu Kaynağı	Tuz derecesi %20, Debi dakikada 15—18 litre, senelik istihsal 400—500 ton, Tekel İdaresi tarafından işletilmektedir.
Sungurlu —	Araphacılar	Hamza deresi	Linyit
Sungurlu —	Arpağızlı	Karaosman dere	Pirit
			150 m. uzunluğunda ve 1—2 m. kalınlığında pirit filonu. %30'u piritir. Görünür rezerv birkaç yüz ton, hususî işletmeye elverişlidir.
Sungurlu —	Boncuk —	Tuzlusu Kaynağı	Tuz derecesi %20, debi dakikada 15—18 litre, senelik istihsal 300—400 ton Tekel İdaresi tarafından işletilmektedir.
Sungurlu —	Çayan —	Tuz	Adeseler halinde, arazi döküntüleriyle kaplı olduğundan aflormanları görülmektedir. Köylülerin ifadesine göre eskiden çalışılmıştır. Şimdi kapalıdır.
Sungurlu —	Haciosman	Kızılsu deresi	Bakır
			Gre ve konglomer arasında çatlaklar içinde natif bakır Mostra satıhta 1 m. kadar bir uzunlukta, kalınlık ise 2—3 cm. dir. Hususî işletmeye elverişlidir.
Sungurlu —	Kemallı —	Maden suyu	Tuzlu Su
			Köyde üç kaynak mevcuttur. Birçok tuzlu bir kaynak, bu kaynağın havuzunda çok kalır demirli kabuklar teşekkül etmektedir.
Sungurlu —	Sarıcalar	Bereket tepesi	Linyit
Sungurlu —	—	Sivrikaya deresi	Linyit
		Karakürdün Dere	Linyit
Sungurlu —	Karaevliye	Gölbayır	Linyit
Sungurlu —	Üçoluk	Bakırlık Dere	Bakır

ÇORUM İLİNİN KAMU GELİRLERİNE KATKISI:

Çorum ilinin harcamaları %35 oranında kendi vergileri ile ancak karşılanabilmektedir. Böyle olmakla beraber aşağıda gösterilen tablolardaki gelirler 1964 yılında (16. 432. 477) TL., 1965 yılında

(19. 052.334) TL. 1966 yılında da (22. 848. 247) TL. si Devlet hazinesine aktarılmış bulunmaktadır.

İl sınırları içerisinde vergi ve devlet gelirlerini gösteren ilin 4 yıllık tahakkuk ve tahsilatına ait tablo aşağıya çıkarılmıştır.

Yıllar	Vergi geliri	Vergi Dışı	Tas. Bonosu	Tahakkuk	Tahsilat	Tahsilat
Mali Yıl		Gelirler	Hasılatı	Toplamı	Toplamı	Genel Oranı
1964	13. 040. 108	1. 014. 825	2. 081. 810	16. 136. 743	15. 634. 595	% 96. 8
1965	15. 104. 861	1. 515. 586	2. 227. 040	18. 847. 487	18. 847. 487	% 96. 9
1966	18. 283. 746	1. 130. 679	2. 586. 570	22. 000. 995	21. 641. 923	% 98. 3
1967	19. 784. 124	1. 207. 138	2. 802. 810	23. 794. 072	22. 887. 180	% 96. 1
Vergi Nevi	1964 Yılı	1965 Yılı	Bir yıllık	1966 Yılı	Bir yıllık	
	Tahakkuku TL	Tahakkuku TL	Artış	Tahakkuku TL	Artış	
Gelir Vergisi	5. 955. 156	6. 716. 933	761. 777	7. 734. 925	1. 779. 769	
Kurumlar Ve.	788. 901	595. 256	193. 645	903. 799	114. 898	
Bina Savunma						
Vergisi	372. 260	436. 977	64. 717	479. 472	107. 212	
Veraaset ve İn-						
tikal vergisi	25. 978	81. 852	55. 874	60. 143	34. 165	
Motorlu kara						
taşıtlar vergisi	231. 380	257. 062	25. 682	289. 680	58. 300	
Dahilde alınan						
ihhtisal vergisi	1. 992. 691	2. 385. 930	393. 239	3. 229. 352	1. 236. 661	
Nakliye vergisi	—	—	—	376. 023	376. 023	
Şeker istihlak						
Vergisi	—	—	—	—	—	
Banka sigorta						
Muamele ver.	484. 260	526. 812	42. 552	633. 070	148. 810	
Damga vergisi	1. 221. 161	1. 544. 083	222. 922	1. 870. 668	541. 516	
Emlâk Alım V.	881. 602	1. 254. 829	373. 227	1. 075. 048	637. 236	
Muhtelif harç	976. 701	705. 127	71. 574	1. 627. 286	650. 585	
Tas. Bon. has.	2. 081. 810	2. 227. 040	145. 230	2. 586. 570	504. 760	

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi vergi miktarlarında artış oranına paralel olarak vergiye tabi olan mükellefin sayısı da her geçen yıl artmaktadır. 1963 yılında yıllık ve götürü gelir beyannamesi veren adedi (2976) iken, 1964'de (3367), 1965'de (3412) ye yükselmiştir. Öte yanda muhtasar beyanname veren mükellef adedi, 1963'de (2518), 1964'de (2983), 1965'de (8900) ye yükselmiştir. Aynı şekilde Kurumlar Vergisi verenler 1963'de (6), 1964'de (6), 1965'de (10) adet olmuş, diğer vergi dallarında da önemli artışlar olmuştur.

Vergi toplamada 4 yılda artış gösteren tabloda aşağıdadır.

Yıllar	Genel tahsilat Miktarı	Bir evvelki yıla göre tahsilat Fazlası	Artış Oranı
1964	16. 432. 477	2. 619. 857	% 375
1965	19. 052. 334	3. 795. 913	% 661
1966	22. 848. 247	1. 931. 911	% 779
1967	24. 780. 158	2. 544. 678	% 832

Türkiyemizde vergi tahakkukatı içinde Çorum'un yeri aşağıdaki tabloda göstermiştir.

Yıllar	Türkiye itibarıyla vergi gelirler tahakkuku toplamı	Çorum ilinde vergi gelirleri tahakkuk top.	Çorum'un genel vergi gelirine katılış oranı
1964	9. 124. 841. 829	18. 320. 968	% 022
1965	10. 164. 597. 867	21. 233. 288	% 028
1966	12. 440. 641. 057	24. 589. 665	% 019
1967		27. 045. 531	

ULAŞTIRMA BÖLÜMÜ

Yıllar	Vergi geliri	Vergi Dışı Gelirler	Tas. Bonusu	Tahakkuk Toplamı	Tahsilat Toplamı	Tahsilat Genel Oranı
Mali Yıl						
1964	13.040.108	1.014.825	2.081.810	16.136.743	15.634.395	% 96,8
1965	15.104.861	1.515.586	2.227.040	18.847.487	18.847.487	% 96,9
1966	18.283.746	1.130.679	2.586.570	22.000.995	21.641.923	% 98,3
1967	19.784.124	1.207.138	2.802.810	23.794.072	22.887.180	% 96,1
Vergi Nevi	1964 Yılı Tahakkuku TL.	1965 Yılı Tahakkuku TL.	Bir yıllık Artış	1966 Yılı Tahakkuku TL.	Bir yıllık Artış	
Gelir Vergisi	5.955.156	6.716.933	761.777	7.734.925	1.779.769	
Kurumlar Ve. Bina Savunma Vergisi	788.901	595.256	193.645	907.799	114.898	
Verset ve İn-tikal vergisi	372.260	436.977	64.717	479.472	107.212	
Motorlu kara taşıtlar vergisi	25.978	81.552	55.874	60.143	34.165	
Dahilde alınan ihtihsal vergisi	231.380	257.862	25.682	289.680	58.300	
Nakliye vergisi	1.992.691	2.385.930	393.239	3.229.352	1.236.661	
Şeker istihlak Vergisi	—	—	—	376.023	376.023	
Banka sigorta Muamele ver.	484.260	526.812	42.552	633.070	148.810	
Damga vergisi	1.221.161	1.544.083	222.922	1.870.668	541.516	
Emlak Ahm V.	881.602	1.254.829	373.227	1.075.048	637.236	
Muhtelif harç	976.701	705.127	71.574	1.627.286	650.585	
Tas. Bon. has.	2.081.810	2.227.040	145.230	2.586.570	504.760	

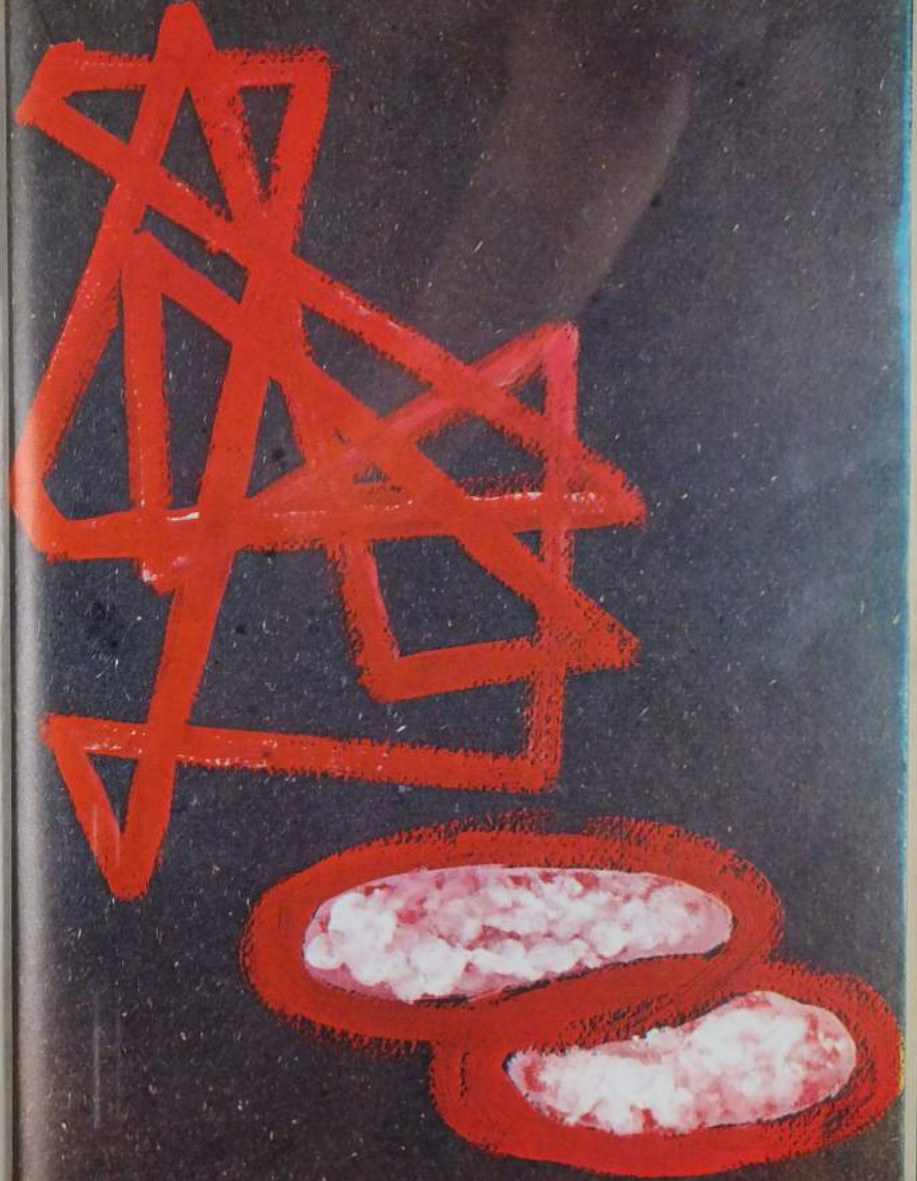
Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi vergi mükelleflerinde artış oranına paralel olarak vergiye tabi olan mükelleflin sayısı da her geçen yıl artmaktadır. 1963 yılında yıllık ve götürü gelir beyannamesi veren adedi (2976) iken, 1964'de (3367), 1965'de (3412) ye yükselmiştir. Öte yand muhtasar beyanname veren mükelleflin adedi, 1963'de (2518), 1964'de (2983), 1965'de (8900) ye yükselmiştir. Aynı şekilde Kurumlar Vergisi verenler 1963'de (6), 1964'de (6), 1965'de (10) adet olmuş, diğer vergi dallarında da önemli artışlar olmuştur.

Vergi toplamada 4 yılda artış gösteren tablodan aşağıdadır.

Yıllar	Genel tahsilat Miktarı	Bir evvelki yıla göre tahsilat Fazlası	Artış Oranı
1964	16.432.477	2.619.857	% 375
1965	19.052.334	3.795.913	% 661
1966	22.848.247	1.931.911	% 779
1967	24.780.158	2.544.678	% 832

Türkiyemizde vergi tahakkukatı içinde Çorum'un vergi gelirleri tahakkukatı aşağıdaki gibidir.

Yıllar	Genel tahsilat Miktarı	Bir evvelki yıla göre tahsilat Fazlası	Artış Oranı
1964	9.124.841.829	18.320.968	% 022
1965	10.164.597.867	21.233.288	% 028
1966	12.440.641.057	24.589.665	% 019
1967	27.045.531		

İ G İ R İ Ş

Hayatın esasını hareketlilik sağlar. Atasözümüzün belirttiği gibi «HAREKET OLAN YERDE BEREKET OLUR». Bu bakımdan ulaşım konusu bir insanın kan damarları niteliğindedir. Ekonomik Sosyal ve Siyasal olaylar ulaşımın azlığı veya çokluğu ile orantılıdır.

HİTİT uygarlığına başkentlik yapmış olan Çorum ilinde tarihi önemli yolların olacağı şüphesizdir. Biz bu konuda da biraz bilgi vermeyi yararlı bulmaktayız.

Asurlular devleti zamanında en önemli yol Basra körfezini, Karadeniz'e bağlayan yoldur. Bu sebeple Asur başşehri olan Ninova hattâ Babil'den başlayan ana yol, Dicle ırmağı vadisini, Malatya, Kayseri, Hattuşaş (Boğazköy) Kızılırmak vadisi ile Sinop'ta son bulmaktaydı. O zamanlar Sinop Karadeniz'de Yunanlı gemilerin devamlı uğrayıp alışveriş ettiği çok önemli bir iskele idi. Asurlular Hint ve Çin'den gelen malları Sinop'a ulaştırmakta ve Sinop'ta Yunanlılardan aldıkları malları ülke-lerinde ve diğer ülkelerde satmaktaydılar.

Hitit'ler zamanında önemli ikinci yol Boğazköy ile Gordiyon (Gordiyum) arasındaki yoldur. Diğer bir Eti (Hitit) yolu Boğazköy Amasya, Tokat, Sivas, Malatya arasındaki yoldur.

Anadolu tarihinde en önemli yol olan ve (Kıral Yolu) adını alan Lidya Kralı Krezüs'ün yaptırdığı yoldur ki Ege Denizini Basra Körfezine bağlayan yoldur. Bu yol da (Milet - Efes - Sardes - Gordiyon - Ankara - Boğazköy (Hattuşaş) - Sivas - Malatya - Diyarbakır - Ninova - Erbil - Susa) şehirlerine ulaşmaktaydı. Görülüyor ki eski çağda mevcut ana yolların hemen hepsi Çorum'dan (Boğazköy) geçmekteydi.

«İktisat hayatının faaliyeti ve zindeliği ancak münakalât vasıtalarının (Yol) ların, (Şimendifer)lerin, (Liman)ların hali ve derecesiyle mütenasiptir.»

K. ATATÜRK

Helenistik devir, Roma ve Bizans devletleri zamanında da Kuzeyden geçen ana yolların Çorum'a (Nikonya) uğradığını görmekteyiz.

Osmanlı Türk İmparatorluğu zamanında ise Erzurum'a ve İran seferlerine gidilen yollar üzerinde bilhassa Kızılırmak vadisinden faydalanılarak geçmekteydi. Bu yol Çorum'a uğramayıp daha çok Tosya - Kargı - Hacıhamza - Osmancık - Gümüşhane - Merzifon yolunu takip etmekteydi. Osmanlı Ordusunun savaş sırasında önemli konak yerleri Osmancık - Hacıhamza - Kargı ilçe ve bucakları idi. Ordunun bu konaklamalarında Kargı - Hacıhamza - Iskilip - Osmancık - Çorum kadıları gerekli hazırlıkları yapmak zorunluğunda idiler. İmparatorluğun son zamanlarında İç Anadolu'nun ticari mallarını Samsun iskelesine ulaştırmak ve Samsun'dan alınan malları İç Anadolu illerine göndermek üzere Samsun-Çorum yosesi en işlek ticari yolu meydana getirmekteydi. Tarihi gelişmeye uygun olarak tesbit edebildiğimiz yolların en önemlileri bunlardır.

Cumhuriyet Hükümetleri zamanında gerek askeri ve gerek ticari düşüncelerle Çorum ili içinde önemli yollar yapılması her geçen yıl gittikçe gerçekleştirilmektedir.

Çorum ilinde yalnız kara ulaşımı bulunmaktadır. Hava ulaşımı olmadığı gibi 30 sene önce ön projeleri hazırlanmış ve yapılması birtakım engellemelerle durdurulmuş Demiryolu ulaşımı da ilde bulunmamaktadır. Bu sebeple Çorum ilinde Kara ulaşımının durumunu açıklamaya çalışacağız. Sosyal bölümde PTT. ve Haber ulaşımına değindiğimiz için bu konuda söz açmayacağız Kara yolu ile ulaştırmayı da dört kısımda inceleyeceğiz.

A—DEVLET YOLLARI:

Çorum ili merkezi Samsun'da bulunan 7 nci Bölgeye bağlı olup 71—72 ve 73 ncü Şubeler vasıtası ile ilde devlet yolları gerçekleştirilmeğe çalışılmaktadır. Bugün il içinden geçen en önemli devlet yolu İç ve Güney Anadolu'yu, Karadeniz kıyısına bağlayan asfalt yoldur. Bu yol sayesinde il kısa zamanda büyük bir hareketliliğe sahne olmuştur. Akdeniz'in turfanda sebzesi İç Anadolu'nun çeşitli ürünleri, Karadeniz kıyısındaki şehir ve kasabalara bu yol ile ulaştırılmakta, aynı şekilde Hopa'dan başlayarak Karadeniz'deki illerimizin insan ve malları (Hava-dan giden hariç olmak üzere) bu yol vasıtasıyla İç Anadolu ve diğer bölgelere ulaştırılmaktadır. Onun içindir ki Çorum ili bu devlet yolunun açılması sayesinde kendi ürünlerini ve çimentosunu ve kömürünü Karadeniz'deki illere ve hem İç Anadolu ve diğer bölgelere kolaylıkla sevk edebilmektedir.

Bu devlet yolu il içinde Sungurlu ilçe merkezi ile Merkez ilçenin içinden geçmektedir. İl içinde bu yolun uzunluğu (116) Km. dir.

Çorum ili içindeki devlet yolları uzunluğu (571) Km. olup, il içindeki devlet yolları (1. No. lu Tablo) da gösterilmiştir.

B—İL YOLLARI:

İl yolları uzunluğu ise (420) Km. olup, bu yollar (2 Nolu Tablo) da gösterilmiştir.

Devlet yolları için Çorum ilinde bir yılda yapılan harcamalar aşağıda gösterilmiştir.

1967 YILINDA ÇORUM'DA YOL İÇİN YAPILAN HARCAMALAR

- a. Yapım : 3. 658. 645 TL.
- b. Bakım : 1. 030. 000 TL.
- c. Köprü : 423. 100 TL.
- d. Asfalt : 1. 138. 745 TL.
- Yekün : 6. 249. 745 TL. dir.

Çorum İskilip yolu üzerindeki kızılirmak köprüsü

ÇORUM İLİ İÇİNDE DEVLET YOLLARININ UZUNLUĞUNU GÖSTERİR TABLODUR
Tablo No: 1

Yolun Adı	Beton Km.	Parke Km.	Sathi Km.	Stablize Km.	Makadam Km.	Yumuşak Km.	Toplam Km.
Osmancık—Amasya İl hududu				23			23
(40—08) İlt. Kargı İlçesi Hududu				19			19
Kargı İlçesi Hududu—Osmancık-				30			30
Dodurga (41—12) İlt.				31		18	49
İskilip Harami Köprüsü				21	10		31
Çankırı—Bayat Hududu (40—12) İlt.		1		3	21		25
Kastamonu Hudut—İskilip		1		28	1	12	42
Mecitözü—Amasya İl Hududu		1		20			21
(43—02) İlt. Mecitözü				21			21
Çorum—Sungurlu	1		69				70
Sungurlu—Ankara Hududu			27				27
Amasya İl Hududu—Çorum	2		31				33
(41—06) İlt. Ekmekçi—Alaca		1		39			40
(41—06) İlt. Alaca—Yozgat İl Hududu		1		10	49		40
Alaca—Yozgat İl Hududu		1		26			27
Alaca—Çorum İlt. Höyük				8			8
Genel TOPLAM:	3	6	137	284	81	30	571

İL YOLLARI UZUNLUĞUNU GÖSTERİR TABLODUR
Tablo No: 2

Yolun Adı	Beton Km.	Parke Km.	Sathi Km.	Stablize Km.	Makadam Km.	Yumuşak Km.	Toplam Km.
Osmancık—Dodurga						20	20
(44—02) İlt. Bayat				14			14
(41—12) İlt. Uğurludağ				27			27
(019—09) İlt. Amasya İl Hududu				3	1		11
(40—09) Osmancık—Kâmil İlt.		1		29		10	40
(42—01) İlt. Lâçin				25			25
Lâçin—Çorum		1. 5		5	21. 5		28
(019—09) İlt. Alpagut				13			13
Amasya—Merzifon İl Hududu				19			19
Çorum Elvançelebi					19		19
Mecitözü Emirbağ		1			2	15	18
Ekmekçi—Höyük				9			9
İlt. Boğazkale çevre yolu				17		6	23
Çankırı—Sungurlu İl Hududu			1	25		11	37
(019—04) İlt. Amasya İl Hududu.				38			38
Çorum—Ortaköy—Amasya İl Hududu				71			71
(42—12) İlt. Seydim				4			4
Yazılıkaya—Yozgat İl Hududu						4	4
GENEL TOPLAM	3. 5	1		299	43. 5	37	420

Y.S.E. çalışmaları

C—İLÇELERLE ULAŞIM:

Merkez ilçenin diğer ilçeleri ile ulaşımı sağlayan yollar bulunduğu gibi, ilçeleri birbirine bağlayan ve komşu illere rahatça gidilmesini sağlayan karayolları vardır. İlçeler içerisinde en işlek olan Sungurlu ve Mecitözü ilçeleridir. Sungurlu ilçesini Merkez ilçeye bağlayan yol asfalttır. Şiddetli kışlarda karın fazla oluşu, seylâp gibi afetler dışında ilçeler arasında bağlantılar mevcuttur (Sungurlu—Alaca,—Osmancık—Kargı, İskilip—Bayat—Alaca—Ortaköy gibi) D—KÖY YOLLARI:

Çorum ilinin trafiğe açılmış kaplaması yapılmış köy yolları uzunluğu (660) Km. dir. Köy yolları bakımından Alaca ve Sungurlu ilçeleri daha elverişli ve zengindir.

Alaca ilçesinin 95 Km. kaplama, 8 Km. tesviye Sungurlu ilçesinin 115 Km. kaplama ve 32 Km. tesviye yolu vardır.

Son üç yılda köy yolları çalışmaları aşağıdaki ceevelde gösterilmektedir.

YILI TESVİYE KAPLAMA

1964	101 Km.	88 Km.
1965	151 Km.	117 Km.
1966	165 Km.	135 Km.

İl içinde ayrıca 57 metre uzunluğunda çeşitli açıklıklarda köprü, 350 metre % 80 lik yerinde dökme büz 550 metre % 60 luk büz ve çeşitli sanat yapıları yapılmıştır.

2. ÇORUM İLİNDE OTOBÜS İŞLETMELERİ

Merkez ilçede Otobüs yazhanelerinin bir kısmı belediye tarafından kurulmuş olan garajlarda bulunmaktadır. Şehir içinden ayrıca transit geçen Ankara ve Samsun yönüne gitmek isteyen yolcular ile bazı ilçelere gidecek yolcuları gönderen yazhaneler vardır.

Belediye garajı 1960 yılında yapılmıştır. İhtiyacı yetmediğinden belediyece yeni bir garaj yapılması için kamulaştırma yapılmış ve önümüzdeki yıllarda inşaat başlanılacaktır. Şimdiki garajda: 9 yazhane, 1 lokanta, 1 Kahvehane, 1 Berber, 1 Bakkal ile Kadın ve Erkek WC. leri, 20 kapalı oto yeri ile 200—250 açık oto meydanı bulunmaktadır.

Yol-Su-Elektrik Müdürlüğü çalışmaları

Yol-Su-Elektrik müdürlüğü çalışmaları

Y.S.E. çalışmaları: Köye giden su (Çitli Köyü)

Y.S.E. çalışmaları: Köye giden su (Çitli Köyü)

a. OTOBÜS ACENTALARI:

Merkez ilçe ile ilçelerdeki otobüs acentalarının adları ve telefon numaraları ile adresleri 4 Nolu tabloda gösterilmiştir.

b. SEFER YERLERİ İLE HAREKET SAATLERİ:

Merkez ilçe ile ilçelerden hareket eden ve transit olarak geçen Otobüslerin seferleri ile hareket saatleri aşağıda gösterilmiştir.

ALACA İLÇESİNDEN:

- a. Alaca—Çorum Hergün 4 sefer
- b. Alaca—Ankara Hergün 2 sefer
- c. Alaca—Yozgat Hergün minübüs ile
- d. Alaca—Çekerek Hergün 1 sefer.

BAYAT İLÇESİNDEN:

İskilip ve Çorum'a Sabah saat 06. 00

İskilip ve Çorum'a Öğle saat 12. 00

İSKİLİP İLÇESİNDEN:

İskilip—Çorum Her gün 8 sefer (saat 4.30 dan 14.30 a kadar)

İskilip—Bayat Her gün (Her saatte bir)

KARGI İLÇESİNDEN:

Osmancık—Çorum Hergün saat 05. 30 ilâ 06. 00 da

Kargı—Tosya Hergün saat 05. 30 ilâ 06. 00 da.

MECİTÖZÜ İLÇESİNDEN:

Mecitözü—Çorum Hergün saat 07. 00 de

Mecitözü—Amasya Hergün saat 07. 00 de

Mecitözü—Merzifon Hergün saat 07. 00 de

Mecitözü—Ankara Hergün saat 08. 30 da

OTOBÜS ACENTALARININ ADRESLERİ İLE
TELEFON NUMARALARINI GÖSTERİR TAB-
LODUR

Tablo No. 4.

Çorum	: Ekspres Acentası	: Belediye Garajı	No. 41/5	Tlf. 1268
"	: Yayla Acentası	: Belediye Garajı	No. 138	Tlf. 1295
"	: İskilip Yayla	: Belediye Garajı	No. 8—9	Tlf. 1210
"	: Alaca Otobüs Yazıhanesi	: Belediye Garajı	No. 2	Tlf. —
"	: Mecitözü—Amasya Otobüs yazıhanesi	: Belediye Garajı	No. 3	Tlf. —
"	: Kargı—Hacıhamza Otobüs yazıhanesi	: Suluhan İçinde	No. 33	Tlf. 1352
"	: Ulusoy Terminali	: Ankara Caddesi	No. 25/A	Tlf. 1368
"	: Osmancık Otobüs yazıhanesi	: Belediye Garajı	No. 7	Tlf. —
"	: Ekspres Otobüs Terminali	: Ankara Caddesi	No.	Tlf. 1200
"	: Yayla Otobüs Terminali	: Ankara Caddesi	No.	Tlf. —
Alaca	: Baki Okuroğlu Otobüs Acentası	: —	—	Tlf. —
Bayat	: Yılmaz Can Otobüsleri Yazıhanesi	: Belediye Garajı	—	Tlf. —
İskilip	: Taksit Yazıhanesi	: Ali İhsan Kalmaz Caddesi	Tlf. 60	
	: Bozkurt Jeep Yazıhanesi	: —	No.	Tlf. 40
	: H. Güven Otobüsü Yazıhanesi	: —	No.	Tlf. 99
	: Güven Otobüsleri Yazıhanesi	: Yeni Çarşıda	No.	Tlf. 39
	: Yayla Otobüsleri Yazıhanesi	: Çorum Caddesi	No.	Tlf. 23
	: Kanatlı Otobüsleri Yazıhanesi	: Turan Emeksis Caddesi	Tlf. 52	
Kargı	: Birlik Otobüsleri	: —	Tlf. 61	
Mecitözü	: Yayla Otobüsleri	: —	Tlf. —	
Ortaköy	: Yayla Otobüsleri	: —	Tlf. —	
Osmancık	: Çorum Yazıhanesi	: —	Tlf. 23	
	: G. Hacıköy Yazıhanesi	: —	Tlf. 12—48	
Sungurlu	: Uzar Koll. Şirk.	: —	Tlf. 89	
	: Turist Nakliyat	: —	Tlf. 47	
	: Yayla Otobüsleri	: —	Tlf. 22—33	
	: Evliyaogulları	: —	Tlf. 75	
	: Boğazkale Otobüsleri	: —	Tlf. 75	

Ayrıca minübüsler Mecitözü — Çorum arasında her bir saatte işlemektedirler.

Ortaköy İlçesinden

Ortaköy—Çorum : Haftada 6 gün saat 06. 00 da

Ortaköy—Amasya : Haftada 6 gün saat 06. 00 da

Osmancık İlçesinden

Osmancık—Çorum: Hergün saat 07. 00 ve 08. 30 da

Osmancık—Kargı : Hergün saat 14. 00

Osmancık—G. Ha-
cıköy Hergün saat 07. 00 ve 08. 30 da

Sungurlu İlçesinden

Sungurlu—Ankara : Hergün 08. 00—10. 00 ve 12. 00 da

Sungurlu—Çorum : Hergün 08. 00—10. 00

Sungurlu—Boğazkale: Hergün 12. 00

Sungurlu—Alaca : Hergün 10. 00—14. 00

Ayrıca Hopa'dan Ankara yönüne, Ankara'dan Karadeniz kıyılarına transit geçen otobüsler Sungurlu'dan geçmektedir.

C. ÇORUM İLİNDE NAKLİYAT İŞLERİ:

Zengin Linyit Kömürü yataklarına sahip olan ilde gerek Özel idare işletmesinin ve gerek T.K.I. işletmelerinin kömürlerini taşımak Çimento nakliyatı, Tarım ürünlerinin ve ithal edilen çeşitli malların taşınması için il içinde pek çok nakliyatçıları meydana getirmiştir. Aşağıda bu nakliyatçıların listesi görülmektedir.

a. MERKEZ İLÇE NAKLİYATÇILARI

Adı ve Soyadı	Şöhreti	Adresi	Telefon No.
Rahmi ve Azmi Güçlü	Güçlü Nakliyat	Ankara Caddesi No. 24/A	1103
Alaaddin Yurdemi	İtimat Nakliyat	Ankara Caddesi No. 24/B	—
Hüseyin Çobanoğlu	Güven Nakliyat	Ankara Caddesi No. 35	1496
Hacı Palabıyık	Güler Nakliyat	Ankara Caddesi No. 39/A	1298
Hamza Arıcı ve Ort.	Arıcıoğlu Nakliyat	Ankara Caddesi No. 39	1109
Orhan Keleşir	Keleşir Nakliyat	Ankara Caddesi No. 67/C	1263
Celâl Özdoğan	Uğur Nakliyat	Ankara Caddesi No. 55	1113
Cenap Kıp	Yaşar Nakliyat	Ankara Caddesi No. 57	1340
Mehmet Kurt	Büyük Çorum Nakliyat	Ankara Caddesi No. 30	1492

b. ALACA İLÇESİ NAKLİYATÇILARI

Adı ve Soyadı Telefon No.
Rifat Salbaş 30

Ayhan Şimşek 31

Halim Kağızman —

Halim Coşkun —

c. BAYAT İLÇESİ NAKLİYATÇILARI

Adı ve Soyadı Telefon No.
Hakkı Köse —

Yetiş Nak. İyat —

d. İSKİLİP İLÇESİ NAKLİYATÇILARI

Adı ve Soyadı Telefon No.
İsmail Fazla (HürNak.) 78

Osman Beşikçi (İtimat Nak.) 47

Hüseyin Soyaslan (Birlik Nak.) 34

Mustafa Çeltekli (Güven Nak.) 87

e. KARGI İLÇESİ NAKLİYATÇILARI

Adı ve Soyadı Telefon No.
Yüksel Kavuğu 93

İdris Çorak 46

Hasan Çiçek 71

Kuddusi Akpınar 20

Sadık Tuzcu 65

f. MECİTÖZÜ İLÇESİ NAKLİYATÇILARI

Adı ve Soyadı Telefon No.
Çınar Nakliyat 8

g. OSMANCİK İLÇESİ NAKLİYATÇILARI

Adı ve Soyadı Telefon No.
Mustafa Ertekin —

b. SUNGURLU İLÇESİ NAKLİYATÇILARI

Adı ve Soyadı Telefon No.

Yayla Otobüsleri Acentası tarafından yürütülür.

ÇORUM TRAFİĞİNE KAYITLI ARAÇLAR

Çorum ilinde trafik Müdürlüğüne kayıtlı motorlu araç sayısı (2159) motörsüz araç sayısı (1114) olmak üzere (3273) taşıt aracı kayıtlıdır.

Motörsüz taşıt araçları içinde birçok ilimizde görülmeyen eşek arabaları çok enteresandır. Eşek arabaları daha çok yazın şehir halkını bağlara giderken

yiyecek ve öteberilerini taşımakta ve pazarlardan alınan öteberiyi evlere getirmede kullanılır küçük iki tekerlekli arabalardır. Trafik teşkilatı kurulmadan önceleri Çorum Merkez ilçede bağlı olan her evin bir eşek arabası bulunur. Tatil günleri olunca halk bağına eğlenmek için arabasına koşardı.

Trafikte kayıtlı faytonların çoğu merkez ilçede halkın şehir içi taşınması bağlara ve yakın köylere gitmesinde kullanılmaktadır. İlde kayıtlı olan taşıt araçları aşağıdaki cedvelde gösterilmiştir.

ÇORUM İLİNDE TRAFİK MÜDÜRLÜĞÜNE KAYITLI ARAÇLARI GÖSTERİR LİSTE

CİNSİ	RESMİ	HUSUSİ	TAKSİ	DOLMUŞ	TİCARİ	TOPLAM
Binek Oto	3	11	24	—	100	138
Jeep	54	9	—	—	54	117
Minübüs	2	—	—	—	26	28
Otobüs	12	—	—	—	127	139
Kamyon	59	—	—	—	736	795
Kamyonet	38	24	—	—	57	119
Motorsiklet	—	406	—	—	—	406
Traktör	3	424	—	—	—	427
Bisiklet	5	719	—	—	—	724
At Arabası	—	—	—	—	211	211
Eşek Arabası	—	—	—	—	—	—
Fayton	—	—	—	—	79	79
TOPLAM	176	1593	24	—	1360	3273

D. TREN MESELESİ

Bir Türkiye haritasına baktığımız zaman Ankara'dan kalkan bir Tren Samsun'a ulaşmak için uzun ve kocaman bir kavis çizmek zorunludur. Kayseriye, Sivas'a ve Amasya'ya uğrayacak oradan Samsun'a ulaşacaktır. Bu hattın yapılmasında daha çok askeri düşünceler en ön planda gelmiş ve bu amaçla demiryolu yapılmıştır.

Bugün artık askeri, sosyal, kültürel ve bilhassa ekonomik düşünceler ister istemez İç Anadolu'yu Karadeniz kıyısına kısa yoldan bağlamayı zorunlu kılmaktadır. Büyük bir liman tesisi kurularak memleketin önemli bir ihracat ve ithalat merkezi olmağa namzed aynı zamanda yeni kurulmakta olan fabrika tesisleri ile daha çok önem kazanan Samsun ilini en kısa mesafeden demiryolu ile İç Anadolu'ya ve dolayısıyla diğer bölgelere bağlayacak hat Çerikli—Sungurlu

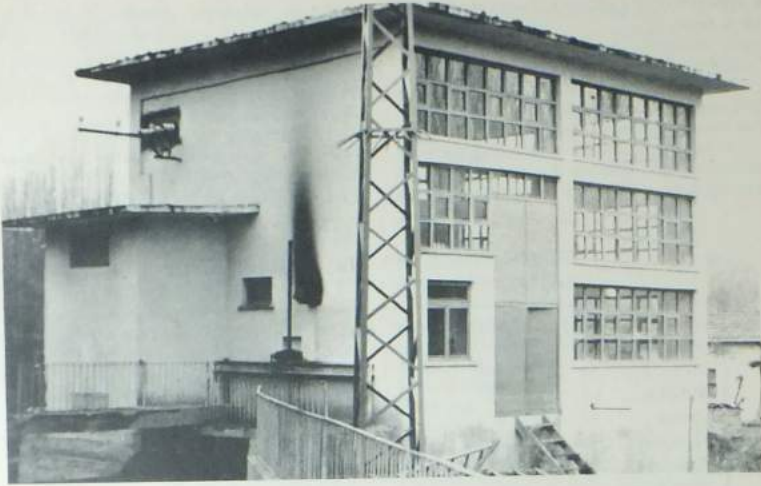
Çorum—Hacıbayram birleştirme hattı olacağı görülmektedir. Bu yol hem zamandan hemde gittikçe artan karayolu ulaşımının yükünü hafifletmekle kalmıyacak memleket ekonomisinde çok büyük rol oynayacaktır.

Nitekim 1935 yılında bu konu etüd edilerek ön projeleri hazırlanmış yapılması 1938 yılı sonuna kararlaştırılmış iken büyük Ata'yı kaybetmemiş ve değişen hükümetin bu projeyi benimsememesi sebebiyle olumsuz bir sonuca ulaşmıştır.

Çorum ili bu noktadan da bir talihsizliğe uğramıştır.

Zengin Kömür yatakları ve Çimentosu ile tarım ve hayvansal ürünlerinin diğer bölgelere de ulaşması Çorum Ekonomisini daha çok canlandıracağı gibi, komşu iller ve memleket ekonomisinin de büyük katkısı hesaba katılarak bu yolun yapılmasında çok fayda ummaktayız. (1)

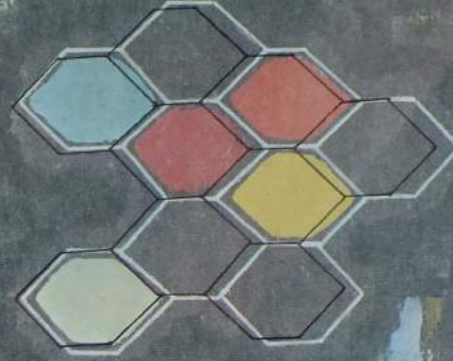
(1) Bu konuda Dr. Perrey Kabaloğlu'nun bize verdiği notlardan faydalandım.

Hidro-Elektrik-Osmancık Kızılırmak'tan elde edilen enerji

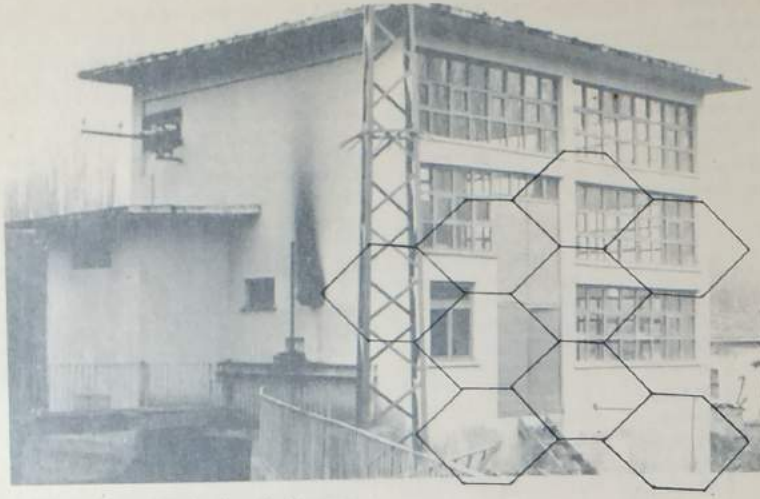
Çorum - Osmancık yolu üzerinde Kırkdilim boğazında açılacak yeni yol çalışmaları

MAHALLİ

İDARELER

BÖLÜMÜ

Hidro-Elektrik-Osmancık Kazlırmak'tan elde edilen enerji

Çoruh - Osmancık yolu üzerinde Kırkollu boğazında açılacak yeni yol çalışmaları

(Hepimiz için asıl olan milletin, vatanın semini hayatı ve selâmetidir.)

K. ATATÜRK

1—G İ R İ Ŗ

Çorum'da kuruluşları kanunla olan tüzel kişiliğe sahip ve ayrı bir Özel bütçeleri bulunan kuruluşlardır. Bunlar:

- A- İl Özel İdaresi
- B- Belediyeler
- C- Köylördür.

Aşağıda bu kuruluşların Çorum'daki çalışmalarını görmeğe çalışacağız.

2.— İl Özel İdaresi

Çorum özel idaresinin organları İl genel meclisi ve İl Daimi Komisyonu olup Başkanı Validir. İl genel meclisi üye sayısı (24) olup her dört yılda bütün il den seçilen üyelere meydana gelmektedir. Bu seçilen üyelerin ilçelere göre ayrılışı şöyledir. Merkez İlçe (5), Alaca (3), Bayat (1), İskilip (4), Kargı (1), Mecitözü (2), Ortaköy (1), Osmancık (3), Sungurlu (4) kişidir. İl Daimi encümen üye sayısı (4 kişidir. İl Daimi encümen üye sayısı (4) kişi her yıl genel meclisin Aralık ayında yaptığı toplantılarda seçilmektedir.

İlde Özel İdare personeli (137) kişi olup, bunun (104) adedi maaşlı, (33) adedi ücretlidir.

Özel İdare İl içinde Bayındırlık, veterinerlik, Tarım, Sağlık ve en önemli Millî Eğitim hizmetleri görmektedir. Sosyal ve Ekonomik bölümlerde İl

Özel İdaresinin bazı hizmetlerini açıklamıştık. Burada Çorum İl Özel idaresi tarafından Millî Eğitim ve Sağlık hizmetleri ile diğer çeşitli çalışmalarından söz açacağız.

a—Çorum İl Özel İdaresinin Millî Eğitim Hizmetleri:

222 Sayılı kanunla İl Özel idareleri yıllık bütçelerinin %20 i oranında, Millî Eğitim hizmetleri için pay ayırmaktadır. Ayrıca beşer yıllık plan gereğince Devlet tarafından Millî Eğitim hizmetleri için gönderilen paralar ayrı bir fonda toplanarak Özel idare tarafından okul yapımlarına harcanmaktadır.

Özel idarenin Millî Eğitim hizmetleri için 4 yılda katkısı aşağıda gösterilmiştir.

1964	Yılında	406. 000. 00 TL.
1965	"	640. 190. 00 TL.
1966	"	839. 170. 00 TL.
1967	"	976. 526. 00 TL.

Köyler hariç olmak üzere, merkez ilçe ve diğer ilçelerde (36) ilkokul bulunmaktadır. Bunun (11) adedi Merkez ilçede (25) adedi diğer ilçelerde.

Merkez ilçede bulunan 11 ilkokulun (5) adedi kaloriferli, (6) adedi kalorifersizdir.

Merkez ilçedeki ilkokulların adları ve derslik sayıları ekli listede gösterilmiştir.

SIRA NO:	OKUL İSMİ	DERSLİK	DURUMU
ÇORUM MERKEZ			
1-)	Albayrak İlkokulu	10	Kaloriferli
2-)	Bahçelievler İlkokulu	12	Kaloriferli
3-)	Kale İlkokulu	12	Kaloriferli
4-)	Tanyeri İlkokulu	12	Kaloriferli
5-)	Zafer İlkokulu	12	Kaloriferli
6-)	Cumhuriyet İlkokulu	7	Kalorifersiz
7-)	Gazipaşa İlkokulu	8	Kalorifersiz
8-)	Hürriyet İlkokulu	6	Kalorifersiz
9-)	İnkılâp İlkokulu	8	Kalorifersiz
10-)	İstiklal İlkokulu	8	Kalorifersiz
11-)	27 Mayıs İlkokulu	8	Kalorifersiz
11 Okul		103 Dersli	

**İLÇELER MERKEZİNDEKİ İLKOKUL-
LARIN ADLARI VE ÖZELLİKLERİ DE
AŞAĞIDIR:**

ALACA İLÇESİ

1-)	Dumlupınar İlkokulu	7	Kalorifersiz
2-)	Sakarya İlkokulu	6	Kalorifersiz
3-)	Cumhuriyet İlkokulu	6	Kalorifersiz
3 Okul		19 Dersli	

BAYAT İLÇESİ:

1-)	Atatürk İlkokulu	8	Kalorifersiz
-----	------------------	---	--------------

İSKİLİP İLÇESİ:

1-)	Azmimilli İlkokulu	12	Kaloriferli
2-)	Misakimilli İlkokulu	10	Kalorifersiz
3-)	Sakarya İlkokulu	10	Kalorifersiz
4-)	Ulaş İlkokulu	10	Kaloriferli
5-)	Utudere İlkokulu	3	Kalorifersiz
5 Okul		45 Dersli	

KARGI İLÇESİ:

1-)	Cumhuriyet İlkokulu	5	Kalorifersiz
2-)	Merkez İlkokulu	5	Kalorifersiz
3-)	Üçüncü İlkokulu	5	Kalorifersiz
3 Okul		15 Dersli	

MECİTÖZÜ İLÇESİ:

1-)	Atatürk İlkokulu	10	Kalorifersiz
2-)	Cumhuriyet İlkokulu	5	Kalorifersiz
3-)	Zafer İlkokulu	2	Kalorifersiz
4-)	İstiklal İlkokulu	2	Kalorifersiz
5-)	Doğu İlkokulu	10	Kaloriferli
5 Okul		29 Dersli	

ORTAKÖY İLÇESİ

1-)	Merkez İlkokulu	5	Kalorifersiz
-----	-----------------	---	--------------

OSMANCIK İLÇESİ:

1-)	Atatürk İlkokulu	12	Kaloriferli
2-)	İnönüzaferi İlkokulu	6	Kalorifersiz
3-)	Gemici İlkokulu	5	Kalorifersiz
3 Okul		23 Dersli	

SUNGURLU İLÇESİ:

1-)	Başpınar İlkokulu	5	Kalorifersiz
2-)	Cevheri İlkokulu	4	Kalorifersiz
3-)	Hürriyet İlkokulu	6	Kalorifersiz
4-)	Sunguroğlu İlkokulu	10	Kalorifersiz
4 Okul		25 Dersli	

b- İL ÖZEL İDARESİNİN ÇEŞİTLİ HİZMETLERİ

Sağlık hizmetleri için Özel İdareden yapılan yardımlarla bir cankurtaran otosu alınmış ve ilaç, iğne bazı yardımlar yapılmıştır.

Veteriner hizmetleri için yapılan yardımlarla merkezde ağır deposunun bütün masrafları karşılanmaktadır.

Özel İdarenin kira getiren, taşınmayan malları: Merkez ilçede 18 dükkân, 3 kiralık daire, 1 arsa ve Bozbuğa köyü aşı istasyonu ile Sungurlu'da Özel İdare binası. Mecitözü'nde Beke kaplıcaları tesisleri. Ayrıca Ankara'da kurulan Yurt binasından ibaretir.

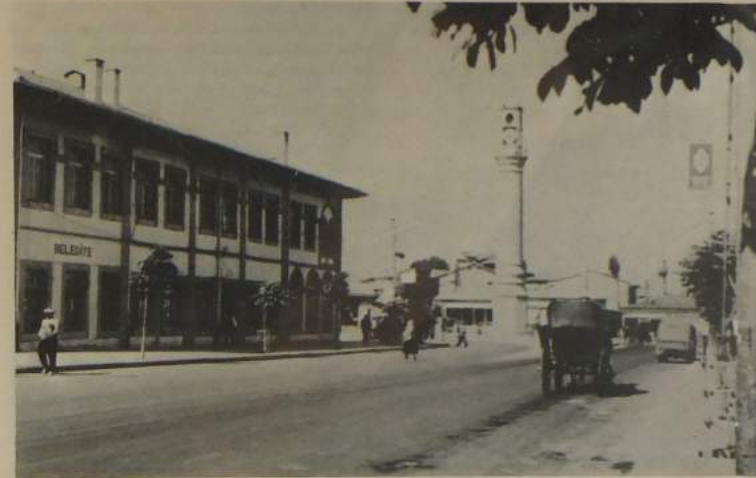
İlde bulunan bina ve arazi vergileri mükellef adetleri aşağıdadır:

Bütün İlde Mükellef Adedi	210.080
Bina vergisi mükellef adedi	37.174
Arazi vergisi mükellef adedi	169.656
Arsa vergisi mükellef adedi	2.480
MERKEZ İLÇEDE MÜKELLEF ADEDİ	59.387
Bina vergisi mükellef adedi	12.987
Arazi vergisi mükellef adedi	45.175
Arsa vergisi mükellef adedi	1.225

İl içinde Merkez İlçe ile 8 ilçede ve üç köyde anlaşıma ile Şehir içinde İş hanı ve sinema binası yapmak için inşaatla başlamıştır. Bu İş 4.909.134 TL. keşif bedelli olup Özel İdare tarafından 1966 da 699.083 TL. 1967 de 1.783.331 TL. ödemiş bulunmaktadır.

3- BELEDİYELER:

İl içinde Merkez İlçe ile 8 ilçede ve üç köyde Belediye örgütü bulunmaktadır (Osmançık İlçesi Dordurga köyü, İskilip ilçesi Karaören köyü, Sungurlu ilçesi Boğazköy'de). Belediyelerimiz mali portelerinin güçleri oranında Şehir ve Kasabaların ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktadırlar, gelir kaynaklarının çok az oluşu sebebiyle şehir beledi ihtiyaçlarının git-tikçe artması birçok güçlükler doğurmaktadır. Aşağıda Belediyelerimizin imkânları oranında yap-mış oldukları işleri belirtmeğe çalışacağız.

Çorum Belediye Binası ve Saat Kulesi

A. ÇORUM BELEDİYESİ

Çorum'da Belediye örgütü 1928 (I) yılında kurulmuştur. (112) km.² lik bir alan üzerinde bulunan merkez ilçede (11) mahalle ve (12.000) hane vardır. Her geçen yıl köylerden şehire akın gittikçe artmakta, fakir olan belediye bütçesine yeni yeni külfetler yüklenmektedir. Dört yıllık bütçesinin genel olarak toplamı aşağıda gösterilmektedir:

YILI	Gelir		Gider	
	L.	K.	L.	K.
1964	3.291.664.	78	3.301.429.	51
1965	3.825.403.	86	3.975.522.	60
1966	4.321.791.	86	4.043.989.	15
1967			5.767.037.	05

Belediyenin personel toplamı (292) olup, (72) maaşlı, (127) ücretli (93) yevmiyelidir.

Belediyenin teknik elemanı (6) kişidir, 1 mühendis, 1 fen işleri Müdürü, 1 fen memuru, 1 tekniker ve iki inşaat kalfasıdır. Belediyenin Doktoru mün-haldır. Veteriner işlerini vekâleten veteriner Müdürü yürütmektedir.

Belediye meclis üye sayısı Başkanla birlikte (28), encümen üyesi (8) kişidir.

Belediyenin taşınmaz malları aşağıya çıkarıl-mıştır.

(89 Çeşitli İcar getiren dükkân, büfe ve 362 tapulu arsa.)

(1) Her ne kadar Belediye den alınan bilgilerde, 1928 yılı ya da Belediye örgütü çok eskiden beri bulunmaktadır.

BELEDİYE'NİN HİZMETLERİ

a- ELEKTRİK HİZMETİ

Çorum belediyesinin Elektrikçi çok eskiden beri tesis edilmiş olup (tahminen 1925 yılı) her geçen yıl bu tesisler yeni motor ve makinelerle geliştirilmiştir. Şimdiki elektrik santrali (1947) yılında yapılmıştır.

Şehrin bir yıllık elektrik ihtiyacı 7.500.000 Kw/ saat olup 4.000.000 Kw/ saatı temin edilmekte, 3.500.000 Kw/ saatı açık bulunmaktadır.

Elde edilen elektrikliğin 980.000 Kw/ saatı Belediyenin kendi motorları için 3.020.00 Kw/ saatı ise çimento Fabrikasından sağlanmaktadır.

Kasabada Elektrik abone sayısı (140) Resmi (7932) özel olmak üzere (8.072) dir. Bir kilovat saat elektrik bedeli farklı ve farksız olarak uygulanmak-ta, Farklılar için (46-50-70 kuruş), Farksızlar için (90) kuruştur.

b- SU HİZMETLERİ

Belediyenin su hizmetleri hakkında sosyal bö-lümde gerekli bilgi verilmiştir. Burada tamamlayıcı bilgilere değineceğiz.

Kasabada su abone sayısı (70) Resmi, (4697) Özel olmak üzere (4.767) dir.

Belediye evler için 15 tona kadar 1 ton su be-deli (50) kuruştur.

Ticaret evleri için 1 ton su bedeli 15 tona kadar (75) kuruş olup 15 tondan yukarı (150) kuruştur.

e- İTFAİYE HİZMETLERİ:

Merkez ilçede itfaiye örgütü 1928 yılında (tahmini) kurulmuştur.

1 İtfaiye amiri, 1 onbaşı, 9 er, 5 şoför, 1 bacacı olmak üzere (17) personele sahiptir.

4 Ford arazöz, bir klavuz otosudur.

d- DİĞER HİZMETLER:

İMAR işleri:

1968 yılında bitmesi kararlaştırılmış bulunan tahıl pazarı için 750. 375 TL. keşif bedeli inşaat başlamıştır.

Sebz ve köylü pazarının kurulduğu Ulumazar kenarındaki yere 32 adet dükkân yapılmış ve bu iş için 1966 yılında 50. 000 TL. harcanmıştır.

Cengiz Topel caddesi üzerinde 8 dairesi (423. 664) TL. keşif bedelli sosyal konut inşaatı bitirilmiştir. Park içinde 40. 465 TL. harcamak suretiyle ikinci bir gazino inşa edilmiştir.

MEZBAHA VE SOĞUK HAVA DEPOSU:

1968 yılında bitirilecek olan modern mezbaha ve soğuk hava tesisi Belediye ile Et Balık Kurumu Genel Müdürlüğü anlaşmak suretiyle tamamlanmış olacaktır. Bu tesislere 2. 500. 000 TL. sarfedilecektir ve şehre 5 Km. uzaklıkta İskilip şosesi üzerinde 2. 000 M 2. lik bir alanda yapılacaktır. Bu konuda büyük ve küçük baş hayvanlar için müşterek ayrı girişli bir kesim salonu, bu salon altında deri işleme, deri koruma, bağırsak işleme ve kanların kıymetlendirilmesi için bölümler, zemin katta ise dört ön soğutma odası, iki donma tüneli, dört donmuş muhafaza odası, buz yapma yeri, buz koruma odası, bina dışında ayrıca idare binası, tamirhane, makina dairesi, Soğutma havuzu, büyük ve küçük baş hayvan padakları bulunacaktır. Ayrıca bu tesisler içerisinde kesimhane Monoray ve teçhizat koyma odaları bulunacaktır. Bütün bu tesisler elektrikle işleyecektir.

KAMULAŞTIRMALAR:

Ana imar planını gerçekleştirmek üzere 1966 yılında 541. 251. 18 TL. ödenmiştir.

YOL KALDIRIM VE KANALİZASYON:

Devlet hastahanesi, Ceza evi ve çevre yolundan geçen 4 Km. lik yol asfaltlanmıştır. 1966 Yılında 20. 458 m. adı kaldırım ve yol yapılmış olup bu işe 185. 142 TL. ödenmiştir. Ayrıca 13. 450 M2. parke kaldırım ile çarşı içindeki bir kısım sokaklar kanalizasyon ve su şebekeleri ıslah edilerek betonlanmıştır.

Şehrin muhtelif semtlerinde kanalizasyonu olmayan sokaklara 1050 metre uzunluğunda kanal yapılarak 29. 941 TL. ödenmiştir. Şehir kanalizasyonu halen 20 Km. dir

BÜFELER:

Şehir otobüslerinin durakları bulunan bazı yerlerine büfeler kurularak halkın ihtiyaçları giderilmiş, aynı zamanda belediyeye gelir sağlanmıştır.

Belediye Karayolları garajından her yıl 52. 350 TL. gelir sağlanmaktadır.

TEMİZLİK İŞLERİ:

(14) Motörlü taşıt ve (66) temizlik hizmetlisi bulunmaktadır.

BELEDİYE ELEKTRİK - SU - OTOBÜS İŞLETMESİ BÜTÇESİ:

Genel toplam olarak belediyenin E.S.O. bütçesi aşağıda gösterilmiştir.

1964	2. 027. 755
1965	2. 392. 226
1966	3. 876. 449
1967	3. 374. 326

B- İLÇE BELEDİYELERİ:

Çorum ilinin sekiz ilçesi ile üç köyünden Belediye teşkilatı olduğunu söylemiştik. Aşağıda bu belediyeler hakkında toplu bilgi vereceğiz.

a- ALACA BELEDİYESİ:

(8288) Nüfuslu (6) Mahalle (1800) hanedir. Belediye teşkilatı personel sayısı (30) kişidir.

Elektirgi dört dizel motoru ile elde etmektedir. Günlük Elektrik üretimi 90/100 Kw/ saat olup arıza olmadığı günlerde Kasaba ihtiyacına yetmektedir. Elektrik devamlı olmayıp sabah (9-12), Öğle (16-24) saatları arasında cereyan verilmektedir. (1160) Özel, (25) Resmi olmak üzere (1185) abone vardır. Bir Kw/ saat bedeli abonelere (87) kuruş, sanayi için (75) kuruştur.

İçme suyu (Değirmenderesi) adı verilen kaynaktan elde edilmektedir. Saniyede (4) litredir. Kasaba ihtiyacına yetmekte olup 1968 programında saniyede (12) litre su veren başka bir kaynaktan su getirilmesine çalışılıyor. Bir ton su bedeli yedi tona kadar (30), kuruş ondan yukarısı tonu (100) kuruştur. Abone sayısı (580) Özel, (12) Resmi olmak üzere (592) dir

İlçede itfaiye teşkilatı yoktur. Arazöz alınması için ödenek konulmuştur. Belediyenin Doktoru vardır. Hoparlör teşkilatı kurulmuştur. Belediye binası kendi malıdır. Ayrıca Sebze hali, buğday pazarı, dükkânlar, bir lokal, bir elektrik santral binası, inşaatı bitmek üzere bir lokanta, 10 dükkân ve bir otel, bir fidanlık ve muhtelif yerlerde parsellenmiş arsaları bulunmaktadır.

İlçede 2500 metre parke yolu, 5000 m. adı kaldırım, 8000 metre de toprak yolu ile 800 metre kanalizasyonu vardır. Kendi malı olan mezbahası ve

Alaca Hükümet Caddesi

Bayat Kaymakamlık evi

şahıslara ait bir hamam (yeni hamam) bulunmaktadır.

İlçe içine (450) adet at kestanesi ve dışbudak ağacı dikilmiştir. Bir kilometre uzaklıkta şahıslara ait ağaçlık mesire ve ziyaret yeri (Hüseyin Abad) vardır.

İlçe halkı linyit kömürü, odun ve bir kısmı da tezek yakmaktadır, linyit kömürü Çorum işletmesinden alınmaktadır.

İlçeye 500 metre uzaklıkta Zile caddesinde Petrol Ofisi, Çorum caddesinde mobil ve B.P benzin acentaları vardır.

Tarihi bir bölgede (Alaca Hüyük) Kurulan Alaca ilçesinin eski adı (Hüseyin Abad) dır. Belediyenin kuruluşu 1908 yılındadır. Belediyenin son iki yılda yaptıkları: Kanalizasyon, sanayi sitesi, Cumhuriyet meydanı, parke ve kaldırım yolu WC, bir turistik lokanta, 10 dükkân, bir otel, ek elektrik binası, elektrik motorudur. Bu işler için motor haric olmak üzere tahminen 850.000 TL. harcanmıştır.

Bu İlçe Çorum'a, Sungurlu'ya ve Yozgat İline, Çekerek ilçesine yollarla bağlı olup Çekerek ilçesi hariç, diğerleri trafiğe her mevsimde açık bulunmaktadır.

İskilip Belediye binası

ALACA BELEDİYE BÜTÇESİ:

Yılı	Gelirler	Toplamı	Gider	Toplamı
	Lira	Kuruş	Lira	Kuruş
1965	719.750	00	719.750	00
1966	806.340	00	806.340	00

b- BAYAT BELEDİYESİ:

3581 nüfuslu (5) mahalle ve 870 hanedir. Belediye personel sayısı Başkanla birlikte (12) kişi olup bir fen memuru ile bir sucusu bulunmaktadır. Doktoru ve ebesi yoktur. Bina kendi malı olduğu gibi ayrıca 98 parsel arsası, 50 dükkânı, bir hamam ve 8 binası vardır. Kanalizasyon uzunluğu (1200) metredir. Fenni olmayan mezbahası vardır. Belediye tarafından yaptırılmış hamam bulunmaktadır.

İtfaiye teşkilatı yeni kurulmuştur. Kasaba içinde (500) metre parke yol, (450) metre adi kaldırım yol ile (2500) metre toprak yol vardır.

İlçede elektrik tesisi yoktur. İlçenin suyu Karatepe ve Bostancı kaynaklarından sağlanmaktadır. Günde elde edilen su (400) Tondur. İlçe ihtiyacı olan (300) ton su devamlı akmaktadır. Bir Ton su bedeli (60) kuruştur. (7) resmî (60) Özel olmak üzere (67) Abonmanı vardır.

Belediye Hal Ve Dükkânları: İskilip

Belediye Kasabaya (5000) Kavak, (2500) Akasya dışbudak ve akçağaç diktirmiştir. Kasabaya 3 Km. uzaklıktaki Belediye çiftliği ve koruluğu bulunmaktadır.

İlçe İskilip'e (31) Km., Çorum'a (88) Km. uzaktadır. Belediyenin son iki yılda yaptığı önemli işler şunlardır.

Hamam, Kanalizasyon, 20 dükkân, Oto park, Şehir parkı ve parke kaldırım yoludur. Bu işler için 300.000 TL. harcanmıştır.

Belediyenin iki yıllık Bütçesi aşağıdadır.

Yılı	Gelir Toplamı	Gider Toplamı
	Lira	Lira
1966	212.000	212.000
1967	317.527	317.527

c- İSKİLİP BELEDİYESİ

(12400) Nüfuslu (13 mahalle ve (4568) hanedir. Belediye personel sayısı (31) kişidir. Belediye'nin ayrı Doktoru ve Veterineri yoktur. Devlet hastahanesi Baştabibi ile ilçedeki Veteriner hekimi ek görev alarak bu işi yürütmektedir. Belediyenin Ebesi vardır. Teknik elemanı bir inşaat teknisyeni ve elektrik, su işletmesindeki (7) kişiden ibarettir.

Belediye binası kendi malı olup diğer malları şunlardır. Hal binaları, Yeni Hamam, 100 dükkân, Kahvehanedir.

Belediyenin fenni olmayan mezbahası vardır. Belediyenin hoparlör teşkilatı ile itfaiye teşkilatı

bulunmaktadır. Kasabada (2700) metre parke, (111) kilometre adi kaldırım, (6000) metre toprak yol vardır. Yeni başlanmış olan kanalizasyon inşaatı devam etmekte olup yapılmış olan kanalizasyon (2500) metredir.

Kasaba Elektrikliğini üç Dizel motoru ile temin etmektedir. Elektrik Abone sayısı (2394) olup bir Kw/ saat bedeli 66 kuruştur.

İlçe Merkezine Yivlik, Hacıali, Barutçu ve Osman Çağır menbalarından gelen su yaz mevsimlerinde ihtiyacı karşılamamaktadır.

Günlük su harcaması (600) ton olup (1200) abonesi vardır. Bir ton su bedeli 30 kuruştur.

İlçe yollarının en önemlileri Çorum-İskilip (57) Km., Çankırı-İskilip (120) Km'dir. İl ile bağlantısı her mevsimde devamlıdır. Çankırı yolu stabilize tamam olmadığı için kış mevsimlerinde trafiğe kapalıdır. İlçe 74 Km. ile Tosya ilçesine ve 27 Km. ile Osmancık ilçesine bağlı olup kış mevsiminde trafiğe kapalıdır. İlçeye bağlı olan (Uğurludağ) Bucacı 55 Km. uzaklıkta ve her mevsimde trafiğe açıktır.

Kasaba içindeki Shell ve Petrol Ofis benzin acentaları Çorum yolu üzerinde bulunmaktadır.

Kasaba yakacağı linyit kömürü ve odun ile sağlanmaktadır. İlçe Merkezi bağlık ve bahçeliktir. 2 Km. uzaklıkta Uludere mahallesi, 12 Km. uzaklıktaki Tosya yolu üzerinde Elmabeli çamlikları en

iyi piknik yerleridir.

Belediye örgütü 1872 yılında kurulmuş olan İskilip Çorum'un ikinci büyük ilçesi olup tarihi bir kasabadır. Eski adı (İmad hüyükü'dür. Hititler devri eserleri (Kale) ve çeşitli hüyükler. bulunmaktadır.

Belediyenin yaptığı önemli işler arasında hal binası (255. 000 TL.), 1948 yılında bitirilecek olan kanalizasyon (1967'de harcanan 120. 000 TL.) mezbaha tamiri, mülk akar inşaatları, yol, kaldırım, köprü, su yolu islahı, elektrik motorları yedek parça pazar yerleri onarımı ve Atatürk büstü için mermer, alınması (316. 266. 55) TL. harcanmıştır.

Belediyenin ve Elektrik su İşletmesinin iki yıllık bütçesi ekli listeye çıkarılmıştır.

BELEDİYE BÜTÇESİ

Gelir Bütçesi	1966		1967	
	Lira	Krş	Lira	Krş
A—Vergi Geliri	543. 150. 00		594. 830. 00	
B—Vergi dışı	286. 850. 00		305. 170. 00	
Toplam	830. 000. 00		900. 000. 00	
Gider Bütçesi	1966		1967	
A—Cari harcama	608. 010. 00		659. 410. 00	
B—Yatırımlar	99. 403. 00		138. 570. 00	
C—Sermaye teşkilî ve transfer harcamalar	12. 587. 00		102. 080. 00	
Toplam	830. 000. 00		900. 000. 00	

ELEKTRİK SU İŞLETMESİ

Gelir	1966	1967
A—Elektrik geliri	273. 712. 52	298. 838. 42
B—Su geliri	38. 590. 95	42. 755. 11
Toplam	312. 303. 47	341. 593. 53
Gider	1966	1967
A—İşletme gideri	320. 000. 00	325. 000. 00
B—Türü giderler		
Toplam	320. 000. 00	325. 000. 00

d. Kargı Belediyesi

(3954) nüfuslu (5) mahalle ve (1018) hanedir. Belediye personel sayısı (27) kişidir. Hükümet doktoru ek görevle Belediye doktorluğuna bakmaktadır. Belediyenin ebesi olduğu gibi, 1 fen memuru, bir makinist ve bir makinist yardımcısı vardır. Belediyenin bir mezbahası vardır. Kasaba içinde hospörör teşkilâtı kurulmuştur. İtfaiye teşkilâtı vardır.

Belediye binası kendi malı olup, ayrıca şu taşınmaz mallara da sahiptir. İki hamam, 4 lokanta, bir sinema, bir otel, 45 dükkân, 4 daireli bina, 3 çayhane, bir un değirmeni, 300 dönüm çeltik tarlası, 300 parsel arsadır.

Kasabada 3000 metre beton, 10. 000 metre top- rak yol bulunmaktadır.

Kanalizasyonu yoktur. İlçede iki hamam (Yeni,

Mihrihatun) bulunmaktadır.

Kasaba elektrikliğini iki Dizel motoru ile elde etmekte olup günde (670) Kw/saat elektrik üretmek- te fakat ihtiyaca yetmemektedir. Günlük ihtiyacı 800 Kw/saat olan Kargı Belediyesi devamlı cereyan vermemekte, sabah 6—8.30 arası, öğle 12.00—14.30 arası akşam da 17. 00—24. 00 arası cereyan veril- mektedir. Bir Kw/saat elektrik 75 kuruş olup resmi dairelere, cami ve genel aydınlatma için 63 kuruştur. İlçede 8 resmi, (921) özel olmak üzere (929) abone bulunmaktadır.

Antep oluğu, Karapınar, Başören ve Ayaklı- pınar kaynaklarından gelen kasaba suyu devamlı olarak akmakta ve günlük ihtiyaca yetmektedir. İlçenin günlük su ihtiyacı 777 tondur. Bir ton bedeli 20 tona kadar 60 kuruş, ondan fazlası 150 kuruş olup 8 resmi, 695 özel olmak üzere (703) su abonesi bulunmaktadır.

Belediye kasaba içine ve parkına 1500 akasya, 1000 kavak, 2500 çam, 800 safure, 200 at kestanesi, 800 mazı meşesi dikmiştir. Kargı'da piknik yap- mak için elverişli yerler vardır. Zaten Kargı ilçesi Çorum ilçeleri içinde en şirin ilçedir.

Kargı ilçesinden Osmancık'a ve dolayısıyla Ço- rum'a uzanan yol 120 Km.dir. Ayrıca Kargı-Tosya (50 Km.), Kargı-Durağan (60 Km.) Oradan Bayat'a gidilmektedir. Kargı'nın bucağı olan Hacıhamza 20 Km. uzaklıktadır. Yollar her mevsimde trafiğe açıktır.

Kasabaya 20 Km. uzaklıkta BP. acentası ile kasabada Petrol Ofisi, Mobil acentaları vardır.

İlçe merkezi halkının %40. Linyit kömürü %60'ı odun kömürü yakacak olarak kullanmaktadır.

1936 yılında belediye teşkilâtı kurulan Kargı daha önce Kastamonu iline bağlı idi. Çorum'a 1953'- de bağlanmıştır.

İlçenin bucağı olan Hacıhamza'nın tarihi daha eski olup Kargı'ya genel olarak Hacıhamza Kargı'sı adı da verilmektedir. Belediye bütçesi 1966'da (443. 450. 00), 1967'de (654. 500. 00) dir. Elektrik ve su işletmesinin bütçesi 1966'da (118. 100. 00) TL. 1967'de (280. 000. 00) TL. dir.

Belediyenin yaptığı önemli işler: 1966 yılında Hal inşaatı (59. 464) TL., Beton yol (29. 193) TL., Mihri Hatup ve Mazrip Hamamı tamirine (17. 884) TL., İtfaiye için garaj ve bina (31. 972) TL., kamulaştır- malar (75. 294 TL., Park gazinosu (42. 095) TL. mezarlık nakli için (17. 106) TL. harcanmıştır.

1967 yılında ise: Genel WC. için (27. 782) TL. mezarlık dış duvarına (25. 439) TL. İkinci blok Hal ve Pirinç pazarına (56. 179) TL., Beton yol (17. 139) TL., kamulaştırmaya (27. 579) TL.,

Kargı kaymakamlık binası

Kargı Belediye Otelleri

iyi piknik yerleridir.

Belediye örgütü 1872 yılında kurulmuş olan İskilip Çorum'un ikinci büyük ilçesi olup tarihi bir kasabadır. Eski adı (İmad hüyükü)dür. Hititler devri eserleri (Kale) ve çeşitli hüyükler bulunmaktadır.

Belediyenin yaptığı önemli işler arasında hal binası (255. 000 TL.), 1948 yılında bitirilecek olan kanalizasyon (1967'de harcanan 120. 000 TL.) mezbaha tamiri, mülk akar inşaatları, yol, kaldırım, köprü, su yolu islahı, elektrik motorları yedek parça pazar yerleri onarımı ve Atatürk büstü için mermer, alınması (316. 266. 55) TL. harcanmıştır.

Belediyenin ve Elektrik su işletmesinin iki yıllık bütçesi ekli listeye çıkarılmıştır.

BELEDİYE BÜTÇESİ

Gelir Bütçesi	1966	1967		
	Lira	Krş	Lira	Krş
A—Vergi Geliri	543. 150. 00		594. 830. 00	
B—Vergi dışı	286. 850. 00		305. 170. 00	
Toplam	830. 000. 00		900. 000. 00	
Gider Bütçesi	1966	1967		
A—Cari harcama	608. 010. 00	659. 410. 00		
B—Yatırımlar	99. 403. 00	138. 570. 00		
C—Sermaye teşkili ve transfer harcamaları	12. 587. 00	102. 080. 00		
Toplam	830. 000. 00	900. 000. 00		

ELEKTRİK SU İŞLETMESİ

Gelir	1966	1967
A—Elektrik geliri	273. 712. 52	298. 838. 42
B—Su geliri	38. 590. 95	42. 755. 11
Toplam	312. 303. 47	341. 593. 53
Gider	1966	1967
A—İşletme gideri	320. 000. 00	325. 000. 00
B—Türlü giderler		
Toplam	320. 000. 00	325. 000. 00

d. Kargı Belediyesi

(3954) nüfuslu (5) mahalle ve (1018) hanedir. Belediye personel sayısı (27) kişidir. Hükümet doktoru ek görevle Belediye doktorluğuna bakmaktadır. Belediyenin ebesi olduğu gibi, 1 fen memuru, bir makinist ve bir makinist yardımcısı vardır. Belediyenin bir mezbahası vardır. Kasaba içinde hoplör teşkilatı kurulmuştur. İtfaiye teşkilatı vardır. Belediye binası kendi malı olup, ayrıca şu taşınmaz mallara da sahiptir. İki hamam, 4 lokanta, bir sinema, bir otel, 45 dükkân, 4 daireli bina, 3 çayhane, bir un değirmeni, 300 dönüm çeltik tarlası, 300 parsel arsardır.

Kasabada 3000 metre beton, 10. 000 metre top-
rak yol bulunmaktadır.

Kanalizasyonu yoktur. İlçede iki hamam (Yeni,

Mihrihatun) bulunmaktadır.

Kasaba elektrikliğini iki Dizel motoru ile elde etmekte olup günde (670) Kw/saat elektrik üretmekte fakat ihtiyaca yetmemektedir. Günlük ihtiyacı 800 Kw/saat olan Kargı Belediyesi devamlı cereyan vermemekte, sabah 6—8.30 arası, öğle 12.00—14.30 arası akşam da 17. 00—24. 00 arası cereyan verilmektedir. Bir Kw/saat elektrik 75 kuruş olup resmi dairelere, cami ve genel aydınlatma için 63 kuruştur. İlçede 8 resmi, (921) özel olmak üzere (929) abone bulunmaktadır.

Antep oluğu, Karapınar, Başören ve Ayaklıpınar kaynaklarından gelen kasaba suyu devamlı olarak akmakta ve günlük ihtiyaca yetmektedir. İlçenin günlük su ihtiyacı 777 tondur. Bir ton bedeli 20 tona kadar 60 kuruş, ondan fazlası 150 kuruş olup 8 resmi, 695 özel olmak üzere (703) su aboneli bulunmaktadır.

Belediye kasaba içine ve parkına 1500 akasya, 1000 kavak, 2500 çam, 800 safure, 200 at kestanesi, 800 mazi meşesi dikmiştir. Kargı'da piknik yapmak için elverişli yerler vardır. Zaten Kargı ilçesi Çorum ilçeleri içinde en şirin ilçedir.

Kargı ilçesinden Osmaniye'ye ve dolayısıyla Çorum'a uzanan yol 120 Km'dir. Ayrıca Kargı-Tosya (50 Km.), Kargı-Durağan (60 Km.) Oradan Bayat'a gidilmektedir. Kargı'nın bucağı olan Hacıhamza 20 Km. uzaklıktadır. Yollar her mevsimde trafiğe açıktır.

Kasabaya 20 Km. uzaklıkta BP acentası ile kasabada Petrol Ofisi, Mobil acentaları vardır.

İlçe merkezi halkının %40, Linyit kömürü %60'ı odun kömürü yakacak olarak kullanılmaktadır.

1936 yılında belediye teşkilatı kurulan Kargı daha önce Kastamonu iline bağlı idi. Çorum'a 1953'te bağlanmıştır.

İlçenin bucağı olan Hacıhamza'nın tarihi daha eski olup Kargı'ya genel olarak Hacıhamza Kargı'sı adı da verilmektedir. Belediye bütçesi 1966'da (443. 450. 00), 1967'de (654. 500. 00) dir. Elektrik ve su işletmesinin bütçesi 1966'da (118. 100. 00) TL, 1967'de (280. 000. 00) TL. dir.

Belediyenin yaptığı önemli işler: 1966 yılında Hal inşaatı (59. 464) TL., Beton yol (29. 193) TL., Mihri Hatun ve Mazrip Hamamı tamiri (17. 884) TL., İtfaiye için garaj ve bina (31. 972) TL., kamulaştırmalar (75. 294 TL., Park gazinosu (42. 095) TL., mezarlık nakli için (17. 106) TL. harcanmıştır.

1967 yılında ise: Genel WC. için (27. 782) TL. mezarlık dış duvarına (25. 439) TL. İkinci blok Hal ve Pirinç pazarına (56. 179) TL., Beton yol (17. 139) TL., kamulaştırmaya (27. 579) TL.,

Kargı kaymakamlık binası

Kargı Belediye Otelleri

Mecitözü Kaymakamlık binası

Mecitözü Özel İdare binası

lokanta ve dükkân (8.726 TL., küçük sanatlar için arsa bedeline (32.440) TL. harcanmıştır.

e. Mecitözü Belediyesi:

(5611) nüfuslu, (7) mahalle ve (1254) hanedir. Belediye personel sayısı bir başkan, 6 memur, 10 hizmetli memur, 10 adet işçi olmak üzere (27) kişidir. Belediyenin doktoru yoktur. Ebesi veteriner vekili ek görev yapmaktadır. Teknik eleman bir yapı kalfası ve bir elektrikçisi vardır. Fenni olmayan mezba-hası ve adı kanalizasyonu vardır. Hoparlör tesisatı bulunmaktadır. İtfaiye teşkilatı kurulmamıştır.

Belediye binası kendi malıdır. Ayrıca belediyenin hal binası, parkı ve arsaları, dükkân ve kahvesi elektrik santral binası vardır.

Kasabada 800 metre parke yolu, adı kaldırımı 4 Km., toprak yol bir Km'dir. Kasabada iki hamam (büyük-küçük) vardır.

Kasaba elektriğini 3 Dizel motoru ile sağlamaktadır. İlçe ihtiyacına yetmediği için sabah (7-8.30) öğle (12-13.30), akşamları da mevsime göre başlayıp gece 23.30 a kadar verilmektedir. Bir Kw/gaat elektrik sanayi 61 kuruş, evlere 62 kuruş, resmi 77 kuruş, ticarethanelere 67 kuruş çeşitli 57 kuruştur. Kasabada 30 resmi 802 özel olmak üzere 832 abone vardır.

Kasabanın suyu Şihlar kaynağından gelmekte olup ihtiyaca yetmemektedir. Sabahları (7.00-9.00) arası, öğle (14.00-16.00) arası, akşam (17.00-20.00) arasında su verilmektedir. Bir ton su bedeli hamamlara tonu 24 kuruş, diğer abonelere tonu 50 kuruştur. (30) resmi (580) özel olmak üzere (610) su abonmanı vardır.

Kasabanın içi bahçelerle kaplı olduğu gibi çok yakın yerlerinde de piknik yapılacak ağaçlıklı gezi yerleri holdür.

Kasaba içinden Çorum-Amasya yolu geçmektedir. İle en yakın ilçe Mecitözü'dür (34 Km.). Mecitözü-Amasya arası 60 Km. dir. Her mevsimde trafikte açıktır. İlçe içinde petrol ofisi ve Türk petrol acentaları bulunmaktadır.

Kasaba halkının çoğu linyit kömürü kullanmaktadır. Odun çok az kullanılır.

Mecitözü'nde Belediyenin yüz yıldan önce kurulduğu tahmin edilmektedir. Eski adı Avkat Hacı Köydür. Küçük fakat şirin bir ilçedir. Tarihi eski ve pek çok eski eser kalıntılarına sahiptir.

Belediyenin bütçesinin 2 yıllık durumu aşağıdadır.

MECİTÖZÜ BELEDİYE BÜTÇESİ:

Yılı	Gelirler toplamı	Giderler toplamı
	Lira Krş.	Lira Krş.
1966	355.715.00	355.715.00

1967 490.299.00 490.299.00

Belediyenin elektrik ve su bütçesi de aşağıda gösterilmektedir.

Yılı	Gelirler toplamı	Gider toplamı
	Lira Krş.	Lira Krş.
1966	180.345.00	180.345.00
1967	146.083.00	146.083.00

Mecitözü Belediyesinin gördüğü belli başlı işler: 44 nolu şehir yolunun parke ve yayaları, kasabaya 1/3 oranında kanalizasyon, mahalle kaldırımları, mahalle köprüleri, 44 nolu Devlet yolu üzerinde ana köprü, iki mahalleye su getirilmesi ve yunak yapılması, kamulaştırmalar, belediye sitesi yerinin alınması gibi işleri başarmıştır.

f. Ortaköy Belediyesi:

(1911) nüfuslu (3) mahalle ve (330) hanedir. Belediye teşkilatı 1. Ekim. 1959'da kurulmuştur. Personel sayısı başkanla beraber (11) kişidir. İlçe doktor bulunmadığında ek görev verilmektedir. Bir inşaat kalfası ve bir su teknisyeni vardır. Belediyenin ebesi münhaldır. Mezba-ha ve itfaiye teşkilatı, elektriği ve hamamı yoktur. Belediyenin 6 dükkân, bir binası, 15 parsel arsası, 15 yapılmakta olan dükkânı olup bina kendi malıdır, 200 metre kaldırım yolu, 1000 metre toprak yolu bulunmaktadır. 250 metre parke yolu olan kasabada yol işine devam edilmektedir. Kasabanın iki mahallesinde kanalizasyon bulunmaktadır. Kasaba içine 250 çam, 2500 kavak, 300 akasya ve çeşitli ağaç dikilmiştir. Kasaba suyu halk ihtiyacına yeterli olup evlere verilen sudan 500 kuruş su parası alınmaktadır. 50 Abonesi vardır.

İlçe ile Çorum arası 56 Km'dir. Amasya-Ortaköy arası 79 Km. olup kış mevsiminde kapalıdır. Ayrıca Ortaköy-Alaca (35 Km.) arasında trafikte yaz mevsiminde açık bulunmaktadır. Kasabada benzin istasyonu bulunmamaktadır. Perakende satış yapan bir dükkân vardır. Yakacak odun ve linyit kömürü ile sağlanmaktadır. Kömür Çorum'dan getirilerek fırın, resmi dairelere, memurlara verilmektedir.

(Yılda ortalama 200-300 ton)

İlçe Belediyesinin iki yıllık bütçesine ait gelir ve gider toplamı aşağıya çıkarılmıştır.

ORTAKÖY BELEDİYESİ BÜTÇESİ:

Yıllar	Gelir toplamı	Gider Toplamı
	Lira Krş.	Lira Krş.
1966	93.384.96	81.244.71
1967	126.197.74	151.904.06

g. Osmancık Belediyesi:

(8236) nüfuslu, (7) mahalle ve (3000) hanedir. Belediyenin personel sayısı başkanla beraber (40) kişidir. Doktoru serbest bir doktor olup üçte iki

görevle çalışmaktadır. Ebesi vardır. Teknik eleman olarak yapı kalfası, elektrik santral makinisti, elektrik türbün makinisti olmak üzere üç kişidir.

İtfaiye örgütü kurulmuştur. Üçüncü sınıf fenni mezbahası vardır. İlân ve reklâmlar için hoparlör teşkilâtı kurulmuştur.

Belediye binası kendi malıdır. Ayrıca belediyenin malları şunlardır: Bir hamam, 10 bakırcı dükkânı, bir otel, bir fırın, 15 adet çarşı içinde dükkân ve kesin olarak bilinmeyen arsaları vardır.

Kasabada 850 metre parke yol, 3000 metre adı kaldırım yol, kasabanın beşte dördü oranında toprak yol bulunmaktadır. Kasabanın kanalizasyonu yoktur. Çarşı içinde dörtte iki oranında kanalizasyonu vardır.

Kasabada biri belediyeye, diğeri özel şahsa ait (Paşa hamamı) vardır.

Belediye elektrigi hem dizel hem de hidroelektriktir. Senenin 6 ayında çalışmakta yaz aylarında su yetersizliği sebebiyle 6 ay çalışmamaktadır. Bu zamanda paralel iki dizelden faydalanılmaktadır. Günde (80) Kw/saat elektrik elde edilmektedir. İlçenin günlük ihtiyacı (140) Kw/saattir. Bu sebeple hidroelektrik çalıştığı aylarda devamlı elektrik verilen kasabaya diğer aylarda sabah (7. 30—8. 30), öğle (12. 30—13. 30), akşam (17. 00—24. 00) arasında cereyan verilmektedir. Bir Kw/saat elektrik (80) kuruştur. Özel abone (868), resmi abone (22) olmak üzere (890) abonmanı vardır.

Kasaba içme suyu (Ahubaba) ve Cevizlidere kaynaklarından sağlanmaktadır. İhtiyacı fazlasıyla karşılamakta olan bu kaynaklar günde 500 ton su vermektedir. Günlük 300 ton su harcamaktadır. Bir ton su bedeli beş tona kadar 40 kuruş, 5 tondan yukarı 20 kuruş resmi abonelere 20 kuruştur. Özel abone sayısı (746), resmi abone (22) olmak üzere toplam aboneman (768) dir.

Belediye asrı mezarlık ile kasaba parkına 1000 adet çam, 2000 adet kavak dikmiştir. Kasaba civarında piknik yapılacak çok yer vardır. (çarkı 2. 5 Km.), Aktepefidanlığı (500 metre), Gürleyik (2 Km.), Koyunbaba (100 metre), Gökbel, Dereboga, Gemici bağları, Kızılmağın iki kıyısındaki fidanlık ve ağaçlık yerleri)

Osmancık kasabasından Çorum'a (64 Km.), Kargı'ya (60 Km.), Gümüşhacıköy'e (45 Km.), Tosya'ya (100 Km.) ve bucağı olan Kâmil'e (eski adı zeytin ve avlağı) 30 Km. uzunluğunda her mevsimde trafiğe açık olan yolları vardır.

Kasabada Çorum ve Gümüşhacıköy yolları üzerinde bir km. uzaklıkta petrol ofisi ve Shell acentaları bulunmaktadır.

Kasaba halkı en çok Alpogut Linyit İşletmesinden aldığı kömürü yakmaktadır. Ayrıca orman işletmesinden alınan odun da yakılmaktadır.

Eski bir tarihi olduğu kadar büyük, bilgin ve devlet adamları ve eviyalar yetiştirmiş olan Osmancık ilçesinde Belediye örgütünün Cumhuriyetten önce kurulduğu tahmin edilmektedir. Kasaba içinde geçen Kızılırmak ayrı bir güzellik ve bereket kaynağıdır. Çeltik ekimi için birçok ortaklıklar (Güven Çeltik. Kollektif, Taşlıbaşı Çeltik İstihsal Ortaklığı, Karaçay Çeltik Ortaklığı, - Dutludere Çeltik Ortaklığı, - Azim Çeltik Sanayi Ortaklığı, Güven Çeltik Sanayi Ortaklığı gibi) kurulmuştur.

Osmancık Belediyesi son iki yılda şu işleri yapmıştır. Pirinç için hal kuruluğu, iki genel WC, Hidroelektrik santrali, İmar planı bu işler için (1. 720. 000) TL. harcanmıştır.

OSMANCIK BELEDİYESİ BÜTÇESİ

Yıllar Gelir toplamı

	Lira	Kr.
1966	613. 463. 00	
1967	754. 708. 00	

OSMANCIK BELEDİYESİ ELEKTRİK SU BÜTÇESİ

Yılı	Gelir
	Lira Krş.
1966	266. 465. 00
1967	276. 400. 00

h. Sungurlu Belediyesi:

Çorum ilinin en işlek ilçelerinden ve nüfusu en çok olanıdır. Ankara - Çorum - Samsun Devlet yolu bu ilçeden geçmektedir. Nüfusu (12. 886), (7) mahalle ve (3030) hanedir.

Belediye personel sayısı başkanla beraber (61) kişi olup (7) si hizmetlidir. Belediyenin doktoru ve ebesi vardır. Feri memurluğu münhal olup, yevmiyeli inşaat kontrolü vardır.

Kasabada fenni mezbaha bulunmakta olup 1968 yılında soğuk hava tesisi kurulacaktır. İki hamamdan birisi Belediyeye, öteki özel şahsa aittir. İtfaiye teşkilâtı olan Sungurlu'da belediyece hoparlör tesisleri de kurulmuş bulunmaktadır.

Belediye binası kendi malıdır. Belediyenin diğer malları şunlardır. 14 dükkân, 3 katlı pasaj, bir hamam, 6 katlı turistik otel, gazino, fenni mezbaha, santral binası, park ve fidanlık, çeşitli arsalar.

Kasaba kanalizasyonu ıslah edilmiş olup (12. 870) metre eski bir kanalizasyondur.

Elektrik 3 adet Dizel (765 Beygir) motorü ile sağlanmaktadır. Halen 2000 Kw/saat elde edilen elektrik ihtiyacı karşılanmaktadır. Devamlı cereyan verilmektedir. Bir Kw/saat 65 kuruş, sanayi için

55 kuruştur. Elektrik abone sayısı (1695) tir. Bunun (1653) abonesi özel, (45) abonesi resmidir.

Kasabanın içme suyu (Cevheri) ve (Akçah) kaynaklarından sağlanmaktadır. Kasaba halkına yetiştirmediği için her gün (400) ton, (23. 00) e kadar verilmektedir. Su abonesi (25) resmi ve (999) özel olmak üzere (1024) abonemanı vardır. Bir ton su bedeli (75) kuruştur.

Sungurlu ilçesine çok yakın bir içmece bulunmaktadır. Kasabada asfalt yol (2250) metre, beton yol (340) metre, parke yol (300) metre, kaldırım yol (7540) metre, çöpe yol (280) metre ve toprak (stabilize) (9670) metredir.

Kasaba fidanlığına çeşitli meyve fidanları, Belediye çam koruluğuna (10. 000) adet çam, Ankara-Çorum devlet yolu kenarına (3000) mevsiz ağaç, kasaba mezarlığına çeşitli (2000) ağaç, şehir parkına da selvi, ladin ve köknar gibi park ağaçları dikilmiştir. Kasaba civarında bağlar her zaman piknik yapılacak yerlerdir.

Sungurlu ilçesi Çorum'a (75) Km., Ankara'ya (183 Km.) uzaklıkta asfalt yollarla bağlı olup, her mevsimde trafiğe açık bulunmaktadır. Bunlardan başka Alaca'ya (53 Km.), Delice'ye (40 Km.), Kırıkale'ye (100 Km.) dir. Bu yollarda her mevsim trafiğe açıktır.

Sungurlu ilçesine bağlı Boğazkale bucağına (32) Km. dir.

Kasaba içinde Ankara-Çorum yolu üzerinde BP (2 Km.), Türk Petrol (2 Km.) Shell, Petrol Ofisi, Mobil acentaları (1 Km.) bulunmaktadır.

İlçe halkı linyit kömürü ile odun yakmaktadır. Kömür Çorum linyit işletmesinden sağlanmaktadır.

Belediye son yıllarda kasaba için aşağıdaki faydalı hizmetleri sağlamıştır.

	Lira Krş.
Modern Hamam	750. 000. 00
Tahıl pazarı	140. 000. 00
Sebzeciliği	100. 000. 00
Belediye pasajı	600. 000. 00
Otel ve lokanta	600. 000. 00
Park ve gazino	400. 000. 00
Modern yeraltı WC	60. 000. 00
Üç Km. Asfalt yol	150. 000. 00
Modern mezbaha	250. 000. 00
Soğuk hava tesisleri	245. 000. 00
200 dekar çam koruluğu	30. 000. 00
Çocuk parkı	20. 000. 00
Kamulaştırmalar	400. 000. 00
Santral ve şebeke ıslahı	1. 937. 000. 00
(İller Bankası yapmıştır.)	
Su İşleri için	120. 000. 00

Belediye örgütü 1920 yılında kurulan Sungurlu

İlçesi bilhassa HITİT'lerin başkenti Boğazköy'e çok yakın olması dolayısıyla turistik tesislerini kısa zamanda gerçekleştirdiği nispette önemli bir ilçe olma özelliğindedir.

Belediyenin son iki yıla ait bütçesi aşağıya çıkarılmıştır.

SUNGURLU BELEDİYE BÜTÇESİ

Yılı	Gelirler	Giderler
	Lira Krş.	Lira Krş.
1966	1. 529. 467. 79	1. 569. 542. 43
1967	1. 656. 292. 47	1. 758. 638. 13

SUNGURLU BELEDİYESİ ELEKTRİK SU İŞLETMESİ BÜTÇESİ

Yılı	Gelirler	Giderler
	Lira Krş.	Lira Krş.
1966	558. 922. 14	601. 909. 62
1967	675. 102. 15	519. 746. 91

BELEDİYE ÖRGÜTÜ OLAN KÖYLER:

İl içinde üç köyde Belediye örgütü kurulmuştur. Bu belediyeler hakkında da bilgi vermeyi faydalı görüyoruz.

a. Karaören Belediyesi:

İskilip ilçesine bağlı (3248) nüfusu, Karaören köyünde 1965'de kurulmuştur. (577) hanedir. Eski adı (Karaveran) dır.

Personel sayısı bir Başkan, bir muhasip, bir zabıta memuru ve tahsildar, bir ambar memuru, bir elektrikli ile bir odacı olmak üzere 6 kişidir. Belediye binası kendi malı olup ayrıca 1 hamam, iki bina, 3 dükkân ve iki arsası vardır. Planlı 2000 metre uzunluğunda kanalizasyonu vardır. Elektrigi 1968 yılında Almus santralından verilecektir. Gölbaşı ile Mama deresinden iki kaynaktan suyu iki depoda toplanarak 13 çeşmeye akıtılmaktadır. Su ihtiyacı karşılanmaktadır. (Karadonlu şifa) hamamı adı ile bir hamam Belediyenin malıdır. Köy içine 200 antep fıstığı, 1000 fındık fidesi dikilmiştir.

Köy İskilip'e (50 Km.), Osmancık'a (60 Km.), Dodurga kömür işletmesine (30 Km.), Çorum'a (80 Km.) uzaklıkta olup kışın trafiğe kapalıdır. Dört hoparlörlü amplifikatörü vardır. Kızılırmak kenarında ve sandal yöresinde çamlık ağaçlık piknik yerleri çoktur.

Belediyenin iki yıllık bütçesi aşağıya çıkarılmıştır.

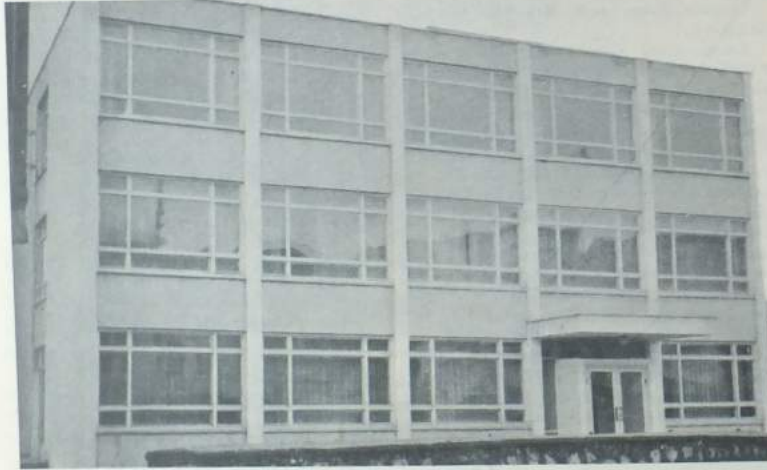
Yılı	Gelirler	Giderler
	Lira Krş.	Lira Krş.
1966	201. 184. 99	153. 018. 96
1967	280. 516. 99	188. 016. 71

Karaören köyü meyveleri (Ceviz, elma, üzüm, tahıl ve çeltiği) ile tanınmıştır.

Belediyenin yaptığı önemli işler arasında hamam, su şebekesi, su deposu, WC, okuma odası,

Kaymakam Evi: Sungurlu

Sungurlu Özel İdare Binası

Sungurlu çarşı içi

2 Km. kanalizasyon ve mezarlıkların düzenlenmesini sayabiliriz.

b. Dodurga Belediyesi:

Osmançık ilçesine bağlı Dodurga köyünde 1964 yılında kurulmuştur. (2285) nüfusludur. Belediye personeli başkanla beraber 5 kişidir. Başkan görevinden istifa etmiş olduğu için vekil bulunmaktadır. İl Özel İdaresi ve T. K. İ. kömür işletmeleri bu köy civarında olduğu için kısa zamanda gelişmeğe adaydır. Elektrik vardır. Su tesisleri bitmek üzeredir. Hayvan kesim evi yapılmıştır. Belediyenin lokantası, 5 dükkân, iki katlı binası, bir fırın, iki kahvesi, 10 dönüm tarlası, 1.5 dönümlük de bahçe, 168 dönüm kir arazisi, 250 metre kare arsası vardır. Belediye binası kendi malıdır. Bir tarafında 10 yataklı oteli vardır. Köy içinde 3 Km. uzunluğunda toprak yol bulunmaktadır. Köy yakıt olarak kömür kullanılmaktadır. 1967—1968 öğretim yılında bir Orta okul açılmıştır. İki camisinde hoparlör tesisi kurulmuştur.

Köy Osmançık'a 35 Km. Çorum'a 51 Km., İskilip'e 54 Km. uzaklıkta olup kışın şiddetli ve karlı olduğu 1—2 gün, trafiye kapalı diğer zamanlarda açıktır.

Belediyenin yaptığı önemli işler: Hamam inşaatı (122. 897) TL. (Devam etmektedir). Memur lojmanı, hayvan kesim evi, çiftlik köyü ile beraber

su tesisi bitmek üzeredir.

c. Boğazkale Belediyesi:

Sungurlu ilçesine bağlı Boğazkale Bucakı Belediyesi 14 Mayıs 1967 yılında kurulmuştur. Bucak merkezi (2199) nüfusludur. Hane sayısı (380)dir.

Belediye personeli bir başkan, bir sayman, bir tahsildar ve bir odacı olmak üzere dört kişidir. Belediye binası kiradur. Belediyenin hiç malı yoktur. Yol, kanalizasyon, mezbaha, elektrik ve hamam yoktur. (Punca) içme suyu vardır.

Boğazkale HITİT başkenti olan Boğazköy'ün (HATTUŞAŞ - HATTUŞA) bulunduğu yerde olduğu için Çorum ilinin en zengin turistik bir yeridir. Yazlıkaya 2 Km. uzaklıktadır. İbikçam denilen yeri piknik yapmağa elverişlidir.

Boğazkale'nin en önemli yolları Boğazkale Sungurlu (32 Km), Boğazkale Çorum (93 Km), Boğazkale-Yozgat (43 Km) olup kış mevsiminde Yozgat yolu kapalıdır. Ayrıca Alacahöyük ve Alaca'ya (35 Km.) ulaşan yolları vardır.

Kasaba linyit kömürü ve odun yakmaktadır. Kasabada bir müze bulunmaktadır. Tarihi bir yerde bulunan bu kasabanın turizm bölümünde anlattığımız şekilde gereken yardımları yaparak bilhassa yabancı turistlere karşı düzenli bir şekilde sokulması gerekir.

ÇORUM MERKEZİNE BAĞLI KÖYLERDE
ANA HİZMET TESİSLERİ

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devlete yapılan içme suyu	Köy Standartlarına göre uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Hizmetleri				Jandarma Karakolu	Köy Odası	Selektör Binası	Öğretmen Lojmanı
									Sağlık Ocağı	Sağlık Evi	Ana çocuk sağlığı istasyonu	Özel İdare Dispanseri				
1	Ahilyas		+		+											+
2	Abdalata	+			+											
3	Akçakaya			+												
4	Alpagut	+		+												
5	Ayaz	+		+	+											
6	Atçalı	+														
7	Ahmediye															
8	Altınbaş	+				+										
9	Babaoğlu	+		+		+							+	+		
10	Balumsultan	+	+	+	+											
11	Bayat	+	+	+		+										+
12	Beydili	+	+	+												+
13	Boğazönü	+														+
14	Boğacık			+												+
15	Bozboğa	+		+	+	+										+
16	Boğabağı	+	+	+		+							+		+	+
17	B. Düğenci	+	+	+									+		+	+
18	B. Galücek	+	+	+		+										
19	B. Divan	+														+
20	Bügdüz	+	+			+										+
21	Büget	+	+			+										+
22	Burunköy	+		+												
23	Büğüroğlu															+
24	Budakören	+														
25	Celilkırı	+	+	+												+
26	Çağşak	+	+	+	+											+
27	Çakır	+	+	+	+											+
28	Çalica	+		+		+										+
29	Çanakçı	+	+	+		+										+
30	Çatak	+	+	+		+										
31	Çayhatap															
32	Çalkışla				+											+
33	Çukurören	+		+												+
34	Çeşmekren	+		+												+
35	Çalyayla	+														+

ÇORUM MERKEZİNE BAĞLI KÖYLERDE
ANA HİZMET TESİSLERİ

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devlete yapılan içme suyu	Köy Standartlarına göre uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Hizmetleri				Jandarma Karakolu	Köy Odası	Selektör Binası	Öğretmen Lojmanı
									Sağlık Ocağı	Sağlık Evi	Ana çocuk sağlığı istasyonu	Özel İdare Dispanseri				
36	Delibekiroğlu				+											
37	Deliler	+		+												
38	Deniz	+	+	+												+
39	Değirmendere	+	+	+												+
40	Eliceğ	+	+	+												+
41	Elmalı	+	+	+												+
42	Ertuğrul	+	+	+												+
43	Eskiekin	+	+	+		+										+
44	Eskice	+	+	+		+										+
45	Evcienkişla	+	+	+									+	+		+
46	Evcioztakişla	+	+	+												+
47	Evcikuzkişla	+	+	+												+
48	Eymir	+	+	+												+
49	Egerci			+												+
50	E. Karadona	+	+	+												+
51	Feruz	+	+	+												+
52	Göcenovacığı	+	+	+											+	+
53	Gökdere	+	+	+												+
54	Güney	+	+	+												+
55	Güveçli	+	+	+		+										+
56	Güvenli	+	+	+												+
57	Hacımus			+												+
58	Hamamlıçay	+	+	+		+									+	+
59	Hacıpaşa	+	+	+												+
60	Hamdi	+	+	+												+
61	Hankozlusu	+	+	+												+
62	Harmancık	+	+	+												+
63	İsmail	+	+	+												+
64	İkipinar	+	+	+		+	+									+
65	Kadıkırı	+	+	+		+	+									+
66	Karaağaç	+	+	+		+	+									+
67	Karabayır	+	+	+		+	+									+
68	Karabürçek	+	+	+												+
69	Karaca	+	+	+												+
70	Karacaören			+												

ÇORUM MERKEZİNE BAĞLI KÖYLERDE
ANA HİZMET TESİSLERİ

Sıra No	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devlete yapılan içme suyu	Köy Standartlarına göre uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Hizmetleri	Sağlık Ocağı	Sağlık Evi	Ana çocuk sağlığı istasyonu	Özel İdare Dispanseri	Köy Ebesi ve sağlık memuru bulunan grup merkezleri	Jandarma Karakolu	Köy Odası	Selektör Binası	Öğretmen Lojmanı
71	Karapınar	+	+	+														+
72	Kavacık	+			+													
73	Kayı			+	+													
74	Kazıklıkaya	+																+
75	Karasar	+	+	+														+
76	Kılıçören	+	+	+	+													
77	Kınıkdelleri	+	+	+														+
78	Kışladeresi		+	+	+													
79	Kireçocağı		+	+														
80	Kıranlık	+	+															
81	Kultak	+	+	+														
82	Kuruçay	+	+															
83	Kuşsaray	+	+	+														
84	K. Düğenci																	
85	K. Güllücek	+	+															
86	Kızılpinar																	
87	Kırkdilim	+	+	+	+													
88	Kutluca	+	+															+
89	Köprüalan	+	+															
90	M. Kavak	+	+															
91	Mislerovacı	+	+	+	+													+
92	Mühürler	+	+	+	+													
93	Osmaniye	+	+															
94	Uğrak	+	+	+	+													+
95	Üyük	+	+	+	+													+
96	Ömerbey	+	+	+	+													+
97	Paşaköy	+	+	+	+													+
98	Palabıyık	+	+	+	+													+
99	Pancarlık																	
100	Penpecik	+	+	+	+													+
101	Pınarçay		+															
102	Pınarcık	+																+
103	Sapa	+																+
104	Saray	+	+	+	+										+	+	+	+
105	Sarimbey	+	+											+			+	+

ÇORUM MERKEZİNE BAĞLI KÖYLERDE
ANA HİZMET TESİSLERİ

Sıra No	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devlete yapılan içme suyu	Köy Standartlarına göre uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Hizmetleri	Sağlık Ocağı	Sağlık Evi	Ana çocuk sağlığı istasyonu	Özel İdare Dispanseri	Köy Ebesi ve sağlık memuru bulunan grup merkezleri	Jandarma Karakolu	Köy Odası	Selektör Binası	Öğretmen Lojmanı
106	Sarmaşa																	
107	Sarıseyh	+	+															+
108	Sazdeğirmeni	+	+															
109	Serpin	+	+															
110	Seyfe	+	+												+		+	+
111	Soğuksu		+															
112	Şeyhmustafa	+			+													+
113	Şekerbeş	+																+
114	Şeyhhamza	+																
115	Tarhan	+		+	+													
116	T. Kozlusu	+	+															+
117	Taşpınar																	
118	Tatar	+	+	+	+													+
119	Teslim	+	+	+	+													+
120	Tolamehmet	+			+													
121	Turgut	+			+												+	
122	Türkayşe				+													
123	Yagu parpa																	
124	Yağdıñın	+			+													+
125	Türkler	+	+	+	+													+
126	Yenice	+	+	+	+													+
127	Y. Karadona		+															
128	Yoğumpelit	+		+														
129	Yeşildere	+	+															
130	Yenihayat	+																

ÇORUM MERKEZ İLÇEYE BAĞLI BUCAK
VE KÖYLERİN ANA HİZMET TESİSLERİ ÖZET TABLOSU

Ana hizmet nev'i veya tesisin adı	Ana hizmet veya tesis bulunan köy sayısı
Okul	163
Eğitim odası	11
Cami	126
Devletçe yapılan içme suyu	27
Köy standartlarına uygun yol	64
Telefon	6
Elektrik	2
Sağlık ocağı	
Sağlık evi	
Ana ve çocuk sağlığı istasyonu	
Özel İdare Dispanseri	
Köy ebesi ve sağlık memuru bulunun gurup merkezleri	11
Jandarma Karakolu	6
Köy odası	10
Selektör binası	
Öğretmen lojmanı	124

ÇORUM CEMİLBAY BUCAĞINA BAĞLI KÖY-
LERDE ANA HİZMET TESİSLERİ

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy Standartlarına göre uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Hizmetleri				Jandarma Karakolu	Köy Odası	Selektör Binası	Öğretmen Lojmanı
									Sağlık Ocağı	Sağlık Evi	Ana çocuk sağlığı istasyonu	Özel İdare Dispanseri				
1	Ahmetoğlu	+		+	+											+
2	Baluyagup	+		+	+											
3	Çorak	+		+	+											+
4	Çobandivan	+		+												+
5	Dağkarapınar	+		+	+							+				+
6	Elköy			+	+											
7	Gökköy	+			+											
8	Gökçepınar	+			+											
9	Hımıroğlu	+			+											+
10	Karagöz	+														+
11	Kadıderesi	+			+											+
12	Kozluca	+														+
13	K. Palabıyık			+	+											+
14	Mustafa çelebi	+			+											
15	Mullahasan	+			+											+
16	Sarılık	+		+	+											+
17	Sazak	+		+												
18	Sevindikalan	+			+	+										
19	Şanlıosman	+				+										+
20	Yeşilyayla	+	+	+		+										

ÇORUM LÂÇİN BUCAĞINA BAĞLI KÖYLER-
DE ANA HİZMET TESİSLERİ

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devlete yapılan içme suyu	Köy Standartlarına göre uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Hizmetleri				Jandarma Karakolu	Köy Odası	Selektör Binası	Öğretmen Lojmanı
									Sağlık Ocağı	Sağlık Evi	Ana çocuk sağlığı istasyonu	Özel İdare Dispanseri	Köy Ebesi ve sağlık memuru bulunan grup merkezleri			
1	Büyük Laçın	+	+	+	+	+								+		+
2	Çakırlar	+	+													+
3	Doğanlar	+	+													+
4	Gökçekaya			+	+											
5	Gökgezler															
6	Gözübüyük															
7	K. Çiftliği			+	+											
8	Karasoku			+												
9	Kuyumcu	+	+	+	+	+									+	
10	Küçüklaçın	+	+	+			+									+
11	İkizce	+	+	+												
12	Mescitli	+	+	+	+											
13	Narlı	+	+	+												+
14	Sarayözü	+	+													+
15	Yavu															
16	Sıtma			+												
17	Yeşilpınar			+												
18	Yeniçamlıca	+	+	+	+	+									+	+

ÇORUM SEYDİM BUCAĞINA BAĞLI KÖY-
LERDE ANA HİZMET TESİSLERİ

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devlete yapılan içme suyu	Köy Standartlarına göre uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Ocağı	Sağlık Hizmetleri				Jandarma Karakolu	Köy Odası	Selektör Binası	Öğretmen Lojmanı
										Sağlık Evi	Ana çocuk sağlığı istasyonu	Özel İdare Dispanseri	Köy Ebesi ve sağlık memuru bulunan grup merkezleri				
1	Arsılköy	+	+														+
2	Aşlıarmut	+															+
3	Acıpınar	+															+
4	Aksungur	+	+														+
5	Arpalık	+															+
6	Akyazı																
7	Bektaşoğlu	+		+													+
8	Cerit			+													
9	Çaltıcak	+		+													
10	Dut	+	+														
11	Dutçakallı	+															
12	Erdek	+															
13	Eskiköy																
14	Eskiören	+															+
15	Eşençay	+		+										+			+
16	H. Ahmetderesi	+	+	+													+
17	Hacıbey	+		+													
18	İğdeli	+															+
19	İnalözü	+	+	+												+	+
20	Karakeçili	+															
21	Kertme	+															+
22	Kınık	+	+														+
23	Kumçeltiği	+	+														+
24	Morsümbül																
25	Oymaağaç																
26	Seydim	+	+	+	+									+	+	+	+
27	Salur	+	+	+													+
28	Saraylı	+	+														+
29	Sazköy	+															+
30	Serban	+															+
31	Seydimçakallı	+															+
32	Sınlı	+															
33	Şendere				+												+
34	Ülkenpınarı	+	+	+										+		+	+
35	Tozluburun	+	+														+
36	Dereköy	+			+												

ÇORUM ALACA İLÇESİNE BAĞLI KÖYLERDE
ANA HİZMET TESİSLERİ

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy Standartlarına göre uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Hizmetleri				Jandarma Karakolu	Köy Odası	Selektör Binası	Öğretmen Lojmanı
									Sağlık Ocağı	Sağlık Evi	Ana çocuk sağlığı istasyonu	Özel İdare Dispanseri				
1	Avutmuş				+	+										
2	Manışar	+			+	+										+
3	Akpınar	+														+
4	Akören	+														+
5	Aluntaş	+	+													+
6	Akçasoku															
7	Bağkışar	+	+													+
8	Belpınar				+											
9	Bolatıcık	+														
10	Beşiktepe	+	+													+
11	B. Keşlik	+														+
12	Bozdoğan	+														+
13	B. Camili	+	+													+
14	B. Dona	+	+	+												+
15	B. Hırka	+	+											+	+	
16	B. Söğütözü	+														+
17	Bekaroğlu															
18	Çevreli	+														+
19	Çal	+	+													+
20	Çatalkaya	+	+	+												+
21	Çatak	+	+	+												+
22	Çatalbaş				+											
23	Çelebibag	+														+
24	Çıkhasan	+														+
25	Çomar	+														+
26	Çopraşık	+	+										+			+
27	Çöplü	+	+											+	+	
28	Çetederesi				+											
29	Çırçır															
30	Değirmenderesi	+														+
31	Dedepınar	+	+													+
32	Değirmenönü	+														+
33	Dereyazıcı	+														+
34	Döğderesi	+			+											+
35	Eskiyapar	+														+

ÇORUM ALACA İLÇESİNE BAĞLI KÖYLERDE
ANA HİZMET TESİSLERİ

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy Standartlarına göre uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Hizmetleri				Jandarma Karakolu	Köy Odası	Selektör Binası	Öğretmen Lojmanı
									Sağlık Ocağı	Sağlık Evi	Ana çocuk sağlığı istasyonu	Özel İdare Dispanseri				
36	Evcil	+	+													+
37	Fakılar	+	+	+												+
38	Gazipaşa	+	+													+
39	Gerdekkaya	+														+
40	Gökveren	+	+													+
41	Geven	+														+
42	Höyük	+											+	+		+
43	Harhar	+														+
44	Hışır	+	+													+
45	İbrahimköy	+	+													+
46	İmat	+														+
47	İsahacı	+	+													+
48	İsmailli	+	+													+
49	Kürtçü	+														+
50	Kalecikaya	+	+													+
51	Kalınkaya	+	+													+
52	Haydar	+														+
53	Kapalı	+	+													+
54	Karamahmut	+														+
55	Karatepe	+														+
56	Kargın	+														+
57	Kalehisar	+	+													+
58	Karnikara	+	+													+
59	Kayaböğüt	+														+
60	Karakaya	+														+
61	Karadona	+														+
62	Killik	+	+													+
63	Kıcık	+														+
64	Kıcılı	+														+
65	Kılavuz	+											+			+
66	K. Camili															+
67	Kızıllı	+	+													+
68	Kızkaraca	+	+													+
69	Kızılyar	+	+													+
70	Koçhisar	+	+													+

ÇORUM ALACA İLÇESİNE BAĞLI KÖYLERDE
ANA HİZMET TESİSLERİ

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy Standartlarına göre uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Hizmetleri					Jandarma Karakolu	Köy Odası	Selektör Binası	Öğretmen Lojmanı
									Sağlık Ocağı	Sağlık Evi	Ana çocuk sağlığı istasyonu	Özel İdare Dispanseri	Köy Ebesi ve sağlık memuru bulunan grup merkezleri				
71	Kuyuluş	+	+														+
72	Koyunoğlu	+															+
73	Kuyumcusaray	+															+
74	Kuzkışla	+			+												+
75	Küçükdona	+	+														+
76	Körpınar		+														+
77	Küçük Hırka	+	+														+
78	Keşlik	+															+
79	Külâh	+		+													+
80	Karaçal		+														+
81	Küre	+														+	+
82	Mahmudiye	+	+														+
83	Mazıbaşı	+															+
84	Mıyanesultan	+	+	+													+
85	Narlık	+															+
86	Örükaya	+															+
87	Perçem	+	+										+				+
88	Suludere	+	+														+
89	Sancı	+	+														+
90	Sarısüleyman	+	+														+
91	Seyitnizam		+														+
92	Sincan	+	+													+	+
93	Sultanköy	+	+	+													+
94	Soğucak	+	+														+
95	Tahirabat	+	+	+													+
96	Tutaş	+	+	+													+
97	Tutluca	+															+
98	Tevfikiye	+															+
99	Ünalan	+	+														+
100	Velet	+															+
101	Yatankavak	+	+														+
102	Yeniköy	+															+
103	Yenice	+											+				+

ÇORUM ALACA İLÇESİNE BAĞLI KÖYLERİN
ANA HİZMET TESİSLERİ ÖZET TABLOSU

Ana hizmet nev'i veya tesisin adı	Ana hizmet veya tesis bulunan köy sayısı
Okul	92
Eğitim odası	
Cami	53
Devletçe yapılan içme suyu	12
Köy standartlarına uygun yol	
Telefon	
Elektrik	
Sağlık ocağı	
Sağlık evi	
Ana ve çocuk sağlığı istasyonu	
Özel İdare Dispanseri	
Köy ebesi ve sağlık memuru bulunun grup merkezleri	6
Jandarma Karakolu	3
Köy odası	
Selektör binası	11
Öğretmen lojmanı	91

ÇORUM BAYAT İLÇESİNE BAĞLI KÖYLERİN
DE ANA HİZMET VE TESİSLERİ

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy Standartlarına göre uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Hizmetleri				Jandarma Karakolu	Köy Odası	Selektör Binası	Öğretmen Lojmanı
									Sağlık Ocağı	Sağlık Evi	Ana çocuk sağlığı istasyonu	Özel İdare Dispanseri				
1	Ahacık			+										+		
2	Akseki	+		+	+	+							+			+
3	Ayvalıca															
4	A. Emirhalil	+	+	+										+		+
5	Bayan	+	+											+		+
6	Barak	+	+	+	+	+								+		+
7	Beydili				+	+	+							+		
8	Belören	+	+	+	+	+								+		+
9	Çamlıgüney	+	+	+										+		+
10	Çayköy	+	+	+	+									+		+
11	Çerkeş				+		+							+		
12	Çukurözü				+									+		
13	Demirciler				+									+		
14	Derekutugun	+	+											+		+
15	Doruseki	+	+	+										+		+
16	Emirşah				+									+		
17	Eskialibey	+	+	+	+	+								+		+
18	Evcimüstecep	+	+											+		+
19	Hacıbayram	+	+											+		+
20	İleği	+	+	+										+		+
21	İsaklı	+	+	+	+	+								+		+
22	Karakaya	+	+											+		+
23	Kalınpelit				+									+		
24	Köpüklü				+									+		
25	Kunduzlu	+	+	+	+									+		+
26	Kuruçay	+	+	+	+									+		+
27	Ovacık	+	+	+	+	+								+		+
28	Pancarlık	+	+	+	+	+								+		+
29	Saray	+	+											+	+	+
30	Tevekli				+									+		
31	T. Kutuğun	+	+											+		+
32	Töyhane	+	+	+	+									+		+
33	Yeşilçat				+									+		
34	Y. Şihlar				+									+		
35	Yoncalı	+	+	+	+									+		+
36	Y. Emirhalil	+	+	+										+		+

ÇORUM BAYAT İLÇESİNE BAĞLI KÖYLERİN
ANA HİZMET TESİSLERİ ÖZET TABLOSU

Ana hizmet nev'i veya tesisin adı	Ana hizmet veya tesis bulunan köy sayısı
Okul	24
Eğitim odası	15
Cami	37
Devletçe yapılan içme suyu	13
Köy standartlarına uygun yol	6
Telefon	1
Elektrik	
Sağlık ocağı	
Sağlık evi	
Ana ve çocuk sağlığı istasyonu	
Özel İdare Dispanseri	
Köy ebesi ve sağlık memuru bulunun gurup merkezleri	2
Jandarma Karakolu	
Köy odası	36
Selektör binası	1
Öğretmen lojmanı	24

ÇORUM İSKİLİP İLÇESİNE BAĞLI KÖYLER-
DE ANA HİZMET VE TESİSLERİ

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devlete yapılan içme suyu	Köy Standartlarına göre uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Ocağı	Sağlık Evi	Ana çocuk sağlığı istasyonu	Özel İdare Dispanseri	Köy Ebesi ve sağlık memuru bulunan grup merkezleri	Jandarma Karakolu	Köy Odası	Selektör Binası	Öğretmen Lojmanı
1	Akpınar			+													
2	Atmaca			+													
3	Ahlacık			+													
4	Asarcık	+		+	+	+											+
5	Asarçayı			+													
6	Ağaçcam	+		+	+	+									+		+
7	A. Örenseki	+		+											+		
8	Akçasu	+		+	+												
9	Aşağısıhlar			+													
10	Avhatyaka	+	+	+	+										+	+	+
11	Ambarcı	+		+	+												
12	Başmakçı	+		+													
13	Beyoğlu	+															
14	Belkavak																
15	Boztepe			+													
16	Çatakkaya			+													
17	Çomu	+		+													+
18	Çatkara	+		+	+												+
19	Çavuşoğlu																
20	Çetmi			+													
21	Çukurköy	+		+													+
22	Çeltek	+		+	+												+
23	Dağönü	+		+													+
24	Dağkıyısı			+	+												
25	Doğangir																
26	Derinöz	+		+	+												
27	Dereceki			+													
28	Derekargın			+													
29	Elmalı	+		+	+												
30	Güneyahçı	+															+
31	Göl			+	+												
32	Gökçeagaç	+		+													+
33	Eskiköy	+		+													
34	Hallı	+		+													
35	Hacihalil																

ÇORUM İSKİLİP İLÇESİNE BAĞLI KÖYLER-
DE ANA HİZMET VE TESİSLERİ

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devlete yapılan içme suyu	Köy Standartlarına göre uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Ocağı	Sağlık Evi	Ana çocuk sağlığı istasyonu	Özel İdare Dispanseri	Köy Ebesi ve sağlık memuru bulunan grup merkezleri	Jandarma Karakolu	Köy Odası	Selektör Binası	Öğretmen Lojmanı
36	Harun	+		+	+	+											+
37	İbik	+		+	+	+											+
38	İkipınar			+													
39	İkikise			+													
40	Karaören	+		+	+	+				+				+			+
41	Kayı	+		+													
42	Kızılcapelit	+		+													+
43	Karaburun	+			+												+
44	Karlık	+		+	+	+											+
45	Kılıçdere	+		+	+	+											+
46	Kavakkaragöz			+						+							
47	Karışık	+		+	+												
48	Karaçukur																
49	Kuzköy	+		+	+												
50	Kurusaray	+		+	+												+
51	Kuzuluk	+	+	+	+												
52	Kızılcabayır			+													
53	Karaağaç																
54	Kurtluözü	+		+													
55	Kayaagzı	+	+	+	+	+				+					+	+	+
56	Kamışağzı	+		+	+												+
57	Köpeç				+	+											
58	Karakısıık				+												
59	Kızıağzı	+		+													+
60	Kırkköy	+		+	+												
61	Örubağ	+		+	+												
62	Uğurludağ	+	+	+	+	+				+			+	+	+	+	+
63	Üçdam	+		+	+												+
64	Resuloğlu			+													
65	Sağpazar	+		+	+												
66	Saraycık			+													
67	Sarıkavak	+															
68	Sekisaldere	+		+	+												+
69	Seyirçayı	+		+	+												+
70	Sorhun																

ÇORUM İSKİLİP İLÇESİ VE BUCAKLARINA
BAĞLI KÖYLERİN ANA HİZMET TESİSLERİ ÖZET TABLOSU

Ana hizmet nev'i veya tesisin adı	Ana hizmet veya tesis bulunan köy sayısı
Okul	66
Eğitim odası	3
Cami	93
Devletçe yapılan içme suyu	27
Köy standartlarına uygun yol	29
Telefon	
Elektrik	
Sağlık ocağı	1
Sağlık evi	4
Ana ve çocuk sağlığı istasyonu	1
Özel İdare Dispanseri	
Köy ebesi ve sağlık memuru bulunun gurup merkezleri	2
Jandarma Karakolu	2
Köy odası	4
Selektör binası	5
Öğretmen lojmanı	45

ÇORUM İSKİLİP İLÇESİNE BAĞLI KÖYLER-
DE ANA HİZMET VE TESİSLERİ

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy Standartlarına göre uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Hizmetleri				Jandarma Karakolu	Köy Odası	Selektör Binası	Öğretmen Lojmanı
									Sağlık Ocağı	Sağlık Evi	Ana çocuk sağlığı istasyonu	Özel İdare Dispanseri				
71	Soğucak	+	+													
72	Şehirkuruçay	+	+													
73	Şaphane	+	+													
74	Şihkaraşar			+												
75	Tutpınar	+	+													+
76	Torunlar															
77	Yalakkoçcağız	+	+													
78	Yaylacıkseki				+	+	+									
79	Yenice	+	+													
80	Yavru	+	+													+
81	Yanoğlan	+	+	+												+
82	Yerliköy	+	+	+											+	+
83	Y. Örenseki	+														+
84	Yalakçayı			+	+											
85	Yarımca	+	+	+												+
86	Yeniyapan	+	+	+	+											+

ÇORUM KARGI İLÇESİNE BAĞLI KÖYLERDE
ANA HİZMET VE TESİSLERİ

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy Standartlarına göre uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Hizmetleri				Jandarma Karakolu	Köy Odası	Selektör Binası	Öğretmen Lojmanı
									Sağlık Ocağı	Sağlık Evi	Ana çocuk sağlığı istasyonu	Özel İdare Dispanseri				
1	Akçataş	+	+	+	+											+
2	Akkayal	+	+			+										+
3	Akkise			+	+	+										
4	Alüğü	+	+	+	+	+										
5	Arık	+	+	+	+	+										+
6	Avşar	+	+	+	+	+										+
7	Bademce	+	+	+	+	+										+
8	Beygircioğlu	+	+	+	+	+										+
9	Bağözü	+	+			+										+
10	Başköy	+	+			+										
11	Bayat	+	+													+
12	Bozarmut	+	+			+										+
13	Cihadiye	+	+	+	+	+										+
14	Çakırlar	+	+	+	+	+										+
15	Çal	+	+			+										+
16	Çalpınar	+	+			+										+
17	Çobankaya	+	+			+										+
18	Çeltiközü	+	+	+	+	+										+
19	Çukuralıç	+	+	+		+										+
20	Dereköy		+		+	+										+
21	Demirören	+	+	+	+	+										+
22	Göl	+	+		+	+										+
23	Gölet	+	+		+	+										+
24	Göletdere	+	+		+	+										+
25	Göletçetmi	+	+			+										+
26	Gümüşoluğu	+	+			+										+
27	Çobanlar	+	+			+										+
28	Güney	+	+	+		+										+
29	Günyazı	+	+	+		+										+
30	Gökbudak	+	+			+										+
31	Halılar	+	+	+	+	+										+
32	Gökçedoğan	+	+		+	+										+
33	Hacıhamza	+	+	+	+	+										+
34	Haciveli	+	+		+	+										+
35	İnceçay	+	+	+	+	+										+

ÇORUM KARGI İLÇESİNE BAĞLI KÖYLERDE
ANA HİZMET VE TESİSLERİ

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy Standartlarına göre uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Hizmetleri				Jandarma Karakolu	Köy Odası	Selektör Binası	Öğretmen Lojmanı
									Sağlık Ocağı	Sağlık Evi	Ana çocuk sağlığı istasyonu	Özel İdare Dispanseri				
36	Karaboyaz	+	+		+	+										+
37	Karakise	+	+		+	+										+
38	Karacaoğlu	+	+		+	+										+
39	Karabürçek		+		+	+										
40	Karaosmanlı				+											
41	Koyunkıran				+											
42	Köprübaşı	+	+		+	+										
43	Kavakçayı				+	+										
44	Maksutlu	+	+		+	+										
45	Obruk	+	+			+										+
46	Örencik	+	+		+	+										+
47	Pelitcik	+	+			+										+
48	Pelitözü	+	+			+										+
49	Saraçlar	+	+			+										+
50	Sinanözü		+		+											
51	Sünlük				+											
52	Seki				+											
53	Saraycık	+	+			+										+
54	Tepelice				+	+										
55	Uğuz	+	+		+	+										+
56	Uzunyurt	+	+		+	+										+
57	Yeşilköy	+	+		+	+										+
58	Yağcılar	+	+		+	+										+

ÇORUM KARGI İLÇESİNE BAĞLI KÖYLERDE
ANA HİZMET TESİSLERİ ÖZET TABLOSU

Ana hizmet nev'i veya tesisin adı	Ana hizmet veya tesis bulunan köy sayısı
Okul	56
Eğitim odası	1
Cami	68
Devletçe yapılan içme suyu	27
Köy standartlarına uygun yol	39
Telefon	64
Elektrik	
Sağlık ocağı	
Sağlık evi	
Ana ve çocuk sağlığı istasyonu	
Özel İdare Dispanseri	
Köy ebisi ve sağlık memuru bulunun gurup merkezleri	1
Jandarma Karakolu	
Köy odası	67
Selektör binası	1
Öğretmen lojmanı	49

KARGI HACIHAMZA BUCAĞINA BAĞLI KÖY
LERİN ANA HİZMET VE TESİSLERİ

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy Standartlarına göre uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Hizmetleri	Sağlık Ocağı	Sağlık Evi	Ana çocuk sağlığı istasyonu	Özel İdare Dispanseri	Köy Ebisi ve sağlık memuru bulunan grup merkezleri	Jandarma Karakolu	Köy Odası	Selektör Binası	Öğretmen Lojmanı
1	Hacıhamza	+	+	+	+									+	+	+		
2	Beygircioğlu	+	+	+	+											+		+
3	Çeltiközü	+	+	+	+	+										+		+
4	Çukuralıç	+	+	+	+	+										+		+
5	Güney	+	+	+	+	+										+		+
6	İnceçay	+	+	+	+	+										+		+
7	Kavakçay	+	+	+	+	+										+		+
8	Obruk	+	+	+	+	+										+		+
9	Seki	+	+	+	+	+										+		+
10	Afşar	+	+	+	+	+										+		+

ÇORUM MECİTÖZÜ İLÇESİNE BAĞLI KÖY-
LERDE ANA HİZMET VE TESİSLERİ

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy Standartlarına göre uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Hizmetleri	Sağlık Ocağı	Sağlık Evi	Ana çocuk sağlığı istasyonu	Özel İdare Dispanseri	Köy Ebisi ve sağlık memuru bulunan grup merkezleri	Jandarma Karakolu	Köy Odası	Selektör Binası	Öğretmen Lojmanı
1	Akçakoyun	+	+	+														+
2	Akpınar	+	+	+														+
3	Alancık	+	+	+														+
4	Alören	+	+	+														+
5	A. Körücek	+	+	+														+
6	Ayvalı	+	+	+														+
7	Bayındır	+	+	+														+
8	Bekişler	+	+	+														+
9	Beyözü	+	+	+	+													+
10	Boyacı	+	+	+														+
11	Boğazkaya	+	+	+	+	+												+
12	Çayköy	+	+	+														+
13	Çikrik	+	+	+	+	+	+	+							+	+		+
14	Çitli	+	+	+	+	+												+
15	Dağsaray	+	+	+														+
16	Devletoğlu	+	+	+	+													+
17	Doğla	+	+	+	+													+
18	Elmapınar	+	+	+	+													+
19	Elvançelebi	+	+	+	+													+
20	Emirbağ	+	+	+	+	+												+
21	Fakıahmet	+	+	+	+													+
22	Figani	+	+	+	+													+
23	Geykoca	+	+	+	+													+
24	Gökçebel	+	+	+	+	+												+
25	Güngörmez	+	+	+	+													+
26	Hısarkavak	+	+	+	+	+												+
27	İbek	+	+	+	+	+												+
28	İşıklı	+	+	+	+													+
29	Kışlacık	+	+	+	+													+
30	Karacuma	+	+	+														+
31	Karacavren	+	+	+														+
32	Kargı	+	+	+														+
33	Kavaklı	+	+	+														+
34	Kayı	+	+	+														+
35	Kaleycik	+	+	+														+

ÇORUM MECİTÖZÜ İLÇESİNE BAĞLI KÖYLERDE ANA HİZMET VE TESİSLERİ

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy Standartlarına göre uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Hizmetleri				Jandarma Karakolu	Köy Odası	Selektör Binası	Öğretmen Lojmanı
									Sağlık Ocağı	Sağlık Evi	Ana çocuk sağlığı istasyonu	Özel İdare Dispanseri				
36	Konaklı	+			+											+
37	Konaç	+														+
38	Koyunaglı	+											+			
39	Kozören	+		+										+	+	
40	Köprübaşı	+		+	+											+
41	Körücek			+												
42	Kösayup	+		+		+										+
43	Kuyucak	+		+												+
44	Örencik	+		+		+	+									+
45	Pınarbaşı	+		+												+
46	Sarıhasan	+		+		+										+
47	Sırçalı	+		+												+
48	Sorkoğan	+		+												+
49	Söğütönü			+	+	+										
50	Söğütyolu	+		+	+	+										+
51	Sülüklü			+	+	+										+
52	Tanrıvermiş	+		+	+	+										+
53	Terken	+		+		+										+
54	Totali	+		+		+										+
55	Üçeköy	+		+	+	+										+
56	Vakıflar			+	+	+										
57	Yedigöz	+				+										+
58	Yeşilova	+				+										+

ÇORUM MECİTÖZÜ İLÇESİNE BAĞLI KÖYLERİN ANA HİZMET TESİSLERİ ÖZET TABLOSU

Ana hizmet nev'i veya tesisin adı	Ana hizmet veya tesis bulunan köy sayısı
Okul	50
Eğitim odası	1
Cami	50
Devletçe yapılan içme suyu	17
Köy standartlarına uygun yol	37
Telefon	10
Elektrik	1
Sağlık ocağı	
Sağlık evi	
Ana ve çocuk sağlığı istasyonu	
Özel İdare Dispanseri	
Köy ebesi ve sağlık memuru bulunun gurup merkezleri	
Jandarma Karakolu	1
Köy odası	1
Selektör binası	
Öğretmen lojmanı	46

ÇORUM ORTAKÖY İLÇESİNE BAĞLI KÖYLERDE ANA HİZMET VE TESİSLERİ

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy Standartlarına göre uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Hizmetleri				Jandarma Karakolu	Köy Odası	Selektör Binası	Öğretmen Lojmanı
									Sağlık Ocağı	Sağlık Evi	Ana çocuk sağlığı istasyonu	Özel İdare Dispanseri				
1	Asar	+														+
2	Aşdağul	+		+	+	+							+			
3	B. Kışla	+					+									+
4	Cevizli	+					+									
5	Dirgenli															
6	Fındıklı	+				+										+
7	İncesu			+												
8	Karahacıp	+		+		+										+
9	Kızılhamza	+				+										+
10	Kavakalan	+				+										+
11	Oruçpınar			+		+										
12	Salbaş					+										
13	Senemoğlu	+				+										
14	Yaylacık	+				+										+

ÇORUM ORTAKÖY İLÇESİNE BAĞLI KÖYLERİN ANA HİZMET TESİSLERİ ÖZET TABLOSU

Ana hizmet nev'i veya tesisin adı	Ana hizmet veya tesis bulunan köy sayısı
Okul	10
Eğitim odası	
Cami	4
Devletçe yapılan içme suyu	1
Köy standartlarına uygun yol	11
Telefon	1
Elektrik	
Sağlık ocağı	
Sağlık evi	
Ana ve çocuk sağlığı istasyonu	
Özel İdare Dispanseri	
Köy ebesi ve sağlık memuru bulunun grup merkezleri	1
Jandarma Karakolu	
Köy odası	
Selektör binası	1
Öğretmen lojmanı	8

ÇORUM OSMANCIK İLÇESİNE BAĞLI KÖYLERDE ANA HİZMET VE TESİSLERİ

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy Standartlarına göre uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Hizmetleri				Jandarma Karakolu	Köy Odası	Selektör Binası	Öğretmen Lojmanı
									Sağlık Ocağı	Sağlık Evi	Ana çocuk sağlığı istasyonu	Özel İdare Dispanseri				
1	Ağızsuyu	+	+			+										+
2	Akören	+	+			+	+	+								+
3	Alpagut	+	+	+	+	+	+	+								+
4	Ardıç	+		+	+	+										+
5	Ayva	+		+	+	+										+
6	Ağiroğlu					+										+
7	Baldıran			+	+	+										+
8	Berk	+		+	+	+										+
9	B. M. Paşa	+														+
10	Belkavak			+												+
11	Başpınar	+	+			+							+			+
12	Çiftlik	+	+	+	+	+	+									+
13	Çayırköy	+	+	+	+	+										+
14	Çampınar	+	+		+	+										+
15	Danışment	+	+	+	+	+										+
16	Deliler	+	+	+	+	+										+
17	Dikenli	+	+	+	+	+										+
18	Durucasu		+	+	+	+										+
19	Doğan	+	+	+		+										+
20	Evlik					+										+
21	Girinoğlu	+			+	+										+
22	Gökdere	+	+		+	+										+
23	Güneşören			+	+	+										+
24	Güvercinlik	+			+	+										+
25	İnal	+			+	+										+
26	İncesu	+			+	+										+
27	Karaçay	+	+	+	+	+	+									+
28	Kargı	+	+	+	+	+	+									+
29	Kızıltepe	+	+	+	+	+										+
30	Kumbaba	+	+	+	+	+										+
31	Kuyucak	+	+													+
32	M. D. Obruk	+	+	+	+	+										+
33	M. D. Tekkesi	+	+	+	+	+										+
34	Öbektaş	+	+		+	+										+
35	Serpinkavak		+	+	+	+										+

ÇORUM OSMANCIK İLÇESİNE BAĞLI KÖYLERDE ANA HİZMET VE TESİSLERİ

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy Standartlarına göre uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Hizmetleri				Jandarma Karakolu	Köy Odası	Selektör Binası	Öğretmen Lojmanı
									Sağlık Ocağı	Sağlık Evi	Ana çocuk sağlığı istasyonu	Özel İdare Dispanseri				
36	Seki	+	+											+		+
37	Sekibağı	+	+											+		+
38	Tekmen	+	+											+		+
39	Tutuş	+	+	+	+	+	+	+						+		+
40	Tepeyolaltı	+						+						+		+
41	Umaç	+	+											+		+
42	Ovacıksuyu	+	+	+	+	+	+							+		+
43	Yeniköy	+	+	+	+	+								+		+
44	Yaylabası	+	+		+	+								+		+
45	Fındıcak	+	+											+		+
46	Fındık	+	+	+										+		+
47	Yasiyen													+		+

ÇORUM OSMANCIK İLÇESİ VE BUCAKLARINA BAĞLI KÖYLERİN ANA HİZMET TE SİSLERİ ÖZET TABLOSU

Ana hizmet nev'i veya tesisin adı	Ana hizmet veya tesis bulunan köy sayısı
Okul	39
Eğitim odası	8
Cami	38
Devletçe yapılan içme suyu	14
Köy standartlarına uygun yol	33
Telefon	21
Elektrik	3
Sağlık ocağı	
Sağlık evi	
Ana ve çocuk sağlığı istasyonu	
Özel İdare Dispanseri	
Köy ebesi ve sağlık memuru bulunan grup merkezleri	1
Jandarma Karakolu	2
Köy odası	47
Selektör binası	4
Öğretmen lojmanı	39

OSMANCIK KÂMİL BUCAĞINA BAĞLI KÖYLERDE ANA HİZMET VE TESİSLERİ

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy Standartlarına göre uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Ocağı	Sağlık Evi	Ana çocuk sağlığı istasyonu	Özel İdare Dispanseri	Köy Ebesi ve sağlık memuru bulunan grup merkezleri	Jandarma Karakolu	Köy Odası	Selektör Binası	Öğretmen Lojmanı
1	Avlağı	+	+		+	+									+		+
2	Alibey				+	+									+		+
3	Aydın				+	+									+		+
4	Aşağı Zeytin	+	+		+										+		+
5	Hanifi	+	+		+	+	+								+		+
6	Kâmil	+	+		+	+	+	+					+	+	+	+	+
7	Karalargüney	+	+		+	+	+	+							+		+
8	Konaca	+	+		+	+	+								+		+
9	Kuz	+	+		+	+	+								+		+
10	Kuzhayat	+	+		+	+									+		+
11	Peliticik	+	+												+		+
12	Aşıkbüğü	+	+		+	+									+		+
13	Yukarızeytin	+	+		+										+		+

ÇORUM SUGURLU İLÇESİNE BAĞLI KÖYLERDE ANA HİZMET VE TESİSLERİ

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy Standartlarına göre uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Hizmetleri	Sağlık Ocağı	Sağlık Evi	Ana çocuk sağlığı istasyonu	Özel İdare Dispanseri	Köy Ebesi ve sağlık memuru bulunan grup merkezleri	Jandarma Karakolu	Köy Odası	Selektör Binası	Öğretmen Lojmanı
1	Alembeyli	+	+	+	+	+									+	+	+	+
2	Akçalı	+	+	+											+			
3	Akçakoyun	+	+	+	+													+
4	Akpınar	+	+	+														
5	Akdere	+	+	+	+													+
6	Arifgazili	+	+	+														
7	Arıcı	+	+	+														
8	Ayağbüyük	+	+	+														+
9	A. Fındıklı	+	+	+														+
10	Bahşılı	+	+	+														+
11	Bağdatlı	+	+	+														+
12	Bağcı	+	+	+														+
13	Balkaya	+	+	+														+
14	Baraklı	+	+	+														+
15	Beyyurdu	+	+	+														+
16	Beşkız	+	+	+														+
17	Beşdam	+	+	+														+
18	Beylice	+	+	+														+
19	Boztepe	+	+	+														+
20	Bozyayla	+	+	+	+													+
21	B. Polatlı	+	+	+	+													+
22	B. İncesu	+	+	+														+
23	B. Kızıl	+	+	+														+
24	B. Ekmekci	+	+	+														+
25	Coğul	+	+	+	+													+
26	Cevheri	+	+	+	+													+
27	Çavuş	+	+	+														+
28	Çavuşçu	+	+	+	+													+
29	Çayan	+	+	+	+													+
30	Çayyaka	+	+	+	+													+
31	Çadırhöyük	+	+	+														+
32	Çulhallı	+	+	+														+
33	Çukurlu	+	+	+														+
34	Ç. Keller	+	+	+														+
35	Çingiller	+	+	+														+

ÇORUM SUGURLU İLÇESİNE BAĞLI KÖYLERDE ANA HİZMET VE TESİSLERİ

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy Standartlarına göre uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Hizmetleri	Sağlık Ocağı	Sağlık Evi	Ana çocuk sağlığı istasyonu	Özel İdare Dispanseri	Köy Ebesi ve sağlık memuru bulunan grup merkezleri	Jandarma Karakolu	Köy Odası	Selektör Binası	Öğretmen Lojmanı
36	Dayıncık	+	+															+
37	Demirşeyh	+	+	+	+	+												
38	Derekışla	+	+	+														
39	Dertli	+	+	+	+													+
40	Eşme	+	+	+	+													+
41	Gökçam	+	+	+	+													
42	Göloluk	+	+	+	+													
43	Güvendik	+	+	+	+													+
44	H. Hanlı	+	+	+	+													+
45	H. Osman	+	+	+	+												+	+
46	Hilal	+	+	+	+													+
47	İmirli	+	+	+	+													
48	İkizli	+	+	+	+													
49	İnegazili	+	+	+	+													+
50	Kaledere	+	+	+	+													+
51	Kalenderoğlu	+	+	+	+										+	+	+	+
52	Kavşut	+	+	+	+	+									+	+	+	+
53	Kamışlı	+	+	+	+													+
54	Karaçay	+	+	+	+													+
55	Karaoğlu	+	+	+	+													+
56	Kemallı	+	+	+	+													+
57	Kertme	+	+	+	+													+
58	Kula	+	+	+	+													+
59	Kuzucak	+	+	+	+													+
60	Kuzayyurt	+	+	+	+													+
61	Kuşçalı	+	+	+	+													+
62	Kırankışla	+	+	+	+	+												+
63	Kızılcaışla	+	+	+	+	+												+
64	Körkü	+	+	+	+													+
65	K. Erikli	+	+	+	+													+
66	K. Ekmekci	+	+	+	+													+
67	K. Kızıl	+	+	+	+													+
68	K. Polatlı	+	+	+	+													+
69	Mahmatlı	+	+	+	+													+
70	Olaközü	+	+	+	+													+

ÇORUM SUGURLU İLÇESİNE BAĞLI KÖYLERDE ANA HİZMET VE TESİSLERİ

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy Standartlarına göre uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Ocağı	Sağlık Evi	Ana çocuk sağlığı istasyonu	Özel İdare Dispanseri	Köy Ebesi ve sağlık memuru bulunan grup merkezleri	Jandarma Karakolu	Köy Odası	Selektör Binası	Öğretmen Lojmanı
71	Ortakışla	+	+														+
72	Salman	+	+														+
73	Sarıcalar	+	+														+
74	Sarıkaya	+	+	+													+
75	Sarıkaya	+	+														+
76	Şekerhacı	+	+														+
77	Tatlı	+	+														+
78	Tirkeş	+	+														+
79	Tuğu	+	+		+												+
80	Tuğlu	+	+		+												+
81	Turgutlu	+	+														+
82	Tokulu	+	+	+													+
83	Yürüklü	+	+		+								+		+	+	+
84	Yorğalı	+	+														+
85	Yarısoğut	+	+														+
86	Y. Başpınar	+	+														+
87	Yenidoğan																+
88	Arpaçayı		+														+
89	Asayış																+
90	B. Erikli		+	+													+
91	Çamoluk		+														+
92	Çiçekli		+														+
93	Çiftlik																+
94	Denizli		+														+
95	Gafurlu		+														+
96	Gazi		+														+
97	Gökçeöy		+														+
98	Gülderesi		+														+
99	Karaevliya		+		+												+
100	Karakocalı		+														+
101	Kışla		+														+
102	K. İncesu		+														+
103	M. Ali Çiftliği		+														+
104	Muratlı		+														+
105	Oyaca																+

ÇORUM SUGURLU İLÇESİNE BAĞLI KÖYLERDE ANA HİZMET VE TESİSLERİ

Sıra No.	Köyün Adı	Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy Standartlarına göre uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Ocağı	Sağlık Evi	Ana çocuk sağlığı istasyonu	Özel İdare Dispanseri	Köy Ebesi ve sağlık memuru bulunan grup merkezleri	Jandarma Karakolu	Köy Odası	Selektör Binası	Öğretmen Lojmanı
106	Saraycık			+													
107	Terzili			+	+												
108	Topuz																
109	Üçoluk																
110	Yarısoğut			+													
111	Yeni H. Hanı			+													
112	Yırca			+													
113	Kurbağlı			+													

ÇORUM SUGURLU İLÇESİNE BAĞLI BUCAK VE KÖYLERİN ANA HİZMET TESİSLERİ ÖZET TABLOSU

Ana hizmet nev'i veya tesisin adı	Ana hizmet veya tesis bulunan köy sayısı
Okul	95
Eğitim odası	
Cami	111
Devletçe yapılan içme suyu	17
Köy standartlarına uygun yol	19
Telefon	15
Elektrik	
Sağlık ocağı	
Sağlık evi	
Ana ve çocuk sağlığı istasyonu	
Özel İdare Dispanseri	
Köy ebesi ve sağlık memuru bulunan grup merkezleri	5
Jandarma Karakolu	4
Köy odası	1
Selektör binası	9
Öğretmen lojmanı	69

SUNGURLU BOĞAZKALE BUCAĞINA BAĞLI
ANA HİZMET TESİSLERİ

Sıra No.	Köyün Adı	Sağlık Hizmetleri									
		Okul	Eğitim (Okuma) Odası	Cami	Devletçe yapılan içme suyu	Köy Standartlarına göre uygun yol	Telefon	Elektrik	Sağlık Ocakları	Sağlık Evi	Ana çocuk sağlığı istasyonu
1	Boğazkale	+	+	+	+	+					
2	Evcı	+	+	+	+	+					
3	Emirler	+	+								
4	Karakeçili	+	+								
5	Kaymaz	+	+	+							
6	Mehmetbeyli	+	+								
7	Sarıççek										
8	Yazır	+									
9	Yancıak	+									
10	Yekbas	+									
11	Çarşıcuma		+								
12	Gölpınar										
13	Kadılı		+								
14	Y. Fındıklı		+								
15	Yenikadılı		+								
16	Örenkaya		+								

SONSÖZ

SONSÖZ

Şehirlerin hayatı tıpkı insanların hayatına benzerler. Doğar, büyür ve sonunda ölürler. Çorum bugün 67 ilimizden birisi olmakla beraber yakın zamana kadar ne yaşadığı ve ne de ölü olduğu belli olmayan bahtsız illerimizden birisidir. Çok eskiye girmeden mevcut haritaları ve atlasları inceleyiniz, ne hikmetse (Çorum) adı onu hazırlayanlar yazmadıkları için basılmamıştır. Her vatandaşın ansiklopedik bilgi almak için başvuracağı İslâm Ansiklopedisini veya Türk Ansiklopedisini karıştırmız. (Çorum) diye bir ad, rastlamazsınız. Çorum'u Osmanlı Türk İmparatorluğunun duraklama ve gerileme devirlerinde (Eş-kiyalar ve Caniler yatağı), yıkılış devrinde (Sürgünler yeri) olarak görürsünüz.

Sanki bu talihsizlikler yetmiyormuş gibi meydana gelen depremler sonunda maddi ve manevî zararlara uğramaktan kurtulamamıştır. Onun içindir ki Çorum'u iyi tanıyanların (Çorum'un üstüne ölü toprağı serpilmiş) demelerine yerden göğe kadar hak vermemek elden gelmiyor.

Dünya medeniyetinin en önemli merkezlerinden ve Anadolu'da ilk medeniyet beşiğinin sallandığı bir belde olan Çorum'un daha uzun boylu lekeli kalmasına gönlümüz razı olmadığı için bu Yıllıkta (ÜZERİNE ÖLÜ TOPRAĞI SERPİLMİŞ) olan Çorum'u bir ibiğinden hafifçe kaldırıp asıl benliğini meydana çıkarmaya çalıştık. Başarı gösterdiğimizizi iddia edemem. Çünkü, bu yıllığın dar kapsamı içinde en az (5000) yıllık bir geçmişe sahip olan Çorum'u ölü toprağından tamamen temizlememize imkân olmadığını sayın okurlarımız takdir edeceklerdir. Bu sebepten ki noksanımız pek çoktur. Hatâ yapmamağa çok dikkat ettik. Çok tenkit edileceğiz, yapıcı tenkitlerden memnun olacağız. Zira bu tenkitler ileride yıllık çıkaracaklara ışık tutacaktır.

İçişleri Bakanlığının çok yerinde bir teşebbüsü ile bütün illerimiz eski adına SALNAME dediğimiz YILLIKLAR hazırlamaya başlamışlardır. İleriki Türk nesillerine en faydalı bir kaynak olacak bu YILLIKLAR sayesinde köşede bucakta kalmış pek çok tarihî, sosyal, siyasal ve ekonomik niteliği olan değerleri ortaya koyacağı gibi devleti yönetenlere de yapmak istedikleri işlerinde bir yön sağlayacaktır. Bu suretle Devlet adamlarımız eski deyimi ile (EHEMMİ MÜHİMME TERCİH) edeceklerdir.

Bu düşüncelerle hareket ederek Türkiye'miz de İL YILLIKLARI'ndan meydana gelen ziyafet sofrasına Çorum'un çok meşhur olan (Çatalaşı) ile katılıyoruz. Bu Çatalaşı içinde Çorum'un bütün yönleri olduğu kadar gittikçe kaybolmakta olan gelenek ve göreneklerine, Turizm ve Tarih konularına daha çok önem vermeğe ve bu alandaki düşüncelerimizi sunmaya çalıştık. Zira Türkiye'mizde, uygarlığın beşiğinin ilk defa Çorum'da sallandığını düşünüş sek, o zamandan bu yana elbette miras kalmış pek çok sosyal, kültürel, turistik ve tarihî değerlerin de bulunduğunu unutmamak gerekir. Ümit ederiz ki sayın okuyucularımız bu çabalarımızı uzun ve yersiz bulmayacaklardır.

Aynı şekilde bazı okuyucularımız (Osmanlılar zamanında Çorum) konusuna gereği kadar eğilmediğimizi tenkit edeceklerdir. Unutmamak gerekir ki biz yıllık hazırlamış bulunuyoruz. Daha geniş bir Tarih yazmağa bu yıllığın dar kapsamı elverişli olmadığı gibi, bu satırların yazarıda kendisini yetkili görmemektedir.

Üzülerek söyleyelim ki Cumhuriyet İdaresine gelinceye kadar Çorum yardım ve himayeden yoksun kalmıştır. Bugünkü hali son 20—25 yılın eseridir. En üzücü tarafı okur yazar oranının Türkiye ortalamasından (%48.1) çok aşağı olmasıdır (%34.2). Geçmişte il için yapılmak istenen faydalı birçok işlerin kişisel menfaatların ön plânda tutularak toplum menfaatlarının gözönüne alınmaması sebebiyle âdeta sabote edilmesini daha çok bu cehalet açısından düşünmek gerekir. Eğer bu menfaatlar çarpışmasa idi, Çorum şimdi yapılması için çaba harcanan baraja (80) seksen yıl önce kavuşmuş olacaktı. Aynı şekilde İdare adamlarının ilgisizliği ve menfaatlarının çatışması sonucu (30) yıl önce hem Türkiye ekonomisi hem de Çorum Ekonomisi için çok önemli olan tali tren hatına sahip olmaktan mahrum kalmıyacaktır.

İl içinde seyreden 200 Km. uzunluğundaki Kızılırmak'tan elde edilen fayda binde bir oranında değildir. Fazla olarak bu İrmak ilin Orman oranının çok az oluşu sebebiyle her yıl çiftçinin binlerce dönüm toprağını denize boşaltmaktadır.

(NE İDİM, NE OLDUM, NE OLACAĞIM) sözleri tarihin ve insanlığın kısaca konusunu teşkil ederler. Bu YILLIK'ta Çorum'un ne idğini ve ne olduğunu gücümüz nisbetinde belirtmeğe çalıştık.

Asıl mesele ne olacağıdır. Bu konuda Devlet ve Hükümet adamlarımıza olduğu kadar özel ve tüzel kişilere çok görevler düşmektedir. Sayın okurlardan özür dileyerek bir hatıramla son sözümü bitirmek istiyorum. Amma bu (SONSÖZ) bu yıllığın son sözüdür. Çorum için daha çok yıllıklar ve eserler çıkacak, herkes bu şehri daha iyi tanımak ve bilmek fırsat ve imkânlarına kavuşacaktır. Onun içindir ki bu (SONSÖZ) ileridekilerin ilk sözü olacaktır.

1936 Temmuz ayında akrabalarım ile birkaç yakın aile ile birlikte Yozgat ilinin kaplıcası ile meşhur olan Terzili köyüne (Şimdiki Sarıkaya ilçesi) gittik. Köyde Özel İdarece bir otel yapılmaktaydı. Banyodan göçmenlere ait kiraladığımız eve şimdi merhum Hacı eniştemle dönüyorduk, yolda beş altı kişilik bir gruba karşılaştık. Sonradan Yozgat Valisi olduğunu öğrendiğimiz sayın bir kişi, Hacı eniştemin hatırını sordu ve misafirler için otelin yakın zamanda bitirileceğinden bahsetti. Bu söz üzerine eniştem: «Bak oğlum, Çorum'a otuz sene önce Nurettin Bey adında bir mutasarrıf geldi. Gece gündüz çalıştı. Çorum'a bir hastahane, bir okul, bir park ve birçok tesisler yaptı. Şimdi onu minnetle anıyoruz. Senin de emeğini ALLAH zayi etmesin, muvaffak kılın» dedi.

Valinin enişteme verdiği cevap aynen, şöyleydi:

—Hacı baba, o Mutasarrıf bu işleri babasının parası ile mi yaptırdı?

Eniştem buna,

—Sebebine yapıştı oğlum sebebine.

diye çok yerinde bir cevap verdi. Vali de:

—Hah işte bunda hep beraberiz, demiştir.

Çorum için sebebine yapışılacak o kadar iş var ki, bu yıllıkta, az da olsa dile getirmeye çalıştık. Kızılırmak'ın terbiye edilerek mevcut ovaların sulanması ve enerji elde edilerek köylerin ısılandırılması, Trenin mutlaka bağlanması, hayvancılığın gelişmesi için gerekli tesislerin kurulması (Yem Sanayi, Tiftik Sanayi, Çeltik saplarından sun'i tahta sanayi), bilhassa Çorum çiftçisinin kalkınması için pancar ekim alanının geliştirilerek mutlaka bir şeker fabrikası kurulması Bunlar, Çorum'da oturan yarım milyon insan için maddi imkânlarının geliştirilmesi ve ekonomik hayatın düzenlenmesini sağlayacak en önemli faktörlerdir. Dolayısıyla memleket ekonomisine de büyük katkıda bulunacak olan bu yatırımların gerçekleştirilmesi zorunludur. En önemlisi, Çorum'un Türkiye'de turistik bir yer olarak bu işin gereğine uygun tesislerin yapılması ve geciktirilmemesidir. Bunun memleket ekonomisine sağlayacağı faydalar kısa zamanda anlaşılabilecektir. Türkiye'mizde eşi bulunmayan en büyük turistik koz, Çorum'dadır. Ve alâka beklemektedir. Dün olduğu gibi bugün de Çorum'un kendi yağı ile kavrulmasını beklemeğe millî ekonomimize bile zarar vermek, darbe vurmamak olamaz. İster hakiki ister mecazi manâda (ÜZERİNE ÖLÜ TOPRAĞI SERPİLMİŞ) olan Çorum'u, mevcut imkân ve kuvvetlerinden faydalanarak gün ışığına çıkarmak, başta Cumhuriyet Hükümetleri olmak üzere, her aklı başında insanın başlıca görevlerinden olmalıdır.

Bu duygu ve düşüncelerle Çorum'la kendisine has olan talışı ile ilgililerden yardımlarını esirgememelerini istiyor.

UNUTMA BEN!....

Ferit KURKÇU
Çorum, Mayıs 1968

BİBLİYOGRAFYA

- 1—Atatürk'ün Ölmez Sözleri
- 2—Amasya Tarihi
- 3—Anadolu İsyanları
- 4—Anadolu'da Türk Aşiretleri
- 5—Bizans İmparatorluğu Tarihi
- 6—Çorum'lu Dergileri
- 7—Çorum'da Maarif Hayatı
- 8—Çorum'un Coğrafi Vaziyeti
- 9—Çorum Tarihi
- 10—Düveli İslâmiye
- 11—Evliya Çelebi Seyahatnamesi
- 12—Hicri Tarihleri Milâdiye Çevirme Kılavuzu
- 13—İslâm Ansiklopedisi
- 14—Kamus-ul- Alâm
- 15—Kutsal İsyan
- 16—Nutuk (Söylev)
- 17—Osmanlı Tarihi
- 18—Osmanlı Müellifleri
- 19—Sicilli Osmanî
- 20—Tarih-i Ebul Faruk
- 21—Türk Ansiklopedileri
- 22—Türk Meşhurları Ansiklopedisi
- 23—Yakın Şark -Anadolu
- 24—Çeşitli İl Salnameler
- 25—Çeşitli İl Yıllıkları
- 26—Oğuzlara Dair
- 27—Devlet Daireleri ve diğer kuruluşlardan gelen yazılar
- 28—Hamdi Battal'ın Çorum İl Gazetesi, Koleksiyonu.

: Münür Süleyman Çapan
 : Hüsameddin
 : Cemal Bardakçı
 : Ahmet Refik
 : Vasiliev — Arif Müfid Mansel
 : Sayı 1 - 61
 : İhsan Sabuncuoğlu
 : Halil Berker
 : Tayyar Anakök (Basılmamış eser)
 : Halil Ethem
 : Cilt II.
 : Faik Reşit Unat
 : Bir Heyet Tarafından
 : Şemseddin Sami
 : Hasan İzzettin Dinamo Cilt I.
 : Atatürk
 : Hammer Mehmet Ata (Çevirisi)
 : Mehmet Tahir
 : Mehmet Süreyya
 : Tahazade Ömer Faruk
 : Bir Heyet Tarafından
 : İbrahim Alâaddin
 : Şemseddin Günaltay
 : Ankara İline ait
 : Çeşitli illere ait
 : Hüseyin Namık Orkun

HER YERDE
HER ZAMAN
T.C. ZİRAAT BANKASI

KONAK OTEL

TEMİZ KALORİFERLİ VE BANYOLU ODALARLA HİZMETİNİZDE
ÇORUM TEL: 1345

KALİTEDE GARANTİ FIATTA UCUZLUK

OSMANCIK ÜLKER ve KIZILIRMAK

KİREMİT VE TUĞLA FABRİKALARI
MAMULLERİNDİR.

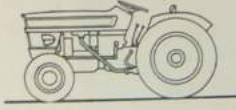
MERKEZ : ÜLKER TİCARET LİMİT ŞİRKETİ
HÜRRİYET MEYDANI No. 10

TEL : 1473, 1091 ÇORUM

FABRİKA : OSMANCIK TEL : 18

İSTANBUL BÜRO : 44 29 25, 55 24 48

3. 4. 2019 11:27

- * FIAT TRAKTÖRLERİ
- * UNIROYAL LASTİKLERİ
- * FARGO KAMYONLARI
- * LAND-ROVER ARABALARI
- * FIAT TRAYLERLERİ
- * ZİN VE ZAHİRE

VAHİT BENDERLİ
VE
ORTAKLARI
Ankara Cad No 22 ÇORUM

TÜRKİYE \$ BANKASI
paranızın... istikbalinizin emniyeti

sizde
Yavrunuz için..
para biriktiriyormusunuz

?

Tasarrufun bir çok faydaları vardır. Yavrunuzun geleceğini güven altına almak için biriktireceğiniz paralarla bir tasarruf hesabı açınız.

tasarruflarınız için
emrinizdeki banka...

TÜRKİYE HALK BANKASI

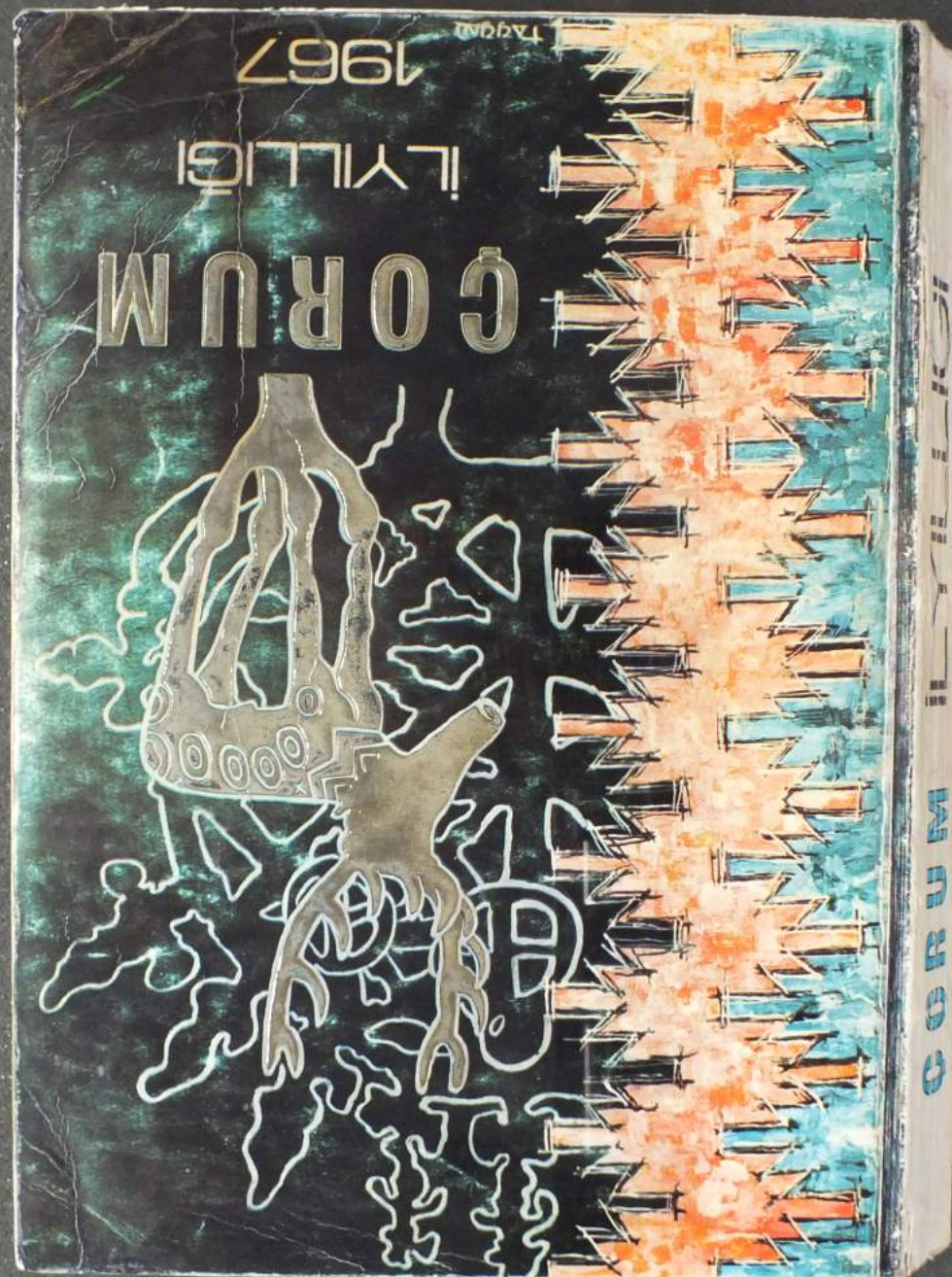
YENİ GÜN

BASIN - YAYIN KOLL. ORTAKLIĞI

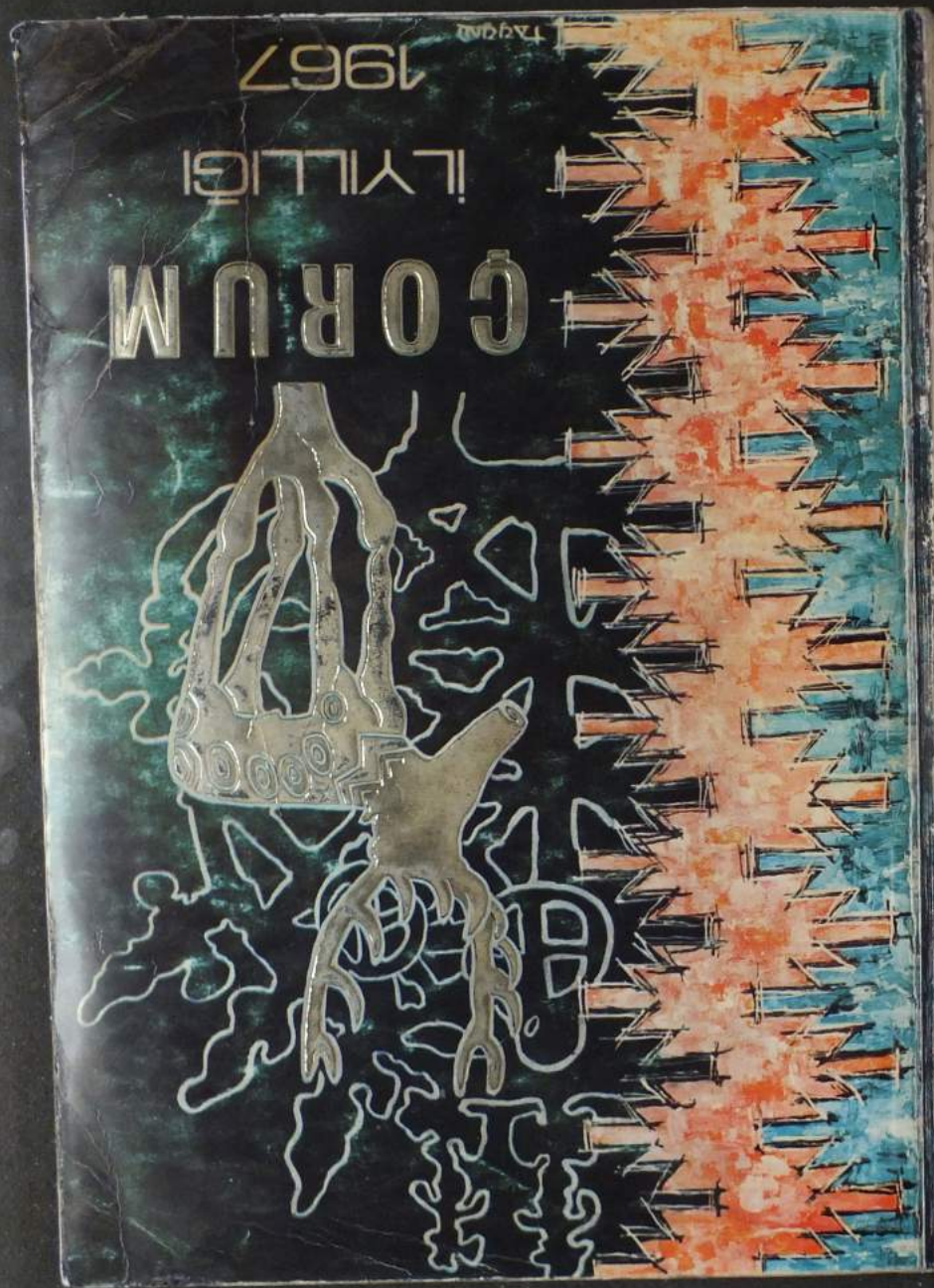
- GAZETE
- KİTAP
- BROŞÜR
- AFİŞ
- REKLAM

EN MODERN OTOMATİK MAKİNALARI
İLE, HER TÜRÜ RENKLİ VE DÜZ
BASKI İŞLERİNDE HİZMETİNİZDEDİR.

ANKARA MATBAAMIZ :
YENİ ADIM OLGUNLAR SOK. No: 2
BAKANLIKLAR
TEL. ÇORUM : 1 2 16 ANKARA : 12 63 41

3. 4. 2019 11:28

3. 4. 2019 11:28